

הקדמת המחבר לכבוד התורה מדבר דברי הגרדי הצעיר יוסף באאמ"ו מאיר גרו.

יתברך הבורא וישתבח היוצר כל היצורים וכל הנבראים אשר לו הפח והממשלה ואין לזולתו בורא קצות ארץ וחוצות ומנהיג את העולם במדת החסד והרחמים. וברוב רחמיו וחסדיו ושבועתו אשר רוצה לקיימה הוציא אותנו מכור הברזל ממ"ט שערי טומאה לקחת גוי מקרב גוי הללו עובדי ע"ז כמו הללו ובכל זאת מחמת רחמיו ודיבורו שהוא אמת הוציא אותנו משם וקרבתנו לפני הר סיני וברוך ה' אלהי ישראל אשר בחר בנו מכל עם האדמה להיות לו לעם סגולה לא שרבים אנו מהמה אלא בשביל שבועתו שרוצה לקיימה ונתן לנו תורתנו הקדושה והטהורה.

בקולות וברקים אשר פמיהו לא נהייתה פדי שלא ליתן פתחון פה לאנמות לומר לא ידענו מניפה וברה. וכדי ליראה מלפניו ולעבדו ביראה.

ונתן לנו חוקים טובים ומשפטים ישרים ללכת בדרךיו כל הימים והשם אמר מי יתן והיה זה כל הימים ויהי כי ארכו לנו הימים. והלכנו בגולה ומפלי אל פלי הורקנו ואין לנו לא מנהל ומחזיק עד כמעט שהתורה משתפחת מישראל כמאמר חז"ל עתידה תורה שתשתפחה מישראל וכל אחד בונה במה לעצמו והתורה מונחת בקרו וזויות פקנפה שאין לה אונים ואין איש שם על לב על מה עשה ה' ככה ומה חרי האף הגדול הזה על אשר עזבנו תורתנו הקדושה אשר היא אלפים שנה קודם בריאת העולם קדומה ובה היה הש"י משתעשע יום יום ולעת פזאת חללוה זרים החרשים שמעו והעוררי הביטו לראות העם המתאווים תאנת גופניות זה פונה לזיתו וזה לכרמו ותלמידי חכמים נעים ונדים כל רואיו ילעיגו עליו לאמר אין פחו אלא בפה פתולע הזה ואף עמדו ביניהם ליצני הדור חדשים מקרוב באו אשר לא שערום אבותינו מעולם ולומדים התורה שלא לשמה לקנותה בעלמא יבואו שני אנשים עורים נצים בפלפול של הכל עד שהאחד פותח פיו חבירו פוער פיו לבלי חק ובהכל פיהם מבלבלין השמועה ומשימין את התורה כדברי שחוק והיתול ח"ו ולפעמים יסיעו השמועה לענין אחר אשר לא היתה פוננת התנא כלל בזה ומראין חידודין למרחוק חידודה קודם לליבונה ליבון הילקתא על בוריה חידוד של תהו ובהו אוי לעינים שפך רואין ואוי לאזנים שפך שומעין והתורה מתרעמת עליהם ואומרת עשאוני בני ככינור המנגן בבית משתאות וח"ו אין אני מדבר על כל ישראל כי מה אני שפל בריה אף נגד אותן הפחותי ערף ממני ואשרי הדור שגדולים נשמעים לקטנים והנה קמתי אני השפל והצעיר לימים מן הראוי הזה לטמון ידי בצלחת מלהעלות דברי לפני גאוני ארץ פן ירוצו גולגלתי ובמה יתקון העינות אשר עיותתי ח"ו אף העירוני רעיוני לאמר קום מה לה כי נרדם כי מה ישא אדם מעמלו אשר יעמול תחת השמש וכבר הפליגו קדמונינו במעלת החיבורים כמה שאמר המשורר אגורה באנהליה עלמים שכאשר אומרים דבר שמועה מפיו שפתותיו דובבת בקבר וגם מאמר החכם הנזכר על החכמה עצמות ספרים הרבה אין קץ יורה על דבר זה ראה נא מה שפתב הגאון בעל נוי העמודים בצונאתו לבניו בניי הנהרו כשתדרשו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות תאמרו דבר שמועה מפי פדי שתהא שפתותי דובבת בקבר ומה יענו עזובי קיר אשר נשפח זכרם ואל יבהל ריחף להשיב דבר הלא הגדולים אשר בארץ המה אשר מימיהם אנו שותין לא חיברו שום חיבור אף אני אומר שאני רבני דפקיע שמיהו ותורתם עומדת לעולם

מה שאין פן לפחותי ערה אשר נשפח זכרם ההכרח לחבר איזה חיבור להניח אחריו
ברכה להיות לו למשמרת אף באשר שבעו"ה עמדו חדשים מקרוב ומלבישים עצמן
בטלית שאינו שלהם וגזלים פירות של אחרים אוי להם קשה עונם מנשוא ואני השפל
מנעתי עצמו מדרך הזה והנה מודיע אני לכל מעיין בחיבורי זה שכל ימי גדלתי בין
חכמים מחנכים בדרך התלמוד ולא חסרתי מתקמתם אפילו כפלב המלקק מן הים כי
הם חכמים גדולים ואני בער ולא אדע ולא בינת אדם ליאמתי אל לבי אם לירד לים
התלמוד בענינים עמוקים במנפלא ממה אל תדרוש אף באתי בחיבורי זה לתור בפשטי
הדברים בסוגית הש"ס ובפוסקים ראשונים ואחרונים ונשענתי על הצור ב"ה כי הוא
יודע תעלומת לב שלא לכבודי ולא לכבוד בית אבא עשיתי זאת רק למען יהא לזכרון
ובאתי לבקש מן כל מעיין בספרי שלא יראה לקנאה ולקנתור לה נא ראה מה שכתב
ראש המדברים אבו עזרא ז"ל במצנה דלא תחמוד וזה לשונו וא"ת והיאך צנה השם
יתברך מצנה כזו שאין בידו בי הלב חומד ומה בידו לעשות ובמה יתקן העינת אשר
עיוס ותירץ פשישים האדם על לבו כי אחריתו רמה ותולעה והוא מורכב מיסוד העפר
אשר רבו ממנו כמה שכתב הרמב"ם ז"ל בהל' דיתות וזה לשונו ומהו זה שכתוב בתורה
כי עפר אתה ואל עפר תשוב הואיל וכל הנבראים מורכבים מד' יסודות ות' הואיל ויסוד
העפר רבו כו' יע"ש לא יראה שום קנאה וגאון בלב ויכר הביאו הספרו מוסר משל
ומליצה על זה וגם זאת בקשתי לכל מעיין שאל יהא נבהל להשיב עד לאחר עיון רב
העיון הראוי לכל מי שרוצה להשיג על ספר אחר כמה שכתב משמרת הבית על בדרך
הבית וזה לשונו אטו מלתא רברבתא לומר הלכה זו נאה וזו אינה נאה כי יגעתי בחיבורי
זה כמה שנים ביגיעה אחר יגיעה והאל הרועה אותי מימים ימימה יציל אותי משגיאה
ועל זה היה מתפלל ר' נחוניא בן הקנה בכניסתו לבית המדרש שלא אכשל בדבר הלכה
וישמחו בי חבירי וכתב הב"י ז"ל דהיה מתפלל שלא אכשל בדבר איסור והיתר או
טומאה וטהרה וכיוצא בו שאז יגיע היזק גדול ואף שלא יטעה בבוראה רק בפלפול מכל
מקום שישמחו בו חבירו ויענשו על ידו גם ענוש לצדיק לא טוב והנה מהראוי להזכיר
כאן מה שזכר המורה בחלק ראשון פרק ג' בשבע סיבות הסתירה שפחב שם שבספרו
לא ימצא סתירה אם לא מפח עומק העיון וקשה ההבנה בדבריו והחלק הא' מחמת
שכאשר שכתב ואת הלכה שכח מה שאמר מקודם זהו פחיתות גדול ואין ראוי לבעלי
מדע יע"ש ואף שח"ו אין לדמותו בשום דמיון אצלו מכל מקום כתבתי זאת ליתן לב
להמעיין שאל יהא נבהל להשיב ואף שדי לל בבאיורים אשר חברו ראשונים זה היה די
להם בדורות ראשונים אשר היה לכן פתוח כפתחו של אולם ואתה בעו"ה נתמעטו
הלקבות וצריף ביאור על ביאור שהרי הרמב"ם ז"ל חיבור פרו גדול ונורא מי לנו גדול
ממשה ואחריו שנתמעטו הלקבות עמד ר"י מקוצי ואחריו רבינו יעקב בעל הטורים דור
אחר דור וכן מהרש"א ז"ל שחיבור ביאור רחב על הש"ס זה היה די לו ברחב שכלו
ועכשיו דבריו צריכין ביאור לפעמים לכן קמתי אני השפל וכתבתי חיבור זה על חמשה
מס' יבמות כתובות פסחים חולין בבא קמא וקונטרס אחרון הנקרא פרשת דרכים על
פסק חדש אשר ירד וצלל במים אדירים הרב הגדול בספרו פני יהושע וזה משפט הספר
ומעשהו לתור בפשטי הדברים בגמרא ופירש"י ותוספת והמפרשי הגמרא ולפעמים
אבוא בארובה לבאר דברי הרמב"ם ופוסקים ראשונים ואחרונים השייך לאותה סוגיא

וּקְרָאתִי שֵׁם הַחִיבוּר פּוֹרֵת יוֹסֵף לְמַעַן שְׁמִי בְּקִרְבוֹ לְמַעַן יִהְיֶה לִי לְמִשְׁמֶרֶת וְאַקְוָה לְאֵל יִתְבָּרֵךְ שִׁיקְוֹבְלוֹ דְּבָרֵי בְּעֵינַי חֲכָמֵי הַדּוֹר כִּי יִגְעַתִּי בְּעֵנָּו אֶחָד כְּמָה זְמַנִּים וְלַעֲתָה כְּזֹאת אֵין יָדִי מִשְׁגָּת לְדַפְּנוֹס כְּלוֹ שֶׁהוֹצֵאת הַדְּפוּס מִרְוּבָה ע"כ אֲדַפּוּס עַל שְׁנֵי מִסְכָּתוֹת יְבָמוֹת כְּתוּבָת וְכָלְלִים הַשְּׂיִיכִים לְסִפְרֵי הַזֶּה וְקִצְצָת מִחִדוּשֵׁי קוֹנְטֵרַס אַחֲרוֹן שְׁנֵי וְאִם אֲזַכֶּה יוֹגְמֵר כְּלוֹ בְּעֵזֶר הָאֵל יִתְבָּרֵךְ וּמַעֲתָה בְּקִשְׁתִּי מֵאֵת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁבִתִּי בְּבֵית ה' כֹּל יְמֵי חַיֵּי לַחַיִּית בְּנוֹעַם ה' וְלִבְקֵר בְּהִיכָלוֹ אֲגוּרָה בְּאֵהֲלֵיָה עוֹלָמִים וְלֹא יִמוּשׁ תּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זָרְעֵי עַד עוֹלָם וְהָאֵל הַרוֹעֶה אוֹתִי מֵעוֹדֵי יִתְחַדֵּשׁ כְּנֶשֶׁר נְעוּרֵי וְיִמּוּל אֶת לִבּוֹ לְעַבְדּוֹ בְּיִרְאָה כֹּל יְמֵי חַיֵּי הַבְּלִי.

לְרֵאוֹת בְּנִים וּבְנֵי בְנִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת אָמֵן. כ"ד הַמְּחַבֵּר הַמְּדַבֵּר בְּלֵב נִשְׁפָּר וְנִדְכָּא אֶסְקוּפָה הַנְּדַרְסֵת לְרַגְלֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים הַמְּתַאֲבֵק בְּעַפְרֵי רַגְלֵיהֶם וְשׁוֹתֵה בְּצִמָּא דְּבִרְיָהּ הַצְּעִיר יוֹסֵף בַּאֲמ"ו מְאִיר נר"ו תְּאוּמִים: סְלִיק הַקְּדָמָה בְּעֵזֶר בּוֹרָא רוּחַ וְיוֹצֵר הָרִים וְיֵהִי רְצוֹן שִׁישְׁמַע קוֹל שׁוֹפֵר עַל הַהָרִים הַרְּמִים.

וַיִּקְבֹּץ מִבְּיַן אֲרִיּוֹת שֶׁהַ פְּזוּרִים וְיִהְיֶה כְּלוֹם מְאֻמִּינִים בְּשֵׁם אֵל אֱלִים וְיִהְיֶה כְּלוֹם אֵהוּבִים וּבְרוּרִים וְלַמּוֹדֵי הַשֵּׁם וְהַלְכָה מוֹרִים יִהְיֶה רְצוֹן שִׁיבְנָה בֵּית הַמְּקַדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ אָמֵן. פְּתִיחָה גְּרָסִינוּ בְּמִסְכַּת חֲוֹלִין (דָּף ל"ג ע"א) אָמַר רַב אֲחָא בַר יַעֲקֹב מְזַמְנִין יִשְׂרָאֵל עַל בְּנֵי מַעֲיִים וְאֵין מְזַמְנִין כּוֹתֵי עַל בְּנֵי מַעֲיִים כּו' הַחֻתְמָה בְּשֵׁר מִן הַמְּפָרְפֶסֶת לְיִשְׂרָאֵל שְׂרִי וְלִנְכְרֵי אֲסוּר דְּבִישְׂרָאֵל בְּשַׁחֲטָה תִּלְיָא מְלִתָּא מְכִי שְׁחִיט יְצָא מִיַּדֵּי אַמ"ה וְלִבְנֵי נֹחַ בְּמִיתָה תִּלְיָא מְלִתָּא כּו' מִתְקִיף לֵיה מִי אִיכָּא מִיַּדֵּי דְלִישְׂרָאֵל שְׂרִי וְלִנְכְרֵי אֲסוּר תִּנְיָא דְלֹא כְּרַב אֲחָא בַר יַעֲקֹב הַחֻתְמָה בְּשֵׁר מִן הַמְּפָרְפֶסֶת אֶחָד יִשְׂרָאֵל וְאַחַד נְכְרֵי מְוֹתְרִין בּוֹ עַכ"ל.

וְהַרְּמַב"ם ז"ל בְּהַלְכוֹת מְאֻכְלוֹת אֲסוּרוֹת פָּסֵק כְּרַב אֲחָא בַר יַעֲקֹב הַחֻתְמָה בְּשֵׁר מִן הַמְּפָרְפֶסֶת לְיִשְׂרָאֵל שְׂרִי וְלִנְכְרֵי אֲסוּר. וְהַקְּשׁוֹ עֲלֵיו הָאֲחֲרוּנִים הָאֵ סַתְמָא דְּתַלְמוּדָא דְּפִסְחִים (בְּדָף כ"ב ע"ב) סְבִירָא לֵיה דְלֹא כְּרַב אֲחָא בַר יַעֲקֹב דְּאֲמְרִינוּ שֵׁם כֹּל מְקוֹם שְׁנַאָמַר לֹא יֵאכַל אֶחָד אִיסוּר אֲכִילָה וְהַנְּאָה בְּמִשְׁמַע וּפְרִיָה וְהָרִי אַמ"ה דְּכְתִיב לֹא יֵאכַל וְתִנְיָא מְנִין שְׁלֹא יוֹשִׁיט אָדָם פּוֹס יִין לְנִזִּיר וְאַמ"ה לִבְנֵי נֹחַ שְׁנַאָמַר לִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכַשׁוֹל הָאֵ לְכֻלְבִּים שְׂרִי כּו' וּמֵאֵי קוּשְׁיָא דִּילְמָא מִיַּרְי בַּאֲמ"ה מִן הַמְּפָרְפֶסֶת דְּלִישְׂרָאֵל אֲפִילוּ בְּאֲכִילָה שְׂרִי וְלִכְךָ אֲצַטְרִיף לְטַעֲמָא דְּלִפְנֵי עוֹר דְּלִבְנֵי נֹחַ אֲסוּר וְא"כ דְּבָרֵי הַרְּמַב"ם דְּלֹא כְּהַלְכָתָא עַכ"ל: וְהִנֵּה לִפִּי דְּבָרֵי הָאֲחֲרוּנִים יֵשׁ לְהַקְּשׁוֹת גַּם לְמִסְקְנָא דְּמִסְקִינוּ בְּחֻלִּין (דָּף ק') דַּאֲמ"ה אֵינוֹ נוֹהֵג אֲלָא בְּבַהֲמָה וְחַיָּה וְעוֹף הַטְּהוֹרִים וְלֹא בְּטַמְאִין דְּכְתִיב לֹא תֵאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבֶּשֶׂר מִי שְׁבִשְׂרוּ לְחוּד מְוֹתֵר אֲבָל בְּבִנֵי נֹחַ ד"ה מְוֹתֵר עַל הַטַּמְאִין פְּטַהוֹרִין וְא"כ מֵאֵי קוּשְׁיָא דִּילְמָא מִיַּרְי בַּאֲמ"ה מִן הַטַּמְאָה דְּלִישְׂרָאֵל אֵינוֹ אֲסוּר מִשׁוּם אַמ"ה וְשִׁפִּיר שְׂיָיָה לִפְנֵי עוֹר דְּלִנְכְרֵי אֲסוּר כּו': אֲבָל הַנְּרָאָה לִי בְּזַה דְּהַר"מ ז"ל לְשִׁיטְתוֹ אֲתִי שְׁפִיר דְּקוּשְׁיַת הַגְּמָרָא לֹא לְמִימְרָא הָא לְכֻלְבִּים שְׂרִי דְּאֵי לֹא הִכִּי תִיפּוֹק לֵיה מִשׁוּם אִיסוּרֵי הַנְּאָה דְּזַה לִיתָא מִשְׁנֵי פְּנִים אֲלָא דְּקוּשְׁיַת הַגְּמָרָא דְּאֵי אַמ"ה אֲסוּר בְּהַנְּאָה לֹא הָיָה אֲסוּר כֹּלְל אַמ"ה לִבְנֵי נֹחַ עַתָּה וְלֹא שְׂיָיָה לִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכַשׁוֹל.

וְהוּא כְּמוֹ שְׁאֲבָאָר דְּבִסְנֵהֲרִין מְסִיק דְּכָל מִקְלָתָא שְׁנַאָמְרָה וְנִישְׁנֵי לְזַה וְלְזַה נְאֻמְרָה וְהָרִי מִילָה וּמִשְׁנֵי לְמִקְלָתֵיהוּ נִישְׁנֵי בְּיוֹם אֲפִילוּ בְּיוֹם הַשְּׁבִת יַע"ש וְלִפִּי זַה יֵשׁ לְהַקְּשׁוֹת מְנַלֵּן דַּאֲמ"ה נוֹהֵג עַתָּה בְּבִנֵי נֹחַ וְאֵי דְּנַאָמְרָה וְנִישְׁנֵי הָא לְמִקְלָתֵיהוּ נִישְׁנֵי דְּאֵי לֹא נִישְׁנֵי

היה נוהג אף בבהמה טמאה כמו בְּבֵן נח דמהאי טעמא נוהג בבני נח אף בבהמה טמאה דלא שייך ביה מי שפשוו מותר כו' משא"כ עתה דנשנית בסיני לא תאכל הנפש עם הפשר הוא פשוו לחוד מותר דכהאי גוונא אמרי' לעיל (בדף ק' ע"ב) במתני' ג"ה נוהג בטורה ואינו נוהג בטמאה אמר ר' יהודה ונהלא מבני יעקב נאסר כו' וכתבו התוספת דה"ק דאין לומר מי שגידו אסור ובפשוו מותר דהא מבני יעקב נאסר יע"ש היטב אף נראה לומר דע"כ אמ"ה נוהג בבני נח דאל"כ למה נשנית בסיני ואי דאינו נוהג בטמאה מהיכי פיתי דיתחל אמ"ה על בהמה טמאה דכלל בדיניו וכן פתב הר"מ בהל' איסורי ביאה דאין איסור חל על איסור אם לא בא' מג' דרכים פולל ומוסיף וב"א ואמ"ה לאסור מ'פן הוא דחגיל ול"ל לקרא אף דאמ"ה הנה איסור מוסיף דמתחלה מותרת לב"נ טמאה ועכשיו איסור אמ"ה מיגו דחל על בני נח לכה איצטריף מי שדמו אסור ובפשוו מותר כו' ואי ס"ד דאין נוהג בב"נ א"כ ליפא איסור מוסיף ולמה נשנית בסיני דאין נוהג בטמאה מהיכי פיתי דיתחול וע"כ דאמ"ה נוהג בב"נ ולפ"ז א"ש דהכי פריף הא לכלבים שרי דאי לא הכי אמאי איסור אמ"ה נוהג בב"נ דנשנית למילתייהו נשנית דאינו נוהג בטמאה ואי דאין איסור חל על איסור יש לומר דהר"מ ז"ל בכריתות עלה דהף יש אוכל אכילה אחת ותייב עלי' חמש חטאת חלב מן המוקדשין אקדשי' מיגו דאיסור איסור הנאה שכתב בפ"י המשניות אשר לו דאיסור הנאה הנה איסור מוסיף דלא כמו שכתבו התו' בחולין (דף ק"א ע"א) דאיסור הנאה לא הנה רק איסור חמור יע"ש היטב וא"כ פריף שפיר דאי אמ"ה אסור בהנאה אמאי נוהג בבני נח דאיצטריף לשנות בסיני דה"א דיתחול אמ"ה על בהמה טמאה דאיסור הנאה הנה איסור מוסיף ושפיר מצי חגיל כו' ומיהו זאת ליפא למימדאי אמ"ה אסור בהנאה לכה איצטריף לישנות בסיני דאי מקרא דאדם לא היה אסור בהנאה זה אינו דכיון דלאחר מ"ת לישראל נאמרה תו אסור בהנאה דכתיב אותו הא פל מקום כו' ותדע לר"י דסבר גיד הנשה לבני יעקב נאמר ואפ"ה איצטריף לשנויי אליביה דר' יהודה בפסחי' (בדף כ"ג) כשהותרה נבילה היא וחסלבה וגידה הותרה וזה פשוט ואין צריף לפנים: הן אמת שהר"מ ז"ל בפ"י המשניות כתב ולמה לא חשיב בפשר בחלב איסור מוסיף יע"ש שתיירץ ודבריו צריכין ישוב דעת וכבר התבאר זאת והלחם משנה כתב פ"ן דעל איסור הנאה אינו לוקה דהר"מ ז"ל פסק בהל' מאכלות אסורות דכל איסורי הנאה אם עבר ונהנה אינו לוקה ולא הנה מוסיף אלא כשהאיסור האחרון חמיר פאיסור הראשון ויש לנו אריכות דברים בזה אי"ה במקום אחר אנופף ידי בזה.

אבל יש לומר דטעמא דכל איסור הנאה אינו לוקין פתב המגיד משנה והמשנה למלך בהל' יסודי התורה דר"א אמר ר' יוחנן בפסחים (דף כ"ה ע"ב) בלישנא בתרא דכל איסורין שבתורה אינו לוקין אלא דרף הנאתו וכל הראוי לאכילה אינו חשיב דרף הנאה אלא אכילה ואפשר דקושית הגמ' פאן אליבי' דלישנא קמא אליבי' דר' אבהו אמר ר' יוחנן דכל איסורין שבתורה אינו לוקין אלא דרף אכילתו כו' ובנהנה כו' לוקה ופריף דהנה מוסיף דהכא אליביה דר"א קיימינן כו' ודוק היטב לפע"ד: ובזה יש ליישב סוגית הגמ' דבכורות (דף ה' ע"ב) דפריף חלב מנלו דשריא דליכא מידי דאתי מן החי ושריא ומשני מדאיצטריף בפשר בחלב הא חלב לחודי' שרי אימא בפשר בחלב אסור באכילה

ובהנאה וחלב אסור באכילה ושרי בהנאה ואפילו לר"ש דשרי בהנאה משפחת למלקי על בשולו כו' יע"ש היטב.

וכבר תמהו בזה רובם פנולם דמאי נחותא הוא זה דבשר בחלב אסור באכילה ובהנאה אפתי למה לי ג' לא תבשל לכתוב תרי לא תבשל אחד לאסור בישול ואחד לאסור הנאה ולאכילה לא צריף קרא בחלב לחודי' אסור גם לר"ש יגדל התימא דמאי קאמר משפחת למלקי כו' ואפתי למה לי ג"ש דיליף ר"ש קודש קודש מטריפה בחולין (דף קט"ו ע"ב) על אסור אכילה ולפי מ"ש אתי שפיר דהנה יש להקשות מאי קושיא דילמא חלב לחודיה אסור ובשר בחלב לעבדור עליו בשני לאוין אף דאין אסור חל אסור דמהאי טעמא המבשל חלב בחלב אינו לוקה על אכילה בודאי כו' יע"ש וה"ק דילמא בשר בחלב אסור בהנאה וא"כ איפא למימר לעבדור בשני לאוין דאסור הנאה הנה אסור מוסיף לשיטת הרמב"ם ז"ל.

ולר' שמעון דשרי בהנאה וליפא אסור מוסיף משפחת למלקי על בשוליה והוא דבחולין (דף קט"ו ע"ב) מסיק איסי בן יהודה דיליף ג"ש קודש מטריפה ובהנאה בק"ו מערלה ומה ערלה שלא נעבדה בה עבירה אסור בהנאה בשר בחלב שנעבדה בו עבירה בבישול א"ד שאסור בהנאה ור"ש יליף באכילה מג"ש ומותר בהנאה וכתבו התוס' וכי לית ליה לר"ש ק"ו וי"ל דסבר ג"ש עדיפא מק"ו ואין ג"ש למחצה מטריפה דמותר בהנאה ולפי זה הכי קאמר לר"ש איפא למימר דהא דאיצטריף ג"ש לאו למימרא דאסור באכילה דחלב לחודי' נמי אסור באכילה אלא דאיצטריף הג"ש דמותר בהנאה דמשפחת למלקי על בשוליה ואיפא למילף בק"ו ומה ערלה שלא נעבדה בו עבירה מכ"ש בשר בחלב שנעבדה בו עבירה בבישול: או יאמר דה"ק בשר בחלב אסור באכילה ובהנאה והוא לדעת איסי בן יהודה דיליף ג"ש באכילה מטריפה ובהנאה מק"ו וכתבו התו' בפסחים (דף כ"ה ע"ב) וא"ת ומי אלים ק"ו לאפוקי מג"ש דטריפה מותר בהנאה ויש לומר דהק"ו גלי לן דנילף מג"ש מקדשים שיצאו חוץ למחיצתן ומיהו בלאו ק"ו הייתי אומר מטריפה דמפרש היתר הנאה בהדיא בקרא יע"ש היטב וא"כ א"ש אימא דהג"ש אתי לאסור הנאה למילף מקדשים שיצאו חוץ למחיצתן כו' ואי דק"ו יש לומר דאין עונשין מן הדין לכה איצטריף ג"ש ואף דבאמת אין לוקין על הנאת בשר בחלב כמ"ש התוס' בפסחים שם (דף כ"ה ע"ב) היינו פיון דאיפא לאוקמ' הג"ש על אכילה והק"ו גלי דנילף מקדשים פיון דעיקר אסור הנאה אנו למידין מפח ק"ו חשיב שפיר אין עונשין מן הדין משא"כ השתא דחלב לחודי' אסור ע"כ דהג"ש על אסור הנאה דלוקין כו' ואף לשיטתהר"מ דכל איסורי הנאה אינו לוקין היינו דלא הנה דרף הנאה והא אליב' דאיסי בן יהודה מסיק בפסחים (דף כ"ו ע"א) להכי לא פתיב אכילה בגופי' יע"ש היטב והר"מ ז"ל דפסק בהל' מאכלות אסורות דאינו לוקה על הנאת בשר בחלב בפרק שביעי ע"ש דפסק פתנא דבי ר' ישמעאל דג' פעמים לא תבשל ולא דאתי באם אינו עגן אין לוקין עליו כמ"ש הלחם משנה שם ויתבאר זאת בכללי יע"ש משא"כ אי מג"ש א"ש ודו"ק: גרסינו במסכת קדושין (דף ע"ז ע"א) אמר אבבי פהו גדול באלמנה לוקה שתיים אחת משום לא יקח ואחת משום לא יחלל וליקלי נמי משום לא יחלל זרעו בשלא גמר ביאתו כו' מתיב רבא אלמנה וגרושה שני שמות כו' וחלוצה מדברי סופרים מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא יע"ש ובפירש"י בביאה שלאחר קידושין מייירי כו' עכ"ל והנה מה שפירש בן ולא

שְׁקוּדָשָׁה בְּבִיאַה וְלִקְיָה עַל בִּיאַה אַחַת תְּרַתִּי אַחַת מִשׁוּם לֹא יִקַּח וְאַחַת מִשׁוּם לֹא יִחַלֵּל
אֶפְשָׁר דְּדוֹקָא נְקֻט וְהוּא (דְּבַדְרָה י' ע"א) מְסִיק פֶּל הַבְּעַל דְּעַתּוֹ עַל גְּמַר בִּיאַה כּו' וּכְבָר
הַקְּשׁוֹ הַתּוֹס' שָׁם דְּבִיבְמוֹת (דְּרָף נ"ט) מִשְׁמַע דְּאַשָׁה בְּהַעֲרָאָה וְתִיבְרָצוּ בְּבִיאַה לְאַחַר
קִידּוּשֵׁין יַע"ש וּא"כ עַל פְּרִיָּה בְּבִיאַה שְׁלֹאֲחַר קִידּוּשֵׁין דְּאִי בְּבִיאַה לְחוּדִי' א"כ לְלִקְיָה
שְׁלֵשׁ דַּע"כ דְּעֵבִיד גְּמַר בִּיאַה אַף שְׁלֹא הִיָּה הַזְרַעַת זָרַע מ"מ יוֹתֵר מִהַעֲרָאָה וּבְהַעֲרָאָה
עֲשׂוּאָה חֲלָלָה וְלִלְקִי נְמִי מִשׁוּם חֲלָלָה אֲלֵא ע"כ בְּבִיאַה שְׁלֹאֲחַר קִידּוּשֵׁין וְלֹא עֵבִיד אֲלֵא
הַעֲרָאָה כּו' וְרַש"י ז"ל סוֹבֵר פְּהַרְשֵׁב"א שְׁמַבִּיא בְּמִשְׁנֵה לְמַלְךְ (בַּהֲל' אִיסוּרֵי בִיאַה פֶּרֶק
י"ז) דְּבַחְדָּא בִיאַה חֲזִיב מִשׁוּם גְּרוּשָׁה וּמִשׁוּם חֲלוּצָה דְלֹא פְּשִׁיטָה יִשְׁנָה יַע"ש.

וְהַמְקַשָּׁה דְּפְרִיָּה וְלִלְקִי מִשׁוּם לֹא יִחַלֵּל זָרַעוֹ לְפִי סְבָרְתוֹ דְּגַמַר בִּיאַתּוֹ שְׁהִיָּה שָׁם הַזְרַעַת
זָרַע וַע"כ עֵבִיד יוֹתֵר מֵהַכ"ע דְּבַהכ"ע אֵינּוּ רְאוּי לְהוֹלִיד וְאֵינּוּ חֲזִיב מִשׁוּם לֹא יִחַלֵּל זָרַעוֹ
וַע"כ סְבוּר דְּגַמַר בִּיאַתּוֹ יוֹתֵר מֵהַכ"ע הִיָּה יְכוּל לְהַקְשׁוֹת וְלִלְקִי נְמִי מִשׁוּם חֲלָלָה.

אֲלֵא דְּפְרִיָּה טְפִי שְׁפִיר כּו' דְּלִלְקִי נְמִי מִשׁוּם לֹא יִחַלֵּל זָרַעוֹ: וְהִנֵּה רְאִיתִי לְהַעִיר בְּכֹאֵן
סְפִיקוֹת עֲצוּמוֹת חֲדָא דְּמֵאֵי פְרִיָּה רְבָא לְאַבְיֵי כּו' וְכִי אִיהוּ לִית לִיָּה דְכ"ג בְּאַלְמָנָה לּוֹקָה
שְׁתִּימִים אַחַת מִשׁוּם לֹא יִקַּח וְאַחַת מִשׁוּם לֹא יִחַלֵּל דְּאִיהוּ אָמַר לְקַמֵּן שָׁם דְּקִידּוּשׁ וְלֹא בְּעַל
אֵינּוּ לּוֹקָה מֵאֵי טַעַם לֹא יִקַּח מִשׁוּם לֹא יִחַלֵּל וּא"כ לְמֵאֵי הַלְכָתָא פְּתַבִּי רַחֲמָנָא לֹא יִקַּח
דְּכִינּוּן דְּאֵינּוּ לּוֹקָה אֲלֵא ע"י בִיאַה וַע"כ לְחִיּוּבֵי' תְּרַתִּי וְעוֹד הִיאָה תְּלוּי זֹאת הַקְּוִשְׂיָא פֶּאֵן
וְחֲלוּצָה דְּרַבְּנָן כּו' אֲמַתְנִי דַּמְס' מַכּוֹת רִישׁ אֵלוֹ הֵן הַלּוֹקִין הִנֵּה לִיָּה לְאַקְשׁוּי דְּקַתְנֵי גְרוּשָׁה
וְחֲלוּצָה אֵינּוּ חֲזִיב אֲלֵא אַחַת כּו'.

וְעוֹד מַה שְׁפִי' רַש"י בְּרִישׁ אֵלוֹ הַלּוֹקִין גְּרוּשָׁה וְחֲלוּצָה דְּמַרְבִּינּוּ מוּי"ו דְּנֹאשָׁה דְּמִשְׁמַע
שְׁהוּא מִן הַתּוֹרָה וּכְבָר הַקְּשׁוֹ לְשָׁם הַתּוֹס' דְּבַהֲדִיָּא מְסַקִּינּוּ הֵכָא דְּמַדְרַבְּנָן וּקְרָא אֶסְמַכְתָּא
בְּעַלְמָא יַע"ש: וְהִנֵּה הַר"מ ז"ל (בַּהֲל' אִיסוּרֵי בִיאַה פֶּרֶק י"ז) פְּתַב דְּאֵינּוּ לּוֹקָה בְּלֹא דְלֹא
יִחַלֵּל אֲלֵא פְּהוּ גְדוּל בְּאַלְמָנָה וְלֹא כ"ג בְּגְרוּשָׁה דְּבַלֵּא"ה חֲלָל דְּאֵינָה רְאוּיָה לְכ"ה מִשָּׂא"כ
כ"ג בְּאַלְמָנָה דְּחִילָלָה דְּאֵינָה רְאוּי לְכַהֵן הַדְּיוּט יַע"ש וְרַאֲיִיתוּ מְדַקְאָמַר אַבְיֵי כ"ג בְּאַלְמָנָה
דְּוִקָא כּו' וְהִנֵּה בְּזֵה אֶפְשָׁר לּוֹמַר דְּהִכִּי פְרִיָּה לִיָּה לְאַבְיֵי דְּקֹאֲמַר וְלִלְקִי נְמִי מִשׁוּם לֹא
יִחַלֵּל זָרַעוֹ וּמֵאֵי קוּשְׂיָא וְהָא הִנֵּה לָאו שְׁבַכְלָלוּת דְלֹא יִחַלֵּל דְּחִילָלוּ דְּיִדָּה וְחִילָלוּ זָרַע
מִחַד קְרָא נְפָקָא וַצ"ל דְּהִכִּי פְרִיָּה לִיָּה דְּמַדְקְאָמַר דְּוִקָא כַּה"ג בְּאַלְמָנָה לּוֹקָה שְׁתִּימִים וְהָא
כַּה"ג בְּגְרוּשָׁה נְמִי לּוֹקָה שְׁתִּימִים אַחַת מִשׁוּם לֹא יִקַּח וְאַחַת מִשׁוּם חֲלוּל מְזַרְעוֹ וּמִשְׁנֵי
בְּשָׂלֵא גְמַר בִּיאַתּוֹ דְּלִיכָא חֲלוּל זָרַע אֲלֵא חֲלוּל דְּיִדָּה וְדוֹקָא כַּה"ג בְּאַלְמָנָה כַּמ"ש
הַרְמַב"ם ז"ל.

וְהַרְמַב"ם ז"ל לְשִׁטְתֵּי' אֲזִיל שְׁפַתְב (בַּהֲל' גְזִירוֹת פֶּרֶק ה' הַלְכָה ח') דְּגְזִיר שְׁאָכַל זָג
וְחֲרָצָן כּו' דְּפֶסֶק פְּרָבָא בַּמַּס' פְּסָחִים (דְּרָף מ"א ע"ב) דְּאַבְיֵי אָמַר לּוֹקִין עַל לָאו שְׁבַכְלָלוּת
וְרָבָא אָמַר אֵינּוּ לּוֹקָה תְּרַתִּי אֲלֵא חֲדָא וְכֵן פֶּסֶק הַרְמַב"ם בַּהֲל' קְרָבֵן פֶּסַח דְּנָא וּמְבוּשָׁל
כּו' יַע"ש וּא"כ הָא דְּפְרִיָּה וְלִלְקִי נְמִי מִשׁוּם לֹא יִחַלֵּל זָרַעוֹ לָאו לְמִימְרָא דְּלִלְקִי שְׁלֵשׁ
דְּהָא הַלְכָתָא פְּרָבָא דְּאֵין לּוֹקִין אֲלֵא שְׁבַכְלָלוּת תְּרַתִּי וְעַל פְּרִיָּה דְּקִשְׁנֵי' מֵאֵי אִירָ' כ"ג
בְּאַלְמָנָה אֶפִּילוּ כ"ג בְּגְרוּשָׁה נְמִי לּוֹקָה שְׁתִּימִים כַּמ"ש לְעִיל וְאִית לִיָּה לְהַרְמַב"ם הוֹכַחָה
דְּכַה"ג בְּגְרוּשָׁה אֵינּוּ לּוֹקָה מִשׁוּם לֹא יִחַלֵּל מִשָּׂא"כ הַרְאָב"ד ז"ל לְשִׁטְתֵּי' שְׁפֶסֶק בַּהֲל'
גְזִירוֹת דְּלוֹקָה עַל לְאוּשְׁבַכְלָלוּת דְּחֲלוּפֵי גְזִירָסוֹת יֵשׁ כַּמ"ש הַכ"מ דְּהַרְאָב"ד גּוֹרַס דְּרַבָּא

אמר לוקין על לאו שבבבלות ואם פן איפא למימר דקושית הגמ' דפריה ולילקי נמי משום לא יחלל ורעו היינו דלילקי שלש ואין הכרע לומר דאביי דוקא נקט כה"ג באלמנה ולכך השיג שפיר עליו בהל' איסורי ביאה דאף כה"ג בגרושה לוקה משום לא יחלל כו' וכו' אתי שפיר נחלוצה דרבנן דמדפריה ולילקי נמי משום לא יחלל ורעו ע"כ סבירא ליה דלוקה על לאו שבבבלות פריה שפיר נחלוצה דרבנן בלא זה הייתי אומר דחלוצה מן התורה ולכך נקט שם שפיר במתני' אלו הן הלוקין גרושה נחלוצה משא"כ גרושה נחלוצה אינו חייב אלא אחת דכיון דחלוצה מריבויה דנאשה גרושה נפקא הנה ליה לאו שבבבלות משא"כ לפי סוגיא דידן ע"כ ס"ל לסתמא דתלמודא דלוקה על לאו שבבבלות וע"כ פריה שפיר נחלוצה דרבנן ומסיק דקרא אסמכתא בעלמא משא"כ שם במס' מכות פירש"י אליבא דהלכתא פריה דאין לוקין אלאו שבבבלות כמ"ש הרמב"ם ושפיר מצינו לומר דחלוצה מן התורה מריבויה דנאשה והא דאינו לוקה על גרושה נחלוצה אלא אחת דהנה ליה לאו שבבבלות ודוקא נקיט גרושה נחלוצה דאלמנה נחלוצה חייב שתיים כו': ודע שמה שהקשה רבא לרב יהודה דקאמר כה"ג באלמנה לוקה שתיים ממתני' דמכות לפי רש"י דקשיא ליה דהתם ע"י קידושין הנה ללקות שתיים ומאי קושיא דילמא מייירי בלא קידושין שם דלישנא דהבא הכי משמע בזנות בעלמא ונראיתי להרב הגדול מוהר"ר בעריש שכתב בפתיחה לספר פני יהושע וזה לשונו ולשיטת הרמב"ם בפ"ק ט"ו מהל' איסורי ביאה שכתב דכל חייבי לאוין אינן לוקין עד שיקדש ויבעל וא"כ הבא על הממזרת על פריה מייירי ע"י קידושין ומסתמא מייירי מתניתין בחד גוונא ופריה שפיר אלמנה ע"י קידושין הנה ללקות שתיים כו' ואינו יודע דהא במכות מסיק שם דמתני' דהתם ר"ע הוא יענין שם ור"ע ס"ל דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין ולדידן' בנדאי אפילו בלא קידושין לוקה בכל חייבי לאוין דמהאי טעמא בחייבי פריה לוקה אף בלא קידושין דמאי מהני הקדושין וכן כתב בספר פני יהושע ומיהו יש ליישב דבריו דקשיא ליה אליביה דמאן דאית ליה דר"ע לא אמר אלא בחייבי לאוין דשאר כמתני' דיבמות (דף מ"ט ע"א) דלא כר' סימאי וכו' ישבב שם ועל פריה מייירי מתני' דמכות ע"י קידושין ופריה שפיר: אמנם פן אפשר לומר דפריה ליה דמשמע אף בגמר ביאתו מייירי מדסתם מתני' ואמאי הא הנה ללקות נמי משום לא יחלל ורעו והיינו דפריה ליה רבא דרבא לשיטתן' אזיל דאמר אין לוקין אלאו שבבבלות ופריה אהא דקאמר בשלמא גמר ביאתו כו' משמע הא גמר ביאתו לוקה נמי משום לא יחלל ורעו וע"כ לוקה אלאו שבבבלות א"כ ליתני אלמנה וגרושה לחייב שתיים על כל אחד כו' וע"כ דאינו פן דאין לוקין אלאו שבבבלות ולא ארב יהודה פריה אלא אהא דקאמר בשלמא גמר ביאתו כו'.

ותדע דלהר"מ ע"כ צריה לומר פן דאיהו סבירא ליה דאינו לוקה בגרושה משום לא יחלל וא"כ אלמנה וגרושה נמי אינו לוקה משום לא יחלל דהרי מחוללת אף לכ"ה וע"כ כמ"ש דקושית הגמרא בגמר ביאתו כו': ודע דלפי מה שכתב המגיד משנה (בהלכות איסורי ביאה פ"ק ט"ז) עלה דהה מילתא שכתב הרמב"ם ז"ל דכה"ג בגרושה וה"ה כ"ה אינו לוקה משום לא חלול דידה כתב דלא נהירא ליה והכריע המ"מ דכ"ג לוקה אף בגרושה דלא יחלל אפוליהו קאי אכל כ"ה אינו לוקה לא משום חלול דידה ולא משום חלול ורעו דכ"ה ילפינן מג"ש מכ"ג דיהא ורעו חולין וג"ש לא אהני ליה אלא לענין

חלול ולא לענגן מלקות יע"ש וא"כ פריה שפיר דע"כ מתני דמפות בקידוש מיירי דאי בלא קידוש אמאי גרושה נחלוצה לכהן הדיוט לוקה דהא ג"ש לא אהני אלא לענגן איסור ולא לענגן מלקות וע"כ בקידוש מיירי וא"כ מסתמא אלמנה לכ"ג בחד גוונא מיירי בקידוש ופריה שפיר שני שמות על זה ושני שמות על זה כו'.

ואף בגרושה לכ"ג לשיטת המ"מ דבכהן גדול לוקה אף בגרושה: הו אמת שדברי מגיד משנה נפלאו ממני דאיך יאמר זאת דכ"ה אינו לוקה לא בגרושה נחלה משום לא יחלל דינדה ודורעו דג"ש לאו לענגן מלקות גמירי כו' דא"כ מאי קאמר שם (בדף ע"ז ע"ב) אמר רבא לא יאמר גרושה בכ"ג ותיתי מק"ו מכהן הדיוט אלא לומר לה מה גרושה מאלמנה חלוקה יע"ש ומאי קושני' והא איצטריה גרושה בכ"ג דאי הנה ילפינו מכ"ה דיו לבא מן הדין להיות פגדון מה התם אינו לוקה משום חלול כו' אף כ"ג בגרושה אינו לוקה משום חלול לכהן איצטריה גרושה בכ"ג דלא יחלל עלה קאי ודוק לפענ"ד: איתא במסכת קידושין (דף ע"ח ע"א) אמר ליה רב נחמן לרבא האי קרא רישא בכהן גדול וסיפא בכ"ה פתיב אלמנה וגרושה לא יקחו להם לנשים פי אם בתולת מזרע ישראל נהדר פתיב בחד קרא והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו רישא בכ"ג וסיפא בכ"ה כו' אמר ליה אין פתיב קרא הכי ופריה מכהן אין מישאל לא ה"ק מן המינוחסת שבפנהוה וחד אמר מכהן מן מקצת פהנים והיינו כ"ה ע"כ ובפרש"י מי פתיב קרא הכי קס"ד דדריש ליה כמ"ד מן המינוחסת שבפנהוה עכ"ל רצונו מבואר דלמאן דדריש מן מקצת פהנים והיינו פהן הדיוט אין פאן קושיא מי פתיב קרא סתמא והא בהדיא מפרש קרא מכהן דהיינו כ"ה אף קשה מי הכריחו לפרש דקס"ד כמאן דדריש מן המינוחסת דילמא פריה למאן דדרש פו וכבר העיר בזה בספר פני יהושע ועוד באומרו רב נחמן לרבא דוקא תקשה מי פתיב קרא הכי ואמאי לא הקשה פו לעצמו ונראה דוקא לרבא קא קשי' ליה ולא לאחר דאיכא למימר פולה קרא בכ"ג מיירי וה"ק והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן דוקא שפנל' ליבום ואין יבום אלא מאב בודאי הנה אחיו פהן יקחו דמן התורה אלמנה מן האירוסין מותרת להתייבם כמ"ש ביבמות (דף כ' ע"א) ומיירי מאלמנה מן האירוסין ושפיר דייקא מכהן יקחו שהיתה אלמנת פהן משא"כ לרבא דאיהו מסיק ביבמות (דף כ"א ע"א) דמן התורה אינו ראוי ליבום דכל היכא דאיכא לקיומי' תרתי לא אתי עשה ונחי ל"ת והכא אפטר בחליצה א"כ לדידה ליכא למימר ע"י יבום דמן התורה נמי אסורות משא"כ לאינה איכא למימר ע"י יבום דיחזקאל מדבר תורה קאמר דכה אמר ה' ואפילו דרבנן אפתי לא נגזרה ויחזקאל מדאורייתא אמר ולפ"ז א"ש דע"כ המקשן הנה סבור דליכא למיזרש פלל רק מן המינוחסת דאל"כ רק דפריה למאן דדריש פו אימא מאן דדריש פו מן המינוחסת ס"ל דאלמנה מן האירוסין מותרת להתייבם איכא לקיומי' פולה קרא בכ"ג כמ"ש לעיל ומאן דסבר אסור מן התורה ס"ל דמפהן היינו מכ"ה יע"ש ולידי' בלאו הכי לא קשה מי פתיב קרא הכי ולכהן הוכרח רש"י לפרש דהמקשה הנה סבור דליכא למיזרש רק מינוחסת ופריה שפיר לרבא כו' ודוק היטב: יש מקשין אהא דפסק הרמב"ם (בהל' איסורי ביאה פט"ו) דכל חייבי לאוין אינו לוקין עד שיקדש ויבעל א"כ הא דפליגי אפיי ורבא דלרבא קידושין שאין מסורין לביאה לא הנה קידושין והקשו התוס' (דף כ"א ע"א) וא"ת חייבי לאוין אמאי תפסי קידושין דהא שאין מסורין לביאה ותירצו דהנה בלא קידושין נמי אינו ראוי לביאה משא"כ קידוש אחת משתי אחיות ואינו

יודע איזה מהן קידש דע"י הקדושין נאסר הביאה ולפי שיטת הרמב"ם בתיבי לאוין נמי הנה קדושין שאין מסורין לביאה דבלא קדושין אין איסור כו' עכ"ל.

ונאני אומר דאף דמשמע מדברי הפסוק משנה רפט"ו מהל' אלו דאף איסורא ליכא בלא קדושין בכל תיבי לאוין מ"מ הא פתב הכ"מ שם דכל תיבי לאוין אינן לוקה משום ממזרת בלא קדושין הא משום לאו אחר לוקה משום קדשה לשיטת הרמב"ם (בפ"א מה' אישות) דקדשה אפי' בביאה אחת נמי הנה קדשה דלא פהשגות הר"א שם ואפילו אם נאמר דדבריו שפלהכות נערה בתולה (פרק ג') סותרין לזה דשם משמע דאינה קדשה עד שתהא מופקרת בביאות הרבה ולא בביאה אחת וכבר העירו בזה עצמות יוסף וכ"מ ולחם משנה בהל' מלכים פבר ישבנו בזה ועיין בפנים במסכת פתובות בריש אלו נערוות ואף אם נניח זאת מ"מ איכא עשה מן התורה דר"א ס"ל ביבמות דפנוי הבא על הפנויה עשא זונה ועיין במגיד משנה (בפ"א מהל' אישות) שכתב משום דאיכא עשה דבר תורה בזנות וא"כ בלא קדושין נמי נאסר הביאה או משום קדשה או עשה מיהת איכא ודבק באשתו ולא בזנות כמ"ש המ"מ יע"ש היטב.

משא"כ בקידוש אחת משתי אחריות ואינו יודע איזה מהן קידש דע"י הקדושין הללו נאסר הביאה דאי קידש אחת מהן היתה מותרת שפיר מקרי קדושין שאין מסורין לביאה. והר"מ ז"ל לשיטתו דפסק דפלגש נמי אסורה מן התורה משום קדשה וא"כ בלא קדושין אסורה אף כשמיחדה לפלגש כו' ודוק לענ"ד: יש להסתפק בהא דכתב המגיד משנה בריש הלכות אישות וז"ל כתב הרמ"ך דקדשה אינה אלא בת ישראל והבא על הכותית אינו לוקה משום קדשה דלא תהי' קדשה מבנות ישראל כתיב עכ"ל ובגיוורת אי ממעטינו נמי מבנות ישראל ואינו לוקה משום קדשה או לא דבעלמא ממעטינו מבנישראל אפילו הורתה שלא בקדושה וליתיה בקדושה כו'.

ועיין בחידושינו במסכת פתובות ריש אלו נערוות יבואר שם הספק הנ"ל: פללים הבאים בספר הזה פלל א יבאר הא דאמרינו בכמה מקומות דאין עשה דוחה עשה דמאי אולמיה האי עשה מהאי עשה אי דוקא בשני העשין קום ועשה הוא דאין אחד דוחה חבירו כגון עשה דטהרת מצורע לא דחי עשה דשלוש הקון אי לאו דגדול השלום כמו דמסיק בחולין (קמ"א ע"א) וכדומה אבל עשה דשב ואל תעשה כגון לאו הבא מפלל עשה דהנה עשה יכול לדחות אותו עשה שיש בה קום ועשה או לאו.

כתב הרב הגדול בספרו פני הושע במסכת פתובות (דף מ"ג ע"א) בתוס' בד"ה גיטי עשה ונדחי כו' שכתב שם בספר פ"י דוקא עשה גמור שיש בו קום ועשה הוא דעשה אינו יכול לדחות אותו אבל עשה הבא מפלל לאו לא עדיף מלאו גמור ועשה גמורה יכול לדחות אותו והא דכתבו התוס' ביבמות (דף כ') דתיבי עשה אינן עולין היינו אלמנה מן הנשואין יע"ש: והנה יש להוכיח פדבריו ממסכת קדושין (דף י"ג ע"ב) מיתת הבעל מנלן דמתיר מדאסר רחמנא אלמנה לכ"ג מכלל דלכהן הדיוט שריא ופריה לכ"ג בלאו לכ"ע בעשה האי עשה מאי עבידתו' אלמנה לא נפקא ממייתה ואוקמי' אעשה כו' ובתוס' וא"ת דילמא ע"י יבום וי"ל דא"כ הנה למכתב' הך קרא דאלמנה זונה וגרושה אצל פ' במין עכ"ל.

והנה יש לראות דהא אלמנה מן האירוסין מסיק ביבמות (דף כ') דמן התורה מותר לייבם וע"כ באלמנה מן הנשואין וא"כ אפתי תקשה ל"ל קרא אלמנה לא יקח ואין לומר ללקות עליו דכי אם בתולה מעמיו הנה עשה הא השתא קיימינן דמיתת הבעל אינו מתיר וחיבי עשה מן התורה אינו רמאי ליבום דמאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה וא"כ תו הנה ליה אשת אח שלא במקום מצנה והנה אשת איש וקים ליה בדבריה מיני' דמהאי טעמא אמר האי עשה מאי עבידת' משמע דאי הנה מיתה תו לא שיקף לאו דמלקות כו' ואף דאיפא לאוקמין קרא בשוגג דחיבי מיתות שוגגין חייבין במלקות דהלכתא כר' יוחנן בכתובות ובחולין פרק אותו ואת בנו גבי השוחט לע"א יע"ש אפשר דסוגיא דהכא אליבין' דריש לקיש דחיבי מיתות שוגגין פטורין מן המלקות ולכך פריך שפיר האי עשה מאי עבידת' או יאמר דפריך לרבא דאמר כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד דאי עביד מהני דאי לא מהני אמאי לקי וכאן דלא מהני לא הנה ללקות עליו וא"כ מה מקשין התוס' דלמא ע"י יבום אפתי הנה ליה אשת איש ול"ל אלמנה לא יקח כו' אלא דחיבי עשה פהאי גוונא דלאו הבא מכלל עשה כי אם בתולה יכול לדחות אותו עשה דיבום ולכך איצטריך אלמנה לא יקח כו' ומקשין שפיר: אבל נראה לי דאין משם הכרח דאדרבא נימא לאידך גיסא פנין דמיתת הבעל אינו מתיר וע"כ ליפא לקיומיה האי קרא דאלמנה לא יקח אלא ע"י יבום ליפא לאקשויי לייתי עשה ולידחי ל"ת פנין דגזירת הפתוב הוא בשלמא באמת דמיתת הבעל מתיר ואיפא לאוקמין קרא לכ"ע בלא יבום וע"י יבום אתי עשה ודחי ל"ת משא"כ השתא כו' ומקשין התוס' שפיר ובזה יש ליישב מה שכתב מהרש"א ז"ל שם בתוספת בד"ה לכ"ע בעשה ויש לומר דא"כ הנה למכתבין הך קרא אלמנה וגרושה ונחלה גבי פרושת יבמין וכתב מהרש"א ז"ל אגב דכתיבי בחד קרא ומיהו הנה מצינו לאשכוחי אף בלא יבום עכ"ל.

ולכאורה יש לתמוה דכיון דאלמנה הנה למכתב בפרשת יבמין ע"כ גם אלמנה וגרושה ונחלה הוצרך למכתב שם בחד קרא פדמסיק ביבמות (דף נ"ט ע"א) בין אלמנה מן האירוסין ובין מן הנשואין אסורה לכ"ג מה"ד לילף אלמנה מתמר ואימא ה"נ דומיא דגרושה וא"כ איצטריך למכתב אלמנה וגרושה בחד קרא וגם חללה פדמסיק בקדושין (דף ע"ז ע"ב) חללה אין חללה אלא מאיסורי פהונה ופירש"י שם דכיון דכתיב אלמנה גרושה חללה זונה ולא כתיב חללה בתר זונה כו' יע"ש וא"כ איצטריך בחד קרא אבל לפי מ"ש אתי שפיר דלפום סברא דהשתא דאלמנה לא יקח אי אפשר לאשכוחי אלא ע"י יבום וע"כ מן האירוסין פמה שכתבתי לעיל תו לא הנה איצטריך למכתב בחד קרא אלמנה וגרושה דע"כ ידעינן אלמנה מן האירוסין דמן הנשואין בלא"ה הנה עשה והנה א"א כו' ושפיר מצי למיכתב גרושה חללה וזונה בחד קרא דידעינן דאין חללה אלא מאיסורי פהונה מדשני מכ"ה דכתיב גרושה זונה ונחלה ולכך כתב מהרש"א ז"ל אגב דכתיבי בחד קרא כו' יע"ש: והנה ראיתי פתוב בספר נצח ישראל שכתב במסכת יבמות וקדושין ששמע מחכם אחד מא"י שכתוב בתלמוד ירוש' עלה דהך דפריה ביבמות (דנ"ט ע"א) ואימא אה"נ ומשני מדאיצטריך דמיתת הבעל מתיר ע"כ מוכח דמן האירוסין נמי והאריך שם ואני אומר אי איתא להא דירושלמי לא קשה ולא מידי דירושלמי לשיטת' שתירוץ עלה דהך דפריה מדאסר רחמנא אלמנה לכ"ג מכלל דלכ"ע שריא תיפתר ע"י יבום פקושית התוספת עד דהוצרך לומר או כי ימות האי ש דאיתקש מיתה לגרושין

וע"כ מוכח דבין מן האירוסין דאל"כ ל"ל או כי ימות האיש האחרון דמיתת הבעל מתיר
הא מוכח מדאסר רחמנא אלמנה לכ"ג מפלל לכ"ע שריא דאי ע"י יבום הא אלמנה מן
האירוסין מותר ואלמנה מן הנשואין ליפא לאוקמי' דאין עשה דוחה עשה נהיה ליה א"א
וחייב מיתה אלא ע"כ דאלמנה מן האירוסין נמי אסורא ושפיר איפא לקיומי' ע"י יבום
כנ"ל: ודע שמה שכתבנו דאי באלמנה מן הנשואין הנה ליה אשת אח שלא במקום מצוה
וחייב מיתה דהנה אשת איש לפום סברא דהשתא דמיתת הבעל אינו מתיר הנה בנה
נסתפק המשנה למלך (בהל' איסורי ביאה פ"ק י"ז) ובפ"ש דרכים בדרף מצותיך
שנסתפק שם בחייבי עשה דמן התורה אין רמיא ליבום ונהיה אשת אח שלא במקום מצוה
אי קודש אי הנה קדושין פ"ן דע"כ זקוקה לחליצה מיבמתו או לא ועיין במהרש"א
ביבמות (דף כ"א) אהא ביאת כ"ג באלמנה דמפירש"י יראה דלמ"ד לא אתי עשה כו' או
בחייבי עשה גם אותה אינה פוטרת הביאה יע"ש ולא סגי לה בגט דהיינו דהנה אשת אח
שלא במקום מצוה ולא קניא כלל הביאה.

ועיין בחדושינו במסכת יבמות (דף מ"ה) שכתבנו שם על הדרף יע"ש: פלל ב יבאר
הא דכתב הרמב"ם (בהל' מאכלות אסורות פ"ק ג') האוכל בשר בהמה טמאה לוקה
וכתב המגיד משנה שם אף דהנה לאו הבא מפלל עשה אנתה תאכלו ולא בהמה טמאה
פינן דאיפא גם ק"ו מחזיר כו' עונשין בהאי גנונא אף דאין עונשין מדין ק"ו מ"מ כה"ג
שנאסר בבאיור מן התורה יע"ש.

והנה התוספת ז"ל בפסחים (דף מ"א ע"א) אינם סוברים זה הפלל דכתבו שם אהא
דילפינן ק"ו שאר משקים ממים כו' שכתבו דאיפא מלקות דאף דאין עונשין מדין ק"ו
מ"מ הך גילוי מילתא בעלמא הוא כו' ולפי שיטת הרמב"ם בלאו הכי לוקין פינן שנאסר
בבאיור מן התורה פי אם צלי אש ולא הבא מפלל עשה תו שפיר מציינו לענוש מדין
ק"ו אלא דלא סבירא להו הך פלל.

ולפ"ז יש להקשות הא דכתבו התוספת ז"ל בריש אלו הן הלוקין שהקשו אמאי לא חשיב
במתני' אונן ששימש דלוקה כו' יע"ש ונהיה הר"מ ז"ל מהל' ביאת מקדש כתב אונן
ששימש בעשה ומן המקדש לא יצא הא אחר שלא יצא חלל כו' ואפשר לומר פינן דאיפא
נמי ק"ו בהך דאונן דאינו ראוי לעבודה בריש פל הפסולין יע"ש וכינן דאיפא ק"ו בהדיה
לאו הבא מפלל עשה שפיר לוקין אלא שמדברי התוספת בפסחים לא מוכח פן כמ"ש
לעיל: פלל ג יבואר מה דכתב הלחם משנה (בהל' מאכלות אסורות פ"ק שביעי) דלאו
דאתי באם אינו ענין אין לוקין עליו ושמהאי טעמא כתב הר"מ ז"ל דהנהנה מבשר בחלב
אינו לוקה אף דכתיב לא תבשל וישפן מוכח מד"ת יע"ש בפ"ק איזהו נשף.

ויש מקשין אדרבה מריש איזהו נשף מוכח מד"ת איפכא שכתבו שם עלה דאמר רבא
(דף ס"א) ל"ל לאו בגזל ליייתי מריבית ואונאה לעבור בשני לאונן וא"ת דילמא לגזל
גופא לעבור בב' לאונן וי"ל דגזל הנה לאו הנחתק לעשה ואם איתא בענושק שכר שכיר
נמי תקשה מאי נ"מ משני לאונן ואי ללקות עליו הא הנה לאו דאתי באם אינו ענין כו'
וטעות הוא דהא כתב שם הלחם משנה דהיכא דאיפא איסור מפורש ע"כ הלאו למלקות
אתי וכו' וא"כ ה"תם איפא לאו מפורש לא תעשוק שכר שכיר ע"כ לא תגזול לענין
מלקות אתיא כו' יע"ש היטב.

ועיין במה שכתב המשנה למלה (הלכות מאכלות אסורות פ"ש הלכה ב') לפי מה שהניח הר"מ בשורש י"ד בריש השוחט ומעלה (בדף ק"ו ע"ב) דפריה וכי מזהירין מן הדין ולא פריה מילה לייחתי בק"ו יע"ש היטב: כלל ד יבאר במדת ק"ו אי עונשין מיתה בידי שמים מדין ק"ו וה"ה פרת דנוקא עונש בידי אדם אין עונשין או לא שנא והנה מחלוקת קדום הוא בין אבות העולם והתוספת ז"ל בחולין (דף קט"ו ע"ב) כתבו בהדיא דאין עונשין אפילו עונש שמים בהך דאיסי בן יהודה דיליף בשור בחלב בהנאה מק"ו מערלה וחסין יוכיח מה לחמץ שפן פרת והקשו התוספת וא"ת היא גופא גילף וי"ל אין עונשין הרי בהדיא כו' אבל רש"י ז"ל סובר בזבחים (דף י"ד ע"ב) בד"ה פסול חוץ לזמנו דפוסל בשלמים כו' ומיהו פרת לא נפקא מיניה דיו לבא מ"ה להיות פגדון כו' משמע דעונש פרת עונשין מהדין ולפ"ז קשה הך דחולין.

והנה י"ל דליכא למילף בק"ו שיהא עונש פרת דאיכא למימר חמץ לפני זמנו תוכיח דנעבדה בו עבירה שעבר בעשה דמשביתו וכן הוא המסקנא ופוסקים דחמץ לפני זמנו נמי מיקרי נעבדה בו עבירה ואפ"ה אין בו פרת אלא לאו לפני זמנו דתוה זמנו בכרת ולא לפני זמנו אלא בלאו.

ומיהו קושית התוס' דחמץ שנעבדה בו עבירה לפני זמנו יתא בכרת מק"ו ג"כ מתוה זמנו שלא נעבדה בו עבירה כמ"ש מהרש"א ז"ל דאיכא חמץ שלא נעבדה בו עבירה כגון שביטלו ואפ"ה הנה בכרת באכילה מכ"ש לפני זמנו שנעבדה בו עבירה אלא דאין עונשין מדין ק"ו ומיהו ז"א דבאכילה היא יכול להיות שלא נעבדה בו עבירה כמ"ש התוס' (בדף כ"ט) בפסחים וצ"ע: כלל ה בהא דאין עונשין מדין ק"ו אבל מג"ש והקישא עונשין שפיר עיין סנהדרין ריש אלו הן הנשפין יע"ש.

אמנם אם נאמר דאפילו לאיסור עשה אין מזהירין מדין ק"ו או עשה מיתה או לאו איכא ביה עיין במשנה למלה (הלכות מאכלות פ"ש הלכה ב') ובמגיד משנה (הלכות שבת בפרק כ') אהא שהקשה הרשב"א ל"ל עשה דוינפש והקשה המגיד משנה הא אין עונשין מדין כו' דמשמע מדבריו שם דאף איסור עשה אין מזהירין מדין ק"ו.

ולפ"ז מילתא דאתיא בק"ו הנה ממש כמו דין חצי שיעור דאסור מן התורה ואין לאו איסור עשה ולא איסור לאו אלא איסורא בעלמא ונפקא מיניה לפי מה דכתב הרמב"ם (בהלכות שבועות פרק חמישי הלכה ז) מי שנשבע שלא יאכל כל שהו מנבילות וטרופות ואכל חייב דאיסור שבועה חל על חצי שיעור הואיל ואין בו לא איסור עשה ולא וה"ה דיחול איסור על מילתא דאתיא בק"ו לאיסורא ועיין במשנה למלה (בהלכות מאכלות אסורות פ"ש הלכה ג') דאבר מהסי אינו נוהג באדם והריטב"א כתב דנוהג באדם ואף שהר"מ ז"ל לשיטתו שכתב דבשר אדם אסור מן התורה ואיסור אמ"ה לאחר מכן נדא דבהמה בחייה [לאו] לאיברים עומדת ועוד דבמעיי אמו אף בבהמה ליכא איסורא אמ"ה כמה שאמרו בחולין ריש ג"ה לא נצרכא אלא לגפל שלאנקשרו איבריו בגידין כו' יע"ש אעפ"כ מצי חל איסור אמ"ה על איסור בשר אדם דאמ"ה מצטרף בשר גידים ועצמות וחל על חצי שיעור דבשר אדם כו' ועיין (בפרק שמיני) מהלכות אלו שכתב המ"ל בשם הרשב"א דג"ה נוהג אף באדם אף לפי שיטת הר"מ דבשר אדם אסור מן התורה מ"מ מצי חייב דהר"מ פסק אכלו ואין בו כזית חייב ומצי חייב איסור ג"ה איסור בשר אדם

אחצוי שיעור ובחדושינו במסכת חולין נאריה בזה בעזה"י: פלל ו מילתא דאתיא במה הצד אי הנה מה מצינו או חשיב ק"ו והוא נובע מסוגיא דחולין (דף קט"ו ע"ב) ובפסחים (דף כ"ה ע"ב) דקאמר ק"ו מערלה כו'.

כתב של"ה בסוף ספרו שמקצת אומרים דחזר מדין ק"ו ונהנה מה מצינו ע"ד משל שאמר יהודה ק"ו מראובן מה לראובן שיש לו חומרא פלוגית שמעון יוכיח מה לשמעון כו' הצד השונה שבהן שיש להם חומרא מיוחדת אף יהודה וא"כ הנה מה מצינו והשל"ה השיג על זה ואמר דהק"ו חוזר לאיתנו פכחו אז פן פחו עתה פי עיקר הילפותא מראובן והינכיח הוא לבטל הפירכא יע"ש: ואני נתקשיתי בזה לפי פת הסוברים דמה הצד מה מצינו הוא א"כ מה פריה שם בחולין דף ה"ל תניא איסי בן יהודה אומר מערלה מה לערלה חמץ יוכיח מה לחמץ כו' פלאי הפרם יוכיח ופריה ליתיה במה הצד כו' יע"ש ומאי קושיא והא התוס' פתבו שם דמכלאי פרם גרידא הנה מצי למיליף במה מצינו אלא דניחא ליה בק"ו וא"כ מאי קושיא גילף במה הצד הא הנה מה מצינו וניחא ליה למילף בק"ו ואם פנונתו להקשות פן טפי הנה ליה לאקשוי דגילף תדא מתדא מכלאי פרם גרידא והנה יש ליישב זאת דהמקשה על פריה הנה סבור דלכלאי הפרם נמי איכא למיפרף שפן לא היתה להם שעת הפוך פדפריה אח"כ ומיהו קודם שחידש לו רבא הוה פללא דתדא מתלת אי הדר דינא פרכינן פירכא כל דהו הנה סובר דבאמת פדפרכינן מה לכלאי הפרם כו' הדר דינא וא"כ איך שיהיה הוא מה הצד ופריה שפיר למה לי למימר כ"ה יוכיח תדא מתלת במה הצד ליתיה תדא מתרתי במה הצד ותדא מתדא מכ"ה ליכא למילף לפום סברא דהשתא דאיכא למיפרף שפן לא היתה להם שעת הפוך דליכא למימר הדר דינא דא"כ איכא למיפרף מה להנה שפן גידולי קרקע כו': ומה מאד נוראות נפלאותי על הרב הגדול בספרו פני יהושע במסכת פסחים שהקשה עלה דהו דפריה ואם איתא לפריה מה לכלאי הפרם שפן לוקין שלא כדור הנאתו והקשה נימא הדר דינא וח"ו לומר שפנעלם ממנו סוגי' זאת דאי הדר דינא פרכינן פירכא כל דהו שפן גידולי קרקע כו' ובזה אפטר לומר מה שכתב רש"י ז"ל שם בחולין וזה לשונו לקמן פריה למה לי כ"ה תוכיח נימא הדר דינא ועוד פריה מה לכלאי הפרם שפן לא היתה ש"ה וכי פי רוכלא ליזל וליחשוב אבל הנראה פנונתו דמקשה לקמן לימא הדר דינא הא ניחא למילף בק"ו וע"ז אמר ועוד פריה מה לכלאי פרם כו' וע"כ הנה המקשה סובר דהדר דינא ופריה שפיר כו'.

ובחדושינו למסכת חולין ופסחים אנופף ידי בזה בעזה"י: פלל ז יבאר מדת ק"ו מצינו ק"ו אף דסוף דינא הנה מה מצינו אפתי ק"ו בתוקפו עומד פי ההיא דחולין אף דסוף דינא הנה מה מצינו דיליף מכ"ה וכלאי הפרם הנה נעבדה בו עבירה כמ"ש מהרש"א ז"ל שם בחולין ובפסחים על מה שפתבו התוס' מכ"ה הנה מצי למילף במה מצינו כו' יע"ש אפ"ה הנה ק"ו דהינכיח אינו אלא לבטל הפירכא ועיקר הק"ו מן הראשון כמו לעיל גבי מה הצד דחשיב ק"ו גמור כו' לשיטת של"ה ז"ל יע"ש היטב והוא נלמוד ממסכת סוטה דיליף ק"ו שני עושה שלישי בק"ו מטבול יום יע"ש ברש"י שאף דסוף דינא מה מצינו כתב שם רש"י דהנה ק"ו דבהסתלק הפירכא הק"ו חוזר לאיתנו: פלל ח יבאר הא דאמרינן במס' חולין (דף קט"ז) כל מה הצד מגופו פרכינן מעלמא לא פרכינן

כו' והנה לאותן הסוברים דמה הצד הנה מה מצינו יש ליתן טעם דמש"ה על מה הצד לא פרכינו מעלמא דמה מצינו כתב הר"ש אלגזי בספרו גבין שמועה והליכות עולם דעל מה מצינו לא פרכינו פלוני יוכיח ולשיטת הסוברים דמה הצד חשיב ק"ו גמור צ"ל דמדה מסורה כה מסיני כמו שאר מידות שכתב שם רש"י ז"ל יע"ש.

ובזה יש להקשות על מ"ש הרב הגדול בסוף ספרו על פסק חדש שכתב שם בחולין דליכא למילף חדש ושביעית שמשקין היוצאין מהן פמותן כו' מה להנה כו' דעל מה הצד לא פרכינו פלוני יוכיח ובקונטרס אחרון אשר לי הנקרא פרשת דרכים בדרה השלישי שם אאריה בזה בעזה"י: פלל ט יבאר אי דבר הלמד במה מצינו אי פרכינו פירכא לומר פלוני יוכיח או לא.

הר"ש אלגזי סובר דעל מה מצינו לא פרכינו מעלמא ולפ"ז יש להקשות בההיא דחולין (דף קט"ו) ובפסחים (דף כ"ה ע"ב) שכתבו מכ"ה גרידא הנה מצי למילף במה מצינו אלא דניחא ליה למילף בק"ו אפתי יקשה באמת למה לי קרא על אכילה בגזירה שנה קודש קודש מטריפה גילף פולה במה מצינו מכ"ה ואי דחורש בשור וחמור יוכיח הא על מה מצינו לא פרכינו מעלמא דכה"ג פריה הגמרא בחולין א"ה אכילה נמי ליתי בק"ו ומשני כו' חורש בשור וחמור יוכיח משא"כ במה מצינו ליכא למימר כן.

ומיהו איכא למימר הא דפריה א"ה אכילה נמי ליתי בק"ו היינו למאי דלא אסיק אדעתיה דכל איסורין שבתורה אינו לוקין אלא דרה אכילתן קשיא ליה שפיר מה שאין כן לפי האמת דפריה א"ה לפרוה מה לכלאי פרום שפן לוקין כו' ומשני מדלא פתיב אכילה בגופה ש"מ לוקין שלא פרה אכילה ואי לא הנה גזירה שנה תו ליכא למילף אכילה ממה מצינו דמה כ"ה כו' ואין לומר היא גופא גילף דאיכא למימר ש"ה וחסמין שנעבדה בו עבירה יוכיח כמ"ש התוס' בפסחים (דף כ"ו ע"א) יע"ש היטב: פלל י יבאר דבר הלמד במה מצינו או ק"ו אין עונשין ממנו ואף במה מצינו אין עונשין וכן הוא בר"ש אלגזי בספרו הליכות עולם וכן הוא מוכח בכמה מקומות וכבר כתבנו לעיל דאף עונש בידי שמים לשיטת התוס' אין עונשין וה"ה במה מצינו ולפ"ז יש להקשות בהא דקידושין (דף נ"ז ע"ב) חולין בעזרה מניין אמרה תורה שחוט שלי בשלי ושלה בשלה מה שלי בשלה אסור אף שלה בשלי אסור אי מה שלי כו' ענוש פרת ת"ל כו' וקשה דהא על פרה לאו היקשא הוא דאל"כ לא הנה פריה אח"כ מה לשלי בשלה שפן פרת דעל היקשא אין משיבין ועל פרה במה מצינו הנה וכן כתב בהל' המשנה למלה יסודי התורה יע"ש בפ"ה וא"כ צריה עיון מהיכי תיתי דיהא ענוש פרת דאיצטרך מעוטא ודוחק לומר דהתוס' סוברים דמה מצינו עונשין ועיין במ"ל שם יע"ש היטב: פלל יא יבאר בהא דלאו שאין בו מעשה קיימא לן דאין לוקין עליו והנה במשנה למלה (בהלכות יסודי התורה פ"ה) ובפרשת דרכים בדרה מצותיה הביא שם המ"ל בשם ספר החינוך פלל חדש להרמב"ם ז"ל דלאו שאפשר לעבור מבלי מעשה אף שעבר ע"י מעשה אפילו הכי אין לוקין עליו ומהאי טעמא כתב המשנה למלה דעל איסורי הנאה אינו לוקין עליו כיון שאפשר לעבור מבלי מעשה ובמגיד משנה הלכות שכירות בהא דחוסמה בקול כתב להיפה דלאו שאפשר לעבור במעשה אף מבלי מעשה לקי ולא הנה לאו שאין בו מעשה אלא שאי אפשר לעבור במעשה ולדידי שניהם כאחד אינם טובים דהרי הרמב"ם ז"ל

בהלכות חמץ ומצה פתב אינו עובר בבל יראה כו' קנה חמץ בפסח או חמצו לוקה שְהרי עשה בו מעשה הניח חמץ ברשותו ובא הפסח אינה לוקה הרי דמחלק בין עשה מעשה או לאו ולספר החינוך לא היה ללקות אף בעשה מעשה ולהמ"מ אף בלא עשה מעשה היה ללקות: והנה ראיתי לבאר דברי הרמב"ם ז"ל דהלכות מלכים שכתב המלך אסור להרבות לו נשים יותר מי"ח ואינו חייב מלקות אלא בקדושין וביאה כו' עכ"ל וכבר תמהו עליו פולם דאמאי אינה לוקה בקדושין לחוד והנראה דיש לו הוכחה דע"כ לא הקפידה תורה לא ירבה לו נשים היינו דוקא ע"י ביאה דאי לא הכי לא היה לו ללקות עליו דבקדושין לחוד מצינו לעבור אף מבלי מעשה דהובא בפוסקים והוא נלמוד מגמרא דקדושין (דף ה' ע"א) האומר לאשה הילדמנה ותתקדש לפלוני הר"ז מקודשת לפלוני ופירשו המפרשים דהיינו שאותו הראשון שניא שליח והפסך של שני וא"כ אמאי לוקה בקידוש לו אשה אחת יותר מי"ח נשים ואף שעבר ע"י מעשה שקידוש בעצמו כיון דאיכא לעבור מבלי מעשה תו לא היה ללקות עליו כמו שכ' ספר החינוך כ"ז להר"מ כמ"ש לעיל אלא על פרוץ דלא הקפידה תורה בלא ירבה לו נשים אלא דוקא בביאה ותו לא אפשר לעבור הלאו מבלי מעשה ולכך לוקה שפיר אם עבר וקידוש אשה אחת וכן עליה כו' דעיקר הסרת לבו אינו אלא בביאה וקדושין ודוק היטב לפע"ד: כלל יב יבאר בדין גזירה שנה יש שתי ענינים האחת דנתקבל תיבות מהדדי ולא מקומות לה או כדומה והרשות בידינו ללמוד כל מקום שנאמר אותן תיבות דשנה להדדי ויש עוד ג"ש דנתקבל מקומות עד"מ דילמד ראובן משמעון מתיבות שוות ולא נודע באותן תיבות וזה שמצינו בסנהדרין דמסופק שם דמיהם דמיהם גמרינו או במות ימותו גמרינו והיינו דנתקבל מקומות ולא תיבות: כלל יג היכא דמפרך ק"ו לא אמרינו דיו היינו היכא שמפרש מן התורה אבל אי דין הראשון בק"ו אחר לא חשיב מפרך ק"ו ודבר הלמד בג"ש או בהיקשא אי חשיב ככתוב בהדיא או לאו יע"ש בכבא קמא גבי מפץ במת בהרש"א ז"ל יע"ש היטב: כלל יד יבאר אי ג"ש עדיפא אי היקשא עדיפא הנה בתוספת בזבחים משמע ובהשולח בגיטין מסקינן דכ"ע ג"ש עדיפא אלא היכא דהג"ש אתי להורות על ענין אחד תו איכא לקיומיה תרנוייהו אז אמרינו היקשא עדיפא ובקונטרס אחרון אשר לי אבאר בזה ענין עמוק בסוגיא דקדושין (דף ל"ג) בענין מ"ע שהזמן גרמא יע"ש היטב: והנה הקשיתי שם על מ"ש התוס' בקדושין ובפסחים פרק כל שעה ואלו עוברין עליה דלא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל מצות בהיקשא דנשים חייבת במצה ואמאי לא גילף מג"ש ט"ו ט"ו מסופה דנשים פטורות כמו סופה כיון דהקישא אתי לשאר דברים כדמסיק בפרק כל שעה דברים הבאים לידי חימוץ יוצאין ידי מצה ואף דג"ש נמי איצטריך ט"ו ט"ו לשאר דברים דארבעה עשר סעודת חייב לאכול בפסחה וביום הראשון חובה כמו פסח מ"מ כיון דתרנוייהו פי הדדי גיהו ונדאי ג"ש עדיפא כמו דמסקי התוספת בגיטין פרק השולח ובזבחים ותרצתי שם דלמאן דיליף דנשים פטורות מסופה מהלכה למשה מסיני כדמסיק בסופה פרק הישן תו לא קשיא דגיליף מצה מסופה בג"ש דאין דנין ק"ו מהלכה וה"ה כל י"ג מדות אין דנין מהלכה כמ"ש במבוא התלמוד לר' שמואל הנגיד דכי אגמריה רחמנא למשה היינו מדבר הפתוב בפירוש ולא מהלכה א"ש ומה דכתבו התוס' דס"ד למילף מג"ש מסופה היינו אי סופה ילפינו מהאזרח ואף דלמסקנא דפ' הישן מסקינן דהלכה כב' הארכתי שם בקונטרס אחרון בזה יע"ש היטב: וענין במס'

קידושין (דף ל"ג) ובספר עצמות יוסף ובספר פני יהושע מה שכתבו שם בזה יע"ש:
בשם חבירי המנפלא ומנפלאג כבוד מוה' חיים אברהם הלוי הורוויץ מזאלקווא: במסכת
חולין פרק שני השוחט אחד בעוף ושנים בבהמה שחיטתו פשיטה השוחט דיעבד אין
לכתחילה לא שנים בבהמה עד כמה ליטחט וליזול ומשני אאחד בעוף קאי אמר רב
כהנא מניין לשחיטה שהיא מן הצנואר שצנאמר ושחט ממקום ששח חטהו כו' מקשין
העולם אמתני דלעיל השוחט מן הצנואר שחיטתו פשיטה איבעי ליה לר"כ למימר מניין
לשחיטה כו' תו ליפרה תיקף אמתני דהכא: ונלע"ד ליישב תחלה ולבאר בשמעתי שיטת
רש"י ותוס' בשחיטתם ואח"כ יסתלק הקושיא ממילא דמקשה הגמרא בסמוך ואימא
מלשוננו ותו שהייה דרסה חלדה מניין אלא גמרא שחיטה מן הצנואר נמי גמרא וקרא
אתא דלא לשונני גיסטרא כף הוא גירסת רש"י ומקשה תוס' הא גיסטרא שמעינו בסמוך
מוזבחת לכף נראה דהכא גרסינו ולטעמיה ורב כהנא קאמר להשחיטה מצנואר ודאי
גמרא אלא דאפתי לא ידעינו אי מן הגרון בסימני אי מן העורף כמליקה לכף נאמר
ושחט וקיימא מלתא דרב כהנא יע"ש וצריך ביאור אמאי מיאן רש"י בגירסת התוס'
ולטעמיה תומנא להגמרא להקשות דילמא רב כהנא סבר כפי התוס' ונראה דרש"י אזיל
לשיטתו ואיך שיהיה הפירוש בדברי רב כהנא מקשה הגמ' שפיר ותו שהייה דרסה חלדה
כו' דאיתא לעיל (דף כ') מלק בספין מטמא בגדים אבית הבליעה ומסיק משום דלאו
שחיטה היא מפני שהוא מחליד ופי' רש"י פיון ששחט מן המפרקת נגעץ הספין פחת
העצם כו' ע"ש ומקשה תוס' הא בספין רחבה ליכא חלדה אלא החלדה מפני ששחט מן
המפרקת ושחט הסימנים מלמטה למעלה ועיקר שחיטה היא מן הצנואר יע"ש: והשתא
לשיטת רש"י בחלדה אף אם נאמר דקאמר ר"כ מניין כו' דילמא מן המפרקת כמליקה
כפי התוס' מקשה הגמרא שפיר פיון דשהי' דרסה חלדה גמרא שחיטה מן הצנואר דהיינו
מן הגרון בסימנים נמי גמרא דאי מן המפרקת היינו חלדה לדעת רש"י משא"כ לשיטת
התוס' דחלדה היינו מלמטה למעלה קאמר רב כהנא שפיר דילמא באמת שחיטה מן
המפרקת היא כמליקה והכשר שחיטה כף היא ולא חלדה היא ולכף גרסי תוס' שפיר
ולטעמיה ולפ"ד דבין לרש"י ותוס' קאמר ר"כ מניין לשחיטה כו' היינו דילמא לכתחלה
בעינו המפרקת והסימנים אבל דיעבד הוי פשיטה הוי סימנים לחוד דוק שם בתוספת היטב
והשתא גם בשחט ב' סימנים בבהמה נמי איכא דיעבד פיון שלא שחט המפרקת לפי ס"ד
והשתא תו לא צריכין למימר דהשוחט אאחד בעוף פיון דגם בבהמה איכא דיעבד אם
נאמר שהשחיטה מן המפרקת וזו הנה קוש' ר"כ מנין כו' הכא ותו לא מידי ודוק: פתב
הרמב"ם בהל' תמורה פל הממיר לוקה ואף שאין בו מעשה מפי השמועה למדו חוץ
מנשבע וממיר ומקלל כו' וכתב הכ"מ יש לתמוה על רבינו דהא מסיק בגמרא דר' יוחנן
אמר לתנא לא תיתני ממיר דבדיבורו עביד מעשה עכ"ל ונראה ליישב והוא דהר"ם כתב
שם ולמה לוקין על לאו זה והלא לאו הניתק לעשה מפני שהלאו פולל יחיד וצבור
והעשה אינו אלא ביחיד דשותפין וצבור אין עושין תמורה עכ"ל ולכאורה יש לתמוה
דאמרינו בריש תמורה למה לי קרא לרבוי אשה בתמורה והלא הןשוו אשה לאיש לכל
עונשין שבתורה ומשני ה"מ לאו השונה בפל אבל תמורה לאו שאין שונה שכל כו' הרי
בהדיא דצבור אינו חייבין במלקות אם המירו וא"כ גם הלאו אינו פולל אלא יחיד אבל
הנראה בזה דמאי טעמא נימא דצבור אינם חייבין אם המירו בהמה בבהמה וצריך לומר

דאבני ורְבֵי מְחֻלְקִין דאבני אָמַר דְּכָל מִילְתָּא דְאָמַר רַחֲמָנָא לָא תַעֲבִיד דְאִי עֶבֶד מְהֵנִי דְאִי לָא אַמְאִי לְקִי וְא"כ בְּצַבּוּר דְלֹא מְהֵנִי דְהַצְבּוּר וְהַשְׁוֹתְפִין אִין עוֹשִׁין תְּמוּרָה וְדִאי דְלֹא לְקִי מִשְׁא"כ לְרַבָּא דְאָמַר לָא מְהֵנִי וְהֵאֵי דְלְקִי מְשׁוּם דְעֵבֵר אַמְיִמְרָא דְרַחֲמָנָא שְׁפִיר פְּתַב הֵר"מ דְצַבּוּר חֲזִיבִין וְהֵלְאוּ כּוֹלֵל גַּם צַבּוּר דְהִלְכְתָּא פְּרָבָא לְחַד פִּירוּשָׁא שְׁפַתְבַּה מ"מ בַּהֲל' שְׁאֵלָה וְשְׁכִירוּת דְהִלְכְתָּא פְּרָבָא וְיֵישׁ שְׁם עוֹד פִּירוּשִׁים דְהִלְכְתָּא פְּרָבֵי בַּהֲל' מִילְתָּא וְהֵנָּה אִם נֹאמַר דֵּהֵר"מ פֶּסֶק פְּרָבָא כִּמ"ש הֵמ"מ א"ש וּלְפִי זֶה הִדְרָא קִנְשִׁית הַגְּמָרָא לְדוֹכְתִי לְמָה לִי קָרָא לְרַבּוּי נְשִׁים הָא הִנְשׁוּוּ לְכָל עוֹנְשִׁין שְׁבַתְוֵרָה דְלִיפָא לְמִימַר דְלֹאוּ שְׁאִין שְׁנָה בְּכָל אֵלָא צ"ל פְּגִירָסָא שְׁנֵינָה שְׁהִבִיא רַש"י ז"ל עֲלָה דְהֵר לְמָה לִי לְרַבּוּי נְשִׁים ה"מ לָאו שְׁיֵישׁ בּוּ מַעֲשָׂה א"כ ע"כ בְּהַפְרַת דְתְּמוּרָה חֲשִׁיב לָאו שְׁאִין בּוּ מַעֲשָׂה וּמִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוּ וְדוּק הֵיטֵב: סְלִיקוּ הַפְּלִלִים בַּעֲזַה יִמְסַכְתּוּ יְבָמוֹת בְּפִירוּשׁ רַש"י בַּד"ה חֲמוּתוֹ שְׁמַת בַּעֲלָה וּנְשָׂאָה אָחִיו כּו' עכ"ל הָא דְלֹא פִירוּשׁ שְׁהֵינָה לָהּ בַּת מֵאָחִיו וּנְשָׂאָה רְאוּבֵן וּמִתָּה הַבַּת בְּחֵזִי שְׁמַעוֹן דִּלְר"ע בְּפִרְק הַנְּשֻׁרְפִין וּבִיבָמוֹת לְקַמְן (דָּף צ') דְחֲמוּתָהּ לְאַחַר מִיתַת בַּתָּהּ אֵינָה בְּשֻׁרְפָּה אֵלָא בְּלֹאוּ לְשִׁיטַת רַש"י כְּמוֹ שְׁיִתְבָּאָר בְּסַמּוּדָּה וּבְפִלּוּגְתָּא לָא קְמִיירִי מִתְּנִי לְחַד תִּירוּצָא לְקַמְן וְתַדַּע שְׁהֵרִי בְּאַשְׁתּוֹ אָחִיו שְׁלֵא הֵינָה בְּעוֹלָמוֹ פִּי נוֹלַד וּלְבָסוּף יָבָם וְאֵף דְלְרַבְּנֵן פְּלִיגִי אֶפִּילוּ בְּיָבָם וּלְבָסוּף נוֹלַד וְהִלְכְתָּא כְּוִמְיָהוּ אֵלָא דְמִפְרֵשׁ אֵלִיבָא דְכ"ע וְעֵינֵן בְּתוּס' יוֹם טוֹב יַע"ש הֵן אֲמַת דְאִין הִכְרַע מֵהֵאִי דַא"א שֵׁה"ב דְאַפִּילוּ נִימָא בְּפִלּוּגְתָּא קְמִיירִי תְּנָא דְמִתְּנִי מ"מ נְקִיט נוֹלַד וּלְבָסוּף יָבָם דְמִתְּנִי דְרִישׁ כִּיצַד אֲשַׁת אָחִיו שְׁלֵא הֵינָה בְּעוֹלָמוֹ קֵאִי לְפִירוּשֵׁי הֵר מִתְּנִי דַט"ו נְשִׁים וְהֵתֵם תְּנִי בְּהִדְיָא נוֹלַד וּלְבָסוּף יְבוּם יַע"ש.

וְעוֹד אֶפִּילוּ אִי נֹאמַר דְּבְּפִלּוּגְתָּא קְמִיירִי מְכָל מְקוּם מְפָרֵשׁ אֵלִיבָא דְהִלְכְתָּא דְהִלְכָה כִּר"ע וְכֵן פֶּסֶק הֵר"מ (בַּהֲל' אִיסוּרֵי בִיאַה פֶּרֶק שְׁנֵי הִלְכָה ז') וְיִתְבָּאָר לְשׁוֹנוֹ בְּסַמּוּדָּה בַּעֲזַה"י: ע"ש בְּמִתְּנִי פּוֹטְרַת צְרוּתִיהֶן וְצְרוּת צְרוּתִיהֶן מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיְבוּם עַד סוּף הָעוֹלָם בְּגִמְרָא דִּיִּיק רַב אֲשֵׁי לְקַמְן תַּדַּע דְעֵרְוָה גּוּפָא לָא צְרִיכָא קָרָא כּו' וְאֵלוּ פְּטוּרַת וּפּוֹטְרַת לָא קְתַנִּי כּו' וּבְתוּס' שְׁם וַא"ת צְרָה נְמִי לָא צְרִיכָא קָרָא וִי"ל דְהֵיא גּוּפָא אֲשַׁמְעִינֵן דְרִשָׁא דְלְצָרוּר כּו' עכ"ל.

וְהֵנָּה לְהֵנָּה תִירוּצִים דְמִסְקֵי עֵרְוָה גּוּפָא צְרִיכָא קָרָא אֶפְשָׁר לֹאמַר דְאִין זֶה קִנְשִׁיא דְלֹא מְצִי לְמִתְּנִי בְּמִתְּנִי עֵרְוָה גּוּפָא דְכִינּוּן דְהֵא דְקְתַנִּי בְּמִתְּנִי פּוֹטְרַת וְלֹא תְנִי אוֹסְרַת לְאַשְׁמְעִינֵן שְׁלֵא בְּמִקוּם יְבוּם שְׁרִיא וְזֶה לָא שְׁיִיךְ בְּעֵרְוָה גּוּפָא דְאֵף שְׁלֵא בְּמִקוּם מְצָנָה אִסִּירָא וְהֵיאֵךְ יְכוּל לְכַלּוֹל בְּמִתְּנִי עֵרְוָה וְצְרָה גַּם מ"ש הַתּוּס' דְצְרָה נְמִי לָא צְרִיכָא קָרָא יֵישׁ לְהַקְשׁוֹת אִימָא אַה"נ אֵלָא לְאַשְׁמְעִינֵן בְּמִתְּנִי דְשְׁלֵא בְּמִקוּם מְצָנָה שְׁרִיא אֲבָל אֶפְשָׁר לֹאמַר דְרַב אֲשֵׁי דִיִּיק דַא"כ הֵנָּה לְמִתְּנִי בְּמִתְּנִי אִסוּרוֹת מִן הַיְבוּם וּמִן הַחֲלִיצָה דְלִיפָא לְמִיטְעִי וְלֹאמַר אֵף שְׁלֵא בְּמִקוּם מְצָנָה אִסִּירָא צְרָה דַא"כ הֵנָּה לִיָּה לְכַלּוֹל גַּם כֵּן עֵרְוָה גּוּפָא אֵלָא דְעֵרְוָה לָא צְרִיכָא קָרָא וְע"ז פְּתַב הַתּוּס' לְקַמְן דַא"כ צְרָה נְמִי לָא צְרִיכָא קָרָא אִי ס"ד דְשְׁלֵא בְּמִקוּם מְצָנָה אִסִּירָא כּו' וְדוּק: וּבְפִרְש"י בַּד"ה בַּתוּ מְאַנּוּסוֹתוֹ דְאִי מְנֻשְׂאוֹתוֹ הֵינּוּ בַּת אֲשַׁתוֹ כּו' עכ"ל וְכַתְּבוּ הַתּוּס' וּלְפ"ז הָא דְאָמַר לְקַמְן בְּאַנּוּסִין לָא קְמִיירִי לָאו דְתְּנָא דְמִתְּנִי לָא מִיירִי אֵלָא ר' חֲזִיא עכ"ל.

והנה מה שלא תפסו התוס' על רש"י בתמיה קיימת דרש"י סותר עצמו לשם מה שכתב
כאן וליישוב שיטת רש"י ז"ל י"ל דרש"י לשיטתו ואין פאן קושיא אף התוס' לשיטתו
ולכך הוצרכו לפרש ר"ח לא מייירי מאונסין ולכך לא תפסו על רש"י כלל בזה דלפי מה
שכתבנו לעיל דר"ע סבירא ליה בריש אלו הן הנשקפין דחמותה לאחר מיתת בתה אינו
בשריפה אלא בלאו דארור ושיטת התוס' דנהי דאיתמעט משריפ' מכר' מי איתמעט
והר"מ ז"ל (בהלכות איסורי ביאה פ"ק שני הלכה ז) פתב וז"ל כשישא אדם אשה נאסרו
עליו ששה נשים חמותו ואם חמיו בתה ובת בתה ובת בנה וכולן אינו בשריפה
אלא בחיי אשתו ולאחר מיתת אשתו בכרת והנה הוא ז"ל סובר כפי התוספת דלאחר
מיתה בכרת מיהא איתא וכתב הפס"ק משנה דרבינו סובר דאף בתה לאחר מיתת אשתו
ג"כ אינו בשריפה כמו חמותה לאחר מיתת אשתו דבתה שיהא בשריפה לא למדו אלא
מג"ש דהנה הנה בסנהדרין ואין ג"ש למחצה כו' עכ"ל ולפי זה לפי רש"י דחמותה לאחר
מיתת בתה בלאו לר' עקיבא ה"ה איפכא בתה לאחר מיתת אשתו אינו בכרת ובשריפה
אלא בלאו דאין ג"ש למחצה דהא שאר עריות איצטריף לימודא לאחר מיתה דאסורה
כו' ולפ"ז יש להקשות אמ"ש רש"י יבתו ע"כ מאנוסתו והא איפא לאוקמיה בבתו
מנשואתו ואפ"ה איצטריף איסורא דבתו דמייירי שמתה אשתו ואי משום איסור בת
אשתו לחוד הנה ליה חייבי לאוין לשיטת רש"י אליביה דר"ע וצריכה חליצה לכך נקיט
איסורא דבתו ובת אשתו מייירי בחיי אשתו אלא דרש"י כתב להך תירוץ דבפלוגמא
לא קמייירי תנא דמתני' וא"כ לר' ישמעאל קשיא היינו בת אשתו וחסר מן המנין ט"ו
נשים דאף לאחר מיתה סובר ר' ישמעאל דבשריפה ולכך הוכרח לפרש בתו מאנוסתו
משא"כ לקמן רב יהודה דמתרגם מחמותו ואילך ולא שיתא בבי דרישא משמע דמתרגם
אף אשת אחיו שלא הנה בעולמו וע"כ אליביה דר"ש ובפלוגמא מייירי תנא דמתני' שפיר
אמר באונסין לא מייירי תנא דמתני' ובתו מייירי לאחר מיתת אשתו כו' לר"ע כו' אבל
התוס' לשיטתיהו דאף דחמותו לאחר מיתת אשתו אינו בשריפה מ"מ בכרת מיהא איתא
וא"כ בהכרח באונסין לא קמייירי ר' חייא דמתני' ע"כ מייירי באונסין דאי מנשואתו היינו
בת אשתו ואף לר"ע דלאחר מיתת אשתו ובתו איסורא דבתו אסורה מן החליצה
ומן יבום כו' ודוק היטב: ובתוס' בד"ה חמש עשרה נשים הא דלא תני עריות כו' כמו
בסיפא דקתני שש עריות כו' והא דלא תני בסיפא ששה נשים כו' כמו ברישא ט"ו נשים
יתבאר לקמן במתני' שש נשים וגם מנינא דשש נשים יבואר שם למאי אתא יע"ש:
ובתוס' ואשת אחיו מאמו משמע דיש בו פרת דבחיבי לאוין סבר תנא דמתני' לקמן
דחולצת כו' עכ"ל והנה מה דלקמן אין כל פה ראיה דאיפא למימר דבחיבי לאוין דשאר
סבר תנא דמתני' כר"ע כגון אשת אחיו מאמו אלא דסמכו עצמם אמ"ש לקמן (בדף י'
ע"א) בד"ה ולר' יהודה נמי משפחת ליה שהוכיחו שם דתנא דמתני' אפילו בחיבי לאוין
דשאר סובר דקדושין תופסין מסיפא דקתני שש עריות יע"ש: וראיתי להרב קרפן אהרן
בתורת פהנים פרשת אחרי וקדושים עלה דתנן התם נדה היא למעט אשת אחיו מן האם
שאינו בכרת וכתב הקרפן אהרן דזה טעות דאשת אחיו מן האם בכרת אלא הגי' הנכונה
כמו ששנויה ביבמות בפ' הבע"י (דף נ"ד) נדה היא לומר יבמה שאין לה בנים אסורה
בחיבי בעלה עכ"ל ולא ידענא איה העביר עיניו ממה שכתבו התוספת כאן דהא דמעט
אשת אחיו מאמו היינו מכרת ולא מערירי וקיימו זאת הגירסא ואי יאמר זאת לשיטת

רש"י דסובר דכל פרת הוא וזרעו נכרתין והניחו התוספת בקושיא על רש"י לא הנה ליה לסתום ולשבש הפרייתא השנויה בתורת פהנים: ודע שמה דאמרינן בפרק הבע"י (דף נ"ד ע"ב) גדה היא לומר יבמה שאין לה בנים בחיי בעלה אסורה פתבו התוס' שם דמסתברא שאין בו פרת בחיי בעלה דאל"כ לא הנה למידחי עשה דיבום ל"ת שיש בו פרת לקה פתב גדה היא.

והנה יש להקשות איך סלקא דעתיה דבחי בעלה ליכא פרת א"כ הדרא קושלי' לדוכתי' עליה דכתב ל"ל דמהיכי תימי דידחה עשה דיבום לא תעשה שיש בו פרת פגון אחות אשה וכדומה דליכא לשנוי הואיל ואישתרי ואישתרי לפום סברא דהשתא דאשת אח שאין לה בנים ליכא פרת כלל אף בחיי בעלה וגם אידה שינויא דס"ד בהיקשא דר' יונה הוקשו כל עריות פולן זה לזה והא לא הוקשו אלא אותן שבכרת פי כל אשר יעשה מפל התועבות האל ונכרתה ואשת אח שאין לה בנים אינה בכרת ולשנויא דרבא דאמר דאיצטריך שלא במקום מצוה א"ש משא"כ לאידה דשלא במקום מצוה דשריא פתבו התוס' דנפקא להו מהיכא דנפקא לרבי מניבם ויבמה יע"ש (בדף ח' ע"ב) בד"ה למישרי צרה כו' קשה ולפ"ז נוכל לומר דהנה תרי גירסאות דבת"כ דריש לה גדה היא לומר אשת אחיו מאמו שאין בו פרת ולא דריש לה פדדריש ביבמות דסבירא ליה פרבי דשלא במקום מצוה נפקא ליה מניבם ויעיקר עליה לג"ש דערנה אסורא במקום מצוה וע"כ דיבמה שאין לה בנים בחיי בעלה יש בה פרת כו' וביבמות מסיק למאן דאית ליה תירוץאדרבא אליבין דרבנן דלא דרשי להו פרבי ואיצטריך שפיר דרשא דגדה היא למעט יבמה שאין לה בנים בחיי בעלה.

ולקמן בחידושינו (בדף ט' ע"ב) נאריה בזה בעזה"י: ושם פתבנו ישוב לזה דאפילו להנה תירוץאם דצריך לערוה קרא דסד"א הואיל ואישתרי אישתרי או בהיקשא דרבי יונה אפ"ה איצטריך שפיר גדה דיבמה בחיי בעלה שאין לה בנים בכרת יע"ש היטב מ"ש שם: שם ע"ב במתני' וכולן שנמצאו איילונית צרותיהן מותרת מכאן יש לדקדק על מה שכתב הרמב"ם ז"ל (בהלכות יבום פרק ששי הלכה י"ב) היתה היבמה ערוה על בעלה ועל היבם הרי זה צרתה חולצת ולא מתניבמות וכתב הלחם משנה דיש ליישב זאת הגירסא דארף דהיתה ערוה על היבם ועל בעלה ונהרי אינה צרת ערוה מעולם גזרינן שלא יאמרו צרת ערוה מתניבמת עכ"ל.

מלבד שאין דבריו בפירוש המשניות פן שהרי כתב שש עריות חמורות מאלו לפי שאין קדושים תופסין בה לפיכך אם עבר אחיו מאביו ונשא אותה צרתה או חולצת או מתניבמת לפי שעל דרך האמת אינה צרתה כלל הרי בפירוש דאם היתה היבמה ערוה על בעלה ועל היבם צרתה מתניבמת ועוד דמאי שנא מנמצאו איילונית דצרותיהן מותרות למאן דאמר לקמן בהפיר בה דאסורה וההיתר הוא משום דלא הפיר בה ומספק הנה ודאי קידושי טעות מכ"ש בהיתה ערוה על בעלה דכ"ע מגמר גמירי אינשי דערוה אין קדושים תופסין בה כדמסיק לקמן (בדף ל"ד בפרק ארבעה אחין יע"ש).

ואמנם הגירסא הנכונה הוא בר"מ כמ"ש הכ"מ צרתה או חולצת או מתניבם ומ"ש הר"מ בפירוש המשניות אם עבר אחיו ונשאה צרתה מותרת לפי שעל דרך האמת אין זו צרתה כו' לאו כלל לא קא פנייל דהא אמו שהיא אנוסת אביו כדמסיק לקמן אם עבר אחיו ונשאה

נדאי קדושים תופסין בה דע"כ תנא דמתני' סובר אף בחיובי לאוין דשאר קדושים תופסין כמו שכתבו התוספת (בדף י') והבאתיו לעיל אלא אשארא קאמר זאת והה מתני' צרותיהן מותרת מפני ששואת לאחרים אפוליהו קאי דווק לענ"ד: גמרא מכדי כולהו מאחות אשה ילפינן ליתני אחות אשה ברישא כו' עכ"ל מקשים דילמא מתני' רבי היא דיליף מולקחה דערוה וצרתה אסירא להתיבם וא"כ לא קשיא כלל דלאו מאחות אשה ילפינן עכ"ל.

והנה יאמר דמתני' ע"כ לאו ר' היא מדתנן בד' אחין ב' אחיות חולצות ולא מתניבמות וכן בג' אחין חולצות ולא מתניבמות ואמאי לרבי דדריש ולקח ולקחה כו' ולצרוך על פרוק מוקי ליה לאחות זקוקה דפטור' מחליצה ויבם פדמסיק לקמן ואמאי תנא לקמן במתני' דחולצת: או יאמר דע"כ מתני' לאו רבי הוא דאי לרבי אחות זקוקה הנה ערוה ופטורה מן החליצה ויבום כו' וא"כ אמאי לא תנא במתני' נמי אחות זקוקה דהנה ערוה ופטורה צרתה מחליצה ויבום והוא שהיו ארבעה אחין שנים מהן נשואין ב' אחיות ויש לאחד מהן צרה ומתו ושתייהן זקוקות לראובן אסירא צרתה ג"כ עליו ושמעון נשא צרתה שהיתה אחת מן האחיות אסורה עליו איסור ערוה ומותר באחותה ונשא צרתה ויש לו עוד אשה אחרת ומת פשם שצרתה אסורה כו' ואין להקשות הא ר"ש דאמר צרת אחות זקוקה הנה ערוה מן התורה דוקא בג' אחין ומתו שנים אבל בארבעה אחין ונשארו שנים מודה ר' שמעון דאינה ערוה כמ"ש התוספת בפרק ד' אחין וצרת צרתה לא משפחת ליה אלא כשנשארו ב' אחין וא"כ תו לא הנה אחות זקוקה לר"ש מ"מ הנה אחות זקוקה לשמעון פינו דרחל אסורה על ראובן איסור ערוה נדאי זקוקה לשמעון לחוד וא"כ נדאי לאה הנה ערוה גמורה על שמעון משום אחות זקוקה דהנה בסד אחא פינו דרחל אינה זקוקה רק לשמעון ומשפחת שפיר אחות זקוקה דפוטרת צרתה וצרת צרתה ואף שאין זאת קושיא כל כך דכיון דמתני' במתני' אחות אשתו תו הנה אחות זקוקה בכלל פינו דאח"ז מצד אחות אשתו הנה וכעין זה כתב מהרש"ל (בדף י') בתוספת בד"ה לעולם לית לר' הני פללי יע"ש מ"מ הנה למיתני טפי אחות זקוקה ולא ליתני אחות אשה דהנה רבובת טפי אלא ע"כ מתני' לאו רבי היא אלא מלצרוך דרשינן לאסור צרתו ועריות ואחות זקוקה מדרבנן ובעיא חליצה וכל העריות אתיא מהיקשא דרבי יונה ופריף שפיר: אבל יש להקשות דלפ"ז אמאי לא משני הגמ' לקמן אהא דמנינא למעוטי מאי לימא מנינא דרישא למעוטי אחות זקוקה דאינה פוטרת צרתה כו' דלא פ"ש: ובתוס' בד"ה ואי אתה יכול לומר בתמותו שמיאנה עיין במהרש"א ז"ל ודבריו צריכין ביאר ועיין בחדושינו לקמן (בדף י"ב ע"ב) שם יבואר בעזה"י מה שיש לדקדק בדבריו יע"ש: גמרא אי הכי ליתני תמותו ברישא דעיקר שריפה בתמותו פתיבא.

הרצון דהיא תמורי טפי פינו דעיקר שריפה בדידה פתיבא והנה לשיטת רש"י ז"ל דסובר תמותו אחר מיתת בתה בלאו א"ש דע"כ מתני' מיירי מתמותו בחיי אשתו דהנה בשריפה משא"כ לשיטת התוס' דפירשו דאף דאיתמעט משריפה מ"מ אית ביה פרת וא"כ מאי קושיא ליתני תמותו ברישא דילמא מיירי מתמותו לאחר מיתת בתה דהנה בכרת ותנא חומרי חומרי נקיט ולכך תנא בתו ברישא כו' אבל יש ליישב זאת דע"כ מתני' מיירי בתמותו שהיא בשריפה דאי בכרת א"כ ליתני אחות אשה ברישא קודם תמותו וכולהו אינך פינו דתרונייהו בכרת הנה לאקדומי' אחות אשה ברישא אלא ע"כ דמיירי בחיי

אִשְׁתּוֹ וּבִשְׂרִיפָה א"כ לִיתְנֵי חַמּוֹתוֹ בְּרִישָׁא וְדוּק: בְּדָף ג ע"א פּוֹלְהוּ נְמִי מְדַרְשָׁא אֶתְיָא
מְפָרֵשׁ מִהֲדוּרָא בְּתָרָא אֶלְיִשְׁנָא קָא קִשְׂיָא לִיה דְּבַתּוּ כִּינּוּן דְּאֶתְיָא מְדַרְשָׁא חֲבִיבָא לִיהָ הָא
פּוֹלְהוּ נְמִי כּו' וְהָנָה לְמִימַר אֶלָּא כִּינּוּן דְּאֶתְיָא מְדַרְשָׁא חֲבִיבָא לִיהָ כּו' עכ"ל וְלֹא יִדְעָנָא
דא"כ הַיָּאֵד יִתְיַשְׁב בְּאַמַּת בְּתוֹ עֵיקַר אִיסוּרֵי מְדַרְשָׁא אֶתְיָא וְאַפְתִּי יִקְשָׁה הָא אִם חַמּוֹתוֹ
נְמִי לֹא כְּתִיב לֹא לָאו וְלֹא פֶרַת דִּינְדָּה אֶלָּא מְדַרְשָׁא אֶתְיָא כְּמַבְנֹאֵר בְּאֵלוּ הֵן הַנְּשֻׁרְפִין
וּמִיָּהוּ יֵשׁ מִחֲלֻקַּת בְּזָה אִי אִשָּׁה וְאַמָּה שְׂתִיָּהוּ לְאִיסוּרָא יַע"ש הֵיטֵב: ע"ש בְּפִירֵשׁ"י בַד"ה
וּמֵאִי אִירְיָא דְתַנָּא פּוֹטְרַת לִיתְנֵי אוֹסְרַת דְּהָא וְדֵאִי אֶסוּרָה דְּהָנָה אִשְׁת אַח שְׁלֹא בְּמִקּוּם
מְצוּה כּו' עכ"ל נִקְיַט פֶּרַת דְּאִשְׁת אַחֵיו שְׁלֹא בְּמִקּוּם מְצוּה מִיִּלְתָּא דְּפִסְיָקָא וְהוּא הִדִּין
דְּאִיכָּא פֶּרַת מְכָל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ מְכָל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל כְּדִמְסִיק ע"ב דְּכַרְת קָאִי נְמִי אֶצְרָה כְּמוֹ
אֶעְרֹנָה דְּהָנָה אַחֻת אִשָּׁה וְאִין לּוֹמַר דְּרִשׁ"י פְּתַב אֶלְיָבִי דְּרַבִּי דְּלַדִּידָּה לֹא שְׁמַעִינוּן פֶּרַת
דְּאִיָּהוּ דְּרִישׁ וְלִקְחָה כּו' הָא כְּבָר פְּתַבְנוּ דְּמִתְנִי' ע"כ לָאו ר' הִיא אֶלָּא מִיִּלְתָּא דְּפִשְׁיטָא
נִקְיַט וְעִיָּין לְקַמֵּן מַה שְׁפַתְבְּנוּ שָׁם: שָׁם ע"ב גְּמָרָא מַה"מ פִּירֵשׁ"י דְּעָרְוָה וְצָרָה וְצָרַת
צָרְתָּה כּו' עכ"ל הָא וְדֵאִי דְּאֶצְרָה לְחֻד מִקְשָׁה מַה"מ וְלֹא אֶעְרֹנָה דְּאִיָּה יֹאמַר מַה"מ וְהִדְר
מִקְשָׁה ל"ל קָרָא דְּאִין עֲשָׂה דּוֹחָה ל"ת שְׁיֵשׁ בּוֹ פֶּרַת אֶלָּא דְּרִשָׁא לְצָרוֹר לֹא יִדַע וּפְרִיָּד
מַה"מ דְּצָרָה עַד סוּף הָעוֹלָם אֶסוּרָה כּו' וְרִשׁ"י שְׁגִיַרְת לִישְׁנָא נִקְיַט עָרְוָה אֲגַב צָרָה כּו':
ע"ש אֶזְהָרָה שְׁמַעֲנוּ עוֹנֵשׁ מִנִּיָּין ת"ל כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה וְנִכְרְתוּ כּו' וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת
הָא בְּלֹא"ה אִית בֵּיה פֶּרַת כִּינּוּן דְּאִיכָּא לָאו פְּשִׁיטָא דְּפִטוּרָה מִחֲלִיצָה וְיִבּוּם וְדֵאִי הָנָה אִשְׁת
אַחֵיו שְׁלֹא בְּמִקּוּם מְצוּה וְחִיב פֶּרַת מְשׁוּם אִשְׁת אַח כַּמ"ש רִשׁ"י לְעִיל וְנִרְאָה דַּנ"מ
לְחִיבִיב' ב' חֲטָאֹת בְּשׁוּגַג מְשׁוּם פֶּרַת דְּאִשְׁת אַח וְכַרְת דְּאִחֻת אִשָּׁה וְה"ה צָרָה דְּכַרְת עֲלֵי
נְמִי קִיָּמָא אֶלָּא דְּאַפְתִּי יִקְשָׁה כִּינּוּן דְּכַתֵּב קָרָא דְּאִחֻת אִשָּׁה לֹא מִיָּבָמָה מִמִּילָא אִית בְּהוּ
תַּרְתִּי פְּרִיתוֹת דְּהִדְרָא לְאִיסוּרָא קַמָּא וְתַדַּע דְּהַרְמָב"ם ו"ל (כַּהֲל' יָבּוּם וְחֲלִיצָה פֶּרַק שְׁשִׁי)
כְּתַב וְלִקְחָה פֶּרַט לְעָרְוָה שְׁאִין בָּהּ לִיקוּחִין כְּתַב הַמַּגִּיד מְשַׁנָּה אַף דְּרַבָּא מְסִיק דְּעָרְוָה
גּוּפָא לֹא צָרִיכָא קָרָא רַבִּינוּ כְּתַב סוּגִין קַמִּיתָא מְפִי שְׁבַעֲיָקַר הִדִּין אִין נ"מ וְאִם אִיתָא
טוּבָא נ"מ דְּאִי אֶמְרִינוּן עָרְוָה לֹא צָרִיכָא קָרָא וּמִמִּילָא חִיב שְׁמִי חֲטָאוֹת בְּשׁוּגַג מְשׁוּם
אַחֻת אִשָּׁה וְאַשְׁת אַח אִם נָשָׂא חֵי וְאַח"כ נָשָׂא מֵת דְּהָנָה מוֹסִיף אוֹ אִיפְכָּא דְּהָנָה כְּוֹל
מִשָּׂא"כ דְּאִי צָרִיכָא קָרָא וְגִלְיָף לִיה וְלִקְחָה כְּדַהֲבִיא הַר"מ ו"ל אִין בּוֹ פֶּרַת אֶלָּא דְּאִשְׁת
אַתְּ אֶלָּא דְּלִיתָא כִּינּוּן דְּהִדְרָא אֶהְדְּרִיָּה לְאִיסוּרֵיהָ קַמָּא וּמִמִּילָא קִיָּמָא בְּאִיסוּר אַחֻת אִשָּׁה
ג"כ וַא"כ מֵאִי קֶאֱמַר עוֹנֵשׁ מִנִּיָּין וְלוֹלִי דְּכַרִּי רִשׁ"י ו"ל הֵייתִי אוֹמַר דְּעוֹנֵשׁ מִנִּיָּין אֶצְרָה
קָאִי דְּאַף דְּכַתִּיב לְצָרוֹר דְּצָרַת עָרְוָה אֶסוּרָה לִיבּוּם מ"מ אֶפְשָׁר דְּלִית בֵּיה אֶלָּא לָאו וְכַרְת
דְּאִשְׁת אַח דְּנִדְּאִי אַף צָרְתָּה כִּינּוּן דְּהַתּוּרָה אֶסְרָה בְּפִירוּשׁ תּוֹ הָנָה אִשְׁת אַח שְׁלֹא בְּמִקּוּם
מְצוּה אֶלָּא דְּקֶאֱמַר עוֹנֵשׁ מִנִּיָּין שְׁיָהָא חִיב אֶצְרָה ב' חֲטָאֹת בְּשׁוּגַג כּו' לוֹלִי רִשׁ"י ו"ל
דְּפִי עוֹנֵשׁ מִנִּיָּין אִם יָבּם עָרְוָה אוֹ צָרְתָּה יַע"ש וְצ"ע וְדוּק לַעַנ"ד: וּבַתּוֹס' בַּד"ה טַעְמָא
דְּכַתֵּב רַחֲמָנָא עֲלֵי כּו' וְרַבָּא לֹא צָרִיָּד לּוֹמַר אֶלָּא לְהִתְרָא לֹא מְצִית אֶמְרַת כּו' עכ"ל
דְּכַרִּי מִהֲדוּרָא בְּתָרָא בְּזָה הֵמָּה בְּרוּרִין לִי דְּנִדְּאִי לְפִי דַּעַת הַתּוֹס' דְּלִכ"ע אִין עֲשָׂה דּוֹחָה
ל"ת דְּהִיא דְּכִיבּוּד אַב מוּקִי לִיה בְּלָאו דְּמַחְמַר וְאִיצְטְרִיָּד לּוֹמַר לְמִישְׁרֵי שְׁלֹא בְּמִקּוּם
מְצוּה אֶלָּא דְּלֹא הִנָּה צָרִיָּד לּוֹמַר עָרְוָה גּוּפָא לֹא צָרִיכָא קָרָא דְּהַמְקַשֵּׁן ג"כ הִנָּה סְבוּר
דְּעָרְוָה לֹא צָרִיכָא קָרָא אֶלָּא לְאַשְׁמְעִינוּן דְּבַעֲלָמָא דְּחֵי וּפְרִיָּד דְּהָנָה לְהִתְרָא דְּהָנָה לְגוּפָא
וְהִנָּה לִיה לּוֹמַר דְּלִהִתְרָא לֹא מְצִית אֶמְרַת כּו' וּמִיָּהוּ בְּזָה לְחֻד א"ש דְּתוֹ לִיכָּא לְאַקְשׁוּי

ל"ל עליה דהא באמת אין עשה דוחה ל"ת שיש בו פרת מ"מ איצטריף עליה דאי לאו עליה פנין דכתיב ערונה דחידא משמע הייתי אומר דבמקום יבום חידא מותרת ושללא במקום יבום שתיקן אסורות לכה איצטריף עליה לומר איפכא ולא הנה צ"ל ערונה גופא לא צריכא קרא אלא דקאמר הכי דלפי המקשן הנה פשוט דע"כ דהסברא חיצונה דעשה דוחה ל"ת שיש בו פרת ואיצטריף עליה לגופא לאיסורא דאל"כ לימא עליה להתיירא וע"ז הוציא רבא מלבו ואמר דלאו פן דערונה גופא לא צריכא קרא דאדרבא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו פרת כו'.

ועיין בחדושינו לקמן ונשם נאריף בזה בעזה"י: בדה ד' ע"א בתוס' בד"ה דכתיב לא תלבש שעטנז גדילים מעשה לך ואיפכא ליפא למימר דלא צריף קרא להכי כו' עכ"ל הנה יש להקשות דלפי מה שפיתבו התוס' לעיל דעיקר קושית המקשן מנא ליה דדחי ל"ת שיש בו פרת ול"ת גרידא ועליה נימא להיפך להיתירא א"כ מה משגי עשה דדחי ל"ת גרידא מפלאים בציצית ואפתי נימא להיפך דלא גילף מדחזינו עשה דיבום דוחה ל"ת שיש בו פרת מכ"ש ל"ת גרידא לכה איצטריף גדילים מעשה לך דאינו דוחה והשתא גילף בעלמא מפאן דעשה אינו דוחה אפילו לא מעשה גרידא וביבום גלי רחמנא דדחי ולא גילף מיניה בעלמא דלחומרא מקשינו אבל הנראה דהו סוגיא אולא אליבין דמאן דאמר דנשים פטורות מציצית וא"כ ע"כ מוכח דעשה דוחה ל"ת גרידא דאי איפכא למה לי קרא דמעשה דיבום ליפא למילף שפן שנה בכל תאמר בציצית דהעשה אינו שנה בכל ומהכי תיתי דלדחי אלא ע"כ דהתורה אמרה דדחי עשה דציצית לאו דכלאים ומיניה ילפינו בעלמא וכ"ש היכא דהעשה שנה בכל כו' ובזה אתי שפיר מה שהקשה מהרש"א בתוס' שפיתבו וא"ת למ"ד נשים פטורות מציצית לא יהא חייבין בכלאים וכ"ת אה"נ א"כ תקשה כו' בביצה כו' ואמאי לא הוקשה להם מהכא דהיאף יליף מציצית דהנה ל"ת שאין שנה בכל כו'.

ומקשין העולם דמפאן אין קושיא דאיפא למימר דסוגיא דהכא אולא כמאן דאמר דנשים חייבות בציצית משא"כ בביצה הוקשה להם שפיר דמאי פריף שם פלאים למאי חזי הא הלכתא דנשים פטורות מציצית ופטורות מכלאים ונפיר הוי כו' עכ"ל.

ולפי מ"ש א"ש דסוגין דהכא ע"כ כמאן דאמר דנשים פטורות מציצית כו'. וע"ז תירץ ב' תירוצים תירץ אהד לשיטת רש"י לקמן ואהד לשיטת תוס' דלקמן כמו שאבאר מה שתיירץ דילפינו באם אינו עגן דללאו שאין שנה בכל נפקא ליה מראשו והיאך נפקא ליה מראשו דעשה דציצית נמי אינו שנה בכל ועשה דמצורע שנה בכל כו' אלא לשיטת רש"י פתב פן דאיהו ס"ל לקמן דלאו דנזיר אינו שנה בכל דאינו נזהג אלא בנזיר ומהאי טעמא עשה דמצורע לא הנה שנה בכל דאינו נזהג אלא במצורע וא"כ שפיר מצינו למילף באם אינו עגן כו' ולשיטת התוס' לקמן דסברי דלאו דנזיר הנה שנה בכל אינו צודק זאת לכה תירץ דלאו ועשה שאינו שנה בכל שפיר ילפינו מיניה לאו ועשה ששנה בכל הוא לשיטת התוספת דלשיטת רש"י ע"כ ליפא למימר הכי דא"כ אמאי לא יליף מראשו דעשה ול"ת שאינו שנה בכל לשיטת רש"י כמה שפיתבו בסמוך.

אלא דלפי סברתו לשיטת התוס' דשקולין הם הדרא קושיא לדוכתין דאדרבא נימא להיפך במקום גדילים לא תלבש שעטנז דלא גילף דדחי מעשה דיבום נאי דעשה דציצית

אינו שונה בכלל הא גם הל"ת אינו שונה בכלל ושקולים הם וצריף לחלק דמדחזינו עשה שאין שונה בכל דוחה ל"ת שאין שונה בכל שפיר ילפינו דעשה ששונה בכל דוחה ל"ת ששונה בכל אבל מדחזינו איפכא לא ומשום זה (אי) אפשר דהניח בצ"ע יע"ש היטב ודוק היטב: שם ע"ב בגמרא ואיבעית אימא משום דמנפנה מקדי כו'.

הרצון דלמה לי לבישה כלל ואי דלא הנה ידעינו דדוקא צמר ופשתים אסור הא בהעלאה פתיב בגד וכל מקום דכתיב בגד הנה צ"פ דאפשר דינדע מתנא דבי ר' ישמעאל או דקשיא לכתוב העלאה וצ"פ גבי העלאה ול"ל לבישה ואין לומר דה"א דלבישה כל תרי מיני אסור פיון דלבישה לא פתיב כלל אלא מכ"ש דהעלאה דיו לבא מהדין להיות פגדון משא"כ לבתר דמסיק דלבישה איצטריף למימר העלאה דומיא דלבישה שפיר איצטריף צמר ופשתים דה"א כל תרי מיני אסור בלבישה אלא דאפתי תקשה מאי פריף ואפתי איצטריף צ"פ ופ"ה לא איצטריף אלא דלכתוב בגד גבי לבישה וכל שצאמר בגד צ"פ וכ"ש העלאה ואי דלא הנה ידעינו העלאה דומיא דלבישה דהשתא איצטריף לבישה לגופא דאי לא הנה פתיב כלל ה"א גם בהעלאה כל תרי מיני אסור דהשתא לא פתיב בגד לקף איצטריף לבישה וכ"ש העלאה דוקא צמר ופשתים זה אינו דאפתי יקשה ל"ל לבישה ולכתוב בגד גבי העלאה אלא ע"כ העלאה דומיא דלבישה וא"כ אפתי צמר ופשתים להפנאה ועיין בפרק במה מדליקין מזה ולקמן נבאר קצת מסוגיא דצמר ופשתים בעזה"י: ע"ש בתוספת בד"ה טעמא דכתב רחמנא כו' וא"ת דילמא בלא שוע טוי ונוז ויש לומר דחוטי ציצית בעינן שזורין כדילפינו בספרי תכלת תכלת ממשפן כו' עכ"ל.

רצונם דילמא אי לא הפנאה הייתי אומר בלא שזורין דחוטי ציצית לא בעינן שזורין ולקף איצטריף הפנאה וע"כ חוטי ציצית בעינן שזורין דאל"כ ק' היאף דחי וכלאים בציצית דשרי רחמנא למה לי הא אפשר למיעבד בלא שזורין וכל מקום שאתה יכול לקיים שניהם אין עשה דוחה ל"ת פדריש לקיש וכהאי גוונא אמרינן במנחות (דף ל"ט) בפרק התכלת אמר רבא ש"מ קשר עליון דאורייתא דאי לא הכי פלאים בציצית דשרי רחמנא ל"ל כו' ועל זה תירצו דבלאו הכי ילפינו תכלת תכלת ממשפן דחוטי ציצית בעינן שזורין.

אלא דלפ"ז תקשה באמת דאיתא הפנאה לתנא דבי ר"י דכלאים בציצית שרי וא"כ ממילא מוכח דציצית בעינן שזורים ול"ל הגזירה שונה דנתקבלה בסיני דחוטי ציצית בעינן שזורים דע"כ בעינן שזורים דאי לא הכי פלאים בציצית דשרי לן רחמנא ל"ל כמ"ש לעיל ואין לומר דה"ה ג"ש לאו אליבין דכ"ע ולתנא דבי ר' ישמעאל בלאו הכי מוכח דבעינן שזורין ולא גמיר ה"ה ג"ש א"כ הדרא קושית התוס' לדוכתן דמאי פריף ולתנא דבי ר"י כו' אי לא הנה הפנאה לא הנה ידעינו כלל דבעינן שזורין כו': וראיתי לרש"י ז"ל במנחות עלה דה"ה אמר רבא ש"מ קשר עליון דאורייתא פירש"י ש"מ קשר עליון דאורייתא הלכה למשה מסיני והוא לכאורה בלי מוכן כלל דאמאי לא מוכח מדחזינו פלאים בציצית דשרי רחמנא ואין לומר דרוצה לתרץ קושית התוספת דשם ודקא דהקשו דמאי פריף ל"ל הפנאה כו' ומאי קושיא אימא בלא קשר ולקף כתב רש"י דודאי הלכה למשה מסיני דקשר עליון דאורייתא אלא דרבא הוכיח זאת דע"כ דקשר העליון הלכה למשה מסיני דאל"כ פלאים דשרי רחמנא ל"ל וכה"ג כתבו התוספת שם

יע"ש היטב א"כקש"א באמת דכתיב צמר ופשתים לאפנוי א"כ יקשה ל"ל הלכה למשה מסיני דקשר עליון דאורייתא הא מדשרי פלאים בציצית ש"מ דקשר עליון דאורייתא כו'.

אבל הנראה לי בזה דרש"י ו"ל הוקשה לו דאפתי באמת דאין עשה דוחה ל"ל שיש בו פרת ול"ל גרידא נפקא לן מפלאים בציצית אפתי נימא להיפך דבמקום גדילים לא תלבש שעטנז ואי דמהיכי תיתי דידחה יש לומר דאי לא קרא ה"א דשרי דקשר העליון לאו דאורייתא ולכך איצטריך למימר דאסור דצריך שיהא קשר והיא גופא אשמעינן דקשר העליון דאורייתא משא"כ דהלכה למשה מסיני הוא דקשר העליון דאורייתא ע"כ לומר דכלאים בציצית שרי רחמנא דאל"כ ל"ל דמהיכי תיתי דידחה כו' ובה א"ש נמי הא דאיצטריך באמת ג"ש דתכלת תכלת ממשפן דחוטי ציצית בעינן שזרין דאי לא הכי אין הכי נמי דידעינן דבעינן שזרין אלא דהוה אמינא להיפך דבמקום גדילים לא תלבש שעטנז לאשמעינן דבעינן שזרין דאי לא הכי ה"א דשרי דלא בעינן שזרין לכך איצטריך דאסור דבעינן שזרין משא"כ דנתקבלה ג"ש דבעינן שזרין אתי שפיר כו' כמ"ש לעיל בסמוך: ובה יש ליישב דברי הרמב"ם (בהלכות ציצית פרק א' הלכה) אהד חוטי לבן ואהד חוטי תכלת אם רצה לעשות שזרין עושה ובהשגות הר"א א"א לא פי אלא צריך לעשות שזרין ובספרי יליף לה תכלת תכלת ממשפן והכ"מ הביא תשובת הרמב"ם ו"ל מפני שלא מצאתי שום אדם שיאמר דבר זה זולת בספרי וסתם ספרי ר"ש היא ולכך לא פתבתי פמותו ואין לי סמך אחר בזה עכ"ל וכתב הכ"מ דיש לתמוה ומאי בכה פניו דלא מצינו שום חולק ומאי נ"מ אי סתם ספרי ר"ש ואולי מפני שראה חולשת הללו בדבריו פתב ואין לי סמך אחר בדבר עכ"ל ולי נראה ליישב זאת בהקדם מה שפתבנו לעיל דל"ל תכלת תכלת ממשפן הא מדשרי פלאים בציצית כו' ומ"ש לעיל דה"א להיפך במקום גדילים לא תלבש שעטנז חשיב זאת לדחוק דקרא מורה כן כמ"ש התוספת לקמן בד"ה פולה משעטנז נפקא דהכי משמע קרא לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לה מהם כו' (בדף ה' ע"ב) יעניין שם היטב והכי פירושו דלפי דפליגי אמוראי בנדה (דף ס"א ע"ב) כמו שיבאר לקמן ולחד אמורא ע"כ צ"ל דהך ג"ש לאו כ"ע גמירי דוקא סתם ספרי ר' שמעון הוא ולדידיה איצטריך ג"ש דלאינה ממילא מוכח דחוטי ציצית בעינן שזרין מדשרי פלאים בציצית רק לר"ש איצטריך וכיון דלהך אמורא לאו כ"ע גמירי להו ולאידך אמורא דהלכתא פנומיה אין הוכחה מפלאים בציצית דבעינן שזרין ושפיר פסק דאין צריכין להיות שזרין פניו דע"כ הך גזירה שנה לאידך לאו כ"ע גמירי להו כו' והוא דאיתא בנדה (דף ס"א) פלוגתא דאמוראי דחד אמר שעטנז בעינן פולה שוע וטוי ונוז מתקף ליה מר זוטרא אימא או שוע או טוי או נוז כו' והרמב"ם ו"ל בהל' פלאים פסק פמר זוטרא דחדא הנה פלאים מן התורה כסתם מתני' הלבדין פלאים ומשמע מן התורה יע"ש וא"כ למאן דאית ליה דבעינן פולה וע"כ מוכח דציצית בעינן שזורים ול"ל ג"ש תכלת אף לר"ש א"ש דאיהו ע"כ אית ליה דהפנאה איצטריך לגופא דלית ליה פתנא דבי ר' ישמעאל דכל מקום שנאמר או לכדבא איצטריך דשאר בגדים חייבין מן התורה ולית ליה פתנא דבי ר' ישמעאל דהתוס' מקשין (בדף ה' ע"ב) בד"ה פולה משעטנז נפקא וא"ת ול"ל קרא דעשה דוחה ל"ל תיפוק ליה מדאיצטריך קרא דשריפת קדשים אינם דוחים י"ט משום דאפשר להמתין הא לאו הכי דחי ויש לומר

דה"א דאפילו אנכל נפש שרי ולמ"ד נדרים ונדבות אין קרובים בי"ט א"כ מוכח מדאמצטריה שריפת קדשים והכא קאמר למ"ד קרובים עכ"ל ור"ש אית ליה בהדיא בביצה (נ"ד כ') דנדרים ונדבות אין קרובים בי"ט וא"כ מוכח דעשה דוחה ל"ת משריפת קדשים והפנאה ע"כ לכדרכא ולית ליה פתנא דבי ר' ישמעאל וכיון שפן איצטריה ג"ש דבעינו שזורים דמפלאים בציצית ליפא למילף דע"כ הפנאה לדרשא אחרנא אתי לכדרכא כו' משא"כ לתנא דבי ר' ישמעאל ואינה דאין חייב אלא דוקא בבגד בציצית צ"ופ ולא שאר בגדים דכל מקום שנאמר בגד אינו אלא צמר ופשתים ועיקר הפנאה דעשה דוחה ל"ת ע"כ לית להו ג"ש ולא גמירי פלל דבלאו הכי מוכח דחוטאי ציצית בעינו שזורים כו' כמ"ש לעיל: ואין להקשות הא אנו קנימינו אליביה דר"ש ור"ש סבר בהתכלת דנשים פטורות מציצית וא"כ אימא דילף דעשה דוחה ל"ת מעיקר הפנאה דציצית.

ואי דמוכח משריפת קדשים יש לומר דשאני עשה דציצית דאינו שנה בכל י"ל דגם עשה דנותר אינו שנה בכל דנותר בין בזמנו ובין שלא בזמנו אינו נשרף אלא ביום נהנה מצות עשה שהזמן גרמא ואינה נוהגת בנשים ואפילו הכי אי לא הנה פתיב קרא ה"א דדחי ופיר ילפינו מהתם דעשה דחי ל"ת כו'.

והר"מ ז"ל דפסק פמר זוטרא דשוע לחוד או טוי לחוד הנה פלאים א"כ ליפא הוכחה דחוטאי הציצית בעינו שזורים דכלאים בציצית הנה אף בטויה לחודיה ומהו ג"ש אין קושיא פינו דלאידה אמורא ע"כ לאו כ"ע גמירי להו ג"ש א"כ לאו כ"ע ס"ל הו ג"ש: ולפ"ז יש ליישב שיטת הרמב"ם דפסק דנדרים ונדבות אין קרובים בי"ט בהל' י"ט ובהל' פלאים פתב דעשה דוחה ל"ת ילפינו מפלאים בציצית ועיקר הפנאה לכו' שהרי פסק בהל' ציצית דאין חייב מן התורה אלא בגד צמר או פשתים ולמה למילף מפלאים אמאי לא משריפת קדשים פקושית התוס' אבל י"ל דהיא גופא אתי לאשמעינו דשעטנו לאו דוקא כולהו בעינו אלא או שוע או טוי או נז דאל"כ פלאים בציצית דשרי רחמנא למה לי דאיהו ס"ל דחוטאי ציצית לא בעינו שזורים כו' ודוק היטב לפע"ד: בדרה ע"א בתוס' בד"ה לרבנן מנא להו כו' וא"ת ומאן תנא דפליג עליה דתנא דבי ר' ישמעאל כו' עכ"ל נראה לי דזה לשיטתיהו אבל לשיטת רש"י שם (בדרה כ"ז) במסקנת שבת דסבירא ליה דבגד שלם לא הנה בכלל שלשה על שלשה והקשו שם התוס' דרשב"א אמר שם דכל היוצא מן העץ אין בו משום שלש על שלש כו' ואמר רבא שלוש על שלוש בשאר בגדים איפא בנייהו לרשב"א אית ליה דדוקא שלש אין בו אבל שלשה מרבינו מאו בגד בשרצים ותנא דבי ר' ישמעאל לית ליה והקשו התוס' אמאי לא אמרינו או בגד לבגד שלם בשאר בגדים כו' עכ"ל והנה אפשר לומר דרשב"א לית ליה פלל בגנן אב דתנא דבי ישמעאל דאף כל צמר ופשתים מנגעים ואם פן לבגד שלם בשרצים לא איצטריה ריבויא דמהיכי תיתי למעט דדוקא גבי נגעים פתיב מיעוטא כו' ועל פרוק לרבות שלשה בשאר בגדים דלא הנה בכלל בגד לשיטת רש"י ז"ל ולפי זה אתי נמי שפיר הא דפריה שם לאביי דאמר דתנא דבי ר' ישמעאל ורשב"א אמרו דבר אחד דגם רשב"א סובר אפי' שלשה בשאר בגדים אינו מטמא כו' האי או בגד מאי עביד ליה ואמאי לא מקשה ג"כ לרבא אליביה דתנא דבי ר' ישמעאל האי או בגד מאי עביד ליה אלא דאיפא למימר לבגד שלם איצטריה ליה לרבות בשאר בגדים דאיהו סבירא ליה הבגנן אב דאף כל צמר

ופשתיים כו' ואיצטריף ריבוי דאו בגד לבגד שלם בשרצים דמטמא כו' אבל לאפני דאמר דתרנניהו אמרו דבר אַחַד פֿריף שפיר ואבני האי או בגד מאי עביד ליה דאין לומר לבגד שלם בשאר בגדים אַתָּא דהתוספת הקשו שם וא"ת אמאי לא אמר אבני פֿמו רבא דרשב"א שלשה על שלשה בשאר בגדים איפא בניהו דרשב"א אית ליה פֿמו לאידך תני דבי ר' ישמעאל מלומר דשלש לאו דוקא ויש לומר דאבני סבירא ליה דמרבינן מאו בגד יהיה בקו טומאה פֿכל תורת צמר ופשתיים או לא יהיה בקו פֿלל כו' עכ"ל וא"כ פֿריף שפיר דאין לומר לבגד שלם א"כ מנא לך דתרנניהו אמרו ד"א דילמא רשב"א לית ליה הבגין אב ואו בגד לשלשה על שלשה דלבגד שלם לא איצטריף מהיכי תיתי למעט כו' אלא ע"כ דאי מרבינן שאר בגדים יהיה פֿכל תורת צ"ופ כו' ופריף שפיר ואבני האי או בגד מאי עביד ליה כו' יע"ש היטב: ולפי זה לרשב"א אליבניה דרבא על פֿרחה לית ליה הבגין אב דתנא דבי ר' ישמעאל כו' ופריף שפיר תינח לר"י אלא לרבנן הינוורשב"א מאי איפא למימר.

אבל התוס' לשיטתיהו שם שכתבו בשם הרב פורת דשלשה הנה בכלל בגד שלם כו' ורשב"א נמי אית ליה הבגין אב דתנא דבי ר' ישמעאל דאי לית ליה א"כ או בגד מאי עביד ליה לשלשה על שלשה בשאר בגדים הא מהיכי תיתי למעט דהנה בכלל בגד שלם ועל פֿרחה דאית ליה הך בגין אב והקשה להם שפיר מאן תנא דפליג כו': והנה מהרש"א ז"ל הקשה במס' שבת שם דמה הוקשה להם דאמאי לא מוקי רבא או בגד בשרצים לבגד שלם הא לא איצטריף דבנגעים גופא טמא פֿינן דלאו בכלל בגד הוא שלשה כו' ותרי מיעוטי חדא לשלשה נחדא לשלש ובגד שלם טמא כו' עכ"ל והנה לכאורה יש לתרץ דהתוספת הקשו שם למה לי ריבויא דוהבגד לרבנות שלש בצ"ופ הא מדכתיב תרי מיעוטיא ע"כ ידעינן כו' ותירצו דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבנות יע"ש ולפ"ז יש לומר דרשב"א סובר דהנה תרי מיעוטיא חדא לבגד שלם נחדא לשלשה על שלשה כו' בשאר בגדים דאינו מטמא בנגעים ולכך איצטריף ריבוי דוהבגד וע"כ על פֿרחה דאפילו בגד שלם אינו מטמא בנגעים ואתי שפיר כו' אלא דאפתי אינו מעלה ארוכה דלמה לי מיעוטיא על שלשה דמהיכי תיתי לרבנות דלפום סברא דהשתא דליתי לסברת הרב פורת דשלשה לא הנה בכלל בגד ומהיכי תיתי לרבנות כו' אלא על פֿרחה לשלש על שלש למעט ולומר הא צ"ופ מטמא בשלש על שלש כו' דהא השתא ליפא ריבוי דוהבגד למיעוטי דמרבא אף שאר בגדים ומהיכי תיתי לרבנות שלשה בשאר בגדים כו' אלא לשלש כו' ואהא תירצו דה"א דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבנות וא"כ אפתי הקושיא במקומה עומד לשיטת רש"י מנלן דבנגעים גופא דבגד שלם בשאר בגדים אינו מטמא דאיצטריף לרשב"א או בגד בשרצים אליבניה דרשב"א לרבנות בגד שלם ומנלן דלית ליה בגין אב דתנא דבי ר' ישמעאל ולפי מה שכתב בעל קרבן אהרן בפֿרשת מצורע אהא דהקשו התוס' ואימא פי אימעט משלש על שלש מה צריף מיעוטיא כו' ותירץ פֿינן דקרא סתמא פֿתיב משוינן פֿכל תורת צ"ופ יע"ש היטב א"כ ה"נ אי לא הנה ריבויא דוהבגד לא הנה ידעינן שלש בצמר ופשתיים דתרי מיעוטי מוקמינן לבגד שלם ולשלשה על שלשה דכיון דצ"ופ טמא שלשה מק"ו ה"א דגם שאר בגדים פֿן ואיצטריף מיעוטיא לשלשה כו' כמ"ש בעל קרבן אהרן ועיין בספר אבן העוזר שפכת ג"כ יע"ש היטב ולא סבירא ליה לרשב"א

ז"ל דה"א דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ומוכח דבגד שלם אינו מטמא בנגעים ובהכרח דרשב"א לית ליה בגנן אב דתנא דבי ר' ישמעאל.

ועיין בספר אבן העזר שפתב ג"כ פסקרת קרבן אהרן דכיון דצ"ופ מטמא ה"א ה"ה שאר בגדים דהנה ג"כ ועיין שם: עוד יש לחקור חקירה אחת וגדולה היא אלי למה לי דכתב רחמנא בשתי וערב צמר ופשתים דוקא הא הנה ק"ו מבגד דאינו מטמא אפילו בגד שלם בשאר מינים כ"ש שתי וערב שוב מצאתי שהגאון בספר אבן העזר הרגיש בזה יענין שם ונראה ליישב דאי לא הנה פתיב צמר ופשתים בשתי וערב הייתי אומר דאדרבה דשתי וערב דוקא בשאר מינים טמא ולא בצמר ופשתים והשתא איצטריך צ"ופ בבגד לאשמועין דבצמר ופשתים דוקא בגד שלם הוא דמטמא ולא שתי וערב טמא בצמר ופשתים ותרי מיעוטה דקרא למעוטי צמר ופשתים משתי וערב לשלשה על שלשה וחדא כדי לארוג בו הרבה וריבויא דנהבגד לרבות שלש על שלש בשאר מינים דמטמא בנגעים לא אתיא מק"ו דלא חזיא לעניינים ולעשירים כו' או ריבויא דנהבגד לשלש על שלש בצמר ופשתים דמטמא כו' ולכך פתיב בש"ו צמר ופשתים וא"כ ע"כ צמר ופשתים דכתיב בבגדים ע"כ למעוטי שאר בגדים אתא כו' ודוק: ע"ש במסכת שבת דקאמר דכ"ע מיהת שלש על שלש בצמר ופשתים דמטמא בנגעים מנא לן ונהבגד ואימא לרבות שלשה על שלשה ק"ו טעמא דכתבי קרא הא לאו הכי לא אתיא שלש על שלש בק"ו פיון דלא חזיא לעניינים ולעשירים ואימא לרבות שלשה בשאר בגדים כו' עכ"ל ובפירש"י טעמא דכתביה קראבניחיותא עכ"ל הנה משום דהנה מקום לומר דכל זה מן הקושא טעמא דכתביה קרא דבשלמא אי הנה אמרינן דשלש על שלש בצמר ופשתים אתי מק"ו משתי וערב וא"כ ריבויא דנהבגד על פרחי אתא לרבות בגד שלם בשאר בגדים למיעוטה לשלשה על שלשה דאי מיעוטה לשלש על שלש ל"ל לא ריבויא ולא מיעוטה דיאמר פסקרת הרב פורת אבל לא סברתו ממש דנדאי שלשה על שלשה הנה בכלל ואתיא מן בגד כו' אלא אי איכא מיעוטה ממעטינן מיניה אי ליכא מידי אחרניא למעט מיניה דלא כמ"ש הרב פורת דאין לחלק ביניהם כלל אלא ודאי דהסברא החיצונה דכל מקום דכתיב בגד הנה גמי במשמע שלשה על שלשה ומיהו אי איכא מיעוטה למעטינהו ממעטינן ולפ"ז לא לכתוב לא ריבויא ולא מיעוטה ואנא ידענא שלש על שלש בצ"ופ מק"ו לפום סברא דהשתא משתי וערב ושלשה בשאר בגדים הנה בכלל בגד דקרא פיון דקרא סתמא פתיב אלא ע"כ מיעוטה לשלשה על שלשה וריבויא לבגד שלם בשאר בגדים משא"כ השתא דשלש על שלש לא אתיא בק"ו א"כ איצטריך ריבויא דנהבגד לשלש על שלש בצ"ופ וכדי דלא נטעה לומר דמרבין כל מה דאיכא לרבות אף שלש על שלש בשאר בגדים איצטריך מיעוטה דצ"ופ ופריך שפיר כו' כמ"ש התוס' שם לפירש"י שם אלא דרש"י ז"ל אינו סובר כלל הך סברא דשלשה הנה בכלל בגד אי לאו מיעוטה ולכך פתיב דאין זה מן הקושא אלא בניחיותא יע"ש היטב: ודע שמה שכתבו שם התוס' שם להקשות על רש"י ז"ל אהא דפריך ואימא כי אימעט כו' מה צריך מיעוטה בשלמא לשיטת הרב פורת אי לאו מיעוטה א"כ שלשה בשאר בגדים הנה בכלל בגד דקרא ונהבגד לשלש על שלש ג"כ בשאר מינים משא"כ לשיטת רש"י איצטריך ריבויא לשלש על שלש בצ"ופ ושלשה על שלשה בשאר בגדים ומיהיכי תיתי לרבות דאיצטריך למעט ושמא דסברתו דהנה מרבין כל מה דאיכא לרבות כו' וכתב הקרבן אהרן שהוקשה להם כף וכתבו

ושמא כו' דהמקשן פריה לעיל ואימא לרבנות שלשה על שלשה בצמר ופשתים משמע דאי הנה קאי לשלשה תו לא מרבינן מיניה שלש על שלש עכ"ל.

ונראה לנישב זאת דלפי דעת המקשן דהיה סבור דשלש על שלש בצמר ופשתים נמי מצי אתיא בק"ו פריה שפיר דמדכתיב ריבוי דוהבגד ע"כ דבגד למעוטי אתא שלש וריבויא לשלשה דאל"כ למה לי ריבויא דוהבגד כלל דאפילו שלש על שלש מצי אתיא בק"ו אלא ודאי דהתורה הקפידה דוקא בגד שלם ולא שלש על שלש וכדי דלא נטעה לומר דארף שלשה ממעטינו לכך איצטריו ונהבגד כו' ותיגרין דאתיא בק"ו והמתרין לא הבין קושיותו כו': או יאמר דהוקשה לו ל"ל כלל בגד בתורה ותייתי מק"ו משתי וערב אלא דבא למעט דוקא בגד כו' ולא שלש כו' משא"כ באמת ליכא לאקשוי קושיות התוס' לכתוב חדא מיעוטא ואנא ידענא דשלש בצ"ו ופ טמא דאל"כ צ"ל כלל ונהבגד ולא מיעוטא.

י"ל דמצינו למימר לשיטת רש"י דשלשה לא הוה בכלל בגד בנגעים מטמא בגד שלם וא"כ איצטריו ונהבגד כו' ואעפ"כ בשאר טומאת פגון בשרצים אי לאו או בגד ה"א דאפילו בגד שלם אינו טמא דאית ליה בגין אב לאו מנגעים אלא מכלאים דכתיב גבי העלאה ובגד פלאים שעטנז לא יעלה עליה ואינו אלא צמר ופשתים ואפשר דגם התנא דבי ר' ישמעאל דקאמר הואיל ונאמרו בתורה בגדים סתם ופרט לה הפתוב באחת מהן כו' היינו פלאים וממילא ממועט ארף בגד שלם כו': וראיתי פתוב בספר אבן העזר להגאון מ"ו עוזר ז"ל שכתב עלה דמ"ש התוס' שם לאבני דמוקי או בגד בשרצים לשלש על שלש בצמר ופשתים ואלא מוקי לשלשה בצ"ו ופ דלא צריה דק"ו הוא ומה נגעים שאין בגדי נכרים מטמאין מכ"ש שלשה בצ"ו ופ בשרצים דאין לומר ש"ו יוכיח שפן אין נעשה אנהל יע"ש ונהנה יש להקשות דאכתי איצטריו או בגד דאי מק"ו הנה אמרינו דיו מה התם פגריס דוקא דשיעור נגעים פגריס דוקא ובשרצים כעדשה דהוא פחות מפגריס כמ"ש התוס' בפסחים בריש אלו דברים יענין שם היטב אלא דנראה דלא אמרינו בכהאי גוונא דיו פניו דאיכא למימר שמה שאמרה תורה בגד הנה נמי שלשה על שלשה דלא אמרינו דיו אלא היכא שמה שאנו דנין לא נזכר כלל בתורה ואי אפשר לומר שזה אמרה תורה משא"כ פאן דאיכא למימר דמ"ש התורה בגד אפשר דהנה נמי שלשה בכלל וענין במדות אהרן שכתב פן וענין בקדושים על מה דרוצה למילף דכסף מאכיל בתרומה מק"ו דשפחה פנענית עלה דבג בג יע"ש היטב.

או יאמר דנדאי טומאת מת מצי למילף מק"ו מנגעים דיהא שלשה על שלשה בצמר ופשתים מהאי ק"ו גופא מנגעים ותו מצינו למילף שרצים מג"ש דבגד ועור ממת כדמסיק בבבא קמא גבי מפץ במת ובגזירה אמרינו דין מיניה ואוקי באתרא דכן הילכתא ולא איצטריו או בגד לשלשה על שלשה בצמר ופשתים: אבל אחר העיון יש להקשות דק"ו פריכא הוא דהרי הרמב"ם ז"ל (בהל' נגעים פ"ק י"ג) פתב שם דפשוטי פלי עור שאין שם פלי עליו כלל מטמא בנגעים ומדין תורה קאמר פמה שכתב המשנה לפלו שם יוכיחו דמטמאין בנגעים ואין מטמאין בשרצים דאין לומר מה לפשוטי פלי עור שפן אינו נעשין אנהל במחנך דפשוטי פלי עור נעשין אנהל במחנך דילפינו אנהל ממשפן וענין שם במשנה לפלו שכתב פן בהדיא דפשוטי פלי עור נעשין אנהל אפילו במחנך כו' ומיהו על הגאון הנ"ל אין תפיסה דהמשנה לפלו נראה כמסתפק שם (בהל' פלים

פָּרָק א') אִי דִין נִגְעִים שָׁנָה לְשָׂאָר טוֹמְאָת דָּאִין מְטַמְּאִין אֱלָא בֵּית קִיבוּל דְּוָקָא יַע"ש
וּא"כ אֶפְשָׁר דְּרַשׁ"י ס"ל דָּאִין מְטַמְּא בְּנִגְעִים פְּשוּטֵי כְּלֵי עוֹר וְשִׁפְרֵי הֶהָהּ ק"ו וְהַתּוֹסֶפֶת
סְבִירָא לְהוּי כְּפִי סְבִרַת הַר"מ ו"ל וְאִיכָא לְמִימַר פְּשוּטֵי כְּלֵי עוֹר יוֹכִיחוּ כו' וְעֵינֵן בַּה'ל'
נִגְעִים (פָּרָק י"ג) וּבַה'ל' כְּלִים (פָּרָק א') וּבַה'ל' טוֹמְאָת מַת (פָּרָק כ"ג) יַעֲוִינֵן שָׁם הֵיטֵב.

וְיֵשׁ לָנוּ בְּזֵה דְבָרִים אַרְבָּעִים וְעֶמְקִים וְאִין כָּאֵן מְקוּמוֹ וּבְמְקוּמָא אַחַר אַאֲרִיף מְזַהּ בַּעֲזָה"י:
וּבְתוֹס' בַּד"ה מַה לְלָאוּ דְהַקְפָּה שְׁפָן אִינוּ שָׁנָה בְּכָל כו' וְסוּגְיָא דְהַכָּא סְבִירָא דְאִיֶּצְטְרִיף
רִאשׁוֹ לְגַלּוּי אֶזְקְנוּ כו' עַכ"ל מִפִּי מְהַרְשָׁ"א ו"ל וּמִיָּהוּ לְמַה דְמַסִּיק רִאשׁוֹ לְנִזְיָר ע"כ הָא
דְמוּקֵי זְקָנוּ בֵּין פְּהֵן וּבֵין יִשְׂרָאֵל דְּזִקְנוּ מִשְׁמַע לִיה כֹּף עַכ"ל יִרְצָה בְּזֵה דְלִפִּי הָאֵמֶת דְּפִרְיָה
מַה לְנִזְיָר שְׁפָן יִשְׁנֵנוּ בְּשִׂאָלָה וְלִיכָא לְמִילָף מִיָּנִי בְּעֵלְמָא דְדַחֵי א"כ מְנָא לִיה דְּזִקְנוּ קָאִי
אַפְהֵן דְּיִלְמָא בְּיִשְׂרָאֵל דְּלִיכָא לְמִילָף מְנִזְיָר שְׁפָן יִשְׁנֵנוּ בְּשִׂאָלָה וְנִזְיָר נְמִי אִיֶּצְטְרִיף דְּלֵא
מְצִי לְמִילָף מְזִקְנוּ דְהֵהוּ לָאוּ שְׂאִין שָׁנָה בְּכָל מִשְׂא"כ נִזְיָר לְשִׁיטַת הַתּוֹסֶפֶת אוֹ דְּזִקְנוּ לֵא
הֵהוּ רַק ל"ת וְעֵשָׂה עֵשָׂה וּל"ת כו' אֱלָא ע"כ דְּזִקְנוּ מִשְׁמַע בֵּין פְּהֵן וּבֵין יִשְׂרָאֵל אֲבָל לְפִי
ס"ד לֵא הֵיךְ יַדַּע כו' וּמִיָּהוּ בְּאֵמֶת אִין לְהַקְשׁוֹת אַמְאִי לֵא יִלְיָף מְרִאשׁוֹ דְאִיֶּדָף תְּנָא בְּאֵם
אִינוּ עֵנִין דְּהַשְׁתָּא לִיכָא לְמִימַר לְגַלּוּי אֶזְקְנוּ י"ל דְּתַקְשָׁה הַנִּיחָא לְמֵאן דְּיִלְיָף רִאשׁוֹ
לְהַקְפָּה אֱלָא לְמֵאן דְּמוּקֵי לְנִזְיָר מְנָא לִיה דְּתַלְמוּדָא רוּצָה לְהוֹכִיחַ אִפִּי אִם נֹאמַר דַּס"ל
כְּרַבְּנֵן דְּבִי ר' יִשְׁמַעֵאל כְּמָה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסֶפֶת תִּינַח לְתַנָּא דְּבִי ר' יִשְׁמַעֵאל כו' אֲבָל לְשִׁיטַת
רַש"י ו"ל שְׁפִירֵשׁ דְּהֵאִי דְּנִזְיָר אִינוּ שָׁנָה בְּכָל יָלְיָף לֵה בְּאֵם אִינוּ עֵנִין קֶשֶׁה דַּע"כ דַּס"ל
דְּזִקְנוּ מִשְׁמַע לִיה בֵּין פְּהֵן וּבֵין יִשְׂרָאֵל א"כ לְפּוּם סְבִירָא דְּהַשְׁתָּא אַמְאִי לֵא יִלְיָף מְרִאשׁוֹ
דְּהַהּ תְּנָא דְּמוּקֵי רִאשׁוֹ לְלָאוּ גְרִידָא וְצ"ל כְּפִי תִירוּץ רִאשׁוֹן שֶׁל תּוֹס' דְּאִיכָא לְמִימַר
דְּאִיֶּצְטְרִיף לְהָא גּוּפָא דְּהַקְפַת כָּל הָרִאשׁ שְׁמִיָּה הַקְפָּה כו' וְסוּגְיָא דְּהַכִּי סְבִירָה דְּבַהָא
מְחֻלְקִין הֵךְ תְּנָא דְּלַעִיל סוּבַר דְּהַקְפַת כָּל הָרִאשׁ שְׁמִיָּה הַקְפָּה וְהַהּ תְּנָא ס"ל דְּהַקְפַת כָּל
הָרִאשׁ לֵא שְׁמִיָּה הַקְפָּה כו' דְּלִיכָא לְמִימַר דַּכ"ע שְׁמִיָּה הַקְפָּה וְהַהּ תְּנָא דְּמוּקֵי לְנִזְיָר ס"ל
דְּמַפְלָאִים בְּצִיצִית שְׁמַעֲיָנָן דְּעֵשָׂה דוּחָה ל"ת דְּהָא הֵךְ סוּגְיָא דְּהַכָּא לְפּוּם סְבִירָא דְּהַשְׁתָּא
אַפְתִּי לֵא יַדַּעֲנֵן דְּעֵשָׂה דוּחָה ל"ת מַפְלָאִים בְּצִיצִית כו': וְדַע דְּהֵנָּה מְצִי לְמִימַר הֵתָם דְּבַהָא
קַמְפְּלִי דְמֵאן דְּמוּקֵי רִאשׁוֹ לְלָאוּ גְרִידָא סְבִירָא דְּזִקְנוּ לֵא מִשְׁמַע בֵּין פְּהֵן וּבֵין יִשְׂרָאֵל
וְאִיֶּצְטְרִיף רִאשׁוֹ לְגַלּוּי אֶזְקְנוּ וּמֵאן דַּס"ל לְנִזְיָר סְבִירָא דְּזִקְנוּ מִשְׁמַע בֵּין פְּהֵן וּבֵין יִשְׂרָאֵל
וְע"כ רִאשׁוֹ לְנִזְיָר כו' אֱלָא דַּא"כ לַת"ק מַנ"ל דְּעֵשָׂה דוּחָה ל"ת וְע"כ ג"כ מַפְלָאִים בְּצִיצִית
א"כ ל"ל רִאשׁוֹ לְגַלּוּי אֶזְקְנוּ הָא בְּלֵא זֵה יַדַּעֲנֵן דְּזִקְנוּ מִשְׁמַע בֵּין פְּהֵן וְיִשְׂרָאֵל דַּא"כ
לְלָאוּ גְרִידָא לֵא אִיֶּצְטְרִיף דְּנַפְקָא מַפְלָאִים כו' אֱלָא דְּהֵנָּה מְצִי לְמִימַר דַּכ"ע ס"ל דְּיִלְפִינָן
מַפְלָאִים בְּצִיצִית וְת"ק סוּבַר דְּאִיֶּצְטְרִיף לְהַקְפַת כָּל הָרִאשׁ שְׁמִיָּה הַקְפָּה וְתְנָא בְּתָרָא
סְבִירָא דְּמַמְלָא יַדַּעֲנֵן דְּהַקְפַת כָּל הָרִאשׁ שְׁמִיָּה הַקְפָּה וְאִיף שְׁיִהְיֶה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לַת"ק
דְּמוּקֵי לְלָאוּ דְּהַקְפָּה וְאִם אִינוּ עֵנִין כו' אַמְאִי לֵא מוּקֵי לִיה לְנִזְיָר וְאִף דְּלִקְוֹלָא הוּא לּוֹמַר
דְּדַחֵי עֵשָׂה וּל"ת דְּנִזְיָר מ"מ טְפִי מְסַתְּבַר לְאוּקְמִיָּה לְגוּפָא וּלְהִתְתָּרָא מְלוֹמַר לְהַקְפָּה וְאִם
אִינוּ עֵנִין כְּמָה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסֶפֶת לַעִיל בַּד"ה טַעְמָא דְּקוֹשְׁיַת הַמְקַשִּׁין לִימָא עֲלֵיהּ לְהִתְתָּרָא
אַף דְּהֵנָּה לְקוֹלָא לְגוּפִי' כו' וְה"נ אִי אִיתָא דְּנִזְיָר הֵנָּה שָׁנָה בְּכָל כו' מִשְׂא"כ לְשִׁיטַת רַש"י
כָּאֵן דְּנִזְיָר ג"כ אִינוּ שָׁנָה בְּכָל וּמַה שְׂאֵמְרוּ בְּנִזְיָר דְּהֵנָּה שָׁנָה בְּכָל הֵינָנוּ גְבִי שְׂאָר לְאוּנִין
כו' א"ש דַּאֲף דְּמוּקְמִינָן לְנִזְיָר לֵא הֵנָּה לְגוּפִי' דְּכִינֵן דְּלָאוּ דְּנִזְיָר שְׂאִינוּ שָׁנָה בְּכָל וּמוּכַח
מְזִקְנוּ דְּהֵנָּה ג"כ עֵשָׂה ל"ת שְׂאִינוּ שָׁנָה בְּכָל כו' וְע"כ בְּאֵם אִינוּ עֵנִין כַּמ"ש רַש"י כָּאֵן

א"כ שפיר אית לן לאוקמין קרא ללאו דהקפה באם אינו ענין כו' ודוק היטב לפענ"ד: ומה שהקשה מהר"ם מלובלין ז"ל לשיטת רש"י דפירש דנזיר הנה שאינו שונה בכל ויליף ליה באם אינו ענין א"כ מה מקשה לקמן מה לנזיר שכן ישנו בשאלה הא לא קאי קלל אנזיר כו' עכ"ל.

ונראה ליישב דהכי פריה דלהך תנא מנא לה דמוקי זקנו אפהן מצורע דילמא מוקי זקנו בישראל וא"כ איצטריה נזיר לגופי' דהנה עשה ול"ת שאין שונה בכל דבשאלמא אי זקנו אפהן דהנה ג"כ עשה ול"ת כמה שכתבו התוס' שם א"ש משא"כ אי זקנו אישראל איצטריה נזיר לגופא ואי דא"כ ל"ל זקנו אלא אם אינו ענין דמה לנזיר שכן ישנו בשאלה כו' וליפא למילף מיניה ואיצטריה זקנו לגופא כו' ודוק היטב: שם ע"ב בתוספת בד"ה אלא פולה משעטנז נפקא כו' וגם מה שפ"י רש"י דנוז היינו אריג ואין נראה דמאי שנא דשוע וטוי כל אחד בפני עצמו כו' עכ"ל הא ודאי דרש"י ז"ל דפירש נוז היינו אריג פי' נמי דשוע וטוי היינו נמי שניהם ביחד וכן הוא בהדיא בגדה (דף ס"א ע"ב) והוא ממש פירוש ריב"ן אלא דהוסיף נוז היינו אריג וא"כ אין קושיא דמאי שנא דהך נמי קאי שניהם ביחד אלא דכבר דחאו זאת מהלכה דא"כ פלאים בציצית היכי משפחת ליה וכיון שכן גם מה שפ"י רש"י נוז היינו אריג לא יתכן דמאי שנא כו'.

ועיין שם בגדה דהקשו על פירש"י דאי נוז היינו אריג מיחדיו נפקא דתוכף תכיפה אחת אינו חיבור ועוד דמאי פריה אימא או שוע או טוי או נוז ושוע בלא נוז היכי משפחת ליה דהנה חיבור עכ"ל ויש להקשות אימא דנוז למעוטי בעשה מהן לבדים דלא הנה פלאים דאינו חיבור וגם שוע לחוד או טוי לחוד כו' יע"ש היטב: בדרך ז ע"א לפירש"י ה"פ אלא לעולם בשחוט לי ובשול לי וליפא למילף מהכי דעשה דוחה ל"ת דשאני הכא דהכשר מצוה דהוא עדיף ולפ"ז הא דקאמר במקדש שכן הכשר מצוה הא תו ל"ל הא נפקא מפניבד והקשו התוספת דמאי קושיא אדרבה מפניבד ילפינו בעלמא דדחי ולכך איצטריה בבנין בית המקדש דלא דחי ולפירוש התוספת לעולם בלאו דמחמר ואפ"ה ליפא למילף בעלמא דלא דחי דשאני הכא שכן הכשר מצוה ולכך לא דחי כו' ופריה שפיר לקמן הכשר מצוה תיפוק ליה מהתם ואין להקשות דאדרבה מהתם ילפינו דאפילו הכשר מצוה דחי מדאיצטריה לומר דלא דחי דאדרבה גילף מהתם כמו שמקשין התוס' לעיל ודוק: שם ע"ב גמרא אלא סד"א תיתי מהבערת בת פהן כו' וכתבו התוספת דה"ק דהסברא החיצונה דאינו דוחה ול"ל קרא אלא לומר דבעלמא דחי דאין לומר דהסברא החיצונה דדחי ואיצטריה דלא דחי א"כ גילף מהכא דלא דחי כו' ויש להקשות דלפ"ז אכתי תקשה מנא לן דה"ק קרא אף במקום מושבות אפילו במקום מושבות אפילו לא תבערו נימא להיפך נאמר פאן מושבות בשבת ונאמר ברציחה מושבות אפילו במקום מושבות מותר ועליה לאיסורא כו' וצ"ע: בדרך ז ע"ב בתוספת בד"ה וראה קרי בו ביום כו' פי' הקונטרס כו' עכ"ל לנראה דרש"י לשיטתו שפירש בפסחים (דף צ"ב ע"א) פירש שם בהדיא כדברי התוספת דתנא דבריימא נמי מדרבנן אמר דבוא עשה כו' אבל בזבחים ריש כל הפסולים (דף ל"ב) פירש דר"י פליגי עם תנא דבריימא דתנא דבריימא ס"ל דמחוסר פיפורים דזב וטבול יום דזב פזב דמי ואסור מן התורה במחנה ליה ור' יוחנן סובר דלאו פזב דמי ומדרבנן הוא כו' עכ"ל וא"כ א"ש דנקט קרי לרביתא דמן התורה הוא: והנה בזבחים (דף ל"ב) אהא דאמר עולא ביאה במקצת לוקה פריה מצורע שחל שמיני ומשני כו' רבינא אמר

לענגן מלקות איתמר הא דאמר ריש לקיש ביאה במקצת שמיה ביאה ולא לענגן פרת ופירש"י ולא תקשה לן ממצורע פיון דליכא פרת כו' ולפ"ז הא דמיייתי הכא ראיה הואיל ואישתרי אישתרי אינו מביא רק מדברי עולא ולא מתנא דברייתא דלפי האמת דלענגן מלקות איתמר לית הוכחה.

והתוספת ז"ל פתבו בד"ה רבא אמר ערוה גופא לא צריכא קרא וא"ת וכי לית ליה הואיל ואישתרי אישתרי וי"ל דרבא ס"ל דביאה במקצת לא שמיה ביאה וליכא הוכחה דאמרין הואיל כו' ולפי מה שפיתבתי צריך עיון דאמאי לא נימא דרבא ג"כ סבירא פועולא אמר ריש לקיש דביאה במקצת שמיה ביאה אלא דלענגן מלקות איתמר כמו דמסיק רבינא וא"כ אין ראיה דאמרין הואיל דעשה דחי ל"ת גרידא כו': אבל הנראה לי בזה דהנה יש להקשות לפי האמת אפתי היאך אתי עשה דפסח ודוחה ל"ת הא בעידנא דמיעקר לאו לא מקיים עשה דפסח שוב מצאתי שהתוספת לשם הקשו זאת ותיצו דעשה דפסח דיש בו פרת דוחה ל"ת אף בעידנא דמיעקר לאו לא מקיים עשה כו' ובפסחים (דף נ"ט) עלה דמצורע ומחוסר פיפורים בע"פ דמביא קרבנותיו דעשה דפסח דחי הקשו הא בעידנא דמיעקר עשה דהשלמה לא מתקיים עשה דפסח ותיצו דעשה דקיל לא בעינו בעידנא דוקא בלאו יראה שם מדבריהם דאין חילוק אלא דבלאו דחמיר מן עשה פדאמרי ביבמות לאו ל"ת חמיר מיניה בעינו בעידנא דמיעקר לאו מקיים עשה משא"כ בעשה דקיל לא בעינו בעידנא דמיעקר עשה לא מקיים עשה כו' א"כ נראה דאף חילוק בין אי עשה דכרת או לאו לדחות ל"ת אף בעשה דכרת בעינו בעידנא דמיעקר לאו מקיים עשה וא"כ יקשה הוה דזבחים וע"כ צ"ל דאין לפי האמת דמסיק רבינא דלענגן מלקות איתמר ולא לענגן פרת אפ"ה צ"ל דמטעם הואיל והותר לצרעתו הותר לקריו כו' ולכך פנס דמטעם דחי לא הוה לדחות דבעידנא דמיעקר לאו דטומאה לא מקיים עשה דפסח כו' כמו שהקשו התוספת בזבחים כו' וא"כ פתבו פאן שפיר וא"ת לרבא וכי לית ליה הואיל ואישתרי אישתרי דליכא למימר דלענגן מלקות איתמר דמ"מ צ"ל מטעם הואיל כו' וע"כ תיירצו דלית ליה כלל דעולא אמר ריש לקיש דביאה במקצת שמיה ביאה כו': ואין להקשות א"כ לפ"ז תקשה לרש"י ז"ל דפירש דראה קרי לרבותא דהנה עשה מן התורה וכמ"ש לעיל דתנא דברייתא ס"ל דמחוסר פיפורים דזב וט"י דזב פזב דמי ונהנה מן התורה א"כ יקשה אמאי מותר לכנוס למחנה לוייה דאי מטעם דחי הא בעידנא כו' ואי מטעם הואיל ליתא דהתם לא איתמר כלל דמחוסר פיפורים מותר במחנה לוייה כו' וליכא למימר הואיל י"ל דרש"י לשיטתו שפיתב אהא דרבין אמר לענגן מלקות איתמר ולא תותבין ממצורע והיינו כמ"ש התוספת שם דעשה דפסח דחמיר דיש בו פרת לא בעינו בעידנא כו' א"ש דדוחה ל"ת ועשה דמחנה לוייה כו'.

אבל שיטת התוס' פאן כמ"ש בפסחים (דף נ"ט ע"א) וא"כ צ"ל מטעם הואיל ובמחנה לוייה ע"כ מטעם דהנה רק דרבנן כו' ולא דאורייתא כו' והא דמיייתי פאן ראיה ומנא תימרא דאמרין הואיל ואישתרי אישתרי מיייתי אף לפי האמת דמסיק רבינא דלענגן מלקות איתמר כו' כמ"ש לעיל בסמוך: ובזה יתישב מה שפיתב הרמב"ם (בהלכות ביאת מקדש פרק ג' הלכה י"ח) שפיתב טמא המכניס ידו למקדש הרי זה לוקה מכות מרדות מדרבנן והר"א בהשגותיו השיג עליו א"א קשיא עליה שמעתיא דזבחים אמר עולא כו' והכ"מ פיתב פיון דרבין כו' יע"ש ולפי מה שפיתבתי א"ש דהר"מ ז"ל יש לו הוכחה

דלא פֿונת'ן דמֿדחזינן רָבא דהוא בְּתַרְא נְאִינְה תִירוּצָא שְׁאֲמָרוּ דְמַהִיקֶשָׁא דר' יוֹנָה וְלֹא אָמְרוּ הוּאִיל וְאִישְׁתְּרִי אִישְׁתְּרִי פְּקוּשְׁתִּית הַתּוֹסֶפֶת וְע"כ דְּלִית לִיהּ בִּיאָה בְּמַקְצַת שְׁמִיהּ בִּיאָה וְכִינּוּ דְרָבָא אָמַר פֿון פֿסק פֿונתִיה וְהֶרָאבְּ"ד ס"ל פְּתִירָן הַשְּׁנִי שְׁפָתְבוּ דְלֹא אָמְרִינוּ הוּאִיל אֵלָא הִיכָא דְחָד לָאו יַע"ש הֵיטֵב.

וְאִדְרָבָה מִדְּחִזִּינוּ בְּפִרְיָתָא דְנִקְיִט דְּוָקָא וְרָאָה קָרִי בּוּ בְּיוֹם הָא בְּלִילָה לֹא דְמַטְעֵם הוּאִיל הוּא כַּמ"ש לְעִיל דְּאַף דְרָבִינָא מְסִיק לְעַנְנוּ מְלָקוֹת אִיתְּמַר מ"מ מְטַעֵם הוּאִיל דְּבַעֲיָנוּ בְּעִידָנָא כּו' וְדוּקָא בּוּ בְּיוֹם כּו': עוֹד י"ל דְּהַר"מ לְשִׁיטְתִּיהּ אִית לִיהּ הוֹכְחָה דְּלִית הִילְכְתָא פֿונתִיהּ דְּעוֹלָא דְּבִיאָה בְּמַקְצַת שְׁמִיהּ בִּיאָה דְּהַר"מ ו"ל פֿסק (בְּפִרְק ג' הִלְכָה ט' וּבְפִרְק ד' הִלְכָה ד') מֵהַלְכוֹת בִּיאַת מְקַדָּשׁ דְּמַחְסוֹר פִּיפּוּרִים שְׁנֹכְנֵס לְעֹזְנַת יִשְׂרָאֵל לּוֹקָה מְכוּת מְרָדוֹת מְדַרְבְּנָן וְדַעְתּוּ שֶׁם דְּבַמְחֻסָּר פִּיפּוּרִים לִיכָא לֹא לָאו וְלֹא פֶּרַת אֵלָא עֲשֵׂה דּוּטְהָרָה דְּכַתִּיב בְּיוֹלְדָת מְכַלָּל שְׁעַד עֶכְשָׁיו הִיא טְמֵאָה וּלְכָף לּוֹקָה מְכוּת מְרָדוֹת מְדַרְבְּנָן דְּעַל פֿל הַעֲשִׂין לּוֹקָה מְדַרְבְּנָן פֿמְבּוֹנָר בְּמְקוֹמוֹת אַחֲרִים וְא"כ בְּאַמַּת תְּקֻשָׁה אַמְאִי זֶה יִפְגֵּס הָא בְּעִידָנָא דְּמִיעָקֵר כּו' נְאִי מְטַעֵם הוּאִיל הָא לֹא אִיתְּסַר פֿלֵל מְחֻסָּר פִּיפּוּרִים בְּלָאוּ זֶה פֿלֵל דְּנִימָא הוּאִיל וְאִישְׁתְּרִי אִישְׁתְּרִי פֿמָה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' בְּרִישׁ פֿל הַפְּסוּלִין אֵלָא עֲשֵׂה הוּא דְּאִית בִּיהּ אֵלָא וְדַאי דְּלִית הִילְכְתָא פֿונתִיהּ דְּעוֹלָא וְעוֹלָא לְפִי סְבָרְתוּ עַל פְּרָחָה סוֹבֵר דְּמַחְסוֹר פִּיפּוּרִים הוּא בְּכַרְת דְּסוֹבֵר דְּמַחְסוֹר פִּיפּוּרִים דְּזָב כְּזָב דְּמִי כְּמוֹ שְׁבִיֵּאֵר הַפְּסוֹף מְשֻׁנָּה וְהַר"מ ו"ל פֿסק דְּלֹא כְּזָב דְּמִי יַע"ש הֵיטֵב וְע"כ דְּלִית הִילְכְתָא פֿונתִיהּ גַּם בְּבִיאָה בְּמַקְצַת כּו' וּמָה דְּאָמַר אָמַר רַבִּינָא מְשַׁמַּע דְּלֹא פְּלִיגִי אַתָּא אֲדַלְעִיל לְתַרְצִי הַךְ קוּשְׁיָא דְּמִצְוֵרַע שְׁחַל שְׁמִינִי שְׁלוֹ בְּעָרְב פֿסח י"ל דְּבָא לְאִיפְלוּגִי עַל מַה דְּקָאֵמַר אִיזִי וְאִיזִי עֲשֵׂה שְׁיֵשׁ בּוּ פֶּרַת הוּא ע"ז אָמַר דְּלָאוּ פֿון אֵלָא לְעַנְנוּ מְלָקוֹת אִיתְּמַר אָבֵל מ"מ הַקּוּשְׁיָא צ"ל מְטַעֵם הוּאִיל וְהַר"מ לְשִׁיטְתִּיהּ דְּסִבִּירָא לִיהּ דְּבִיאַת מְחֻסָּר פִּיפּוּרִים אֲפִילוּ לָאו אִין בּוּ.

וְהַר"א לְשִׁיטְתִּיהּ דְּהַשִּׁיג בְּשְׁנֵי הַמְּקוֹמוֹת הֵלְלוּ וְסוֹבֵר דְּמַחְסוֹר פִּיפּוּרִים אִית בִּיהּ פֶּרַת וְשִׁפִּיר מְטַעֵם הוּאִיל כּו': וְלִפִּי זֶה א"ש מַה דְּכַתֵּב הֶרָאבְּ"ד א"א קְשִׁיָּא עֲלִיהּ שְׁמַעְתָּתָא דְּזַבְחִים וְאָמְרִינוּ שְׁיֵשׁ בּוּ פֶּרַת פֶּתַב הַכ"מ דְּלָמָּה לוֹ לְהִבְיָא שְׁיֵשׁ בּוּ פֶּרַת דְּהָא בְּאַמַּת מְסִיק דְּלְעַנְנוּ מְלָקוֹת אִיתְּמַר וְאִפְשָׁר דְּמַש"ה פֶּתַב שְׁיֵשׁ בּוּ פֶּרַת לְפִי ה"א וּמְטַעֵם הוּאִיל וְע"כ דְּגַם מְחֻסָּר פִּיפּוּרִים בְּכַרְת מְטַעֵם הוּאִיל וְהַשִּׁיג עֲלִיו עַל מ"ש דְּמַחְסוֹר פִּיפּוּרִים אִינוּ בְּכַרְת כּו': וְדַע דְּרִיאִתִּי לְהַרְמַב"ם (בַּהֲל' בִּיאַת מְקַדָּשׁ פֶּרַק ד' הִלְכָה ד') שְׁפָתְבוּ מְחֻסָּר פִּיפּוּרִים שְׁעַבְד פֿטוֹר מְכֻלוֹם וְכֵן לְעַנְנוּ בִּיאַת מְקַדָּשׁ דְּאִין חֲזִיב פֶּרַת וְהֶרָאבְּ"ד הַשִּׁיג עֲלִיו וְכַתֵּב דְּבַטְבוֹל יוֹם הַיָּאָה מְשַׁפְּחַת לִיהּ וְהֵלֵא מְחִיב עַל הַשְּׁהִי' עַכ"ל.

וְכַתֵּב הַמְּשֻׁנָּה לְמַלְךְ דָּאָם נְאָמַר דְּהוֹכְחַת רַבִּינוּ דְּמַחְסוֹר פִּיפּוּרִים פֿטוֹר מְכַרְת דַּל"כ הַיָּאָה מְצִינּוּ מְחֻסָּר פִּיפּוּרִים שְׁשַׁמְשׁ שְׁחִיב מִתָּה ע"ז פֶּתַב הֶרָאבְּ"ד דַּל"כ הַיָּאָה מְצִינּוּ בַט"י יַע"ש הֵיטֵב.

וְלִי נְרָאָה דְּבַט"י מְשַׁפְּחַת לִיהּ בְּפִסְחָה בְּטוֹמְאָה דְּנֹכְנֵס לְעֲשׂוֹת פֿסח דְּאִינוּ חֲזִיב פֶּרַת עַל הַבִּיאָה וְחֲזִיב עַל עֲבוּדָה כּו' מִשָּׂא"כ מְחֻסָּר פִּיפּוּרִים דְּמִצְוֵרַע וְזָב דְּאִינוּ דוּחָה טוֹמְאָה כּו' וְאִדְרָבָה עִיקָר הוֹכְחַת הֶרָאבְּ"ד מְחֻסָּר פִּיפּוּרִים דְּע"כ אִיף מְצִינּוּ שְׁחִיב מִתָּה בְּעַבְד בְּטוֹמְאָה וְהֵלֵא חֲזִיב עַל הַבִּיאָה מִשָּׂא"כ בְּטֵמָא מַת וַט"י דְּמְצִינּוּ בְּקַרְבֵּן צְבוֹר שְׁנֹכְנֵס לְעַבּוּדָת צְבוֹר דְּלֹא מְחִיב עַל הַבִּיאָה וְעַל הַשְּׁהִי' אִינוּ חֲזִיב דְּקַיִבֵּל בְּיָדוֹ אַחַת שְׁנֵי מְזֻרְקוֹת

שֶׁל דָם קָרְבָן צָבוּר וְדָם קָרְבָן יָחִיד וּלְכָף מִיִּחְיִיב אֲעֲבֹדֶת יָחִיד מִשָּׂא"כ בְּמִחְסָר כִּיפּוּרִים דְּאִינוּ דוּחָה אֲלֵא טוֹמְאָת מֵת בְּלִבָּד דְּדוּחָק לּוֹמֵר דְּמִתְנִי' דְּסִנְהֶדְרִין דְּקִתְנִי מִחְסָר כִּיפּוּרִים שְׁשֻׁמְשׁ בְּמִיתָה בְּקָרְבָן צָבוּר וְכַר"א דְּפָרֵק אֵלּוּ דְּבָרִים דְּאָמַר אִם דְּחָקוּ זְבִין וּמְצוֹרְעִין בְּפִסַּח הֵבֵא בְּטוֹמְאָה דְּפִטוּרִין דְּלִית הִלְכָתָא פְּנוּתִי' שְׁהָרִי הֵר"מ פֶּסֶק דְּלֵא פְּנוּתִיה: וְאִתְרִי הוּדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתָנוּ אֵת כָּל זֹאת רְאִיתִי לְבָאֵר דְּבָרֵי הֶרֶמְב"ם (דְּהִלְכוֹת קָרְבָן פֶּסַח פָּרֵק שְׁשֵׁי הִלְכָה ו') וּמִפְּנֵי מַה לֹּא הֶעֱמִידוּ דְּבָרֵיהֶם אֲלֵא בְּהִזָּאָה וְעָרַל וְלֹא בְּשָׂאֵר מְקוֹמוֹת כּו' יַע"ש הֵיטֵב וּבְהִשְׁגוֹת הֵר"א וְהָרִי מְצוֹרְעַ בַּע"פ נְמִי הִזָּה וְהָרִי טָמֵא מֵת כּו' אֲלֵא מִפְּנֵי שְׂאֵי אֲפָשָׁר לְבוֹא לִידֵי חַיִּיב פְּרַת כּו' עכ"ל.

והכ"מ פתב דלא הבין דבריו כלל דלרבא אין ה"נ דכשחל שביעי שלו בי"ד אינו אוכל אפילו אם יזה עליו והלחם משנה כתב מ"ש הרמב"ד פהזיה פ"ף במקום בי"ת כו' ועוד הא קתני בפסחים בפרק אלו דברים הזאה ט"מ שחל שביעי שלו כו' ולדברי רבינו אפילו אם יזה אינו אוכל וי"ל דע"פ לאו דוקא אלא י"ג עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריהם הקדושים דהא הרמב"ם דפסק שם דטמא מת אפילו אם יזה אינו מביא דוקא בטומאת מת שהנזיר מגלח עליו אבל טומאה שאין הנזיר מגלח עליו מביא והטומאות שאין הנזיר מגלח עליו מבואר בהל' נזירות (פרק שביעי הלכה י"ז) הנוגע בגוש כו' אע"פ שצריכין הזאה שלישי ושביעי אין הנזיר מגלח עליו כו' יע"ש היטב וא"כ גם לשיטת הר"מ יקשה אמאי פשחל ז' שלו בע"פ דהנה זמן הקרבת הקרבן ואם יזה יאכל בטומאת שאין הנזיר מגלח עליו ואפ"ה אינו דוחה דהא דאמר באלו דברים הזאה טמא מת שחל ז' שלו בע"פ נאמר דוקא ע"פ וע"כ בטומאת שאין הנזיר מגלח עליו ואפ"ה אינו דוחה וע"ז השיג הרמב"ד שפיר דמאי שנא יע"ש: והנה בזה הנה מקום אתי ליישב מה שמחלקין הרמב"ם וְהָרֵאב"ד אי ביאה במקצת שמייה ביאה או לאו דע"כ ביאה במקצת שמייה ביאה מן התורה דאי לאו הכי אלא מדרבנן דילמא אתי לאמשוכי בנלה בפנים א"כ הדרא קושיא לדוכתה' היאך התירו חכמים לכנוס ידיו לבהונת במצורע שחל שמיני שלו בע"פ וראוה קרי בו ביום והלא העמידו דבריהם במקום פרת לשיטת הרמב"ד ואין לומר דלא יכול לבוא לידי פרת הא במחנה שכניה איכא פרת ונדמא להזאה וערל דילמא אתי להעביר ד"א כו' בשלמא במחנה לניה דשם ליכא פרת משא"כ כאן דליכא למימר הואיל ואישתרי אישתרי דבדרבנן לא שייך ועוד במצורע לא גזרו כלל אלא ודאי ביאה במקצת שמייה ביאה כו' משא"כ הר"מ דנתן טעם אחר לדבר ואיך שיהיה יקשה מההיא דמצורע כמ"ש הלחם משנה יעניין שם היטב: והנה רבינו סגר הדלת בעדו ולא מצאתי פתח פתוח בדבריו בהא דאמר רב יוסף בריש פל הפסולים קסבר עולא רובן טמאי מתים ונעשים זבים הואיל והותרו לטומאת מת הותרו נמי לזבתן ולא זכר רבינו ז"ל מזה פלום לא לאיסור ולא להיתר והנה לפי מה שכתבנו לעיל דלרבינו לא משפחת ליה מחוסר כפופרים ששמש במיתה והא חייב פרת אלא ע"כ דפטור מפרת מזה על פרתה מוכח דלא ס"ל דאמרין הואיל ואישתרי אישתרי דאל"כ משפחת ליה ברובן טמאי מתים ונעשים זבים כו' דלא מיחייב על הביאה ועל השיהיה לא מחייב פמה שכתבתי לעיל דקיבל בשני פלים שני דמים כו' קרבן יחיד וקרוב צבור כו' אלא דלא אמרין הואיל כו' וא"כ טומאת זב דהוא מחוסר כפופרים לא אישתרי כלל בקרבן צבור וחיובין על הביאה דהוא לשיטתה' דביאה במקצת לא שמייה ביאה משא"כ הרמב"ד ז"ל לשיטתה' דס"ל דאמרין הואיל

ואיִשְׁתְּרִי אִישְׁתְּרִי וּא"כ שְׁפִיר פֶּסֶק דְּמַחְסֵר כִּיפּוּרִים שְׁנַכְנַס לְמַקְדָּשׁ חֲזִיב פֶּרֶת וּמַחְסֵר כִּיפּוּרִים שְׁשִׁימָשׁ בְּטוּמְאָה שְׁחִיב מִשְׁפַּחַת לִיה בְּקֶרְבֵּן צָבוּר דְּרִוּבֵּן טְמֵאֵי מֵתִים וְנִעְשִׂים זָבִים וְאִי קִשְׂיָא הָא פֶּסֶק זְמַנּוֹ אַחַר תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים וְתוֹ לֹא מְצִי לְזֶרֶק דָּם שְׁאָר קֶרְבָּנוֹת מִשּׁוּם עֲלִיָּה הַשְּׁלָם י"ל בְּדִיעֵבֵד פֶּשֶׁר קוֹדֵם לְתִמִּיד אוֹ בְּאוֹתוֹן שְׁנַתְּנִתְרוּ שְׁשִׁחְטוּ קוֹדֵם לְתִמִּיד וּמִוֹתֵר לְזֶרֶק אַחַר הַתְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים אוֹ בְּשְׁאָר קֶרְבָּנוֹת צָבוּר דְּדוּחָה טוּמְאָה וְדוּק הֵיטֵב בְּכָל מָה שְׁפַתְּבִתִּי: בְּדָף ח' ע"א גְּמָרָא אֵלָא כִּי אִיצְטְרִיָּה קָרָא לְהִיכָא דְנִשְׂאָ וּמֵת כּו' לְפִי מָה שְׁפַתְּבוּ הַתּוֹסֶפֶת לְעִיל דְּעִיָּקֵר קוֹשְׁתֵי הַמַּקְשִׁין אִימָא עֲלִיָּה לְהִיטְרָא כּו' א"כ אֶפְתִּי יְקֻשָּׁה אִימָא עֲלִיָּה לְהִיטְרָא וְהִיכָא דְנִשְׂאָ חִי וְאַח"כ נִשְׂאָ מֵת דְלִיפָא לְמִימֵר הוּאִיל וְאִישְׁתְּרִי כּו' וְאִיצְטְרִיָּה עֲלִיָּה לְהִיטְרָא כּו' דִּישׁ לֹאמֵר דְכִינּוֹן דְאִיכָא לְאוּקְמִי עֲלִיָּה לְאִיסוּרָא לְגוּפָא מוּקְמִינּוּ מִמָּאֵי דְנִשְׂאָר עֲלִיָּה לְהִיטְרָא בְּשִׁלְמָא לְעִיל מִקְשָׁה שְׁפִיר פִּינּוֹן דְאִי עֲלִיָּה לְאִיסוּרָא לֹא הָוֵה לְגוּפָא כּו' וּק"ל: ע"ש סד"א אֶתְיָא בְּהִיקְשָׁא דִר' יוֹנָה הַוּקְשָׁו פֶּל עֲרִיּוֹת בְּוֹלָן זֶה לְזֶה.

רִאִיתִי לְבָאָר פָּאָן עַל דְּרָף הַפְּשׁוּט וְהוּא דְהַתּוֹסֶפֶת מִקְשִׁין ע"ב וּא"ת לְהִנָּה תִירוּצִים דְלְעִיל מְנַלֵּן לְמִישְׁרֵי צָרָה שְׁלֵא בְּמָקוֹם מְצָנָה וִי"ל פְּדֵרְבִי כּו' אִין לְהַקְשׁוֹת דִּילְמָא הִנָּה תִירוּצִים נְמִי סְבָרִי הֵךְ רוּמְיָא דְקָרָאִי אִשְׁהָ אֵל אַחֲוֹתָהּ לֹא תִקַּח לְצָרוֹר וְכַתִּיב לְגַלּוֹת עֲרוֹנָתָהּ כּו' וּמוּכַח דְשְׁלֵא בְּמָקוֹם מְצָנָה שְׁרִיָּא אֵלָא דְקִשְׂיָא לְהוּ לְהִנָּה תִירוּצִים עַל הַבְּרִיָּיתָא דְקָאָמֵר שׁוּמַע אֲנִי בְּאַחַת מִכָּל עֲרִיּוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּתוֹרָה דְמִשְׁמַע דְאִי לֹא עֲלִיָּה ה"א דְאַחֲוֹת אִשְׁהָ מִיְבָמָה דְזֶה דוֹחַק לְהֵם לֹאמֵר דֵּה"ק דְאַפִּילוּ אִם גִּימָא דְמוֹתֶרֶת הָא פְּתַב עֲלִיָּה כִמ"ש הַתּוֹסֶפֶת לְעִיל בִּד"ה טַעְמָא דְזֶה דוֹחַק לְהֵם לְכֹן מִיְתְּרָצִי בְּפִשְׁטוֹת דְנִדְאִי עִיָּקֵר קָרָא לְאִיסוּרָא לְגוּפָא הִיכָא דְנִשְׂאָ מֵת וּמֵת כּו' וְלֹא קִשְׂיָא גִימָא עֲלִיָּה לְהִיטְרָא פִינּוֹן דְאִיצְטְרִיָּה לְאִיסוּרָא לְגוּפָא כִמ"ש לְעִיל בְּסִמּוּף וְלִישְׁנָא דְבְרִיָּיתָא מְתִישְׁב שְׁפִיר אֵלָא דְקִשְׂיָא אִימָא לְהִיפֵךְ בְּמָקוֹם מְצָנָה חֲדָא אִסִּירָא כּו' וְשְׁלֵא בְּמָקוֹם מְצָנָה שְׁתִּיָּהֵן אִיסוּרוֹת וְאִי דֵא"כ לֹא יֵאמֵר עֲלִיָּה ה"א דְבְּמָקוֹם מְצָנָה שְׁתִּיָּהֵן מוֹתֶרֶת הִיכָא דְנִשְׂאָ מֵת וּמֵת וְאַח"כ נִשְׂאָ חִי מִטַּעַם הוּאִיל וְעֲרוֹנָתָהּ דְחֲדָא הִיכָא מִשְׁפַּחַת לִיה בְּמָקוֹם מְצָנָה הִיכָא דְנִשְׂאָ חִי וְאַח"כ מֵת וּלְכַף אִיצְטְרִיָּה עֲלִיָּה לְעֲרוֹנָהּ גּוּפָא לְאִיסוּרָא הִיכָא דְנִשְׂאָ מֵת וּמֵת כּו' וְאַפְתִּי אִיפּוּף אֲנָא דְבְּמָקוֹם מְצָנָה חֲדָא מוֹתֶרֶת וְשְׁלֵא בְּמָקוֹם מְצָנָה שְׁתִּיָּהֵן אִיסוּרוֹת כּו' וּלְכַף פְּתַבוּ דְאִית לִיה פְּדֵרְבִי וְיָבֵם וְיָבָמָה דְבְּמָקוֹם מְצָנָה הוּא דְאַסִּירָא צָרָה וְשְׁלֵא בְּמָקוֹם מְצָנָה שְׁתִּיָּהֵן אִיסוּרוֹת כּו'.

וּמִיָּהוּ הֵךְ תִירוּצָא דִסד"א בְּהִיקְשָׁא דִר' יוֹנָה ע"כ לִית לִיה פֶּלֶל הֵךְ רוּמְיָא דְקָרָאִי אֶהְדְּדִי עֲרוֹנָתָהּ וְלְצָרוֹר כּו' דֵאל"כ מֵאִי קָאָמֵר סד"א תִיִּתִי בְּהִיקְשָׁא דִר' יוֹנָה וּבְמָקוֹם יְבוּם שְׁתִּיָּהֵן מוֹתֶרֶת וְהִיאָף מְצִי לְמִימֵר פֶּן א"כ לְגַלּוֹת עֲרוֹנָתָהּ דְחֲדָא הִיכָא מִשְׁפַּחַת לִיה דְלִפּוּם סְבָרָא דְהִשְׁתָּא אִין חִילּוּק פֶּלֶל בֵּין נִשְׂאָ חִי וְאַח"כ מֵת אוֹ נִשְׂאָ מֵת וּמֵת וְאַח"כ נִשְׂאָ חִי כּו' אֵלָא דְלִית לִיה פֶּלֶל הֵךְ רוּמְיָא דְקָרָאִי אֶהְדְּדִי וְשְׁלֵא בְּמָקוֹם מְצָנָה מְדִרְבִּי נְפָקָא לִיה כִמ"ש הַתּוֹסֶפֶת לְקַמּוֹן: הָעוֹלָה מְדִרְבִּינוּ דְלְתִירוּצָא קָמָא מְצִינוּ לְמִימֵר דְאִית לִיה הֵךְ רוּמְיָא דְקָרָאִי כּו' וְהָא דְלֹא תִיָּרֵץ פְּתִירוּצָא דְרָבָא א"כ לְגַלּוֹת עֲרוֹנָתָהּ דְחֲדָא הִיכָא מִשְׁפַּחַת לִיה דִּי"ל דְרוּצָה לִישְׁב לִישְׁנָא דְבְרִיָּיתָא ג"כ וְהָא דְהוּקְשָׁה לְהֵם לְתוֹס' לְעִיל הִיָּינוּ לְרָבָא אִמָּאֵי לֹא מְתָרֵץ כֶּף דְעֲלִיָּה אֶתָּא לֹאמֵר דְבְּעֲלָמָא דְחִי דְגַם לְתִירוּצוֹ אִינוּ מְיִישְׁב לִישְׁנָא

דְּבַר־יִתְאֵמַר מִשָּׂא"כ לְהַנִּיחַ תְּיָרוּצִים וְדָאֵי דְלֵא קְשָׁה מִיַּדִּי וְלֵאִידָךְ שִׁינוּיָא ע"כ דְּלִית לִיהַּ הַךְ רוּמָא פְּלִל.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת סוּף סוּף תְּקַשָּׁה דַּע"כ סְבִירָא לְהוּ פְּדַרְבֵּי וַיְבָמָה לְמִינְשָׁרֵי וְשֵׁלָא בְּמָקוֹם מְצֻנָה א"כ מְמִילָא יְדַעִינן דְּבְּמָקוֹם מְצֻנָה שְׁתִּיהֶן אֲסוּרוֹת וְא"כ הֵנָּה לְשִׁנוּיֵי בְּפִשְׁיטוֹת אִיךְ יְכוּל לִזְמַר דְּעֵלְיָה לְהִתְפָּרָא אוֹ אִיךְ ס"ד דְּבַהֲיָקְשָׁא דַּר' יוֹנָה א"כ וַיְבָמָה לְמָאֵי אֲתָא וַי"ל דִּילְמָא לְהִיפָּךְ וַיְבָמָה לְחַדָּא וְהִינּוּ בְּמָקוֹם מְצֻנָה חַדָּא מְוֹתֶרֶת וְשֵׁלָא בְּמָקוֹם מְצֻנָה שְׁתִּיהֶן אֲסוּרוֹת וְהִרְצוּן דְּוַיְבָמָה חַדָּא מְשַׁמַּע וְלֵאֲסוּר עֲרֻנָה בְּמָקוֹם מְצֻנָה דַּסְד"א דְּבְּמָקוֹם מְצֻנָה שְׁתִּיהֶן מְוֹתֶרֶת מְהִיָּקְשָׁא דַּר' יוֹנָה לְכָךְ פְּתִיב וַיְבָמָה לְחַדָּא מְשַׁמַּע כַּמ"ש הַתּוֹסֶפֶת שָׁם ע"ב יְעוּיָן שָׁם הֵיטֵב וּלְכָךְ אִיְצְטָרִיךְ עֲלֵיהָ לְמִיסַר עֲרֻנָה בְּמָקוֹם מְצֻנָה וְע"כ וַיְבָמָה לִזְמַר בְּמָקוֹם מְצֻנָה הוּא דְּאֲסִירָא צָרָה כו' דָּאֵי וַיְבָמָה לְהַתִּיר לְצָרָה קְאָתִי בְּמָקוֹם מְצֻנָה וְה"ק קָרָא וַיְבָמָה לְחַדָּא בְּמָקוֹם יְבוּם וְהִינּוּ הִצָּרָה א"כ לֹא יֵאָמֵר עֲלֵיהָ דְּבִלָּא"ה אֲמָרִינן וַיְבָמָה לְהָא אֲתִי דְּבְּמָקוֹם יְבוּם חַדָּא מְוֹתֶרֶת וְשֵׁלָא בְּמָקוֹם מְצֻנָה שְׁתִּיהֶן אֲסוּרוֹת אֲלֵא וְדָאֵי וַיְבָמָה בְּמָקוֹם מְצֻנָה הוּא דְּאֲסִירָא תְּרַנּוּיָהּ וְכֵן לֵאִידָךְ שִׁינוּיָא דְּהוּאִיל וְאִישְׁתָּרִי אִישְׁתָּרִי עַל פְּרָחָךְ יֵאָמֵר פֶּן וְדוּק לְפַעַנ"ד: וּבַתּוֹסֶ' בַּד"ה רְבָא אֲמַר עֲרֻנָה גּוּפָא לֹא צָרִיכָא קָרָא כו' וְא"ת וְכִי לִי לִי לְרְבָא דְּהוּאִיל וְאִישְׁתָּרִי אִישְׁתָּרִי כו' עכ"ל הָא דְּלֵא הַקְשָׁה לְהֵם לְעִיל אֲתִירוּצָא דַּסְד"א אֲתִיָּבְהִיָּקְשָׁא דַּר"י אֲמָאֵי לֹא אָמַר הוּאִיל וְאִין לִזְמַר דְּאֲמַר תְּיָרִץ יוֹתֵר מְרַנּוּחַ דַּא"כ קְשִׁיָּא בְּאַמַּת מְנַלְן הִיכָא דְּנִשְׂאָ מַת וּמַת וְאֲח"כ נִשְׂאָ חַי דְּאֲסִירָא דְּנִימָא הוּאִיל וְאִישְׁתָּרִי אִישְׁתָּרִי דְּכִינּוּ דְּקָרָא אִיְצְטָרִיךְ אֲפִילוּ הִיכָא דְּנִשְׂאָ חַי וְאֲח"כ נִשְׂאָ מַת דַּסְד"א בְּהִיָּקְשָׁא דַּר' יוֹנָה א"כ בְּנִשְׂאָ מַת אִימָא דְּמִוֹתֵר מְטַעַם הוּאִיל אֲלֵא דְּלִית לִי לִי הוּאִיל וְאֲמָאֵי הַקְשׁוֹ לְרְבָא דְּנִקָּא וְאִין לִזְמַר דַּא"נ לְתִירוּצָא קְמָא הִיכָא דְּנִשְׂאָ מַת וּמַת דְּמִוֹתֵר דְּהָא מְכַמָּה דְּוֹכְתִי מוּכַח דְּלֵא כֵן אֲלֵא דְּלְרְבָא הַקְשָׁה לְהֵם בְּפִשְׁיטוֹת טְפִי דְּאֲמַר עֲרֻנָה גּוּפָא לֹא צָרִיכָא קָרָא הַקְשָׁה הָא וְדָאֵי דְּאִיְצְטָרִיךְ לְהִיכָא כו' וְדַע דְּהַרְמְב"ם ו"ל פְּתַב (בַּהֲל' קְרַבֵּן פְּסַח וּבַהֲל' מַעֲשֵׂה הַקְּרַבְנוֹת וּבַהֲלִיכּוֹת תְּמִידִין וּמוֹסְפִין) דְּמַצּוֹרַע שְׁחַל שְׁמִינֵי בַע"פ וְרָאָה קָרִי בּוּ בִיּוֹם לְדִידִיָּה לֹאֵו דְּנִקָּא בּוּ בִיּוֹם דָּאִיָּהוּ ס"ל דְּבִיאָה בְּמִקְצַת לֹא שְׁמִיָּה בִיאָה וְלֹאֵו מְטַעַם הוּאִיל אֲלֵא לִישְׁנָא דְּבַר־יִתְאֵמַר נְקִיט וְעִינָן בְּהִלְכּוֹת בִּיאַת מְקַדָּשׁ יַע"ש וְדו"ק: שָׁם ע"ב וּלְקַחְזָה מְלַמֵּד שְׁמַגְרִשָּׁה בְּגַט וּמַחְזִירָה כו' מְפָאֵן אִין לְהַשִּׁיב עַל מ"ש בְּסִפְרָא פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ בְּמַסְכַּת קִידּוּשִׁין (דָּרָף י' ע"ב) עֲלֵה דְּהַךְ מִקְלָתָא דְּפָרִיךְ הֵתֵם לַר"י דְּיִלְיָף דְּאִשָּׁה נְקִיָּת בְּבִיאָה מְבַעוּלַת בַּעַל הָאֵי וּבַעֲלָה מָאֵי עֲבִיד לִיָּה וְהַקְשָׁה הָרַב הַגְּדוּל בְּסִפְרוֹ פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ דְּאִיְצְטָרִיךְ וּבַעֲלָה לִזְמַר דָּאָרְף ע"י בִּיאָה מְהַנִּי גַט דְּהִכִּי פְּתִיב בְּקָרָא פִי יְקַח אִישׁ אִשָּׁה וּבַעֲלָה וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו וְכַתּוּב לֵה סִפְרָא פְּרִיחְתוּ דְּהֵנָּה אֲמִינָא מִי אִיכָא מִיַּדִּי דְּלִישְׁרָאֵל מְהַנִּי וּלְנִכְרִי לֹא מְהַנִּי גַט וְהָא דְּכַתִּיב דְּגִירוּשִׁין מִתִּירִין הִיִּיתִי אֹמֵר בַּע"י קִידּוּשִׁי פְּסָף דְּלִיכָא לְמִימַר מִי אִיכָא מִיַּדִּי דְּבַעוּלַת בַּעַל יֵשׁ לְהֵם וְלֹא קִידּוּשִׁי פְּסָף לְכָךְ פְּתִיב וּבַעֲלָה דָּאָפִי' ע"י בִּיאָה מְהַנִּי גַט עכ"ל וְאִין לְהַשִּׁיב עַל דְּבַר־יָוֵה הָא מוּכַח מְפָאֵן דְּחִזִּינוּ שְׁמַגְרִשָּׁה בְּגַט וּמַחְזִירָה מוּכַח דְּגַט מְהַנִּי אָרְף ע"י בִּיאָה ע"י יְבוּם יֵשׁ לִזְמַר דְּיְבוּם קוֹנָה אָרְף הֵטִיחַ בְּבַהֲמָה וּבָא עַל יְבִמְתּוֹ אוֹ נִתְפַּנּוּן לְאִשְׁתּוֹ וְתִקְפַתּוֹ יְבִמְתּוֹ דְּקִנְיָה אֲפִילוּ לֹא נִתְפַּנּוּן לֵה פְּלִל אֲפִילוּ לִישָׁם זְנוּת פְּדַמְסִיק בְּרִישׁ הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ וּבִיאָה לֹא קִנְיָא וְאֲפִילוּ בְּגוֹי דְּקוֹנָה בְּזִנּוּת כְּמוֹ שְׁיִתְבָּאֵר לְקַמְּן מ"מ בְּעֵינָן דְּנִקָּא שְׁיִתְפַּנּוּן לֵה בְּזִנּוּת

וא"כ ליכא מי איפא מידי ולכן מהני גירושין משא"כ בקידושה ע"י ביאה גמורה לכהן איצטריה ובעלה.

והוא תירץ בספרו דלרבי יוסי בן פיפר דמסיק ביבמות (נ"ד י' ע"ב) דאחרי אשר הוטמאה היינו דוקא מחזיר גרושתו מן הנשואין א"כ מוכח דגט מהני אפילו ע"י ביאה והנה דבריו לכאורה תמוהין דמ"מ איך מוכח מיניה דהתם איירי שקידושה ע"י פסוף והביאה אינו כדי לקנותה כו' ומאי ראיה מביא דמהני פאן גט אבל דבריו פנים דבבראשית רבה (פרשה בראשי"י"ט) כתוב שם אשה שהיתה עומדת בחלון ובאו שנים עליה הראשון קנאה והשני חייב משום אשת איש ופריה וכי מה עשה לה הראשון ומשני זאת אומרת ביאה בבני נח קונה שלא פדת אפילו בזנות וא"כ שפיר כתב דע"כ מאחרי אשר הוטמאה מוכח דלא אמרינן מי איפא מידי דהא פאן איירי בביאה אחר הקדושין ואמאי מהני גט דהא בבני נח בקדושין כה"ג לא מהני גט והמבין יבין פי דבריו ישירים וכנים.

ולפי דבריו אף אני אומר דבלאו הכי אף לרבנן דר' יוסי בן פיפר מוכח דמהני גט בכה"ג דלר' יוחנן לשיטתיה פריה שפיר דאיהו מסיק בכתובות פירק נערה שנתפתתה דמוציא שם רע אינו לוקה אלא פשבעל וכתוב ביה לא יוכל לשלחה כל ימיו דאין הדברים הללו וכו' אלא פשבעל ול"ל לא יוכל כו' הא בלאו הכי אינו יכול לגרשה ואי דהתורה כו' דאי גירשה דחייב מלקות הא אנו פסקינן פירבא דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד דאי עביד מהני דאי לא מהני אמאי לקי וכאן לא מהני אמאי לקי אלא ודאי דמהני גירושין ופריה שפיר לר' יוחנן האי ובעלה מאי עבדי ליה: בדף ט ע"א גמרא א"ל לוי לר' מאי איניא דתני חמש עשרה ליתני שש עשרה כו' ובפלוגמא לא קמירי כו' עכ"ל מצינו למימר דאף דמירי דאי עבר ונסיב מ"מ לא מצי למיתני במתני' אמו אנוסת אביו משום דר' יהודה ור"ע דסבירא להו אין קידושין ותופסין בסנייבי לאוין ולא תפסי קידושין ולא הנה צרת ערוה פלל ומותרת להתניבם ובפלוגמא לא קמירי כו' והא דמסיק בהאי פירקא קאמרינן לאו דוקא דהא התוספת פתבו במתני' דחמותו שמיאנה הוא ע"כ בפלוגמא ומתני' דשש ערויות ג"כ ע"כ בפלוגמא אלא דלא חש לפרש וצ"ל בהאי פירקא גופא בפלוגמא רק מגנן ט"ו נשים לא מירי בפלוגמא כמ"ש התוס' כל זה לעיל במתני' יע"ש: שם ע"ב גמרא באונסין לא קמירי עיין בחדושינו לעיל מה שפתבנו שם.

והנה רבי דמשני ללוי בפלוגמא לא קמירי כו' ולכאורה מלשון תלמודא דמסיק לקמן לעולם לית ליה לרבי הני פללי ובפלוגמא מירי כו' ע"כ דהך לאו רבי משני ליה בפלוגמא לא מירי אלא סתמא דתלמודא אמר מאי דעתך ורבי סתמא קאמר ליה כמדונה שאין לו מוח בקדקדו דהא מסיק תירץ אחר דבחדא משכחת ליה כו' או דסיפא ר' יהודה כו' אבל הנראה דנדאי הך קושיא דפריה לרב ספרא דמתרגם אף אשת אחיו שלא הנה בעולמו לרבי יהודה נמי יקשה דאיהו מתרגם פולהו רק שימא בבי דרישא לא משמע דאף אשת אחיו שלא הנה בעולמו והכי קא קשיא ליה כמדונה שאין לו מוח בקדקדו דממ"נ דנדאי באונסין לא מירי מתני' וא"כ לא קשיא ליתני אמו אנוסת אביו פיון דלא מירי באונסין ואם נאמר דע"כ מירי מתני' באונסין מדנקט בתו וע"כ באונסין כפי רש"י במתני' דאל"כ היינו בת אשתו מנא לך דילמא לאחר מיתה כמ"ש לעיל וכו"ע אלא ע"כ דסבירא לך דבפלוגמא לא מירי מתני' א"כ פשיטא דלא מצי למיתני במתני'.

אמו אנוסת אביו דהנה פלוגתא דר' יהודה וברבנא לא קמיירי מתני' משא"כ לרב ספרא דאיהו מתרגם אר בתי ומיירי מתני' ב'אונסין א"כ יקשה ליתני אמו במתני' לזה אמר דמאי דעתה הא בקדא משפחת ליה בתרתי לא משפחת ליה וצ"ל דאפתי ליתני דהא אשת אחיו שלא הנה בעולמו נמי לא משפחת האסורה לזה כו' וקתני במתני' ומאי קושיא הא משפחת ליה שפיר אליביה דר"ש בתמשה אחין כמ"ש בגמרא וע"כ סבירא לה בפלוגתא לא קמיירי א"כ פשיטא דלא קשיא מידי ליתני אמו אנוסת אביו וזהו כמקנח שאין לו מוח בקדקדו דממ"נ אינו קשה וכן להך תירוץ דסיפא ר' יהודה כו' ועיין שם במהר"ש"א ז"ל ודוק היטב לפעד"נ: ע"ש גמרא בלא דאי נמי משפחת ליה כו' ראיתי להרב"ב"ם בפירוש המשניות שכתב וזה לשונו במתני' דט"ו עריות אמו אנוסת אביו אי אפשר לר' יהודה שהיא שונה לאשת אביו מדבריו בראיה דר"י חייבי לאוין כח"כ דמי ותינו להאי תירוץ דר' לית ליה הני פללי דר"ח ובפלוגתא לא מיירי ואף אי הנה תני בדאי עבר מ"מ לר' יהודה אין קידושין תופסין וכן במשנה דלקמן שש עריות חמורת כחב דאי אפשר לישא לאחין כו' אמנם להאי תירוץ דמסיק דסיפא ר' יהודה הוא ע"כ הא דלא תני פאן אמו משום דאי לא קתני במתני' דאי דלא תפסי קידושין אליביה דהילכתא תפסי דסיפא ע"כ פרבנו דחייבי לאוין תפסי בה קידושין כמ"ש התוס' יע"ש ובזה יתיישב הא דפריה רבינא הכי דמשפחת ליה דאי עבר ונסיב ולא פריה להנה שינויא דלעיל דבפלוגתא לא קמיירי אמאי לא בדאי אלא דמ"מ לר"י אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ואין זו צרת ערוה כו' ודוק: ובתוס' בד"ה לעולם לית ליה לר' הני פללי ובפלוגתא מיירי וא"ת ליתני א"א שפוטרת צרתה נאי דאי לא קתני ללוי קשה עכ"ל לעיל הנה מצי להקשות אי אית ליה הני פללי מ"מ ללוי דבפלוגתא מיירי קשה ונדע דמהר"ש"א פתב להנה שינוי דבפלוגתא לא מיירי קשה אליבא דתנא דבריייתא כו' הא נדאי אי אית ליה לר' הני פללי נדאי דלא מצינו למיתני אשת איש דליכא למימר האסורה לזה מותרת לזה דאסורה לכ"ע מדרבנן כמ"ש התוס' אלא להנה שינויא דלית ליה לר' הני פללי ובפלוגתא לא מיירי ודו"ק: לשון הרב"ב"ם בפירוש המשניות בעיקר הב' והג' דערוה אסורה דכתיב עליה והוא כשנויא קמא דערוה גופא צריכא קרא ותינובהיקשא דר' יונה דאיהו לית ליה הואיל כו' פמה שפכתתי לעיל וצרתה אסורה דכתיב אשר לא יבנה בית אחיו בית שהוא כולו בנוי ולא מקצתו עכ"ל באמת בגמרא לא מצינו לימוד זה ואף שיש לישב זאת אבל קשיא לי דא"כ ל"ל לצרור דהא איהו פסק פרבנו דר"ש דאחות זקוקה לאו דאורייתא הוא.

וצ"ל דעליה ולצרור אתא לומר שלא במקום יבום שרי צרתה וזה דכתב דצרתה אסורה משום לא יבנה נקיט פשיטות טפי ומיהו מלצרור נמי מוכח פן דבמקום יבום אסורא ומיהו זה אינו דהא כתב דערוה אסירא מעלי' א"כ טפי ה"ל למימר דגם צרתה מהאי טעמא אסירא מלצרור אלא דאדרבה דאיהו דריש וקח ויבמה פרבנו דר' וא"כ אי לאו טעמא דבית שאין מקצתו בנוי א"כ מנא לן דשלא במקום מצנה שריא צרתה לכה אמר דצרתה אסירא משום בית שאין מקצתו בנוי וא"כ ל"ל לצרור אלא דה"ק קרא במקום עליה הוא דאסירא צרתה הא שלא במקום עליה מותרת ובחבורו פתב דערוה דאסירא ליבום מולקחה כר' וצ"ע דא"כ לצרור למאי אתא דאי למישרי צרה שלא במקום מצנה א"כ ע"כ דריש עלי' לג"ש ליבום וא"כ ל"ל ולקחה וצ"ע: שם ע"ב איתמר כו' ובתוס' ס

בד"ה ריש לקיש אמר כו' וא"ת אמאי לא תני כו' מפני מהרש"ל אמאי לא תנא קידוש
אחד מהאחין ומת דלריש לקיש פטורה כו' ומהרש"א תמה עליו דה"ה דמצי למימר דאם
שאר אחין חייבין עליה פרת או לא עכ"ל.

וניש להקשות דאימא ריש לקיש אשמעינן דאף על שאר אחין אינו אסור לא משום אשת
אח ונדא איסורא הוא דלא גילף מאשת אח להקפידא דנדא איסורא הוא נאפ"ה אשמעינן
דפטורא משאר אחין מיבום וממילא בכרת דמשום לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן
כמ"ש התוס' לעיל (בדף ו') יע"ש היטב.

ועל גושית מהרש"א ז"ל אפשר לומר דלשיטת הרמב"ם דכל חייבי לאוין אינו לוקין
עד שיקדש ויבעל כו' א"כ אפשר דהכי קאמר קידוש א' מהאחין הוא אינו חייב פרת אבל
לאו אית ביה אם בא עליה ונדקא קידוש הא בלא קידוש אינו חייב אפילו מלקות כו'
ואפשר דאף התוס' יודו בזה להרמב"ם לריש לקיש דלא יבנה משמע דנקא ע"י קידושין
לדידן לית הילכתא פנותיה אלא דקושנייתו ליתני באם שקידוש אחד מהאחין דהוא חייב
לאו לריש לקיש ונמי ששמעינן מיניה דבלא קידושין לאו לית ביה דאל"כ ליתני ביאה
לחוד ומיהו האחין אפילו בלא קידושין דחייבי פרישות אין קידושין תופסין בהן כו'
ודו"ק: בדף יא ע"א אמר רב יהודה אמר רב צרת סוטה אסורה ובתוספת אסורה לאו
דנקא אלא אף מחליצה פטורה אין להקשות דהא ודאי אסורה שייך נמי בחליצה כמו
דמסיק לעיל (בדף ג' ע"א) אלמא לא אם אתה אומר חולצת מתנבמת אלא דקשיא להו
אמאי לא קאמר פלישנא דמתני' לומר שלא במקום מצנה מותרת ונהו למימר פוטרת
אלא דלא תטעה לומר דנקא אסורה מיבום ולא מחליצה לכהן פתבו דלאו דנקא נקיט רב
אסורה.

והא דקאמר צרת סוטה אסורה ולא קאמר סוטה וצרתה אסורה דבשלמא במתני' לא
איצטריך למיתני ערוה גופא דכבר תני במסכת פרישות שלשים ושלש פרישות משא"כ
סוטה דאפתי לא ששמעינן בשום מקום ואין לומר דלסוטה לחוד לא צריך קרא דטומאה
פתיב בה פערוות דבלא זה אסורה משום קל וחומר במותר לה נאסרה כו' דז"א דהק"ו
לא מהניא אלא לענין יבום ולא לענין חליצה כמ"ש כל זה התוס' דאילו מבעל מי לא
בעי גיטא אלא דנקיט לישנא דמתני' דפוטרת צרה כו' ועיין בהדושינו במ"ש לקמן ודוק:
בדף יב ע"ב אמר רבה בר לינאי גבול יש לה כו' עיין במהרש"א (בדף ב') ותבוא פאן
על תוכן פנונת התוס' יע"ש: בדף יג מתני' שש ערוות חמורות מאלו מפני שששואת
לאחרים צרותיהן מותרת בפרש"י ומהרמב"ם פירשו ומה היא חנומתן שאין יכולין
לינשא לאחים אלא דמדברי הרמב"ם יראה דה"ק דאין יכולין לינשא לאחין ולפי זה אם
נשאה אחיו צרתה מותרת לפי שאין זו צרת ערוה באמת משמע דפירש פן במתני' אהא
דצרותיהן מותרת והא ליתא דהא אמו אנוסת אביו דלר' יהודה דהוא בלאו וע"כ תנא
דמתני' סובר אפילו חייבי לאוין דשאר קדושין תופסין דאל"כ ליתני אנוסת אביו לחוד
כמו שהוכיחו התוס'.

ובברטנורה פתב עוד דה"ק שש ערוות חמורות מאלו. מפני שששואת לאחרים מותרת
וקאי מפני שששואת לאחרים טעם דמש"ה מותר.

וְדַע דְּהָא דְקַתְּנֵי שֵׁשׁ עֲרִיּוֹת מְנַיֵּנָא אֶפְשָׁר דְּאַתָּא לְמַעוּטֵי לְרִישׁ לְקִישׁ דְּאָמַר הַחֹלֵץ לִיבְמַתּוּ הוּא בְּלָאוּ וְעַל שְׁאָר הָאֲחִין בְּכַרְתָּ עַל הַצָּרָה בֵּין הוּא וּבֵין שְׁאָר הָאֲחִין בְּכַרְתָּ א"כ אִיפָּא לְמִימַר בְּיָה מְפָנֵי שְׁנַשְׁוֹאֵת לְאַחֲרִים דְּאֲחִין אִין יְכוּלִין לִינְשָׂא דְאָרְף לְחַלְוִין אֲסוּרָה בְּלָאוּ דְלֹא יִבְנֶה וּנְשׁוֹאֵת לְאַחֲרִים לְכַף צְרוּמִיתָהּ מְוַתְרָת אֱלָא דְלֹא מְצִי לְמַתְנֵי דְלַר' שְׁמַעוֹן דְּאִית לֵיהּ בְּנוּלָד וּלְבָסוּף יָבָם הוּא דְאָסוּר וְלֹא בִיבּוּם וּלְבָסוּף נּוּלָד א"כ לְדִידִיקָה מְשַׁכַּחַת שְׁהִיְתָה נְשׁוֹאָה לְאַחַד מִן הָאֲחִים שְׁנוּלָד אַחַר שְׁחַלֵּץ לָהּ זֶה כַּמ"ש הַתּוֹסֵפֶת לְעִיל (בְּדָף י' ע"ב) בַּד"ה לְפִי שְׁאִינֵן בְּצַרְתָּ צָרָה יַע"ש דְּאִם נּוּלָד אַח אַחַר שְׁחַלֵּץ לָהּ הֵנָּה כְּמוֹ יָבוּם וּלְבָסוּף נּוּלָד דְּמָה לִי יָבוּם אוֹ חַלְצִיָּה וְאִם כֵּן שְׁפִיר מְצִינוּ לְאַשְׁכּוּחֵי שְׁיָהָא נְיָשׂוֹת לְאַחַד מִן הָאֲחִין וּלְכַף לֹא תְּנִי לִיהּ וְאֲתִי הַמְּנַיֵן לְמַעוּטֵי זֹאת וְאִי הֵנָּה תְּנִי שֵׁשׁ נְשִׁים חַמּוּרַת מְאֹלוּ כְּמוֹ בְּרִישָׁא דְקַתְּנֵי חַמְשַׁ עֶשְׂרֵה נְשִׁים הֵנָּה אֲמִינָא דְאֲתִי לְמוּעֲטֵי נְשִׁים דְלֹא קַחְשִׁיב לְהוּ וְהִינֵנוּ אֲנוּסַת אָבִיו לְחוּד דְאַפִּילוּ אִי הֵנָּה יְכוּלִין לִינְשָׂא לְאַחֲרִים לֹא הֵנָּה פּוֹטְרַת צְרַתָּה כַּמ"ש הַתּוֹסֵף דְּתַנָּא דִּידֵן אִינוּ סוֹבֵר כַּר"י בְּהָא דְחִיבֵי לְאוּיִן קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין אֲבָל בְּהָא לֹא הֵנָּה יְדַעִינֵן הַרְצוֹן דִּהּוּהָ אֲמִינָא מַה דְלֹא קַחְשִׁיב לִיהּ דְאַפְשָׁר דִּהַחֹלֵץ לִיבְמַתּוּ הֵנָּה רַק בְּלָאוּ כַּר' יוֹחֲנָן וּלְכַף לֹא תְּנִי לִיהּ דְאַפִּילוּ יְכוּלִין כּו' אַפ"ה אִינֵהּ פּוֹטְרַת צְרַתָּה לְכַף תְּנִי שֵׁשׁ עֲרִיּוֹת מְשַׁמַּע לְמַעוּטֵי עֲרִיּוֹת קְאָתִי וְהִינֵנוּ עַל פְּרָחָהּ הַחֹלֵץ לִיבְמַתּוּ דִּהּוּהָ נְמִי עֲרוּהָ כּו' וְכַר' שְׁמַעוֹן כּו' וּמִיָּהּ לְפִי מַה שְׁכַּתְּבַת מִהַדְיוּרָא בְּתַרְא בְּתוֹסֵף לְעִיל בַּד"ה לְפִי שְׁאִין בְּצַרְתָּ צָרָה דְאָרְף לַר"ש אִינוּ מְוַתֵּר בְּנוּלָד אַח אַח"כ פְּנִיקָא פְּשִׁקְדֻשָּׁה הַחֹלֵץ קוֹנֵם שְׁנוּלָד זֶה וְלֹא כְּשְׁנוּלָד כֵּן אַרְף לְאַחַר שְׁחַלֵּץ לָהּ יַע"ש שְׁכַתְּבַת טַעַם לְזֶה א"כ יְקַשָּׁה אֲמַאי לֹא תְּנִי הָךְ בְּמַתְנֵי וְלִתְּנֵי ז' עֲרִיּוֹת חַמּוּרַת מְפָנֵי שְׁנַשְׁוֹאֵת לְאַחֲרִים דְלֹאֲחִים אִי אֶפְשָׁר לִינְשָׂא בְּשׁוּם עַנְיָן כּו' וְגַם לַר' יוֹחֲנָן יְקַשָּׁה מְנַיֵּנָא לְמַעוּטֵי מַאי כּו' וְדוּק לְפַע"ד: שְׁם ע"ב רְבָא אָמַר טַעַמְיָהּ דְּבֵית שְׁמַאי דְּאִין אִיסוּר חַל עַל אִיסוּר כּו' עַכ"ל הֵנָּה יֵשׁ בְּכָאן מְקוּם עֵינֵן דְּהָא וְדָאִי דְּהִיא גּוּפָא וְדָאִי אֲסוּרָה לִיבּוּם וְגַם מְחַלְצִיָּה פְּטוּרָה כַּמ"ש הַתּוֹסֵף דְּאִיסוּר אַחֲוֹת אִשָּׁה מִיְתְּלָא תְּלוּי וְקֹאִי כּו' וְאַרְף מְחַלְצִיָּה פְּטוּרָה וְאִם כֵּן אַכְתִּי הֵנָּה צְרַתָּה צְרַתָּה עֲרוּהָ כְּמוֹ אִיגְלוּנִית דְּאִינֵהּ רְאוּי' לִיבּוּם וְדָאִי דְצְרַתָּה פְּטוּרָה אַרְף דְּלִיפָּא אֱלָא חֲדָא אִיסוּרָה וְהַתּוֹסֵף הַקְּשׁוּ לְעִיל מ"ט דְּמַאן דְּאָמַר דְצְרַתָּה אִיגְלוּנִית מְוַתְרָת וּתִירְצוּ דִּהּוּהָ שְׁלֹא בְּמְקוּם מְצִנָּה דְאִיגְלוּנִית אִינֵהּ רְאוּי' כְּלָל לִיבּוּם מִשְׁא"כ כָּאן וְתַדַּע דְּהָא לְקַמֵּן בְּפָרְק ד"א (דָּף ל"ב) מְסִיק דַּר"ש לִית לֵיהּ אִיסוּר חַל עַל אִיסוּר וְכִי אִית לֵיהּ דְצְרַתָּה מְוַתְרָת לְהַתְּיָבָם יַע"ש דְּאָמְרִינֵן אִיסוּר אַחֲוֹת אִשָּׁה מִיְתְּלָא תְּלוּי וְקֹאִי יַע"ש בְּתוֹסֵף שְׁכַתְּבוּ כֵּן לְהַדְיָא מִיָּדֵי דִּהּוּהָ אַצְרַת אִיגְלוּנִית וְאַרְף לְמַאן דְּמַתִּיר צְרַתָּה אִיגְלוּנִית קְשָׁה כָּאן כַּמ"ש: אֲבָל הַנְּרָאָה לִי בְּזֶה דִּהַתּוֹסֵף הַקְּשׁוּ מַאי קוּשְׁיָא מ"ט דַּב"ש דִּילְמָא דְלֹא דְרָשִׁי לְצְרוּר דְּהָא וְדָאִי לֹא דְרָשִׁי לְצְרוּר כֵּינֵן דְּסַבְרֵי דְצְרַתָּה עֲרוּהָ מְוַתְרָת וּתִירְצוּ דְמַסְתַּבֵּר טְפִי לְאוּקְמִיָּה קְרָא בְּצַרְתָּה עֲרוּהָ וּלְפִי זֶה מְשַׁנֵּי שְׁפִיר דְעַל פְּרָחָהּ לִיפָּא לְמַדְרַשׁ קְרָא הִכִּי וְאִשָּׁה אֵל אַחֲוֹתָהּ לֹא תִקַּח לְצְרוּר עַל יָדֵי יָבוּם דִּהִיאָרְף מְשַׁכַּחַת לִיהּ אִי בְּנִשָּׂא חַי וְאַח"כ מַת לֹא הֵנָּה כְּלָל בְּמְקוּם מְצִנָּה וְאִי בְּנִשָּׂא מַת א"כ הִיאָרְף מִתּוּקְמָא קְרָא דְחִיבֵי מִשׁוּם אִשָּׁה אֵל אַחֲוֹתָהּ וְהָא לֹא חַל כְּלָל אִשָּׁה אֵל אַחֲוֹתָהּ דְאִין אִיסוּר חַל עַל אִיסוּר כּו' וְדַע דַּב"ש ע"כ סְבִירָא לֵיהּ דְאַפִּילוּ אִיסוּר בַּת אַחַת לֹא חִייל דַּא"כ אַכְתִּי מְשַׁכַּחַת לִיהּ כְּגוֹן דְּשׁוּיָהּוּ שְׁלִיחַ פְּרִיּוּשׁ הָאֲחִין וְגַם הָאֲחִיוֹת דְכֹהֲאִי גְוּוֹנָא מְסִיק (בְּדָף ל"ג) יַעֲוִין שְׁם וּפְגַעוּ שְׁלִיחַ בְּשְׁלִיחַ דִּהַשְׁתָּא אִיסוּר אִשָּׁת אַח אַחֲוֹתָאִשָּׁה חִייל בְּהַדְיָא אֱלָא דְלִית לֵיהּ כְּלָל אִיסוּר בַּת אַחַת

ג"כ ואין להקשות לפי זה לצרור על פרוקד מוקי בית שמאי כר' שמעון לאחות זקוקה וא"כ איך מיתוקמא קרא להכי דאיך יחול איסור אחות אשה וכלא אשת אח קנדם וקרא קאמר דאשה אל אחותה שהיא חייב משום אחות אשה ויש לומר דה"ק דאם נפלה תחלה לאה לפניו ונמצא דאיסור אשת אח הלה לו דמותרת להתניבם וכשנפלה לפניו רחל איסורה שפיר לאה משום אחות אשה ולכאורה הנה איסור בת אחת בלאה דאיסור אשת אח ואחות אשה בהדי קאתין אלא דזה אינו חדא דכבר כתבתי דב"ש ע"כ אפילו איסור בת אחת לא ס"ל דאל"כ אפתי משפחת ליה דשניא שליח ועוד דאפתי איסור אשת אח הוא דחל ולא אחות אשה פינו דאין איסור חל על איסור חניל אשת אח טפי ולא אחות אשה כמה שכתבו התוס' לקמן (בדף ל"ב) דאשת אח חמור מאחות אשה שיש היתר לאחר מיתת אחותה אלא דמ"מ לא קשיא מידי דכיון דכבר הלה לו איסור אשת אח כשנפלה תו רחל תו לא הדר אתי אשת אח אלא אחות אשה לחוד ושפיר מיתניב משום אחות אשה על לאה וסברא זו פתובה במהרש"א ו"ל עלה דקאמר (בדף ל' ע"ב) בעל מום ששימש בטומאה היכא משפחת ליה והקשה מהרש"ל אמאי לא שנטמא ואח"כ נעשה בעל מום דמתחילה מותר בקרבן ציבור וכשנעשה בעל מום כו' ומירץ מהרש"א ו"ל פינו דמתחלה הותר לו טומאה גם כשנעשה בעל מום תו לא הדר אתי טומאה וחייל יע"ש היטב והכי נמי דכונתין'.

ואיך שיהיה קשה מאי קאמר לבית שמאי היכא דנשא חי ואח"כ נשא מת דאיסור אשת אח לא חניל ונהו צרת ערוה שלא במקום מצוה ומאי בכך אימא שלא במקום מצוה נמי איסור פינו דקושטין דמסתבר לדרוש לצרור טפי לצרת ערוה אפתי לא תירץ פלוג על זה דהא איהו על פרוקד לא דריש ויבמה שלא במקום מצוה שריא דהא סבירי ליה לבית שמאי דאפילו במקום מצוה צרתה מותרת וא"כ אימא דאה"נ דלצרור אפילו שלא במקום מצוה איסורה כו' ועלי' על פרוקד בלאו הכי או לערוה גופא או לג"ש דחטאת כו'.

ומיהו באמת אין להקשות מנלן לבית שמאי דערוה גופא איסורה במקום מצוה דרביא לשיטתיה דערוה לא צריכא קרא או דריש לצרור לאחות זקוקה וממילא דערוה איסורא ודוק: ע"ש בתוספת בד"ה דלא אתי איסור אחות אשה וחייל כו' וא"ת ערוה גופא לתניבם וי"ל איסור אחות אשה מיתלא תלוי כו' עכ"ל והקשה מהרש"א ו"ל דנראה כאלו מפייהם אנו חיינ וכלא גמרא ערוכה לקמן (בדף ל"ב) כו' עכ"ל ולעד"נ דאדרבה דזה הוקשה להם לתוס' דפריי' לקמן ולר"ש היכא דנשא מת תניבם ואמאי לא פריי' הכי כל כמה דלא ידע איסור אחות אשה מיתלא תלוי וקאי וע"ז תירצו דכאן ליכא לאקשוי א"ה ערוה גופא תניבם דאחותה קיימת ואי מניבם קאי באיסור אחות אשה משא"כ לקמן פריי' לר"ש אמתני' היכא שמתה אחותה דשפיר מצי ליבומי דמתחלה לא חל כלל איסור אחות אשה רק אשת אח ולא הנה כלל ערוה ועכשיו פשמתה אחותה תניבם שפיר ומשני לקמן איסור אחות אשה מיתלא תלוי וקאי הרצון פשהיה אחותה קיימת היתה זאת איסורה מפח איסור אחות אשה מיתלא תלוי וקאי והואיל ונאסרה שעה אחת נאסרה עליו עולמית ועיין שם במהרש"א (בדף ל"ב ע"ב) יע"ש ודוק: בדף יד ע"ב בתוספת בד"ה מה לא למנה שכן היא עצמה מתחלת עכ"ל מפני שיש בכאן ענין עמוק בדיני גרושה זונה וחללה לכ"ה ונוסף עליהם כ"ג באלמנה ראיתי להראות בכאן ולהעיר אליבא דהילכתא.

בְּקִדּוּשֵׁי (צ"ג ע"ב) אָמַר אַבְיָי אֵין חֲלָלָה אֱלָא מְאִיסוּרֵי כְּהוֹנָה. וְהִפְרִישׁ שְׁבִין זוֹנָה לְחֲלָלָה זוֹנָה אֵין נִפְסָלָה מִתְרוּמָה וְחֲלָלָה נִפְסָלָה מִתְרוּמָה אֲמַנְם אֵין זֶה אֱלִיבָא דְכ"ע דְהַר"מ (בְּהַל' אִיסוּרֵי בִיאָה פִי"ח) דְּזוֹנָה כֹּל שְׁנַבְעֵלָה בְּעִילַת אִיסוּר וְאִפִּילוּ בְּאֵין זֶר אֲצֵלָה מְעִיקְרָא כְּגוֹן לָאו דְלֹא יִבְנָה אִם נִשְׂאָה וּבָא עָלֶיהָ עֲשָׂאָה זוֹנָה וְכַדוּמִיָּהּ מִיָּהוּ מִתְרוּמָה דְבִי נָשִׂי לֹא פְסָלָה וְחֲלָלָה שְׁנוּלְדָה מִפְסוּלֵי כְּהוֹנָה פְסָלָה מִתְרוּמָה וְוּלְדָה פְסוּלָה אֲבָל בְּזוֹנָה כַּה"ג אֵין וְוּלְדָה פְּגוּם אֲמַנְם בְּחִיבֵי כְּרִיתוּת אִפִּילוּ אֵין זֶר אֲצֵלָה מְעִיקְרָא פְסָלָה כִּינּוּ דְחִמְרָא אַף לְמ"ד דְּקִדּוּשֵׁין תּוֹפְסִין בְּחִיבֵי כְּרִיתוּת מ"מ פְסָלָה וְה"ה מְמֹר כּוּתֵי וְעֵבֶד מְצָרֵי וְאֲדוּמֵי כּוֹלֵן הִיא פְסוּלָה וְוּלְדָה פְסוּלָה וּמִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדְנֹו וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זֶר פְסָלָה מִתְרוּמָה וּבְנָה פְּגוּם מִק"ו דְּאֶלְמָנָה וְעֵדִין צְרִיכִין אָנוּ לִידַע הָא דְאָמַר רַב אֲשֵׁי בְּקִדּוּשֵׁין (צ"ג הַנ"ל) כֹּהֵן הֵבֵא עַל אַחֲוֹתוֹ זוֹנָה מְשֻׁנֵי לֵה חֲלָלָה לֹא מְשֻׁנֵי לֵה דְאָף דְּפְסָלָה מִתְרוּמָה מ"מ לֹא לְקִי עָלֶיהָ מְשׁוּם לָאו דְּחֲלָלָה וְזֶהוּ אֲמַרְם אֵין חֲלָלָה אֱלָא מְאִיסוּרֵי כְּהוֹנָה וּמִיָּהוּ יֵשׁ פִּי אַחַר כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאָר בְּסוּמָהּ בַּעֲזָה"י.

אֲמַנְם הִרְאִיז"ל הַשִּׁיג עַל הַר"מ בְּפִירֵשׁ מֵהַל' אֱלוּ דְסָבַר כֹּל שְׁנַבְעֵלָה בְּעִילַת אִיסוּר הִנָּה זוֹנָה דְלֹא כֹן דְאָף דְּפְסָלָה מִתְרוּמָה וּמִכְּהוֹנָה מ"מ לֹא לְקִי מְשׁוּם זוֹנָה וְלֹא הִנָּה זוֹנָה אֱלָא שְׂאֵין קִדּוּשֵׁין תּוֹפְסִין בָּהּ כְּגוֹן ח"כ או כּוּתֵי וְעֵבֶד.

אֲמַנְם יִרְאֶה לְהַמְעִינֵן שְׁם בְּמ"מ דִּישַׁב דַּעַת הַר"מ דְּכָל לְמַעַלָּה מִפְּנֵי הֵבֵא עַל הַפְּנוּיָה עֲשָׂאָה זוֹנָה וְנִרְאָה דְהַר"א ו"ל בְּשִׁיטַת הַתּוֹס' בְּהַחֲלוּץ (צ"ג מ"ד) שְׁהַקְשׁוּ דְמִשְׁמַע מְטַעַם זוֹנָה נִפְסָלָה מִתְרוּמָה וְתִרְצוּ דֹא"נ דְּכִלְלִיָּהּ בְּהַדְּיָה חֲלָלָה וְהִנָּה אִם נֹאמַר דְּזוֹנָה כֹּל שְׁנַבְעֵלָה בְּעִילַת אִיסוּר כּוּלְהוּ הִנָּה לְפְסוּל מִתְרוּמָה כְּמוֹ חֲלָלָה וְאִמְאֵי מִחֲזִיר גְרוּשָׁתוֹ דְּנָמֵי בְּעִילַת אִיסוּר בְּלָאוּ וְאִפ"ה לֹא פְסָלָה מִתְרוּמָה כְּמִבְּנֹאָר בְּכַמָּה מְקוּמוֹת אֱלָא דְּזוֹנָה לֹא נִכְלָלָה רַק שְׂאֵין קִדּוּשֵׁין תּוֹפְסִין בָּהֶן וְהַר"מ בְּשִׁיטַת רַש"י ו"ל דְּמִכִּי תִהְיֶה לְאִישׁ יִלְפִינּוּ דְּפְסָלָה מִתְרוּמָה בְּזֶר אֲצֵלָה מְעִיקְרָא וּבְקִדּוּשֵׁין פִּירֵשׁ"י אֵהָא דְאָמַר אַבְיָי כֹּהֵן הֵבֵא עַל אַחֲוֹתוֹ זוֹנָה מְשֻׁנֵי לֵה לְלִקוּת וּמִיָּהוּ בְּח"כ הַר"א נָמֵי מוּדָה דְּזוֹנָה: אֲמַנְם יֵשׁ לָנוּ לֹוֹמַר שִׁיטָה אַחֲרַת בְּזֶה דְּזוֹנָה כֹּל שְׁנַבְעֵלָה בְּעִילַת אִיסוּר וְאִפִּילוּ חִיבֵי לְאוּן שְׂאֵין זֶר אֲצֵלָה מְעִיקְרָא וְאִי דְּכִלְלִיָּהּ ה"א אִפִּילוּ שְׂאֵין זֶר אֲצֵלָה מְעִיקְרָא פְסָלָה מִתְרוּמָה לְכַּף כְּתִיב וּבַת כֹּהֵן כּו' דּוֹקָא שְׂזֶר אֲצֵלָה מְעִיקְרָא דְקָרָא יִתִּירָא הוּא דְאִי לְפְסוּלָה מִכְּהוֹנָה מְזוֹנָה נִפְקָא וְה"ה לְעַנְיָן תְּרוּמָה אֱלָא לֹוֹמַר דּוֹקָא זֶר אֲצֵלָה מְעִיקְרָא כּו' וְנִמְעַט שְׂאֵין זֶר אֲצֵלָה מְעִיקְרָא.

וְזֶה א' שִׁיטַת רַש"י דְּפִי דְּמִחֲזִיר גְרוּשָׁה דְלֹא הִנָּה זֶר מְעִיקְרָא דְאִימְעַט מְאִישׁ זֶר דֹּא"ל כ' ל"ל קָרָא הָא מְדְכִלְלִיָּהּ בְּהַדְּיָה חֲלָלָה סְבָרָא הוּא לְפְסוּל מִתְרוּמָה וְל"ל כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זֶר דִּיתוּרָא הִיא עֵינֵין (בְּדָף ס"ח ע"ב) בִּיבְמוֹת אֱלָא לְמַעַט אֵין זֶר מְעִיקְרָא.

וּמַעַתָּה יִתְיַשֵּׁב תְּמִיּהַת הַתּוֹסְפֵת בְּמְקוּמֵינוּ. אֱלָא שְׁהַתּוֹס' סְבָרֵי כְּדַעַת הַר"א דְּזוֹנָה כֹּל שְׂאֵין קִדּוּשֵׁין תּוֹפְסִין וּמַעַתָּה אִיִּצְטְרִיף וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זֶר לְרַבּוּי שְׂאֵר חִיבֵי לְאוּן דְּפְסָלָה מִתְרוּמָה עַכ"פ וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת הָא דְאָמַר בִּיבְמוֹת (צ"ג ס"ח ע"ב) א"ה נִכְרִי וְעֵבֶד לֹא לִיפְסְלוּ מִתְרוּמָה וְאִיף יֹאמַר זֹאת וְהִלָּא זוֹנָה הִיא נִפְסָלָה מְדְכִלְלִיָּהּ בְּהַדְּיָה חֲלָלָה כַּמ"ש הַתּוֹסְפֵת וְגַם מ"ש רַש"י שְׁם א"ה ח"כ לֹא קָשָׁה הָא זוֹנָה הִנָּה: זֶה לְשׁוֹן הַרְמְב"ם (בְּהַל' אֱלוּ פִי"ח דִּין ו') וְז"ל זוֹנָה כֹּל שְׁנַבְעֵלָה בְּעִילַת אִיסוּר אַף בְּשׁוּגַג הִנָּה זוֹנָה.

ונראה לי דדין זה נלמוד במכ"ש לשיטתו' כמו שאבאר ואף שהרשב"א חולק עליו והוא דהר"מ דפסק כל חייבי לאוין שבעולם אינו לוקין עד שיקדש ויבעל ואפילו איסורא ליכא בלא קידושין כמו שהתבאר בפ"ו בכ"מ ובמ"מ יע"ש היטב וא"כ הר"מ דפסק דזונה כל שנבעלה בעילת איסור אפילו בזנות הנה זונה והא לית פאן איסור לאו פלל בממזרת וכדומה ואיסור דפנוי הבא על הפנויה אינו עושה זונה דלית הילכתא כר' אליעזר אלא ע"כ דזונה דקרא הכי קאמר שאין ביאתה היתר כי אם ע"י זנות וא"כ מכ"ש אשת ישראל באונס דהנה זונה מאחר דאין זונה תלוי באיסור שעשה אלא שאין ביאתה היתר כי אם ע"י זנות והמשנה למלה מביא בשם הרשב"א דבאונס לא הנה זונה והשיג עליו מההיא דכתובת תינקת שירדה למלאות מן העין ולולי דמסתפינא הייתי אומר דבכתובת לענין תרומה וקהונה פסולה דמפי תהיה לאיש זר משמע חייבי לאוין דזר אצלה או חייבי פרישות נכותי ועבד דממעטנין ושבה אל בית אבי' מי שיש אלמנה וגרושין וא"כ לפסול איירי וקהונה מק"ו אמנם לא ללקות משום זונה וההיא דכתובת חיישינו שנאנסה מנכרי ומיהו שאר חייבי לאוין כגון ממזרת כו' אפשר דאף מתרומה וקהונה לא פסלי בלא קידושין לדעת הרשב"א דכי תהיה משמע ע"י קידושין כדמסיק ראוי להני' ואין להקשות מנא להר"מ דילמא דהא דקאמר איזהו זונה כל שנבעלה בעילת איסור דוקא ע"י קידושין ואי דאין איסור זונה חל על אלמנה או גרושה דע"כ כשגירשה מי שקידשה ז"א דבמוסיף וכולל או ב"א מצוי חיייל וכבר פסק הר"מ כן בהל' אלו פטור אלא דנראה דחוק דנבעלה משמע אפילו בזנות ומיהו אף ע"י קידושין הנה זונה לדעת הר"מ כנראה מה"ה בהל' אלו ודוק היטב בכל זה: אמנם ראיתי לבאר דברי התוס' דהחולץ (דף מ"ד) שהקשו לר"ע מה לי במחזיר גרושה היא תועבה דלר"ע ממזר הני ואי לצרה הא אין קידושין תופסין והנה לדעת הר"מ דכל חייבי לאוין אין איסור אפילו בלא קידושין שהרי כתב ה"ר אברהם בנו של הר"מ (בהל' אלו פט"ו) וזה לשונו מצרי נאדומי דור שלישי יבוא כו' וה"ה דור ראשון ושני אין איסור ע"י זנות וא"כ זונה דקרא ה"ק שאין ביאתה היתר כי אם בזנות וראה שכתב הר"מ בלשונו הצח (בפי"ח הלכה א') איזהו זונה כל שנבעלה בעילה שאסורה להנשא לו היינו שע"י קידושין אסורה.

ולשאר הסוברים דאף בלא קידושין הוא אסור זונה דקרא ה"פ זונה שביאתה זמה הוא שאסורה פנ"ל ברור וא"כ במחזיר גרושה דהכל מודים שאין איסור לאו כדמסיק בקדושין (דף ע"ו) וא"כ בלא קדושין לאו ממזר הוא פינו דאין איסור לאו וזונה הנה אף להר"א דסובר כשיטת התוס' מ"מ הא לר"ע קיימינו ואין קדושין תופסין בחייבי לאוין ובתפיסת קדושין הנה זונה נדאי דאיצטריך היא תועבה ואין בגיה תועבה דלא גילף מק"ו דאלמנה כו' יע"ש היטב.

ואין להקשות מה לאלמנה שכן נפסלה לתרומה דמ"ג נמי אף שאין זר אצלה מעיקרא הא לר"ע דאין תופסין קידושין פתבו התוס' שם דהנה כמו זר מעיקרא פינו דאין קידושין תופסין יע"ש: שוב האיר ה' עיני וראיתי שכתב הר"מ (בפרק הנ"ל הלכה ח') הא למדת שאין היותה זונה תלוי בביאת איסור שהרי הבא על הגדה ועל הקדשה לא הנה זונה אלא מטעם פגימתה ולכאורה הוא בבא שאינה צריכה אלא דקשיא ליה לשיטתו דכל חייבי לאוין אינו אסורים אלא דוקא ע"י קידושין ואמאי הנה זונה אלא מטעם פגימתה ע"ז הטעם דהא אין הדבר תלוי כו': ועתה אני בא לפרש דין חללה אין חללה אלא מאיסורי

פְּהוּנָה לַעֲנִין מִלְּקוּת וְהִ"ה לַעֲנִין תְּרוּמָה בְּאִין זָר מְעִיקְרָא אֶלְא כ"ג בְּאַלְמָנָה אַף שְׂאִין זָר כּו' וּמִיָּהוּ יֵשׁ לְחַקוֹר חֲקִירָה אַחַת דְּחִיבֵי לְאוּיִן דְּאִין זָר מְעִיקְרָא אִם בָּא עָלֶיהָ זָר דְּנִעֲשִׂית זוּנָה אִם לֹקָה אוֹ לֹא וְנִרְאָה דְלֹא לְקִי דְכִינּוּן דְּכָבֵר נְאֻסְרָה וְהִדִּין הֵהוּא אֶבְאָר רְאוּבוּ וְשִׁמְעוּן אַחִים וּמַת רְאוּבוּ וְנִפְלָה לְפָנֵי שְׁמַעוּן כ"ג מִן הָאִירוּסִין דְּמִן הַתּוֹרָה מְוַתֵּר לִיבָם כְּדַמְסִיק בִּיבְמוֹת (בְּדַף כ') וְאַח"כּ בָּא עָלֶיהָ זָר דְּנֻדְאֵי אִיסוּר בְּעוּלָה אִית בָּהּ וְלֹא אִיסוּר אֶלְמָנָה דְּאִין סְבָרָא שְׂיַחְוִל פִּינּוּן שְׁמַקְוֹדִם הֵנָּה בְּמַקּוּם מְצוּנָה וְהוּא מְהִיִּסוּד שְׁאֲמַרְנוּ לְמַעְלָה בְּשֵׁם מְהַרְשֵׁ"א פִּינּוּן דְּכָבֵר הִלְךְ גְּבִי בַעַל מוּם שְׁשִׁימָשׁ בְּטוּמְאָה וּמִיָּהוּ זוּנָה הֵנָּה דְּאִיסוּר ב"א הוּא.

וּבְזָה א"ש דְּפָרִיף בִּיבְמוֹת וְלִילֵף אֶלְמָנָה מִתְמַר מַה לְהֵלֵן מִן הַנְּשׂוּאִין קָשָׁה אִיף יַחּוּל אִיסוּר אֶלְמָנָה עַל אִיסוּר בְּעוּלָה וְלֹא קָשָׁה מִיָּדֵי דְּמַתְחַלָּה כְּשִׁנְשִׂאָה הֵנָּה א"א וְלֹא חָל אִיסוּר בְּעוּלָה כְּלָל וְכַשְׁמַת אִיסוּר בְּעוּלָה וְאִיסוּר אֶלְמָנָה בְּהַדְּדֵי אֲתִינּוּ.

וְאַמְנָם הַמְּשַׁנָּה לְמַלְךְ פְּתַב (בְּפִי"ט בַּהֲל' אֵלּוּ הִלְכָּה ה') לְפִיכְךָ פָּהֵן שְׂבָא עַל זְקוּקָה לִיבָם דְּכִינּוּן דְּלֹא זָר מְעִיקְרָא לֹא זוּנָה הִיא יע"ש וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת וְהִלָּא אָמְרוּ כָּל שְׁנַבְעֵלָה בְּעִילַת אִי' אֶלְא לַעֲנִין תְּרוּמָה דְּנִפְקָא מֵאִישׁ זָר כּו' פִּנ"ל בְּרוּר וְדְבָרֵי הַמ"מ שְׂהִבִּיא הַמְּשַׁנָּה לְמַלְךְ יֵשׁ לִזְמַר דַּה"ק דְּרַבִּינוּ לֹא הִזְפִּיר כְּלָל דְּבָאִין זָר מְעִיקְרָא דְלֹא פְּסָלָה מִתְרוּמָה וּנ"מ לַעֲנִין זוּנָה פְּגוּן זוּנָה וְנִעֲשִׂית חֲלָלָה דְלֹא חָל דְלֹא הֵנָּה מוֹסִיף פִּינּוּן דְלֹא פְּסָלָה מִתְרוּמָה וְעַכְשָׁיו חֲלָלָה פְּסָלָה מִתְרוּמָה וְהֵנָּה אִיסוּר מוֹסִיף.

וּמ"ש הַמ"מ שְׂלֹא אָמְרוּ כּו' אֶבְל לְתְרוּמָה כְּבָר אָסוּרָה ר"ל דַּע"כ לֹא אָמְרוּ אֶלְא לַעֲנִין תְּרוּמָה דְּבִלֹא ה"א אָסוּרָא וּמ"מ חָל עֲלֵי שֵׁם זְנוּת לְקִי תְרַתִּי וּמ"מ הִנֵּה לְבָאָר ר"ל אֶפְשָׁר דְלֹא לְקִי וְלִכּוֹן הִנֵּה לְבָאָר דְּלְקִי מִשׁוּם זוּנָה וְהָרִי פְתַב הַרְמַב"ם (בְּפָרְק י"ח הִלְכָּה ג') וְכוּן זָר הִבָּא עַל יְבָמָה עֲשִׂאָה זוּנָה הָרִי בְּפִירוּשׁ אַף דְּאִין זָר מְעִיקְרָא עֲשִׂאָה זוּנָה.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת דַּה"כ אִמְאֵי פְתַב (בְּפָרְק י"ז) כְּלָל גְּדוּל אִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר אִם לֹא בְּאֶחָד מִג' דְּרָכִים כּו' וְכוּן אֶלְמָנָה גְּרוּשָׁה וְחֲלָלָה זוּנָה דְּנֻקָּא פְּסָדָר הֵנָּה וְאִמְאֵי הָא אִפִּי' אִי הֵנָּה זְנוּת שְׁלִישִׁי וְחֲלָלָה בְּאַחְרוּנָה יֵשׁ ד' מִלְּקוּת בְּאִין זָר מְעִיקְרָא וְהֵנָּה מוֹסִיף כּו' יֵשׁ לִזְמַר דַּה"מ מִיְלִתָּא דְּפָסִיקָא נְקִיט וְדוּק לַפַּע"ד: וְדַע דְּרֵאִיתִי בַּה"מ בְּפָרְק הַנִּזְלָה הִלְכָּה ד' פָּהֵן שְׂבָא עַל מ"ט וְכוּן אִם בְּעַל בְּעוּלָה בְּלֹא נְשׂוּאִין לֹא עֲשִׂאָה חֲלָלָה וְהֵנָּה לְדַעְתּוֹ דְּזוּנָה אַף שְׂאִין עוֹשֶׂה הָאִיסוּר וְחֲלָלָה דְּנֻקָּא ע"י לֹא.

וְכַתּוּב עוֹד (בְּפִי"ח הִלְכָּה ב') אֶבְל הַנְּבַעֲלַת מֵאֶחָד אִיסוּרֵי לְאוּיִן וְאִינּוּן מִיּוֹחֲדִים בְּכַהֲנִים הַר"ז זוּנָה לֹא יְדַעְתִּי מִהִיכֵן הוּצִיא דִין זֶה דְּהָא אִין חֲלָלָה אֶלְא מֵאִיסוּרֵי פְּהוּנָה אִיִּצְטָרִיף קָרָא לְהַכִּי וְא"כ בְּזוּנָה כָּל שְׂאֻסְרָה לְהַנְּשִׂא לְהִנּוּי זוּנָה וְה"ה בְּעוּלָה לִכ"ג וְאֶפְשָׁר מִהִיא דְּקִדּוּשִׁין (דַּף ע"ו ע"ב) אֶלְמָנָה כּו' חִיב מֵאִי קְסָבֵר כּו' וּמֵאִי קוּשִׂיא הָא זוּנָה וְחֲלָלָה הֵנָּה אִיסוּר ב"א אֶלְא דְלֹא הֵנָּה זוּנָה דְּנֻקָּא מֵאִיסוּרֵי לְאוּיִן הַשְּׁנוּה בְּכָל וּלְפִי מ"ש לְעִיל דְּבַחֲלָלָה סוּבֵר הַר"ם דְלֹא עֲשִׂאָה חֲלָלָה אֶלְא דְּנֻקָּא הִיכָּא דְּעֲשֶׂה הָאִיסוּר עַפ"י זֶה יֵשׁ לִזְמַר מַה שְׂכַתְבִּיתִי בְּפִתְיָה עֲלָה דְּקָאֵמֵר בְּקִדּוּשִׁין אָמַר אַבְיֵי כ"ג בְּאַלְמָנָה לֹקָה שְׁתִּים א' מִשׁוּם לֹא יִקַּח וְא' מִשׁוּם לֹא יַחֲלֵל וְלִילְקִי מִשׁוּם לֹא יַחֲלֵל וְנִרְעוּ בְּשִׂלָּא גְמַר בִּיאָתוּ כּו' וְהֵנָּה לְפִי דַעַת הַמְּקַשִּׁין דְּגַמַר בִּיאָתוּ הִנֵּה יְכוּל לְהַקְשׁוֹת דְּלִילְקִי נְמִי מִשׁוּם חֲלָלָה אִי בִיאָה אַחַת עוֹשֶׂה ב' אִיסוּרִין כַּמ"ש הַרְשֵׁב"א מְבִיאֵוּ הַמְּשַׁנָּה לְמַלְךְ אֶלְא דְּמִיָּרֵי בְּקִדּוּשׁ ע"י בִיאָה

זו דלא כמ"ש רש"י וקי"ל כל הבועל דעתו על גמר ביאה וא"כ בכ"ג דנדאי איכא איסורא
אף בתחלת ביאה משום לא יחלל שמתחלה משא"כ בכהן הדיוט דלא יחלל ליתא לשיטת
הרמב"ם פהו גדול בגרושה כו' וא"כ מאי פריד אי הכי ללקי נמי משום לא יחלל ורעו
וע"כ דלאו ללקות שתיים דאין לוקין אלאו שפכלות אלא דחדוש זה יכול להשמיענו
ככ"ה אלא דלא קשיא דבכ"ה הנה אמינא דביאה אחת עושה שני איסורין והא דלא לקי
משום חללה י"ל דכל הבועל דעתו על גמר ביאה ובתחלה לא עשה איסור כלל לא
בקדושין דאין חלין אלא לבסוף ולא יחלל לית ביה ולא הנה חללה לשיטת הר"מ דכל
שאינו עושה האיסור לא הנה חללה משא"כ בכ"ג דעושה האיסור בהעראה דלאו לא
יחלל וע"כ דאין ביאה חדא עושה שני איסורין וע"כ דהר"מ סובר דביאה חדא עושה ב'
איסורין אלא דלא נקוט חללה בכאן דנקוט לא יקח ולא יחלל ודוק היטב בכל מה
שפכתבנו: סליק פרק ראשון.

פרק שני פיצד פיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו עשה בה מאמר ומת שנייה חולצת
ולא מתניבמת ובגמרא אמרו דמאמר לאפוקי דב"ש אין להק' לפירוש ריב"ן בפד"א (דף
ל"ה) דאשת שני מתים הנה דאורייתא וגזרינן זאת הצרה משום דידה רצה לומר דצרת
אשת שני מתים היא א"כ בא לומר דנקא בכ"ה ג שנייה חולצת ולא מתניבמת אבל בלא"ה
מוטר פהאי מתני' דפרק חרש (דף קי"ט) יע"ש בתוס' אלא דכבר אשמעינן ה"ת.

ומיהו אף דסתם ואח"כ מחלוקת הוא מ"מ חשיב הסתם פריים לגבי יחיד ודוק: בדף יח
ע"א גמרא מקדי הני מתרי בתי קאתיין כו' הלשון מגומגם דמאי שנא בית אחד או ב'
בתים ובלא"ה פתבו התוספת דאי אפשר להיות מבית אחד.

אמנם יש להקשות ממתני' דמי שקידש אחת מב' אחיות הנה מצי למיפרד דקתני היו לזה
א' ולזה שנים הא' חולץ ושנים הא' חולץ ואחד מינבם ואמאי לא שניהם מיבמין לפום
סברא דהשתא דלא מסיק ביטול מצות יבמין אי לאו משום זיקה ומיהו בתירוץ מתרצא
הך דאף דלאו בבירור מבטל מצות יבמין מ"מ לכתחלה לא ודוק: ע"ש בתוס' בד"ה
דילמא אדמיבם חד כו' וריב"ן פי' הואיל ובשעת יבום לא ראוי וכן נראה כו' עכ"ל.

יש להקשות דנדאי לר' יוחנן דאמר יבמה שהותרה ונאסרה וחסרה והותרה תחזור
להיתרא הראשון אה"נ דאמר אחיות אינו יודע מי שנאן אבל שאר אמוראי דסבירא להו
דנאסרה ורב יהודה אליבא דשמואל נמי אמרה כמו דמסיק שם ושמואל אית ליה בהדיא
בהחולץ גבי מתה אשתו דלא תחזור להיתרא הראשון א"ש ואפשר שרמזו דבד"א לא
פריד ממתני' ד"א לרב משום דסבר אין זיקה ומוקי מתני' משום בטול מצות יבמין
וגזרינן דילמא אתי ליבומי ברישא אבל לפי ריב"ן תקשה לרב דאית ליה דלא אמרינן
הואיל דלפ"ז יש להקשות אמאי נקטו בדבריהם יבמה שהותרה דבדרבנן אפילו מתה
שנייה או חלץ לה מותר הראשון לייבם הראשונה וצ"ע: בדף יט ר"ש פוטר משתייהו
אף דר"ש לית ליה איסור חל על איסור אף במוסיף יכולים לקיים דמכי נפלה ראשונה
אזלי איסור אשת אח כמ"ש בפרק ראשון בסברת מהרש"א משא"כ למאי דמסיק השתא
דנפלה בב"א קשה דאיסור אשת אח חנייל ולא אחות אשה ומיהו יש לומר דר"ש אית
ליה ב"א דלשיטת התוס' דב"א עדיף ממוסיף כמ"ש התוס' (בדף ל"ב) יע"ש ולשיטת
רש"י ג"כ א"ש באמת יע"ש היטב ודוק: בדף כ קפסיק ותני לא שנא מהאירוסין ולא

שָׁנָא מֵהַנְּשׂוּאִין כּו' מִקְשִׁין הָעוֹלָם אֲמַאי לֹא מִקְשָׁה מְסִיפָא גְרוּשָׁה דְּלִיכָא כִּי אִם לָאו וְהָנָה מְצִי לְמִיפְרָה בְּלֹא קִפְסִיק וְתַנָּא כּו' וְהָנָה י"ל דְּאַף בְּגְרוּשָׁה מְצִינּוּ לְמִימַר דְּלִכְּהָ לֹא מִיִּבְבֵּם כְּגוֹן שְׁנֵשְׂאָה אַחִיו בְּהִתְרַ וְגִירָשָׁה וְחִזְרָה דְּבַעֲלָמָא מְוֹתֶרַת כְּמַתְנִי דְּפָרְק חֲרַשׁ (דָּרָה קי"ט) יַע"ש וְהָכָא אֲסוּרָה לְיִבְבֵּם דִּק"ו הוּא בְּמִוֹתֵר לֵה נְאֻסְרָה דְּמַתְחִלָּה הִיְתָה מְוֹתֶרַת לְבַעֲלָהּ כְּשִׁגְיָרָשָׁה נְאֻסְרָה לּוֹ לְאַסְנָר לֵה לֹא כ"ש וּמִיָּהוּ חֲלִיצָה תִּיבְעֵי דִּהִק"ו לֹא מְהִנִּי אֲלֵא לַעֲנִין יְבוּם וְלֹא לַעֲנִין חֲלִיצָה וְהָנָה שְׁפִיר אֲלֵא מִכַּח קִפְסִיק וְתַנִּי הָנָה מְצִי לְמִיפְרָה וְנִיחָא לִיה לְמִיפְרָה מְרִישָׁא אֲלֵא דְאַפְתִּי מְמִזְרַת הָנָה מְצִי לְמִיפְרָה אֲלֵא דְכּוֹן דְּרָה גְמָרָא לְהַקְשׁוֹת מְרִישָׁא אַף ע"י דִּיוקָא מְמַאי דְּהָנָה מְצִי לְמִיפְרָה מְסִיפָא דְּקַתְנִי (בְּרִישָׁא) [בְּהִדְיָא] כּו': וְדַע דְּהָא דְּקַתְנִי בְּמַתְנִי אַחֻתָּה שְׁהִיא יְבַמְתָּה מְוֹתֶרַת דְּוִקָא אִסּוּר עֲרֻנָה דְּלֹא הָנָה אַחֻת וְזִקְוָה אֲבָל הִיְתָה אַחֻתָּה אִסּוּר עֲשָׂה אַף דְּחִיבֵי עֲשָׂה מִן הַתּוֹרָה אִינּוּן רְאוּיָו לִיְבוּם דְּמַאי אֲוִלְמִיָּה הֵךְ עֲשָׂה מְהִאי עֲשָׂה אַפ"ה אֲסוּר לְיִבְבֵּם אַחֻתָּה כִּינּוּן דְּאַפְתִּי זִקְוָה זֹאת לְחֲלִיצָה כִּן כְּתוּב מְהִרְשָׁ"ל בְּיָם שָׁל שְׁלֵמָה יַע"ש: שָׁם ע"ב גְּזִירָה בִּיאָה רֵאשׁוֹנָה אֲטוּ בִּיאָה שְׁנִינָיָה מְהִאי שְׁמַעְתִּין מוֹכִיחַ הָרִי"ף וְכּוֹן פְּסִק הֲר"מ (בְּהַלְכוֹת אִישׁוֹת פָּרְק ג') דְּהָא דְּכָל הַבּוֹעֵל דַּעֲתוֹ עַל גְּמַר בִּיאָה הִינּוּ דְּוִקָא בְּמִקְדָּשׁ בְּבִיאָה אֲבָל בִּיאָה שָׁל אַחַר אִירוּסִין לַעֲנִין שְׁיָהָא גּוֹמַר אַף הַעֲרָאָה קוֹנָה וּמִש"ה מִקְשָׁה שְׁפִיר לִיְתִי עֲשָׂה וְלִידְחִי לֹא תַעֲשֶׂה דְּכִינּוּן דְּזִיקָה חֲשִׁיב כְּאִירוּסִין וְתַחֲזִילַת בִּיאָה קוֹנָה.

אֲמַנָּם דִּהֲר"מ (בְּהַל' אִישׁוֹת פָּרְק הַנ"ל) כְּתִב דְּמִיד שְׁיַפְרִישׁ בְּהַעֲרָאָה קוֹנָה בְּהַעֲרָאָה וְהַלְחָם מְשֻׁנָּה הַקְשָׁה עָלָיו דְּהָא סְבָרָא זֹו מְבַה"ג וְהוֹכִיחַ דְּבִקְדוּשִׁין (דָּרָה י') מְסִיק דְּדַעֲתוֹ עַל גְּמַר בִּיאָה וּבִיבְמוֹת (דָּרָה נ"ט ע"ב) מְסִיק דְּבִהַעֲרָאָה אֲלֵא ע"כ דְּכִשְׁיַפְרִישׁ בְּהַעֲרָאָה קוֹנָה וּמְנַלֵּן דִּילְמָא הֵךְ דִּיבְמוֹת בְּאַחַר אִירוּסִין וְתִירֵץ דְּלִישְׁנָא דְּכָל הַבּוֹעֵל מְשַׁמַּע דְּוִקָא בְּגַמַר בִּיאָתוֹ כּו'.

וַיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת דֹּא"כ מְנַלֵּן דְּבִיאָה שְׁלֵאַחַר אִירוּסִין גּוֹמַר בְּהַעֲרָאָה מִיְבָמָה אִימָא דְּהָכִי מִקְשָׁה אֲמַאי לֹא יַעֲשֶׂה הַעֲרָאָה וַיַּפְרִישׁ מִיד כּו'. וְנִרְאָה דְּהַתּוֹס' מִקְשִׁין לְמָה לְמִימַר גְּזִירָה בִּיאָה רֵאשׁוֹנָה אֲטוּ בִּיאָה שְׁנִינָיָה לִימָא גְּזִירָה תַּחֲזִילַת בִּיאָה אֲטוּ סוּף בִּיאָה כּו'.

וְהָנָה הָר"ן ז"ל כְּתִב דְּכּוֹלָה בִּיאָה רֵאשׁוֹנָה מְצוּה וּלְכָה אָמַר מְשׁוּם בִּיאָה שְׁנִינָיָה דְּוִקָא וְהַשְׁתָּא א"ש דַּע"כ דְּבִיאָה שְׁלֵאַחַר קִידוּשִׁין גּוֹמַר בְּתַחֲזִילַת הַעֲרָאָה דָּאִם לֹא כִּן תִּקְשָׁה קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' אֲמַאי אָמַר גְּזִירָה מְשׁוּם בִּיאָה שְׁנִינָיָה לִימָא גְּזִירָה דִּילְמָא גְּמַר בִּיאָתוֹ וְסוּף בִּיאָה קוֹנָה וְהָנָה תַּחֲזִילַת בִּיאָה בַּעֲבִירָה וּמַאי פְּרִיף לִיְתִי עֲשָׂה וְיִדְחָה אֲלֵא ע"כ דְּבִקְדוּשִׁין אַף אִם גּוֹמַר בִּיאָתוֹ אַפ"ה תַּחֲזִילַת בִּיאָה קוֹנָה וּבִיבְמָה דְּזִקְוָה הָנָה כְּאִירוּסִין כּו'.

וְדַעַת הַתּוֹס' יִרְאָה כְּסָבְרַת הָר"ן שְׁהִבִּיא הַמְשֻׁנָּה לְמַלְךְ (בְּהַל' אִסּוּרֵי בִּיאָה פִּי"ח) דְּבִיבְמָה הַעֲרָאָה קוֹנָה אֲפִילוּ גְּמַר בִּיאָתוֹ קוֹנָה בְּתַחֲזִילַת בִּיאָה דְּבַשְׁלָמָא גְּבִי אִשָּׁה אָמַרִינּוּ כִּל הַבּוֹעֵל דַּעֲתוֹ עַל גְּמַר בִּיאָה מִשָּׂא"כ בִּיבְמָה דְּאַפִּילוּ שְׁנִינָיָה מְזִידִין קוֹנָה כּו' וּמְזָה שְׁבִקְדוּשִׁין (דָּרָה י' ע"א) הַקְשׁוֹ הַתּוֹסְפֶת מְהֵךְ דִּיבְמוֹת (דָּרָה נ"ט ע"ב) דְּמְשַׁמַּע דְּאַשָּׁה נְקֻנִית בְּהַעֲרָאָה וְאֲמַאי לֹא הַקְשׁוֹ לְהֵם מִיְבָמָה דְּפְרִיף לִיְתִי עֲשָׂה וְלִידְחִי ל"ת אֲלֵא דְּשָׂאֲנֵי הָכִי דְּאַפִּי שְׁנִינָיָה מְזִידִים קוֹנָה כְּסָבְרַת הָר"ן וְדוּק הֵיטֵב: בְּדָרָה כֹּא גְמָרָא ת"ר מָה הֵן שְׁנִינִית כּו' הֲר"מ בְּפָרְק א' הַל"א הַלְכָה ו') מְנָה שָׁם שְׁנִינִית דִּר"ח וּפְסִק דִּישׁ לְהֵן הַפְּסִק אַף דְּאַיְבְּעִיא דְּלֹא אִיפְשָׁטָא הוּא כְּתִב הַמַּגִּיד מְשֻׁנָּה דְּסְפִיקָא דְּרַבְּנָן לְקוֹלָא כּו' יַע"ש.

והרמב"ן פסק לחומרא ואפשר שהוא סובר כפי מהרש"ל דאם אם אמו דבעיא לקמן מדלא תני נמי הא שהיא אומרת בתי אסורה לה ואני מותרת ש"מ דאין לה הפסק כו' פקושית מהרש"א ז"ל ואיך שיהיה יש להקשות אמאי לא מקשין תוס' משלישי שבבנו ולפירוש מהרש"א א"ש דבתחלה עלה על דעתם מדלא תני תני ש"מ דלית ליה שניות דר"ח והיינו באם אם כו' אבל שלישי שבבנו אפשר דלא צריך למיתני דכ"ש הוא דמדחזינו פלת בנו שהוא ע"י קידושין הנה שנייה מכ"ש שלישי שבבנו וכה"ג הקשו התוס' לקמן אי שלישי שבבנו יש לה הפסק ותירצו שם ועל המקשין אין קושיא מזה דהנה סבור פקושיתם שם ודו"ק: מפ"י מהרש"ל אם אם חמיו כו' ומהרש"א הקשה דאין זה רבותא כו' והנה במאי דקאמר אי הכי אשת חמיו נמי משמע דאי הנה אמרינו דבת חורגו דרבנן הנה א"ש דדוקא בדרבנן הנה רבותא דגזרו כו' דהנה להם לגזור דאין להם הפסק פפירוש מהרש"ל דכיון דאסרו הנה להם לגזור יותר משום הרחקה משא"כ בדבר דאורייתא אין רבותא מה שהבת אסורה כו' אבל השתא דמסיק דבת חורגו הנה דאורייתא וא"כ עיקר הרבותא מה דלא גזרו דור אחד למעלה דהנה שנייה פריה א"ה דבדאורייתא הרבותא דהנה לגזור דור אחת יותר אי הכי אשת חמיו נמי הנה רבותא וא"כ א"ש דהקשו התוס' מאם אם חמיו הנה מצי למיפרה הרצון לפי מה דס"ד דבדרבנן שנייה רבותא ולא תקשה ליה מאשת חמיו אפתי הנה ליה לאקשוי מאם כו' דהנה ג"כ דרבנן ועל זה תירצו דהמקשה לא הנה מצי למיפרה דהנה סבור דשניות דר"ח אין הכי נמי דלא הנה להם הפסק ולפי זה לא קשה קושית מהרש"א ז"ל דא"כ תפשוט דאין להם הפסק די"ל לפי האמת דמסיק דבת חורגו דאורייתא א"כ עיקר הרבותא במן התורה אבל בדרבנן לא שנייה רבותא ולא קשה מאם אם חמיו כו' וא"ש.

אבל מהרש"א סובר דהא דפריה אי הכי הכי פירוש דבשלקא אי הנה אמרינו דבת חורגו מדרבנן הנה א"ש רבותא אף דאין זה רבותא מה שלא גזרו דור אחד למעלה או הנה להם לגזור שאין לה הפסק אלא עיקר הרבותא שהיא אומרת אני מותרת לה אשת חורגו דנראית קרובה יותר ובתי שנראית רחוקה יותר אסורה לה ולא הויתקנת דרבנן פחוקא ואטלולא וכה"ג פתבו התוספת במסכת שבת גבי י"ח דבר יע"ש משא"כ אשת חמיו אף דג"כ נראית קרובה יותר אין רבותא דבדאורייתא גזירת הפתוב הוא משא"כ השתא דמסיק דבת חורגו מן התורה אסורה ועיקר הרבותא דהנה להם לגזור דור אחד למעלה כו' פריה שפיר אי הכי אשת חמיו נמי כו' ולפי זה אף דלמאי דס"ד מעיקרא לא קשה מאם אם חמיו דהתם אין רבותא דאדרבה בתי קרובה יותר ולכך אסורה ולא הנה כו' ודוק היטב לפענ"ד: בדרב"כ ע"א שניות דר"ח יש להם הפסק או לא מפ"י תוס' ושאר מפרשים דההו בעיא בבנו נמי ויש מן המפרשים דבבנו בודאי לא גרע מפלת בנו שאין להם הפסק ועיין בחדושינו לעיל מ"ש שם ובלחם משנה הלכות אישות פרק א' הלכה ו' יעוין שם: ע"ב תנו רבנן הבא על אחותו והיא בת אשת אביו חייב שתיים הרצון ואחותו שיהיה לאביו מנשואתו כו' מפ"י מהרש"א ז"ל יראה דר' יוסי כו' יהודה סובר דסברא החיצונה דאין עונשין מן הדין נאחותה לרבות אחותו מן האב ומן האם דהוא חייב והיא למעוטי אתא דוקא משום אחותה ולא משום ערנות בת אשת אביה וע"ז מפרש הא דפריה ור' יוסי בר"י האי ערנות בת אשת אביה מאי עביד ליה הרצון דלקא ליה ג"כ היא ולכתוב אחותה באידך קרא.

ולפי זה הא דקאמר ור' יוסי בר"י א"כ לכתוב אחרתה היא באידה קרא לדבריהם דרבנן קאמר ליה לדידי הסברא החיצונה דאין עונשין מן הדין והיא למעוטי כו' אלא לדידכו א"כ לכתוב באידה קרא.

ולא ידענא מי הכריחו לזה אימא דגם לר"י בר"י סובר רבנן דסברא חיצונה דעונשין מהדין ואיצטריה אחרתה והיא לומר דכאן עונשין ולא בעלמא ומיהו הא נמי מוכח דאי אתה מחייבו משום ערנות בת אשת אביה דאל"כ לכתוב באידה קרא ותתי שמעת מיניה ואי דאימא פלו להכי הוא דאתא דאין חייב משום בת אשת אביה ומנלו דבעלמא אין עונשין יש לומר דא"כ למה לי היא לכתוב אחרתה לחוד ואין לומר דהנה אמינא דדרשין אחרתו בת אביה ובת אמא ולא למעט בת אשת אביה ואי דתיקשה למה לי הא עונשין מדין י"ל מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא דאם פן לכתוב באידה קרא אלא על פרחיה דהיא למעט אתי דמשום אחרתו אתה מחייבו ולא משום בת אשת אביה ואי תימא דכולו להכי הוא דאתא אה"נ ומאי טעומא דהא השתא קיימינן דעונשין מהדין וממילא ידעינן דאחרתו בת אביה ובת אמא שהוא חייב ולמה לי היא אלא נדאי דאחרתה לומר בת אביה ובת אמא חייב והיא לומר דבעלמא אין עונשין מן הדין וממילא שמעינן דאי אתה מחייבו משום ערנות בת אשת אביה ותתי שמעת מיניה דאל"כ לכתוב באידה קרא.

והמקשה דפריה ולר' יוסי בר' יהודה כו' הרצון ולכתוב אחרתה היא באידה קרא כו' יע"ש היטב: אבל הנראה לי בזה דעל פרחיה יאמר דלר"י בר"י דהסברא החיצונה דאין עונשין מן הדין דהנה יש להקשות אימא אחרתה היא למעט אתי והכי קאמר אחרתה היא דוקא אחרתו מן האב או מן האם ולא אחרתו מן האב ומן האם דאין עונשין מן הדין ומיניה ילפינן השתא דאין עונשין מן הדין דזה נראה יותר לומר ממה דאמרינן דכאן עונשין ובעלמא לא כו' אלא דא"כ למה לי היא לכתוב אחרתה לחוד או יאמר דלכתוב היא גבי אחרתה הראשון באידה קרא ולמה לי אחרתה שנית בקרא יע"ש אלא ש"מ דה"ק אחרתה ליחייב משום בת אביה ובת אמא והיא בעלמא דאין עונשין כו' אבל לר' יוסי בר"י יקשה זאת אימא אחרתה היא למעט אתא בת אביה ובת אמא דאין עונשין מהדין ומיניה ילפינן בעלמא דאין עונשין כו' ואי דלמה לי או אחרתה או היא הא לדידיה איצטריה היא למעט משום אחרתו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום ערנות בת אשת אביה באחרתה למעט כו' אלא נדאי דהסברא החיצונה לר"י בר' יהודה דאין עונשין מן הדין באחרתה איצטריה משום בת אביה ובת אמא והיא למעוטי אתא דמשום אחרתה אתה מחייבו ואי אתה מחייבי משום ערנות בת אשת אביה ודוק היטב: בדרף כג ע"א גמרא פי תהינן אחת אהובה כו' ראיתי להעיר בכאן מה דאמרינן בקדושין סוף האומר (דרף ס"ח ע"א) לר"ע מוקי פי תהינן לאיש באלמנה לכ"ג ולר' ישבב בבבועלה לכ"ג והנה התוס' סוף פרק החולץ ד"ה סוטה פתבו דלא מצי לאוקמיה קרא בסוטה לבועל ויש לומר מי פתיב פי תהינה לבועל כמו שמקשה שם מי פתיב לפהן עכ"ל והמשנה למלה (בהל' איסורי ביאה פי"ח הלכה ה') האריה לתמונה דאליביה דר"ע קיימינן הכי ולדידיה ע"כ קרא דחיק ומוקים אנפשיה עכ"ל ואפשר לומר דקושית התוס' דמוקי ר"ע לכהן אמאי לא מוקי בסוטה ולבועל דאיסור זה נוהג בכל ישראל ולא הנה קשה מי פתיב לפהן דאיסור זה נוהג בכ"י וע"ז תירצו דאפתי הנה קשה מי פתיב לבועל וא"כ חדא מינייהו נקיט פיון דאיה שיהינה ע"כ קרא דחיק ומוקים אנפשיה רצה לומר דהא דמקשה התם מי פתיב

לכהן היינו דמשמע ליה דוקא איסור ממזרת ונתינה דהנה לכל ישראל ועיין במשנה למלך אמנם אהא דמקשין לוקמי בסוטה ולבעל הנה מצי לאקשוי מי פתיב לבעל אמנם אין זה קושיא דנדאי אם גירשה לבעל או לבעל שפיר קשה מי פתיב להני משא"כ באם זינתה תחתיו ודאי דשפיר פתיב כי תהיה לאיש שנואה דלכל ישראל אם זינתה אשתו תחתיו כו' וע"ז תירצו דשנואה משמע תחלת נשואין וכזה סרו מהר קושית משנה למלך (בהל' סוטה בפרק ב') שתמה על התוס' דבסוטה שגירשה וקחזירה הנה שנואה בתחלת נשואין ולפי מ"ש לא קשה דא"כ אפתי קשיא מי פתיב לבעל כו': כתב הרמב"ם (בהלכות סוטה סוף פ"ב) פתב אין המים המאחרים בודקים באונס.

והמשנה למלך הקשה לאיזה צורך פתב כן יע"ש ולי נראה דנ"מ לדינא דהאשה האומרת טמאה אני לה אינה נאמנת דחיישינן שמה עיניה נתנה באחר ואף באשת פהו האומרת טמאה אני לה באונס אינה נאמנת כמו שהתבאר (בהל' איסורי ביאה פי"ט) ואם כן בכנסה עמו בסתר פתבו מקצת פוסקים דנאמנת ואפילו באשת פהו דרגלים לדבר וא"כ אם שתה מי המאחרים אפילו הכי איסורא דאין המים המאחרים בודקין באונס או יאמר דהאומרת טמאה אני לה באונס אם מת בעלה אסורה לאחר וא"כ אם שתה מים המאחרים אפ"ה אינה מותרת לאחר והר"מ לא ביאר דעתו היכא דנכנסה עמו לסתר אם נאמנת: בדרך כג ע"א נכרי ועבד הפא על בת ישראל הנוול ממזר כו' ראיתי ברא"ש בפרק החולץ שיש מקצת רבנאותא סברי דיש פאן מקום ספק דהגמרא מסיים והילכתא כו' הולד פשר ומדסתמי משמע אף לכהונה ואין אני רואה מקום שיפול בו הספק שק"ו הוא עכ"ל ואני אומר דהתוס' מקשין (בדרך ע"ז) דהילכתא כו' יוחנן דמצרי שני דוולדה פשירה לכהונה או בת עמוני מישראל דכשירה לכהונה וכן הוא בר"מ (הל' איסורי ביאה פי"ח ובפי"ט) א"כ לימא הא יוכיח והנה (בדרך ס' ע"א) אמרינן דחלל מחייבי עשה איפא בניייהו והקשו התוס' תימא דלא יחלל אפוליהו קאי.

ונראה לתרץ לשיטת הרמב"ם דכל חילול דגבי פהו אינו אסור משום לא יחלל אלא דוקא כה"ג באלמנה ולא כה"ג בגרושה אף דהנה חלקה מ"מ אין איסור לאו ביה וא"כ שפיר משכחת ליה במצרית שניה שפא עליה ישראל דהנוול פשר לכהונה דמ"ש ממצרי שפא על ישראלית כמו שביארנו ואם פא עליה פהו אח"כ דהנה בעולה הפו והבת חללים דאיסור עשה ולאו דלא יחלל ליכא פיון דכבר מחוללת ועומדת אפילו לבוא לקהל ישראל כו' ושפיר מיקרי חלל מחייבי עשה אבל לדעת הר"א דפליג על הר"מ וכן לדעת המ"מ ודאי דלא יחלל נמי אית ביה ומהר"מ מלובלין פתב דעיקר קושית התוספת אלשון הגמרא דיש חלל מחייבי עשה וא"כ לכאורה יש לתמוה על הר"מ דלדידין אין הוכחה לומר דבעולה לית ביה לאו דלא יחלל ואה"נ דאית ביה לאו וא"כ אמאי פתב דבעל בעולה בלא נשואין לא חלקה וכבר הקשתי זאת לעיל אמנם מהו (דרך ע"ז) דהקשו התוס' מאי מקשה מצרי שפא מנא לי דפסול ואי דיליף מאלמנה לכ"ג מה להנה שפן לאו ותירצו אליביה דראב"י דיש חלל מחייבי עשה עכ"ל ואם כן ע"כ בבעולה לית לאו אלא חלקה וממילא ה"ה בלא קידושין דלא חלקה פיון דלא הנה בלאו ודוק היטב: שם ע"ב מתני' שנים שקידשו כו' בפירש"י בד"ה אין מוציאין מידם דכל חד אמר אנא שפיר מייבם וא"נ הנה איפכא מפי יבם השני הרי פקע זיקה מאידך עכ"ל לרנוחא דמילתא פי' כן דאי נמי דאפילו לא מוציא זיקה מ"מ במידי דספיקא דרבנן הוא לא מפקינן מיניה

דְּהָרֵי בַפּד"א אֲמָרִינוּ אִי דְנִפְל שְׁנִיָּהֶם וְלֹא יִדְעִינוּ הִי מִיִּנְיָהוּ בְּרִישָׁא אֲמַאי קִדְמוּ וְכִנְסוּ יוֹצִיאוּ לִימָא כָּל חַד אֲנָא רֵאשׁוּנָה מִיִּבְבֵּם וְאִי הֵוָה אִיפְכָא וְדָאִי הוּאִיל וְנֶאֱסָרָה עֲלֵיו שְׁעָה אַחַת נֶאֱסָרָה עֲלֵיו עוֹלָמִית וּמִיָּהוּ פָּאן וְדָאִי כָּל חַד אֲמַר מ"נ אִי אֲנָא יְבָמָה מִיִּבְבֵּם שְׁפִיר וְאִי נְכָרִיּוֹת וְדָאִי דְמִפִּי יָבִים פִּקְעַע זִיקָה לֹא שְׁיִיף הוּאִיל וְנֶאֱסָרָה שְׁעָה אַחַת דְּלֹא בְּזִיקָה הוּא וְעֵינֵן לְקַמֵּן בְּחִדוּשֵׁינוּ בַפּד"א מ"ש שֵׁם וּבָהָא דְאֲמָרִינוּ הִיוּ שְׁנַיִם וְאֶחָד הָאֶחָד חוֹלֵץ לְשִׁתִּיָּהֶם וְהַשְׁנַיִם אֶחָד חוֹלֵץ וְא' מִיִּבְבֵּם לְמֵאן דְּאֲמַר יֵשׁ זִיקָה וְחִלְיָצָה פְּסוּלָה צְרִיכָה לְחִזּוֹר עַל כָּל הָאֲחִין תְּקֻשָׁה הִיאָד מִיִּבְבֵּם שְׁנֵי וְהִלָּא חִלְיָצָה רֵאשׁוּנָה פְּסוּלָה דְּלֹא מְצִי מִיִּבְבֵּם לָהּ כְּמִבְנָאָר וְא"כ צְרִיכָה חִלְיָצָה גַם מִשְׁנֵי וְהִיאָד יֹאמַר שְׁיִיבֵם שְׁנֵי וְהִלָּא אַחֲוֹת חִלְוֹצָה לְהֵר"ר אַבְרָהָם מְבוֹרְגִיל בַפּד"א דְּחִלְיָצָה מִטַּעַם חִזּוֹר לָאו אַחֲוֹת חִלְוֹצָה הוּא א"ש מִשָּׂא"כ לְאִינְדָּה קֻשָׁה וּלְפִי מ"ש הַתּוֹסֶפֶת בַפּד"א דְּחִלְיָצָה פְּסוּלָה הִינְנוּ שְׁמַגְרַע פֶּחַ הַזִּיקָה כּו' יַע"ש אֲבָל אִיסוּר בְּיָטוּל מְצַנֵּת יְבָמִין לֹא הֵוָה חִלְיָצָה פְּסוּלָה וְא"כ אָף מוֹקֵי רַב לְמַתְנִי' כִּמ"ד יֵשׁ זִיקָה א"ש דְּהִכִּי לֹא חִלְיָצָה פְּסוּלָה מִיִּקְרִי דְּטַעֲמָא דְּהִכִּי לֹא מִשׁוּם אַחֲוֹת זְקוּקָה אֲלֵא מִטַּעַם סְפִיקָא דִּילְמָא לֹא הִיבְמָה הִיא וְא"כ אִי לֹא יְבָמָה חִלְיָצָה בְּטַעוֹת וְלֹא מִיִּקְרִי חִלְיָצָה פְּסוּלָה וְר"ש"י ז"ל דְּמִשְׁמַע מְלִשְׁוֹנוֹ לְקַמֵּן בַפּד"א דְּכִינּוּ דְּאִיסוּרָה לּוֹ מִיִּקְרִי חִלְיָצָה פְּסוּלָה לֹא קֻשָׁה דְּאִיָּהוּ סוֹבֵר כְּפִירוּשׁ הֵר"ר אַבְרָהָם מְבוֹרְגִיל כְּמוֹ שְׂאֲבָאָר בַפּד"א יַע"ש מִיָּהוּ אִי לֹא הִכִּי קֻשָׁה מַתְנִי' שְׁר"ש"י ז"ל סוֹבֵר דְּרַב מוֹקֵי לְמַתְנִי' כְּכֹלִי עֲלֵמָא וְכֵן הִיא דְּאַרְבָּעָה אַחֲוִין וְדוֹק הֵיטֵב: ע"ש גְּמָרָא דְּנֹקָא מִיִּחְלָץ וְהִזְרִיבּוּמִי אֲבָל אִיפְכָא לֹא רְאִיתִי בְּחִדוּשֵׁי גְּלַאנְטִי בְּרִישׁ פֶּרֶק פִּיצַד שְׁכַתֵּב דַּע"כ מַתְנִי' כִּמ"ד אִין זִיקָה דָּאִי יֵשׁ זִיקָה לִימָא הוּאִיל וְנֶאֱסָרָה שְׁעָה אַחַת וְלֹא יִדְעָנָא דְּהָא הַתּוֹסֶ' כְּתָבוּ כְּפֵאן דְּקוֹשְׁתִּי הַגְּמָרָא מֵאֶחָד חוֹלֵץ וְא' מִיִּבְבֵּם כּו' וּמִשְׁנֵי דְּהִכִּי סִפֵּק כּו' וּק"ל לַעֲנִי' ד: בְּדָף כִּד גְּמָרָא אִימָא בְּכוֹר לִיבְבֵם פְּשׁוּט לֹא לִיבְבֵם מַה שְׁמַקְשִׁין הָעוֹלָם א"כ לְמָה לִי דְּכַתִּיב אִישׁ שְׁיִהָא הִיבְבֵם גְּדוּל הָא אַחֲוִין שְׁמַת ע"כ הִיָּה גְּדוּל דַּאֲל"כ אִין קִידוּשִׁין קֶטֶן פְּלוּם וְלֹא יִדְעָנָא דְּאַחֲוִין הִיָּה גְּדוּל וְהוּא לֹא הִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת דְּדִינוּ עַד רַב שְׁנוֹתֵיו הֵוָה קֶטֶן וּלְכַד אִיִּצְטָרִיף אִישׁ וּק"ל: עוֹד מִקְשִׁין הָעוֹלָם אַהָא דְּקֹאֲמַר אֲלֵמָלָא לֹא חֲטָאוּ לֹא הֵוָה מִיָּיתוּ וּפְרִיף פְּרִשְׁתִּי יְבָמִין דְּכַתֵּב רַחֲמָנָא ל"ל וּמִקְשִׁין הָעוֹלָם אֲמַאי לֹא פְּרִיף מִקְרָאִי שְׁקוֹדֵם לְזַה וְתִרְצוּ דְּאִיתָא דְּהָא דְּאֲמָרִינוּ אֲלֵמָלָא לֹא חֲטָאוּ לֹא הֵוָה מִיָּיתוּ הִינְנוּ בְּדָרְךָ פּוֹרְעָנוֹת הִבְנוּ קוֹדֵם לְאַב כּו' א"כ מְפָל הֵנָּה קְרָאִי לֹא הֵוָה קֻשָׁה דְּמַת הָאָב תְּחִלָּה מִשָּׂא"כ מִפְּרִשְׁתִּי יְבָמִין ע"כ מוֹכַח דְּהִבְנוּ יָמוֹת קוֹדֵם לְאַב דַּאֲל"כ אֲשֶׁת אַחֲוִין שְׁלֵא הִיָּה בְּעוֹלָמוֹ הִיאַ מִשְׁפַּחַת לִיה דְּכִינּוּ דְּמַת הִבְנוּ ע"כ שְׁמַת ג"כ הָאָב תְּחִלָּה וְהִיאָד מִתְקַיִיִם אֲשֶׁת אַחֲוִין שְׁלֵא הִיָּה בְּעוֹלָמוֹ דִּיבּוּם מִן הָאָב עכ"ל וְטַעוֹת הוּא בְּיָדֵם אֲלֵמָא לֹא שְׁמַת הָאָב תְּחִלָּה וְהִנֵּיִם אֲשֶׁתוֹ מְעוֹבְרַת וְאַח"כ מַת הִבְנוּ וְנוֹלַד לּוֹ אַח דְּהַתּוֹסֶ' כְּתָבוּ בְּרִישׁ פִּיצַד דַּע"כ עֵינֵי קְרָא דְּכִי יִשְׁבוּ ע"כ לְהִנֵּיִם מְעוֹבְרַת דַּאֲל"כ הֵוָה לִיה דְּרִכִּיָּה דְּרִכִּי נֹעֵם וְאִי קֻשָׁיָא דְּאַפְתִּי הִיאָד מַת הִבְנוּ קוֹדֵם אֲמוֹ דְּזַה ג"כ פְּוֹרְעָנוֹת י"ל דְּהִנֵּיִם אֲבִיו אֲשֶׁתוֹ מְעוֹבְרַת וְלֹא הִיָּתָה אֲמוֹ דְּלֹא צְרִיף מִן הָאָב וּמִן הָאָם וּק"ל.

עוֹד מִקְשִׁין הָעוֹלָם אֲמַאי לֹא יִלִּיף דְּאֲזִלִּינוּ בְּתַר רַבָּא מִיִּבּוּם דִּילְמָא לֹא אַחֲוִין הוּא וּפּוֹגַע בְּיְבָמָה לְשׁוּק וְתִרְצוּ דְּמִיִּרִי בְּאִין אֲלֵא אַח אֶחָד עכ"ל וְהִרְצוּן וְאִין מִיִּנְחָדִים אֲלֵא בְּאָב לְחוּד דְּהַשְׁתָּא מ"נ מִיִּבְבֵּם וְאִנִּי אוֹמַר דְּמִשְׁפַּחַת יְבוּם בְּשְׁנֵי אַחֲוִין תְּאוּמִים דְּוְדָאִי מְאָב אֶחָד הֵם דְּאִין אֲשֶׁה מִתְעַבְרַת וְחוֹזְרַת וּמִתְעַבְרַת כּו' וְאִי דְּקֻשָׁיָא א"כ אֲשֶׁת אַחֲוִין שְׁלֵא הִיָּה

בעולמו ל"ל פיון דנולד אחר מיתת אחיו בנדאי לאו תאומים הוא ובלא"ה אסור ששא אינו אחיו ונהו יבמה לשוק.

י"ל דנ"מ דקידשה היבם בביאה נאח"כ קידשה אהד מן השוק דאי מטעם לאו אחיו ונהו יבמה לשוק צריכה מן הראשון ממ"נ גט לרב דאמר קידושין תופסין ביבמה לשוק וא"כ אין צריכה משגי ממ"נ גט משא"כ משום אשת אחיו שלא היה בעולמו צריכה גט משגי דילמא אחיו הוא ונהו ערוה לגבי אשת אח שלא במקום מצוה ואין קידושין תופסין בח"כ וצריכה גט משגי כו' כמ"ש ומיהו אין קושא על מה שתירצו העולם דמייירי דאין פאן אלא אח אהד א"כ צרת צרה היבא משפחת ליה דמשפחת שפיר פיון דלשמעון אסורה משום צרת ערוה: שם ע"ב הנטען על השפחה ועל הנכריות הר"ז לא יכנס ואם פנס אינו מוציא כו' היבם של שלמה הביא דיש אומרים דאף בנטען על הפנויה הר"ז לא יכנס לכתחלה דלא כשיטת התוס'.

ואין להקשות מאי איריא הנטען על השפחה ועל הנכריות לאשמעין רבותא דאפילו בנטען על הפנויה י"ל משום סיפא דאפ"ה לא תצא דהוה אמינא דלא הוה גיורת גמורה דהמתגיירה לשם איש כו' ובשפחה שאסורה חמיר יותר מנטען על הפנויה קמ"ל דאפ"ה אם פנס אינו מוציא מפ"י מהרש"א ו"ל בתוס' דאמאי לא דהקושא הוא מדיעבד כו' ואין להקשות א"כ יקשה קושית מהר"מ מלובלין והוא ו"ל ג"כ נשמר מזה דתקשה אמתני גופא דליכא למימר פתירו צו דכיון דכנסה אחר כו' דתקשה מתחלה ודיעבד י"ל דה"א דהמתגיירה לשם איש לא יכנס לכתחלה דשא גיירה לשם איש לחוד ומיהו בדיעבד אין לחוש אפילו בנדאי גיירה לשם איש ולכך פריה מבריינתא דקתני אינם גרים דמשמע אפילו בדיעבד לא הוה גיורת ועל זה תירץ דא"כ מנא לן להקשות מבריינתא דילמא הבריינתא גופא אמרה אינם גרים לכתחלה ודו"ק היטב, בדרך פה המביא גט עיין בא"ה ובגיטין יע"ש: בדרך כו' לא קושא הא דארגילה היא הא דארגיל הוא כו' ובפירש"י הא דארגילה היא כו' יע"ש ובבב"ם של שלמה שכתב להיפך יע"ש שהאריך מאד בזה ובדברי הרמב"ם: סליק פירק פיצד פירק שלישי ארבעה אחין ארבעה אחין שתיים גשואים שתי אחיות ומתו הגשואין את האחיות הרי אלו חולצת ולא מתבכמת כו' עכ"ל לשון הרמב"ם זה הפלל כל שנפלו לפניו שתי יבמות שאי אפשר להנשא שתייהן הרי אלו חולצת כו' והא דלא תני במתני' או אשה ובתה פדקתני במתני' דלקמן גבי ג' אחין כו' יש לומר דהך מתני' בנדאי מדרבנן הוא דחולצת אף כו' דמודה בשני אחים ואם פן אפשר לומר הא דקתני חולצת אף דכבר חלץ לשניה אפ"ה אסורה ראשונה דשניה צריכה חליצה משניהם למ"ד יש זיקה וחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין דלא פסברת הר"ר אברהם מבורגיל דמשום חזוור אפ"ה מיקרי אחות חלוצה וא"כ צריה לחלוץ לשתייהם והא דפריה לקמן לר' יוחנן עד שהוצרה לומר אחיות אינו יודע מי שנאן פבר פתבו התוספת דלר' יוחנן דפסק כשמואל דאינה צריכה לחזור פריה אבל למאן דאית ליה דחליצה פסולה צריכה לחזור א"ש וא"כ משום הכי לא מצי לכלול אשה ובתה עם שתי אחיות בסוג אהד כי שתי אחיות במתה חדא מותרת שניה דבדרבנן לא אמרינן הואיל ונאסרה שעה אחת ובאשה ובתה אף לאחר מיתה אסורה דבתה לאחר מיתה אשתו או איפכא איפא אסורא משא"כ מתני' דלקמן בג' אחין אליביה דר' שמעון דמן התורה אסורה מלצרור נדאי דאף באחיות אסורה לאחר מיתה דאורייתא נדאי דאמרינן הואיל

וּנְאֻסְרָה עָלָיו שְׁעָה אַחַת נְאֻסְרָה עָלָיו עוֹלָמִית וְלֹא אֲמָרִינוּ יְבָמָה שְׁהוֹתְרָה כּו' דְּאֶפִּילוּ
לְמֵאן דְּאִית לֵיהּ בְּדַרְבְּנָן אַפ"ה אֶפְשָׁר בְּדַאוּרְיָתָא לֹא כְּדַמְסִיק בְּהַחֲלוּץ (דָּף מ"ד ע"א)
וּלְכַף תְּנִי אִשָּׁה וּבִתָּה לְאִשְׁמַעֲיָנוּ דְּכָר זֶה דְּשִׁנְיָהֶם בְּסוּג אֶחָד דְּאָרְף שְׁתֵּי אַחֲוִית אַסּוּרָה
לְאַחַר מִיתָה כְּמוֹ אִשָּׁה וּבִתָּה וּמִיָּהוּ לְאִידָךְ קִשָּׁה וְשׁוּב רְאִיתִי בְּתוּי"ט שְׁהַקְשָׁה אֲמַאי לֹא
תְנִי אִשָּׁה וּבִתָּה כְּמוֹ בְּמַתְנִי דְּלִקְמָן וְתִי דְּשָׁם אִשְׁמַעֲיָנוּ לִר"ש דְּלֹא תִימָא דְּוָקָא אַחֲוִית
מְלַצְרוּר קמ"ל דְּכָל שְׁאָר עֲרִיּוֹת נְמִי מְהִיקְשָׁא דִּר' יוֹנָה כּו' עכ"ל וְדוּק: שָׁם גְּמָרָא אִי הָכִי
תְּלַתָּא נְמִי כּו' הִנֵּה הָיָה נִרְאָה דְּנִקְיֵט אַרְבַּעָה אַחִים לְאִשְׁמַעֲיָנוּ לְמָא דְּאָמַר יֵשׁ זִיקָה
אִשְׁמַעֲיָנוּ דְּלֹא נִימָא לְחַלּוּץ חֲדָא וְלִיבָם אִידָךְ דְּלֹא אֲמָרִינוּ יְבָמָה שְׁהוֹתְרָה אוּ דְּלֹא כְּפִירוּשׁ
הִר"ר אַבְרָהָם מְבוֹרְגִיל וְאָרְף מְשׁוּם חִזְזוּר מִיְקָרִי אַחֲוִית חֲלוּצָה וְאָרְף לְמֵאן דְּאָמַר אִין זִיקָה
אִשְׁמַעֲיָנוּ דְּהוּאִיל וּנְאֻסְרָה כְּפִירוּשׁ רִיב"א לְקָמָן דְּאָרְף בְּבִיטוּל מְצֻנָת יְבָמִין שְׁיָיָךְ הוּאִיל
וּנְאֻסְרָה אוּ דְּגִזְרִינוּ דִּילְמָא אֲתִי לִיבּוּמִי בְּרִישָׁא מִשָּׂא"כ בִּג' אַחִים דְּוָדָאִי שְׁתֵּיהֶם חוֹלְצָת
דְּאִיָּךְ יְכוּל לִיבָם חֲדָא וְהִלָּא אַחֲוִית חֲלוּצָה הִיא כּו' אֲלֵא דְּקוּשְׁטָא מְשִׁנִּי כּו' דְּחִינִישׁ לְמִיתָה:
וְדַע דְּלִפִּי מ"ש הַתּוֹס' לְקָמָן בְּמַתְנִי דִּג' אַחֲוִין דִּר' שְׁמַעוֹן לֹא פְּלִיג אֲלֵא בִּג' אַחִים וְלֹא בִּד'
אַחִים וּא"כ מַתְנִי דְּהִכָּא אֲתִיָּא אֶפִּילוּ לִר"ש מֵאִי מְקַשָּׁה לִיתְנִי ג' אַחֲוִין וּלְפִי סְבָרְתוֹ דְּלֹא
אֶסִּיק מְזָה דְּמַתְנִי מְצִי אֲתִיָּא כִּר"ש אוּ דְּאִין חֲלוּץ בֵּין ג' אַחִים לִד' אַחִים הָיָה יְכוּל
לְהַקְשׁוֹת ל"ל כָּלֵל הָךְ מַתְנִי לִיתְנִי מַתְנִי דְּלִקְמָן לְחוּד ג' אַחִים פְּלוּגְתָּא דִּר"ש וְרַבְּנָן
וְדו"ק: שָׁם ע"ב גְּמָרָא אָמַר רַב שְׁלֵשׁ אַחֲוִית יְבָמוֹת כּו' וּבְפִי רִש"י אֲמַצְעִית לֹא דְּוָקָא
וּבִד"ה א"ה קַמְיָתָא נְמִי שְׁתֵּים הִרְאֻשׁוֹנוֹת כּו' עכ"ל.

הִנֵּה לְפִירוּשׁ הִר"ר אַבְרָהָם מְבוֹרְגִיל שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' דְּמְשׁוּם חִזְזוּר לֹא מִיְקָרִי אַחֲוִית
חֲלוּצָה מְצִינוּ לְמִימַר אֲמַצְעִית דְּוָקָא כְּגוֹן שְׁנַפְלָה לְאָה תַּחֲלָה וְחַלֵּץ לָהּ רְאוּבֵן וְאַח"כ נָפְלוּ
רַחֵל וְזֵלְפָה בְּבֵת אַחַת וְרַחֵל נָפְלָה רֵאשׁוֹנָה וּא"כ אִי אֲמָרִינוּ דְּשְׁמַעוֹן יַחֲלוּץ לְרַחֵל וְא"כ
גַּם רְאוּבֵן צָרִיף לְחַלּוּץ לָהּ מִטַּעַם חֲלִיצָה פְּסוּלָה דְּהִנֵּה אַחֲוִית זְקוּקָה וְגַם זֵלְפָה צָרִיכָה
מְשִׁתִּיָּהֶם דְּהִנֵּה אַחֲוִית חֲלוּצָה לְכַף אֲמָרִינוּ דִּיחֲלוּץ רְאוּבֵן לְזֵלְפָה תַּחֲלָה וְגַם צָרִיכָה חֲלִיצָה
מְשִׁמְעוֹן מִטַּעַם אַחֲוִית זְקוּקָה וְשְׁמַעוֹן חוֹלֵץ לְרַחֵל וְלֹא צָרִיכָה חֲלִיצָה מְשִׁנְיָהֶם דְּלְשִׁמְעוֹן
לֹא הִנֵּה חֲלִיצַת רַחֵל חֲלִיצָה פְּסוּלָה דְּאִי בְּעֵי מְצִי מִיבָם לְסְבָרְתָּ הִר"ר אַבְרָהָם מְבוֹרְגִיל
דְּמְשׁוּם חִזְזוּר לֹא מִיְקָרִי אַחֲוִית חֲלוּצָה וּא"כ בְּדוּקָא נְקִיט אֲמַצְעִית וְאַמַּאי הִנְצָרָךְ לְשִׁנּוּי
דְּנִפְלָה חֲדָא חֲלוּץ לָהּ רְאוּבֵן נָפְלָה אִידָךְ חֲלוּץ לָהּ שְׁמַעוֹן וְאַמַּאי לֹא כְּדַכְתִּיבָנָא דְּשִׁתִּיָּים
הֶאֱחָרוֹנוֹת נָפְלוּ בְּבֵת אַחַת וְגַם מֵה שְׁפִירִש"י אִי הָכִי קַמְיָתָא נְמִי שְׁתֵּים הִרְאֻשׁוֹנוֹת וְהֵא
בְּוָדָאִי מְחַדָּא קִשְׂיָא דְּכִינּוּ דְּרְאוּבֵן חֲלוּץ לְשִׁנְיָה וְגַם שְׁמַעוֹן א"כ הִנֵּה רֵאשׁוֹנָה יְבָמָה
שְׁהוֹתְרָה כּו' וְלֹא צָרִיכָה חֲלִיצָה אֲלֵא מְשִׁמְעוֹן לְסְבָרְתָּ הִר"ר אַבְרָהָם וְע"כ רִש"י סוּבַר
כְּסְבָרְתוֹ שְׁהָרִי לְקָמָן אֶקְוִשְׂיָא דְּפָרִיף לְקָמָן לִר' יוֹחָנָן מְמַתְנִי כְּתַב דְּכ"ש לְרַב תִּיקְשָׁה
מַתְנִי וּמַאי קוּשְׂיָא לְרַב דְּאִית לֵיהּ לְמֵאן דְּאָמַר יֵשׁ זִיקָה חֲלִיצָה פְּסוּלָה צָרִיכָה לְחִזְזוּר
וּלְמֵאן דְּאָמַר אִין זִיקָה וּמְשׁוּם בְּיִטוּל מְצֻנָת יְבָמִין גְּזָרִינוּ דִּילְמָא אֲתִי לִיבּוּמִי בְּרִישָׁא כְּמוֹ
דְּמַסִּיק לְקָמָן יַע"ש הֵיטֵב וְעַל כְּרַחֲמֵי דְּסוּבַר כְּסְבָרְתוֹ וּא"כ יֵשׁ לְתַמּוּהָ דְּמְחַדָּא לֹא קִשְׂיָא
כָּלֵל כְּמָה שְׁכַתְּבִיתִי וְאַפְשָׁר לִזְמַר דְּכֵהָאִי גּוֹנוֹנָא לֹא אֲמָרִינוּ שְׁרְאוּבֵן יַחֲלוּץ תַּחֲלָה מֵאַחַר
דְּחֲלִיצַת שְׁמַעוֹן מְעוּלָה עֲתָה טְפִי דְּלֹא הִנֵּה רַק אַחֲוִית זְקוּקָה וְלְרְאוּבֵן אַחֲוִית חֲלוּצָה וְאַחֲוִית
זְקוּקָה אֲמָרִינוּ דְּשְׁמַעוֹן מִיבָם תַּחֲלָה וְהָךְ דִּינָא אֲתִי רַב לְאִשְׁמוּעֲיָנוּ דְּוָקָא דְּנָפְלוּ בְּזָה אַחַר
זֶה וְלֹא כְּשִׁנְפְּלוּ שְׁתֵּיהֶן בִּב"א דְּאִזְוֹ שְׁתֵּים הֶאֱחָרוֹנוֹת צָרִיכּוֹת שְׁתֵּיהֶן חֲלִיצָה מְשִׁתִּיָּהֶן כּו'

ולפי זה א"ש היא דהקשה הר"ר אברהם מבורגיל דחידושנה יכול להשמיענו בב' אחרות וחסרין דנדא מיבמה כו' וכבר תמהו בזה דאפתי הנה לאשמעינו דינא דחליצה פסולה צריכה משניהם ולפי מה שפתי אתי שפיר דאי הנה אשמענו בב' אחרות הך דינא דאתי לאשמענו כמ"ש הרא"ש דהיכא שחליצה האחת מעולה מתבררת אף שישתיהו חליצה פסולה אפ"ה אין צריכה חזזור והנה מה שאמר רב דנפול זה אחר זה ולא מוקי כשנפלה ראשונה וחליץ ראובן וכשנפלה שתייהו בב"א דשמעון לחוד חולץ לה דהנה טפי חליצה כשיירה אלא דליתא להך דינא ונדוקא בזא"ז ואי הנה אמר בב' אחרות והנה אשמענו דראובן חליץ ללאה וגם שמעון ושמעון צריף לחלוץ לרחל וגם ראובן ג"כ הנה שמענו האי דינא דאל"כ לחלוץ ראובן ללאה ושמעון יחלוץ לרחל לחוד ולכך אמר דבב' אחרות מיבם שניה ולא הנה שמענו האי דינא ודוק היטב לפענ"ד: ושוב שמעתי מן הרב הגאון הגדול ר"מ דק"ק לבוב פבוד מוהר"ר אריה ליב בהגאון הגדול בדורו רבן של כל בני הגולה פבוד מוה' חיים הפכה נר"ו אב"ד דק"ק לבוב והגליל שפינונתי לקצת דבריו ונתתי שמחה בלבי שפינונתי לדעת אדם גדול ע"ש בפירש"י מדקאמרת אמצעית צריכה חליצה משניהם ה"ג כו' עכ"ל ראייתי להעיר בכאן עפ"י דרף הפשט והוא דשיטת רש"י ז"ל דכל חליצה שאינו יכול ליבם אותו מיקרי חליצה פסולה ואף למאן דאמר אין זיקה וטעמא דמתני' משום ביטול מצות יבמין אפ"ה מיקרי חליצה פסולה וכן סובר הרמב"ם ז"ל (בהל' יבום פ"ק ש"ש) יע"ש והמ"מ הקשה שם וכן היים של שלמה דברייתא דקתני (ב"ב כ' ע"ב) בא עליה או חלץ לה נפטרה צרתה בתיבי לאוין ואמאי היא הנה חליצה פסולה ואי דמייירי התם שצרתה כמותה הא לשיטת הר"מ אפילו בשניהם שוות אפ"ה צריכה חזזור ואני אומר פיון דאי יש זיקה או אין זיקה הוא פלוגתא דתנאי מוקי ליה להך ברייתא דבא עליה פמאן דאמר אין זיקה ולדידיה אין חליצה פסולה צריכה לחזור היכא דשניהו שוות בנדאי והוא דלשיטת רש"י ז"ל הוא יסוד מונח דלמאן דאמר אין זיקה היכא דשניהו שוות בנדאי אין צריכה חליצה מן כל האחין ולמאן דאמר יש זיקה הנה פלוגתא דרב ושמואל ומיהו היכא שחליצה האחת מעולה וחליצה האחרת פסולה אף למ"ד אין זיקה אין חליצה פסולה מפקעה זיקה החשובה וא"כ לפי שיטתו צריף לומר דברייתא דהתם דקתני בא עליה או חליץ לה נפטרה צרתה דצרתה פיוצא בהן אמר דהיתה ג"כ חייבי לאוין וכיון דשניהם שוות למ"ד אין זיקה לכך נפטרה צרתה והר"מ ז"ל אפשר דסובר פשיטת התוס' דלמ"ד אין זיקה הוא בהנחה קיימת דאפילו חליצה פסולה מפקעת זיקה החשובה כו' ואין צריף לדחוק דצרתה כמותה ומוקי כמ"ד אין זיקה בפלוגתא דתנאי אבל איהו פסק כמ"ד יש זיקה ולכך פסק אפילו בשניהו שוות צריכה לחזור על כל האחים כו'.

והנה יש בכאן ענינים רבים לכן אבארם דמי שנפלו לפניו שתי יבמות מבית א' בחליצת האחת נפטרה צרתה וה"ה יבמה אחת לשני יבמין חולץ לה אחד ובחליצה פסולה היכא דשניהו שוות למ"ד אין זיקה ודאי אין צריכה חזזור בין שתי יבמות לא' ובין יבמה אחת לב' יבמין ולמ"ד יש זיקה פלוגתא דרב ושמואל ולתירץ ראשון בגמרא מאי אחד חולץ לכולן אמצעית סובר שמואל פי הדדי אין צריף חזזור אף למ"ד יש זיקה והיכא שחליצה האחת מעולה אין חליצה פסולה מפקעת אותה ולפי זה הא דקאמר לקמן חליץ לאחיות לא נפטרו צרות לצרות נפטרו אחרות ע"כ פתירוצא דרב אשי דלא אלימא זיקה

לשונוי צרה פְּעֻרָה כו' ולכך חלוצ לְאַחִיוֹת לֹא נִפְטְרָה צְרָה מִשָּׂא"כ חלוצ לְצָרָה נִפְטְרָה
אַחִיוֹת וְלֵהֵא תִירוּצָא אֵין חִלּוּק בֵּין לְמִיפְטָר נִפְשָׁה לְמִפְטָר צְרָה וְהִלְכָּה בֵּין יְבָמָה א'
לב' יְבָמִין וּבֵין ב' יְבָמוֹת לִבָּם אַחַד הֵיכָא דְכִי הִדְדִי גִינְהוּ אֵין צְרִיכָה חִזְזוּר וְהֵיכָא
שְׁחִלְצַת הָאֶחָת מְעוֹלָה מִחֲבֵרְתָּהּ כִּי הֵהִיא דְחִלְצִי לְאַחִיוֹת אֵין חִלְצָה פְּסוּלָה מִפְּקַעַת זִיקָה
הַחֲשׂוּבָה מִמֶּנָּה וְאִידָךְ שִׁנּוּיָא דְשָׂאנִי לְמִיפְטָר נִפְשָׁה מִלְּמִפְטָר צְרָה מְצִי סָבַר פְּתִירוּצָא
דְהִתְחִיל וְלֹא הִתְחִיל אוֹ פְּתִירוּצָא דְרַב אֲשֵׁי וְהִנֵּה אִם סוֹבֵר פְּתִירוּצָא דְהִתְחִיל וְלֹא הִתְחִיל
הוּא כֶּה דְלְמִפְטָר נִפְשָׁה אֲפִילוּ זִיקָה גְרוּעָה מִפְּקַעַת זִיקָה הַחֲשׂוּבָה לְגַמְרִי וְלְמִפְטָר צְרָה
אֲפִילוּ כִּי הִדְדִי אֵינוּ יְכוּל לְפָטוֹר וְאִם נֹאמֵר פְּתִירוּצָא דְרַב אֲשֵׁי דְהִתְחִיל זִיקָה צְרָתָה חֲשׂוּבָה
טְפִי מְזִיקַת אַחִיוֹת הוּא כֶּה דְלְמִפְטָר נִפְשָׁה אֲפִילוּ זִיקָה הַחֲשׂוּבָה יְכוּל לְפָטוֹר אוֹתָהּ זִיקָה
גְרוּעָה כַּמ"ש לְעֵיל וְלְמִפְטָר צְרָתָה זִיקָה הַגְרוּעָה אֵין יְכוּל לְפָטוֹר זִיקָה הַחֲשׂוּבָה וְכִי הִדְדִי
לֹא נִפְשׁוּט לֹא לְאִסוּר וְלֹא לְהִתֵּר וְרַב אֲשֵׁי מְצִי סָבַר בֵּין פְּתִירוּצָא קָמָא וּמֵאֵי אַחַד חוֹלְצִי
לְכוּלָן אֲאָמְצָעִית אוֹ פְּתִירוּצָא בְּתָרָא דְשָׂאנִי לְמִפְטָר נִפְשָׁה מִלְּמִפְטָר צְרָה כו' וְתִירוּצָא
דְהִתְחִיל וְלֹא הִתְחִיל עַל פְּרָחָךְ סוֹבֵר פְּתִירוּצָא בְּתָרָא דְלְעֵיל דְשָׂאנִי לְמִיפְטָר נִפְשָׁה
מִלְּמִפְטָר צְרָתָה כִּינּוּן דְשִׁנּוּיָא דְהִתְחִיל וְלֹא הִתְחִיל סָבַר דְזִיקַת הָאֶחָיוֹת וְצָרוֹת כִּי הִדְדִי
גִינְהוּ כו'.

ולפ"ז הָא דְקָאֵמֵר לְקַמֵּן בְּעֵלְת הַגֵּט וּבְעֵלְת הַמֵּאָמֵר אֵינָה מְהוּ עֲדִיף הֶרְצוֹן דְהִלְכְתָּא
כְּשִׁמוּאֵל כְּמוֹ שְׁיִתְבָּאֵר בְּסִמּוּף וְאֵלִיבְיָה קְמִיבְעִיא לִיָּה הֵךְ בְּעִיא וְהִנֵּה לְפִי תִירוּצָא קָמָא
דְאֵין חִלּוּק בֵּין לְמִיפְטָר נִפְשָׁה וּבֵין לְמִיפְטָר צְרָה וְכִי הִדְדִי גִינְהוּ אֵין צְרִיכָה חִזְזוּר
קְמִיבְעִיא אֵינָה מְהוּ עֲדִיף שְׁיִתְחַלְצִי לְהוּ לְיִפְטוֹר אִידָךְ וְלֹא לְחַלּוּצִי לְזִיקָה הַגְרוּעָה כו' וּמִסִּיק
דְכִי הִדְדִי גִינְהוּ ש"מ כו' הֶרְצוֹן וְאִיפְשָׁטָא דְאַחַד פּוֹטֵר חֲבִירוֹ וְלִשְׁנוּיָא בְּתָרָא דְשָׂאנִי
לְמִיפְטָר נִפְשָׁה מִלְּמִפְטָר צְרָתָה ש"מ כִּי הִדְדִי גִינְהוּ וְאֵין הָאֶחָד פּוֹטֵר חֲבִירוֹ וְזֶה דוֹחֵק
דְמִשְׁמַע דְקָאֵי אֲאִיבְעִיא דְש"מ כִּי הִדְדִי וּפּוֹטֵר אַחַד חֲבִירוֹ כו' יַע"ש הֵיטֵב מִשָּׂא"כ אֵי
אֲמַרִינוּ דְשִׁנּוּיָא בְּתָרָא כְּרַב אֲשֵׁי ס"ל וְא"כ מֵאֵי גִיחוּתָא הוּא זֶה דְכִי הִדְדִי גִינְהוּ אֲפִתִי
אִיכָא לְמִיבְעִי לְמִיפְטָר צְרָתָה כִּי הִדְדִי אֵי חִלְצָה אַחַת פּוֹטֵר חֲבִירוֹ אוֹ לֹא וְאֵין לְהַקְשׁוֹת
דַּע"כ דְכִי הִדְדִי פּוֹטֵר דַּל"כ אֲמַאי אִיְצְטְרִיף רַב אֲשֵׁי לְשִׁנּוּי דְלֹא אֲלִימָא זִיקָה לְשׁוֹנֵי
צְרָה פְּעֻרָה וְלֹא גִיחָא לִיָּה בְּתִירוּצָא דְהִתְחִיל וְלֹא הִתְחִיל.

י"ל דְזֶה דוֹחֵק לּוֹמֵר הִתְחִיל וְלֹא הִתְחִיל דְמִשְׁמַע לִיָּה חִלְצִי לְצָרָה אִף שְׁכָר הִתְחִיל כו'
וְאֲפִתִי לֹא נִפְשׁוּט הַבְּעִיא אֲלֵא ע"כ צ"ל פְּתִירוּצָא דְהִתְחִיל כו'. וּלְפ"ז א"ש מ"ש הָרֵא"ש
עַל מ"ש הָרִי"ף ז"ל פְּתִירוּצָא בְּתָרָא דְלְעֵיל דְשָׂאנִי לְמִיפְטָר נִפְשָׁה מִלְּמִפְטָר צְרָתָה וְכַתֵּב
הָרֵא"ש דְהָא תִירוּצָא קָמָא סוֹבֵר כְּרַב אֲשֵׁי וְכְרַב אֲשֵׁי דְהִנּוּ בְּתָרָא הִנּוּ לָן לְמִיפְסָק וְכַתֵּב
הִיש"ש דְאִף שְׂאֵין מְשִׁיבִין הָאֲרִי לְאַחַר מוֹתוֹ מ"מ גַּם הוּא לֹא הִנּוּ לּוֹ לְהִשִּׁיב אֲרִי אַחֲרֵי
מוֹתוֹ דְתִי בְּתָרָא מְצִי סָבַר בֵּין כְּרַב אֲשֵׁי וּבֵין פְּתִירוּצָא דְהִתְחִיל וְלֹא הִתְחִיל כו' יַע"ש
הֵיטֵב.

וּלְפִי מ"ש א"ש דְאֵי פְּסָקִינוּ פְּתִירוּצָא בְּתָרָא ע"כ דְלֹא כְּרַב אֲשֵׁי דַל"כ אֲכַתִּי לֹא נִפְשׁוּט
הַבְּעִיא וְצ"ל דְלֹא כְּרַב אֲשֵׁי וְזֶה דוֹחֵק לּוֹמֵר דְלֹא כְּרַב אֲשֵׁי מִשָּׂא"כ לְתִירוּצָא קָמָא מְצִינוּ
לְמִימֵר שְׁפִיר כְּרַב אֲשֵׁי וְכִי הִדְדִי גִינְהוּ וּפּוֹטֵר הָאֶחָד אֶת חֲבִירוֹ וְדוּק הֵיטֵב לְפַעַנ"ד: שָׁם
ע"ב אֲמַר רַב שְׁתֵּי אַחִיוֹת יְבָמוֹת מִתָּה אַחַת מְהוּ הוֹתֵרָה כו' וְאֵין צ"ל שְׁמַתָּה שְׁנִיָּה

שְׁמוֹתָּר בְּרֵאשׁוֹנָה כּו' הָא דְאָמַר וְאִין צ"ל אַף דְכ"ש הוּא י"ל לְפִי רִיב"ן דְסוֹבֵר דְהוּאִיל וְנֶאֱסָרָה שְׁיָיָה נְמִי אַף מֵאֵן דְאָמַר אִין זִיקָה וּמְשׁוּם בִּיטוּל מְצַנֵּת יְבָמִין כּו' וּא"כ רַב דְאָמַר מִתָּה רֵאשׁוֹנָה מוֹתֵר בְּשִׁנְיָה הִינּוּ אַף לְמ"ד יֵשׁ זִיקָה דְלֹא כִפְר"ת שְׁהִבְיָאוּ הַתּוֹס' דַּע"כ טַעְמִי דְרַב דְבִדְרַבְנֵן לֹא אֶמְרִינּוּ הוּאִיל וְנֶאֱסָרָה א"ש דְהִיא גּוּפָא אֲשַׁמְעִינּוּ דוֹאִין צ"ל מִתָּה שְׁנִיָּה דְמוֹתֵר בְּרֵאשׁוֹנָה דְהָנָה יְבָמָה שְׁהוֹתֵרָה כּו' הֶרְצוֹן לְכָלְל שְׁנִיָּהֶם בְּסוּג אֶחָד דְבִין בְּמִתָּה רֵאשׁוֹנָה וּבִין בְּמִתָּה שְׁנִיָּה מוֹתֵר אַף לְמ"ד יֵשׁ זִיקָה דְנִדְאִי בְּמִתָּה שְׁנִיָּה דְמוֹתֵר בְּרֵאשׁוֹנָה אַף לְמ"ד יֵשׁ זִיקָה מְטַעַם יְבָמָה שְׁהוֹתֵרָה כ' וּלְפַר"ח נְמִי הִיא גּוּפָא אֲתִי לְאֲשַׁמְעִינּוּ דוֹאִין צ"ל דְהֵתֵם מוֹתֵר מְטַעַם יְבָמָה שְׁהוֹתֵרָה וְאַף לְמ"ד יֵשׁ זִיקָה דְמִתָּה רֵאשׁוֹנָה דְמוֹתֵר בְּשִׁנְיָה דְנוֹקָא לְמ"ד אִין זִיקָה וְאִי לֹא הֵנָּה אֶמְרוּ וְאַצ"ל ה"א דְלֹא ס"ל כָּלְל יְבָמָה שְׁהוֹתֵרָה וְהָא דְמִתָּה רֵאשׁוֹנָה ע"כ לְמ"ד אִין זִיקָה וְלְמ"ד יֵשׁ זִיקָה אֶסוּר וְה"ה אִיפְכָא לְכֹף אֲמַר דְהֵתֵם טַעְמָא דִּיבָמָה שְׁהוֹתֵרָה וְנֶאֱסָרָה וְחִזְרָה וְהוֹתֵרָה תְּחִזְזוּר לְהִיפְתָּרָה הִרְאִישׁוֹן וְהִנֵּה הָא דְמִקְשָׁה לְר' יוֹחָנָן וְלֹא לְרַב י"ל מְתָרִי טַעְמָא אוּ דְרַב מוֹקִי לְמִתְנַי' כִּמ"ד יֵשׁ זִיקָה וְחִלְצָה פְּסוּלָה צְרִיכָה לְחִזְזוּר דְלֹא כִפִּי הִר"ר אֲבָרְהָם מְבוֹרְגִיל כּו' וְרַש"י סוֹבֵר כְּתִירוּצָא דְהִתְחִיל וְלֹא הִתְחִיל הוּא כְּף דְלִמְפָטֵר נְפִשָׁה אֶפִּילוּ זִיקָה גְרוּעָה מְפָקַעַת זִיקָה הִתְשׁוּבָה לְגַמְרִי וְלִמְפָטֵר צָרָה אֶפִּילוּ כִּי הִדְדִי אִינוּ יְכוּל לְפָטוּר וְאִם נֹאֵם מִתְּרִירוּצָא דְרַב אֲשִׁי דְהֵתֵם זִיקָה צְרָתָה חֲשׁוּבָה טְפִי מְזִיקָת אֲחִיוֹת הוּא כְּף דְלִמְפָטֵר נְפִשָׁה אֶפִּילוּ זִיקָה הִתְשׁוּבָה יְכוּל לְפָטוּר אוֹתָהּ זִיקָה גְרוּעָה כִּמ"ש לְעֵיל וְלִמְפָטֵר צְרָתָה זִיקָה הִתְשׁוּבָה אִין יְכוּל לְפָטוּר זִיקָה הִתְשׁוּבָה וְכִי הִדְדִי לֹא נְפִשׁוּט לֹא לְאִסוּר וְלֹא לְהִיפְתָּר וְרַב אֲשִׁי מְצִי סֹבֵר בֵּין כְּתִירוּצָא קְמָא וּמֵאִי אֶחָד חוֹלֵץ לְכוּלָן אֲאָמְצָעִית אוּ כְּתִירוּצָא בְּתָרָא דְשִׁאֲנִי לְמִפְטֵר נְפִשָׁה מְלִפְטֵר צָרָה כּו' וּמִתְרִירוּצָא דְהִתְחִיל וְלֹא הִתְחִיל עַל כְּרַחֲמֵי סוֹבֵר כְּתִירוּצָא בְּתָרָא דְלְעֵיל דְשִׁאֲנִי לְמִפְטֵר נְפִשָׁה מְלִפְטֵר צְרָתָה כִּינּוּן דְשִׁינּוּיָא דְהִתְחִיל וְלֹא הִתְחִיל סֹבֵר דְזִיקָת הָאֲחִיוֹת וְצָרוֹת כִּי הִדְדִי גִינְהוּ כּו'.

וּלְפ"ז הָא דְקָאֵמַר לְקַמֵּן בְּעֵלְת הַגֵּט וּבְעֵלְת הַמֵּאֲמָר אִיזָה מִהֵן עֲדִיף הֶרְצוֹן דְהִילְכָתָא כְּשִׁמוּאֵל כְּמוֹ שְׁיִתְבָּאָר בְּסִמּוּד וְאֵלִיבִיָּה קְמִיבְעִיָּא לִיָּה הֵךְ בְּעִיָּא וְהִנֵּה לְפִי תִירוּצָא קְמָא דְאִין חִילּוּק בֵּין לְמִפְטֵר נְפִשָׁה וּבִין לְמִפְטֵר צָרָה וְכִי הִדְדִי גִינְהוּ אִין צְרִיכָה חִיזוּר קְמִיבְעִיָּא אִיזָה מִהֵן עֲדִיף שְׁיִתְחַלּוֹץ לְהוּ לִפְטוּר אִידָהּ וְלֹא לְחַלּוֹץ לְזִיקָה הִתְשׁוּבָה כּו' וּמְסִיק דְכִי הִדְדִי גִינְהוּ ש"מ כּו' הֶרְצוֹן וְאִיפְשָׁטָא דְאֶחָד פּוֹטֵר חֲבִירוֹ וְלִשְׁנוּיָא בְּתָרָא דְשִׁאֲנִי לְמִפְטֵר נְפִשָׁה מְלִמְפָטֵר צְרָתָה ש"מ כִּי הִדְדִי גִינְהוּ וְאִין הָאֶחָד פּוֹטֵר חֲבִירוֹ וְזֵה דוֹחֵק דְמְשַׁמַּע דְקָאִי אֲאִיבְעִיָּא דְש"מ כִּי הִדְדִי וּפּוֹטֵר אֶחָד חֲבִירוֹ כּו' יַע"ש הֵיטֵב מִשָּׂא"כ אִי אֶמְרִינּוּ דְשִׁינּוּיָא בְּתָרָא כְּרַב אֲשִׁי ס"ל וּא"כ מֵאִי גִיחּוּתָא הוּא זֵה דְכִי הִדְדִי גִינְהוּ אֶפְתִּי אִיפָא לְמִיבְעִי לְמִפְטֵר צְרָתָה כִּי הִדְדִי אִי חִלְצָה אֶחָד פּוֹטֵר חֲבִירוֹ אוּ לֹאֵן אִין לְהִקְשׁוֹת דַּע"כ דְכִי הִדְדִי פּוֹטֵר דַּל"כ אֲמֵאִי אִיפְטָרִיָּה רַב אֲשִׁי לְשִׁנּוּי דְלֹא אֲלִימָא זִיקָה לְשׁוּנִי צָרָה כְּפִירוּהָ וְלֹא גִיחָא לִיָּה כְּתִירוּצָא דְהִתְחִיל וְלֹא הִתְחִיל.

י"ל דְזֵה דוֹחֵק לוֹמַר הִתְחִיל וְלֹא הִתְחִיל דְמְשַׁמַּע לִיָּה חֲלֵץ לְצָרָה אַף שְׁכַבֵּר הִתְחִיל כּו' וְאֶפְתִּי לֹא נְפִשׁוּט הִבְעִיָּא אֶלָּא ע"כ צ"ל כְּתִירוּצָא דְהִתְחִיל כּו'. וּלְפ"ז א"ש מ"ש הִרְא"ש עַל מ"ש הִרְי"ף ז"ל כְּתִירוּצָא בְּתָרָא דְלְעֵיל דְשִׁאֲנִי לְמִפְטֵר נְפִשָׁה מְלִמְפָטֵר צְרָתָה וְכַתֵּב הִרְא"ש דְהָא תִירוּצָא קְמָא סוֹבֵר כְּרַב אֲשִׁי וְכְרַב אֲשִׁי דְהִנֵּה בְּתָרָא הִנֵּה לֵן לְמִפְסֵק וְכַתֵּב הִיש"ש דְאַף שְׁאִין מְשִׁיבִין הָאֲרִי לְאַחַר מוֹתוֹ מ"מ גַּם הוּא לֹא הִנֵּה לוֹ לְהִשִּׁיב אֲרִי אֲחֵרִי

מותו דת' בְּתָרָא מְצִי סָבַר בֵּין כָּרַב אֲשֵׁי וּבֵין כְּתִירוּצָא דְהִתְחִיל וְלֹא הִתְחִיל כּו' יע"ש היטב.

וּלְפִי מ"ש א"ש דְּאֵי פְּסָקִינָן כְּתִירוּצָא בְּתָרָא ע"כ דְּלֹא כָּרַב אֲשֵׁי דאל"כ אֲכַפְתִּי לֹא נִפְשָׁנוּ הַבְּעֵיָא וצ"ל דְּלֹא כָּרַב אֲשֵׁי וְזֶה דוֹחֵק לומר דְּלֹא כָּרַב אֲשֵׁי מִשָּׂא"כ לְתִירוּצָא קָמָא מְצִינוּ לְמִימַר שְׁפִיר כָּרַב אֲשֵׁי וְכִי הִדְדִי נִינְהוּ וּפּוֹטֵר הָאֶחָד אֶת חֲבֵירוֹ וְדוּק הֵיטֵב לִפְעֻנ"ד: שָׁם ע"ב אָמַר רַב שְׁתֵּי אַחֲיוֹת יְבָמוֹת מֵתָה אַחַת מֵהֶן הִוְתְּרָה כּו' וְאִין צ"ל שְׁמַתָּה שְׁנֵינִיָּה שְׁמוֹתָ בְּרֵאשׁוֹנָה כּו' הָא דְאָמַר וְאִין צ"ל אַף דכ"ש הוּא י"ל לְפִי רִיב"ן דְּסוּבֵר דְּהוּאִיל וְנֶאֱסְרָה שְׁנֵינִיָּה נְמִי אַף מֵאֵן דְאָמַר אִין זִיקָה וּמִשּׁוּם בִּיטוּל מְצֻנָת יְבָמִין כּו' וְא"כ רַב דְאָמַר מֵתָה רֵאשׁוֹנָה מוֹתֵר בְּשֵׁנִיָּה הֵינּוּ אַף לְמ"ד יֵשׁ זִיקָה דְלֹא כִפְר"ת שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹס' דע"כ טַעְמִי דְרַב דְּבִדְרַבְּנָן לֹא אָמְרִינָן הוּאִיל וְנֶאֱסְרָה א"ש דְּהִיא גּוֹפָא אֲשֶׁמְעִינָן דוֹאִין צ"ל מֵתָה שְׁנֵינִיָּה דְמוֹתֵר בְּרֵאשׁוֹנָה דְהִנּוּ יְבָמָה שֶׁהוֹתְרָה כּו' הִרְצוֹן לְכָלְל שְׁנֵינִיָּהם בְּסוּג אֶחָד דְּבִין בְּמֵתָה רֵאשׁוֹנָה וּבִין בְּמֵתָה שְׁנֵינִיָּה מוֹתֵר אַף לְמ"ד יֵשׁ זִיקָה דְנֻדָּי בְּמֵתָה שְׁנֵינִיָּה דְמוֹתֵר בְּרֵאשׁוֹנָה אַף לְמ"ד יֵשׁ זִיקָה מִטַּעַם יְבָמָה שֶׁהוֹתְרָה כ' וּלְפִר"ח נְמִי הִיא גּוֹפָא אֲתִי לְאֲשֶׁמְעִינָן דוֹאִין צ"ל דְּהֵתֵם מוֹתֵר מִטַּעַם יְבָמָה שֶׁהוֹתְרָה וְאִף לְמ"ד יֵשׁ זִיקָה דְמֵתָה רֵאשׁוֹנָה דְמוֹתֵר בְּשֵׁנִיָּה דוֹקָא לְמ"ד אִין זִיקָה וְאִי לֹא הִנּוּ אָמְרוּ וְאֲצ"ל ה"א דְלֹא ס"ל כָּלְל יְבָמָה שֶׁהוֹתְרָה וְהָא דְמֵתָה רֵאשׁוֹנָה ע"כ לְמ"ד אִין זִיקָה וְלְמ"ד יֵשׁ זִיקָה אָסוּר וְה"ה אִיפְכָא לְכַף אָמַר דְּהֵתֵם טַעְמָא דִּיבָמָה שֶׁהוֹתְרָה וְנֶאֱסְרָה וְחִזְרָה וְהוֹתְרָה תַּחֲזוֹר לְהִתְרָא הִרֵאשׁוֹן וְהִנּוּ הָא דְמִקְשָׁה לר' יוֹחָנָן וְלֹא לְרַב י"ל מִתְרִי טַעְמָא אוֹ דְרַב מוֹקִי לְמִתְנִי כִּמ"ד יֵשׁ זִיקָה וְחִלְצָה פְּסוּלָה צְרִיכָה לְחִזוֹר דְלֹא כִפִּי הִר"ר אֲבָרְהָם מְבוֹרְגִיל כּו' וְרַש"י דִּילְמָא יְמוֹת הוּא לְמ"ד אִין זִיקָה דא"כ יִקְשָׁה קוֹשְׁתָּה מִהִדּוּרָא בְּתָרָא וְעוֹד מַה זֶה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹסֵפֶת וּר"י אֵינִי בִּיבָם אֶחָד הָא ע"כ ר"י לֹא סָבַר כִּמ"ד אִין זִיקָה לְשִׁיטַת הַתּוֹסֵפֶת דאל"כ אֲפִילוּ מֵתָה רֵאשׁוֹנָה מוֹתֵר בְּשֵׁנִיָּה כְּמוֹ שְׁבִיִּאֲרָנוּ לְעִיל אֲבָל הִנְרָאָה דְכַפְרָק בִּיצַד אֵהָא דְמִי שְׁקִידֵשׁ אַחַת מִב' אַחֲיוֹת דִּיִּיקִי הַתּוֹס' שָׁם וְז"ל אור"י אַף לְמ"ד יֵשׁ זִיקָה לֹא גְזַרְיָן דִּילְמָא אֲתִי לִיבָם בְּרִישָׁא כְּדִמְשַׁמַּע בְּרִישׁ ד"א וְהֵינּוּ אִי פְּפִירוּשָׁא דִּילְמָא לִי גְזַרְיָה שְׁמָא יְמוֹת וְלְמ"ד אִין זִיקָה וּמִשְׁנֵי ר"י לְמִיתָה לֹא חֵיִישׁ כּו' וְאֲמַאי לֹא אֲכַפְתִּי דִּילְמָא אֲתִי לִיבּוּמִי בְּרִישָׁא אֲלֵא דְלְמ"ד יֵשׁ זִיקָה לֹא חֵיִישִׁינָן אֲבָל אִי פְּפִירוּשָׁם דְּהִכִּי נִימָא לְמ"ד יֵשׁ זִיקָה פְּרִיָּה וּמִשְׁנֵי וְלֹא מִתְיַבְּמַת קַתְנִי אֲפִילוּ מֵתָה וּפְרִיָּה גְזַרְיָה שְׁמָא יְמוֹת אִי אֲתִי לִיבּוּמִי אֲתִי לִיבּוּמִי בְּלֹא מֵתָה וּמִשְׁנֵי ר"י לְמִיתָה לֹא חֵיִישׁ כָּלְל וּר"ל בִּינּוֹן דְּמִיתָה לֹא שְׁכִיחַ לֹא גְזַרוּ בְּהוּ רַבְּנָן וְחִזּוּר ר"י מִפִּי זֶה וּפִי פְּפִירוּשׁ רֵאשׁוֹן וְכַבֵּר בִּיִּאֲרָנוּ דְלְמ"ד יֵשׁ זִיקָה לֹא חֵיִישִׁינָן דִּילְמָא אֲתִי לִיבּוּמִי בְּרִישָׁא כָּל זֹאת נִרְאָה לְשִׁיטַת מְהַרְש"ל אֲבָל מְהַרְש"א ו"ל דְּכַתֵּב דְּאַף דְלְמַאי דְלֹא אֲסִיק אֲדַעְתִּי דר' יוֹחָנָן לְמִיתָה לֹא חֵיִישׁ מ"מ מִקְלָתָא דְלֹא שְׁכִיחָא הוּא אֲפֻשֵׁר לומר לְדִידְיָה דְפְרִיָּה לְמ"ד אִין זִיקָה וְיִהְיֶה פְּרִירוּשׁוֹ לְמִיתָה לֹא חֵיִישׁ א"כ תַּתְיַבָּם אִי אִין זִיקָה אֲבָל יִרְאָה דְמִשְׁנֵי ר"י לְמִיתָה לֹא חֵיִישׁ וְלֹא גְזַרְיָן אִטּוּ בְּלֹא מֵתָה וְדוּק הֵיטֵב לִפְעֻנ"ד: וְהִנּוּ יֵשׁ בְּזֶה שְׁלֹשׁ שִׁיטוֹת הִרִי"ף ו"ל פְּסָק כְּשִׁמוּאֵל דְּאַף דְּהִילְכְּתָא כָּרַב בְּאִיסוּרֵי הֵינּוּ הִכָּא דְמַחְוֵלָק אֲלִיבָיָה דְנִפְשָׁיָה מִשָּׂא"כ אָמַר לְמ"ד יֵשׁ זִיקָה חִלְצָה פְּסוּלָה צְרִיכָה לְחִזוֹר וְאִיהוּ סוּבֵר אִין זִיקָה לִיתָא לְכָלְלָא כּו' וּפְסָק כְּתִירוּצָא בְּתָרָא דְלְמִפְטֵר צְרָה מְלִמְפְטֵר נִפְשָׁה כּו' וְהִרָא"ש פְּסָק כְּתִירוּצָא קָמָא וּמִטַּעְמָא דְכַתְיָבָא לְעִיל וְהִרָמַב"ם פְּסָק כָּרַב דְאָמַר חִלְצָה פְּסוּלָה צְרִיכָה לְחִזוֹר עַל כָּל הָאֲחִין

אפי' למפטר נפשה אפילו היכא דכי הדדי נינהו והנה להר"מ הא דקאמר ש"מ דכי הדדי נינהו ולא מיפטר חדא בתליצת חברתה ולהרי"ף ש"מ פי הדדי נינהו ופוטרת חברתה והיינו לתירוץ דהתחיל ולא התחיל ולהרא"ש ש"מ פי הדדי נינהו ופוטרת חברתה ואין חילוק בין למיפטר נפשה למיפטר צרתה וכרב אשי ותו לא מידי: כתב הרמב"ם (בהלכות יבום פ"ק שביעי הלכה א') נפלו לפניו שתי אחיות ואינו יודע איזה נפלה ראשונה שתייהן חולצת ולא מתבבמת קדמו וכנסו כל אחד אחת מהאחיות מוציאין מינדם והמ"מ ז"ל כתב דקאי אף למה שזכר בראש הפרק דאינו יודע איזה מהן נפלה ראשונה עכ"ל הרבה יש לתמוה דהרי בהדיא אמרינן דאחיות אינו יודע מי שנאן ואי דלא ידעין שני יאמר חבירי כו' ושוב אחר העיון מצאתי זאת הקושיא בבית שמואל בא"ה (סימן קע"ה) ואמנם אפ"ש לומר דנדאי הא דכתב הר"מ ואם קדמו וכנסו היאך סתם דמשמע אף שפנס ראשון השנייה דהנה איך יבמה שהותרה כו' ואפ"ה אסורה לשני וז"א וכן כתב לעיל יע"ש.

אמנם מ"ש בצחות לשונו ואם קדמו וכנסו כל אחד אחת מהאחיות וכן הבי"ה העתיק לשונו בש"ע פ"ק משמע שלקחו שתייהן בב"א דבידי שמים א"א לצמצם כמו שפסק הר"מ בפ"ב דבכורות משא"כ בידי אדם אפ"ש לצמצם שהרי הר"מ בהל' שבת פ"ק דפרוץ פ"ק דמו"ק ומנה הוכיחו התוספת בבכורות (דף י"ח) ובחולין פ"ק השוחט דבידי אדם אפ"ש לצמצם וכן פסק הרא"ש בבכורות וא"כ נדאי דאם קדמו וכנסו בב"א מוציאין מינדם וזה שאמר בצחות לשונו כל אחד אחת מהאחיות והא דלא מוקי בגמרא פ"ק דבב"א י"ל דר"י לטעמיה דסבר דהילכתא דאפ"י בידי אדם א"א לצמצם שהרי מוקי דהיא דשבועת העדות שפפרי שניהן בב"א אפילו תימא פ"ק דמו"ק דאף בידי אדם לית דהילכתא כר"י הגלילי כמ"ש התוספת פ"ק דמו"ק ומיהו א"א פסקינן פ"ק דהוא בתרא דמו"ק ה"ד דשבועת העדות כר' יוסי כו' וא"ש כו' וא"ש מ"ש הרמב"ם דמוציאין מינדם יע"ש: שם ע"ב במתני' ג' אחין כו' אשה ובתה האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה לעיל פירש"י פ"ק דמותה כו' והכא א"א לפרש פ"ק באשה ובתה דאי אשה חמותו הנה בתה אחות אשתו מן האם לפחות ואי איפכא דבתה חמותו הנה אשה אם חמותו ושתייהן אסורות לו ואין לומר דאשה חמותו ומתה אשתו ובתה מותרת לו דלא הנה אחות אשתו לאחר מימת אשתו דא"כ אפ"י הנה אחות זקוקה לשיטת רש"י דחמותו לאחר מימת אשתו אינה בכרת אלא בלאו דארור וכבר ביארנו זאת וא"כ חייבי לאוין מן התורה רמ"א ליבום והנה אחות זקוקה אלא דאשה היתה לו אחות אשה ומותר לישא בתה ולשני היתה בתה אחות אשתו מן האב לחוד וזו לא היתה חמותה וק"ל: ודע לפי הירושלמי שםביאין התוס' לעיל (ב"ד כ"א) דאשת חמיו אסורה לו ליכא למימר פ"ק דת"רנייהו אסורא ליה אלא דבתה היתה אסורא עליו דהיתה אשת אחיו מאמו ונשאה אחיו מאביו ומת וק"ל לפענ"ד: ב"ד כ"ט ע"א משנה ג' אחין ואחד מןפנה כו' ובטור פ"ק ג' אחין שנים מהם נשואין ב' אחיות ומת א' מהן ואח"כ מת השני הר"ז אסורה עשה בה מאמר נמי חולצת והר"מ פ"ק ג' אחין שנים נשואין ב' אחיות מת אחד מהן ועשה בה מןפנה מאמר ואח"כ מת השני הר"ז חולצת ולא מתבבמת כו' דרכו לכתוב לשון מתני' וה"ה נמי לא עשה מאמר דקימא לן יש זיקה אלא לאפוקי מדבית שמאי וק"ל: ב"ד ל ע"א בתוס' בד"ה הראשונה לנפילה דומיא דפ"ב ובבא בתרא ג"רסינן השנייה יוצאה כו' עכ"ל רצה לומר דלא ניחא להו כפירש"י וגירסתו לקמן במשנה הראשונה לנשואין דאף דבפ"ב

ראשונה לנפילה שניה בנשואין והכי איכא למימר הראשונה שנשארה הבעל האחרות תחילה אלא דומיא דמתני' דלעיל משמע להו ולכך צריך למיגרס שנייה ומיהו אפשר לומר ראשונה לנפילה נמי שנפלה פעם ראשונה או במתני' דלעיל נמי ראשונה לנשואין ולנפילה ויהיו תרי משניות בגוונא חדא אלא דמשמע להו דומיא דפ"ב וליכא למימר ראשונה לנפילה שנפלה פעם ראשון תחילה דמתני' דפרק שני מסיק ראשונה היינו שנפלו ב' פעמים ודוק לפענ"ד: שם במשנה ג' אחין ב' מהן נשואין ב' אחרות ואחד נשוי נכריות מת הנשוי נכריות כו' עשה בה מאמר נמת נכריות חולצת ולא מתבמות עכ"ל מהרש"א ז"ל הקשה תיפוק ליה דאשת שני מתים כו' ולא ניתא ליה למימר מתני' ר"ש היא דאית לי' או מאמר קונה מן התורה או לא קני כלל וא"כ ליכא אשת שני מתים אלא דחיישינן שפא מאמר קונה או לאו ולכך צרתה חולצת ולא מתבמת ונהו סתם ואח"כ מחלוקת דאין הלכה כסתם מ"מ לא ניתא ליה לומר פן דמתני' יחידאה הוא ומיהו בעיקר קושיותו יש ליישב דנדאי ה' שגאה ברישא כדמסיק שם וא"כ איצטריך ליה בין למ"ד יש זיקה ובין למ"ד אין זיקה לאפוקי מדב"ש דאמר מאמר קונה קנין גמור ואפילו חליצה לא תיבעי כו' אלא מההיא דפרק פיצד דייק לה למ"ד אין זיקה מדנקיט מאמר דאי לאפוקי מדב"ש שמעינן מחדא מתני' יע"ש בתוס' מזה ריש פרק פיצד.

ולמ"ד יש זיקה איצטריך תרתי אבל קושיותו הוא למ"ד יש זיקה דכתבו התוס' ריש פיצד לדידה איצטריך תרתי דאי מחדא ה"א אין זיקה קמ"ל משנה יתירא דלאפוקי מדב"ש היא וא"כ תיקשי ליתני בההיא מתני' לחודיה עשה בה מאמר וה"ה בה' דחזיא ברישא להיתרא ודאי נמי דאיצטריך למיתני עשה בה מאמר דלא תימא להיתרא כו' אלא דלמה לי ה' דריש פיצד עשה בה מאמר דע"כ ממתני' דהכי שמעינן לאפוקי מדב"ש דאי לאין זיקה בלא עשה מאמר נמי דהוה ליה אשת שני מתים אבל הנראה דריש פיצד ה"א אין זיקה ואי מתני' דהכא ה"א נמי אין זיקה ואה"נ לאפוקי מדב"ש לכך תני הני תרתי מה מתני' דהכי לאפוקי מדב"ש אף מתני' דריש פיצד נמי לאפוקי מדב"ש כנ"ל ליישב ודוק לענ"ד: שם בגמרא טעמא דגירש כו' עיין במהרש"ל ומהרש"א ונהטור בא"ה (סימן קע"ג) בהל' ביום וחליצה פתב דאפילו פנס ולבסוף גירש מותר ופסק פרבא דאל"כ הוה ליה למיפסק כמשנה אחרונה ובסימן קע"ה הלכות אלו פתבכדיוקא דרב אשי דמת ואח"כ גירש אסור ואח"כ פתב אבל אם פנס הנשוי נכריות מותרת עכ"ל ומהרש"ל פתב דטעמא דאסור בזיקה גזירה דילמא יתיר במת בלא גירש משא"כ בכנסה דליכא למיחש שפא יבא להתיר בלא גירש דצרת ערוה מיגמר גמירי כו' או דבזיקת אסור שאני משא"כ בכנסה דפקע זיקה ומ"ש הטור אבל אם פנס מותר קאי נמי בזיקה ומסתבר הוא דאי אשאר כפר פתב בסימן קע"ג דאפילו פנס ולבסוף גירש מותר אלא דאתי לאשמעינן דאף בזיקה אפ"ה מותר וגם לאו דוקא לרבא מת בלא גירש הוא דאסור אלא אפילו גירש כיון דבזיקה כו' וגירסא אחרת הוה להם בגמרא ומ"ש מהרש"א ז"ל דלא נזכר בשום פוסק דגירסא אחרת הוה לרי"ף תמהני שהרי הלחם משנה פתב (בהל' יבם פרק ששי) וגם המ"מ פתבו דיש שינוי גירסאות יע"ש היטב והר"א ז"ל חולק עליו: ומ"ש מהרש"א ז"ל בדברי רש"י דמת ואח"כ גירש בכנסה דוקא הוא דאסור הגם שיש להקשות מאי שנא במת בלא גירש דאסור אפילו לא פנסה כלל דזיקה ככנוסה דמיא וא"כ במת גירש נמי כיון דכנסה ולבסוף גירש אסור מ"מ מצאתי להרבה מן המפרשים

שְׁפָתָיו כִּי אָבֵל אֵינוֹ מְנוֹסֶכֶם מִכָּל הַפּוֹסְקִים שֶׁהָרִי הַטּוֹר (בְּסִימָן קע"ה) כָּתַב מֵת וְאַח"כּ
גַּי אִפִּי בְּלֹא פְּנֹסָה כָּלֵל אֲסוּר הָרִי מִמֶּשׁ דְּלֹא כְּדַבְּרֵיו וְעַיִן בְּתִי"ט בְּד"א שְׁפָתָיו דְּמַדְיוּקָא
דְּמַתְנִי מִשְׁמַע דְּוִמְיָא דְּמַתְנִי וְאִין זֹו הִכְרַעָה גְּמוּרָה.

וּבְאַמַּת דְּבָרֵי רִש"י ו"ל הִנֵּה אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דַּמ"ש בְּשִׁלְמָא אִי לֹא פְּנֹסָה הֵינּוּ מִיַּד הִנֵּה
מִןתָּר לִינְשָׂא לְאַח הַשְּׁנֵי דְלֹא תִיקְשִׁי וְהָרִי נַעֲשִׂית צָרַת אַחוּת אֲשֶׁה בְּזִיקָה כְּעִין קוֹנְשִׁית
הַתּוֹס' וְתִי דְאַכְתִּי הִנֵּה זִיקַת אַח רֵאשׁוֹן כָּל זְמַן שֶׁשְׁנִיָּהֶם חַיִּים פְּדַעַת בַּה"ג וְעַנְנוּ אָמְרוּ
פְּנֹסָה שְׁגִירַת לִישְׁנָא דְדִיוּקָא דְּמַתְנִי דְּמִשְׁמַע בְּכֹנְסָה וְכַעֲיִן שְׁפָתָיו הַתִּי"ט ו"ל וְמִיָּהוּ ה"ה
בְּלֹא פְּנֹסָה אָבֵל מֵאַחַר שְׁמַצְאָתִי חִילוּקֵי דִיעוּת בְּזֶה נִימָא דְרִש"י פּוֹסֵק כְּהָדָּ דִיעָה דְּוִקָא
בְּכֹנְסָה כּו' וְאִיךָ שִׁיָּהִי קָשָׁה מְנַלן לְבַדּוֹת סְבָרָא זֹאת אָבֵל הַנְרָאָה מְדַנְקִיט בְּמַתְנִי גִירֵשׁ
אַחַד כּו' וְכֹנְסָה הַמְגָרֵשׁ וּמַת כּו' וְלָמָּה לִי וְכֹנְסָה הַמְגָרֵשׁ הָוָה לִיָּה לְמִימַר גִּירֵשׁ אַחַד כּו'
וּמַת הַמְגָרֵשׁ כּו' זֶהוּ שְׁאַמְרוּ לְמִיָּדָק מִיָּנִיָּה הָא מַת וְאַח"כּ גִּירֵשׁ בְּכַהֲאֵי גְּוֹנָא אַפ"ה אֲסוּר
אַלָּא וְדֹאֵי דְדִיוּקָא דְדִיִּיקִינֵן הִכִּי הוּא הָא מַת וְאַח"כּ גִּירֵשׁ וְכֹנְסָה הַמְגָרֵשׁ כּו' וְאַפְשָׁר שְׁזוּ
כְּוֹנֵנַת הַחִי"ט ו"ל אָמְנָם כֵּן לְדַעַת מְהַרְש"ל דְּוִדֹאֵי בְּכֹנְסָה מִןתָּר לְסְבָרַת רַב אֲשִׁי נְמִי
וְדִיוּקָא בְּלֹא פְּנֹסָה הוּא דְאַסוּר א"כ יִקְשָׁה הִנֵּה לְמִתְנִי גִירֵשׁ מַת וְאַח"כּ מַת שְׁנֵי לְמִיָּדָק
מִיָּנִיָּה הָא מַת וְא"כ גִּירֵשׁ כּו' וְאַפְשָׁר לִוְמַר דְקָא מִשְׁמַע לֵן סְבָרַת בַּה"ג ו"ל דְּכֹנְסָה הַמְגָרֵשׁ
וְהֵאִיךָ נְשָׂאָה וְהֵלֵא נַעֲשָׂה צָרַת אַחוּת אֲשֶׁה בְּזִיקָה אֲלֵא בְּעוֹד שֶׁשְׁנִיָּהֶן חַיִּים כּו' וְדוּק
לְפַעַנ"ד: וְדַע דִּישׁ לְהַקְשׁוֹת מ"ש מְהַרְש"ל דְרָבָא וְרַב אֲשִׁי לֹא פְּלִיגִי וְהֵאִיךָ יִתְכּוֹן זֶה לְרַב
אֲשִׁי דְדִיִּיקֵן הָא מַת כּו' וְא"כ לֹא ס"ל דְּמַתְנִי זֹו וְאַצ"ל זֹו קְתַנִּי כְּתִירוּצוֹ דְרָבָא וְאַף כְּנֹס
וְלְבָסוּף גִּירֵשׁ נְמִי לְדִיָּדָה אֲסוּר כְּמוֹ דְדִיִּיקִינֵן מִמַּתְנִי וְנִרְאָה לִישְׁבֵּב דְּוִדֹאֵי מִמַּתְנִי דְלַעִיל
הַשְּׁמִיעֵנוּ דְאַפִּילוּ כְּנֹס וְלְבָסוּף גִּירֵשׁ שְׁרִי אֲלֵא דְלָמָּה לִי מַתְנִי דְהִכִּי לֹא לְמִיָּדָק מִיָּנִיָּה
דִּיוּקָא דְרַב אֲשִׁי דְמַת וְאַח"כּ גִּירֵשׁ אֲסוּר דְאִין לִוְמַר דְאַשְׁמַעִינוּ מַת בְּלֹא גִירֵשׁ דַּה"ה מַת
וְאַח"כּ גִּירֵשׁ אֲסוּר דְּוִדֹאֵי אִי דְאִיכָּא לְמִיָּגְזוֹר אִי דְהָוָה מַחְמַת זִיקָה אֲסוּר נְפֻלָּה כּו'.

וְעוֹד זֹו הִיא לְמַעוֹטֵי מֵאֵי אִי לֹא הִי מִיָּלְתָּא. וּבְמִשְׁנָה שְׁלִימָה לֹא שְׁיִיךְ לִוְמַר בִּיָּה לֹא זֹו
אַף זֹו כַּמ"ש הַתּוֹס' לַעִיל וְה"ה זֹו וְאַצ"ל זֹו לֹא שְׁיִיךְ בְּמִשְׁנָה שְׁלִימָה ע"ש וְוִדֹאֵי דְדִיוּקָא
אַתִּי וְדִיִּיקִינֵן מִיָּנִיָּה כָּל מַה דְאַנּוּ יְכוּלִין לְמִיָּדָק מִיָּנִיָּה כְּדִיוּקָא בְּכָל מַתְנִי דְהֵיָּא דְלֹא קְתַנִּי
כּו' לְאִסוּר וְמִיָּהוּ דִיקְשָׁה לִיתְנִי מַת וְאַח"כּ גִּירֵשׁ וְכֹנְסָה הַמְגָרֵשׁ דְּמִןתָּרַת נְמִי שְׁמַעִינוּ
מִיָּנִיָּה דִיוּקָא דְבְּלֹא פְּנֹסָה אֲסוּר דְאִי לֹא הִכִּי אִין רְבוּתָא כָּלֵל בְּכֹנְסָה וְלִנְזָה אָמַר רָבָא
דְּמַתְנִיתִין זֹו וְאַצ"ל זֹו קְתַנִּי וּמ"מ אִיתָּא לְדִיוּקָא כְּנ"ל דְבָרֵי מְהַרְש"ל נְכוּנִים וּבְרוּרִים
וּמ"ש הַטּוֹר אֶפְיָלוּ כְּבָר כְּתַב הַלְחָם מִשְׁנָה דְלֹא גְרַסִּינוּ לִיָּה וְעַיִן ב"ח וּפְרִישָׁה וּבֵית
שְׁמוּאֵל בְּאַוּרְךָ מְזָה יע"ש: בְּדָף לֹא ע"ב מַתְנִי ג' אַחִין נְשׂוּאִין ג' נְכָרִיּוֹת וּמַת א' מְהֵן
וְעֲשָׂה כְּהַ שְׁנֵי מֵאַמְרֵי הַר"ז חוֹלְצָת וְלֹא מַתְיָבְמַת וּבְגִמְרָא מְסִיק טַעֲמָא גְזִירָה מִשׁוּם ב'
יְכַמוֹת הַבָּאוֹת מִבֵּית א' כּו' וְא"כ אִם הִיָּתָה צָרַת עֲרוּנָה וְאַשְׁתִּי שְׁנֵי מַתִּים לִיכָּא לְמִיָּגְזוֹר
דְּהָא עֲרוּנָה לֹא צְרִיכָא יְבוּם וְחִלְצָה וְעַיִן בְּבֵית שְׁמוּאֵל ה'ל' יְבוּם (סִימָן ק"ע) וְדַבְּרֵיו
צְרִיכִין יְשׁוּב דַּעַת וְעַיִן רִישׁ פְּרָק פִּיצַד מ"ש שָׁם וּבְגִמ' דְפָרִיךְ וְאִי זִיקַת ב' יְכַמִּין
דְּאוּרִיָּיתָא חִלְצָה נְמִי לֹא תִיָּבְעִי וּמִשְׁנֵי דְרַבְּנָן כּו' מִפִּי רִש"י יִרְאָה שְׁפִירֵשׁ מְדַרְבְּנָן
דְּמֵאַמְרֵי אִין קוֹנָה אֲלֵא מְדַרְבְּנָן מִשְׁמַע דַּס"ל אֲשַׁת ב' מַתִּים דְּאוּרִיָּיתָא אֲלֵא דְמֵאַמְרֵי דְרַבְּנָן
הִיא וְאַפְשָׁר דְכִינֵן דְכָאן הִיא גּוּפָא דְרַבְּנָן הִיא ס"ל דְצָרְתָה מִןתָּרַת כְּמוֹ צָרְתָה דְחִיָּיְבִי
לְאוּיִן וְשְׁנִיּוֹת דְלֹא כַּמ"ש הַתּוֹס' וְאַף דְהִנֵּה סְבוּר דְמֵאַמְרֵי מְדְאוּרִיָּי קוֹנָה ע"כ הִנֵּה סוֹבַר

דמהני מאמר לרבנו לא למינהו אשת שני לגמרי ולא אשת ראשון וכן יראה שפי' רש"י במתני' דר' שמעון לית ליה האי דרשא דאשת שני מתים כו' ועיין בריש פיצד ודו"ק: בדרף לב גמרא השתא ומה התם דאינדחיא מהאי ביתא לגמרי כו' תנא הך תנא ברישא כו' ולא ניתא ליה למימר דזו נאצ"ל זו קתני דמשנה שלמה שאינה צריכה לא שייך למימר זו נאצ"ל זו קתני כמ"ש התוס' בדרף ל' ע"א) יע"ש: ע"ש איסור אחות אשה מיתלא תלוי וקאי עיין בחדושינו בפ"ק מ"ש שם ור"ש דריש ליה מויבמה דצרתה אסורה פרבי ולב"ש ויבמה בעל פרהה פרבנו ולצורור לכו"ש כו' יע"ש: שם ע"ב בתוס' בד"ה איסור כולל הוא וא"ת אימא דאית ליה נמי לר"י איסור כולל וי"ל דא"כ א"א ונעשית חמותו כולל היא ומיהו לקמן דמסיק דר"ח אליביה דר' מחייב תרתי באיסור כולל ע"כ אין זה איסור כולל דשני שמות הן ומיהו במוסיף כו' עכ"ל מכאן משמע דחמותו ואם חמותו נמי מיקרי ב' שמות ואליבא דהילכתא קיימינן נמי כולל לא שייך אלא בשם אחד דהרי בכריתות בפרק אמרו לו על ההיא מתני' דיש בא ביאה דר"י אומר אם עבר זקן כו' פי' שם תוס' באיסור בת אחת ועליה קאי ר"י ואית ליה כולל נאפ"ה א"א ונעשית חמותו לא דב' שמות נינהו ופלוגתא דרבנו ור"י בסנהדרין (דרף פ"א) דר"י סובר נידון בזניקה ראשונה ורבנו מייחבי תרתי ע"כ לית הילכתא פתחמים דמתני' דאינהו מייחבי באיסור חל על איסור אבל הר"מ שפכת בפ"י המשניות דלית הילכתא כר"י אי יודה לדברי תוס' דכולל בשני שמות ע"כ דלית הילכתא כר"י מדסתם משמע אף כולל כו' וכרבנו דהכי נמי לית הילכתא ודוק לפענ"ד: ראיתי לבאר בכאן קצת פללים השייכים לסוגיא זו.

איסור כולל הוא שנואסר חתיכות על האיש הנה שהיה מקודם מותר לו נכלל גם חתיכה ראשונה עמה איסור מוסיף הוא שחתיכה זו נאסרה לאיש אחר שהיתה מקודם מותרת לו ומתוך שנוסף על שאר בני אדם נאסרה גם על זה ואיסור ב"א נשא שתי איסורין כאחת.

אמנם יש חילוקי דיעות בכולל בעינינו דוקא חמור על קל וה"ה בשניהו שוויין נמי חל והוא נלמוד ממ"ש התוס' דזר ששימש בשבת דאמרינן הבערה ללאו יצאה ופי' התוס' דלא חל על איסור זרות משום שהוא במיתה משמע בשניהו שוויין חל דהתוס' מביאין ראיה דקל על חמור אינו חל אבל בשניהו שוין לא אמנם בחולין (דרף ק"א ע"א) דהאוכל ג"ה של נבילה דר"מ מייחבי שתיים ופתחמים אינו חייב אלא אחת ומודים חכמים בג"ה של עולה ושל שור הנסקל דחייב שתיים דאיסור חמור הוא הרי אף בשוין סבירא להו דאינו חל רק בחמור ולשיטת הר"מ איסור הנאה הנה מוסיף בקדשים כו' והר"מ בהל' מאכלות אסורות פסק כר"מ דלית הילכתא פתחמים דהתם הרי אף בשוים חל ובדברי התוס' יש להקשות דידהו אדידהו דבהאי דכריתות דיש בא ביאה אחת ויחייב כו' פי' שאיסור אחות אשה חייב ע"י כולל יש לתמוה דהאיך יחיל אחות אשה שהוא בכרת על בת בתה שהיא בשרפה ועוד דאחות אשה יש לה הימור אחר מיתת אשתו ואולי מפני זה פתב הר"מ בפ"י המשניות ובהל' שגגות הךמתני' ע"י ב"א דנדאי חייב אף בקל על חמור דהרי ב"א עדיף ממוסיף כו' ומוסיף חייב אפי' קל על חמור.

אמנם יש להסתפק בזה הרבה אי מודה הר"מ לדברי התוס' דכולל בעינינו דוקא שניהו שוות או אפילו בקל על חמור. ומה שהביאני לזה הוא דעיקר הוכחת התוס' הוא מההיא

דחולין (דף ק"א) מאן ההיא תנא והנה בשניהן שוות בההיא דזר ששוימש בשבת שהקשו דילמא בהצמת אלימה דשניהן לאונן הרי בהדיא היכא דשניהם שווין חל ונתם סברי רבנן אף בשוין אינן חל אם לא באיסור חמור וכבר הקשיתי בחידושינו במסכת פסחים דמההיא דטמא שאכל קודש כו' אמר רב אשי ממאי דילמא טומאת בשר חמירא משמע לכאורה דבשניהן שווין לא פליג ומיהו יש לדחות דה"ק דילמא והנה כמו שניהן שווין כו' וכבר הנה אפטר לומר דהתוס' הכי מביאין ראיה דלא תימא פיון דבמוסיף אין חילוק בין חמור לקל וחייל בכל ענין ה"ה בכולל לזה פתבו דהרי נתם מפליג בין חמור לשווין בכולל אף שבמוסיף אין חילוק וא"כ נוכל לומר דפשיטא לי דר"מ דהתם נמי מודה בקל על חמור דאינו חייל בכולל אף דבמוסיף אין חילוק כו' אבל יש ליישב בענין אחר והוא דנדאי איסור נבילה על ג"ה מיקרי קל על חמור שהרי ג"ה נאסר במשהו כדמסיק בחולין ריש ג"ה דבריה הוא ונבילה אינו חייב אלא בכזית והנה קל על חמור כמ"ש התוס' וא"ת אמאי חל טריפה באיסור אבר שאבר מן החי אפילו משהו בשר גידים ועצמות כו' יע"ש וא"כ הכי נמי וא"כ לר"מ אמאי חייל כו' וצריף לומר דר"מ ס"ל דג"ה מותר לגבוה והנה איסור מוסיף ולכך מיקריב שנייהם ורבנן דהתם דהוא ר"י הגלילי סובר דג"ה נאסר לגבוה ולא הנה מוסיף כמ"ש התוס' שם בחולין יע"ש היטב אמנם בש"ה ובעולה אף דבחד צד מיקרי ג"ה חמור דאיסור משהו מ"מ פיון ש"ה ועולה אסור בהנאה לשיטת התוס' אף דלא הנה מוסיף אין לתמוה בכך ונחשיב שפיר איסור חמור דזה מוכרע יותר כמ"ש התוס' פאן מההיא דילמא טומאת בשר חמירא כו'.

ולשיטת הר"מ א"ש טפי דהנה איסור מוסיף. ושפיר מביאין התוס' ראיה מההיא דחולין דקל על חמור אינו חל אמנם לשיטת הר"מ אין הוכחה דאפשר דהאי תנא לית ליה כולל פלל וקא דמודים בג"ה של עולה היינו דמוסיף לשיטתיה דאיסור הנאה מוסיף כמו שביארנו בפתיחה.

ואדרבה יש הוכחה דהר"מ סובר דאף בקל על חמור חייל בכולל שהרי פסק כר"מ דחייב שתיים אף דקל על חמור הוא כמ"ש לעיל דג"ה במשהו ונבילה דוקא בכזית כו'. גם מסתימת לשונו בהלכות מאכלות אסורות כתב הר"מ בא' מג' דרכים חל איסור על איסור כולל ומוסיף וב"א גם מדקללו בהדיא מוסיף ב"א משמע דאף בקל על חמור חייל: והנה יש להסתפק בחמתו ונעשית אשת אב דנדאי חייל איסור אשת אב אפילו אי לית ליה אחין מיגו דאיתוסף איסורא על שאר העולם משום אשת איש דבמוסיף אפילו בשני שמות חייל מיבעיא לי אי מת האב אי חייב שתיים פיון דעתה לית מוסיף או פיון דבחי האב הנה מקום לחול תו לא פקע.

והנה בסנהדרין (דף פ"א ע"א) תניא אמר ר"י פיצד גדון בזיקה ראשונה הבאה עליו אשת איש ונעשית חמתו כו' ובתוספת בד"ה גדון בזיקה הראשונה לאו פללא הנה דחמתו ונעשית אב גדון באשת אב למ"ד סקילה חמורה דמוסיף הוא אם יש לו אחים עכ"ל והנה יש להקשות תיפוק ליה דאפילו לית ליה אחין הנה מוסיף מיגו דאיתוסר על קל העולם משום אשת איש כו' אמנם פתבו זאת דאף לאחר מיתת האב כו' וש"מ דלא אמרינן פיון דהנה מקום לחול תו לא פקע: וראיתי להרמב"ם בפ"י המשניות עולה דנדון בזיקה ראשונה הבאה עליו והוא כמו שאבאר חמתו ונעשית אשת אב כו' אשת אב כו'

נדאי דאיפא לקיומיה מילתיה באחרי מות אביו וגם אין אחים לאביו אמנם הר"מ ז"ל דרפו לכתוב לישנא דתלמודא וקא בגמרא אמרינן אשת איש ונעשית חמותו.

ואולי רמז לתרץ קושית התוס' הנ"ל דקא דר"י פללא וס"ל דשריפה חמורה וא"כ חמותו ונעשיתאשת איש א"כ אטו בתרי קטלא קטלי דר"י במזיד איירי ואי איפכא לא הנה מוסר פנ"ל: אמנם יש לעיין בההיא דכריתות פא"ל יש בא ביאה אחת ותייב עליה שש חטאת הבא על בת בתו כו' וגו' התוס' ג"כ שש דלא גרסי לאחות אשתו וגו' הר"מ אחות אשתו ע"י ב"א אם שהוא הולך על הדרך שפתבנו לעיל או פדי דיודה ר"י יע"ש בתוס'.

אף את זה אדרוש מה שכתב הר"מ א"א שמת אחי אביו ונשא אחר הרבה יש לתמוה אמאי לא באחי אביו גופא דהנה איסור בת אחת אפילו לדידה דחשיב במתני' איסור ב"א כמו שביארנו בסמוך.

וקא דאמר בגמרא שם דאיפא בריה לסבא ול"ל תיפוק ליה דאיסור מוסר משום ששאסרה לכ"ע בשני שמות וע"כ שמת הזקן וא"א משום אחר כמ"ש לעיל ודאי דתיקשה דלית מוסר כמ"ש לעיל פיון דעתה לא הנה מוסר תו לא אמרינן דתו לא פקע יע"ש וא"כ פ"י נמי לעיל כה"ג דמת זה ונשא אחר אמנם יקשה היא גופא מנא ליה אימא מתני' באיסור בת אחת מיירי בשלמא לשיטת התוס' דמתני' לא מיירי אלא בכולל או במוסר א"ש דע"כ אשת איש שמת אחי אביו וכן בזקן נמי כה"ג דליהוי מוסר ולא כולל ונדה נמי אחר ששא אה זה נעשית נדה ודאי דתיקשה שפיר מאי מוסר איפא הכי אבל לשיטת הר"מ צ"ע פיון דהוא מפרש מתני' באיסור ב"א כמה שכתבתי לעיל וא"כ אימא דהנה אשת איש ואשת אביו בבית אחת וראיתי להתי"ט שדעיר בזה על הרב ברטנורה שכתב דמת זה ונהה כולל כו' יע"ש ועל הרב ברטנורה אין פאן תמוה דמפרש מתני' בת א' כמו שמפרשין התוס' אבל על הר"מ צ"ע דבהא דאחי אביו כתב דאשת איש שמת זה ונשא אחר ובהא דאביו כתב דאיסור א"א ואשת אביו בב"א עכ"ל ולאיזה צורך כתב פן לעיל דמת זה ואחר העיון נראה דאף דמיירי בכה"ג אין להקשות א"כ לימא דמוסר הוא לשאר העולם י"ל דמתחלה נמי שמת אחי יצחק נמי אסורה לכל העולם מיבמה לשוק ואה"נ דאם בא עליה אח"כ אין ממיתין על ידה דאין איסור חל על איסור אפילו חמור על קל אם לא בכולל וכן הוא דעת הר"מ ז"ל וכבר הנה אפשר לומר דחלוץ ליה וזה נמי שעבר בלאו דלא יבנה ונפיר איפא איסור מוסר אלא שטריחא ליה מילתא ולכך כתב דהנה בן קטן לסבא.

ועיין בפירוש הר"מ דבן קטן הוא דאל"כ היאך חל על ברי' איסור אשת אב שפבר נאסרה משום אחי אביו ואף שהתוס' פירשו דלא מיירי מתני' באיסור ב"א לא קשיא מידי דנהי דלא תני בייעקב איסור ב"א לגביה בריה חשיב איסור ב"א ודוק היטב בכל מה שכתבתי: ועוד כתב הר"מ (בהלכות איסורי ביאה פ"ב) וכן הבא על אשה והוליד ממנה בת הרי זה חייב שתיים אחת משום אשה ובתה ואחת משום בתו והר"א בהשגותיו כתב וז"ל א"א אלו השתיים אינן אלא לקוברו בין רשעים גמורים עכ"ל יש לתמוה דנדאי נ"מ למחייב ב' חטאת בשוגג כמ"ש המ"מ והמ"ע ועוד בהא דלעיל דהבא על אמו שהיא אשת אביו הנה ליה להשיגו פן וראיתי ללחם דשנה שכתב דאית ליה להראב"ד דאם נשא והי' לו בת ממנה דאין חייב כו' דאין מזהירין מן הדין עכ"ל יש לתמוה דנדאי הבא

על בתו שְׁהוּא בַת אִשְׁתּוֹ דְּחִיב שְׁתִּיב דְּלֵא מִק"ו אֵלָּא דְקָרָא דְעָרְוֹת בַּת בְּנָה כּו' מִשְׁמַע בֵּין מִן הַנְּשׂוּאִין וּבֵין מִן הָאוֹנְסִין כְּמוֹ דְאַמְרִינוּ בְּאִשָּׁה וּבַתָּה דְמִשְׁמַע בֵּין בַּתּוֹ וּבֵין בַּתָּה ה"נ כּו' וּמִיָּנִיָּה דְבַתּוֹ נְמִי בְּכָלֵל זֶה פִּינּוֹן דְּבַת בַּתּוֹ מִכַּח קְוֹרְבָה דְבַתּוֹ קָאֲתִי בַכּה"ג וְדַאי מְזַהֲרִין מִן הַדִּין דְגִילּוּי מִקְלָתָא בְּעֵלְמָא הוּא כּמ"ש הַמ"מ וְכֵן רִש"י ז"ל שְׁכַתְּבָה בְּרִישׁ פֶּרֶק רֵאשׁוֹן בַּתּוֹ הִינּוּ מְאַנּוּסְתּוֹ דְאִי מְנַשְׂאָתּוֹ הִינּוּ בָּהּ אִשְׁתּוֹ מִשְׁמַע וְדַאי דְגַם מְנַשְׂוֹאִין חֲזִיב מִשׁוּם בַּתּוֹ נְמִי אֵלָּא דְקִשְׂיָא לִיהּ דְהוּא נְמִי בַת אִשְׁתּוֹ וְלָמָּה לִי אִיסּוּרָא דְבַתּוֹ וְעוּד יֵשׁ לְתַמְנָה דְבַתּוֹ וּבַת בַּתּוֹ מְאַנּוּסְתּוֹ הוּא בְּשִׁרְיָפָה יִלְפִינּוּ מִג"ש דְהִנֵּה הִנֵּה מֵאִשָּׁה וּבַתָּה וְנִזְמָה זְמָה מִחֲמוּתּוֹ כּו' וּא"כ וְדַאי דְבַתּוֹ מְאַנּוּסְתּוֹ בִּג"ש מְצִי מִיָּנִיָּה לָּהּ וְהוּא בַתּוֹ מְנַשְׂוֹאִין וְצ"ע וּמ"ש הִלְחַם מִשְׁנָה בְּבָא עַל אִשָּׁה בְּזָנוּת וְהוּלִיד מִמֶּנָּה בַת וְאִח"כ נִשְׂאָה דְלֵא חַל אִיסּוּר בַת אִשְׁתּוֹ עַל אִיסּוּר בַתּוֹ נִרְאָה דְאִם יֵשׁ לָּהּ בְּנוֹת מְאִישְׁאָחַר וְדַאי דְמְצִי חֲזִייל וּא"כ אִין הַשְּׂגָה עַל הַר"מ אִיךָ שְׁיִהְיֶה דְכוּלָּל בְּשֵׁם אֶחָד הוּא כּו'.

וְאִין לֹאמַר דְּבְכוּלָּל בְּעֵינֵי דְוָקָא שְׁנִיָּהּוּן שְׁוֹנִין כְּמוֹ שְׁבִיאָרְנוּ לְעִיל וְכָאן אֶפְשָׁר דְאִיסּוּר אִשָּׁה וּבַתָּה הָנָה קַל עַל חֲמוּר לְבַתּוֹ דְלַהֲר"מ דְאִשָּׁה וּבַתָּה דְוָקָא בְּחִי אִשְׁתּוֹ בְּשִׁרְיָפָה וְלֵאחַר מֵיָתָה בְּכַרְתּוֹ וּבַתּוֹ חֲמִירָא כּו' מ"מ אֶפְשָׁר דְאִין זֶה דּוּמָה לִמ"ש הַתּוֹסֶפֶת בְּאַחֹת אִשְׁתּוֹ דְהִתָּם מְוֹתָר לְגַמְרִי לֵאחַר מֵיָתָה אִשְׁתּוֹ וְכְדוּמָה כּו' וּמ"ש הִלְחַם מִשְׁנָה דְנ"מ לְקוֹבְרוֹ בֵּין רְשָׁעִים גְּמוּרִים הִינּוּ לֹא אֵצֶל נִסְקָלִין וְנִשְׁרָפִין לֹא יִדְעָנָא דְהָא אָמַר בְּסִנְהֶדְרִין וְכָל כֹּף לָמָּה מְפַנֵּי שְׂאִין קוֹבְרִין רְשָׁע חֲמוּר אֵצֶל רְשָׁע קַל א"ה אַרְבָּעָה לִיָּהּוּי וּמִשְׁנֵי שְׁתִּיבִים גְּמִירִי וּפִירִש"י הִלְכָה לְמִשָּׁה מְסִינֵי רַק ב' קְבָרוֹת לְמֵיָתָה ב"ד וּא"כ טְפִי לְהוּי מִב' קְבָרוֹת כּו'.

רְאִיתִי לְכַתּוּב פֶּאן מַה שְׂאָמְרוּ בְּכַרִּיתוֹת (פֶּרֶק שְׁלִישִׁי מִשְׁנָה גִד"ה) יֵשׁ בָּהּ בִּיאָה אַחַת וְחֲזִיב שֵׁשׁ כּו' וְהָבֵא עַל בַּת בַּתּוֹ כּו' לְפִירוּשׁ הַר"מ דְמְחֲזִיב שְׁתִּיבִים בְּבָא עַל בַּתּוֹ שְׁהִיא בַת אִשְׁתּוֹ א"כ לִיָּחֻשׁוֹב ח' חֲטָאוֹת דְמְצִינוּ לְאִשְׁכּוּחֵי מִן הַנְּשׂוּאִין וְחֲזִיב שְׁתִּיבִים מִשׁוּם בַּת בַּתּוֹ וּמִשׁוּם בַּת בַּתָּה כּו' כּמ"ש לְעִיל וְדַאי אִמְתַּנֵּי לֹא תִיקָשָׁה דְמִיָּרִי בְּאֹנְסִין וְהָא דְלֵא חֲזִיב ח' בְּנַשְׂוֹאִין יֵשׁ לֹאמַר דְמִתַּנֵּי לֹא מִיָּרִי אֵלָּא בְּאִיסּוּר מוֹסִיף וְלֹא בִב"א כּמ"ש הַתִּי"ט ז"ל הַקְּשָׁה רַבִּינוּ בְּרוּךְ אֱמַאי לֹא חֲזִיב בַת בְּנָה שְׁנַשְׂאָה בַתּוֹ לְבָן אִשְׁתּוֹ וְתִירֵץ דִּב"א הוּא יְעוּזֵן שֵׁם אֱמָנָם רְאִיתִי בְּהַרְבֵּ"ם (הַל' שְׁגָגוֹת פֶּרֶק ד' הִלְכָה ב') יֵשׁ בּוֹעֵל בְּעִילָה אַחַת וְחֲזִיב עֲלֶיהָ שְׁמוֹנָה חֲטָאוֹת פִּיצַד יַעֲקֹב הָיָה לוֹ סֶרַח מְזֻלְפָה כּו' וּמִשׁוּם בַּתּוֹ וּמִשׁוּם אִשְׁתּוֹ אָב עכ"ל יֵשׁ לְתַמְנָה עַל זֶה שְׁהָרִי הוּא ז"ל כְּתַב נִמְצָא שְׂאִיסּוּר בַת בַּתּוֹ וְאִיסּוּר אַחֹת אִשָּׁה בְּאִין כְּאַחַת וְרִצָּה לֹאמַר דְמִיָּרִי נְמִי מִמֶּשׁ כְּמוֹ בְּיַעֲקֹב שְׁהָיָה נְשׂוּי רַחֵל וּבָא עַל זֻלְפָּה הָנָה לִי סֶרַח בַת בַּתּוֹ וְאַחֹת אִשְׁתּוֹ כְּאַחַת מְלַבֵּן וּא"כ פִּינּוֹן דְחֲזִיב אִיסּוּרֵי ב"א תִּשְׁעֵה הָנָה בַת בַּתָּה שֶׁל זֻלְפָּה פִּינּוֹן דְמִיָּרִי דּוּמָיָא דִיעֲקֹב שְׁנַדַּאי ע"י בִּיאָה וּקְדוּשִׁין וּמִתַּנֵּי מִיָּרִי אֶפְשָׁר שְׂבָא עַל זֻלְפָּה תַחֲלָה וְאַח"כ נִשְׂאָה לְרַחֵל דְאִיתּוֹסֶף אִיסּוּר עַל שְׂאָר אַחֵיוֹת דְהוּא אִיסּוּר כּוּלָּל (וְעֵינֵן בְּתִי"ט בְּפֶרֶק ג' דְכַרִּיתוֹת) וְצ"ע: בְּדָף לַג ע"א בְּמַאי קְמִפְלִגִי בְּאִיסּוּר כּוּלָּל וְאַלִיבִיָּה דר' יוֹסִי הַגְּלִילִי עֵינֵן בְּמַהֲרָש"א וּמַהֲרָש"ל ז"ל וְהִנֵּה מַהֲרָש"א ז"ל כְּתַב דַּע"כ אִם נֹאמַר דְתַנֵּי בַר קֶפְרָא הֵךְ בְּרִיָּתָא וּלְקוֹבְרוֹ ע"כ הֵךְ כָּרַב אֲדָא הֶרְצוֹן דְכִינּוֹן דְלְקוֹבְרוֹ לֹא בְּעֵינֵי אִיסּוּר חַע"א דְאָף דְאִין חַל מ"מ לְקוֹבְרוֹ הָנָה פְּאֵלוּ עֲשָׂה ב' כּו' וּמַהֲרָש"א תִּירֵץ דְשְׂאִנֵי הַכִּי דְאִיסּוּר ק"ל יַע"ש: וּלְפַעַנ"ד נְפִלְאוּ דְכַרִּיָּהֶם מְמַנֵּי דְנַדַּאי אִם נֹאמַר דְלֵא תַנֵּי הֵךְ בְּרִיָּתָא וּלְקוֹבְרוֹ נְמִי בְּעֵינֵי אִיסּוּר חַע"א הָא הֵךְ פְּלוּגְתָא אֲלִיבָא

דר' יוסי הגלילי כו' ואם נאמר לשיטתיה דהבצעה ללא נצאה ולא ניחא ליה דבקה לא סבר כו' אלא דמשמע ליה דקה דקאמר אליביה דר' יוסי הגלילי היינו ממש לר' יוסי כו' א"כ אפילו אם נאמר דלא תני הך ברייתא היא יחול איסור שבת דהנה בלאו איסור זרות ואפילו אם נאמר בהצתת אליטה מ"מ שבת הותר במקדש כמ"ש התוס' לקמן וא"כ מה ענין איסור חע"א דהכי ודאי אינו חל דקל על חמור הוא ואם נאמר דאפתי לא אסיק הך דחולין דאתיא כו' יוסי דקה אומר דבקה פליגי דלבר קפרא ר"י סובר אין איסור חע"א אפילו בשוין ולא אסיק אדעתיה הך דחולין וא"כ נאמר דהשתא סבר דאפילו בקל על חמור חל כו' ובאמת דמסיק אדעתיה דהך דחולין אתיא כו' ר"י הגלילי ור"י מודה בכולל דחילין וא"כ בקל על חמור מודה ר"י דלא חיל פריה שפיר ועל פיריה לקוברו בין רשעים גמורים אפילו אין איסור חע"א משא"כ השתא ה"א דאיסור חל על איסור אפילו בקל על חמור ולקוברו בין רשעים גמורים נמי תליא אי איסור חע"א או לאו מ"מ פשיטא דלא מקשה כלל דאפילו תנא בר קפרא הך ברייתא לקוברו לא שנייה דאפילו אין איסור חע"א אפ"ה מעלה פאלו עשה ב' והכא לענין לחיובי' ב' לאנין כמה שהקשו התוס' לקמן ע"ש היטב דכיון דהשתא סבירא ליה דאיסור חע"א אפילו בקל על חמור כו' וצ"ע ודוק לפענ"ד: בדף לד גמרא דשוניא שליח כו' אלא בשופעת מתוך י"ג לאחר י"ג כו' לפ"ז תו לא צריה לשנוי דשוניא שליח כיון דאיסור ב"א הוא דכולם בהדדי אתיין ועיין במשנה למלך הלכות אישות: סליק פירק ארבעה אחין פירק רביעי החולין החולץ ליבמתו כו' ובתוס' בד"ה החולץ דמזיד הוא דאין ש"ב מדיעתו הלשון מגומגם דמה שנייה פאן אין ש"ב מדיעתו ועיין בריש פירק כלל גדול יע"ש וקא ודאי דאשכוחי משפחת ליה קרפן בלאחר שלשה חדשים דשגג בלאו וכרת אלא דניחא ליה טפי בתוך ג' חדשים דהנה שוגג גמור דלא ידע אם היא מעוברת דומיא דשני חתיכות אחד שומן ואחד חלב ואינו יודע כו'.

ובתי"ט מביא בשם הגימוקי יוסף דרוב נשים יולדת וולד קנימא ר"ל דהנה מזיד גמור אי יודע שא"א שלא במקום מצוה קנימא עליה בכרת ואף שיש להקשות דאפתי ספיקא הנה דרוב יולדת וולד קנימא ומיעוט שאין קנימא וסמוך מיעוט לחזקה שהרי אשה בחיי בעלה היתה עומדת בחזקת היתר ליבם וכה"ג אמרינן חזקה בפד"א גבי וכולן שהיו בהן קידושין יע"ש מ"מ לא שנייה ביה חטאת כיון דידע דא"א פרת לא הנה לו לכנוס בספק ומיהו אי לאו רוב נשים הנה ליה תו מיעוטא דסמוך מיעוטא להאי פלגא ותו לא מדי ודו"ק: בדף מד ע"ב גמרא ועוד תניא המחזיר גרושתו כו' עכ"ל ראיתי לבאר בכאן מ"ש הר"מ בהל' גירושין ובכלל לאו זה דאחרי אשר הוטמאה הבא על אשתו לאחר שזינתה תחתיו בנדאי כו' עיין במ"מ שפי' דכתב בה"א דאין לוקין עליו דהנה לאו שבפלות דכולל ג"כ מחזיר גרושתו עכ"ל.

ויש להקשות מה שנייה פאן לאו שבפלות דנדאי אף דאמרינן אין לוקין על לאו שבפלות מ"מ חדא מיהא לקי כמו דמסיק בפסחים (דף מ"א ע"ב) דהלכה פלישנא בתרא דרבא דחדא מיהא לקי וכן פסק הר"מ בהל' קרפן פסח ובהלכות סנהדרין אכל נא ומבןשל אינו לוקה אלא חדא ועיין בכ"מ שם ומיהו קא דאמרינן (בדף י"א) ורבנן למיקם עליה בלאו.

אין להקשות להך לישנא דאפילו חדא לא לקי א"כ מאי נ"מ י"ל לעונש יתירא דליהוי ביה עונש לאו וכמו דכתבו התוס' במסכת מכות ריש אלו הלוקין לר"י דח"פ אין לוקין יע"ש: אמנם יש לחקור תקירה אחת במחזיר גרושתו דמסיק במסכת קידושין (דף ע"ח ע"א) דבמחזיר גרושתו אינו לוקה עד שיקדש ויבעל כו' מ"ט להיות לו לאשה כו' ואמאי לא נימא דבקדושין לחוד לוקה ואי דלקה לי להיות לו לאשה.

י"ל דאיצטרף דתופסין ביה קידושין דאי לאו הכי ה"א לרבא דאמר במסכת תמורה דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד דאי עביד לא מהני ונהרי אלמנה לכ"ג ומשני חילולין הוא עושה ואין עושה ממזרים הרי דבאלמנה אף שבקדושין לחוד אין איסור ואין עבירה לרבא דמסיק בקדושין מ"ט לא יקח משום לא יחלל ואפ"ה אי לאו למ"ד יתירא ה"א דלא תפסי ביה קידושין פיון דרחמנא אמר לא תעביד עם ביאה והוא אמרם פל מקום שיש קידושין ויש עבירה הוולד הולך אחר הפגום דהנה ביאה נמי כו' וא"כ במחזיר גרושה נימא דבקדושין לחוד לוקה ואיצטרף להיות לו לאשה לומר שקדושין תופסין ביה כו' ונראה דע"כ קידושין תופסין ביה דאי לאו הכי היא תועבה היא משפחת ליה פיון דאין קדושין תופסין ביה וכה"ג הקשו התוס' לר"ע ותרצתי לעיל דאיתא בלא קדושין יע"ש ומיהו היא גופא קשיא מנלן דהיא תועבה דאין צרתה תועבה דילמא ואין בניה תועבה דלא הנה ממזרים כו'.

ועוד דאחרי אשר הוטמאה קאי אסוטה וכתב הכ"מ (בהל' גירושין פי"א) ובהבאתיו לעיל דוקא דגירשה ואח"כ נשאה דומיא דמח"ג וא"כ אמאי מסיק בסוף החולץ דהכל מודים בסוטה דתפסי ביה קדושין ופירשו שם התוס' דאפילו גירשה ואמאי לרבא נימא דלא תפסי ביה קידושין: בשם חבירי המנפלא ומנפלא פבוד מוהר"ר חיים אברהם הלוי הורוויץ מוזאלקווא: דף מז ע"א ת"ר ושפטתם צדק כו' מעשה באחד כו' תוס' ד"ה יש לה עדים כ' ותימא אי הא דבעינן כו' יע"ש ובתוס' ד"ה נאמן אתה וא"ת היכי דמי כו' וי"ל דקסבר כו"ע אין קידושין תופסין בחייבי לאונון יע"ש: בי"ד בהלכות גרים פסק הב"י כרבי יהודה דשמעתין דאין נאמן לפסול את הבנים וצ"ע דבהלכות אישות באבן העזר פסק הב"י דאין ממזר אלא מחייבי פרישות וא"כ הדרי קושית התוס' לדוכתה"ד הגם שי"ל דלא סבר בזה כרבי יהודה דבת גר זכר כו' אלא כו"א או כו' יוסי מ"מ ה"ל לפרש ולא ליסתום יע"ש היטב עיין ברא"ש בקדושין: ונלפע"ד ליישב תחלה תמי ראשונה של התו' ד"ה יש לה עדים ואח"כ יתיישבו ממילא דברי הב"י ו"ל דהנה מבואר במי שאמר נתגייירתי ביני לבין עצמי תרי ריעותא הא' אף אם לא נאמין אותו הגר אלא שנתגיייר בפני שלשה עכ"פ ניפסול בתו לכהונה פדעת התוס' לר"י דבת גר כ' משא"כ אי אמרינן דילמא נתגיייר פלל ואוקמה אחזקת פשרות כפי' רש"י בשמעתין ואם נאמין אותו שנתגיייר בינו לבין עצמו נפסול הוא ובניו מן הקהל ג"כ: והשתא מ"ל פשבא הגר לפני ר' יהודה ושאל לו יש לה עדים שהית נכרי מקדם ונתגייירתה ועדיין יש לו להאמין עכ"פ לענין זה שיהא בניו נפסלין מן הכהונה אף אם לא נתגיייר בינו לבין עצמו ומפיון שאמר אין לי עדים השיב לו ר' יהודה דאין נאמן לפסול את הבנים פלל אפילו מן הכהונה אבל אם יש עדים שנתגיייר בינו לבין עצמו ע"ז לא שאל לו דנדאי אין לו ובה נסתלק קושיא ראשונה ותמיהתם של התוס' ודוק: ולפ"ז יתורץ נמי קושית העולם שמקשין על תירוץ הגמרא לדבריה פותי אתה כו' אמאי לא משני אין אדם משים עצמו

רָשַׁע בֵּינוֹן שָׁבָא לְעִשׂוֹת עֲצָמוֹ כּוֹתֵי מִשָּׂא"כ בְּזָה בְּנֵי וּכְעֵין זֶה פָּתְבוּ תוֹס' (בְּרַח כ"ח) יע"ש
אָמְנָם לִפְמִש"כ עֲדִינֵין קוֹשֵׁית הַגְּמָרָא יַעֲמֹד בְּמִקּוּמָהּ דַּעֲכ"פ יְהֵא נְאֻמֵּן לִיפְסוֹל אֶת בְּנֵי
מִן הַפְּהוּנָה דְנֶאֱמִין לוֹ עַכ"פ שְׁנַתְגִּייר בְּפָנֵי שְׁלִישָׁה דְתוֹ לֹא מְשִׁים עֲצָמוֹ רָשַׁע בְּזָה וַע"ז
הוֹצֵרָה הַגְּמָרָא לְשִׁנּוֹת דָּאִין עֵדוֹת לְכוֹתֵי גַם בְּזָה דְאוֹקְמִינוּ אַחְזָקַת פְּשָׁרוֹת וַיִּשְׁרָאֵל פֶּשֶׁר
הוּא וּבְנֵי לְקַהֲל וְלַקְהוֹנָה כְּנִלְפַע"ד בְּסוֹגֵיָא זֹו וְהִשְׁתָּא מִמִּילָא נְסַתְלָקוּ קוֹשֵׁית הַתוֹס'
שְׁנֵיָה עַל הַגְּמָרָא וְעַל הַב"י בְּהָא דָּאִינוּ נְאֻמֵּן פֶּלֶל אֶפְיָלוּ לִיפְסוֹל אֶת בְּנֵי לַקְהוֹנָה מְשׁוּם
דְאוֹקְמֵן אַחְזָקַת פְּשָׁרוֹת וְעִינֵין ש"ה שָׁם מְשַׁמַּע פְּדַבְרֵינוּ וְגַם לֹא יִקְשָׁה ג"כ אַרְבִּינָא דְמַסִּיק
בְּפֶרֶק קָמָא דְגוּי וְעָבַד הַבָּא עַל בֵּת יִשְׂרָאֵל פֶּשֶׁר יַע"ש וְתוֹ לֹא מִיָּדִי וְהַתוֹס' קוֹשְׁטָא
דְמִילְתָא תִּירְצוּ בֵּינוֹן דְבִאֲמַת ר' יְהוּדָה סִבְר פְּרַבֵּי עֲקִיבָא וְדוּק: שְׁנֵיָה לְעֵיל מְאִי קָאֵמֵר
וּרְבָנָן לְמִיק' עֲלֵיהּ בְּלָאוּ וְהַקְשִׁיתִי לְהַדֵּי לִישְׁנָא דָּאִין לֹוֹקִין עַל לָאו שְׁבִכְלָלוֹת אֶפְיָלוּ חֲדָא
א"כ מְאִי נ"מ וי"ל לְפִי מַה שְׁפָתְבוּ הַתוֹס' (בְּדַף ג') דְטוֹמְאָה דְכְּתִיב בְּלָאוּ דוֹקָא הֵנָּה
כְּעִרְיוֹת א"ש יע"ש הַיֵּטֵב: בְּדַף מַט ע"ב בְּתוֹסְפֵת בַּד"ה סוּטָה נְמִי דְהָא תְּפִשִׁי בָּהּ קְדוּשִׁין
פִּי בְּקוֹנְטְרַס דְלֹא פִקְעֵי קְדוּשִׁין הֶרְאִשׁוּנִים כּו' עַכ"ל וְהֵנָּה הַמְשַׁנָּה לְמִלְתָּהּ נִתְקַשְׁתָּה בְּדַבְרֵי
הַתוֹס' הִלְלוּ (פִּי"ח מֵהַלְכוֹת אִיסוּרֵי בִיאָה הִלְכָה ה') וַיִּלְלֵי דְהָא אֲלִיבֵיהּ דַּר"ע קְיָיִמִינוּ
הֵכָא וְהוּא לֹא חִיָּישׁ לְהַדֵּי פִירְכָּא כּו' עַכ"ל וְכַתְּבֵיתִי לְעֵיל בְּחַדוּשֵׁינוּ דְקוֹשֵׁית הַתוֹס' דְלָמָּה
לִיָּה לְאוֹקְמֵי' בְּעוּלָה וַע"כ קָרָא דְחִיק וּמוֹקִים אֲנַפְשֵׁיהּ וְאֵמַאי לֹא בְּסוּטָה וְלַבּוּעַל וַע"ז
תִּירְצוּ דְאֶפְתִּי אִינוּ מְרַנּוּח פְּלוּם דְמִי כְּתִיב לְבוּעַל.

אָמְנָם דְבִאֲמַת קוֹשֵׁיָא מְנַלְן דְבְּעוּלָה לְכ"ג קְדוּשִׁין תוֹפְסִין בָּהּ אֵימָא דְלֹא תְּפָסִי קְדוּשִׁין
וּקְרָא דְכִי תִהְיִין מוֹקֵי לְבוּעַל דְקָרָא דְחִיק וּמוֹקִים אֲנַפְשֵׁי' כּו' וּמְנַלְן לְחַלְק דְבְּעוּלָה לְכ"ג
תְּפָסִי בָּהּ קְדוּשִׁין דְלָמָּה מְרַבִּינוּ וְלֹא יִגְלָה אֶף חֲזִיבֵי עֲשָׂה דָּאִין שְׁנָה בְּכָל אֲבָל נְרָאָה דִּישׁ
לְהוֹכִיחַ דַּע"כ קְדוּשִׁין תוֹפְסִין לַר"ט דְחֲזִיבֵי עֲשָׂה דְקְהוֹנָה דַּל"כ לֹא יַחְלָל וְרַעוּ דְכַתְּב
רַחֲמָנָא דִּיהָא וְרַעוּ מְחַוְלָל לָמָּה לִי וְהוּא לְשִׁישֵׁת הַר"מ ו"ל דְהַשְׁמִיט מְלַקוֹת דְחִילוּל וְרַעוּ
וְאִי דִּיהָא וְרַעוּ חוֹלִין הָא אֶפְיָלוּ לְקַהֲל יִשְׂרָאֵל אִסוּר לְבוֹא לַר"ע דְהֵנָּה מְמַזְר וְאִי לְמַלְקוֹת
הָא אִין לֹוֹקִין אֲלָא וְדָאִי דְחֲזִיבֵי עֲשָׂה קְדוּשִׁין תוֹפְסִין בָּהּ וְאִיצְטְרִיף לֹא יַחְלָל וְרַעוּ דְקָאִי
נְמִי אַחְזִיבֵי עֲשָׂה לְרַאב"י דִּישׁ חָלָל מְחִיבֵי עֲשָׂה פְּדַמְסִיק (בְּדַף ס"א ע"א) וְקוֹשֵׁית הַתוֹס'
לָאוּ מְנַלְן דְקְדוּשִׁין תוֹפְסִין בְּחֲזִיבֵי עֲשָׂה אֲלָא דְקוֹשֵׁית הַתוֹס' אֵמַאי לֹא מוֹקֵי כַּה"ג: או
יֵאֵמֵר דָּאֶף אִם מִיאָנוּ הַתוֹס' בְּסִבְרַת הַר"מ וְסִבְרֵי דְלוֹקָה עַל לָאו דְחִילוּל וְרַעוּ אַפ"ה אִית
לַר"ע הוֹכְחָה דְחֲזִיבֵי עֲשָׂה דְקְהוֹנָה ע"כ תְּפָסִי בָּהּ קְדוּשִׁין דַּל"כ יְבַמְתוּ דְכְּתִיב לֹוֹמֵר
דְחֲזִיבֵי עֲשָׂה עוֹלִין לְחַלִּיצָה וְלֹא לִיבּוּם בְּמַאי מְוַקְמַת לָהּ לַר"ע דְכָל חֲזִיבֵי לָאוִין וְעֲשָׂה
לְדִידֵי' פְּטוּרִין מְחַלִּיצָה וְיִבּוּם בֵּינוֹן דָּאִין קְדוּשִׁין תוֹפְסִין בָּהּ וְלֹא קְרִינּוּ וְלַקְחָה כּו' אֲלָא
ע"כ דְחֲזִיבֵי עֲשָׂה דְקְהוֹנָה תְּפָסִי בָּהּ קְדוּשִׁין.

וְאִין לֹוֹמֵר דְמוֹקְמִינוּ בְּמַתוּ בְּסוּטָה דְהַפְּל מוֹדִים בָּהּ דְקְדוּשִׁין תוֹפְסִין בָּהּ וְאִית בָּהּ עֲשָׂה
דְוִנְטְמָאָה וְל"ת כּו' ז"א דְלֹא מְשַׁפְּחַת לִיָּה אֲלָא גְּבִי בּוּעַל וּמַמ"נ חֲדָא דְגַבִּי בּוּעַל פְּטוּרָה
מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם כְּמוֹ דְמַסִּיק לְעֵיל (בְּדַף י"א) דְצָרַת סוּטָה אִסוּרָה מִן הַחֲלִיצָה וּמִן
הַיִּבּוּם וְעוֹד דְגַבִּי בּוּעַל לֹא כְּתִיב הִנֵּיהּ וְלֹא תְּפָסִי בָּהּ קְדוּשִׁין כַּמ"ש פָּאן ד"ה סוּטָה נְמִי
וּמִיָּהוּ זֶה אִינוּ דְהָא לְתִירּוּצָא דְהִשְׁתָּא ע"כ סִבְרֵי דְגַבִּי בּוּעַל אֶף דְלֹא כְּתִיב הִנֵּיהּ לֹא גְרַע
מִבְּעַל כְּמוֹ שְׁפִי הַמְשַׁנָּה לְמִלְתָּהּ דְבְּתִירוּצָא שְׁנִית הוּא דְמַסִּיק אֲדַעֲתִיָּהוּ זֹאת וְכֵן פָּתְבוּ
הַתוֹס' (בְּדַף ג') דְלֹא תִנִּי צָרַת צָרָה בְּבוּעַל בֵּינוֹן דְלִגְבֵי בַעַל לֹא מְשַׁפְּחַת לִיָּה אִין לָנוּ

להקמיר יותר לגבי בועל כו' אבל דלפ"ז י"ל דלגבי בועל נמי פטורה מחליצה ויבום אף דלא פתיב טומאה דידיה בלשון לאו פינו דלפום סברא דהשתא דבועל לא גרע מבעל לא קשה אמאי לא תני במתני' סוטה דפוטרת צרת צרתה ושני תירווצים אלו שפתיבו התוס' פאן הוא לשני התירווצים שפתיבו התוס' (בדף ג') והמבין יבין ודוק היטב: ואי קשיא היאך מוקי הך קרא דיבמתו לר"ע בתייבי עשה דכהונה ומאי ניהו בעולה לכ"ג והא הנה ל"ת דאלמנה לא יקח וי"ל דמוקי ליה כמ"ש התוס' ביבמות (דף ע"ו ע"ב) בד"ה מחלל דתייבי עשה שפתיבו דחלל מתייבי עשה לית ביה לאו דחללה אלא עשה ואם פן משפחת ליה בחללה מתייבי עשה שנפלה לפני פהו הדיוט ועל פרחו מוכח דתייבי עשה דכהונה קדושין תופסין בה לר"ע.

ודע דהמשנה למלך נסתפק בזה בתייבי עשה מחללה לכ"ה אי אמרינן לר"ט דקדושי תופסין בה דמדאמרינן בכתובות (דף ל"ב) מאי בינייהו בעולה לכ"ג משמע דוקא בעולה לכ"ג ולפי מ"ש פאן מוכח דאף חללה דתייבי עשה דאל"כ יבמתו במאי מוקים ליה: וראיתי להמשנה למלך שכתב שם (בפי"ח מהלכות איסורי ביאה) עלה דהך ונ"ל וא"ת לר"ע כו' והוא טעות סופר וצ"ל לרבנן נמי יקשה קושיא ראשונה ולוקמין במחזיר סוטה כו' ואינני מבין במה שדחק שם דספק סוטה ליפא לאו נאפילו אית ביה לאו מפל מקום מנא ליה לרבנן דשאר תייבי לאוין קדושין תופסין בה אימא דאתי דוקא לסוטה דגלי קרא דקדושין תופסין בה משא"כ שאר תייבי לאוין וא"כ למה ליה למימר דספק סוטה לית ביה לאו: אבל הנראה לי בזה דאמרינן בקדושין (דף ס"ח ע"ב) שאר תייבי פרייתות מנלן דלא תפסי בה קדושין ומסיק מהיקשא דאחות אשה רב אשי אמר אתיא בק"ו מיבמה לשוק דלא תפסי בה קדושין תייבי פרייתות לא כל שפן א"ה תייבי לאוין נמי ופרש"י גילף במה מצינו ומשני תייבי לאוין בהדיא פתיב פי תהיין והנה יש להקשות במאי דפריה א"ה תייבי לאוין נמי הא התוס' הקשו ונימא נידה תוכיח ותירצו דהק"ו אינו אלא גלוי מילתא בעלמא לאקושי לאחות אשה וא"כ בשאר תייבי לאוין נימא נדה תוכיח שוב ראיתי במהרש"א שהקשה פן ואפשר לומר דמה לנדה שפן יש לה היתר משא"כ שאר תייבי לאוין דאין להם היתר ומה שהקשו התוס' על תייבי פרייתות נדה תוכיח דמה לנדה שפן יש להם היתר י"ל דקושית התוס' על תייבי פרייתות שיש להן היתר פגון א"א נאחות אשה שיש להן היתר כו' ומיהו אחות אשה פתיב בפ"י דלא תפסי קדושין אלא אשת אח וכדומה ושוב ראיתי בספר פני יהושע שכתב פן יע"ש ולפ"ז הא דקאמר תייבי לאוין בהדיא פתיב בהו ע"כ אף לרבנן דר"י בן פיפר איצטריה למימר הכי דסבירא להו בריש פרק ראשון דלא יוכל בעלה אפוטה קאי וכתוב להיות לו לאשה דתפסי בה קדושין א"כ איפא למימר סוטה תוכיח דאין לה היתר עולמית ואפ"ה תפסי בה קדושין אלא ע"כ לר"י בן פיפר דסבירא ליה דלא יוכל קאי אמח"ג וסוטה אפשר דלא תפסי בה קדושין ולכך איצטריה גבי תהיין דתייבי לאוין תפסי בה קדושין וכיון שפן הוצרך לידחק ולומר בספק סוטה דליפא לאו פי אם עשה דהנהו דוקא תפסי בה קדושין אבל לא תייבי לאוין משא"כ בנדאי סוטה ליפא לאוקמין דא"כ סוטה תוכיח וה"ה שאר תייבי לאוין ממילא ידעינן דתפסי בה קדושין אלא בספק סוטה לרבנן דלא ילפינן מיבמה לשוק שפן לאו אבל שאר תייבי לאוין אימא דלא תפסי בה קדושין ולכך פתיב במה שתירצו התוס' כו' פן יתורץ לרבנן פן נ"ל פוננתו.

והכי פירושא דברי התוס' דמתחלה הקשו לר"ע דנקא לוקמי' במחזיר סוּטתו דגלי לן קרא דתפסי בה קדושין דלרבנן אין פאן קושאיא דא"כ שְׁאָר חייבי לאוין נמי תפסי בה קדושין דסוטה תוכיח ואי לר"י בן פיפר נמי לא קושאיא מידי דמוכח מקרא דכי תהיין ומירצו דכי תהיין האסת אהובה בתחלת נשואין חזרו והקשו לוקמיה בבוועל וקושאיא זו איתא בין לר"ע ובין לרבנן לר"ע מנא ליה דחייבי עשה תפסי בה קדושין כמה שכתב הוא ז"ל או כמ"ש לעיל בחדושינו למה ליה למידחק בבעולה לכהן לוקמיה בבוועל כו' דלא צריף למימר קרא דחיק ומוקים אנפשיה דהיו סבורין דמאי דקאמר בקדושין מי פתיב לכהן היינו דמשמע סתם בין לכהן ובין לישראל א"כ לימא לבועל דהנה בין פהו כו' וע"ז תירצו דמי פתיב לבועל דמשמע דוקא דומיא דממזרת כמ"ש במשנה למלך וכיון שפן אינו מרויח כו' או כמ"ש הוא ז"ל דשני התירוצים אלו לרבנן ולר"ע לרבנן דמי פתיב כו' ולר"ע דלא תפסי בה קדושין כו' דלא פתיב הנהו כו' ודוק היטב לפענ"ד: והנה לשיטת רש"י ז"ל בקדושין דפי' דהא דאמרינן הפל מודים בסוטה שתופסין בה קדושין היינו קדושין הראשונים דוקא משמע לאחר שגירשה לא וכן כתבו התוס' בד"ה הפל מודים בבא על הגדה ועל הסוטה א"ש דפריף א"ה שְׁאָר חייבי לאוין נמי דליפא למימר סוטה תוכיח דסוטה נמי אם נתגרשה אין קדושין תופסין בה והיא דכי תהיין אם מוקמינן בסוטה היינו בספק סוטה דלית בה לאו כמ"ש המשנה למלך יע"ש ולפי סברת התוס' דסוטה אף משגירשה תופסין בה הקדושין פקושיייתו דלוקמיה בסוטה לבעל ע"כ כמה שכתבתי דלר"י בן פיפר איצטריף למימר הכי חייבי לאוין בהדיא פתיב ביה כמ"ש לעיל והא דאמר הקא הפל מודים בסוטה שאין הנוולד ממזר לפרש"י א"ש דלא קאמר הפל מודים דתפסי בה קדושין דאם גירשה אין תופסין הקדושין אלא דממזר לא הנה פל זמן שלא גירשה ולשי' התוס' איידי דאיירי אינהו ממזר נקיט הכי הפל מודים בבא על הסוטה שאין הנוולד ממזר ודוק לענ"ד: סליק פּרָק רביעיפּרָק שְׁשִׁי הבע"י בַּדָּף נח ע"א גמרא ותנא תונא אמן שלא שטיתי ארוסה כו' עכ"ל ראיתי לבאר בכאן דברי הרמב"ם דהלכות סוטה (פרק שני הלכה ח') פל איש שבא ביאה אסורה מימיו אין המים המאריים בודקין אותו ואפילו בא על ארוסתו בבית חמיו כו' עכ"ל והר"א בהשגותיו השיג עליו א"א הא דלא פהילכתא משמעטא דריש ארוסה עכ"ל וכתב הפסוף משנה דהיינו דאמרינן בגמרא טעמא דכתב רחמנא תחת אישף הא לאו הכי ארוסה שותה כו' פגון שבא עליה ארוס בבית חמיה כו' והמ"ל כתב דאי דברי הרמב"ד מהכי לא קושאיא פלל דמאי קושאיא לא לכתוב קרא דאסורא מדרבנן כו' עכ"ל: והנה פדי שלא נישווי ח"ו להכ"מ פטועה צריף לומר שהשגת הר"א ז"ל אמתני' דריש ארוסה דתני ארוסה ושומרת יבם לא שותת ולא נוטלת כתובה שנאמר תחת אישף כו' פרט לארוסה ושומרת יבם והנה ארוסה היא מדין המשנה דאסורה לארוס כמבואר בכמה מקומות אם פן יקשה שפיר דלמה לי טעמא דתחת אישף תיפוק ליה דבעינן שקדמה לשכיבת בעל לבועל ואי בבא עליה כו' אינו מנוקה מעון ואפילו נסתרה אחר כך כה"ג אינה שותה דאינו מנוקה מעון כו' ואי דאמר טעמא דתחת אישף להפסידה כתובה דאי מטעם דאין האיש מנוקה מעון נוטלת כתובה כמו בא עליה בעליה בדרך דאינה שותה ונוטלת כתובה ולכך אמר מטעם תחת אישף ואינה נוטלת כתובה י"ל דהר"א ז"ל יספור פתרוץ ראשון שכתב המ"ל דשאני בא עליה בדרך כו' ולעולם פל שאינה שותה מטעם שאין האיש מנוקה מעון אינה נוטלת כתובה

ושפיר השיגו הר"א ו"ל ממתני' דנקיט טעמא דאינו תחת אישך דמשמע בכה"ג אם נסתרה אח"כ שותה והא אינו מנוקה מעון כו' דגם להפסידה פתובתה שינה האי טעמא ואין לומר דנתן טעם אפילו אם קידשה בביאה דליכא איסורא מדין המשנה ונהו שפיר מנוקה מעון דרב הוא דתיקון דמנגיד מאן דמקדש בביאה כו' וא"כ שפיר הנה שקדמה שכיבת בעל לבועל ולכה איצטריה לטעמא דתחת אישך כו' א"כ תפשוט מיניה הא דאיבעיא לן בקדושין (דף י' ע"א) ביאה אירוסין עושה או נשואין עושה תיפשוט דאירוסין דאי נשואין עושה הנה תחת אישך ואמאי אינה שותה כו' אלא נדאי שקידשה בשטר ואח"כ בא עליה בזנות וא"כ תיפוק ליה דאינו מנוקה מעון אלא נדאי דוקא בא עליה בדרה או שאר איסור דאורייתא הנה שאינו מנוקה מעון יע"ש במשנה למלה ודו"ק לפענ"ד: או יאמר לפי שקליא וטריא שם בגמרא פגון שפא עליה ארוס בבית חמיה ולא אמר שקידשה בביאה משום דהנה ס"ד דביבמה שותה כה"ג לשמואל כו' דאמר קנה לכל וא"כ תפשוט דביאה אירוסין עושה וא"כ אפתי תקשה ל"ל במתני' טעמא דתחת אישך תיפוק ליה דאין מנוקה מעון אלא נדאי דוקא איסור דאורייתא וכו' א"ש דמשגיג משמעטא דריש ארוסה ולא ממתני' כו' משום דמפאן מוכח לפי ה"א דביבמה שותה לשמואל וא"כ תקשה מתני' נדוק לענ"ד: ולפי זה י"ל להר"מ ו"ל לא קשה ולא מידי דהר"מ יספור פתרוץ השני של משנה למלה דדוקא היכא שתחלת הנשואין היו באיסור הוא דמפסדת פתובה ולא בשאר איסור א"כ לא קשיא ממתני' דנקיט טעמא דתחת אישך דמפסדת פתובתה.

ומוכח הוא בר"מ ו"ל דכל שאר איסור אינה מפסדת פתובתה דאל"כ למה ליה טעמא דכתב ארוסה אינה שותה שנא' תחת אישך תיפוק ליה דאינו מנוקה מעון ואפ"י נסתרה אח"כ אינה שותה לאחר שקנסה פ"נ דהוא אינו מנוקה מעון ואי דנ"מ למאן דמקדש בביאה דהוא פסק (בפרק י' מהלכות אישות) דביאה אירוסין עושה מפל מקום הא איהו פסק פרב דמנגיד אמאן דמקדש בביאה כו' ונהו שפיר אינו מנוקה מעון לדעת הר"מ דאפילו איסור דרבנן חשיב אינו מנוקה מעון.

אלא לענין להפסידה פתובה ומ"ש מעוברת חבירו ומניקת חבירו דפסק פתכמים לא קשה דשאני התם דאין האיסור מחמת עצמה אלא מצד הולד כו' כמו שכתב המשנה למלה יענין שם מה שאין פן בהיהא דבא עליה ארוס בביתחמי' כו'.

והנה המשנה למלה פתב דפנוי הבא על הפנוי' אי מפסדת פתובתה או לא מדברי הר"מ מוכח דאינה מפסדת אלא היכא שנשואי' היו באיסור ומ"ש המשנה למלה דא"כ מאי טעמא דר"מ דאוסר פ"נ דהביאה מצד עצמה אינו אסור אלא מצד שלא יכול לקיימה ואם פן פ"נ דהר"מ ו"ל סובר דבלאו יכול לקיימה תליא מילתא אלא מחמת שפא עליה ביאת איסור א"כ מה לי שאין יכול לקיימה פ"נ דהביאה מצד עצמה אינה אסורה ולהר"מ ו"ל לא חשיב זאת להבא עליה בעילת איסור עכ' ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים דנדאי לר"מ פ"נ שאסורה עליו עולמית א"כ אף לאחר שתלד או שימות הנולד מ"מ אסורה עליו א"כ מיד כשקידשה אסורה עליו מדרבנן ואין הביאה זו נאסרת עליו מחמת הנולד דאף לאחר כ"ד חודש אסורה עליו עולמית ונהו פתלוצה כו' משא"כ לרבנן דסבירא להו דאחר כ"ד חודש מותרת לו א"כ אינה הביאה איסור מצד עצמה אלא מחמת

הנולד ולכן שותה ודבריו צריכין ישוב דעת: והנה במה שכתב הר"מ ז"ל דאלמנה לכהן גדול או גרושה ונלווהה לכ"ה משום דאינו מנוקה מעון ולא סבר ההיא דרשא דתורת פהנים תחת אשה מי שראויה לקיימה וכן רש"י ז"ל דהביא הך דרשא דת"כ בריש ארוסה ע"כ אינו סובר פסברת הר"מ דכל שפא ביאה אסורה חשיב אינו מנוקה והנה ביה דכתובת בתולה הר"מ ז"ל סובר דהנה מדרבנן ורש"י ז"ל סובר דהנה מן התורה כמו שכתב המשנה למלך בהלכות נערה בתולה יע"ש א"כ אפשר דסובר פסברת הר"מ וקרא איצטריף להפסידה פתובה ויספור פשיטת הר"מ בזה דלהפסידה פתובה אינו אלא דוקא מתחת אישה ואף אם היו תחלת נישואין באיסור אפ"ה אינה נפסדת פתובה כמו שהאריך המשנה למלך בהל' סוטה בפירושים שונים יע"ש אלא דאף אם נאמר דרש"י סובר דכתובת בתולה אינה מן התורה כמו שצידד המשנה למלך בהל' נערה בתולה אפ"ה איצטריף דרשא דת"כ כמו שאבאר דרש"י ז"ל פתב עלה דאשת סריס שותה וכגון שנסתרם לאחר שנשאה דקדמה שכיבת בעל לכוועל ובגמרא פשיטא מהו דתימא תחת אישה והאי לאו בר הכי הוא קמ"ל ופי' רש"י דע"כ בסריס חמה מיירי דאי בסריס אדם אינה ראוי לקיימה והנה לפי מה שהניח הרב בהנחה קיימת דרש"י מ'אן בפסברת רבינו דכל איש שפא ביאה אסורה כו' דאל"כ קרא דת"כ למה לי כו' א"כ תפשוט מניה הא דמ'בעיא ליה להרב באיסור תורה אם היתה ראוי בשעת קינוי לשמות ואח"כ בין קינוי לסתירה אינה ראויה לשמות אם שותה או לאו תיפוק ליה דלא אמרינן באיסור תורה פ'ינן דנראית לשמות שותה דאל"כ אמאי לא מוקי רש"י ז"ל בסריס אדם וכגון שנסתרם לאחר שקינא לה נעשה סריס אדם דכ'ינן דהיתה ראויה כו' מה"ד תחת אישה כו' אלא נדאי דבאיסור תורה אף שהיתה ראויה קודם קינוי פ'ינן דאח"כ אינה ראויה אינה שותה.

אמנם אם נאמר דרש"י סבירא ליה דכל שפא ביאה אסורה אינה שותה אתי שפיר דע"ש בסריס תמה דאי בסריס אדם ונסתר בין קינוי לסתירה ובא עליה כו' א"כ אינו מנוקה מעון ואין לומר לוקי שפא עליה קודם שנסתרם דא"כ פשיטא ואי דאשמעינן דכ'ינן דהיתה ראוי לשמות שוב לא נדחית דאפשר דזה מילתא דפשיטא הוא כו' ואי דקש'יא א"כ קרא למה לי דרשא דת"כ יש לומר דקרא אתי להיכא שנשאה ונעשה אח"כ סריס אדם קודם קינוי דבא עליה קודם לכן דלא בא ביאה אסורה ואינה ראויה לקיימה פ'ינן דבשעת קינוי לא היתה ראויה לקיימה כו' ואי דתיקשי מאי דאיצטריף לרש"י ז"ל על גרושה לכהן הדיוט להביא הך דרשא דת"כ ולא סגי ליה דבא ביאה אסורה כו' י"ל דנפקא מיניה להפסידה פתובה כו' וא"כ אפשר דר"מ ז"ל אית ליה ג"כ דרשא דת"כ ואיצטריף להיכא דנסתרם בין נשואין לקינוי וסתירה וא"כ סרה מהר תלונת הרב על הרמב"ם ז"ל במה שכתב דמי שאין לו אשה ובנים דאינה שותה הוא הטעם דאינה יכול לקיימה ולא משום שפא עליה ביאה אסורה ולכך ב'היו לו בנים ומתו בין קינוי לסתירה דשותה ודוק היטב לפענ"ד: סוף דבר שדברי המשנה למלך צריכין עיון וישוב דעת יעוין שם: בדרך נט ע"א אלמנה בין מן האירוסין ובין מן הנשואין מהו דתימא גילף אלמנה אלמנה מתמר כו' עכ"ל אין להקשות דהיא ס"ד דוקא אלמנה מן הנשואין איף יחול איסור אלמנה על איסור דכי אם בתולה מעמיו יקח אשה כו' דאין איסור חל על איסור.

י"ל שאיסור בת אחת הוא מתחלה פשוטא הנה לי' אשת איש ולא חל עליה כלל איסור דכי אם בתולה מעמיו יקח אשה ואח"כ פשטת באין תרנניהו איסור בתולה ולא בעולה ואלמנה פהדדי ונפיר מצי חניל כו'.

ומיהו ביה דאמר בקדושין מיתת הבעל מנלן דמתיר מדאסר רחמנא אלמנה לכ"ג מפלג דלכ"ע שריא ופריה לכ"ע בעשה ונדבק באשתו ולא באשת חבירו ולכ"ג בלאו כו' עכ"ל. יש להקשות פיון דאין איסור חל על איסור איך יחול איסור אלמנה על איסור עשה דודבק באשתו דנדאי משעה שקידשה חל עליה איסור עשה זאת ועדיין לא פקע.

מיהו יש ליישב זאת והוא דכבר כתבנו בפתיחה מה דמקשה הגמרא מדאסר רחמנא לכ"ג הא לכ"ע שריא מאי קשיא ליה אי דכתיב לא יחלל ורעו כו' דלמא קאי אאיך אגרושה ונחלה זונה ואי מלא יקח הא איצטריה לומר דכ"ג המקדש אלמנה לוקה משום קידושין לחוד וצ"ל דקושית הגמרא הנה לרבא דמסיק בקדושין (דף ע"ז ע"א) בעל לוקה לא בעל אינו לוקה פריה שפיר דתיפוק ליה דתייב מיתה שאשת איש בחנק וקים ליה בדרבה מיניה ולפ"ז לרבא א"ש דמשני דילמא לכ"ע בעשה ולכ"ג בלאו ואי דאין איסור חל על איסור י"ל דמצינו דחניל באם יש לו אח פהו משוח מלחמה דכל הנשים הנאסרות לו נאסרות ג"כ לכהן משוח מלחמה וא"כ הנה מוסיף דמיגו דאיסור אלמנה חניל על אחיו דאסורה לייבם פשטת אחיו בלא בנים חניל נמי אפהו גדול כו' ורבא לשיטתיה דאיהו אמר (בדף כ') דאלמנה מן האירוסין נמי מן התורה ליבום דכל מקום שאמה יכול לקיים שניהו דלריש לקיש כו' א"ש דאל"כ אלא באלמנה מן הנשואין אפתי ליכא איסור מוסיף דבלאו איסור אלמנה אסורה ליבם דאיסור עשה דכי אם בתולה מעמיו יקח אשה אלא לרבא דוקא ונפיר משפחת ליה איסור מוסיף כו' ודוק היטב: ע"ש בתוספת בד"ה דומיא דגרושה ואיפכא ליכא למימר כו' עכ"ל וכתבו זאת לבית הלל דהילכתא פנותיה דפליגי בגיטין בסוף המגרש דב"ש אמר לא יגרש אדם את אשתו אלא א"כ מצא בה ערות דבר כו' וב"ה אומר אפילו הקדיחה תבשילו כו'.

וכתב מהרשד"ם הביאו המשנה למלך (בהלכות גירושין פרק ששי) דלא פליגי אלא מן הנשואין ולא מן האירוסין דאף ב"ש מודה דבאירוסין מותר לגרשה אף בלא מצא בה ערות דבר כו' וא"כ הא דמקשין התוספת בסוף גיטין לב"ש ל"ל במח"ג דלא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה אימא דמיירי דנתגרשה באירוסין.

ולפ"ז לא תקשי נמי הא דכתב קרא גרושה לא יקח הא הנה בלא"ה זונה דלא יגרש כו' אלא ע"כ מן האירוסין וא"כ בהכרח דגרושה אסורה אף מן האירוסין אלא דכתבו זאת לב"ה דאפי' הקדיחה תבשילו כו' ומיהו אפשר דאף לב"ש דאי עבר וגירש דכתב קרא דאי לאיסורא כמ"ש בספר פני יהושע בגיטין בסוף השולח ועוד דלעבנר בשני לאוין ואף דאין איסור חל על איסור פאן מצי חניל דאיסור ב"ה הוא דזונה וגרושה פהדדי אתיין כמ"ש לעיל או בענין אחר מצי לאשכוחי כו' וק"ל לענ"ד: ודע דהמשנה למלך (בהלכות גירושין פ' ששי) הביא דברי מהרשד"ם ותמה עליו מנלן לומר פן דב"ש דוקא מן הנשואין אמר פן ולא מן האירוסין וגם לב"ה ולר"ע יע"ש היטב: והנה בספר פני יהושע פתב במסכת קידושין (דף י"ב) בשם הירושלמי דב"ש יליף קידושי פסר מאמה

העבריה דליפא למימר יבמה תוכיח דב"ש לשיטתו דמאמר קונה קננו גמור ביבמה עכ"ל.

הנה דבריו פנים דהתוס' מקשין לעיל עלה דיליף ק"ו מאמה העבריה מה לאמה העבריה שפן יוצאה בכסף הקשו גילף פסף מביאה ותירצו דא"כ כ"ש דאיכא למפרך יבמה תוכיח יע"ש היטב וא"כ שפיר דלביית שמאי איכא למילף פסף מביאה פקושית התוס' דליפא למפרך יבמה תוכיח דלב"ש אה"נ דמאמר לב"ש קונה קננו גמור כו': ולפ"ז א"ש נמי דע"כ לב"ש דוקא ע"י נשואין כו' דאל"כ קשיא ל"ל פי יקח ויצאה חנם לב"ש פינו דיליף קידושי פסף מאמה העבריה ואין לומר דאיצטריך פי יקח להיכא דנתנה היא וכפי' רש"י ז"ל דהיא נתנה הפסף והוא מקדשה דמהיכי תיתי פינו דיליף מאמה ונתם הקונה נותן למקנה הפסף כו' וגם ויצאה חנם א"צ דמהיכי תיתי לדידה הא מאמה ילפנו ונתם הפסף לאביה בשלמא רבנו לא ילפי מאמה כמ"ש התוספת (בדף ד' ע"ב) וע"כ דלית להו לב"ש פלל ויצאה חנם כפי' רש"י ז"ל דתנא דויצאה חנם פליג אמאן דיליף קיחה כו' וא"כ אפילו לשיטת התוספת לא איצטריך דמהיכי תיתי לומר כן דהיא נתנה הפסף דהא ויצאה חנם כמ"ש בספר פ"י הא ב"ש לית ליה פלל אלא ע"כ דכי יקח הכי קאמר קרא דכי יקח איש אשה היינו פסף מגזירה שנה דקיחה כו' ונהדר ובעלה דלשיטת הר"מ דביאה אחר פסף גומר כמו שפכת (בפרק ג' מהלכות אישות) והיה אם לא תמצא פן בעיניו פי מצא בה ערות דבר כו' היינו דוקא בנשואין בעינו דוקא ערות דבר ולא מן האירוסין אבל לב"ה ולר"ע קשה מנלן דקרא דוקא מן הנשואין אימא מן האירוסין: אבל הנראה לי בזה דבקדושין (דף י' ע"ב) מסיק א"כ לכתוב או בעלה מאי ובעלה כו' כדרכא קדושין שאין מסורין לביאה לא הנה קדושין ולפ"ז אליבא דהילכתא דקדושין שאין מסורין לביאה הנה קדושין א"כ תיקשה לכתוב או בעלה אלא על פרוך דה"ק פי יקח איש אשה ע"י פסף ובעלה דביאה אחר פסף גומר כו' ודוקא דמצא בה ערות דבר ולא מן האירוסין ואין להקשות א"כ לרבי מנא ליה דאמה העבריה? אין נקנית בביאה לרבי י"ל מה"א יתירא דריש דאמה העבריה? אין נקנית בביאה מפלל דאשה נקנית בביאה אבל לר' יוחנן קשה דלא דרוש ה"א יתירא אלא מופעלה דריש דאמה העבריה? אין נקנית בביאה מנלן הא איצטריך קרא לכמ"ש דבהכי הוא דלא יגרש אלא א"כ מצא בה ערות דבר ובאירוסין מותר ונראה דכ"ע דרשי ה"א יתירא דאל"כ מאי מקשה לר' יוחנן הא מופעלה נפקא לישיני דלא דריש ה"א יתירא ואיצטריך בעולת בעל פי היכי דופעלה אתי לומר דאמה העבריה אין נקנית בביאה דאי ובעלה לחוד לא הנה ידענו דקאי אמה העבריה אלא דר' יוחנן דריש ה"א יתירא אלא דמופעלה לחוד ה"א עד דמקדש ונהדר בעיל ואי דתקשה ה"א יתירא למעט אמה העבריה דאין נקנית בביאה וע"כ אשה נקנית בביאה לחוד י"ל דה"א דאתי למעט דאמה העבריה אין נקנית בביאה וכסף בפרוטה לחוד דאמה העבריה נקנית בכסף דוקא בשני פרוטות כו' כמ"ש התוס' לעיל (בדף ד' ע"ב) יע"ש ואף דלדידן אין זה השגה שאזיל לשיטתיה שפכת בספרו פני יהושע דלמאן דיליף אמה העבריה דנקנית בכסף מפקסו מקנתו לא בעינו שתי פרוטות היינו רבי אפטר דסבירא ליה הכי משא"כ לר' יוחנן אלא כמ"ש דופעלה איצטריך דוקא על נשואין הוא דאסור לגרשה אלא דוקא מצא בה ערות דבר והא דפריך בגמרא ור' יוחנן האי ובעלה מאי עביד ליה היינו למאי דלא מסיק ה"א יתירא קאמר דופעלה לאמה העבריה והא דפריך ולרבא

לרבי פריד דלר' יוחנן לא קשאי מידי כמ"ש דכיון דמסיק ה"א יתירא מצינו למימר דר' יוחנן נמי הכי ס"ל ואיצטריה ובעלה לכדרבא כו' למאי דלא מסיק או בעלה כמ"ש דלרבי פריד ומשני א"כ לכתוב או בעלה אע"ג דלא מניירנו לר' מ"מ פי הכי דלא נטעיה כו' וא"כ לר' יוחנן נמי ע"כ דבעלה דאין מגרשה אלא ע"י ערות דבר היינו דוקא בנושואין ומה"א יתירה דריש לאמה העבריה וא"כ שפיר פתב מהרשד"ם יע"ש ודו"ק היטב: בדרף ס ע"א בתוס' בד"ה חלל מחייבי עשה תימא פינון דלא יחלל אפולוהו קאי הנה ליה חייבי לאוין כו' עכ"ל וכתבו בחידושינו לעיל דלשיטת הר"מ דלא יחלל לאשינה אלא במי שמתרת לכ"ה פגון אלמנה לכ"ה אכל גרושה לכ"ה לא שינה לא יחלל פינון דבלאו הכי מחוללת ועומדת כו' וא"כ משפחת ליה שפיר בכה"ג שפעל בעולה מצרית שני דבלא"ה אינה ראוייה לבוא לקהל ישראל וליפא לאו דלא יחלל משום חילול דידה אעפ"כ הנה חללה ואם נשא ישראל והוליד ממנה בת או בן הנה חללים כו' דאי שפא עליה כ"ה והוליד ממנה בת או בן אם פן הדרא קושיא לדוכתיה הנה ליה חייבי לאוין דלא יחלל ורעו דנהי דחילול דידה ליתא מ"מ אית ביה לאו דחילול ורעו ואף שהר"מ השמיט דין דחילול ורעו דאינו לוקה פבר נאמרו בו פמה טעמים אכל מ"מ איסור לאו אית ביה אלא פמה שכתבתי ואין להקשות דהיא יחול איסור בעולה על איסור מצרית שני דבלא"ה איסורא לקהל דמהאי טעמא פתב המשנה למלך דלא חל זונה במצרית שני פינון דבלאו הכי אסורה לקהל ישראל ועיין (בהל' איסורי ביאה פי"ט) מה שכתב שם המשנה למלך י"ל פינון דאשפחן בגמרא פתרי (בדרף ל"ג ע"א) בור ששימש בשבת דהנה בת אחת פגון שיהביא שתי שערות בשבת דתרנוייהו בהדדי אתין וכו' הא דשנים שקידשו מוקי ליה בשופעת מתוך י"ג לאחרי י"ג לחייבינהו אינהו כו' א"כ משפחת שפיר בכה"ג דתרנוייהו בהדדי אתין כו' ודע דיש להקשות לר"ע דמוקי ליה פי תהינן לאיש שתי נשים האחת אהובה ואחת שנואה בבעולה לכ"ה.

יקשה קושית התוס' דאפתי לאו אית ביה דע"כ ר"ע סובר כראב"י דיש חלל מחייבי עשה כו' דאל"כ יבמתו דכתיב לחייבי עשה דאין עולין ליבום ועולין לחליצה לר"ע אליפא דר' ישבב דאפילו חייבי עשה אין קידושין תופסין ואי לבעולה לכ"ה הא הנה ל"ת דאלמנה לא יקח וכתבתי לעיל בחידושינו בחללה מחייבי עשה אליפא דראב"י דכתבו התוס' (בדרף ס"ב) דהר"מ אומר דאין לוקה עלה משום חללה ולא הנה אלא עשה א"כ שפיר מצינו בכ"ה כו' וכיון שפן אפתי תיקשה קושית התוס' דלאו אית ביה דלא יחלל אפולוהו קאי ואי במצרית כו' הא לר"ט בחייבי עשה דשוין בכל בלא"ה אין קידושין תופסין אלא בבית ישראל הנה לאו כו' ודוק לענ"ד ובמסקת פתובת יבואר עוד בזה: בדרף סב ע"ב גמרא תנו רבנן המשיא בנאו ובנותיו כו' ובתוס' בד"ה סמוך לפירקון אבנאו נמי קאי כו' ואע"ג דלקמן אמר דלא תקינו רבנן נשואין לקטן מ"מ לענין דלא הנה בעילתו בעילת זנות כו' עכ"ל והגני מבאר פכאן פרט אחד שנתקשו בה אבות העולם והרוצה לעמוד על דבר יענין שם היטב (בדרף צ"ו ע"ב) דלא תיקנו רבנן נשואין לקטן ובתוס' שם ובסנהדרין (דף ע"ו ע"ב) ובתוספת שם ובבבא בתרא (דף קנ"ו) ובאבן העזר (סימן א' וסימן ל"ז וסימן מ"ג קמ"ה קנ"ה וקנ"ו) ובבב"ם (הלכות אישות פרק ד' ופרק י"א מהלכות אישות ובפרק כ"א מהלכות איסורי ביאה ופרק ו' מהלכות גירושין) ואז תבוא על המכונן שבה.

בתחלה אני אומר מה שהרעישו על הר"מ לומר פן דסבר דקטן קונדם י"ג שנה ויום אחד
והבאת שתי שערות אסור לקדש אשה ונהה פננות אצלו ותמה הדרכי משה מנא להו
דהר"מ סובר פן דהא ר"מ ו"ל פתב דברי הגמרא ממש כו' הנה אפשר לומר דהר"מ ו"ל
נקיט פננות הוא כו' הא ודאי דאף חצי שנה קונדם הנה זנות פנין דאין קידושין לקטן
ולשיטת רש"י והתוס' דפירשו דאין משיאין אשה לקטן ושם תזנה עליו משא"כ בחצי
שנה קונדם שיודע לשמור אותה כמ"ש רש"י ו"ל בסנהדרין (דף ע"ו ע"ב) יע"ש היטב.

ונה שפתב החלקת מחוקק בא"ה (סימן א') דלשון הר"מ ו"ל אינו מורה פה. ואעפ"כ
נדחקו האחרונים בדבריו וכתב דהר"מ נמי סובר כפרש"י ותוס' דחצי שנה קונדם מותר
להשיאו אשה והא דמקשה בבבא בתרא (דף קנ"ו ע"א) אמר רבי יהודה אמר שמואל
בודקין לקדושין ולגירושין כו' לשיטת רש"י פירש שם רשב"ם וגם התוס' דבודקין לידע
אי קדושין דאורייתא או לאו ועצה טובה הוא זה ופריה וכי מאחר דבודקין לקדושין
לגירושין אמאי בדקינו כו' והקשו התוס' וא"כ וכי חובה הוא לבדוק בקדושין ונהלא אינו
אלא עצה טובה כו' יע"ש ולדברי הר"מ א"ש דנדאי חובה הוא לבדוק ויש לו הברע
מסוגיא זאת מדפריה וכי מאחר דבדקינו לקדושין כו' דאסור להשיא אשה לבנו קטן
קונדם י"ג שנה אפילו חצי שנה קונדם דהנה פננות דכיון דלא תקינו רבנן נישואין לקטן
כו'.

והנה לדעת הר"מ ו"ל (בהלכות אישות פרק א') דאי זו קדשה כל שפא עליה פננות כו'
אפילו אינה מופקרת לכל כו' א"כ אסור להשיא אשה לקטן פנין דאין לו כו' א"כ הנה
קדשה לדידיה דס"ל דפלגש אסורה כמו שמבואר בהל' אישות ובהלכות מלכים שפתב
הלחם משנה דלהר"מ פשמיחדה לעצמו לפלגש הנה קדשה כו' אמנם אין ראי' זו מברעת
דאף דס"ל להרמב"ם פן מ"מ פנין דקדושין הנה אצלו לא חשיבה קדשה ונדע שכן פתב
הרא"ש ו"ל במסכת קידושין (פרק מ"ב ומ"ז) פנין דבקדושין הנה אצלו אף דלא תקינו
רבנן נישואין לקטן לא הנה קדשה.

וכן פתב המשנה למלך (בהל' איסורי ביאה פרק ח"י) דמביא בשם הריב"ש דמדאמר
ר"א פנוי הבא על הפנוי' הנה זונה ומדקאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות
משמע כשפא עליה לשם אישות אף שאין הקדושין פלום אפ"ה לא הנה זונה ונדון הרב
בקטנה שהלכה אביה למדינת הים יע"ש ועיין בתוס' בקדושין (דף מ"ב) והמגיד משנה
ו"ל פתב בריש הלכות אישות דטעמא דר"א דעשאה זונה דהנה איסורא דאורייתא
דקדשה ואפ"ה ע"י קידושין אף שאין הקדושין פלום אפ"ה לא הנה זונה ולכך נסתפקו
שפיר בדברי הרמב"ם ו"ל אי אסור להשיא אשה קונדם י"ג שנה חצי שנה קונדם דלדידיה
הנה קדשה או דמותר פנין דע"י קידושין הנה אצלו ומיהו קונדם י"ג אסור דאינו יודע
לשומר ושמא תזנה עליו וכפרש"י ותוס' בסנהדרין יע"ש היטב.

אבל לשיטת הסוברים דפלגש מותרת להדיט א"כ ודאי דאין איסור בחצי שנה קונדם
דמאי שפא מפלגש ואף דאנו פסקינו באבן העזר (סי' כ"ז) דאסור בפלגש היינו מדרבנן
וכמ"ש הרא"ש ו"ל דבושה היא מלטבול ולא משום קדשה דלא פסיק הרא"ש כהר"מ
ו"ל אלא דקדשה בעומדת בקובה של זונות כו' או כפי הרמב"ן שהשיג על הר"מ בהך
דפילגש כמ"ש בשרשים יע"ש ובקדושי קטן ודאי דלא שניף חשש דבושה היא מלטבול

כִּינּוּן דְּבִקְדוּשֵׁינָהּ הִיא אֲצִלוּ וְדָאִי דְּמִוֹתֶרֶת חֲצִי שָׁנָה קִוְדָם י"ג וְעֵינָן בְּמִשְׁנָה לְמַלְךְ (בְּהִלְכוֹת
אִסּוּרֵי בִיאָה פָּרָק י"ח) שְׁנִסְתַּפֵּק בְּדָבָר זֶה לִר"א דְּאָמַר פְּנוּי הֵבֵא עַל הַפְּנוּיָה דְּעִשְׂאָה
זוּנָה אִי דְּנִקְא בְּלֵא קִידוּשֵׁינָה כו' אוּ אֲפִילוּ בְּקִידוּשֵׁינָה כָּל זְמַן שְׁלֵא נְתַקְיָיִם הָאִישׁוֹת וּלפ"ז
בְּקִטּוֹן דְּלֵא תַקּוּן רַבְּנָן נְשׂוּאֵינָה הֵנָּה זוּנָה וְאַף דְּמִצְוָה לְהַשְׁיֵאֵן סְמוּךְ לְפִירְקָן כו' עכ"ל וְלֵא
יְדַעְתִּי הִיאָה הֶרְפִּיב זֹאת דְּהָרִי הַמַּגִּיד מִשְׁנָה פְּתַב רִישׁ הַל' אִישׁוֹת דְּטַעֲמָא דִּר"א דְּפְנוּי
הֵבֵא עַל הַפְּנוּיָה עִשְׂאָה זוּנָה מִשׁוּם דְּהֵנָּה קִדְשָׁה לְדַעַת הִר"מ וְאַפִּילוּ לְדַעַת הִר"א מ"מ
אִיפָּא עֲשֵׂה דְּבַר תּוֹרָה וְדָבַק בְּאַשְׁתּוֹ כו' יע"ש מִשְׁמַע אִי לִיכָּא אִסּוּרָא דְּאוֹרְיִיתָא לֵא הֵנָּה
זוּנָה וְכִינּוּן שְׁהוּא פְּתַב דְּקִטּוֹן כִּינּוּן שְׁלֵא נְתַקְיָיִם הָאִישׁוֹת הֵנָּה זוּנָה ע"כ דְּלִדְיָדִיָּה חֲשִׁיב
אִסּוּרָא דְּקִדְשָׁה אוּ אִסּוּר עֲשֵׂה וְהִיאָה פְּתַב כְּפִי רִש"י בְּהַךְ דְּסִנְהֶדְרִין דְּמִשְׁיֵאֵן סְמוּךְ
לְפִירְקָן הֵינּוּ קוְדָם י"ג שָׁנָה וְזֶה וְדָאִי אִי אֲפָשָׁר דְּהִיאָה הִתִּירוּ אִסּוּרָא לְקִטּוֹן אִסּוּר
דְּאוֹרְיִיתָא וְאַפְּשָׁר דְּהוּא ו"ל סוּבְר דְּטַעֲמָא דְּזוּנָה לֵא מִשׁוּם אִסּוּרָא דְּאוֹרְיִי' הוּא שְׁהָרִי
הַת"ה מְבִיא הַח"מ (בְּסִימָן כ"ז) דְּסוּבְר דְּאִסּוּר פְּנוּיָה אֵינָה מִן הַתּוֹרָה כָּלֵל כו' וְאַפ"ה
אָמַר ר"א דְּפְנוּי הֵבֵא עַל הַפְּנוּיָה עִשְׂאָה זוּנָה כו' אֲלֵא ע"כ דְּלֵא תְּלִיָּא בְּאִסּוּרָא כו' וּלְכַךְ
מְוִתֵר לְהַשְׁיֵא אִשָּׁה לְבָנוּ קִטּוֹן כו': וְרֵאִיתִי לְהַחֲלִיקַת מְחֻקָּק וּבֵית שְׁמוּאֵל (בְּסִימָן א' וּמ"ג)
שְׁפָתְבוּ עַל מַה שְׁפָתַב הַב"ח דָּאֵם קִיבֵל אָבִיו קִידוּשֵׁינָה וְקִידְשׁ לֹו אִשָּׁה קוְדָם י"ג שָׁנָה
דְּמִוֹתֶר לֹו דְּהֵנָּה קִידוּשֵׁינָה מְדַרְבְּנָן כו' וְעֵלְיוּ לְהַבִּיא רֵאִיָּה לְחַדְשׁ דִּין חֲדָשׁ כְּזֶה עכ"ל וְאַנִּי
בְּעֵנֵי לֹא יְדַעְתִּי לְמַה דְּחָאוּ לְהַב"ח ו"ל בְּשִׁתֵּי יָדִים דְּהָרִי בְּגִיטִין אֲמַרִּינוּ (דָּף נ"ט וס"ה)
דְּקִטּוֹן אָף שְׁאִין יָכוֹל לְעִשׂוֹת שְׁלִיחַ מ"מ זְכִין לֹו שְׁלֵא בְּפְנוּי וּבְקִדוּשֵׁינָה (דָּף ס"ב ע"א)
אָמַר רַב גִּידֵל זְכִין לְאָדָם שְׁלֵא בְּפְנוּי כו' וְהֵנָּה מִן הַתּוֹרָה אִי עכ"פ מְדַרְבְּנָן וְעֵינָן בְּסִפְר
פְּנוּי יְהוּשֻׁעַ בְּמַסְכַּת קִידוּשֵׁינָה דָּאִי דְּאִין קִטּוֹן עוֹשֵׂה שְׁלִיחַ מ"מ זְכִיָּה עַדִּיפָּא מְשָׁלִיחוֹת כו'
וּא"כ וְדָאִי לְדַעַת רִש"י בְּמַסְכַּת בָּבָא מְצִיעָא בְּפָרָק אֵיזְהוּ נְשֻׁף וּבְבָא בְּתָרָא (דָּף ק"מ)
דְּמְדַרְבְּנָן אֵית לִיָּה זְכִיָּה וּא"כ בְּקִיבֵל אָבִיו קִידוּשֵׁינָה וְדָאִי הֵנָּה קִידוּשֵׁינָה דְּזְכוּת הוּא לֹו
וּפְחוֹת מְחֲצִי שָׁנָה קוְדָם י"ג דְּלֵאוּ זְכוּת הוּא לֹו שְׁמָא תְּזַנְּה עֵלְיוּ וְאִינוּ יָכוֹל לְשׁוֹמְרָה לֵא
תַקְנוּ רַבְּנָן נְשׂוּאֵינָה כו' אָף שְׁקִידְשׁ לֹו אָבִיו כו' אִשָּׁה וּבְחֲצִי שָׁנָה קוְדָם דְּלִיכָּא לְמִיחַשׁ
שְׁמָא תְּזַנְּה עֵלְיוּ וְזְכוּת הוּא לֹו הֵנָּה קִידוּשֵׁינָה מְדַרְבְּנָן כו': הֵן אֲמַת שְׁרָאִיתִי לְהַמְשִׁנָּה לְמַלְךְ
(הִלְכוֹת גִּירוּשֵׁינָה פָּרָק שְׁשִׁי הִלְכָה ג') שְׁפָתַב עַל מַה שְׁפָתַב הַטּוֹר (בְּסִימָן קנ"ה) דְּטוֹב
לְבָדוּק בְּשַׁעַת גִּירוּשֵׁינָה אִם הוּא גְּדוּל דְּתִיקְשָׁה מ"מ אִם הוּא קִטּוֹן אִין קִידוּשֵׁינָה קִידוּשֵׁינָה
כו'.

וְתַנְרֵץ לְשִׁיטַת ר"י בַּר בְּרוּזְיָלִי שְׁהַבִּיא מֵהִר"י קוּ בְּשׁוֹרְשׁ ל' דְּקִטּוֹן שְׁקִידְשׁ לֹו אָבִיו אִשָּׁה
דְּצָרִיכָה גִט דְּזְכִין לְאָדָם שְׁלֵא בְּפְנוּי א"ש וְכַתְּב בְּמִשְׁנָה לְמַלְךְ דְּמִן הַתּוֹרָה קָאֵמַר יע"ש
הֵיטַב וּא"כ לְדִידוֹן דְּקִטּוֹן אֵית לִיָּה זְכִיָּה מְדַרְבְּנָן שְׁפִיר פְּתַב הַב"ח ו"ל דְּקִטּוֹן שְׁקִידְשׁ לֹו
אָבִיו אִשָּׁה חֲצִי שָׁנָה קוְדָם דְּקִדוּשֵׁינָה מְדַרְבְּנָן הֵנָּה קִידוּשֵׁינָה כו' וְהָרִי יֵשׁ לֹו עֵדִים נְאֻמָּנִים
לְדִין זֶה.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת לְמֵאֵן דָּאִית לִיָּה דְּקִטּוֹן אֵית לִיָּה זְכִיָּה מִן הַתּוֹרָה א"כ קִשְׂיָּה הָא דְּאֲמַרִּינוּ
בְּקִדוּשֵׁינָה (דָּף י"ט ע"א) עֲלָה דְּהָךְ מַהוּ שְׁמִינְעַד אָדָם לְבָנוּ קִטּוֹן א"כ מְצִינוּ אִישׁוֹת לְקִטּוֹן
כו' וּמְסִיק דָּאִינוּ מִינְעַד כו' וְאִי אֲמַרִּינוּ דְּקִטּוֹן אֵית לִיָּה זְכִיָּה מִן הַתּוֹרָה הִדְרָא קוּשְׂיָּה
לְדוּכְתֵּי דְּמְצִינוּ אִישׁוֹת לְקִטּוֹן מִן הַתּוֹרָה שְׁקִידְשׁ לֹו אָבִיו אִשָּׁה כו' אָבֵל הַנְּרָאָה דְּמְדַפְרִיָּה
שְׁם בְּתַר הַכִּי מֵאִי הֵנָּה עֲלָה מִשְׁמַע דְּלֵא חֲנִישׁ לְהָךְ קוּשְׂיָּה דְּמְצִינוּ לְמִימַר דְּהַתּוֹרָה מִינְעַטָּה

דאינו חייב מיתה כו' ה"ה פאן נמי אף שקדושין הנה קידושין מן התורה למאן דאית ליה דקטן אית ליה זכיה מן התורה אפ"ה מיעטה התורה איש פרט לקטן דאינו חייב מיתה.

שוב מצאתי בספר פני יהושע שכתב פן עלה דהה פריה מאי הנה עלה יע"ש היטב וא"כ א"ש ג"כ פאן. ויש לנו דברים ארוכים בההיא דקדושין ובמקום אחר אאריה בזה בעזה"י ולפ"ז צדקו יחדי דברי הב"ח ז"ל: והנה יש להקשות על סברת ר"י בר ברזילי דכתב דקטן שקידש לו אביו אשה דהנה לכל הפחות קידושין מדרבנן דקטן אית ליה זכיה ליה מדרבנן.

יש להקשות שהרי הרמב"ם (בהלכות אישות פרק ה') ובאבן העזר (סימן כ"ט) דהילך מנה ותתקדש לפלוני דמקודשת והוא נלמד מגמרא דקדושין (דף ה') כתבו הפוסקים דוקא שאותו פלוני שוין שליח או שקידש אח"כ ולשיטת ר"י בר ברזילי אפילו לא שוין שליח כלל אפ"ה הנה קידושין מטעם זכיה דפין לאדם שלא בפניו כו' ומה לי קטן או גדול דהא אמר בבבא בתרא (דף קנ"ה) דזכין לקטן וכ"ש לגדול כו' אלא ודאי דליתא לסברת ר"י בר ברזילי דאפשר דאין זה זכות לו דמתחייב במזונות ואף דמעשה ידיה תחת מזונות מ"מ זימנין דלא ספקה ועוד דנאסר בששה נשים כו' וגם על המשנה למלך אני תמה דהיא רוצה לומר דגם הטור ס"ל הו סברא נהלא בהה דהילך מנה ותתקדש לפלוני כתב דוקא שאותו פלוני עשאו שליח או שקדשה אח"כ ואמאי נימא דזכין לאדם כו' אבל בנראה לי בזה ונדאי בגדול לא אמרינן דליהוי קידושין דנמצא ממלא כל העולם כולו ממזרים דשמא יקדיש לו ראובן אשה במדינה זו וילך הוא וישא במדינה אחרת אחותה ולא ידע כלל שקידש לו ראובן אשה וילך אמרינן דאינה מקודשת אלא א"כ עשאו שליח דכה"ג אמרינן ביבמות דלא ישא אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת כו' מה שאין פן בהה שקידש לו אביו אשה דינע מהקדושין ונדאי דלא שיהו שמא ישא אחותה במדינה אחרת ושפיר הנה קידושין מדרבנן כו' ודו"ק היטב לפענ"ד: זאת תורת העולה מדברינו דלשיטת רש"י ותוס' והרא"ש דבבבא שנה קודם מותר להשיא אשה לקטן ומצנה נמי איכא דלשיטתיהו דאין קדשה אלא במתקנת ומזונות לזנות ופילגש מותרת אף להדיט ואיסורא דרבנן הוא דאיכא כמ"ש הרא"ש בקדושין דבושה היא מלטבול מה שאין פן בע"י קידושין ודאי דלאו בושה היא מלטבול ומותרת כו' ואם קידש לו אביו אשה לשיטת ר"י בר ברזילי והוא סברת הב"ח קידושין מדרבנן לפי מה דקיי"ל דקטן אית ליה זכיה מדרבנן וקודם י"ג שנה לא הנה קידושין אפילו אם קידש לו אביו אשה אף למאן דאית ליה דקטן אית ליה זכיה מן התורה אפ"ה אינה מקודשת דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ומצינו לעקור דבר מן התורה וא"כ א"ש דכתב הטור (בסימן קמ"א) בהל' גירושין דבודקין לגירושין כו' ולשיטת הרמב"ם ז"ל ודאי דקודם י"ג הנה זנות דכן משמע לשונו דכתב דכזנות הוא כו' משמע מלשונו דטעמא הנה משום דהנה זנות כו' ודוק היטב לפענ"ד: סליק פרק ששי הבע"י פרק שמיני הערל בדרף ע"ה ע"א גמרא ומאן תנא דפליג תנא דבר"י ישמעאל הוא דאמר בנב בעל שתי ראיות מדבר ובמצורע מוחלט הפתוב מדבר והאי עד אשר יטהר עד דמייתי כפרה כו' עכ"ל ראיתי לבאר בכאן סוגיא אחת בחולין (דף ק"מ ע"א) שלח תשלח אפי' לדבר מצוה כו' ומסיק לטהרת מצורע דהנה אמינא גדול השלום כו' יע"ש היטב והרמב"ם ז"ל (בהל' שחיטה פי"ג) כתב שלח תשלח אפילו מאה פעמים כו' ולא יטול אדם אם על הבנים אפילו לטהר

את המצורע וכתב הלחם משנה דלאו מלשון שלח תשלח משמע ליה דאיצטריף לדבר מצנה כו' עכ"ל והנה לכאורה נראה לומר דהר"מ לשיטתו לא איצטריף תשלח לדבר מצנה דבגמרא מסקינן דהנה אמיןא לדבר מצנה לטהרת מצורע דגדול השלום שגאסר בתשמיש המטה ופירש"י ז"ל דאתיא כמאן דאמר במועד קטן דמצורע בימי ספורו אסור בתשמיש המטה וכל שפן בימי חלוטו כו' רצונו מבואר דלמאן דסובר דבימי חלוטו מותר אין פאן גדול השלום ואין לומר דמוקי קרא למצורע בימי ספורו דנדאי אסור בתשמיש המטה כו' ובמצורע עני שמביא עוף קרבנו דיש לומר דכיון דטבל בליל שביעי נדאי כפירתו אינו מעכב לאסור בתשמיש המטה וכן הוא בר"מ הל' טומאת צרעת כמו שיתבאר בסמוך דז' ימים פתיב כו' אלא על פרחו למאן דאמר מצורע בימי ספורו וכ"ש בימי חלוטו כו' וא"כ הרמב"ם ז"ל דפסק (בהל' טומאת צרעת פי"א הלכה ו') דמצורע בימי חלוטו מותר בתשמיש המטה נדאי דלא איצטריף תשלח לדבר מצנה דמאי אןלמ' האי עשה מהאי עשה כו' ולכך כתב שפיר דתשלח אפילו מאה פעמים כו' אבל דבריו בפירוש המשניות אינם פן שהרי כתב שם וזה לשונו שם שלח הוא המקור והמקור נופל בין על הרבה ובין מעט כו' הרי בהדיא דתשלח לדבר מצנה משמע כו' ועוד יש לתמוה דהגמרא פריף לר' יהודה דאמר שלח מעיקרא משמע כו' ומשמע דאפילו לר' יהודה מוקי תשלח אפילו לדבר מצנה והא ר' יהודה אית ליה בהדיא במועד קטן דמצורע בימי חלוטו מותר בתשמיש המטה כו' והא לדידיה לא איצטריף קרא להכי דליכא גדול השלום כו' אבל הנראה לי בזה דבפסחים (דף נ"ט ע"א) אמרינן אין לה דבר שמאותר אחר תמיד של בין הערבים כו' ר"י בנו של ר"י בן ברוקה אף מחוסר פיפורים בע"פ דיבוא עשה דפסח וידחה עשה שאין בו פרת כו' וא"כ אף למאן דאמר מצורע בימי חלוטו מותר בתשמיש המטה אפ"ה איצטריף תשלח לדבר מצנה למצורע עני שמביא עוף שחל שמיני שלו בע"פ דאי לא תשלח ה"א יבוא עשה דפסח וידחה עשה שאינבו פרת לכך פתיב תשלח כו' וא"כ שפיר כתב הלחם משנה דתשלח לאו לומר אפילו מאה פעמים כו' ובזה אתיא שפיר מ"ש רש"י ז"ל שם לדבר מצנה מנין כגון קן יולדת ולטהר את המצורע ולכאורה יש להקשות דמן יולדת בלאו קרא לא דחי דליכא גדול השלום דמותר בתשמיש המטה קודם הבאת קרבנותיה כו' אלא דפי' פן אליכא דהילכתא דאנן קיימא לן דנשים בראשון חובה לעשות פסח וא"כ נדאי איצטריף לחל מ"א ופ"א שלה בע"פ דה"א דיבוא עשה דפסח וידחה כו' לכך איצטריף תשלח אפילו לדבר מצנה דלא דחי כו'.

ולפ"ז אתי נמי שפיר לר' יהודה דס"ל דמצורע בימי חלוטו מותר בתשמיש המטה אפ"ה תשלח כו' אלא דקשיא לי למה ליה לאוקמיה דסד"א דגדול השלום וא"כ תיקשה לר' יהודה אמאי לא אוקמיה ככ"ע ולמצורע שחל שמיני שלו בערב פסח כמ"ש לעיל: ובזה יש לבאר דברי הר"מ ז"ל בהלכות שחיטה שכתב דחולין שנשחטו בעזרה אסורין באכילה ובהנאה מן התורה והקשו עליו דהא הרמב"ם ז"ל פסק בהל' מאכלות אסורות כר"א דכל מקום שגאמר לא יאכל אהד אסור אכילה ונהנאה במשמע וע"כ מאותו גליף ליה דהר"מ פסוק בהלכות עכו"ם וחקותיהם דאסור ליתן מתנת חנם לנכרי וסבירא ליה דדברים ככתבן כו' וא"כ מנא ליה דחולין שנשחטו בעזרה דאורייתא עכ"ל והנה יש לומר בהא דקאמר בחולין רב אשי אמר בפ"ר בחלב אסור באכילה מלא תאכל כל תועבה כל שתעבתי לה הרי הוא בכל תאכל כו' ופריף מעשה שבת ליתסר כו' שילוח הקן

ליתסר לא אמרה תורה שלח לתקלה כו' ופירש"י בפירושו ראשון שילוח הקן ליתסר היינו לאחר שעבר ולקח האם לעצמו ליתסר דלא תאכל כל תועבה כו' יע"ש היטב והנה הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ב מהל' בכורות הצורם אנון קדשים כו' אסור מלא תאכל כל תועבה כו' ודרשא גמורה הוא לדעתו ז"ל וא"כ איכא למימר דחולין שנשחטו בעזרה דאסורין באכילה מן התורה מדכתיב פי ירחק ממך המקום בריחוק מקום אתה זוכת ואוכל ואי אתה זוכת ואוכל בקירוב מקום וא"כ חולין שנשחטו בעזרה נמי נעבדה בה עבירה כמו בשר בחלב וכמבואר בפוסקים ונהנה שפיר מלא תאכל כל תועבה פל שתיעבתי לך הרי הוא בכל תאכל כו' ואיסור הנאה נמי במשמע כדר"א דאמר פל מקום שנאמר לא יאכל אכילה ונהנאה במשמע כו' כמו דיליף רב אשי בפרק כל הבשר (בדף קט"ו ע"א) בשר בחלב דאסור באכילה ובהנאה.

דהשתא ליכא למימר מעשה שבת יוכיחו דמה להנה שכן מותרין באכילה משא"כ חולין שנשחטו בעזרה דאסורין באכילה מקרא דכי ירחק כו' שפיר מצינו למילף דאסורין בהנאה מן התורה מלא תאכל כל תועבה כו' ולכך פסק שפיר דאסורין בהנאה מן התורה כו': אמנם לרב יהודה דמסיק אליביה בפסחים (דף כ"ב ע"א) דלדידיה דיליף מאותו דכל איסורין שבתורה אסורין באכילה ובהנאה חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ליכא למימר דאסורין מלא תאכל כל תועבה דלדידיה ליכא למימר דסבר הך דרשא דאל"כ יקשה קושית הגמרא לשם שילוח הקן ליתסר מלא תאכל כל תועבה דלדידיה ליכא לשנויי לא אמרה תורה שלח לתקלה דהא ר' יהודה ס"ל בחולין (דף ק"מ ע"א) הנוטל אם על הפנים ר"י אומר לוקה ואינו משלח דסובר שלח מעיקרא משמע וא"כ שילוח הקן ליתסר דאי דלא אמרה תורה שלח לתקלה לפירושו ראשון שם ברש"י דלא אמרה תורה כלל כשלקחה דלשלח כו' אלא ע"כ דלית ליה לר"י הך דרשא דלא תאכל כל תועבה ולכך אמר שפיר לר"י חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא משא"כ להרמב"ם ז"ל דפסק כרבנן בהל' שחיטה דהנוטל אם על הפנים ואינו לוקה דהנה לאו הנייתק לעשה שפיר פסק דחולין שנשחטו בעזרה אסורין בהנאה מן התורה: סוגיא זו דחולין שנשחטו בעזרה הואיל ואתי לידן נימא ביה מילתא בפסחים (דף כ"ב ע"א) חולין שנשחטו בעזרה מן התורה ואינדו חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ובתוס' בד"ה חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא פ"י בקונטרס לאו דאורייתא בהנאה כו' ולקמן בשמעתין כו' הקשה רשב"א בתורת פהגים ממעט ר"י חולין שנשחטו בעזרה כו' עכ"ל והנה מהרש"ל ומהרש"א ז"ל העירו בזה דמאי מוכח מלקמן טפי מהכי דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא באכילה דאימא לענן הנאה אמר כו' ועוד היאך תלוי קושית הרשב"א ז"ל דוקא לשיטת התוס' דכתבו דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא היינו באכילה הא גם לפירש"י ז"ל יקשה זאת הקושית דכיון דלר' יהודה דסובר דחולין שנשחטו בעזרה מותרין בהנאה ל"ל הוא למעט משריפה כו'.

אבל הנראה לי בזה דלפי מה דמסיק בחולין ובפסחים הך ק"ו דאיסי בן יהודה דיליף בשר בחלב דאסור בהנאה מק"ו מערלה שלא נעבדה עבירה כו' א"כ ה"ה חולין שנשחטו בעזרה נמי מצינו למילף בהך ק"ו דחולין ג"כ נעבדה בהו עבירה דאסור לשחוט חולין בעזרה ומצינו למילף בק"ו מערלה כו' ואין להקשות היאך מצינו למילף דאיכא למיפרך מה לכלאי הפסח שכן לוקין שלא כדכתיב אכילתו כו' כדפריש על בשר בחלב וכאן לא

שׁינָה תִירוּצָא דְהֵתָם דְהֵתוּ פְתָבוּ (בְּדָף כ"ה ע"ב) בְּפִסְחִים דְהָא דְלֵא קְאָמַר בְּחֻלְיִן שְׁנַשְׁחֲטוּ בְּעֵזְרָה הַפֶּל מוֹדִים שְׁלוּקִין שְׁלֵא פְדָרָה אַכִּילְתוּן דְמִפִּי יִרְחַק וְאֶכְלַת נִפְקָא כּו' יע"ש הֵיטֵב וּא"כ אִיפָא לְמִיפְרָה מַה לְכִלְאֵי הַפָּרָם כּו' דִּי"ל דְבִאֲמַת דִּילִיף בְּשׂר בְּחֻלְבּ מִק"ו מִהֲנָה תֵלֵת תּוּ אִיפָא לְמִילָף חֻלְיִן בְּעֵזְרָה מְעַרְלָה וְחֻמְזִין בְּפִסְחָא וּבְשׂר בְּחֻלְבּ יוֹכִיחַ וְאִי מַה לְבְּשׂר בְּחֻלְבּ שְׁפִן לֹקִינִי שְׁלֵא פְדָרָה אַכִּילְתוּן חֻמְזִין בְּפִסְחָא יוֹכִיחַ דְהֵשְׁתָּא לִיפָא מִיפְרָה מַה לְהֲנָה שְׁפִן גִּידוּלֵי קַרְקַע פְּדָרְכִינוּ פִּירְכָא פֶּל דְהוּ אִי הָדַר דִּינָא דְבְּשׂר בְּחֻלְבּ אִינוּ גִּידוּלֵי קַרְקַע כּו' אֲלֵא דְלִיפָא לְמִילָף מִהֲנָה דְהֵתוּס' הַקְשׁוּ לְשֵׁם בְּחֻלְיִן (דָּף קט"ו ע"ב) דְמַה לְהֲנָה שְׁפִן בְּשִׁרְיָפָה וִי"ל הִיא גּוּפָא גִילִיף וּבְחֻלְיִן שְׁנַשְׁחֲטוּ בְּעֵזְרָה לִיפָא לְמִימַר הִיא גּוּפָא גִילִיף שְׁיָהָא בְּשִׁרְיָפָה דְהָא כְּתִיב הוּא לְמַעַט חֻלְיִן בְּעֵזְרָה מְשִׁרְיָפָה.

ולפ"ז לְשִׁיטַת רַש"י לֹא הָוָה מְצִי לְהַקְשׁוֹת לְמָה לִי הוּא דְאִינוּ בְּשִׁרְיָפָה הָא מוֹתְרִין בְּהֲנָאָה יֵשׁ לוֹמַר מְדַכְתִּיב הוּא דְאִינוּ בְּשִׁרְיָפָה יְדַעִינוּ דְמוֹתְרִין בְּהֲנָאָה דְתוּ לִיפָא לְמִילָף בַּק"ו כּו' מִשָּׂא"כ אִי לֹא הָוָה כְּתִיב הוּא לְמַעַט חֻלְיִן שְׁנַשְׁחֲטוּ בְּעֵזְרָה מְשִׁרְיָפָה הָוָה אֲמִינָא דְגִילִיף הֲנָאָה וּשְׁרִיפָה בַּק"ו מִהֲנָה תֵלֵת.

מַה שְׁאִין פֶּן לְשִׁיטַת הַתּוֹס' שְׁפִירְשׁוּ דְחֻלְיִן בְּעֵזְרָה לֹא דְאוּרִייתָא הֵינּוּ אֶפְיָלוּ בְּאַכִּילָה לֹא דְאוּרִייתָא וְעַל פֶּן הִקְשׁוּ לְהֵם שְׁפִיר לְמָה לִי הוּא דְלֵא גִילִיף בַּק"ו מִהֲנָה תֵלֵת דְאַכִּילָה וְדֵאִי לֹא מְצִי לְמִילָף בַּק"ו דְחֹרֶשׁ בְּשׂוֹר וְחֻמְזִין יוֹכִיחַ דְכֵהָא גּוּנָא פִּרְיָה בְּחֻלְיִן (דָּף קט"ו ע"ב) אִי הָכִי אַכִּילָה נְמִי לִיתִי בַּק"ו וּמְשַׁנֵּי דְאִיפָא לְמִימַר חֹרֶשׁ בְּשׂוֹר וְחֻמְזִין יוֹכִיחַ כּו' יע"ש וְהִקְשׁוּ לְהֵם שְׁפִיר דְלְמָה לִי מִיְעוּטָא דְהוּא לוֹמַר דְחֻלְיִן שְׁנַשְׁחֲטוּ בְּעֵזְרָה אִינוּ בְּשִׁרְיָפָה כּו'.

וְהִנֵּה הַר"מ ז"ל בְּשׁוֹרֶשׁ הַשְּׁנִי פָתַב דְכָל דְבָר הַנְּלַמֵּד בִּי"ג מִדּוֹת הָוָה דְבָרֵי סוֹפְרִים כּו' וְאִף שְׁדִינָן דִּין תּוֹרָה מ"מ גְּקָרְאִין דְבָרֵי סוֹפְרִים וּלפ"ז א"ש דְמִפְּאֵן אִין רֵאזִיָּה דְאִיפָא לְמִימַר מַה שְׁאָמַר וְאִיזִיד חֻלְיִן שְׁנַשְׁחֲטוּ בְּעֵזְרָה לֹא דְאוּרִייתָא הֵינּוּ דִילְפִינָן מִק"ו וְשְׁפִיר אָמַר דְלֹא דְאוּרִייתָא וּמֵאֵן דְאִית לִיהָ דְכָל אִיסוּרִין יִלִיף מִנְבִּילָה ע"כ אוֹתוּ לְחֻלְיִן שְׁנַשְׁחֲטוּ בְּעֵזְרָה וְאִף דַּק"ו הוּא מ"מ מִיִּלְתָּא דְאֲתָא בַּק"ו טָרַח וְכָתַב לָהּ קָרָא כּו' מִשָּׂא"כ לְקַמֵּן דְקָאָמַר מְפָדֵי חֻזְקִי וּר"א כּו' מֵאִי בִינְיָהוּ לְדִינָא ע"כ הָא דְקָאָמַר חֻלְיִן שְׁנַשְׁחֲטוּ בְּעֵזְרָה לֹא דְאוּרִייתָא הֵינּוּ ע"כ אִף בְּאַכִּילָה דַּל"כ אִין נ"מ לְדִינָא דְאֲתָא בַּק"ו וְאִף דְנִקְרְאִין דְבָרֵי סוֹפְרִים מ"מ דִּינָן דִּין תּוֹרָה מְמַשׁ כְּמוֹ שְׁפָתַב הַר"מ בְּסִפְרָה הַמְצִוֹת בְּשׁוֹרֶשׁ הַשְּׁנִי וְהִבִּיאֵן הַפֶּסֶף מְשַׁנָּה בְּרִישׁ הַל' אִישׁוֹת שְׁהָרֵי פֶסֶף לֹא לְמַדּוּ אֲלֵא בְּגִזְרָה שְׁנָה כּו' יע"ש הֵיטֵב אֲלֵא עַל פְּרָחָה לֹא דְאוּרִייתָא אִף בְּאַכִּילָה וְשְׁפִיר אִיפָא לְמִימַר חֹרֶשׁ בְּשׂוֹר וְחֻמְזִין יוֹכִיחַ כּו': וְהִנֵּה רֵאזִיָּה לְהַעִיר בְּכָאֵן מַה דְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין (דָּף נ"ח ע"ב) דְהַמְקַדָּשׁ בְּאִיסוּרֵי הֲנָאָה בְּחֻלְיִן שְׁנַשְׁחֲטוּ בְּעֵזְרָה אִינָה מְקוּדָּשֶׁת ר' שְׁמַעוֹן אוֹמַר הַמְקַדָּשׁ בְּחֻלְיִן שְׁנַשְׁחֲטוּ בְּעֵזְרָה מְקוּדָּשֶׁת וּפְרִיָּה וּר"ש לִית לִיהָ דְחֻלְיִן שְׁנַשְׁחֲטוּ בְּעֵזְרָה לֹא דְאוּרִייתָא כּו' אֲלֵא הָכָא בְּשׁוֹחֲטִין וְנִמְצָא טְרִיפָה עַכ"ל יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת אֲמַאי לֹא מוֹקִי פְּלוּגְתִּיָּהוּ בְּהָכִי וְהוּא דְבִסוּף תְּמוּרָה בְּמִתְנֵי שְׁם אֱלוּ הֵן הַנְּקִבְרִין שְׁעַר נְזִיר וְחֻלְיִן שְׁנַשְׁחֲטוּ בְּעֵזְרָה ר"ש אוֹמַר חֻלְיִן שְׁנַשְׁחֲטוּ בְּעֵזְרָה יִשְׁרְפוּ כּו' וְא"כ לר"ש לְשִׁיטַתְּהָ שְׁפִיר מְקוּדָּשֶׁת דְכָל הַנְּשַׁרְפִין אֶפְרוּ מוֹתַר דְמַהֲאֵי טַעְמָא פְּסִקִינוּן בַּא"ה דְהַמְקַדָּשׁ בְּחֻמְזִין בְּפִסְחָא חוֹשְׁשִׁין לְקִדּוּשִׁין דְשְׂמָא הִילְכְתָא כּו' דְאִין בְּיַעוּר חֻמְזִין אֲלֵא שְׁרִיפָה וְשְׂמָא יֵשׁ בְּאֶפְרָה שְׁנָה פְּרוּטָה

וכן פתבו התוס' בפסחים (דף כ"ח ע"ב) יע"ש ואם כן אימא דבאה פליגי דת"ק סובר דחולין בעזרה בקבורה ולכך אינה מקודשת ור"ש לשיטתיה דסובר דחולין שנשחטו בעזרה בשריפה ונשפיר מקודשת דמזירי שיש באפר שנה פרוטה וכל הנשפין אפרן מותר.

הן אמת שרש"י ז"ל כתב בתמורה עלה דהך דר"ש אומר בשריפה היינו מדרבנן גזירה אטו קדשים פסולין כו' יע"ש וא"כ בנדאי אפרן אסור דמאי טעמא אמרינן כל הנשפין אפרן מותר פתבו התוס' בסוף תמורה דאין לה דבר שנעשית מצנתו ומועלין בה משא"כ חולין בעזרה דהנה בשריפה רק מדרבנן נדאי דאפרן אסור ופריה שפיר: אמנם פן בתוס' בד"ה וכן חי' פתבו בהדיא דהא דחולין שנשחטו בעזרה ישפיו היינו מן התורה כו' והא דקאמר היינו דגזרינן חיה אטו בהמה היינו כמו שכתבו התוס' בחולין (דף פ"ה) דמכי ירחק ממה המקום לא מרבינו אלא בהמה וחייה ועוף אינם אסורים אפילו באכילה מן התורה כלל דר"ש פליג אהך ברייתא דמרבי אפילו חיה ועוף יענין שם היטב ובאמת י"ל דלר' שמעון מן התורה בשריפה דבת"כ דריש לה בהדיא ר"י אומר יכול חולין שנשחטו בעזרה ונחטאת העוף הבא על הספק ואשם תלוי בשריפה תלמוד פי קודש הוא הוא בשריפה כו' ור"ש אומר דהוא לדרשא אחרת כו' וחולין כו' ומדכילם בהדיא אינה משמע דמן התורה הנה בשריפה יע"ש היטב ודע דלר' שמעון מצינו למימר דחולין שנשחטו בעזרה דהנה בשריפה ילפינו ליה מק"ו בהנה תלת מערלה וחמץ בפסח וכ"ה דבשריפה כו' כ"ש חולין בעזרה דנעבדה בהו עבירה דבשריפה ואי דיקשה מה להנה שפן לוקין שלא פדרה אכילתו תאמר בחולין בעזרה כמ"ש התוס' בפסחים (דף כ"ה) יע"ש ונהבאתיו לעיל דאין לומר דיליף מערלה וחמץ"פ ובשר בחלב כו' כמה שכתבתי לעיל י"ל דהא אליביה דר"ש קיימינן הכי ואיהו אית ליה בהדיא דבשר בחלב מותר בהנאה וא"כ ליכא למימר בשר בחלב יוכיח י"ל דלר"ש בלאו הכי לא קשיא כלל מה לכלאי הפנים שפן לוקין שלא פדרה אכילתו דאיהו ס"ל במכות דכל שהוא למכות ולא אמרו בכזית אלא דוקא לקרבן כו' ולדידיה פתב מהריב"ל במס' שבועות ונהביאו מהרש"ל ומהרש"א ז"ל (בדף כ"ה ע"ב) גבי שנשבע שלא יאכל חצי שיעור כתב שם דלר"ש דאית ליה דכל שהו למכות מכל שפן דס"ל דכל איסורין שבתורה לוקין שלא פדרה אכילתו יע"ש וא"כ ליכא למיפרה מה לכלאי הפנים שפן לוקין שלא פדרה אכילתו דלר"ש כל איסורין שבתורה נמי לוקין שלא פדרה אכילתו כמה שכתב מהריב"ל ולפ"ז א"כ לר"ש מצינו למימר חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא מק"ו וא"כ אימא דלהכי המקדש בחולין שנשחטו בעזרה מקודשת לר' שמעון דמזירי ביש באפר שנה פרוטה וכל הנשפין אפרן מותר ותנא קמא סבירא ליה דהנה מן הנקברין פסתם מתני' דסוף תמורה כו' ולכך אינה מקודשת: סליק פירק שמיניבמות פירק אחד עשר בדף צז ע"א בשומרת יבם של אביו הפתוב מדבר ותפוק ליה משום דודתו לעבור עליו בשני לאוין כו' עכ"ל ראיתי להעיר בכאן מה שכתב הרב הגאון הגדול כבוד מוהר"ר דוב בספרו פני יהושע בפתיחת הספר שם עלה דהך דקאמר בכתובת (דף ל"ה ע"ב) אי ר' יצחק קשיא ממזרת וילדברי הרמב"ם דפסק (בפירק ט"ו מהל' איסורי ביאה) דכל חייבי לאוין עד שיקדש ויבעל א"כ מאי קושיא ותי' הרב הג"ל דר' יצחק ע"כ סבירא ליה דחייבי לאוין אין קדושין תופסין בהן דלא יגלה ע"כ לדידיה היינו אנוסת אביו דאי בשומרת יבם לעבור

עָלֵיו בְּשָׁנֵי לְאוּיִן הָאֵר' יִצְחָק אֵיִת לִיה בְּמִכּוֹת דְּחִיבֵי פְרִיִתוֹת אֵינֵן בְּכָלֵל מְלָקוֹת אַרְבָּעִים וְע"כ בְּאַנוּסֵת אָבִיו עַכ"ל וְהִנֵּה בְּזֶה יֵשׁ לִישָׁב דְּבָרֵי מְהַרְשֵׁ"א ז"ל בְּכַתְּנֹפֶת (בְּדָף ל"ה) עֵינֵן שָׁם בְּחִידוּשָׁנוּ אֲלֵא דְאֵין אָנִי מִבֵּין דְּבָרָיו דְּנִהֵי דִינְצָאָה פֶּרֶת בְּאַחֲוֹתוֹ לְדוּנֵוּ בְּכַרְת וְלֹא בְּמִלְקוֹת הֵינֵנוּ לְאוּ דִידִיָּה דְכְתִיב גַּבִּי ח"פ אָבֵל לְאוּי נִוְכְרָאָה אַה"נ דְּלוֹקִין בְּכָל ח"פ דְּאֵיִת לִיה בַּח"פ דְּלוֹקָה וְלֹא הֵנָּה שְׁתֵּי רְשָׁעוֹת וַא"כ אֲדַרְבֵּה לְדִידִיָּה אֵיכָּא לְמִימַר בְּפִשְׁיִטוֹת בְּשׁוּמְרַת יָבָם שָׁל אָבִיו הַפְּתוּב מְדַבֵּר וְלִלְקוֹת עָלָיו דְּמִשׁוּם דּוּדְתוֹ לֹא הֵנָּה לוֹקָה לַר"י דְּחִיבֵי פְרִיִתוֹת אֵינֵן בְּכָלֵל מְלָקוֹת אַרְבָּעִים כּו'.

וְעוֹד דְּאָף אִם נִימָא דַר' יִצְחָק ס"ל דְּלֹא יִגְלָה פְּנֵי אָבִיו בְּאַנוּסֵת אָבִיו הַפְּתוּב מְדַבֵּר אַפ"ה נִימָא דַס"ל דְּנוֹקָא חִיבֵי לְאוּיִן דְּשָׂאָר הֵנָּה מְמַזְר וְאֵין קִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין בֵּה פְסֻתָם מִתְּנִימָן דְּאֵינְהוּ מְמַזְר כָּל שָׂאָר בְּשָׂר בְּלֹא יָבוּא אָבֵל חִיבֵי לְאוּיִן דְּלֹאוּ דְּשָׂאָר קִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין בֵּה דְתַפְיִסֵת קִידוּשֵׁין תְּלוּי אֵי הֵנָּה מְמַזְר כְּמָה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' בְּכַתְּנֹפֶת רִישׁ אֵלוּ נְעֻרוֹת יַע"ש הֵיטֵב וַא"כ מֵאֵי קוּשְׁיָא אֵי ר' יִצְחָק קוּשְׁיָא מְמַזְרֵת הָא בְּלֹא קִידוּשֵׁין אֵין חִיבֵי מְלָקוֹת וְדוּק לַעַנ"ד: בְּדָף ק ע"א גְּמָרָא נוֹתְנִין עָלֵיהֶם חוּמְרֵי כּו' לְמֵאֵי הִלְכְתָא אָמַר רַב פֶּפְא לְמַנְחָתָם נְקַמְצַת כְּמַנְחָת יִשְׂרָאֵל וְאֵינְהָ נְאָכְלַת כְּמַנְחָת פְּהֵגִים הָא פִּיצַד הַקּוּמְץ קָרַב בְּעֶצְמוֹ וְהַשִּׁירִים קָרִיבִין בְּעֶצְמוֹ אֵיקָרִי כָּאֵן כָּל שְׁמִמְנוּ לְאִישִׁים כּו' עַכ"ל רְאִיתִי לְכַתְּנֹב כָּאֵן דְּבָרֵי הַרְמְב"ם (דַּהֲל' אֵיסוּרֵי מְזַבְּח פֶּרֶק שְׁשִׁי) כְּתִב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ דְּכָל הָאֵסוּרִין לְמַזְבְּח אִם עָבַר וְהִקְרִיבֵן הָרִי זֶה אֵינֵנוּ לוֹקָה וְלִקְמוֹן יָבֵאָר בְּזֶה.

יֵשׁ מְקָשִׁים עַל הָא דְאָמַר בְּמַנְחָוֹת (דָּף ה' ע"ב) מִן הַבְּקָר לְהוֹצִיא אֶת הַטְּרִיפָה וּפְרִיָּה לְמָה לִי קָרָא הָא ק"ו וּמְסִיק דַּהֲוָה אֲמִינָא וְנוֹקָא אֵיטְרָפָה וְהַדָּר אֲקַדְשִׁי כּו' וּמְקָשִׁין דַּהֲוָה ע"כ לֹא אֵינְצֻטְרִיָּה אֲלֵא לְטְרִיפָה שְׁאֵינְהָ נִיכְרַת אֲלֵא לְאַחַר שְׁחִיטָה דְּטְרִיפָה הַנִּיכְרַת לֹא אֵינְצֻטְרִיָּה כְּדִמְסִיק שָׁם בְּגְמָרָא אֲלֵא עַל פְּרִיָּה לְטְרִיפָה שְׁאֵינְהָ נִיכְרַת וַא"כ מְנָא יְדַעִינֵן אֵי אֲקַדְשִׁיָּה וְהַדָּר אֵיטְרָפָה וּמְסִיק הֵנָּה פְּסוּל אֲלֵא דְמִשְׁכַּח לִי דְאֲקַדְשִׁיָּה וְעָבְרוּ עָלֵיהָ שְׁנֵה דְטְרִיפָה אֵינְהָ חִיָּה י"ב חוּדָשׁ וְע"כ לְאַחַר מְכָאֵן הוּא דְנִטְרָפָה וְאִם כֵּן לְמָה לִי בַר"ה דְּאֵין מְאַחַר נִדְרוּ בְּלֹא יִרְצָה דַּהֲל"כ לְמָה לִי מִן הַבְּקָר דַּהֲוָה לֹא מִשְׁכַּחַת לִיה אֲלֵא שְׁעָבְרוּ עָלֵיהָ שְׁלֹשׁ רְגָלִים כּו' וּבִלֹּא"ה הֵנָּה בְּלֹא יִרְצָה עַכ"ל.

וְהִנֵּה לְדַעַת הַר"מ ז"ל דְּאָמַר דְּכָל סְפֵק דְּאוֹרֵיִתָּא לְחוּמְרָא הוּא רַק מְדַרְבְּנֵן וְנוֹקָא אֵיסוּר פֶּרֶת הוּא דַּהֲוָה מִן הַתּוֹרָה כְּמוֹ אֲשֶׁם תְּלוּי א"ש דְּאֵי לֹאוּ מִן הַבְּקָר הֵנָּה אֲמִינָא מְסַפִּיקָא מוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה פִּינֵן דְּלִיכָא אֲלֵא אֵיסוּר לֹאוּ וְלִשְׁיטַת הַחוּלְקִים עַל הַר"מ וּסְבִירָא לְהוּ דְּכָל סְפִיקָא דְּאוֹרֵיִתָּא לְחוּמְרָא הֵנָּה מִן הַתּוֹרָה נְמִי לֹא קוּשְׁיָא מִיִּדֵי דְּאֵינְצֻטְרִיָּה מִן הַבְּקָר דְּאֵי לֹאוּ מִן הַבְּקָר א"כ כְּשִׁשְׁחַט וְנִמְצָא טְרִיפָה אֵינֵנוּ לוֹקָה דְּסְפִיקָא הוּא דְּשִׁמָּא אַחַר הַהִקְדָּשׁ נְעֻשָׂה טְרִיפָה לְכָף כְּתִיב מִן הַבְּקָר דְּאָף בְּאַקְדָּשָׁה וְהַדָּר אֵיטְרָפָא נְמִי אֵסוּר מִן הַתּוֹרָה וַא"כ שְׁפִיר לְקִי עָלֵיהָ דְּכָל הַפְּסוּלִין שְׁבָשׁוּר וְשֵׁה הָרִי הוּא בְּלֹא יִרְצָה כְּדִמְסִיק בְּאוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ וְהַרְמְב"ם ז"ל דְּכְתִב בַּהֲל' אֵיסוּרֵי מְזַבְּח וְהַבְּאִתִּיו לְעֵיל דְּכָל הָאֵסוּרִין לְמַזְבְּח אִם עָבַר וְהִקְרִיבֵן אֵינֵנוּ לוֹקָה וְכַתֵּב הַכֶּסֶף מְשֻׁנָּה שָׁם דְּרַבִּינוּ סוּבֵר דַּהֲוָה דְּאָמְרִינֵן בְּחוּלִין בְּפֶרֶק אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ וְלִלְקִי נְמִי מִשׁוּם לֹא יִרְצָה הֵינֵנוּ וְנוֹקָא לְאַבְנֵי דְּאָמַר לוֹקָה עַל לֹאוּ שְׁבַפְלָלוֹת מִשָּׂא"כ לְרַבָּא דַס"ל אֵין לוֹקָה עַל לֹאוּ שְׁבַפְלָלוֹת כּו' אֵינֵנוּ לוֹקָה עַל לֹאוּ דְּכָל הַפְּסוּלִין כּו' אֵין לְהַקְשׁוֹת א"כ לְמָה לִי דְּאֵין מְאַחַר נִדְרוּ בְּלֹא יִרְצָה י"ל דְּלִידִיָּה

בְּלֹא הֶכִי לֹא קָשָׁה מִיַּד דְּאִיזְטֶרִיךְ דְּאִי לֹא מִן הַבְּקָר הֵוּה סְפִיקָא דְּאִוְרִיזְיָתָא לְחִוּמָרָא מְדַרְבְּנָן כּו' וְדוּק הֵיטֵב: וְנִדַע דְּלִיפָא לְמִימַר דְּהָא דְּאִיזְטֶרִיךְ מִן הַבְּקָר וְאִין מְאַחַר נְדָרוּ בְּלֹא יִרְצָה דְּמַצִּינוּ בְּקֶרְבָן יוֹרֵשׁ דְּאִינוּ עוֹבֵר בְּבֵל תְּאַחַר י"ל דְּלֵאבְּי בְּקֶרְבָן יוֹרֵשׁ עוֹבֵר בְּבֵל תְּאַחַר כְּדָמַר בֵּר"ה (דָּף ז' ע"א) יַע"ש הֵיטֵב אֶלְא כִּמ"ש דְּלֵאבְּי לֹא קָשָׁה מִיַּד דְּאִיהוּ ס"ל דְּלוֹקִין עַל לֹא שְׂבִכְלָלוֹת וְאִיזְטֶרִיךְ מִן הַבְּקָר לְלִקוֹת עָלְיוּ כִּמ"ש לְעִיל.

וְהֵוּה בְּהָא דְּכָתַב הַכ"מ דְּהָא דְּכָתַב הַר"מ דְּכָל אִיסוּרִין אִם עֵבֵר וְהִקְרִיבֵן אִינוּ לוֹקָה דְּהֵוּה לֹא שְׂבִכְלָלוֹת לְדַעַת רְבָא וְהָא מְסִיק בְּפִסְחִים (דָּף מ"א ע"ב) נְהִי דְּתַרְתִּי לֹא לְקִי חֲדָא מִיָּהָא לְקִי. וְכֵן פָּתַב הַר"מ בְּהִלְכוֹת קֶרְבָן פִּסְחָא גַבִּי נָא וּמְבִנְשֵׁל אֶבֶל הַנְּרָאָה לִי בְּזַה דְּיֵשׁ חִילּוּק בֵּין הֵיכָא שְׂמִפּוֹרֵשׁ בְּהִדְיָא הֵלָא פְּגוֹן אֵל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּמְבִנְשֵׁל דְּהֵוּה ג"כ לְדַעַת הַר"מ לֹא שְׂבִכְלָלוֹת דְּלֹא פְּשִׁיטַת הַתּוֹס' בְּפִסְחִים (דָּף כ"ה) יַע"ש וְכְדוּמָה וְדָאִי דְּחֲדָא מִיָּהָא לְקִי מִשָּׂא"כ בְּלֹא דְּלֹא פְּתִיב בְּפִירוּשׁ עַל דְּבָר מְיֻחָד פְּגוֹן לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם דְּפִסְק הַר"מ בַּה"ל מְאַכְלוֹת אִיסוּרַת דְּהָאוּכַל בְּשָׂר מִבְּהֵמָה קוֹנְדָם שְׂתַצָּא נְפִשָׁה הֵוּה דְּאִוְרִיזְיָתָא וְאִפ"ה אִינוּ לוֹקָה וְכֵן הֵכָא דְּכִינּוּ דְּלֹא פְּתִיב כָּלֵל הֵלָא עַל דְּבָר מְיֻחָד וְעֵינּוּ בֵּר"מ הִלְכוֹת פְּלָאִים שְׂפָתַב ג"כ יַע"ש הֵיטֵב וּבְמָקוֹם אַחַר אֲנוּפֵף יְדֵי בְּזַה בַּעֲזָה"י: סְלִיק פְּרָק נוֹשְׂאִין עַל הָאֲנוּסָה פְּרָק מְצוֹת חֲלִיצָה בְּדָף קַד ע"ב גְּמָרָא דְּתַנְיָא כְּבִשְׂי עֲצָרַת שְׂשֻׁחְטוֹן לְשָׂמֹן וְזָרַק דְּמֹן שְׂלֵא לְשָׂמֹן כּו' עכ"ל.

רְאִיתִי לְהַעִיר בְּכָאן מַה דְּאִיתָא בְּמִנְחוֹת (דָּף מ"ח ע"א) כְּבִשְׂי עֲצָרַת שְׂשֻׁחְטוֹן שְׂלֵא לְשָׂמֹן אוּ לְפָנֵי זְמַנּוֹ וְלֵאחַר זְמַנּוֹ הַדָּם יִזְרוֹק וְהַבְּשָׂר יֵאָכַל וְאִם הֵיטָה שְׂבֵת לֹא יִזְרוֹק וְאִם זָרַק הַוֵּרְצָה ע"מ לְהַקְטִיר אִימּוּרִים לְעֶרֶב וְאִמְאִי לִימָא עֲמוּד וְחֻטָּא בְּשִׁבִיל שְׂתַנְזָּה בְּבִשְׂר וּמְשַׁנֵּי עֲמוּד וְחֻטָּא בְּשִׁבֵת בְּשִׁבִיל שְׂתַנְזָּה בְּשִׁבֵת אֲמַרִינוּ עֲמוּד וְחֻטָּא בְּשִׁבֵת בְּשִׁבִיל שְׂתַנְזָּה בְּעֶרֶב לֹא אֲמַרִינוּ כּו' עכ"ל וּבְפִירוּשׁ"י וְאִם הֵיטָה שְׂבֵת לֹא יִזְרוֹק אֲשֵׁלֵא לְשָׂמֹן קָאִי כּו' עכ"ל.

יֵשׁ לְתַמְנֵה דְּוִדָּאִי וְאִם הֵיטָה שְׂבֵת לֹא יִזְרוֹק קָאִי נְמִי אֶלְפָנֵי זְמַנּוֹ וְלֵאחַר זְמַנּוֹ. וְהַנְּרָאָה דְּרִשׁ"י ז"ל אֶפְשָׁר דְּכָתַב דְּאֲשֵׁלֵא לְשָׂמֹן נְמִי קָאִי וְאִה"נ דְּכ"ש דְּקָאִי נְמִי אֶלְפָנֵי זְמַנּוֹ וְלֵאחַר זְמַנּוֹ אֶלְא דְּאֲשֵׁלֵא לְשָׂמֹן נְמִי קָאִי דְּהֵוּה בְּחֻלִין (דָּף י"ז ע"ב) אֲמַרִינוּ הִילְכְתָּא הַשּׁוֹחֵט לְחוּלָה שְׂנַחֲלָה בְּשִׁבֵת אִסוּר לְבָרִיא דְּהֵוּה מְוַקְצָה מִחֻמַּת אִיסוּר וְלִית הִילְכְתָּא הֶכִי וְהִרִי"ף ז"ל לֹא הִבִּיא בְּהִלְכוֹתָיו דְּאִינוּ פְּסִקִינוּ דְּמוֹקְצָה מִחֻמַּת אִיסוּר מִתָּר.

וְהַטּוּרִי זָהָב בֵּא"ח (סִימָן שִׁי"ח) הַקָּשָׁה אֶהְדְּדִי הֵךְ דְּהֵכָא דְּאִין מְוַקְצָה מִחֻמַּת אִיסוּר אִיסוּר מִהֵיכָא דְּהַנִּיחַ מְעוֹת עַל הַכּוֹר אֶפְיָלוּ נְפְלוּ בְּשִׁבֵת אִיסוּר לְטַלְטַל הַכּוֹר. וְתִירֵץ דְּשָׂאֲנֵי הֶכִי גַבִּי הַשּׁוֹחֵט לְחוּלָה בְּשִׁבֵת דְּאֲמַרִינוּ דְּאִי הֵיטָה לוֹ חוּלָה זֶה בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת לֹא הֵוּה מְוַקְצָה כָּלֵל וְלִכְּדָּ שְׂרִי מַה שְׂאִין כּוֹ בְּהֵךְ דְּהַנִּיחַ מְעוֹת עַל הַכּוֹר דְּאֲמַרִינוּ כְּמָאן דְּאִיתְנָהוּ דְּמִי כּו' עכ"ל.

וְא"כ בְּשׁוֹחֵט לְבָרִיא בְּשִׁבֵת וְדָאִי דְּאִיסוּר לְדִידָן מִחֻמַּת מְוַקְצָה מִחֻמַּת אִיסוּר דְּאִין לַר"מ דְּשְׂרִי הֵינּוּ בְּמִבְשֵׁל דְּרָאוּי לְכוֹס מִשָּׂא"כ בְּשׁוֹחֵט וְא"כ יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת מֵאִי מְקַשִּׁין הַתּוֹס' עֲלָה דְּהֵךְ עֲמוּד וְחֻטָּא בְּשִׁבִיל שְׂתַנְזָּה בְּעֶרֶב תִּימָא דְּרָאוּי לְאָכּוֹל חֵי וִי"ל דְּאִין זֶה זְכוּת כּו' וּמֵאִי קוֹשְׂיָא הָא הֵוּה מְוַקְצָה מִחֻמַּת אִיסוּר בְּשֻׁחְטוֹן לְפָנֵי זְמַנּוֹ אוּ לֵאחַר זְמַנּוֹ דְּבִין הַשְּׂמֻשׁוֹת הֵוּה מְוַקְצָה מִחֻמַּת אִיסוּר דְּאִינוּ רְאוּיִן שְׂלֵא בְּזַמְנָם וְאִינוּ דוֹחִים אֶת הַשְּׂבֵת שְׂלֵא

בזמנו כו' אף דקושית התוס' הוא אשחטן שלא לשמן דנדאי ראוי לאכול חי בו ביום דבין השמשות הנה עומד לשחוט לשמו כו' וא"כ אמאי לא זרוק פדי לאכול בשבת וע"ז תירצו דאין זה זכות לו וזה אפשר שכתב רש"י ז"ל אשלא לשמן קאי הרצון דלא תטעה לומר דנקא בלפני זמנו דעמוד ונטא בשביל שתזכה לערב לא אמרינו דבו ביום אין ראוי לאכול אפילו חי משא"כ בשלא לשמן לכה פתב דאשלא לשמן נמי קאי: לשון הרמב"ם ז"ל בהלכות פסולי המוקדשין (פרק ט"ו הלכה י"ט וכו' וכו"א) כבשי עצרת ושחטן שלא לשמן או ושחטן לפני זמנו ולאחר זמנו הדם זרוק והבשר יאכל ואם היתה שבת לא זרוק ואם זרק הורצה על מנת להקטיר אימורין לערב ובהלכות שגגות (פ"ג הלכה ג"ד) כתב וזה לשונו כל קרבן ציבור ושחטו שלא לשמו בשבת בשוגג חייב חטאת ויקטיר אימורין לערב ובקרבן יחיד ושחט בשוגג בשבת חייב חטאת ולא זרוק ואם זרק הורצה על מנת להקטיר אימורין לערב כו' עכ"ל.

הנה בחלוקה הראשונה בקרבן צבור לא חילק כלל לכתחלה ודיעבד וגם מדלא עירב ותני להו בהדדי קרבן צבור שלא לשמו או קרבן יחיד לשמו ושלא לשמו כו' ש"מ דיש חילוק בין קרבן יחיד לצבור והרי לעיל בהל' פסולי המוקדשין פתב דכבשי עצרת ושחטן שלא לשמן דלא זרוק לכתחילה הרי דאף בקרבן צבור אפ"ה לכתחלה לא זרוק כו' הו אמת שראיתי להמשנה למלך בהל' שגגות הראה על הא דהל' פסולי המוקדשין ובהל' פסולי המוקדשין הראה על הלכות שגגות ולא פתב דבר מזה פלוג.

ואמנם הנה נראה לומר דמ"ש הר"מ בהל' פסולי המוקדשין דאם שחט לא זרוק קאי אלפני זמנו לחוד דהתם אין ראוי לאכול חי בשבת משום איסור מוקצה ומ"ש בהל' שגגות היינו בזמנו ושחט בשבת שלא לשמו דראוי לאכול חי אמרינו עמוד ונטא בשביל שתזכה בבשר בשבת והא דאמרינו בגמרא לא זרוק קאי רק אלפני זמנו דלא כמ"ש התוס' כו' וסמך בהל' פסולי המוקדשין על מ"ש בהל' שגגות דכל קרבן צבור ושחטן שלא לשמן דזרוק הדם כו'.

אבל קשיא לי בדברי הר"מ ז"ל דהיאך יכול לאכול חי בשבת דהא הר"מ ז"ל פסק (בהל' שבת פ' ששי) דהלכה כר' יהודה דהמבשל בשבת בשוגג אסור בו ביום בין לו ובין לאחרים א"כ ה"ה בשוחט בשוגג וא"כ היאך זרוק כו' ואפשר דטעמא דקנסו שוגג אטו מזיד ובהפסד קדשים לא קנסו חכמים כו'.

והנה התוס' ז"ל דהקשו וא"ת והא ראוי לאכול חי דפסקו כר"מ דהמבשל בשבת בשוגג יאכל בו ביום ואין לומר דילמא הא דקתני במזיד דנדאי אסור בו ביום. די"ל דא"כ אפילו בי"ט אם שחטן שלא לשמן כו' אמאי הבשר יאכל כו' ועיין בחולין (דף י"ו ע"א) יע"ש היטב ומרש"א ז"ל הקשה במס' ביצה (דף כ') ליתני שנטמא הבשר ומאי קושיא דאשמעינן רבותא טפי אף דאפשר לאכול חי אפ"ה לא זרוק הדם דאין זה זכות לאכול חי כמ"ש התוספת ואפשר דהקושיא הוא למ"ד דדם האיברים בלאו אלא דמ"מ הא פתבו התוס' בחולין (דף ט"ו) דכל זמן שלא פירש מותר ונדקא שפירש הוא דאסור כו' יע"ש.

ודע דקושיתו הוא דליתני שנטמא הבשר דהנה רבותא טפי דלמאי דמסיק שם בביצה (דף כ' ע"ב) שאני שבות שבת משבות י"ט וא"כ למ"ד דלא זרוק הנה למינקט רבותא טפי דאם נטמא בשלא לשמן דלא זרוק כו' ודו"ק היטב: לשון הרמב"ם ז"ל (בפרק א')

מהלכות חגיגה וז"ל מי שלא חג ב"ט הראשון חוגג והולך פל הרגל פולו וכולהו תשלומין דראשון הן כו' עכ"ל.

והכ"מ תמה עליו דהא איפלגו בגמרא דחגיגה ר"י אמר פוליהו תשלומין דראשון ורבי אושעיא רבו חולק עליו וסובר דכולהו תשלומין זה לזה וא"כ לא הנה למיפסק פתלמיד במקום הרב עכ"ל וזה לשון הר"מ עוד שם עולת ראיה ושלמי חגיגה אינן דוחין לא את השבת ולא את הטומאה שאין זמנם קבוע כו' ואף דאם נטמא ביום הראשון א"כ תו לא מצי למייתי חגיגה פלל דאיהו פסק פוליהו תשלומין דראשון הן מ"מ פנין דאית לחגיגה תשלומין פל ז' ולא זמן קבוע לא דמיאלשאר קרבנות צבור.

וגם בזה תמה עליו הלחם משנה דבגמרא גליף לה דאין חגיגה דוחה שבת מדכתיב וחסותם חג לה' שבעת ימים וכי שבעה ונהלא שמונה אלא מכאן לחגיגה שאין דוחה שבת. ורבינו נקיט טעמא אחרניא.

והנה יש להקשות בהא דאיצטריך בחגיגה לומר די"ט האחרון של חג הוא לתשלומין דה"א דרגל בפני עצמו הוא כו' תיפוק ליה דאל"כ יקשה הא דכתב רחמנא וחסותם חג לה' שבעת ימים קשה ונהלא אין חגיגה דוחה שבת וא"כ לא משפחת ליה פלל שבעה אלא ששה דשבעה ימים אי אפשר שלא יהא שבת בנתיים וחגיגה אין דוחה שבת וכה"ג הקשו בירושלמי יע"ש בתוס' בחגיגה (דף ח') יע"ש היטב אף דזה אינו דלא ידעינן דחגיגה אינו דוחה את השבת אלא מדחזינן די"ט האחרון לתשלומין א"כ קשיא וכי שבעה ונהלא שמונה אלא מכאן לחגיגה שאין דוחה את השבת מה שאין פן אי לא הנה גזירה שנה די"ט האחרון לתשלומין ה"א דחגיגה דוחה שבת ולכך פתיב ז' ימים לכך איצטריך ג"ש די"ט האחרון לתשלומין וע"כ דאין חגיגה דוחה שבת.

אמנם פל זה למאן דיליף דחגיגה אין דוחה את השבת אלא משבעה ונהלא שמונה משא"כ להר"מ ז"ל דנתן טעם אחר דחגיגה אינה דוחה שבת דאין זמנו קבוע כו' א"כ הקושיא במקומה עומד דל"ל ג"ש די"ט האחרון לתשלומין תיפוק ליה דאם לא פן לא משפחת פלל שבעה כו'.

אמנם פן נראה לומר דהא דפריך בפסחים בפרק אלו דברים וכי שבעה ונהלא שמונה כו' ופריך פעמים שאי אתה מוציא אלא ששה כגון שחל י"ט הראשון בשבת כו'. והנה קושית הגמרא למאן דאמר דכולהו תשלומין זה לזה דפריך שפיר מה שאין פן אי אמרינן דכולהו תשלומין דראשון הן תו לא קשה פעמים שאי אתה מוציא אלא ששה דלא משפחת אלא או שבעה או פלל לא דאי חל יום טוב הראשון בשבת תו לא חזיא פלל דכולהו תשלומין דראשון הן.

נדע דבהך דאי חל יום הראשון בשבת דלמ"ד פוליהו תשלומין דראשון הן דלא חזי פלל פתבו התוס' פן בפסחים (דף פ' ע"א) יע"ש לחד תירוץ משמע שם דשבת ג"כ מיקרי אינו ראוי כו' וא"כ צ"ל דהא דפריך פעמים שאי אתה מוציא אלא ששה היינו למ"ד פוליהו תשלומין זה לזה ולפ"ז א"ש דאיצטריך ג"ש די"ט האחרון לתשלומין דאי לאו ג"ש אה"נ דהנה ידעינן די"ט האחרון לתשלומין דאל"כ לא משפחת פלל שבעה אלא דהתורה אתי לאשמעינן דכולהו תשלומין דראשון הן דאל"כ פעמים שאי אתה מוציא

אֵלָא שְׁשָׁה אֵלָא ע"כ דְּכוּלְהוּ תְּשְׁלוּמִין דְּרֵאשׁוֹן הֵן כַּמ"ש לְעֵיל וְכַל זֶה אֵי אִיתָא ג"ש דִּי ט' הָאֲחֵרוֹן לְתְּשְׁלוּמִין מִשָּׂא"כ אֵי לָא הֵנָּה גְּזִירָה שְׁנָה דִּי ט' הָאֲחֵרוֹן לְתְּשְׁלוּמִין ה"א דְּכוּלְהוּ תְּשְׁלוּמִין זֶה לְזֶה וְאֵי דֵא"כ פְּעָמִים שְׂאֵי אַתָּה מוֹצִיא אֵלָא שְׁשָׁה וּא"כ לְכַתְּבָא וְחִגּוּתָם חֵג לַה' שְׁשָׁה יָמִים י"ל דְּאֵי הֵנָּה פְּתִיב רַב שְׁשָׁה יָמִים הוּא אֲמִינָא דִּי ט' הָאֲחֵרוֹן תְּקֵנוּ לְתְּשְׁלוּמִין וּלְכַף הֵנָּה שְׁשָׁה יָמִים דְּאָף אֵי אֵין חֲגִיגָה דּוּחָה שְׁבַת מ"מ בְּשַׁבְּעָה יָמִים הֵנָּה וְדֵאֵי שְׁשָׁה יָמִים לְבַד שְׁבַת לְכַף פְּתִיב שְׁבַע יָמִים וְע"כ דִּי ט' הָאֲחֵרוֹן לְתְּשְׁלוּמִין דֵאל"כ לָא מְשַׁכַּח לִיה פְּלַל שְׁבַע וְלֵא הֵנָּה יִדְעִינָּה דְּכוּלְהוּ תְּשְׁלוּמִין דְּרֵאשׁוֹן וּלְכַף פְּתִיב ג"ש וְע"כ דְּכוּלְהוּ תְּשְׁלוּמִין דְּרֵאשׁוֹן דֵאל"כ לְכַתְּבָא שְׁשָׁה כו' וְדוּק הֵיטֵב: מַה שְּׁמַקְשִׁין הָעוֹלָם עַל הָא דְאֲמַרְיָנָן בִּירוּשְׁלַמִי וּמְבִיאֵי הַתּוֹס' בְּחֲגִיגָה (דָּף ט') דְּוֹד מַת בְּעֶצְרַת וְהָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אוֹנְגִין וְהִקְרִיבוּ לְמַחֵר כו' וּמְקַשִׁין הָעוֹלָם דְלָמ"ד כּוּלְהוּ תְּשְׁלוּמִין דְּרֵאשׁוֹן הֵיאָף הִקְרִיבוּ לְמַחֵר עכ"ל וְאֵי אוֹמַר דְּטַפִּי הֵינָּה לְהֵם לְהַקְשׁוֹת דְּבַעֲצָרַת כו"ע מוֹדוּ דְּכוּלְהוּ תְּשְׁלוּמִין דְּרֵאשׁוֹן הֵן כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' ו"ל בְּחֲגִיגָה דְכִינּוֹן דְלָא הֵנָּה אֵלָא יוֹם אֶחָד וּא"כ יְקַשֶּׁה לְכ"ע אֲבָל זֶה אֵינּוּ דְהָא דְהָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אוֹנְגִין הֵנָּה מְדַרְבְּנָן פְּדִין נְשִׂיא שְׁמַת פְּמָה שְׁכַתְּבָה הַמְּשָׁנָה לְמַלְךָ בַּהַל' אֲבָל יַעֲזִיב שֵׁם הֵיטֵב (בְּפָרָק שְׁלִישִׁי הַלְכָה י') וּא"כ וְדֵאֵי דְאָף אֵי כּוּלְהוּ תְּשְׁלוּמִין דְּרֵאשׁוֹן לָא קָשָׁה מִיָּדִי דְּבַדְרָבְנָן לָא אֲמַרְיָנָן דְּבַעֲצָרַת דְּוָקֵא רָאוּי בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן כְּמוֹ שְׁכַתְּבָה הַתּוֹס' בְּפִסְחִים (דָּף פ') אַתָּה דְמַשְׁלַחוּ בְּדָרְךָ רְחוּקָה וּא"ת אַתָּה מְדַחֵהוּ מְחִיגָה וּי"ל דְּתַחֲוּמִין דְּרַבְּנָן וּבִי"ט הָרֵאשׁוֹן רָאוּי מְדֹאֲרֵי אֵתָּא עכ"ל הָרִי דְּבַדְרָבְנָן לָא אֲמַרְיָנָן כו' וּק"ל לַעֲנִי"ד: סְלִיק פָּרָק מְצַנֵּת חֲלִיצָה וְסְלִיקָא לַה מְסַכַּת יְכַמוֹת־מְסַכַּת בְּבֵא קָמָא פָּרָק הַגּוֹזֵל הַגּוֹזֵל וּמֵאֲכִיל אֶת בְּנָיו כו' יַע"ש הֵיטֵב עַד סוּף הַסְּנָגִיא.

רֵאִיתִי לְהַעִיר בְּכָאן כְּפָה סְפִיקוֹת. הַסְּפִק הַא' קוֹשֵׁי מְהַרְש"א ו"ל מִי הִכְרִיחוּ לְרַש"י ו"ל לְזֹאת הוֹכַחָה וְגַם יְקַשֶּׁה בְּאַמַּת לְרַב אַמַּאי לָא תְּנִי פְּטוּרָא בְּאַבוּהֵן גַּם לְשׁוֹן רַש"י ו"ל דְּקָאֵמַר לִתְּנִי פְּטוּרָא בְּאַבוּהֵן מִשְׁמַע לְגַמְרִי וּכְבָר תְּמַה בְּזֶה מְהַרְש"א ו"ל.

הַסְּפִק הַב' אַמַּאי לָא מוֹקִי רְמִי כְּרַב חֲסֵדָא וּכְרֵי אֵתָּא בְּדָרְ מְסוּיָם מְמַה דְּנִימָא דְרַמִי לָא יְסַבֵּר כְּרַב חֲסֵדָא וְרַב חֲסֵדָא כְּרַמִי. הַסְּפִק הַג' אַמַּאי לָא מוֹקִי לִיה בְּיָאוּשׁ בְּיַד הַיּוֹרֵשׁ לְשִׁיטַת הַתּוֹסְפֵת ו"ל דְּשִׁינּוּי רְשׁוֹת וְאַחַר כֵּף יָאוּשׁ לָא מְהַנִי כְּמוֹ שְׁיִתְּבָאֵר לְקַמּוֹ.

הַסְּפִק הַד' בְּאֵיפָא דְמַתְנִי אַבְרֵי אֵתָּא כו' מֵאֵן דְּמַתְנִי אַבְרֵי אֵתָּא כָּל שְׁכָן אַמְתְּנִי כו' וְהַקְּשָׁה בְּעַל קִיקוֹן דְּיוֹנָה מֵאֵי נְפָקָא מִיָּנִיָּה אֵי אַבְרֵי אֵתָּא אֵי אַמְתְּנִי פִינּוֹן דְרַמִי אַמְר רְשׁוֹת יוֹרֵשׁ כְּרֵשׁוֹת לּוֹקַח דְמִי וְתִירֵץ דַּנ"מ דְּאֵי אַמְתְּנִי אֲבָל אַבְרֵי אֵתָּא אֲפִילוּ לְפָנֵי יָאוּשׁ כו' דְּחִי אַחֲרֵי עֲמָף כו' עכ"ל וּלְפִי זֶה קָשָׁה לְפִי מַה שְּׁפִירֵשׁ רַש"י בְּלִישְׁנָא אַחֲרֵינָא מֵאֵן דְּמַתְנִי לַה אַבְרֵי אֵתָּא אֲבָל אַמְתְּנִי לָא קָשָׁה מֵאֵי נ"מ דְּוֹדֵאֵי רְמִי יְסַבֵּר דְאַכְלוּם אֲפִילוּ לְפָנֵי יָאוּשׁ שְׁפִיר דְמִי מְבַרֵי אֵתָּא דַר' אוֹשְׁעִיא פִינּוֹן דְאֵמַר רְשׁוֹת יוֹרֵשׁ כְּרֵשׁוֹת לּוֹקַח דְמִי.

הַסְּפִק הַה' לְשִׁיטַת הַרְמְב"ם ו"ל דְּיָאוּשׁ וְשִׁינּוּי רְשׁוֹת לָא מְהַנִי אֵלָא לְעַנְיָן שְׂאִין צְרִיף לְהַחֲזִיר גּוֹף הַגּוֹזֵלָה אֲבָל דְמִים מְחִזִיר בְּגַבְבּ מְפּוֹרְסָם דְלֵא שְׁיִיף בִּיָּה תְּקַנַּת הַשּׁוֹק כו' א"כ בְּמַתְנִי דְקַתְּנִי פְּטוּרִים מְלַשְׁלַם לְרַמִי דְמוֹקִי מַתְנִי בְּגוֹזֵלָה קִיָּמַת אַמַּאי פְּטוּרִין מְלַשְׁלַם דְמִים דְהָא ע"כ אֲפִילוּ דְמִים פְּטוּרִין מְדַכְּכִיל לִיה בְּהַדִי הַגּוֹזֵל וּמֵאֲכִיל עַל כְּרַחֲמֵי דְמִים וְאַמַּאי לְשִׁיטַת הַרְמְב"ם בְּגוֹזֵלָה קִיָּמַת כו'.

ואין לומר דמתני' איירי בגנב שאינו מפורסם כו' הא בגנב שאינו מפורסם צריך להחזיר הדמים מה ששנה יותר ממה שנתן וא"כ במתני' לענין יורשים נדאי דחייבין לשלם דמים כו'.

דלא שייך פאן תקנת השוק ולפירוש הש"ך (בסימן שנ"ג ושנ"ו) אתי שפיר משא"כ לרמ"א סמ"ע שם צ"ע. הספק הוא מאי פריה הגמרא לרמי מברייתא דר"א אימא דמייירי בגזילה קיימת דחייב להחזיר לו דמים: אבל הנראה לי בזה דהים של שלמה כתב במרובה דהילכתא פרבה דיאוש כדי קונה מדרבנן וכמה אמוראי הכי סבירא להו פרבה דלא כמה שפתבו התוס' במרובה דהילכתא פרב יוסף דיאוש כדי אפילו מדרבנן אינו קונה כו' וכתב דהר"מ ז"ל נמי הכי סובר דמדרבנן קונה דכתב בגזול משכבו של חבירו וישב עליו הזב טמא ואמאי הא כתיב משכבו ולא הגזול אלא נדאי דיאוש כדי מדרבנן קונה.

ומיהו היינו דוקא פשנתאשו הבעלים ביד הגזלן הוא דאמרי' דיאוש כדי מדרבנן קונה גוף הגזילה והוא הדין אם בא אחר ונטפסה ממנו דאית פאן שנינו רשות ומחל הגזלן לשני דלית לבעלים כלום לשני כו' אבל אם מכר הגזלן ואח"כ נתיאשו הבעלים ביד השני אז צריך להחזיר גוף הגזילה אי אמרינן דשנינו רשות ואח"כ יאוש לא מהני דליפא למימר דיאוש כדי קונה מדרבנן דמה טעם משום תקנת השבים ודוקא פשנתאשו ביד הגזלן כו' עכ"ל ועפ"י היסוד שאמרנו יהיה מובן כמו שאתה רואה דנדאי רמי בר חמי סובר דיאוש כדי אינו קונה מן התורה ועל פרוה במתני' מטעם יורש פרשות לוקח דמי ונהו יאוש ושנינו רשות כו' ועל זה הקשה רש"י ז"ל דילמא ביאוש כדי הרצון דהילכתא פרבה דקונה מדרבנן ודילמא מייירי פשנתאשו הבעלים ביד אביהם כו' וממילא אין צריכין להחזיר אפילו הדמים כמ"ש לעיל דאם פן ליתני פטורא באבוהן הרצון כמו שכתב מהרש"א ז"ל דאין צריך להחזיר גוף הגזילה וממילא דיוורשים פטורין לגמרי אלא נדאי דנתיאשו הבעלים ביד היוורשים כו' ולגביהו לא שייך יאוש כדי קונה דלא שייך תקנת השבים על פרוה מטעם יאוש ושנינו רשות דרשות יורש פרשות לוקח דמי כו'.

ואדרבה לרב דאית ליה דיאוש כדי קונה מן התורה לא קשיא כלל דלא תני פטורא באבוהן די"ל דאי הנה קתני פטורא באבוהן הנה אמינא דמדרבנן הוא מפני תקנת השבים אבל היכא שנתאשו הבעלים ביד היוורשים דלא שייך מפני תקנת השבים כמ"ש היש"ש חייבין לשלם לכה אשמעינן דאפילו ביד הבנים אפילו הכי פטורין מלשלם דיאוש מן התורה קונה כו' מה שאין פן לרמי בר חמי דסבירא ליה דיאוש מדרבנן קונה וע"כ דנתיאשו ביד הבנים דאל"כ ליתני פטורא באבוהן ועל פרוה מטעם יאוש ושנינו רשות נגעו ביה כו' דרשות יורש פרשות לוקח דמי: ולפ"ז אית ליה להר"מ ז"ל הוכחה דשנינו רשות ואח"כ יאוש מהני מן התורה דאל"כ אפתי תקשה דע"כ דנתיאשו ביד הבנים כו' דאל"כ תיפוק ליה דיאוש כדי קונה מדרבנן וליתני פטורא באבוהן אלא על פרוה שנתאשו הבעלים ביד הבנים ואפ"ה פטורים מלשלם דרשות יורש פרשות לוקח דמי ושמע מיניה דשנינו רשות ואח"כ יאוש מהני דהוא לשיטתו דפסק דיאוש כדי קונה מדרבנן כמ"ש היש"ש מה שאין פן לשיטת התוספת ז"ל דסבירא להו דיאוש כדי אינו קונה מדרבנן דפסקי פרב יוסף שפיר פתבו דשנינו רשות ואח"כ יאוש לא מהני ומתני' מייירי פשנתאשו ביד הגזלן כו': הו אמת שמה שכתב רש"י ליתני פטורא באבוהן משמע

פִּטוּרָא לַגַּמְרֵי אַף מְדַמִּים וְהֵינּוּ דְבִהַגְזוּל קָמָא אַמְרִינּוּ תְּנוּ רַבְּנָן הַגְזוּלָנִין וּמְלוֹי בְּרִיבִית
שְׁהַחְזִירוּ אֵין מְקַבְּלִין מֵהוּ וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' דְּמֵיִרִי שְׁעָשׂוּ תְּשׁוּבָה וּלְכֹף פְּרִיף בְּתֵר הֵכִי הֵנִיחַ
לְהוּ מַעוֹת שֶׁל רִיבִית אֵין חֵיבִין לְהַחְזִיר הָא אַבִּיהוּ חֵיב לְהַחְזִיר וְאֵין לוֹמֵר דְּלָמָא בְּשִׁלָּא
עָשָׂה תְּשׁוּבָה דַּע"כ מֵיִרִי פְּשַׁעְשָׂה תְּשׁוּבָה דְּהֵנִיחַ לְהֵם אַבִּיהֵם פְּרָה אוֹ טְלִית חֵיבִין
לְהַחְזִיר מִפְּנֵי כְּבוֹד אַבִּיהֵם ע"כ בְּעָשָׂה תְּשׁוּבָה דְּעוֹשָׂה מַעְשָׂה עִמָּה יַע"ש הֵיטֵב וּבְרָא"ש
וּבַח"מ וַא"כ מִתְּנִי דְּמֵיִרִי בְּגִזְלָה קִיָּמַת וְלֹא מוֹקִי לִיהַ פְּשַׁאֲכְלוּם ע"כ דְּקַשְׂיָא לִיהַ סִּפְּא
הִיָּה דְּבַר שְׁיֵשׁ בּוֹ אַחְרִיּוֹת עַל פְּרָחָה בְּגִזְלָה קִיָּמַת כּו' א"כ שְׁפִיר כְּתַב רַש"י ז"ל דְּלִיתְּנִי
פִּטוּרָא בְּאַבוּהוּ דְּהֵינּוּ פִּטוּרָא לַגַּמְרֵי פִּינּוּ דַּע"כ בְּשַׁעְשָׂה תְּשׁוּבָה מֵיִרִי וְאֵף דְּאַמְרִינּוּ
בְּהַגְזוּל קָמָא הֵנִי מִלִּי בְּאֵין גְּזוּלָה קִיָּמַת אֲבָל גְּזוּלָה קִיָּמַת חֵיבִין לְהַחְזִיר הָא כְּתַב שֶׁם
הַתּוֹרַת חַיִּים דְּהֵיכָא שְׁאֵין צָרִיף לְהַחְזִיר גּוּף הַגְּזוּלָה דְּמִים נְמִי אֵין צָרִיף לְהַחְזִיר וְכִינּוּ
דִּיאֹשׁ פְּדֵי קוֹנָה מְדַרְבְּנּוּ וְאֵין צָרִיף לְהַחְזִיר גּוּף הַגְּזוּלָה גַם דְּמִים אֵין צָרִיף לְהַחְזִיר וְהוּא
פְּקַשְׂיָא הַגַּמ' שֶׁם בְּהַגְזוּל קָמָא אֲלָא עַל פְּרָחָה דִּיאֹשׁ הִיָּה בְּיַד הַיּוֹרֵשׁ דְּרַש"י סוֹבַר
דְּתַקְנָתָא דְּמְלוֹי בְּרִיבִית דְּאֵין מְקַבְּלִין מֵהֵם הִיָּה אַף בֵּימֵי הַמְּשָׁנָה דְּלֹא כַּמ"ש הַתּוֹס' שֶׁם
בְּהַגְזוּל קָמָא יַע"ש וְאֵין לְהַקְשׁוֹת א"כ מֵאֵי אִירָא הַגְזוּל וּמֵאֲכִיל אֵת בְּנֵי פִּטוּרִים מְלַשְׁלֵם
וְהָא אֲפִילוּ בְּאֲבִיּוֹ גּוֹפָא פְּשַׁאֲנִין הַגְּזוּלָה קִיָּמַת פִּטוּר מְלַשְׁלֵם פְּשַׁעְשָׂה תְּשׁוּבָה י"ל דְּרַבּוּתָא
אֲשַׁמְעִינּוּ דְּאֲפִילוּ בְּנֵי דְּלִיכָא גְּבִיָּהוּ הֵף תַּקְנָתָא דְּתַקְנַת הַשְּׁבִיִּים אֲפִילוּ הֵכִי פִּטוּרִים
מְלַשְׁלֵם וְעֵינּוּ מַה שְׁכַתֵּב בַּמ"ב בְּהַגְזוּל קָמָא: וּלְפ"ז אֲתִי שְׁפִיר מֵאֵן דְּמִתְּנִי אַבְרַיָּתָא אֲבָל
אַמְתְּנִי לֹא דִּישׁ נ"מ לְדִינָא דְּהֵנָּה אִם נֶאֱמַר דְּמִתְּנִי אַמְתְּנִי א"כ מוֹקִי בְּגִזְלָה קִיָּמַת א"כ
מֵאֵי אִירָא מֵאֲכִיל אֲפִילוּ נוֹתֵן נְמִי פְּקַשְׂיָת הַתּוֹס' וְאֵין לוֹמֵר דְּמֵיִרִי בְּדְבַר מְסוּנִים כַּמָּה
שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' הָא מוֹקִי סִפְּא דּוֹאֵם הִיָּה דְּבַר שְׁיֵשׁ בּוֹ אַחְרִיּוֹת בְּדְבַר מְסוּנִים מְפָלֵל דְּרִישָׁא
לֹאוּ בְּהֵכִי אֵיִרִי כּו' אֲלָא פְּרָחָה דְּנוֹתֵן לֹא הֵנָּה שִׁנּוּי רְשׁוּת פִּינּוּ דְּסוּמְכִין עַל שְׁוֹלְחָנוּ
מִשָּׂא"כ אֵי מִתְּנִי אַבְרַיָּתָא וּמִתְּנִי מוֹקִי פְּשַׁאֲכְלוּם א"כ מְצִינּוּ לְמִימַר דְּנוֹתֵן שְׁפִיר שִׁנּוּי
רְשׁוּת וּמֵאֲכִיל דּוֹקָא דְּמֵיִרִי בְּדְבַר מְסוּנִים אוֹ דְּמֵיִרִי לְפָנֵי יְאוּשׁ פִּינּוּ דְּמוֹקִי פְּשַׁאֲכְלוּם
וְהָא דְּקַתְּנִי הִיָּה דְּבַר שְׁיֵשׁ בּוֹ אַחְרִיּוֹת נְכַסִּים הֵינּוּ קַרְקָעוֹת וְאַפ"ה פְּשַׁאֲכְלוּם פִּטוּרִין
דְּהֵנָּה גְּזוּרַת הַכְּתוּב כּו', מִיָּהוּ רַש"י לְשִׁיטְתוֹ וּלְדִינָה אֵין נ"מ לְדִינָא וְשְׁפִיר כְּתַב דְּלִשׁוֹן
רֵאשׁוֹן נִרְאָה לוֹ עֵיקָר דְּכַתֵּב דִּיאֹשׁ פְּדֵי לֹא קִנִּי דַּא"כ לִיתְּנִי פִּטוּרָא בְּאַבוּהוּ וְלָמָּה לִיהַ
לְכָל זֹאת בְּפִשְׁיטוֹת טְפִי הֵנָּה לִיהַ לְמִימַר דְּעַל פְּרָחָה פְּשַׁנְתִּיאֲשׁוּ בְּיַד הַיּוֹרֵשִׁים דַּא"כ
תַּקְשָׁה מֵאֵי אִירָא מֵאֲכִיל אֲפִי נוֹתֵן נְמִי דְּהַשְׁתָּא לֹא שְׁיָיָה הֵנָּה תִּירוּצִים דְּלִיכָא לְשִׁנּוּי
דְּמֵיִרִי בְּדְבַר מְסוּנִים פִּינּוּ דְּרַמִּי מוֹקִי בְּגִזְלָה קִיָּמַת וְהָא דְּקַתְּנִי סִפְּא וְאִם הִיָּה דְּבַר
מְסוּנִים עַל פְּרָחָה רִישָׁא לֹאוּ בְּהֵכִי מֵיִרִי וְגַם אֵין לוֹמֵר דְּנוֹתֵן לֹא הֵנִי שִׁנּוּי רְשׁוּת וּמֵאֵי
בְּכֹף אֲפִתִי פִּינּוּ דִּיאֹשׁ פְּדֵי קוֹנָה מְדַרְבְּנּוּ כּו' אֲלָא עַל פְּרָחָה דְּלֹא חֲשִׁיב רַש"י ז"ל זֹאת
לְקוֹשְׂיָא דְּבִנְדָאֵי נוֹתֵן הֵנָּה שִׁנּוּי רְשׁוּת אֲלָא דְּמֵאֲכִיל לֹאוּ דּוֹקָא וַא"כ כְּתַב שְׁפִיר דְּלִשׁוֹן
שְׁנִי אֵין נ"מ לְדִינָא וְע"כ לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן נִרְאָה לוֹ עֵיקָר: וְדַע הָא דְּכַתֵּב רַש"י ז"ל דְּלִיתְּנִי
פִּטוּרָא בְּאַבוּהוּ הִיָּה אֲפִשְׁר לּוֹמֵר דְּמִשׁוּם סִפְּא נְקִיט לִיהַ דָּאֵם הִיָּה דְּבַר שְׁיֵשׁ בּוֹ אַחְרִיּוֹת
נְכַסִּים חֵיבִין לְהַחְזִיר דְּכֹף מְשַׁנֵּי הֵתֵם בְּהַגְזוּל קָמָא אֵהָא דְּהֵנִיחַ לְהוּ אַבִּיהוּ מַעוֹת שֶׁל
רִיבִית דַּה"ה בְּאַבוּהוּ אֲלָא מִשׁוּם סִפְּא נְקִיט לָהּ הֵן אֵמַת בְּמִסְקָנָא דְּהֵתֵם לֹא צָרִיכְנָא
לְתִירוּצָא דְּמִשׁוּם סִפְּא יַע"ש דְּמִסִּיק דְּבִגְזוּלָה קִיָּמַת חֵיב לְהַחְזִיר כּו' וַא"כ רַמִּי יִסְבּוֹר
כְּמִסְקָנָא דְּהֵתֵם וְלֹא סְבִירָא לִיהַ דְּמִשׁוּם סִפְּא נְקִיט לִיהַ וַא"כ מוֹכַח מִמִּתְּנִי דְּנִתְּנָאֲשׁוּ בְּיַד

היורשים ועל פְּרָחָה רְשׁוֹת יוֹרֵשׁ פְּרָשׁוֹת לֹקַח דְּמֵי נְהִיגָה יֵאוּשׁ וְשִׁנּוּי רְשׁוֹת אֶבֶל רַב חֶסֶד אֶל דְּמֵשׁוּם סִיפָא נְקִיט לִיה וְאִ"כ מוֹקֵי מִתְנִי' בְּגִזְלָה קִיָּמַת וְנִתְיָאֲשׁוּ בְּיַד הַגְּזֵלָן דִּיאֹשׁ פְּדֵי קוֹנָה מְדַרְבְּנָן וְסִיפָא מִיָּרִי בְּדָבָר מְסוּיָם וְלֹא חֲשִׁיב זֹאת לְקוֹשְׂיָא אִ"כ לִיתְנִי פְּטוּרָא בְּאַבוּהֶן דְּמֵשׁוּם סִיפָא נְקִיט לִיה וְאִ"כ רַב חֶסֶד אֶל מוֹקֵי מִתְנִי' כִּר' אוֹשְׂעִיָא אִ"כ שְׁפִיר אָמַר רַבָּא כִּי שְׂכִיבְנָא ר' אוֹשְׂעִיָא נְפִיק לְנִתִּי דְּרַב חֶסֶד אֶפְשָׁר דְּמוֹקֵי כְּמָה שְׁפַתְבְּתִי דְּלֹא כִר' אוֹשְׂעִיָא.

משא"כ לשיטת התוספת דִּיאֹשׁ פְּדֵי אֵינוֹ קוֹנָה אֶפִּילוּ מְדַרְבְּנָן וְאִ"כ רַב חֶסֶד אֶל פְּרָחָה מוֹקֵי לְמִתְנִי' כִּר' אִ"כ דְּאִי בְּשֵׁהַגְּזִילָה קִיָּמַת אִמְאֵי פְּטוּרִין מְלִשְׁלַם כִּינּוֹן דְּעַל פְּרָחָה דְּרְשׁוֹת יוֹרֵשׁ לֹא פְּרָשׁוֹת לֹקַח דְּמֵי וְאִ"כ הָא דְּאָמַר רַבָּא כִּי שְׂכִיבְנָא וּמְאִי רַבּוּתָא דִּידִידָהּ וְהִלָּא רַב חֶסֶד אֶל נְמִי ע"כ מוֹקֵי מִתְנִי' כִּר' אִ"כ וְלִכְּהִי פְּתָבוּ הַתּוֹסֵ' ז"ל דְּהִנֵּה רְגִיל לְתַרְזַן מְשֻׁנּוּת קְנוּתִיהָ וְתַדַּע דְּאֶפִּילוּ לְשִׁיטַת רִש"י ז"ל מֵשׁוּם מְשֻׁנָּה אַחַת לֹא הִיָּה אוֹמַר כֵּן כו'.

וְהָא דְּפָרִיף בְּגִמְרָא לְקַמֵּן מְבַרְיָתָא דִּר' אוֹשְׂעִיָא וְהַתּוֹסֵ' פְּתָבוּ דְּלִרְב צָרִיף לֹאמַר בְּדָבָר מְסוּיָם וְקִשָּׁה כִּינּוֹן דַּע"כ מִיָּרִי בְּשֵׁעֲשֵׂה תְּשׁוּבָה אִ"כ אִמְאֵי אִם הִנִּיחַ אַחֲרֵיהּ נְכָסִים חִיבִין לְשַׁלֵּם אִם נֶאֱמַר דְּקִיָּא נְמִי אֶהְיִיחַ לְפָנֵיהֶם נְמִי יִקְשָׁה דְּהַנְּכָסִים לֹא מִשְׁתַּעֲבָדִי אֶלָּא הַגְּזִילָה בְּעֲצָמָה וְהַתּוֹסֵ' ז"ל לְשִׁיטְתִּיהוּ שְׁפַתְבוּ בְּפָרֵק הַגּוֹזֵל קָמָא דְּבַעֲיָנוּ דְּוָקֵא תְּרַתִּי עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה וְגִזְלוּ מִפּוֹרְסָם שְׁפַל מְחִינְתוֹ בְּכָה יַע"ש וְדוּק הֵיטֵב: בְּמַסְכַּת בְּבֵא בְּתָרָא (דָּף מ"ה ע"א) פִּיסקָא אֲנֹמֵן אֵין לוֹ חִזְקָה אָמַר רַבָּה לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שְׁמַסֵּר לוֹ בְּעֵדִים מִתּוֹךְ שְׁיָכוֹל לֹאמַר לֹא הִיוּ דְּבָרִים מְעוּלָם פִּירוּשׁ שְׁבָא לִידוֹ בְּתוֹרַת מְכָר לְכַתְּחִלָּה דְּלִדִּידָהּ אֲנֹמֵן כְּאִתְּרָא דְּמֵי דְּלֹא דְּמֵי לְדְּבָרִים הָעֲשׂוּיִן לְהַשְׂאִיל וְלְהַשְׁפִּיר כו' יַע"ש הֵיטֵב עַד סוּף הַסְּוָגָא.

ראיתי לבאר בכאן כמה ספיקות הספק הא' במאי דפירש רש"ב"ם שפתיב דמיירי דאיפא עדים שפסר לפניהם לתקנו דמשמע שפירש בפניהם כו' א"כ היאך ס"ד דרבא שמוקי מתני' דהכי ע"י עדים א"כ מאי אריא אנומן דנקיט טפי משאר אדם הספק הב' במאי דמקשה אב"י מראה עבדו ביד אנומן וכליו ביד פובס לרבה דלא קשיא כלל מהתם דאיפא לאוקמיה פמאן דאמר המלוה את חבירו בעדים אין צריף לפורעו בעדים וצריף לומר מפת גאנסו פריף והוא תימא גדול שעיקר חסר מן הספר והוא קושית מהרש"א ז"ל.

הספק הג' במאי דמקשה מהרש"א ז"ל על הא דהקשו בתוספת דלמה לי נתנה אפילו ראה נמי כו' אימא דלרבנותא נקיט נתנה דיש לו מיגו דלא שכרתיף מעולם כו' יעוין שם. הספק הד' במאי שהקשו התוס' דאית ליה מיגו דלא שכרתיף דפלוגתא הוא בשבועת כו' עכ"ל יש להקשות דבשבועת פלוגתא דאמוראי אי הנה מיגו או לא דא"כ להאי אמורא דסבירא ליה דאמרינן בכה"ג מיגו תקשה ליה האי ברייתא דאנומן אמר שלש דאפילו לרבה דמוקי הדיא ברייתא בעדים דלית ליה מיגו מ"מ תיקשי ליחזי עדים מאי קאמרי דע"כ סבירא הוא זאת דמותבינן מיניה לרבה מהו מתני' דאנומן אין לו חזקה לשיטת התוספת דילמא מתני' איירי דאיפא עדים בסתם כמ"ש בתחלת הסוגיא ורב נחמן דפריף לא פריף אלא מפת האי סבירא אי דאיפא עדים ליחזי עדים מאי קאמרי יע"ש וא"כ אנו דפסקינן הילכתא פאב"י מהו סבירא וא"כ היאך פסקינן פמאן דאמר דיכול לומר לא שכרתיף מעולם תקשה ליה הו ברייתא דאנומן אמר שתיים קצצתי לי והלה אומר לא קצצתי לה אלא אחד דאמאי בזמנו נשבע ונוטל הא יכול לומר לא שכרתיף מעולם ועיין

שם בשבועת שכתבו התוספת בזה (בדף מ"ה ע"א) דאי שקרו שלא בעדים יכול לומר לא שכרתיה מעולם ועל התירץ השני קשה לפי מה דפסקינו דאמרינו מיגו דהעצה אמרנו להחזיק דלהוציא או לאיפטורי משבועה לא אמרנו כמו שכתב הש"ך בח"מ (בסימן פ"ב) בדיני מיגו אם פו יוקשה האי ברייתא דאומן אומר שנים קצצתי לי כו' והא דפריה רבא לרמי בשבועת (דף מ"ה ע"א) פבר פי' הר"ן ומביאו הש"ך (בסי' פ"ט) ס"ק ט' דקאי אפטור דשבועה דב"ה יע"ש והא דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע דלא אמרנו מיגו דהעצה היינו לאיפטורי משבועה אבל להחזיק אמרנו כו' א"כ מה יענו ביום שיזנובר בם הך ברייתא דאומן כו' דעל פרוה אף להחזיק לא אמרנו מיגו דהעצה.

והנימוקי יוסף כתב דהך סיפא מיירי שמוחלקין בפירעון ולא אבין דהא בשבועות מוקי ליה בהקדא כר"י דאמר דקציצה נמי לא מידכר ואם פו היא מצי לאוקמי במקלקין בפירעון: אבל הנראה לי בזה דלמאי דלא אסיק אדעתיה ליקחזי עדים מאי קאמרי לא קשיא ליה מ"ש אומן דנקיט טפי משאר אדם דיש לומר דרבנותא אשמעינן אף דאית לו מיגו דקצצת עד כדי דמיו דאומן נשבע ונוטל והוא שקרו בעדים דלא יכול לומר לא שכרתיה מעולם דהא רבה מוקי ליה בנותן לפני עדים כו' והשבועה בזמנה דשכיר נשבע ונוטל קמ"ל דאפ"ה לא מהימן דר"י הוא דאית ליה דקציצה מדכר דכיר אבל לרבנו סברי דבקציצה מדכר דכיר ולכך לית ליה מיגו.

אבל לבסוף דפריה אי דאיכא עדים ליקחזי עדים מאי קאמרי פריה רב נחמן בר יצחק שפיר מאי שנא אומן דנקיט דנדאי לית ליה מיגו דאי בעי טען עד כדי דמיו פינו דמיירי בעדים מסתמא ידעו העדים בקציצה וליכא מיגו א"כ מאי שנא אומן דנקיט טפי משאר כל אדם: אמנם פו להיש מפרשים דכתבו הך דאין לאומן חזקה היינו בלא שבועה אבל בשבועה מהימן במיגו דנאנסו כמ"ש התוס' א"כ תקשה מאי שנא אומן דנקיט כו' דאין לומר דאית ליה מיגו דאי בעי טען עד כדי דמיו זה אינו דבשבועה נדאי מהימן במיגו דנאנסו ובלא שבועה נדאי דליכא מיגו דגם אי טען עד כדי דמיו הנה צריה לישבע בנקיטת חפץ כדין שבועת המשנה אבל הרשב' סבירא ליה דאין הכי נמי דפריה אפיי כפ' ר"ת כו' א"כ שפיר מצי לאוקמי מתני' באומן דנקיט לרבנותא דאין לו מיגו דקצצת עד כדי דמיו דאפילו בשבועה לא מהימן ופריה ליה אפיי כמו שכתבו התוס' ומסיק עדות וראה בעיניו דתו ליכא מיגו דנאנסו והשתא אתי שפיר טפי דוקא אומן דרבנותא דלא מהימן בשבועה מיגו דקצצת עד כדי דמיו דקציצה מידכר דכיר כרבנו.

ומ"ש מהרש"א ז"ל דאיכא דוקא נקיט נתנה דאית ליה מיגו דלא שכרתיה מעולם דלא ששמעינן לה מראה כו' עכ"ל יש ליישב דא"כ תקשה במאי דקאמר אי דאיכא עדים ליקחזי עדים מאי קאמרי דמשמע דוקא בדליכא עדים קשיא ליה הך אי איירי בדאיכא עדים א"ש והא פשיטא וקשה אמאי מהימן אומן דליכא למימר דבלא ראה מיירי ואשמעינן כו' דא"כ ליתני ראה דאין לומר לרבנותא נתנה אף דאית ליה מיגו דלא שכרתיה מעולם.

ואפילו הכי אומן מהימן כו' דהא בדאיכא עדים איירי וליכא מיגו דלא שכרתיה מעולם וא"כ ליתני ראה אלא נדאי דגם בראה אומן מהימן ותיקשה ליה פשיטא כו': ודע דבחוןשן המשפט (סי' ע"ה ובסי' פ"ב) בדיני מיגו ובסי' קכ"א בש"ך ס"ק ל"ב דאמרנו מיגו

משבועה דרבנן לשבועה דאורייתא דאף אם הנה טוען נאנסו הנה צריף לישבע שבועה דאורייתא ובטוען הסותרתיו הנה שבועה דרבנן אפ"ה אמרינן מיגו יע"ש היטב וא"כ ה"ה הכי בנדון דידן דאם הנה טוען כו' דנשבע ונוטל בנק"ח דהנה שבועה דרבנן עכשיו שטוען נאנסו וצריף לישבע שבועה דאורייתא אפ"ה אמרינן מיגו.

אמנם בהא דאמר אי דאיפא עדים ליחזי עדים מאי קאמרי אפשרלומר שנתן לו לתקנו ולא אמר ליתן שכירות זה אינו בשלמא לדידן דפסקינן דקציצה מידכר דכיר דרבנן ולכך פסקינן שפיר דוקא עדים ששכרו ושעשה עמו מלאכה כמ"ש (בסי' פ"ט) דעשה עמו מלאכה דילמא לא עשה וששכרו דילמא לא שכרו כו' דבקציצה הנה נאמן הבעל הבית משא"כ לר"י דאף בקציצה כו' א"כ פינון שיש עדים שנתן לו לתקנו תו ליפא מיגו ומיהו זה אינו דר"י דוקא בהודאה במקצת הוא דאית ליה כו' ומ"ש מהרש"א ז"ל פינון דראה ביד אמן לא שייך לא שכרתיך מעולם פינון דהוא ביד האמן ותקנו כו' משמע דלא יכול לטעון בחנם ולא קצצתי לה.

ומ"מ בעיקרא דדינא יש לתמוה דר"י דוקא היכא דמודה במקצת הוא דשכיר נשבע ונוטל ולא בכופר הכל א"כ אמאי נשבע ונוטל הא אית ליה מיגו דאי בעי כפר בכל דאף דרבה אמר מפני מה אמרה תורה כו' דהנה מיגו דהענה היינו לאפטורי משבועה לא אמרינן אכל להחזיק ודאי דאמרינן מיגו כו' אף מיגו דהענה כ"ש לעיל וא"כ אמאי לא מהימן ב"ה במיגו דאי בעי כפר בכל וגם על התוס' יקשה זאת אמאי לא הקשו על הברייתא גופא לר"י אמאי לא מהימן ב"ה במיגו דאי בעי כפר בכל דלהחזיק אמרי' מיגו דהענה כמ"ש לעיל: אמנם פן נראה לומר דנדאי אף דאמרינן מיגו דהענה להחזיק ממון מ"מ מיגו לאפטורי משבועה במיגו גרוע כזה לא אמרינן פמה שפכתתי לעיל וא"כ ליפא מיגו דאף דאמרינן מיגו מ"מ השבועה במקומה עומדת ור"י חייש לשמא טעה ואינו יודע בבירור לכך נטלו שבועה מבעל הבית ורמי לשכיר פמה שפכתתי לעיל וא"כ בפרק פל הנשבעין וא"כ לכך שפיר נשבע ונוטל מבעל הבית ומ"מ יש להקשות דלתנא קמא אמרינן בפרק פל הנשבעין דמהימן במיגו דלא שכרתיך מעולם אף בשבועה דאורייתא ויש לחלק ודוק היטב: שוב האיר ה' את עיני וראיתי בתוס' ריש פרק פל הנשבעין שפכתו דהנה מצי לשנוי התם דלא ידעו הקציצה כו' א"כ שפיר כתבו דפלוגתא הוא בשבועת ולמאן דאמר דלא מצי טעין לא שכרתיך מעולם מיירי בדליכא עדים ולא ראה ולמאן דאמר מצי טעין ע"כ בדאיפא עדים כו' אכל קשה כמ"ש לעיל דמהאי טעמא פסקינן כאב"י כו' משמע דידעו.

אבל יאמר בזה כמ"ש לעיל דלהיש מפרשים הוא דצריכין למימר הכי ולכך כתבו לעיל דמיגו דהענה הוא כו' אבל לפי שיטת רשב"ם במה שפכתתי לעיל לא צריף לכל זה אלא ודאי דלרבה דוקא היכא דמסר לו לתקנו בעדים דמסתמא אין חילוק ודוקא לתקנו הוא דיש חילוק ולאב"י אף בדליכא עדים ולכך כתבו התוס' דפלוגתא הוא התם בשבועת לפירוש רשב"ם ז"ל: ודע דלדעת ר"י צריף לומר דחשו חכמים לשבועת התורה כמ"ש התוס' בריש פרק פל הנשבעין וכל זאת לר"י אבל לחכמים לית לן למימר הכי דהא אף בכופר הפל סבירא להו דשכיר נשבע ונוטל שמא לא דכיר אבל ע"י מיגו כשאומר נזכרתי בבירור נאמן אבל לר' יהודה דחשו חכמים לעבור על שבועת התורה א"כ אף

דאית ליה מ'גו לא מהימן דמיגו לאפטורי משבועה במ'גו גרוע כ'זה לא אמרינו והשבועה במקומה עומדת כמ"ש לעיל וקשו חכמים לעבור על שבועת התורה וה"ה דהנה מצי למיפרך אברייתא להימנה במ'גו דפרעתי כולי' אלא דלא אסיק אדעתיהו הך דלא שכתיה מעולם דהנה ליה פופר בכל או יש לישוב דאיכא עדים דלא נתן האחרת.

והנה מה שהקשינו לעיל דלפי מה דהנה סלקא דעתיה דמיגרי דליכא עדים א"כ יקשה דליתני ראה אבל יש לישוב זאת דרביתא אשמעינו דהא מוקמינו הך ברייתא כר' יהודה דאמר דוקא במודה במקצת הוא דסבירא ליה לר"י דשכיר נשבע ונוטל כו' ולא בכופר הפל כו' וא"כ אית ליה מ'גו דכופר הפל דלמאי דסבירא לן דלהחזיק אמרינו מ'גו גרוע והא הנה להחזיק כמ"ש לעיל אפילו הכי כו' אבל בראה בידו לא הוה מ'גו דמיגו להוציא לא אמרינו דהא הטלית ביד האנמן משא"כ בנתנה דאית ליה מ'גו אפ"ה קמ"ל דאין נשבע ונוטל כמ"ש לעיל לר"י פינן דבע"ה צריף לשפוע חשו חכמים לשבועת התורה דגם בקציצה לא דכיר ופריה שפיר כו' ליחזי עדים מאי קאמרי אבל בלא הך קושיא הנה א"ש כמ"ש לעיל בסמוך: ואחרי רואה בעיון הזאת יש להקשות במה שכתבו התוס' דלמאן דאמר דנאמן במ'גו דנאנסו והכי פירושו אנמן אינו נאמן בלא שבועה אבל מסר לו שלא בעדים נאמן בלא שבועה כו' יש להקשות דהא מ'גו דלא היו דברים מעולם היינו ע"כ דמיגו דאי בעי אמר בתורת מ'כר בא לידו עכשיו שטוען בתורת פקדון ולקוחה בידו נאמן דע"כ בראה איגרי כדמוכח אתקפתיה דאב"י במה שכתבו התוס' וא"כ הודה שנתחייב לו הפ'גד ולקחה מידו ועל פ'רחה צריף לומר דלא אמרינו מ'גו לאפטורי משבועה במלנה על המשפ'ן דתקנת הגאונים דנשבע בנ"קח ונוטל אף דאית ליה מ'גו לאפטורי משבועה יע"ש בח"מ אם לא שהתוספת חולקין על זה וסוברין דאמרינו מ'גו לאפטורי משבועה ומודה במקצת דמיגו דהעצה הוא אבל במ'גו מעליא אמרי' מ'גו לאפטורי משבועה.

ולפי מה שכתב הב"ח להרא"ש דאף דלא אמרינו מ'גו לאפטורי משבועה היינו משבועה קלה לשבועה חמורה אבל היכא שהי' פטור לגמרי אמרינו שפיר מ'גו לאפטורי משבועה אתי שפיר טפי דאף התוספת סברי דאמרינו מ'גו לאפטורי משבועה היינו בכהאי גוונא דהנה יכול לומר לא היו דברים מעולם ונהנה פטור אף מהיסת כמ"ש התוספת דליכא דררא דממונא יע"ש היטב וא"ש מה שכתבתי לעיל דהתוספת סברי דאמרינו מ'גו דהעצה לאחזוקי ממונא אלא דמיגו לאפטורי משבועה לא אמרי' והכא אמרינו מ'גו לאפטורי משבועה משום דהנה פטור לגמרי אף משבועת היסת כמ"ש לעיל אבל יש להקשות דהא הך ברייתא קודם שנתקנה שבועת היסת דהא רב נחמן הוא דתיקון שבועת היסת ולכך צריף לומר דהנה יש מפרשים סברי דאמרינו מ'גו לאפטורי משבועה ובמשכון נמי אפ'ר דסבירא להו דאין צריף אלא שבועת היסת ועיין ש"ך בחושן המשפט סע"ב יע"ש היטב: עוד אשוב אל מה שכתבתי למעלה דנדאי בהא דמסיק דליכא עדים והוא דלא ראה וכתבו התוספת פשיטא כו' אבל יש לומר דאתי לאשמעינו דאין צריף שבועה דהר"מ ז"ל מחולק עם הר"א דכל זמן שהוא בידו דצריף לינשבע והם חלקו עליו וכתבו דאין צריף לינשבע דמברייתא זאת מוכח דאין צריף לינשבע דמדקתני בסיפא נתנה לו בזמנו נשבע ונוטל מכלל דברישא בלא שבועה יע"ש (בסימן פ"ט) והנה אתא לאשמעינו טובא דאין צריף לינשבע אף הש"ך (בסימן פ"ט) הביא דברי הר"ן דאי אנמן

קוּנָה בְּשִׁבְחַת פְּלִי אֵין צָרִיף הָאֲנָשׁ לִישְׁבַע דְּלֵא הֵוָה הָאֲנָשׁ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל פִּינּוֹ דְּסִבְרִיא לִן דְּאֲנָשׁ קוּנָה בְּשִׁבְחַת פְּלִי מַה שְּׂאִין פִּן בְּמַלְוָה עַל הַמְשָׁכּוֹן דְּנִתְבָּאָר דִּינוֹ (בְּסִימָן ע"ב) דְּנִשְׁבַּע וְנוֹטֵל בְּנִקִּיטַת חֲפִץ דְּהֵוָה מִן הַנִּשְׁבָּעִין וְנוֹטֵלִין אַף דְּבַעַל חוּב קוּנָה מִשְׁכּוֹן כּו' דְּכָאן אַם קִינְדֵשׁ אֵת הָאִשָּׁה הָאֲנָשׁ מְקוּדָּשָׁת כּו' מִשָּׂא"כ אֵי אֵין אֲנָשׁ קוּנָה בְּשִׁבְחַת פְּלִי הֵוָה רִישָׁא עַל פְּרָחָף בְּשִׁבּוּעָה וְכַפְסָק הַגְּאוּנִים בְּמַלְוָה עַל הַמְשָׁכּוֹן וְכ"ש הוּא כּו' וּא"כ קִשְׂיָא פְּשִׁיטָא פְּקוּשִׁית הַתּוֹס' דְּעַל פְּרָחָף רִישָׁא נְמִי מִינְרִי בְּשִׁבּוּעָה וְרָבָא הוּא דְּמִסִּיק בְּפָרְק הַכּוּנָס (בְּדָף צ"ט ע"א) דְּכֻלִּי עֲלֵמָא סְבִירָא לְהוּ אֵין אֲנָשׁ קוּנָה בְּשִׁבְחַת פְּלִי וּא"כ יְהִי נִרְאָה לּוֹמַר הָא דְּמַתִּיב רָבָא לְסִיּוּעִיָּה לְרַבָּה הֵינּוּ לְסִבְרַתּוֹ דְּכֻלִּי עֲלֵמָא סְבִירָא לְהוּ דְּאֵין אֲנָשׁ קוּנָה בְּשִׁבְחַת פְּלִי וְעַל פְּרָחָף מִינְרִי בְּרָאָה דָּאֵם לֵא פִן תִּקְשָׁה פְּשִׁיטָא אֲבָל מְפָל מְקוּם אֵין תִּיּוּבָתָא לְאַבְיִי דְּאַבְיִי מְצִי סְבִירָא דְּאֲנָשׁ קוּנָה בְּשִׁבְחַת פְּלִי וְהֵוָה רִישָׁא דְּבְרִיּוּתָא אֵינְרִי בְּלֵא שְׁבּוּעָה כְּמָה שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל וְלֵא קִשְׂיָא פְּשִׁטָא דְּהִיא גּוּפָא אֲתִי לְאַשְׁמַעִינּוּ דְּאֲנָשׁ קוּנָה בְּשִׁבְחַת פְּלִי וְאֵין צָרִיף שְׁבּוּעָה וְזֵה נִרְאָה שִׁיטַת רִשְׁבָּ"ם ז"ל שְׁפַתְבִּי נִרְאָה בְּעִינֵי דְּה"ק רָבָא לִימָא סִיּוּעִתָא לְרַבָּה כּו' הֲרִצּוֹן דְּלֵא אֲמַר תִּיּוּבָתָא לְאַבְיִי דְּאַבְיִי מְצִי סְבִירָא כְּמֵאן דְּאֲמַר אֲנָשׁ קוּנָה בְּשִׁבְחַת פְּלִי אַף רָבָא לְשִׁיטְתִּי אֲמַר דְּאִפְּא סִיּוּעִתָא לְרַבָּה כּו' וְכַה"ג פְּתַב הַב"ח ז"ל דְּהָא דְּאֲמַר רָבָא כּו' הֵוָה סִיּוּעִתָא לְרַבָּה וְלֵא תִיּוּבָתָא לְאַבְיִי יַע"ש הֵיטְב: וְדַע דְּכָל זֵה הוּא לְשִׁיטַת הַתּוֹסֶפֶת אֲבָל לְשִׁיטַת רִשְׁבָּ"ם לֵא יֵאמַר פִּן דְּהוּא מְפָרֵשׁ הֵכִי דְּהֵכִי פְּרִיף אֵי דְּאִפְּא עֵדִים כּו' דְּקוּשְׁיָתּוֹ הוּא דְּעַל פְּרָחָף רָאָה לֵא מְהִי דְּאֵי רָאָה מְהִי לְמָה לִי לְמִתְנִי נִתְנָה לִיתְנִי רָאָה פְּקוּשִׁית הַתּוֹסֶפֶת וְה"ק אֵי דְּאִפְּא עֵדִים רָצָה לּוֹמַר דְּסִבְרִיא דְּאֵית לִיָּה מִיגוֹ דְּלֵא שְׁכַרְתִּיף מְעוּלָם וְאֵם פִּן בְּדִאִפְּא עֵדִים לִית לִיָּה מִיגוֹ דְּלֵא שְׁכַרְתִּיף מְעוּלָם וְלִכְּף נְקִיט נִתְנָה דְּאֵי רָאָה הֵוָה אֲמִינָא דְּמִינְרִי בְּרִיּוּתָא בְּאֵין עֵדִים אֲבָל בְּיֵשׁ עֵדִים אֵינוֹ נְאָמֵן דְּהַמְלִוָּה אֵת חֲבִירוֹ בְּעֵדִים צָרִיף לְפִוְרַעוּ בְּעֵדִים לְכָף נְקִיט נִתְנָה וְעַל פְּרָחָף מוּכַח דְּמִינְרִי בְּיֵשׁ עֵדִים דָּאֵם לֵא פִן תִּקְשָׁה אֲמִאי בְּזַמְנּוֹ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל הָא אֵית לִיָּה מִיגוֹ דְּלֵא שְׁכַרְתִּיף מְעוּלָם מַה שְּׂאִין פִּן בְּרָאָה אֲלֵא עַל פְּרָחָף דְּמִינְרִי בְּדִאִפְּא עֵדִים וְרִישָׁא נְאָמֵן דְּהַמְלִוָּה אֵת חֲבִירוֹ בְּעֵדִים אֵין צָרִיף לְפִוְרַעוּ בְּעֵדִים כּו' לִיחֲזִי עֵדִים מְאִי קְאָמְרִי אֲלֵא דְּלִיפָא עֵדִים וְתִקְשָׁה לְמֵאן דְּאֲמַר דִּיכּוּל לּוֹמַר לֵא שְׁכַרְתִּיף מְעוּלָם אֲלֵא עַל פְּרָחָף דְּלִית כְּאֵן מִיגוֹ דְּלֵא שְׁכַרְתִּיף מְעוּלָם דָּאֵם פִּן הֵוָה כּוּפֵר בְּכָל כְּמָה שְׁפַתְבוֹ הַתּוֹסֶפֶת בְּתִירוּצָם שְׁנִית יְעוּזִין שְׁם הֵיטְב א"כ זֵה נִשְׁמַע מְרִישָׁא דְּקִתְנִי דְּשְׁכִיר נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל וְאֲמִאי הָא אֵית לִיָּה מִיגוֹ דְּכּוּפֵר הַפֵּל לִר' יְהוּדָה דְּאֵינוֹ חֲיִיב אֲלֵא בְּהוּדָאָה בְּמַקְצַת וַע"כ דְּאֲמַרִינּוּ מִיגוֹ לְהַחֲזִיק אֲלֵא דְּחֲשׂוּ חֲכָמִים לְשִׁבּוּעַת הַתּוֹרָה כַּמ"ש לְעִיל וּא"כ לִיתְנִי רָאָה אֲלֵא ע"כ דְּרָאָה לֵא מְהִי וְתִיּוּבָתָא דְּאַבְיִי וְלִכְּף אֲמַר לִימָא מְסִיַּע לִיָּה לְרָבָא וְתִיּוּבָתָא דְּאַבְיִי וְמִשְׁנֵי דְּלִיפָא עֵדִים וְלֵא רָאָה וְלֵא גַחִית לְאַשְׁמַעִינּוּ לְחַלֵּק וְדו"ק הֵיטְב: בְּמַסְכַּת פְּסָחִים (דָּף כ"ב) ע"ב אֲמַר ר"א פֵּל מְקוּם שְׁנֵאָמַר לֵא יֵאכֵל אֲכִילָה וְהִנָּאָה בְּמִשְׁמַע כּו' הָא דְּאֲמַר מְדַפְרֵט בְּגִבְלָה כּו' אֵין הַפְּרִיּוֹשׁ דְּאֵי לֵא הֵוָה כְּתִיב הֵיטְר הִנָּאָה בְּגִבְלָה ה"א דְּגִבְלָה אֲסוּרָה בְּהִנָּאָה דְּזֵה אֵינוֹ דֵּא"כ הָא דְּכַתְב רַחֲמָנָא גְבִי בּוֹר וְנִפְל שְׁמָה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר כּו' הָא גְבִילָה אֲסוּרָה בְּהִנָּאָה וְהִמַּת יְהִיָּה לוֹ הֵיכִי מְצִי מִשְׁפַּחַת לִיָּה וְאֵין לּוֹמַר דְּמִשְׁפַּחַת לִיָּה בְּבִן פְּקוּעָה דְּאֵין צָרִיף שְׁחִיטָה דְּנִיטָר בְּשְׁחִיטַת אֲמוֹ כּו' דְּהָא אֲלִיבִיָּה דְּר"מ קִינְיִינּוּ הֵכִי וְאֵיְהוּ סְבִירָא לִיָּה דְּבִן ט' חֵי אֵין נִיטָר בְּשְׁחִיטַת אֲמוֹ אֲלֵא ע"כ דְּה"ק דְּלָמָּה

לי היתר הנאה בנבילה אלא דהתורה בא לאשמעינו דוקא הכי דפרט כו' הא פל מקום שגאמר לא יאכל אכילה והנאה במשמע.

כמו לר"י דיליף מאותו כו' ולפי זה אתי שפיר הא דקאמר בשבת פרק ר"ע וליקשי רחמנא לנבילה ומאי קושיא דאי הנה מקשי ע"ז לנבילה הנה אמינא בכל מקום שגאמר לא יאכל אכילה לחוד במשמע והיתר הנאה איצטריך בנבילה דלא גילף מע"ז דאסורה בהנאה פן מקשים העולם ובספר זרע יצחק יע"ש ולפי מה שכתבתי לא קשה מידי דע"כ נבילה מותרת בהנאה דאל"כ והמת יהיה לו היכי משפחת ליה כו' ולמה לי היתר הנאה בנבילה אלא לומר דכאן הוא דמותרת בהנאה הא פל מקום שגאמר לא יאכל אכילה והנאה במשמע ובחדושינו במסכת פסחים יבואר יותר בזה בעז"ה: ומה דמקשין העולם אהא דפריך בפסחים (בדף כ"ג ע"א) והרי שרצים וכו' איך יכול למימר דמינים טמאים היא אסורים בהנאה א"כ הא דכתב רחמנא ונפל שמה שור או חמור כו' איך משפחת ליה הא מינים טמאים אסורים בהנאה ואין המת שלו עכ"ל ואין פאן קושיא דאה"נ אלא דאפתי תקשי מנלן למימר למימר דחמור ולא פלים אימא דאיצטריך חמור לגופיה דלחייב דאי לא הנה כתב חמור הנה אמינא דמינים טמאים אסורים בהנאה ופטור דאין המת שלו לכך איצטריך חמור ומנלן דחמור למיעוט פלים לכך איצטריך היתר הנאה במינים טמאים כו'.

ובחדושינו מסכת בבא קמא יבואר עוד בזה: שיניך למה שכתבתי ביבמות על מה שהקשו התוספת (בדף ס' ע"א) דיש חלל מחייבי עשה תימה דלא יחלל אפוליהו קאי כו' וכתבתי לשיטת הרמב"ם א"ש דמצרית שנית דאם בא עליה כה"ג והוא בעולה דהנה חללה דלאו דלא יחלל לית ביה דאיהו מחוללת ועומדת דאפילו לקהל ישראל אסורה ואם בא עליה אח"כ ישראל דהנה הנוולד חלל כו' ומיהו בקדושינו מסיק דישאל שאלה בתו פשירה לפנהננה כו' ומיהו אי אמרינן דחלל מחייבי עשה לוקין עליה משום חללה דלא פסברת ריב"ם שפכתבו התוס' (בדף ס' ע"ב) והבאתי לעיל הנה א"ש דנ"מ ללקות עליה משום חללה אם בא עליה כה"ג דהנה חללה ואם בא עליה אח"כ לוקה משום זונה וחללה דזונה נמי הנה דמחייבי עשה הנה זונה אלא דכבר כתבתי לעיל דאיתא לסברת ריב"ם שפכתבו התוספת דחללה דמחייבי עשה אין לוקין עליו כו' ויש נ"מ בדריך אחר ואין להאריך ודוק היטב לפענ"ד: ראיתי לבאר בכאן בחולין (דף ק"ה ע"ב) המבשל חלב כו' ושמואל מאי קסבר אי קסבר איסור חל על איסור כו' והקשו התוס' הא איסור הנאה הנה איסור מוסיף י"ל דאיסור הנאה לא הנה אלא איסור חמור ולא איסור מוסיף עכ"ל והנה הלחם משנה (בהל' מאכלות איסורות פרק ט' הלכה ו') כתב אהא דכתב רבינו דהמבשל חלב בחלב אינו לוקה כו' שאין פאן לא כולל ולא מוסיף ולא ב"א וכתב הלחם משנה והא איסור הנאה הנה איסור מוסיף כמ"ש רבינו מהל' אלו פ"ד אקדשי' מיגו דאיתוסף איסור הנאה כו' וי"ל דכיון דעל איסור הנאה אין לוקין ר"ל דלשיטת הרמב"ם דכל איסורי הנאה אין לוקין עליו מטעם דהנה לאו דאתי בא"א כמו שבארנו בפתיחה לא הנה מוסיף דמוסיף לא הנה אלא פשהאיסור האחרון שנה עם הראשון משא"כ פאן דלא אמרינן מיגו שניתוסף איסור הנאה באיסור יהא בו איסור אכילה בלאו עכ"ל.

והנה מה שנתן כלל זה יש להקשות עליו דהא בכריתות והר"מ ז"ל כתב בהל' (שגגות פ"ד) יש בא ביאה אחת וחיוב עליה חמש חטאת כיצד יעקב הנה לו בת מזלפה ושמה תמנע ונשאה לכן והוליד בת ושמה סרח ונשאה ראובן מתוך שנוסיה על שאר אחין משום אשת אח כו' עכ"ל והוא נלמוד מסוגיא דכריתות פרק אמרו לו מתני' יש בא ביאה אחת כו' ומזה הוכיחו התוס' ביבמות (ב"ב ע"ב) בתוספת בד"ה איסור כולל וא"ת דילמא ר"י נמי אית ליה כו' ומיהו במוסיה בשני שמות נמי חניל מההיא דכריתות כו' עכ"ל וא"כ הרי בהדיא דמחיב יעקב משום פלתו מתוך שנוסיה על שאר האחין באיסור אשת אח דהנה בכרת אף דלא דמיא לאיסור הראשון ובחדישינו במסכת חולין נאריה בזה בעזה"י: והנה אם נאמר כמ"ש הלחם משנה הנה א"ש מאי דקאמר בפסחים (דף מ"ז ע"ב) המבשל ג"ה בחלב בי"ט ואכלו לוקה חמש ובתוספת הקשו אמאי לא תני נמי ג"ה של גבילה ולפי סברת הלחם משנה אפשר לומר דהך תנא סבירא ליה דלוקין על הנאת בשר בחלב והוא כמו שאבאר דלאיסי בן יהודה דיליה ק"ו בשר בחלב מערלה א"כ מצינו למילף מיניה דלוקין על הנאת בשר בחלב פינן דילפינן מג"ש דקדשים שיצא חוץ למחיצתן כמ"ש התוספת שם והק"ו אינו אלא לגילוי מילתא בעלמא א"כ שפיר לוקין עליהם פינן דהק"ו אינו לגילוי מילתא שפתבו בכללי התלמוד והתוספת דכתבו בפסחים (דף כ"ה ע"ב) הא דלא קאמר הפל מודים בבשר בחלב שמה דאין מזהירין מן הדין כפר תמה המשנה למלך בהל' יסודי התורה יע"ש היטב.

והא דלא קאמר הפל מודים היינו משום דלתנא דבי ר' ישמעאל אין לוקין כלל דהנה לאו דאתי באם אינו ענין לשיטת הרמב"ם ז"ל והך תנא דברייתא אפשר דסבירא ליה פאיסי בן יהודה וסבירא ליה דאין איסור חל על איסור והא דחניל בשר בחלב דהנה איסור מוסיה לדעת הר"מ פינן דלוקין על הנאת בשר בחלב ודע דליכא לאקשוי א"כ לילקי משום הנאת בשר בחלב כפר כתב המשנה למלך בהל' יסודי התורה דאכילה אחת ודאי דאין חייב תרתי יע"ש היטב משא"כ ג"ה של גבילה דלא חניל דאין איסור חל על איסור אלא דוקא במוסיה ולא בכולל דסבירא ליה להאי תנא דאין איסור חל על איסור אלא במוסיה דוקא ולא בכולל: הן אמת שיש להקשות אהא דהמבשל חלב בחלב דאינו לוקה שמים דלא הנה איסור מוסיה ואמאי אינו לוקה שמים דהא אנו פסקינן בחולין דחצי זית בשר וחצי זית חלב מצטרף ולוקה משום בשר בחלב ואמאי לא יחול איסור בשר בחלב על חצי שיעור דחניל פמה שכתב הר"מ ז"ל בהל' שבועות מי שנושבע שלא יאכל חצי שיעור מנבילות וטרופות דחייב דחניל איסור שבועה על חצי שיעור יע"ש היטב וכבר התבאר זאת לעיל אם פן אמאי לא יחול איסור בשר בחלב על איסור חלב.

וכן יש להקשות אהא דאמר בגמרא בחולין (דף ק"א) דבמימי איסור אבר מן החי וחניל אאיסור טריפה קמפלגי כו' ולשיטת הר"מ אמאי לא יחול איסורי אמ"ה דמצטרף בשר גידים ונעצמות על איסור טריפה ובחולין יבואר זאת בעזה"י ודוק היטב בכל מה שכתבתי: במסכת פסחים (דף כ"ד ע"ב) תנא איסי בן יהודה אומר בשר בחלב איסור באכילה בג"ש דקודש קודש מטרפה בהנאה בק"ו מערלה והקשו התוספת לר"ש דיליה גם פן דאסור באכילה בג"ש אמאי לא יליף לאיסור הנאה מק"ו דאדם דן ק"ו מעצמו יע"ש בחולין (דף קט"ז ע"א) והנה הא דאמר מה לכלאי הפרם שפן לוקין שלא פדרה

אכילתן כו' ואביי תאמר במאי אטו בכבש ברחל אכילה פתיבא דלהכי לא פתיב אכילה בגופה לומר שלוקין שלא פדרה אכילתן כו' עכ"ל.

והנה אם נאמר דהכי פירושו דמדלא פתיב אכילה בגופה ש"מ כו' א"כ הא לר"ש פתבו התוספת (בדף כ"ב) דע"כ איהו ס"ל כר"א דכל מקום שנאמר לא יאכל אכילה והנאה במשמע דר"ש סובר דגיד הנשה אסור בהנאה יע"ש וא"כ לדידנא ליפא למימר דא"כ לכתוב אכילה בגופה דאדרבה דאי הנה פתיב אכילה בגופה הנה אסור בהנאה כדר"א ולפום סברא דהשתא קיימינן דבשך ברחל מותר בהנאה וא"כ לר"ש ליפא ק"ו דאיפא למיפרה מה לכלאי הפרם שפן לוקין שלא פדרה אכילתן והנה לפי מה שהתבאר לעיל בחדושינו דלר"ש דאית ליה במכות דכל שהו למכות ולא אמרו בכזית אלא דוקא לקרבן ס"ל דכל איסורין שבתורה לוקין שלא פדרה אכילתן כמ"ש מהריב"ל ובהבאתיו לעיל א"כ נדאי דאיפא למילף מק"ו לר"ש מפלאי הפרם דליפא למיפרה מה לכלאי הפרם שפן לוקין שלא פדרה אכילתן דהא לדידיה כל איסורין שבתורה לוקין שלא פדרה אכילתן כו' אלא דיש להקשות אהא גופא דקאמר מדלא פתיב אכילה בגופה מאי נפקא מיניה אי הנה פתיב בפירוש או דיליף לה מגזירה שנה ואי דקאמר פיון דלא פתיב אכילה בפירוש ממילא לוקה שלא פדרה אכילתן זה דבר זר הוא לומר פן דמהיכי תיתי לומר פן פיון דילפינן מג"ש מטריפה אין ג"ש למחצה כמו התם דוקא דרה אכילה כו' ובחדושינו במס' פסחים יבואר זאת: ודע עוד דמה דהקשו התוספת וא"ת לר"ש אמאי לא יליף הנאה בכבש ברחל מק"ו ואמאי לא הקשו להם להנה תנאי דלתנא דבי רבי ישמעאל דיליף מג' פעמים לא תבשל ולכולהו אינה אמאי לא הוקשו להו דאמאי לא יליף איסור הנאה מק"ו ודונח לומר דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ואפשר דלהנה תנאי לא קשיא פלל דאיצטריף למלקות ואף לשיטת הרמב"ם ז"ל דלאו דאתי באם אינו עגן אין לוקין עליו כמבואר בהלכות מאכלות אסורות וכמו שנתבאר לעיל בחדושינו ואם פן מאי נפקא מיניה או מק"ו דאין עונשין או מלא תבשל יתירא.

יש לומר דכבר כתב הלחם משנה דלאו דאתי באם אינו עגן ואיסור מפירש על פירוש הלוא אתי למלקות דאי לאיסורא הא כתיב בפירוש וה"נ דאיסורא מק"ו כו' ואיך שיהנה קשה אם פן אמאי פסק הר"מ ז"ל דבשך ברחל עם עבר ונהנה דאין לוקה עליו.

וכתב הלחם משנה דיליף מלא תבשל יתירא ולאו דאתי באם אינו עגן אין לוקין עליו ואמאי לא הא איפא נמי קל וחומר דאיסי בן יהודה דנדאי אדם דן קל וחומר מעצמו ואדרבה לדידיה דיליף איסור אכילה מלא תבשל יתירא ודאי דלוקה על אכילה אף שלא פדרה אכילתו דאית ליה קל וחומר דבראשית רבה יע"ש היטב בלחם משנה וא"כ ליפא למיפרה פלל מה לכ"ה שפן לוקין שלא פדרה אכילתן דבשך ברחל נמי לוקה שלא פדרה אכילתו כו'.

ובחדושינו במסכת פסחים יבואר זאת בעזה"י. יש להקשות הא דאמר (בדף כ"ב) ונהרי ג"ה ומשני פשהותרה נבילה היא וסלפה וגידה הותרה הניחא למ"ד יש בגידין בנותן טעם כו'.

והר"מ ז"ל דפסק דאין בגידין בנותן טעם ואפ"ה פוסק דג"ה מותר בהנאה והא פסק כר"א דכל מקום שנאמר לא יאכל כו' ויש ליישב זאת דיש ק"ו דג"ה מותר בהנאה מחלב

דמונתר בהנאה דינעשה לכל מלאכה מכ"ש גיד הנשה כדמסיק לקמן (בדף כ"ה ע"ב) לר"י הגלילי והא דלא קאמר הכי לר' יהודה דיליף ק"ו דג"ה מותר בהנאה.

י"ל דלרבי יהודה ליכא למיליף דיהא ג"ה מותר בהנאה דאיכא למיפריה מה לחלב שכן איסורו לאחר הדיבור תאמר בג"ה דלר"י דאיהו אומר בחולין (דף ק' ע"ב) דג"ה לבני יעקב נאסר יע"ש ונהנה לפני הדיבור וכה"ג פריה ביבמות (דף ד' ע"ב) מה לכולהו נמי שכן ישנו לפני הדיבור וכה"ג פריה בכמה מקומות ולכך צ"ל דכשהותר נבילה היא ונחלבה וגידה הותרה ודו"ק היטב: פתב הרמב"ם ז"ל בהל' מאכלות איסורות פל מקום שנאמר לא יאכל אכילה ונהנאה במשמע עד שיפרט כו' ובחלב שנאמר יעשה לכל מלאכה ובהל' שאר אבות הטומאה פסק דחלב נבילה אינו מטמא טומאת נבילה שנאמר יעשה לכל מלאכה.

ומקשין העולם דהיאך מוכח תרי לימודים מהכי והנראה דיש ליישב זאת דנדאי אי אמרינן דקרא קאי אטומאה דאינו מטמא ממילא מוכח מפשטיה דקרא דמותר בהנאה דמדכתיב דחלב נבילה יעשה לכל מלאכה היינו שמותר לעשות כל מלאכה ואינו מטמא א"כ מוכח בהדיא דמותר בהנאה ואי דקשיא אימא פולו להכי הוא דאתי יש לומר דע"כ דקרא לטומאה דאי להיתר הנאה א"כ ל"ל דכתיב אותו למימר דכל האיסורין שבתורה אסורין בהנאה תיפוק ליה מדאיצטריף היתר הנאה בחלב ש"מ דכל מקום דכתיב לא יאכל אכילה ונהנאה במשמע כמו דיליף ר"מ מנבילה כו' אלא ע"כ דינעשה לכל מלאכה איצטריף לטומאה וטהרה וממילא מוכח דמותר בהנאה והא דאמר בגמרא אותו כו' ולא מפיך ליה מיעשה י"ל דס"ל דינעשה לכל מלאכה לטומאה ולמאן דאית ליה דינעשה לכל מלאכה להיתר הנאה סובר דהיתר הנאה מנבילה ואיצטריף היתר הנאה מנבילה גופא דאי לא הכי ה"א דנבילה אסורה בהנאה ואף שכתבתי לעיל דנבילה ע"כ מוכח דמותרת בהנאה דאל"כ והמת יהיה לו היכא משכחת ליה.

י"ל דהיינו לר"מ אבל אנו דפסקינן דבן פקועה מותר בשחיטת אמו א"ש ואיצטריף מנבילה גופא דלא תימא דאסורה בהנאה ור"מ דיליף מנבילה אפשר דס"ל דחלב נבילה יעשה לכל מלאכה איצטריף לטומאה שאינו מטמא משום טומאת נבילות פנ"ל נכון ודו"ק היטב: סליקמסקת פתובות בתולה נשאת ליום הרביעי ואלמנה ליום התמישי שפעמים בשבת בתי דינין יושבין כו' פן הוא גירסת הריטב"א ז"ל ליום הרביעי בלמ"ד ופירוש דהכי קאמר דאף אם הגיע זמן של שנים עשר חודש דנותנין לבתולה משתבעה הבעל ביום א' אפילו הכי צריכה להמתין עד יום ד' וע"ש ובסמוך יבואר זאת.

בפירוש"י בד"ה בשני ובתמישי כו' ושם יבואו עדים כו' עכ"ל הא דלא ניחא ליה לפרש כפירוש התוספת דתקנתא הנה באשת פהן או באשת ישראל ופחותה מג' שנים כו' ואין לומר דלא ניחא ליה לפרש דמתני' לא פלוג כו' ולכך פירוש דתקנתא הנה בכל הנשים שם יבואו עדים כו' דא"כ אפתי תקשה הא דקתני במתני' סתמא משמע דתקנה היתה בכל הנשים שיהא נשאות ונקא ביום הרביעי תינח נערה קטנה מאי איכא למימר דאם נשאה בקטנותה הא נדאי דליכא למיחש שם נזתה דאפילו נזתה תחתיו באשת ישראל דפיתוי קטנה אונס הוא ומישרא שרי אלא דלא פלוג וא"כ אפתי תקשה אמאי לא ניחא ליה כפי' התוספת.

אָבֵל הַנְּרָאָה לִי בְּזֶה דְהֵרִיטְבִי א"ו"ל כְּתֹב אֵת דְּכַתְּבוּ הַתּוֹסֵפֶת דְּעִיקָר הַתְּקֵנָה הִיָּה בְּאִשְׁתְּ כֹהֵן אוֹ בְּאִשְׁתְּ יִשְׂרָאֵל פְּחוּתָה מִבֵּת ג' שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד וְכִי עָשׂוּ תְּקֵנָה לְמַעֲוֹטָא כּו' וּא"כ אֲתִי שְׁפִיר דְּנֻדַּי עִיקָר הַתְּקֵנָה הִיָּה אַף בְּאִשְׁתְּ יִשְׂרָאֵל שְׁמָא יָבֹאוּ עֲדִים וּלְכֹף תְּקֵנוּ בְּכָל הַנְּשִׂים מְשׁוּם לֹא פְּלוּג מִשָּׂא"כ לְשִׁיטַת הַתּוֹסֵפֶת עִיקָר הַתְּקֵנָה הִיָּה מְשׁוּם אִשְׁתְּ כֹהֵן וּלְמַעֲוֹטָא לֹא הִיָּה לָהֶם לַעֲשׂוֹת תְּקֵנָה כּו': וּבְזֶה יֵשׁ לִינִישָׁב שְׁיִטַת הַרְמַב"ם ו"ל דְּכַתְּבֵי בַפ"ג דְּהַלְכוֹת סוּטָה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ הִיָּה קִטְנָה שְׁנַתְּקֵדְשָׁה לְדַעַת אַבִּיהָ וְזִינְתָה הִרִי זֶה אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ יִשְׂרָאֵל וְכַתְּבֵי הַפְּסָף מְשָׁנָה שְׁם דְּאַף דְּאַמְרִינֵן בְּיַבְמוֹת בַּפּד"א שְׁתִּים שְׁקִינְדְּשׁוּ שְׁתֵּי נְשִׂים כּו' דְּפִתּוּי קִטְנָה אֲנֹס הוּא דְּלִישְׁרָאֵל שְׁרִי רַבִּינוּ דְּחָאָה זֹאת מְהַלְכָה מֵהִיא דְּפִתַח פְּתוּחַ כּו' יַע"ש וּלְפִי מ"ש אֶפְשָׁר דְּהַר"מ סוּבֵר כְּפִירוּשׁ רַש"י ו"ל דְּהַתְּקֵנָה לֹא הִיָּה מְשׁוּם לֹא פְּלוּג אֲלָא שְׁמָא יָבֹאוּ עֲדִים וּא"כ קִשְׂיָא תִּינַח נַעֲרָה קִטְנָה מֵאֵי אִיפָּא לְמִימַר וּלְכֹף צְרִיף לֹמַר דְּהִיא דְּאַמְרִינֵן שְׁם דְּפִתּוּי קִטְנָה אֲנֹס הוּא לִיתָא מְקַמָּא הָךְ מִתְּנִי'.

והר"מ ו"ל לְשִׁיטַתְּ דְּסְבִירָא לִיָּה דְּבִבּוּגְרַת וּמְנֹכַח עֵץ נְמִי יֵשׁ לְהוּ טַעֲנַת דְּמִים וּמִתְּנִי' מוּקִי לְקַמֵּן (בְּדָף ח' ע"ב) לֹא בְּטַעֲנַת דְּמִים וְשִׁינְיָךְ נְמִי הָךְ תְּקַנְתָּא אֶפִּילוּ בְּבִבּוּגְרַת וּמ"ע כּו' וְאַף דְּלְפִי ה"א מוּקִי הָךְ מִתְּנִי' בְּטַעֲנַת פְּתַח פְּתוּחַ מ"מ אֵין לְחוּשׁ פִּינּוּן דְּלֹא קִיָּי הִכִּי בְּמִסְקָנָא וּבְסִמוּף יְבֹנָאֵר עוֹד מְזָה בְּגִמְרָא לְקַמֵּן וְדוּק: שְׁם גְּמָרָא אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל מְפָנִי מָה אָמְרוּ בְּתוּלָה נְשִׂאת לְיוֹם הַרְבִּיעִי לְפִי שְׁשִׁנְיָנוּ הִגִּיעַ זְמַן וְלֹא נְשִׂאת כּו' מְרִיָּה דְּאַבְרָהָם תְּנִי תְּנִיָּא בְּדִלָא תְּנִיָּא כּו' עכ"ל לְפִירֵשׁ"י ו"ל דְּפִירֵשׁ דְּשׁוּאֵל הַטַּעַם מְפִי מָה דְּנֹקָא לְיוֹם הַרְבִּיעִי יֵשׁ לְרֵאוּת בְּמָה יִתְּרֹץ בְּמָה שְׁמִשְׁנִי לְפִי שְׁשִׁנְיָנוּ הִגִּיעַ זְמַן כּו' וְהוּא קְנוֹשִׁית הַתּוֹסֵפֶת ו"ל אָבֵל הַנְּרָאָה לִי בְּזֶה כַּמ"ש הֵרִיטְבִי א"ו"ל אֵת דְּקַתְּנִי בְּמִתְּנִיתִין לְיוֹם הַרְבִּיעִי וְלֹא תְּנִי בְּיוֹם הַרְבִּיעִי וְהִינְנוּ אַף אִם הִגִּיעַ זְמַן בֵּא' בְּשַׁבַּת אַפ"ה צְרִיף לְהַמְתִּין עַד יוֹם ד' עכ"ל וּא"כ הִכִּי פִירוּשׁוֹ דְּשׁוּאֵל הַטַּעַם מְפָנִי מָה קַתְּנִי לְיוֹם הַרְבִּיעִי וְזֶה שְׁאָמַר מְפָנִי מָה אָמְרוּ בְּתוּלָה נְשִׂאת לְיוֹם הַרְבִּיעִי וְלֹא אָמַר מְפָנִי מָה תְּקֵנוּ כּו' אֲלָא דְּאֵין שׁוּאֵל הַטַּעַם עַל הַתְּקֵנָה אֲלָא אֵת דְּקַתְּנִי לְיוֹם הַרְבִּיעִי וְעַל זֶה אָמַר לְפִי שְׁשִׁנְיָנוּ הִגִּיעַ זְמַן כּו' מַעֲלָה לָהּ מְזוֹנַת וּלְכֹף אָמַר לְיוֹם הַרְבִּיעִי לְאַשְׁמַעֲיָנוּ דְּמַעְנוֹכָב הוּא בְּתַקְנַת חֲכָמִים וְאֵין לָהּ מְזוֹנַת וְזֶה שְׁאָמַר לְיוֹם הַרְבִּיעִי דְּצְרִיף לְהַמְתִּין וְאֵין לָהּ מְזוֹנַת וְזֶה שְׁפַתְּב רַש"י ו"ל דְּמַעְנוֹכָב הוּא בְּתַקְנַת חֲכָמִים כּו' וּפְרִיף מְרִיָּה דְּאַבְרָהָם תְּלִי תְּנִיָּא בְּדִלָא תְּנִיָּא דְּבִשְׁלָמָא אֵי הָוָה תְּנִי הֵתֵם בְּהַדְּיָא בְּמִתְּנִי' שְׁם דְּאִם הִגִּיעַ זְמַן בְּאַחַד בְּשַׁבַּת שְׁאֵין מַעֲלָה לָהּ מְזוֹנַת מְפָנִי שְׁמַעְנוֹכָב בְּתַקְנַת חֲכָמִים הָוָה א"ש מִשָּׂא"כ דְּלֹא תְּנִי הֵתֵם כָּלֵל כּו' וְכֹאֵן תְּנִי בְּפִירוּשׁ הַטַּעַם דְּצְרִיף לְהַמְתִּין עַד יוֹם ד' מְפָנִי תְּקַנְתָּ חֲכָמִים שְׁמָא יְהֵא לּוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים וְשְׁפִיר קִיָּמַר לְיוֹם הַרְבִּיעִי דְּצְרִיף לְהַמְתִּין וּמכ"ש שְׁאִם לֹא קִבְּעוּ זְמַן פְּשִׁיטָא דְּצְרִיף לְהַמְתִּין כּו' וְדוּק: שְׁם גְּמָרָא שְׁקִדּוֹ חֲכָמִים עַל תְּקֵנּוֹת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁיָהָא אָדָם טוֹרַח בְּסַעֲוֹדָה שְׁלֵשָׁה יָמִים כּו' עכ"ל מְפִירוּשׁ הֵרִיטְבִי א"ו"ל וַיֵּשׁ בְּזֶה תְּקֵנּוֹת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁלֵא יַעֲלִיל עֲלֶיהָ בְּטַעֲנַת בְּתוּלִים לְכֹף תְּקֵנוּ כָּל הַטְּוֹרַח הִזָּה שְׁאֵין אָדָם טוֹרַח בְּסַעֲוֹדָה וּמְפִסִּידָה בְּחֻנָּם עכ"ל יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְפִי פִירוּשׁוֹ דְּלַעֲלִיל שְׁפִירוּשׁ דְּעִיקָר הַתְּקֵנָה הִיָּה מְשׁוּם שְׁמָא יָבֹאוּ עֲדִים כְּפִירֵשׁ"י דְּלֹא נִיחָא לִיָּה כְּפִירוּשׁ הַתּוֹסֵפֶת מְשׁוּם אִשְׁתְּ כֹהֵן אוֹ מְשׁוּם פְּחוּתָה מִבֵּת ג' שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד דְּמְשׁוּם מִיַּעֲוֹטָא לֹא עָשׂוּ תְּקֵנָה אַפְתִּי תְּקִשָׁה וְתַנְשֵׂא בְּאַחַד בְּשַׁבַּת וְאֵי מְשׁוּם תְּקַנְתָּ שְׁקִדּוֹ הָא בְּאִשְׁתְּ יִשְׂרָאֵל אַפְתִּי אִם יִשְׁקַר בְּמִזִּיד אִיפָּא סְפִיקָא כּו'

ומותרת לו בשלמא במתני' פירש"י דשמא יבואו עדים כו' משא"כ בתקנת שקדו דתנינן שמא ישקר במזיד ויעליל עליה ומאי בקה הא לא נאסרה בקה דאיפא ספק ספיקא ומשום אשת פהן או פחותה מבת ג' שנים ויום אחר לא עשו תקנה כמ"ש הוא ז"ל ואין לומר דטעמא כדי שלא יעליל עליה להפסידה פתובה דיהא נאמן דכתובהה ליכא אלא חדא ספיקא דשמא באונס דספק שמא אינו תחתיו ליכא דכנס' בתוקת בתולה ונמצאת בעולה ליכא פתובה אפילו מנה ועיין באבן העזר (סימן ס"ח) בח"מ כו' יע"ש היטב אלא דאפתי קשה דלקמן אמרינן דנאמן להפסידה פתובה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה כו' והיכא דלא טרח בסעודה ג' ימים פתב הר"ן ומביאו הח"מ א"ה (סימן ס"ח) דאינו נאמן להפסיד פתובה דליכא חזקה כו' וא"כ אפתי למה תקנו תקנה זו דאדרבה אי לא טרח ליכא חזקה ולא יהא נאמן כו' ואף אם נאמר כמה שפכת החלקת מחוקק שם דלא אמרינן כן אלא בטענת פתח פתוח דליכא לברורי הוא דבעינן דוקא חזקה כו' משא"כ בטענת דמים אף בלא חזקה נמי מהימן דמילתא דעבידא לגלוי הוא כו' ומתני' מיירי בטענת דמים כמו דמסיק לקמן (בדף ט' ע"ב) לא בטענת דמים כו' מפל מקום מה מהני בהך דתקנו דיהא טורח בסעודה כו' ומפסידה דאפתי יעליל עליה באשת ישראל להפסידה פתובה ואי דאין אדם כו' הא לא נאסרה עליו דלגבי איסורא הנה ספק ספיקא כמה שפכתתי לעיל אבל לשיטת הרמב"ם ז"ל דכתב דאף דהיכא דלא מפסידה היינו דאין נאסרת עליו באשת ישראל אפילו הכי מהימן להפסידה פתובה דאין אדם טורח בסעודה והופך שמחתו אבל עיין בח"מ באבן העזר (סימן ס"ח) יע"ש היטב א"ש דמהני תקנה זו דלא יעליל עליה בחנם להפסידה פתובה כו' ולפי זה א"ש דרש"י ז"ל שפירש במתני' שמא יבואו עדים ולא ניקח ליה לומר לא פלוג כמ"ש לעיל והיינו משום מיעוטא לא הנה להם לעשות תקנה כו' לשיטתיה והתוספת ז"ל לשיטתיהו שפירשו לקמן בהך דחזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה היינו דוקא היכא שנאסרת עליו כו' וא"כ הא דתקנו תקנת שקדו ע"כ משום אשת פהן לחוד וע"כ לא פלוג ולכך פירשו נמי במתני' משום טענת בתולים היינו נמי באשת פהן ולא פלוג ורש"י ז"ל יסבור כסברת הר"מ ז"ל דאף דאין נאסרת עליו אפילו הכי אין אדם טורח בסעודה כו' ושייך תקנה זו אף באשת ישראל כו' ולא ניקח ליה לא פלוג ולכך מפרש במתני' בחשש טענת בתולים דשמא יבואו עדים ויאמרו שזנתה תחתיו ברצון ושייך בכל הנשים ודוק היטב לפענ"ד: שם ע"ב גמרא מת הוא דאינו גט הא חלה הרי זה גט כו' עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל.

והנה לכאורה יאמר דהמקשן קמא לא הנה ידע מרישא דאין גט לאחר מיתה אלא דמקשה דאם כן ליתני חלה וכל שכן מת דאי נמי דיש גט לאחר מיתה מ"מ בכה"ג בתנאי ודאי דהדין כף דאינו גט מטעם דיש אונס בגיטין כו' והמתרץ השיב לו דתנא תרתי בעי לאשמעינן חדא דיש אונס בגיטין ואין גט לאחר מיתהוונ"מ דאין גט לאחר מיתה בלא תנאי אלא במהיום ולאחר י"ב חודש ואונס בתנאי בחלה כו' ולכך קתני בתנאי ומת וע"כ תרתי אתי לאשמעינן דאי דיש אונס ליתני חלה ואי דאין גט ליתני בלא תנאי כו' אלא ע"כ דתרתי אשמעינן כו' ואין להקשות להמקשה דבא לאשמעינן דוקא מת הא חלה הרי זה גט דאין אונס בגיטין א"כ לאשמעינן בלא תנאי כיון דעיקר דינא דאין גט לאחר מיתה כו' יש לומר דאדרבה היא גופא אתי לאשמעינן דאין אונס וקתני מיתה ותנאי וא"כ אמאי

לא תני חלה אלא ע"כ דאין אונס משא"כ אי לא הנה תני תנאי פלל לא הנה קשה ליתני חלה כו'.

והמתרין השיב דאשמעינן תרתי כו' ועיין במהרש"א ו"ל ופריה הא מרישא שמעינן ליה דאין גט לאחר מיתה ואם פן למה לי פלל האי דינא כו' אלא לדיוקא איצטריה הא חלה הרי זה גט ולאשמעינן דאין אונס בגיטין כו' ולפ"ז קושיא שני' לא יהיה פקושיא ראשונה דקושיא ראשונה היתה דליתני חלה וקושיא שני' דלמה לי פלל הך דינא כו'.

אבל מהרש"א ו"ל מ'אן בזה דאימא דקושית המקשן הראשון נמי מפח משנה יתירא דניק לה דהנה ידע מרישא דאין גט לאחר מיתה כו'. והתראן דמשני דילמא היא גופא קמ"ל היינו לאפוקי מדרבנותינו המקשין לא הבין קושיתו ולכך פריה הא מרישא שמעינן לה כו' וכן יש להקשות בתוספת ו"ל דכתבו דהמקשין לא אסיק אדעתיה' כו' ואמאי נימא דאסיק אדעתיה' אלא דפריה ממשנה יתירא כו'.

ולזה פתב מהרש"א ו"ל דאיפא לקיומיה במעכשיו הרצון בזה דאיצטריה לאשמעינן מת דאינו גט מטעם אונס ונ"מ במעכשיו כו' דלא שמעינן מחלה כו' ולכך איצטריה מת דוקא לכך פתבו התוס' דלא אסיק אדעתיה' כו'.

אלא דאפתי יקשה דא"כ למה לו לאשמעינן במהיום בלא מעכשיו דכיון דעיקר הרבותא דיש אונס במיתה ונפקא מיניה במעכשיו א"כ ליתני במעכשיו אלא ודאי דלדיוקא אתי ולאשמעינן הא חלה הרי זה גט כו'.

אבל יאמר בזה איפכא דאי אסיק אדעתיה' לחלק בין מת לחלה ונאמר דסברא חזקה היא דבמת לא ניחא ליה דתפול קמי' יבם א"כ אימא דאתי לאשמעינן דיוק אחר אם לא באתי מפאן ועד י"ב חודש ומת בתוך י"ב חודש הוא דאינו גט הא במעכשיו דליפא למימר אין גט לאחר מיתה הרי זה גט ואי מטעם אונס יש לומר דבמת לא שייך זה דלא ניחא ליה דתפול קמיה יבם כו' אבל אונס דחלה אימא דאינו גט דיש אונס בגיטין ולכך פתבו התוס' דאפתי לא אסיק אדעתיה' דלא ניחא ליה דתפול קמיה יבם ויהיה פירושו דלא אסיק כו' היינו דלא אסיק לחלק באמת פך דבמת לא שייך אונס כו' ומשא"כ לפי מ"ש לעיל צריה לומר דלא אסיק כו' הרצון דיש לחלק פך לפי שלא נטעה אלא דכבר פתבנו דזה ליתא כו' אלא דלא אסיק היינו לומר דהאמת פך הוא דבמת לא שייך אונס כו' ורש"י ו"ל דפירוש דאי יש אונס בגיטין ליתני חלה וכל שפן מת היינו נמי למאי דלא אסיק כו' דלא ניחא ליה דתפול קמיה יבם.

והוא הדין דהוי מצי להקשות לאשמעינן במעכשיו גרידא אלא דעדיפא מיניה פריה דלאשמעינן חלה וכל שפן מת כו' דאין לה אונס גדול והיינו במעכשיו כמו שפתב מהרש"א ו"ל.

ונה שכתב מהרש"א ו"ל ואף דבסיפא בהדיא קתני לה דמעכשיו כו' וא"כ למה לי לדיוקא מ"מ אפתי לא נחית לאקשוי מידי מסיפא כו' והוה הנראה לי בכוננת דברי מהרש"א ו"ל אשר דבריו מ'נסדים על אדני פז ודוק היטב לענ"ד: בדרך ג ע"א בתוספת בד"ה וסברה דאנוס כו' וא"ת ב'מת נמי ליהוי גיטא דמעגנא ויתבה כו' עכ"ל עיין במהר"ם שיף ו"ל שכתב דזקוקה ליבם כו' ואין להקשות ליחלוץ לה היבם וממ"נ מותרת די"ל דהב"ד לא

יניחו לחלוץ לה דשמה את"כ יקח זה אחותה ויאמרו דמוטר לישא אחות חלוצה ובאמת לא הנה חליצה כלל כמו גבי היבמה לא תחלוץ כו' עד שיהא לה ג' חדשים דאמרינו נמי פן דא"כ אתה מצריכה פרוז לכהונה כו' יע"ש: ומ"ש מהרש"א ז"ל משום פריצות דזימנין דמת ואמרה לא מת וה"ה דזימנין דלא מתואמרה מת דנשאת ליתבם והנה אשת אח שלא במקום מצנה כו' וק"ל: ע"ש בפירש"י בד"ה דבתי דינין קבועין בכל יום פלומר שקביעות כל הימים שוין כו' עד פאן לשונו רצונו פמה שכתבו התוס' ז"ל דנדאי לא תיקון עזרא לגרוע ממה שהיה מקודם דהיו בתי דינין קבועין בכל יום אלא דקודם תקנת עזרא לא היו קבועין כלל אלא כל זמן שירצה כו' ועכשיו קבועין בשני וחמישי ובשאר הימים נמי דנין וא"כ צ"ל אף דבשאר הימים דנין מ"מ בשני וחמישי עדיף טפי שיבוא מיז לב"ד משא"כ בשאר הימים חזישינו קודם שיתאספו הב"ד יתקרב דעתו כו' ולזה פ"י רש"י שקביעות כל הימים שנה כו' דנדאי הו דקאמר קודם תקנת עזרא דבתי דינין קבועין בכל יום לאו למעליותא אלא פנין שפך הימים שוין א"כ מאי מהני שני וחמישי כו' ודוק לענ"ד: שם ע"ב גמרא מאי שקדו ופירוש רש"י ז"ל דאי משום דאמר שמואל ליפא לאותבני לאמורא אחרינא כו' עכ"ל ואין להקשות דהא שמואל מפת קושיא דתנשא באחד בשבת הוצרך לשנוי טעמא משום שקדו וא"כ אכתי קשה ממתני' כו' ואין לומר דמתתני' אימא דיום אחד בעינו שקדו ויום ב' וג' כו' ליפא משום טענת בתולים כמ"ש מהרש"א ז"ל לעיל דאכתי יקשה היאך קאמר אשה נשאת בכל יום משמע אף ביום א' והא בעינו לפחות שקדו יום אחד ומיהו ע"כ הו דקאמר אשה נשאת בכל יום לאו דוקא דהא הר"מ ז"ל פסק (בהלכות אישות פרק ט') וז"ל האידנא דבתי דינין קבועין בכל יום אשה נשאת בכל יום חוץ מאחד בשבת שמה ישחוט בן עורף ולא בע"ש שאין דנין וא"כ ע"כ האי בכל יום לאו דוקא.

ומיהו אם נאמר פסקרת הר"מ ז"ל לא מוכח ממתני' אפילו שקדו יום אחד דבאחד בשבת לא שמה ישחוט בן עורף וממילא בעינו דוקא ליום הרביעי משום טענת בתולים והא דפריה לעיל ותנשא באחד בשבת והוצרך שמואל לשנוי משום שקדו היינו לתירץ שני דמסיק לקמן על הא דיום הפפורים שחל בשני בשבת דחה ומשני הכא אית ליה רנוחא כו' א"כ ה"ה ביום א' אית ליה רנוחא כל הלילה ופריה שפיר ותנשא בא' בשבת והר"מ ז"ל פסק כתיירץ הראשון שם דמסיק הכא דלעצמו לא טריד משמע דלאחרים פהאי גוונא אף דאיכא רנוחא כל הלילה אפ"ה אסור ולכך פסק דבאחד בשבת לא תנשא שמה ישחוט בן עורף ולכך פריה שפיר מאי שקדו דמתתני' אין מוכח אפילו שקדו יום אחד דאימא דלא תנשא ביום א' משום שמה ישחוט בן עורף כו' ומשמואל לא מצינו לאותבני לאמורא אחרינא ודוק לענ"ד: שם גמרא ולידרוש להו דאונס שרי כו' יאמר לשיטת רש"י ז"ל דהכי פריה דקאמר מפני הסכנה נהגו דמשמע דהיו באים לידי סכנה בצנועת ואמאי הניחו להם למסור נפשם לידרוש להם דאונס שרי ולהציל נפשם ואי דדרשי להו ולא הנה בא פלם לידי סכנה דלא מסרו נפשם א"כ אמאי קאמר מפני הסכנה הנה למימר מפני האונס ואילך כו' ומשני דלא הנה יכול לדרוש להם דאונס שרי מפני פרוצת ולכך היו באים צנועת לידי סכנה ולכך קאמר שפיר ומפני הסכנה ואילך.

אבל התוספת מיאנו בזה דהשתא נמי דלא דרשי דאונס שרי וא"כ סברה דאונס אסור כמו רצון ואפשר דסברה דחייב מיתה אאונס כמו ארצון דמדסברי דאסורה לבעלה

באונס כמו רצון כו' א"כ הפרוצת דעוושין באונס ולא מסרו נפשניהו לקטלא הוא הדין דעוושין ברצון וא"כ מאי אהני דלא דרשי דאונס שרי ואדרבה אם היו דורשין דאונס שרי לא היו שבקינן התירא ואכיל איסורא ועיין במהרש"א ו"ל מ"ש מזה: שם בתוספת בד"ה בשלישי מיהא לכנוס ולא בעי לשנוי דאתי בג' דא"כ לכנוס ב"ד כו' עיין במהרש"א ו"ל ובא לינישב לשיטת רש"י דסובר דשר צבא קבע בעיר פמה ימים א"כ לא יועיל תירוץם לכך פתב דלשיטת רש"י הקושיא מעיקרא ליתא כו' וק"ל לענ"ד: בדף ד ע"א בתוספת בד"ה ובוועל בעילת מצנה ופורש קודם שיקבר המת דאי לאחר שנקבר המת הא אמרינן לקמודדברים של צנעא נוהג ברגל ודייק לה מדקתני הוא ישן כו' עכ"ל עיין במהרש"א והנכרח לזה דקשיא ליה אימא דיש חילוק בין בעילת מצנה לשאר ביאות דהא קודם שיקבר המת נמי אסור ביאה לפי האמת דהך ברייתא איתאמרא למשנה אחרונה דלאו משום דם בתולים אלא דיש חילוק בין בעילת מצנה כו' ומזה פתב דכל זה הוא מגמרא דלקמן אף במה שכתב דמ"ש אף בלא בעל כלל דאל"כ היאך מיימי ראני' אבעילת מצנה וא"כ למה להו להתוספת ו"ל דאי משום נדה כו' תיפוק ליה דהאי ברייתא מיימי אף שלא בעל כלל וליכא נדה וצ"ע ודוק: שם ע"ב בתוספת בד"ה ומי שאני בין אבילות דידה לאבילות דידה משמע בלא רב יוסף לא הנה קשיא ותימא כו' עכ"ל תוס' פירשו דעיקר קושית הגמרא היינו ונהא עמו במטה קתני וה"ה לרש"י בקושיא השניה נמי הנה יכול להקשות בלא רב יוסף ועיין בריטב"א ו"ל ולולי דברייהם הייתי אומר דבלא רב יוסף לא הנה קשיא דאיכא למימר דאבילות חמירא מנדה מההיא דרוחצות פניו ידיו ורגליו כו' ואין חילוק בין אבילות דידה לאבילות דידה ונהא דהוא ישן בין אנשים היינו משום נדה וכמשנה ראשונה משום דם בתולים דקילא מאבילות ואין לומר סוף סוף איכא עליו נמי איסור אבילות י"ל דהשתא אפשר דסבירא לן דאין אבילות ברגל כו' דלא שמעינן אלא שהוא ישן בין האנשים ואימא משום דם נדה דהשתא קיימינן דבנדה אף דבעל אפ"ה הוא ישן בין האנשים אבל השתא ע"כ דטעם משום אבילות וכמשנה אחרונה פריה שפיר ומי שאני כו'.

אמנם דלר' יוחנן בלא רב יוסף הנה מצי למיפרה דסבירא ליה דאין אבילות ברגל ואפ"ה דברים שבצינעא א"כ תיקשי ליה ברייתות אהדדי אבל י"ל דלמ"ד דברים שבצינעא נוהג רשות א"כ מאי סייעתא וכתב הריטב"א דשפיר מסייע דבמועד דאורייתא רשות הקא במועד דרבנן חובה כו' עכ"ל וא"כ לר' יוחנן לא מצי פריה דאימא רשות ה"ה במועד דרבנן כו' אבל לרב יוסף פריה שפיר ע"כ במועד דרבנן חובה וא"כ פריה שפיר לרב יוסף דוקא ומיהו למאן דאמר חובה שפיר הנה מצי למיפרה אלא דלא אסיק אדעתה' מזה אלא דאכתי קשה דהיאך איכא למימר דטעמא משום נדה דא"כ בז' מי אבילות אמאי הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים כו' ודחוק לומר דקאי רק אז' מי משתה: אבל הנראה לי בזה דבלא רב יוסף אפשר לומר איכא דבנדה שהוא דאורייתא בכרת החמירו חכמים יותר בההיא דמזיגת הכוס והאבילות שהוא מדרבנן לא החמירו חכמים וכהנה רבות ונהו אמנא דכל אותן הימים בין ז' ימי המשטה ובין ז' ימי אבילות טעמא משום נדה דאמרינן נדה בימי אבילה אסורה לטבול ועיין ביומא ריש פרקין שם דטבילה בזמנה לא מצוה כו' וכל זמן שלא טבלה בנדחה היא וא"כ לכך אסור להתנחז עמה כל אותן הימים היינו בין ז' אבילות ובין ז' ימי המשטה משום נדה משא"כ באבילות

בלא נדה דקילא ואין לומר תינח אמה של פלה אביו של חתן מאי איפא למימר דכי קתני הוא יטן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים אמה של פלה קאי כו' כי היכי דמסיק פי קתני אאביו של חתן כו' מה שאין פן לרב יוסף שאמר בעל אשתו ישנה עמו במטה ומכל שכן אבילות דידה דהשתא אמרינן דלא קילא אבילות כו' ואדרבה כמה שהיא קל בעיניו עשו הרחקה טפי וא"כ פריה שפיר והא עמו במטה קתני דעל פרה אין הטעם משום דם בתולים דהא אמר רב יוסף בבעל אשתו ישנה עמו וא"כ מקשה שפיר ודוק היטב: ודע שמ"ש התוס' ז"ל בהא דר"י ס"ל חובה מדמייתי סייעתא לדידה כו' אבל הריטב"א פתב דאף דרשות איפא למימר דמייתי סייעתא שפיר דברגל דרבנן ליהוי חובה יע"ש ודוק: בדה ה"ע א"א גמרא גזירה שמה ישחוט בן עוף אי הכי יום הכיפורים שחל להיות בשני בשבת ידחה כו' הכי דלנפשי' לא טריד כו' עכ"ל משמע דלאחרים כהאי גוונא אף דאיפא רנוחא כל הלילה אסור ולפי זה הר"מ ז"ל דפסק דאין נושאין נשים באחד בשבת גזירה שמה ישחוט בן עוף פסק כהאי תירוץא ולשנויא בתרא אין חילוק בין לנפשיה ובין לאחרים אלא היכא דאיפא רנוחא שרי ופריה שפיר לעיל ותנשא באחד בשבת דליפא למגור שמה ישחוט בן עוף פיון דאיפא רנוחא וע"ז תירץ משום שקדו כו' וק"ל: ע"ש מאי איפא בין ברכה לשקדו כו'.

יאמר לתירוץא קמא נמי אפשר משום שקדו לחוד לא היו מניחין ברכה דדגים ומשום ברכה לחוד לא היו קובעין לכתחלה אלא דמכל מקום תקשה למה למימר ברכה דאדם עדיפא פיון דעל פרה משום ברכה לחוד לא היו קובעין יום כו' ומשום שקדו א"כ ודאי דעדיף מברכה דדגים ולמה ליה למימר ברכה דאדם עדיפא אלא ודאי דמשני אפילו באדם בטל דליפא אלא ברכה לכה הוצרה לומר ברכה דאדם עדיפא ליה וצ"ע ודוק: שם ע"ב גמרא מהו למיבעל בתחלה בשבת אף בזמן דבתי דינין קבועין בכל יום לא יכול לנשא בשבת דאין דנין בשבת אלא כמה שכתבו התוספתא דמבעי ליה אם לא בעל כו' ודע בהא דאמר אם תמצא לומר דם מפקד פקיד אם פן בוגרת ודאי דשרי למיבעל בתחלה בשבת דלפירש"י דבוגרת ומנכת עץ דפתחן פתוח וטענת דמים יש להן א"כ מותר לבעול בתחלה בשבת: אמנם יש להקשות אימא דמבעיא ליה אי מותר לבעול בתחלה בשבת ולא אסור משום חבורה א"כ אסור לישא בע"ש דחיישינן לאיקרורי דעתו משא"כ אי אסור למיבעל בתחלה בשבת א"כ מותר לישא בע"ש דליפא למיחש שמה יבעול בשבת ולאיקרורי דעת' דאסור למיבעל בתחלה בשבת משום חבורה ובמ"ש לא חיישינן היכא שפתי דינין קבועין בכל יום כו': שם גמרא לדם הוא צריה ושרי או לפתח הוא צריה ואסור כו' עכ"ל יאמר לדם הוא צריה היינו לראות אם היא בתולה.

ולפ"ז לא ס"ל לר"י ז"ל כשיטת הרמב"ם ז"ל דסובר דאף דיש דמים אין הדמים ראיה אם היא בתולה כמו שיתבאר לקמן בעז"ה א"כ פשיטא דאסור דהא צריה נמי לפתח כו' אלא על פרה כשיטת שאר מפרשים דדמים לחוד ראיה שהיא בתולה אבל הר"מ על פרה יאמר כפירוש רש"י דלדם הוא צריה היינו שלא יתלכלך בפעם אחר כשיבעול כו'.

ובזה יתישב טפי הא דמיבעיא אי דם חיבורי מיחבר ולהנאת עצמו הוא צריך כו' ולא אמר דלפתח הוא צריך ומקלקל הוא אצל הפתח ואפילו אי מקלקל הלכה כר"א או כר"י ואפ"ל הלכה כר"י במקלקל בחבורה הלכה כמי אלא דודאי דאי לפתח הוא צריך היינו לראות אם היא בתולה על פרוק נמי לדם הוא צריך דפתח בלא דמים ודאי אין ראי' אליבא דכ"ע כמו שיתבאר לקמן בעז"ה: בדרף ו ע"א להך לישנא דאמרת דם מפקד פקיד מקלקל הוא אצל הפתח כו' ולפי זה בודאי פליג אהך ברייתא דמפרישין הסתן מן הפלה לילי שבת תחלה מפני שהוא עושה חבורה דע"כ ס"ל להך ברייתא דמתקן הוא כו' אלא דרב תנא ופליג הוא אהך ברייתא ולשמואל למאן דאמרי דשרי היינו משום דבר שאין מתכוון דאיהו פסק כר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוון מותר וק"ל לע"ד: שם ע"ב גמרא מאי לאו דאי לא בעיל בעילה גמורה בועל ובפרש"י וכל דם שמוציא בהערוותיו הנה דם בתולים עכ"ל רש"י ו"ל הוצרך לזה דמשמע ליה דנותנין לו ד' לילות היינו לומר דאפילו בעל בלילה הראשון אפ"ה תולין בדם בתולים ועיין במהרש"א ו"ל יראה מלשוננו דהשתא סלקא דעתך דהכי קאמר נותנין לו ד' לילות בהעראה וכל דם שיהא מוציא בהעראה הנה דם בתולים אבל טפי מד' לילות אפילו בהעראה תו לא תלינן בדם בתולים ואיכא למימר בבעילה גמורה אין נותנין לו אלא לילה ראשונה וקצת קשה דא"כ מאי פריך אי כשבעל מאי למימרא רצה לומר למה למימר עד מוצאי שבת אימא דמשום הכי נקט עד מוצאי שבת לאשמעינן דאפילו בעל בעילה גמורה אפילו הכי שרי למיבעל ותולין בדם בתולים דמדקתני עד מוצאי שבת על פרוק בבעיל בעילה גמורה דאל"כ היאך קתני עד מוצאי שבת ושבת בכלל הא אסור למיבעל בתחילה בשבת כו' אלא ע"כ כשבעל בעילה גמורה ואפילו הכי נותנין לו ד' לילות ודוק: מה שמקשה הגמרא לשמואל מהא דנותנין לו ד' לילות היינו ללישנא דדם מפקד פקיד ואפילו הכי פסק שמואל דאסור דאיהו סובר כר' שמעון וצריך לומר דלפתח הוא צריך ומתקן הוא אצל הפתח א"כ קשיא שפיר דהכא קתני דמותר אבל ללישנא בתרא דדם חיבורי מיחבר לא קשיא מידי דאימא דשמואל סבר מקלקל בחבורה חייב וזהו ברייתא כר' יהודה דמקלקל בחבורה פטור אלא כמ"ש וק"ל: בדרף ז ע"א מתיב רב אמרי המפיס מורסא כו' קושית הגמרא היא להך לישנא דאמרת דם מפקד פקיד ולדם הוא צריך ואפילו הכי אסור וזהו במפיס מורסא מותר משום מלאכה שאינה צריכה לגופא דאי משום דבר שאין מתכוון מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות כו' דחייב עליה מן התורה כמו שיתבאר לקמן בעזה"י אלא על פרוק דמשום מלאכה שאינה צריכה לגופא דאף דאיכא איסורא מדרבנן מ"מ במקום צערא כמו במפיס מורסא שרי אליב"ל דר' שמעון כו'.

וא"כ גבי מצנה נמי אי לדם הוא צריך היינו לראות שהיא בתולה אתי שפיר ואי לדם הוא צריך היינו פדי שלא יתלכלך פעם אחרת בדם א"כ הנה מלאכה שאינה צריכה לגופא היא ואפילו הכי אסור דמצנה לא דמי למפיס מורסא כו' דהנה צערא וא"כ על פרוק קושית הגמרא דהכי דדבר שאין מתכוון כו' ולא פסיק ריש' ועיין שם בתוס' מזה ומשני דם חיבורי מיחבר דהנה מלאכה הצריכה לגופא ולפירוש ר"ת דהנה פסיק ריש' כיון דלדם הוא מתכוון.

אלא דלפי זה קשה במאי דקאמר וזה הנה פסיק רישיה אי דם מפקד פקיד ולדם הוא צריך לא כהללו בבליים שאין בקיאתן בהטנייה ואפילו אין בקיאתן בהטנייה שרי לר'

שמעון דמְצוּה הנה כמו צערא לפירוש ר"י אי לדם הוא צריף היינו להראות שהיא בתולה וְשוּה מְצוּה כמו צערא וצ"ע ודוק: בַּדָּף ח ע"א גְמָרָא מאי מְבָרַךְ שְׁהֶפֶל בְּרָא לְכַבּוּדוֹ כּו' עכ"ל על בְּרָכָה ראשונה אין צריף טעם למה פותחת בְּבְרוּךְ דְאִינְה סְמוּכָה לְשׁוּם בְּרָכָה דאי לבורא פרי הגפן זו לא מיקרי סמוכה עיין בְּמַהֲרָש"א ו"ל אֵלָא על בְּרָכָה שְׁנִיָּה צְרִיף טעם כו' וְאֶשֶׁר יָצַר אֶפְשָׁר דְלִכְךָ פּוֹתַחַת בְּבְרוּךְ דאל"כ הנה אמינא דיצירה אחת הוא או משום דבְּרָכָה שְׁלִפְנֵיהָ קְצָרָה וק"ל: שם ע"ב בְּרָכָה בְּשׁוּרָה מִי אִיפָא כּו' אֵלָא וְדאי לַעֲנִין בְּרַפְת אֲבִילִים קְאָמַר דְהֵינּוּ מַה שְׁמוֹסִיפִין בְּבְרַפְת דִּין אֲמַת כּו' עיין בְּרִיטְב"א וילכך הקשו מאי איפא בין כו' לר' יוחנן מההיא דחֲתָנִים וְאֲבִילִים מִן הַמָּנֵן דְהֵיִיא בּג' לְהַצְטָרֵף לְזִמּוֹן דע"כ הַשְׁתָּא בְּרַפְת אֲבִילִים בַּעֲשָׂרָה כּו' וק"ל: בַּדָּף ט סְנֵגִיא דְפַתַח פְּתוּח.

ראיתי לבאר פמה עיקרים הצריכים לסוגיא זו. הנה רש"י ו"ל סובר דבוגרת ומנפת עץ יש להם דמים ופתחן פתוח וע"כ לאו בוגרת מיירי הך דר"א אלא שְׁנֵאבְדָה מפה או ממשפחת דורקטי כמ"ש רש"י ו"ל ומיניה דאם הנה המפה והנה דם על המפה שוב אינו נאמן לטעון פתח פתוח מצאתי דסבירא ליה דדם לחוד נמי ראי' דלא כמ"ש הרמב"ם ו"ל דדמ' לחוד אין ראיה והבאתיו לעיל ואף שְׁאֶפְשָׁר שִׁישׁ דם והפתח פתוח כמו בוגרת לשיטת רש"י ו"ל כְּבָר פְּתַח הַח"מ ב"א"ה (בסימן ס"ח) דנהי דפתח פתוח מ"מ אין פתוח לגמרי כו' ואף דלענין שבת פתח פתוח מיקרי מההיא דבתולה נותנין לה ד' לילות עד מוצאי שבת כו' מ"מ שיהא הוא בקי בדונק זה אינו בקי פן כתב החלקת מחוקק עי"ש היטב ועל פְּרָחָךְ שְׁאוּמַר שְׁפַתוֹת לַגְמָרִי דְבִזָּה הוּא בְּקִי כּו' ו"כ ע"כ ליפא דם בפתוח לגמרי וכיון דאיפא דמים הדמים ראי' וע"כ שְׁנֵאבְדָה הַמְפָה כּו' אַבְל פְּתַח סְתוּם לְחֹד ל"כ"ע אין ראיה אף לבבלים שאין בקיאים בהטיה ומפל מקום תלינו הדונק באיזה סבה ועיין בבית שמואל מה שכתב שם (בסימן ס"ח) ומיהו מה שכתב הבית שמואל דהנה שני דיעות לאו לענין איסורא אלא להפסידה פתובתה אבְל לְאִסְרָה עָלֵיו אֶפְיִלוּ נִמְצָא דם דאין הדמים ראיה א"כ רש"י דלא כמאן דאכתי לוקי בנמצא דם ואין הכי נמי דלהפסידה פתובתה אינו נאמן אלא לענין לְאִסְרָה עָלֵיו כְּמָה שְׁכַתֵּב רש"י דר"א דוקא לענין לְאִסְרָה עָלֵיו כּו' אַבְל הַרִיטְב"א ו"ל כְּתַב דְהֵנָּה שְׁנֵי דִיעוֹת לֹא פְּלִיגִי אֵלָא לַעֲנִין אִיסוּרָא וְלֹא לַעֲנִין פְּתוּבָה דלכ"ע אינו נאמן וא"כ רש"י ו"ל כְּדִיעָה ראשונה דדמים ראיה לענין איסורא וכ"ש לענין פתובה דאינו נאמן.

עוד אבאר לה דהכי מיירי בשותקת או במכחישתו אבְל בְּטוּעָנָת נִאָנְסָה כְּתָבוּ תַלְמִידֵי רַבֵּינוּ יוֹנָה דְנִאָמְנָת וְכֵן אִי טַעֲנָה מְנַפֵּת עֵץ לְפִירָש"י דְפַתְחָה פְּתוּחַ דְנִאָמְנָת. אָמְנָם מַה שְׁכַתֵּב הָרָא"ש עַל תַּר"י דְכִי אָמְרִינוּ דְנִקָּא בְּמִקוּם חֲזָקָה אִי נְמִי בְּמִיגוּ וְהָכִי לִיפָא מִיגוּ כּו' עכ"ל לא ידענא אמאי לא מהימנה במיגו דאי בעי אמרה מנפת עץ אני לפרש"י דמ"ע דפתחה פתוח כו' אם נאמר דאמרינו מיגו לאיסורא וכמו שיתבאר לקמן דעדיפא דלא פסלה נפשה מפקוניה ומיהו הָרָא"ש ו"ל סובר כפירוש ר"ת דבוגרת ומ"ע פתחן סתום וליפא מיגו אבְל תר"י אֶפְשָׁר דְסַבִּירָא לְהוּ כְּפִירוּשׁ רש"י ו"ל וְשִׁפִּיר אִיפָא מִיגוּ כּו': וּמ"ש הָרָא"ש ו"ל דִּאִין לֹאִמַר דְנִקָּא לְאֶפְוִקָה מְמוּנָא מְחֻזָּקָה לֹא אָמְרִינוּ בְּרִי עֲדִיף אַבְל הָכִי אֲדַרְבֵּה יֵשׁ חֲזָקָה לְאֶשָּׁה כּו' וְלֹא דְרֻבָּה עֲדִיף מְחֻזָּקָה וְרֻצוֹן רֻבָּה כּו' עכ"ל וְלֹא זְכִיתִי לְהַבִּין דְבְּרֵי הַקְדוּשִׁים דְּנִדְאִי דְבַחַד סְפִיקָא דְהֵינּוּ בְּאֶשֶׁת יִשְׂרָאֵל בְּקִיבְלָה אֲבִיָּה קִידוּשִׁין פְּחוּתָה מִבַּת ג' שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וְדַאי דְאִסְרָה דִּאִין לֹאִמַר אֲוִקְמִיה אֲחֻזָּקָה דְרֻבָּה

עדיף ואין לומר דילמא בקטנותה ופיתוי קטנה אונס הוא דא"כ איכא חזקה להיפך דנעמך בחזקת הגוף ונאמר דעכשיו זינתה כמו באשת פהן אבל הא קשיא לי דבטוענה נאנסה דהיינו פיתוי קטנה אונס דמתרצין דיבורא הא ודאי דברי ושמא ברי עדיף דליכא הכי חזקה דנעמך בחזקת בתולה דאיכא נמי חזקה דהעמיד אשה בחזקת פשרות כו' וליכא למימר רבא עדיף דאונס פנה ודאי אין לו קול דהא אמרינן התם דברי עדיף עם חזקה דהיינו חזקת הגוף אף דאיכא חזקה אחרת פנגדו דאוקי ממונא בחזקת מרי אפ"ה ברי עדיף וא"כ ה"נ נימא דנאנסה היינו בקטנותה דפיתוי קטנה אונס הוא דלית ליה קול ואי דהעמיד על חזקת הגוף הא איכא חזקת היתר לבעל שוב ראיתי בריתב"א ז"ל שפכת בחזקה דממונא עדיפא מחזקת הגוף ור"ג מודה ביה יע"ש (בדף י"ז ע"א) אלא דברי ושמא עדיף וכ"ש כהאי גוונא דחזקת הגוף וחזקת היתר לבעלה שוין א"כ ודאי דנאמנת.

אמנם פן מחלוקת גדולה וישנה הוא דרש"י ז"ל והתוספת וכן נראה מהרא"ש ז"ל סוברים לר"ג דחזקה דגופא עדיף מחזקה דממונא (בדף ע"ה ע"ב) גבי היו ביה מומין יע"ש ואפילו בלא ברי והריטב"א ז"ל ושאר פוסקים סבירא להו דדוקא ברי ושמא וחזקה כו' ואדרבה כתב הריטב"א דחזקה דממונא עדיף אי לא משום ברי ושמא ועיין באבן העזר (סימן קי"ז) סעיף ט' ובבית שמואל שם ומה שפכת הרא"ש ז"ל שוב לקנים דבריהם דהתם נמי רצון רבא כו' אפשר דאיכא לקוימיה בכהאי גוונא שקדשה בקטנותה ואיכא ספק דפיתוי קטנה אונס הוא.

ומה שיש להקשות ניהמני לדידה במיגו דאי בעי אמרה נאנסתי תחתיו דשוניא אנפשיה חתיכא דאיסורא ובסמוך יבואר עוד מזה: והנה ר"א דאמר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו כו' ר"א עיקר דינא אתי לאשמעינן דאימור לא קים ליה בפתח פתוח קמ"ל דקים ליה בפתח פתוח דאי דלא משקר במזיד פבר שמעינן ממתני' דהאומר לאשה קדשתיך והוא אומרת לא קדשתיני דהיא נאמנת כו' ולכך נקיט פתח פתוח ולא טענת דמים דהא ודאי דמהימן דשוניא אנפשיה חתיכא דאיסורא: ובזה יתישב מה דמקשין העולם לפי שיטת התוספת שפירשו דעיקר תקנה דמתני' דבתולה נישאת ליום הרביעי הוא משום אשת פהן או בפחותה מג' שנים ויום א' ולא נחא להו כפרש"י ז"ל דזנות בעדים לא שכיח א"כ כתקשה אמתני' לפום סברא דהשתא דלא אסיק אדעתיה באשת פהן כו' א"כ מאי נ"מ בהך דנשאת ברביעי הא אפתי איכא ספק ספיקא כו' ולפי מה שפכתתי א"ש דהתוס' כתבו בשמעתי דמוכת עץ לא חיישינן דאם איתא דמ"ע היתה טוענת דאין גנאי כל כך כמו בביאת אונס ולפירוש ר"ח א"ש דמ"ע פתחן סתום כו' עכ"ל.

מפי' מהרש"א ז"ל דבשמעתי אמרינן ואמאי ס"ס הוא כו' ואמאי לא דאם היתה באונס היתה טוענת די"ל דמ"מ הוא גנאי כו' עכ"ל ולפי זה אמתני' לא הנה מצי להקשות דאיכא ס"ס די"ל דאם היתה באונס היתה טוענת דאין גנאי והמקשה הנה סובר כמו במ"ע דאין גנאי הכי נמי בביאת אונס כו' מה שאין פן השתא דקאמר האומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה ועיקר רבותא דידן' לפום סברא דהשתא דנאמן לאוסרה ולא חיישינן שישקר במזיד דהא פריה עלה מאי קמ"ל מתני' היא האומר לאשה קדשתיך משמע דהנה סבור דעיקר דינא אתי לאשמעינן דשוניא אנפשיה חתיכא דאיסורא והמתרץ השיב לו מהו דתימא מיקם הוא דלא קים ליה קמ"ל וא"כ לפי סברת המקשה אמאי לא קאמר

ר"א דינייה סתם האומר לא מצאתי בתולים ויהיה משמעו בין טענת דמים ובין טענת פתח כו' אלא על כרחך דוקא טענת פתח פתוח דטענת דמים איכא ספק ספיקא לפירוש ר"ת ז"ל דמ"ע פתחון סתום וטענת דמים אין לה וא"כ בטענת דמים איכא ס"ס דמ"ע משא"כ בטענת פתח פתוח דליכא ספק ספיקא דגם מ"ע פתחון סתום לפירוש ר"ח וא"כ כיון דבמ"ע חיישינו אף דאין גנאי מכל שכן בטענת אונס ופריה שפ"י דאפילו בטענת פתח פתוח אפתי איכא ספק ספיקא כו' ודוק היטב: או יאמר כמ"ש הרב הגדול בספרו פני יהושע דמ"ש התוספת דמ"ע לא שכיחא מ"מ ליהוי האי ספק פלגא ופלגא ומיעוטא דמוכת עץ הנה רבא דהא ספק ספיקא דשרינו הנה מטעם רוב כמו שכתב הרשב"א וכן בהך שכתבו התוס' ז"ל דאונס מיעוטא ומאי בכך הא הנה פלגא ופלגא ומיעוטא דאונס הנה כמו רוב כו' עכ"ל וכל זה אי אמרינו דטעם ס"ס הנה כמו רוב עיין בספר פני יהושע שהאריה בזה וא"כ אמתיני איכא למימר דספק אונס כמאן דליתא דמי דרצון רבא וס"ס לאו מטעם רבא שרינו ליה מה שאין כן השתא דקאמר ר"א פתח פתוח כו' ולא קאמר האומר לא מצאתי בתולים דהנה משמע בין טענת דמים ובין טענת פתח פתוח אלא דבטענת דמים איכא ספק ספיקא לפירוש ר"ח דמ"ע פתחון סתום וטענת דמים אין לה ואמאי הא מ"ע מיעוטא כו' אלא דאפתי הנה ספק ספיקא דס"ס הנה מטעם רוב כו' כמ"ש הרשב"א ז"ל א"כ אפתי איכא ספק ספיקא גם בטענת פתח פתוח ספק אונס ואף דאונס הנה מיעוטא לגבי רצון אפתי הנה פלגא ופלגא ומיעוטא דאונס כו' פנ"ל: ובפירש"י בד"ה נאמן לאנסרה עליו אבל להפסידה כתובתה אינו נאמן כו' עכ"ל יאמר בזה מדנקיט ר"א נאמן לאנסרה עליו ולא אמר נאמן סתם אלא דוקא לאנסרה ולא להפסידה כתובתה דלא סבירא ליה הך חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה.

או יאמר דקשה ליה לר"א אמאי לא מהימן במיגו דבאשת פהן מיגו דאי בעי אמרה נאנסתי קודם שנתארסה לשיטת רבינו יונה וכן פתב החלקת מחוקק (סימן ס"ח) באבן העזר דלאו דוקא באשת ישראל בטוענת נאנסה תחתיו דמיהמנא אלא אפילו באשת פהן ובטוענת נאנסתי קודם נמי מהמנא כו' מטעם כרי ושמא בשלמא אשת ישראל ליכא מיגו דאי בעי אמרה נאנסתי תחתיו דלא בעי למיפסלה נפשה מפהונה דאפילו באונס הנה זונה כמו שכתב הר"מ ז"ל (בהל' איסורי ביאה פ' י"ח) יע"ש אלא באשת פהן איכא מיגו דאי בעי אמרה נאנסתי קודם וצריה לומר דלא טענה כף שלא להפסידה כתובתה דאם הייתה טוענת נאנסה קודם דכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה אין לה פלוג וכן לא מהימנה במכחישתו משא"כ אי אמרינו דנאמן להפסידה כתובתה דחזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה אפתי אמאי יהא נאמן לאנסרה עליו נהימנא במיגו דאי בעי אמרה נאנסתי קודם שנתארסה באשת פהן דאי דלא טענה כף כדי שלא להפסידה כתובתה הא השתא ג"כ מפסידה כתובה ואין לומר דלית לה מיגו דהיא נהימנה א"כ לית חזקה דאין אדם טורח י"ל דרש"י ז"ל יסבור פשיטת הר"מ ז"ל דאפילו היכא שאין נאסרת עליו אפילו הכי הנה חזקה דאין אדם הופך שמחתו אבל כמ"ש לעיל דמשום הכי פירש במתני' שמא יבואו עדים ולא פפירוש התוספת יע"ש היטב ואין לומר אדרבה אי ס"ל לר' אליעזר חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה א"כ תו לית לה מיגו דלא אמרינו מיגו במקום חזקה י"ל דרש"י ז"ל יסבור דאיבעיא הוא בבבא בתרא והא דלקמן משום דלא אמרינו מיגו להוציא מה שאין כן פאן לאיסורא אמאי לא להימנא במיגו דאי בעי אמרה נאנסתי

קוּדָם אֵלָא עַל פְּרָתָהּ דְר' אֲלִיעֶזֶר ס"ל דְלֵא נֶאֱמַן לְהַפְסִידָהּ פְתוּבָהּ וּא"כ תּוּ לִיכָא מִיגוּ כּו' וּלפ"ז שְמוּאֵל דְקֶאֱמַר לְקַמְן דְהָאוּמַר פְתַח פְתוּחַ מְצֵאתִי נֶאֱמַן לְהַפְסִידָהּ פְתוּבָהּ הֵינּוּ עַל פְּרָתָהּ דְנֹקָא לְהַפְסִידָהּ פְתוּבָהּ וְלֵא לְאֹסְרָהּ עָלֵיו דְאִית לָהּ מִיגוּ דְאִי בְעֵי אֲמַרָהּ כּו' וּבְכַתוּבָהּ אִיכָא חֲזָקָה וְלֵא שְׁיִיגָהּ מִיגוּ דְמִיגוּ לְהוֹצִיאָהּ לֵא אֲמַרִינָן מִשָּׂא"כ לְעַנְנָן לְאֹסְרָהּ עָלֵיו אִית לֹמַר דְלֵא מְהִימָן דְאִית לָהּ מִיגוּ כּו' אֲבָל מָה אַעֲשֶׂה שְׁהֵבִית שְמוּאֵל בְּאֶבְנֵי הָעֶזְרָה וְהֵרַב הַגְדוּל בְּסַפְרוֹ פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ פְתַבּוּ דְמִשׁוּם הֵכִי לֵא מְהִימָנָא בְּמִיגוּ דְלֵא שְׁיִיגָהּ פְּאֵן מִיגוּ דְשׁוּנְיָא אֲנַפְשִׁיָה חֲתִיכָא דְאִיסוּרָא כּו' יַעֲיֹן שְׁם הֵיטֵב.

וְאוּלָם אֲפֻשֶׁר דְזֹאת לְשִׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל שְׁפִירְשׁוּ דְר"א אִית לִיה ג"כ דְנֶאֱמַן לְהַפְסִידָהּ פְתוּבָתָהּ וְשְמוּאֵל ס"ל דְנֶאֱמַן לְאֹסְרָהּ עָלֵיו אִם כֵּן תִּקְשָׁה אֲמַאי לֵא מְהִימָנָא בְּמִיגוּ וְצָרִיף לֹמַר דְלֵא שְׁיִיגָהּ פְּאֵן מִיגוּ דְשׁוּנְיָא אֲנַפְשִׁיָה חֲתִיכָא דְאִיסוּרָא מִשָּׂא"כ רַש"י ו"ל אֲפֻשֶׁר דְסוּבֵר דְשְׁפִיר אֲמַרִינָן מִיגוּ וְעַל פְּרָתָהּ דְלֵא נֶאֱמַן לְהַפְסִידָהּ פְתוּבָתָהּ וְלִית לִיה מִיגוּ וְשְמוּאֵל דס"ל דְנֶאֱמַן לְהַפְסִידָהּ פְתוּבָתָהּ ע"כ דס"ל דְלֵא נֶאֱמַן לְאֹסְרָהּ עָלֵיו דְאִית לָהּ מִיגוּ כּו' וְדוּק הֵיטֵב לְפַענ"ד: שְׁם ע"ב בְּתוֹס' בְּד"ה אִי לְמִיתֵב לָהּ פְתוּבָהּ נִיתֵב לָהּ כּו' מִשְׁמַע דְמוֹקְמִינָן אַחֲזָקָה כּו' עכ"ל הֵינּוּ בְּאֲשֶׁת כְּהֵן וְקִיבְלָהּ בְּהָ אֲבִיהָ פְחוּתָהּ מִבֵּית ג' שְׁנַיִם וְיוֹם אֶחָד דְלִיכָא כָּלל סִפְקָא דְתַחֲתִיו אוּ בְּאֹנָס כּו' אֵלָא חֲדָא סְפִיקָא וְאֵהָא פְתַבּוּ דְאוּקְמָא אַחֲזָקַת הֵיטֵר דְכִינּוּ דְסִפְקָא שְׁקוּל הוּא וְלִיכָא חֲזָקָה אַחֲרַת כְּנַגְדָהּ דְבְּאֲשֶׁת כְּהֵן לְחוּד אוּ בְּקִיבְלָהּ בְּהָ אֲבִיהָ פְחוּתָהּ מִבֵּית ג' שְׁנַיִם וְיוֹם אֶחָד אֲפִתִי אִיכָא סִפְקָא סְפִיקָא סִפְקָא שְׁמָא לֵא בְּקִי בְּפִתַח פְתוּחַ וְאִם תִּמְצָא לֹמַר בְּקִי שְׁמָא אִינוּ תַחֲתִיו אוּ שְׁמָא בְּאֹנָס דְלִשְׁיטָתָם אִף סִפְקָא סְפִיקָא דְלֵא מִתְהַפֵּף הֵנּוּ שְׁפִיר סִפְקָא סְפִיקָא כְּמָה שְׁכַתֵּב בְּסִפְרָא פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ וְהֵכִי נָמִי אִף דְאִי אֲמַרִינָן שְׁמָא בְּאֹנָס וְאִת"ל בְּרַצוֹן תּוּ לִיכָא לְמִימַר שְׁמָא אִינוּ בְּקִי מ"מ לְשִׁיטָתָם הָא הֵנּוּ סִפְקָא סְפִיקָא אִף שְׁאִינוּ מִתְהַפֵּף אֵלָא וְדָאִי בְּאֲשֶׁת כְּהֵן וּבְקִיבְלָהּ בְּהָ אֲבִיהָ פְחוּתָהּ מִבֵּית ג' שְׁנַיִם וְיוֹם אֶחָד דְלִיכָא כָּלל סִפְקָא אֹנָס אוּ סִפְקָא תַחֲתִיו אֵלָא סִפְקָא שְׁמָא בְּקִי וְעֵינָן בְּסִפְרָא פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ יַע"ש וְדוּק: ע"ש גמ' אֲמַר שְמוּאֵל הָאוּמַר פ"פ מְצֵאתִי נֶאֱמַן לְהַפְסִידָהּ פְתוּבָהּ כּו' וּפְרַש"י הֵטַעַם מִשׁוּם חֲזָקָה דְבִשְׁלֵמָא לְאִיסוּרָא אֲמַרִינָן שְׁוּנְיָא אֲנַפְשִׁיָה חֲתִיכָא דְאִיסוּרָא מָה שְׁאִינוּ כֵּן לְעַנְנָן לְהַפְסִידָהּ פְתוּבָתָהּ אִימָא דְשְׁקוּרִי קְמַשְׁקַר לְכַף אֲמַרִינָן דְאֲמַרִי חֲזָקָה דְאִינוּ אָדָם טוֹרַח בְּסַעוּדָהּ וּמְפִסִידָהּ כּו' וְעכ"ז קְשָׁא לִי בְּמַאי דְקֶאֱמַר לְעֵיל אִי לְמִיתֵב לָהּ פְתוּבָהּ נִיתֵב לָהּ כּו' מִשְׁמַע דְאִי לְמִיתֵב לָהּ הֵנּוּ נֶאֱמַן לְהַפְסִידָהּ פְתוּבָתָהּ וְאֲמַאי מְהִימָן אֲפִילוּ לְר"י דְלִית לִיה מִיגוּ וְחֲזָקָה דְגוּפָא מ"מ נִימָא שְׁקוּרִי קְמַשְׁקַר בְּמִזִיד דְהָא לְפּוּם סְבָרָא דְהַשְׁתָּא דְלְאֹסְרָהּ עָלֵיו אִינוּ נֶאֱמַן לִיכָא חֲזָקָה דְאִינוּ אָדָם טוֹרַח בְּסַעוּדָהּ וּמְפִסִידָהּ וְעוֹד מָאִי הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקְנָתָם דְכָל אָדָם יְכוּל לְהַעֲלִיל עַל אֲשֶׁתוֹ כּו' אֲמַנָם לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם ו"ל וְכֵן הוּא שִׁיטַת רַש"י ו"ל לְפִי מָה שְׁהַתְּבָאֵר לְעֵיל דְאִף דִּיּוֹשְׁבַת תַּחֲתִיו אֲפִילוּ הֵכִי אִיכָא חֲזָקָה דְאִינוּ אָדָם טוֹרַח בְּסַעוּדָהּ וְהוּפֵף שְׁמַחְתּוֹ לְאַבְל אֲתִי שְׁפִיר מָה שְׁאִינוּ כֵּן לְשִׁיטַת הַתּוֹס' דְפִירְשׁוּ דְהָא חֲזָקָה אִינוּ אֵלָא דְנֹקָא בְּאֲשֶׁת כְּהֵן אוּ בְּאֲשֶׁת יִשְׂרָאֵל וּבְקִיבְלָהּ בְּהָ אֲבִיהָ קִידוּשִׁין פְחוּתָהּ מִבֵּית ג' שְׁנַיִם וְיוֹם אֶחָד כּו' א"כ קְשָׁא וְיַשׁ לִינִישׁב וְדוּק: (בְּשֵׁם חֲבֵרִי הַמְּפִלָא וּמְּפִלָג כְּבוֹד מוהר"ר חַיִּים אַבְרָהָם הַלּוֹי הוֹרְוִיץ מְזַאֲלָקוּוּא).

בְּסוּגָא דְפְתַח פְתוּחַ בְּתוֹס' ד"ה אֲבָל בְּגִלְלִי מְצִי טְעִין כּו' אֲבָל קְשָׁה כּו' דְקַתְנִי בְּתוּלָהּ אֲלִמְנָה מִן הָאִירוּסִין כּו' יַע"ש וְנִלְפַע"ד לִינִישׁב קוּשִׁיַת הַתּוֹס' דְהִנֵּה מְבוֹאֵר לְהַמְעַיֵן לְקַמְן

דף י"ב) בתוס' ד"ה ונניחוש כו' יע"ש שמשמע ונראה קצת מדברי תוס' שם דמ"ל דמש"ה תקינו שיהא נאמן להפסידה פתובה דאל"כ יספור הבעל דמש"ה אינו נאמן דלא בקי בפ"פ וגם לאוסרה עליו לא יביאה לב"ד דסבר דאינו בקי בפ"פ ויהא אצלו באיסור כל ימיו יע"ש ולפ"ז מצינו לומר דהיכא דלא מצי לאוסרה עליו פגון באשת ישראל גדולה דאיפא ספק ספיקא וקונשית הגמ' דלעיל אף דלהפסידה פתובה ליפא ס"ס פיון דבהאי ס"ס מוכרחין לומר דלמא אינה תחתיו וא"כ בעולה היתה פשוטא בחזקת בתולה ולית לה פתובה לר"א פלל ולר"י מנה כדכ' מהרש"א ו"ל יע"ש פיון דכאן ליפא לאוסרה עליו אינו נאמן ג"כ להפסידה פתובה לפי סברא דלעיל שפתבנו משא"כ לטעמא דמסיק הגמרא הכא אליבא דשמואל דגם בהפסידה פתובה לחוד גמי נאמן יע"ש: והשתא ניחא דוקא לקשוי' לשמואל מדיוקא דמתניתין אבל ממתניתין דבתולה אלמנה כו' ליפא לאקשוי' מקמ"ל תנינא די"ל אי ממתניתין ה"א היכא נאמן להפסידה פתובה דוקא היכא דנאמן ג"כ לאוסרה ומטעמא דכתבנו לעיל אבל שמואל אתא לאשמעינו אפילו בהפסידה פתובה לחוד גמי נאמן וניחא גמי לפ"ז דקאמר שמואל נאמן להפסידה פתובה ולא קאמר נאמן אף להפסידה פתובה פיון דאר"א דלעיל קאי אבל למש"כ דשמואל לאו אר"א קאי דלר"א מייירי דוקא באשת פהן או בקטנה ישראלית ושמואל מייירי באשת ישראל וגדולה ומילתא באנפי נפשי' ולכך לא קאמר אף נאמן כו': אמנם השתא דמקשה הגמרא לשמואל מקמ"ל מדיוקא ניחא דנדאי גם מתניתין דגליל ויהודא מדנאמן להפסידה פתובה דוקא בגליל אבל לא ביהודא מוכח שפיר דמייירי בלהפסידה פתובה לחוד ואפ"ה נאמן מטעמא דשמואל דאל"כ דה"א דמייירי דוקא בדאיפא תרנויהו לאוסרה ולהפסידה וכדכ' לעיל א"כ ביהודא אמאי לא מהימן להפסידה גמי מן פתובה פיון דנאמן ביהודה לאוסרה לפי הטעם שפתבנו אלא ודאי דמייירי בהפסידה פתובה לחוד ולכך ביהודה אינו נאמן ומקשה הגמרא שפיר ודוק: שם מאי לאו דקטעין טענת פתח פתוח כו' עכ"ל אם יאמר דהראיה לענין דנאמן ולא אמרינו דמשקר מיייתי ראיה כמו שנגראה מדברי התוספת במתני' שהקשו לשיטת רש"י ו"ל מאי מיייתי לקמן ראי' משמע אבל לפירושם אתי שפיר משמע שם דהא דמיייתי ראיה ממתני' היינו דלא משקר במזיד ולפי זה צריך לומר דהא דמשני לא טענת דמים היינו שמביא המפה לבית דין על ידי שושבינין אבל אינו נראה דמביא ראיה על זה דמתחלה מקשה מאי קמ"ל מתני' היא האומר לאשה קידשתיה כו' וא"כ מאי צריך עוד להביא ראיה ממתני' אלא נראה לי דהראיה דקים ליה בפתח פתוח כו' אמנם יש להקשות מאי דקאמר אב"י אף אנו גמי תנינא ולא מקשה מאי קמ"ל מתני' היא וכן הקשה מהר"ם שי"ף ו"ל ונראה דיש דעות מחולקות באבן העזר דיש אומרים דוקא באלמן הוא דמהימן באומר פתח פתוח מצאתי דקים ליה אבל לא בבחור ויש אומרים אף בבחור מדקאמר ר"א סתמא כו' וא"כ לא קשיא מאי קמ"ל מתני' היא ו"ל דר"א אשמעינו אף בבחור מהימן וממתני' אין ראיה דאיפא למימר משום לא פלוג דאף לשיטת רש"י ו"ל צריך גמי לומר לא פלוג כמה שפתבתי לעיל לכך אשמעינו ר"א דאף בבחור אמרינו דקים ליה בפתח פתוח כו'.

וענין במהר"ם שי"ף שתירץ שם בענין אחר ולא קשה לאותן יש אומרים דר"א דוקא באלמן קאמר יע"ש היטב: בדף י"ע"א גמרא חזקה אין אדם טורח בפסועודה ומפסידה כו'

עכ"ל הקשה הר"ן ו"ל תיפוק ליה בלא חזקה נמי הבעל מהימן דמחזיק וטוען פרי ומירץ בספר פני יהושע דאית ליה מגו דמ"ע ולכך אמר חזקה כו' ונהו מגו במקום חזקה כו' ולפי זה אם טוען פתח פתוח לשיטת התוספת דמוכת עץ פתחן סתום והוא הדין איפכא לפירש"י אם טוען טענת דמים דליכא מגו דמ"ע דלשיטת רש"י מ"ע יש לה דמים ואם כן אפילו לא טרח בסעודה שלשה ימים נמי מהימן להפסידה פתובתה פקושית הר"ן ו"ל וא"כ אתי שפיר הא דתקנו תקנת שקדו כו' דנפקא מיניה כמ"ש דלא יעליל עליה להפסידה פתובתה כמה שכתב הריטב"א ו"ל דיהא נאמן כו' דליכא מגו ולכך תקנו שיהא אדם טורח בסעודה ומפסידה לשיטת הרמב"ם ו"ל דאין אדם הופך שמחתו אבל כמה שכתבתי לעיל ודוק היטב: שם ע"א גמרא הואיל ותקנת חכמים כו' הרצון דאי הנה מן התורה היתה גביא בבינונית ולא מן הזיבורית דמדינא הנה לגבות מעידות אלא דימנעו בני אדם מלישא להם לכך בבינונית כו' אבל אי תקנת חכמים הוא גביא בזיבורית.

שוב מצאתי כתוב בספר פני יהושע במס' גיטין פרק הניזקין שכתב פן ונהנתי וק"ל לענ"ד: ע"ש גמ' אסבוהו כןפרי כו' מברכתא חביטא ליה כו' הנה המקשן הנה סבור מברכתא חביטא בלשון תימא דאינו נאמן כו' והמתרץ השיב לו דנאמן ומסבינו כןפרי אזנות ורב אחאי השיב בלשון בתמיה וזה דמהימן היינו בנשוי ורב נחמן איירי בבחור אף לפי תירץ ראשון כו' ולאותן י"א דפוסקין דבבכור אינו נאמן לומר פתח פתוח מצאתי היינו כפירוש זה ופוסקין כרב אחאי אבל הנה דסבירא להו דגם בבכור מהימן סבירא להו כפירוש השני דהמקשן ג"כ הנה סבור דמברכתא חביטא ליה היינו בניחותא אלא דמדקאמר רב נחמן מהימן משמע דלא לקי כו' ומשני רב נחמן לא איירי פלל לענין מלקות ואה"נ דלקי ורב אחאי השיב דר' נחמן איירי בנשוי אבל בחור מהימן ומסבינו כןפרי פנ"ל טעם שני הדיעות: בדרף יא ע"א מתניתין הגיורת כו' עיין בריטב"א דנקט גיורת קודם דחביבא ליה שצנכסה תחת פנפי השכינה והדר נקיט שפדו אפשר כמה דסיים פתח אבל הריטב"א ו"ל כתב דנקיט שפדו קודם דהיא קודמת לגיורת יע"ש: שם אב"י לא אמר כרבא כו' רצה לומר דיקשה מאלו נערוות ג"כ פן כתב בספר פני יהושע ובריטב"א כתב דלכי גדלה וא"ת נערה אין קטנה לא וי"ל דנערה למעוטי בוגרת כו' ועיין בתוספת ריש אלו נערוות שהקשו פן א אגמרא ומירץ ריצב"א דאסיפא סמיה ויש להקשות א"כ מאי קאמר אב"י אמאי לא מקשה כרבא אימא דסבירא ליה נערה דוקא וא"כ ליכא להקשות מהו דאלו נערוות: אמנם לשיטת הריטב"א כמה שכתב דא"נ דמנהג יהודית וכן שיטת התוספת אתי שפיר.

ומה שכתב מהר"ם שיף ו"ל דליכא למימר שנתגיירה עם אביה וקנסא לאביה דגר אינו יורש כו' יש להקשות א"כ רב פפא דמוקי למתני דאלו נערוות במפנותה בסנהדרין א"כ תיקשי אמאי יש לה קנס פיון דקנסה לעצמה ומחלה כו' ומיהו י"ל דנהי דמוקי סיפא במפנותה הו דהבא על אחותו אבל רישא איירי באנוסה וכן כתב רש"י ו"ל בריש אלו נערוות ועיין בחדושינו לקמן מה שאכתוב שם ועיין בספר פני יהושע מה שכתב שם וק"ל: שם ע"ב מתיב ר"נ הוא אומר דרוסת איש את ר"ג ור"א אומרים נאמנת ש"מ דיש לה כו' עיין בריטב"א ובספר פני יהושע מ"ש שם: ע"ש ונהדר ביה רבא מההיא לפירש"י ו"ל דלא גרס ליה היינו דנהדר ביה רבא מהא דאמר בלא הפיר בה לרבנן ולא

כלום ומההיא משמע מהא דתניא וזה אינו ועיין בריטב"א שמינישב מההיא דאמר מעיקרא ועיין שם וק"ל: בדרף יב ע"א בתוס' בד"ה רבה אמר זאת אומרת כו' רבה גרסינו רצה לומר דלא נימא דרבא מהא ברייתא הוכיח וליה לא סבירא ליה דהא ממתיני נמי איפאלאוכחי ואם פן תקשה רישא לסיפא ועיין בריטב"א מזה: והנה בשמעתין דרבה אמר פנסה בחזקת בתולה כו' ורב אשי השיב דשאני הכא שיהרי פנסה הראשון פירשו התוספת דאף על גב דקיימי עדים ואמרי מ"מ סבור הוא דלשבחא אמרינו פן אכל לפי מה שכתב הרמב"ם ז"ל דכל נכנסה לחופה היא בחזקת שתבעל ועיין בבית שמואל שכתב הא איפא עדים מהימן וכתב דהר"מ לא הביא אלא המתניתין לחוד יענין שם היטב ולענ"ד צריך עיון דאמאי דחה הר"מ ז"ל ההיא ברייתא דאפילו יש עדים נמי אין לה טענת בתולים מאחר דלית מאן דפליג עליה ואפשר דפסק פאיפא דמתני להא דרב אשי אמתיני אבל אברייתא לא דמשמע ליה דהנה תרי לישני פליגי בהכי ומברייתא מוכח על פירוש דכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה פתובה מנה ולכך פסק הרמב"ם כסתם מתני דהיא אומרת משארסתני נאנסתי דמקח טעות לגמרי משמע דוקא היכא שאין עדים ודוק: ע"ש בתוספת בד"ה פגון שקידש ובעל לאלתר וצריך לומר דגם הראשון קידש ומת לאלתר או עדים מעידים כו' עכ"ל והר"מ שיף ז"ל הקשה אמאי לא נימא דמוקימינו בחזקת היתר לבעלה דלאו תחת בעלה הראשון זינתה ואם נאמר דנוקמי בחזקת הגוף א"כ לאו תחתיו זינתה אלא לאחר מיכן קודם שקידשה בעל השני דהא מייירי דקידש ובעל לאלתר וספר פני יהושע תמה ג"כ יע"ש: ולענ"ד נראה דהתוספת מקשין דאמאי אית לה פתובה מנה ניהוש שמא זינתה תחת בעלה הראשון ואף באונס אסורה לכהן דהנה זונה כמו שפסק הר"מ ז"ל ונהבאתיו לעיל ואם פן הנה ליה חייבי לאוין לכהן אחר וחייבי לאוין שלא הפיר בה קיימא לן דלית לה פתובה כלל כדאיתא ביבמות ובאבן העזר (סימן קט"ז) יע"ש ולזה פתבו דמייירי שגם הראשון כו' דהשתא ליכא למימר אוקמיה אחזקה דאית לן למימר אוקי ממונא בחזקת מרי פיון דלענין פתובה איירי: אמנם דאית לן למימר אוקי בחזקת הגוף דהשתא נבעלה לאחר מימת בעלה הראשון וחזקת פשרות לכהונה כו' דהשתא הנה תרתי במקום חדא ותרתי במקום חדא לא אמרינו כמו דאיתא בסוף המדיר (דרף ע"ה ע"א) יענין שם: אמנם י"ל כמ"ש הרב הגדול בספרו פני יהושע (בדרף ט' ע"א) בסוגיא דפתח פתוח בתוספת בד"ה לא צריכא באשת פהן וא"ת ונוקמא בחזקת פשרות לכהונה כו' והקשה דנימא הרי בעולה לפניה ונוקמי אחזקה דהשתא דמקודם נבעלה אף דחזקת הגוף עדיף מ"מ הנה חדא במקום תרתי וחדא במקום תרתי לא אמרינו וי"ל דחזקת היתר לא חשיבא לגבי חזקת הגוף כו' עכ"ל וא"כ בהא י"ל דשפיר אמרינו פן דהנה תרתי חזקה חדא אחזקה דהשתא ואוקי ממונא בחזקת מריה דהנה תרתי במקום חדא חזקת הגוף וחדא במקום תרתי לא אמרינו.

ואף דהנה נמי תרתי דחזקת פשרות כו' מ"מ פיון דתרתי ותרתי ניהו תו לא מפקינו ממונא מספיקא. מיהו כל זה אי אמרינו דחזקת הגוף לא עדיף מחזקת ממון אלא דוקא בהדי ברי ושמא כמו דאמר בריש פרק האשה שנתארמלה אבל לשיטת התוס' ורש"י ז"ל (בדרף ע"ה ע"א) משמע אף בלא ברי ושמא מהני חזקת ממון לחוד כו' א"כ הנה תרתי במקום חדא דחזקת הגוף עדיף טפי ונהנה חזקת ממון כמאן דליתא דמי כמו שכתב

רש"י ו"ל שם (בדף ע"ה ע"א) בד"ה רישא פאן נמצאו וכאן היו כו' יענין שם היטב והדרא קושנין לזכותי ואין לומר כמ"ש הרב הגדול בספרו שם (בדף ע"ה) דדוקא בשמא ושמא הוא דמהני חזקת הגוף אבל בכרי וכרי חזקת ממון שנה כמו חזקת הגוף כו' והכא איירי בהיא מכחישתו ואומרת בתולה הייתי דהנה כרי וכרי ואתי שפיר דהנה תרתי דלחזקת מריה קמא ותרתי לאשה ולא מוציאין ממון מספיקא: אבל לשיטת התוספת שכתבו בהא דחזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה דהיכא דאין נאסרת עליו תו לא מהימן להפסידה פתן בטה דלא שייך אין אדם טורח כו' אם כן אמאי נאמן פאן פיון דלאנסרה עליו אינו נאמן דאיפא חזקה כו' כמ"ש מהר"ם שיף ו"ל והרב הגדול בספרו פני יהושע ואם כן תו לא מהימן להפסידה כחובה אבל י"ל דמייירי בטענת דמים דנאמן אפילו היכא שאין נאסרת עליו כמה שכתב הבית שמואל באבן העזר (סימן ס"ח) והבאתיו לעיל דכי בעינו חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה דוקא בטענת פתח פתוח דליפא לברורי אבל בטענת דמים פיון דאיפא לברורי מהימן כו' והיא אומרת לא כי או שותקת דמסתמא מייירי סיפא דמתני' כמו רישא דאם לא כן פשיטא דארף באלמנה מן האירוסין אינו נאמן כו'.

או כמה שכתב הרב בספרו פני יהושע אמתניתין דאלמנה מן האירוסין דמייירי בטענת דמים והיינו שמביא המפה לבית דין כו' דטענתו מבוררת והיא שותקת דמתניתין אתיא אליביה דכ"ע אליביה דהילכתא כר"ג דברי ושמא כרי עדיף וכן כתבו התוספת אהא דניחוש דלענין להפסידה כחובה איפא ספק ספיקא משמע דמתני' כר"ג אליפא דהילכתא ועוד דמתני' נמי משמע כן דאל"כ הוי פליג עלי' דדוק היטב: ומה שהקשה בספרו פני יהושע דשומרת יבם שזינתה אסורה לכולי עלמא לכהן א"כ אפתי לא מתורץ מידי יע"ש ר"ל דהיבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהיו לה ג' חדשים וא"כ אימא דזינתה בעודה שומרת יבם ואפשר דמייירי שיש עדים שלא זינתה ומ"ש שיש עדים אההיא קאי סוף דבר העולה מדברינו דחזקה הרי בעולה לפניך לא שייך אלא משנכנסה לרשות הבעל דלא איתרע חזקת האב משא"כ דקידש ובעל לאלתר א"כ איתרע חזקת הגוף ונשאר תרתי לגבי תרתי וכל זה אי אמרינו דאין מוציאין ממון אי לא בהדי כרי ושמא ואף שהתוספת בהמדיר כתבו דארף בלא כרי ושמא עיין בספר פני יהושע שהאריף בזה וכתב התוספת לשיטת רש"י פ"ב פ"ג ועיין בריש האשה שנתארמלה זאת ועוד אחרת לפי מאי דקיי"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב וכשכ' אחר חזקה דרובא וחזקה רובא עדיף אם לא בהדי כרי ושמא כן כתב בספר פני יהושע וא"כ כ"ש דלא קשיא מידי מהכא דאיירי לענין ממון והכא איירי שהיא שותקת או מכחישתו כמה שכתבתי לעיל פנ"ל נכון ובסוגיות הבאות לפנינו תבאר יותר בעזה"י ודוק היטב: שם ע"ב מתניתין הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים היא אומרת משארסתני נאנסתי והוא אומר לא כי כו' ר"ג ור"א אומרים נאמנת כו' עכ"ל אם נאמר דמתני' בכל גונוי מייירי דעל כרחיך בפחותה מג' לא מצינו לאוקמיה דא"כ עד שלא אורסה בתוליה חוזרין ובאשת פהו נמי לא מצינו לאוקמיה דא"כ מאי קאמר בגמ' העמד על חזקתה חזקת הגוף הא איפא נמי חזקת היתר לבעלה וחזקת ממון וחדא במקום תרתי לא אמרינו ומהו ז"א דחזקת ממון כמאן דליתא דמי בהדי כרי ושמא דאל"כ באשת ישראל נוקמי' בחזקת פשרות לכהונה ואף אם נאמר דבכל גונוי מייירי אפשר בטענת דמים שהוא טענה מבוררת שמביא המפה לב"ד ואין

לומר ששמה הטח דיש לומר דבדוקין אותה ע"י חביות יין אם אין ריחה נודף הרי היא בתולה ואם לאו הדמים ראיה דאי אפשר למיפתח הפתח בלא דם וא"כ בנדאי זינתה.

ונה דלא כמה שכתבתי לעיל בסוגיא דמהו לבעול בתחלה בשבת: אמנם מצאתי בתוספת ישנים דכתבו דאפשר למיפתח פתח בלא דם וא"כ צריה לומר כמ"ש הם דדם נמי אין ריחה נודף יע"ש בתוספת ישנים וא"כ יש בדיקה ע"י חביות ואף שכתבתי לעיל דדמים לחוד ראי' ואמאי נימא שמה הטח נאפילו בבליים שאין בקיאיין בהטיה מ"מ אפשר דאירע כן כמה שכתב בספר פני יהושע ועוד מדסתם משמע בכל גונוי אינו נאמן וי"ל דפתח פתוח לגמרי אי אפשר כמ"ש החלקת מחוקק ונהבאתיו לעיל בסוגיא דפתח פתוח והוא בנדאי אינו בקי בין סתום לגמרי ובין פירצה זו מדסתמו הפוסקים ולא חילקו בין האומר פתח פתוח לגמרי או לא אלא ודאי דאין חילוק דלא בקי ומיהו בבוגרת נמי לא בקי בין פתח פתוח לגמרי ובין פירצה דחוקה ודוק לענ"ד: ונדע דלפ"ז הא דאמרינו לעיל שושבינין למה שמה תראה ותאבד דלאו לכל מילי אהני שושבינין דאם יוצא דם ויאמר לא מצאתי פתח אינו נאמן דאין פתח פתוח לגמרי אם לא יוציא דם אפשר שלעגנו פתח לא הטח ולעגנו דם הטח ואף דאין ריחה נודף שמה מחמת הדם ואפשר שבזה אינו נאמן פינן דעל פירצה הטח שמה הטח גם בפתח ודוק לענ"ד: שם גמרא עד כאן לא אמר ר"ג אלא היכא דאיכא מיגו א"נ חזקה כו' בפירש"י דהעמד חזקת הגוף פתב מהר"ם שיהי"ל ונימא ברצון זינתה ורצון רובא י"ל דהנה פאינו יודע אם פרעתי לה כו' וע"ש.

אמנם הרא"ש ז"ל שכתב בפתח פתוח דראיה מכאן אף דרצון רובא יע"ש ע"כ צריה לומר דסבירא ליה דרובא דברצון אינו רוב גמור אלא מדרבנו ולגבי חזקת היתר לא אמרינו אבל ברי ושמה עם חזקה דהיתר לא הנה רצון רובא פלל כן צ"ל לשטיט הרא"ש ז"ל: יש לראות בהא דקאמר במתני' היא אומרת משארסתני נאנסתי הא התוספת כתבו בסוף פרק המדיר דוקא היכא דיכולה למימר תחת בעלה נאנסה דאל"כ איתרע חזקת הגוף א"כ מאי האי דקאמר במתני' משארסתני נאנסתי הנה למימר משנכנסתי לחופה וכן הקשה בספר פני יהושע יע"ש בסוף פרק המדיר אבל י"ל דנאמנת במיגו דאי בעי אמרה נאנסתי משנכנסה לחופה דנאמנת לר"ג ומטעם חזקה הנה פשאומרת משארסתני נאמנת.

ודע דבשמעתין על פירוש מטעם ברי ושמה ומיגו או חזקה כו' דבחזקה לחוד ודאי רצון רובא ורובא וחזקה רובא עדיף פנ"ל ובזה יש ליישב דלא תיקשי אמתני' אמאי לא אשמעינו רבותא פששניהם טוענים ברי או שמה אלא דבהאי גוונא גם ר"ג מודה ועוד אפילו בפיתוי קטנה אפ"ה אינה נאמנת דחזקת היתר אף דשקול הוא כמו ממון לא אמרינו דנאמנות אלא עם ברי ושמה ודוק: בדר"ג יג ע"א מתניתין היא אומרת מונפת עין אני והוא אומר לא פי אלא דרוסת איש את ר"ג ור"א אומר נאמנת הך מתני' לכאורה לא מתוקמא אלא באשת כהן דבאשת ישראל ובקיבל בה אביה קידושין פחותה מג' שנים ויום אחד דאם כן בתולי' חוזרין ואי בספק ספיקא אמאי לא מהימנא לר' יהושע דנאמנת במיגו דאי בעי אמרה בתולה הייתי דלא נאמן פינן דלא מפסיד הכתובה דשקורי קמשקר פינן דאיכא ספק ספיקא אי באשת ישראל כמ"ש לעיל התוספת ואף דר"י לית ליה מיגו היינו בטענה מעולה אבל היכא דמצי לאיפטורי בהך טענה ודאי דאית ליה מיגו כמו

שְׁפָתָבוּ הַתּוֹסֵפֶת לְקַמֵּן (בְּדָף י"ד ע"א) יע"ש אֵלָא ע"כ בְּאַשְׁתּוּ פְהֵן מִיְהוּ דְלִיכָא לְמִימַר
בְּטַעֲנַת דְּמִים דְּטַעֲנָה מְבוֹרְרַת הוּא הָא מ"ע אִית לָהּ דְּמִים לְשִׁיטַת רַש"י כְּמוֹ בּוֹגְרַת וְא"כ
מֵאִי טַעֲנָה הִיא מ"ע אֲנִי הָא מ"ע נְמִי אִית לָהּ דְּמִים אֵלָא ע"כ בְּטַעֲנָה פְתַח פְּתוּחַ וּמִיְהוּ
לְמַאֲן דְּאִית לִיהּ דְּאִין אוֹמְרִים מִיְגוּ דְּהַעֲזָה אֲתִי שְׁפִיר אַף בְּאַשְׁתּוּ יִשְׂרָאֵל דְּכִינּוּן דְּהִיא מוֹדָה
דְּאִינָה בְּתוּלָה וּמִיְגוּ לִיכָא דְלָא נִיחָא לָהּ לְהַעֲזוּ בְּדָבָר שְׁהוּא יוֹדַע וְאוֹמְרַת מְנוּפַת עֵץ דְלָא
יָדַע.

וּלפ"ז קֶצֶת קֶשֶׁה מֵאִי פְרִיָּהּ לְקַמֵּן תְּרַתִּי לְמָה לִי הָא אִינְצֵטְרִיָּהּ תְּרַנְוִיָּהּ דְּהָא הִךָ מְתַנִּיתִין
אִינְצֵטְרִיָּהּ דְּאִפ"ה ס"ל לר"י דְלָא מְהִימְנָא דְאַף דְאִית לָהּ מִיְגוּ דְלָא אֲמַרִּינּוּן מִיְגוּ דְּהַעֲזָה
וְתְרַנְוִיָּהּ אִינְצֵטְרִיכָא לר"י דְמַהֲהִיא דְלַעֲיִל לָא שְׁמַעִינּוּן אֵלָא דְלָא אֲמַרִּינּוּן מִיְגוּ בְּטַעֲנָה
מְעוּלָה וּמַהֲהִיא לָא שְׁמַעִינּוּן אֵלָא דְלָא אֲמַרִּינּוּן מִיְגוּ דְּהַעֲזָה אֲמַנּוּם בְּלָאוּ הִכִּי לָא קֶשֶׁה מְהִי
מְתַנִּי דְהִיא אוֹמְרַת מְנוּפַת עֵץ אֲנִי דְאִינְצֵטְרִיָּהּ לְאַפּוֹקִי מְדַרְמִי בַר חַמִּי אֵלָא דְנִקִּיט הִךָ
צְרִיכּוּתָא נְקִיט נְמִי כּו' אֵלָא דמ"מ קֶשֶׁה קֶצֶת אֲמַאי לָא קְאָמַר נְמִי לר"י וְדוּק לַעֲנ"ד:
מְתַנִּיתִין רְאוּהָ מְדַבְּרַת עִם אֶחָד וְאָמְרוּ לָהּ מַה טִּיבּוּ שְׁלֵ אִישׁ פְּלוּנִי וְכֵהֵן הוּא ר"ג וּר"א
אוֹמְרִים נְאֻמְנָת כּו' עכ"ל הֵאֵי ר"א לָאוּ הִינּוּ ר"א דְפָרַק הֵבֵא עַל יְבִמְתּוֹ דְסְבִירָא לִיהּ
דְפָנוּי הֵבֵא עַל הַפְּנוּיָה שְׁלֵא לְשֵׁם אִישׁוֹת עֲשָׂאָה זוּנָה דַּא"כ אֲפִילוּ מְהִימְנּוּן לָהּ דְאִישׁ
כְּשֵׁר לְכַהֲנָה מ"מ הָוָה זוּנָה וְנִפְסָלַת ג"כ מְתַרוּמָה אֵלָא דְלָאוּ הִינּוּ ר"א דְהִתְם וּק"ל: ע"ש
גְּמָרָא מְדַבְּרַת זְעִירֵי אֲמַר נְסִתְרָה כּו' וְהִיא אוֹמְרַת נְבַעְלַתִּי לְכִשְׁר כְּמוֹ שְׁפָתָבוּ הַתּוֹסֵף וְהִנְה
לְזַעֲרֵי אִינְצֵטְרִיָּהּ תְּרַנְוִיָּהּ רִישָׁא וְסִיפָא לְהוֹדִיעָהּ כַּחוּ דר' יְהוֹשֻׁעַ דְלָא שְׁמַעִינּוּן דְמֵאִי
מְדַבְּרַת נְסִתְרָה אֵלָא מְדַקְתְּנִי תְּרַתִּי ע"כ רִישָׁא בְּנְסִתְרָה לְחוּד וְאִפ"ה סוּבְר ר"י דְאִינְהָ
נְאֻמְנָת מִשָּׂא"כ אִי לָא הָוָה תְּנִי אֵלָא רִישָׁא לְחוּד הָוָה אֲמִינָא מֵאִי מְדַבְּרַת נְבַעְלָה וְלִישְׁנָא
מְעַלְיָא נְקִיט דְהָא לְדִידְיָה אַף לְמ"ד דְמְכַשִּׁיר בְּהָ פּוֹסֵל בְּבִתָּהּ וּמְעוּבְרַת דְנִקִּיט לִישְׁנָא
מְעַלְיָא נְקִיט א"כ ה"ה אִי הָוָה תְּנִי מְדַבְּרַת לְחוּד ה"א מֵאִי מְדַבְּרַת נְבַעְלָה וְלִישְׁנָא מְעַלְיָא
נְקִיט וְעִינּוּן בְּמַהֲר"ם שִׁירָא ו"ל וְדוּק: וּבְתוֹסֵף בְּד"ה רַב אֲסִי אֲמַר נְבַעְלָה אֲבָל נְסִתְרָה מוֹדָה
ר' יְהוֹשֻׁעַ דְנְאֻמְנָת וּזְעִירֵי אִית לִיהּ דְאַף בְּנְסִתְרָה לִית לִיהּ לר' יְהוֹשֻׁעַ מִיְגוּ וְאַף דְבַפ"ב
אֲמַרִּינּוּן בְּהַדְיָא דְהִיכָא דְאִית לִיהּ מִיְגוּ מְעַלְיָא כְּגוֹן בְּשֻׁדָּה שְׁל אַבִּיָּהּ הִתְהָ דְמוֹדָה ר"י
וְלִשְׁיטַת הַתּוֹסֵף שֵׁם דְאִיָּרִי הִתְם בְּתוּבְעוּ כִּינּוּן דְאִיכָא טַעֲנָה דְמַצִּי לְמִיכְפֵּטֵר אֲנַפְשִׁיָּהּ מְהִימְנּוּן
י"ל דְשָׂאֲנִי הִכִּי דְכִינּוּן דְאִיִּסְתַּמַּר אִין אֲפּוֹטְרָפּוֹס לְעִרְיוֹת וְלֵא הָוָה מִיְגוּ כּו' וּמִיְהוּ אִי הָוָה
טַעֲנָה דְלָא נְבַעְלַתִּי וְדֵאִי דְהָוָה מְהִימְנָא דְהָוָה ס"ס אֵלָא דְלָא חֲשִׁיב מִיְגוּ שְׁסַבּוּרָה דְאִי
אֲמַרָה לֵא' נְבַעְלַתִּי חֲשִׁיבָא טְפִי מְשַׁקְרָה דְאִין אֲפּוֹטְרָפּוֹס לְעִרְיוֹת כּו' וּמַה שְׁפָתָבוּ מְהִרְש"א
ו"ל דְסִמְכוּ עֲצָמָן אֲמָה שְׁפָתָבוּ לְקַמֵּן דְזַעֲרִי דְאֲמַר נְסִתְרָה עַל פְּרוּחָהּ מִיָּרִי בְּהִיא אוֹמְרַת
נְבַעְלָה וְע"כ רַב אֲסִי סוּבְר דְאַפִּילוּ בְּכַהֲאִי גּוֹנוּנָא בְּאוֹמְרַת נְבַעְלָה מוֹדָה ר' יְהוֹשֻׁעַ
דְּמַהֲימְנָא כּו' עכ"ל וְלֵא אֲבִין דְאַף אִם נִימָא דְזַעֲרִי אִיָּרִי בְּאוֹמְרַת נְסִתְרָה וְלֵא נְבַעְלַתִּי
אִפ"ה מְדַלָּא מוֹקִי רַב אֲסִי מְתַנִּי בְּנְסִתְרָה וְהִיא אוֹמְרַת נְבַעְלַתִּי דְלִיכָא ס"ס וְלִכְּה סוּבְר
ר"י דְלָא מְהִימְנָא וְלָמָה לִיהּ לֹאמַר מֵאִי מְדַבְּרַת נְבַעְלָה כּו' וְצָרִיף לְדַחּוּקִי לִישְׁנָא מְעַלְיָא
נְקִיט אֵלָא שְׁמַע מִיְנִיָּה דְסוּבְר רַב אֲסִי דְאַף בְּאוֹמְרַת נְבַעְלָה אֲפִילוּ הִכִּי מוֹדָה ר"י דְנְאֻמְנָת
דְהָוָה מִיְגוּ דְאִי בְּעִי כּו'.

וּמִיְהוּ הָא לִיכָא לְהַקְשׁוֹת אֲמַאי לָא הִקְשׁוּ נְמִי לְזַעֲרִי דְאֲמַר מֵאִי מְדַבְּרַת נְסִתְרָה וְהִיא
אוֹמְרַת נְבַעְלָה מְשַׁמַּע הָא לֵא רְאוּהָ מְדַבְּרַת וְהִיא אוֹמְרַת נְבַעְלַת לְכִשְׁר הָוָה מוֹדָה ר"י

והא לית ליה מיגו פלל כו' די"ל דודאי אסק' אדעתייהו דכהאי גוונא מודה ר"י דאמרין מיגו בפ"ב גפי שדה ושל אביה אלא דיש לומר כפירש"י שם דפירש דאין שור שחוט לפניה היינו שאין הלה תובעו הא בשור שחוט לפניה כו' וא"כ דוקא ראוה מדברת הא לא ראוה מדברת דהיינו נסתרה אלא שהיא אומרת פן נדאי דנאמנת דדמיא להא שדה זו של אביה משא"כ ביחוד דהנה כמו הלה תובעו דכיון דאנו רואין שיחדה עם זה אנו שואלין אותה מה טיבו של איש זה ועיין במגיני שלמה מה שפכתב שם לכה פתבו דלא כן אלא כמה שפתבו התם דהתם נמי איירי בהלה תובעו אלא היכא דאית ליה מיגו לאיפטורי אמרינן שפיר מיגו.

אלא דזעירי סבר כיון דאיסתתר אין אפוטרופוס כו' ולא הנה מיגו ורב אסי סבר דמפל מקום הנה מיגו. ואיך שיהי' קשה מאי קושיא על רב אסי אימא דגם רב אסי סבר דלא אמרינן מיגו לר"י והא דלא אוקמין מתני' בראוה מדברת והיא אומרת נבעלתי דאפילו בלא נתניח נמי אסור לר"י וע"כ משום מעלה עשו ביוחסין דאיהו ס"ל דלא אמרינן אין אפוטרופוס לעריות דמהתם איתותב רב אסי וא"כ ע"כ משום מעלה עשו ביוחסין אלא ע"כ מתניתין מיירי בגיש עדים שנבעלה ואין להקשות ליתני רבותא טפי דאפילו לא ראינו פלל אלא שהיא אומרת נבעלתי י"ל לאשמעינן אליביה דר"ג דאפ"ה נאמנת ואין להקשות הא מסיפא שמעינן בהיתה מעופרת דמכשיר ר"ג י"ל דאי מסיפא הנה אמינא דוקא אבתה נאמנת דהנה דיעבד כו' כמו שפכתב הרא"ש ו"ל לקמן בההיא ארוס וארוסתו יע"ש ולקמן יתבאר מזה לכה איצטריף רישא כו'.

אבל התוספת לשיטתיהו דכתבו בהא דחדא להודיעה פחו דר"ג שכתבו דרישא להודיעה דר"י ואמאי לא דגם רישא להודיעה פחו דר"ג דאי מסיפא הנה אמינא שאני בתה דחשוב דיעבד אלא דלא סבירא להו כמ"ש הרא"ש ושפיר פתבו דעל פרוץ דרב אסי דאמר מאי מדברת נבעלה אבל נסתרה מודה ר"י כו' ומ"מ דברי מהרש"א קשה ודוק לענ"ד: ובתוס' בד"ה ואין אוסרין על היחוד כו'.

ויקצת קשה כו' עכ"ל יש לדקדק במאי דכתבו וק"ק והיא קושיא עצומה כמו שהעיר בזה בעל קיקיון דיונה ב' במאי דכתבו אח"כ בדקבור שאחר זה והר"ר יוסף משליטון תירוצו דנפקא מיניה באנוסת אביו דאין אוסרין על היחוד יש להקשות מיד ה"ל לשנוי לעיל אהא דמקשין התם כו' ועוד דפריף לזעירי מרב דאמר מלקין על היחוד ואין אוסרין על היחוד דאין אשה נאסרת על בעלה ביחוד ואמאי לא פריף מפמה משניות דמתני בהו בהדיא דאין אשה נאסרת על בעלה בלא קינוי וסתירה אח"כ מצאתי להתוס' ישנים שהקשו זאת ותירוץם יתבאר לקמן בעזה"י ומלבד זאת מה דקאמר לקמן דלדברי הפוסל פוסל בבתה ודברי המכשיר מכשיר בבתה כו' ולכאורה למאן דפוסל פוסל בבתה היינו למאן דפוסל ברוב פסולים כ"ש דלא מכשיר בבתה דאמה שאית לה חזקת פשרות פסולה ברוב פסולים מפל שפן בתה דלית לה חזקת פשרות כו' ולא הנה למימר אלא לדברי המכשיר מכשיר בבתה כו': זה לשון התרומת הדשן ו"ל (בסימן רכ"ב) האריף בדין האומרת טמאה אני לך דמסיק בסוף גדרים דאינה נאמנת למשנה אחרונה אי יחדה עם אחר אמרה טמאה אני לך אי נאמנת כיון דהנה רגלים לדבר או דאפילו הכי אינה נאמנת יע"ש שהביא בשם משאנ"ץ מינץ דנאמנת והוא ו"ל פסק דאפ"ה אינה נאמנת דמדפליג

רב בין מלקין על היחוד ואין אוסרין על היחוד ולא מפליג באיסורא גופא בין אומרת טמאה אני או לא אלא ודאי דאף ביחוד לא מהימנא כו' דחיישינן שמא עיניה נתנה באחר עכ"ל הרשב"א והמגיני שלמה הקשה דידיה אדידיה דאם פן מאי מקשה הרשב"א פאן בשמעתין דהקשה דעל פרחו דזעירי איירי באומרת נבעלה ומאי מקשה מרב דאיירי בלא אמרה נבעלה והא איהו ו"ל כתב דגם רב איירי אפילו באומרת טמאה אני לה מדלא מפליג כו' עד פאן לשונו: ולענ"ד נראה ליישב דהתם איירי ביחוד אשת איש ודיבורה כמאן דליתא דמי דחיישינן שמא עיניה נתנה באחר מה שאין פאן במתני' דאיירי בפנויה וא"כ ודאי דאי אמרה נבעלתי דליכא פאן אלא חדא ספיקא כו' ומיגו ליכא דכיון דרגלים לדבר דכיון דאיסתתר אין אפוטרופוס לעריות וזה שהקשו התוס' פאן ותירצו דהכי פריה דהכי בספק אחד אוסרין והתם בספק אחד אין אוסרין והנה מה שתירצו דספק אספק פריה הוא דונק דאפתי אין הנדון דומה לראי' ולכך הקשו בלשון תימא דהכי הנה הספק דשמא לכשר והתם הספק שמא לא נבעלה כלל ואף דאומרת נבעלה הא כבר כתבתי דכיון דחיישינן שמא עיניה נתנה באחר דיבורה כמאן דליתא דמי כו'.

ועיין במגיני שלמה מ"ש והנה בנה אתי שפיר דפריה לזעירי דוקא ולא לרב אסי דיש לנו לומר דהא דאמר רב התם מלקין על היחוד ביחוד פנויה איירי ומדע שהרי התוס' לקמן בדיבור שאחר זה הקשו דמשמע דביחוד פנויה איירי דומיא דמלקין על היחוד כו' וא"כ המקשה הנה סבור דהתם לענן יחוד פנויה איירי ולאוסרה על פהו ואפילו אמרה נבעלתי אפילו הכי אין אוסרין על היחוד דאית ליה מיגו דאי בעי אמרה לא נבעלתי והנה מהימנא דס"ס כו' משא"כ פאן דאית עדים שנבעלה ולכך סובר ר' יהושע דאינה נאמנת מה שאין פן לזעירי דאמר מאי מדברת נסתרה פריה שפיר דממה נפשך היא מירי אי ביחוד פנויה ולענן לאוסרה לכהונה ולכך מהימנא דאית לה מיגו דאי בעי אמרה לא נבעלתי הא פאן נמי אית לה מיגו נאפ"ה אית ליה לר"י דאינה נאמנת כו' ואי לענן אשת איש לאוסרה על בעלה כמו דמסקי התוספת באמת א"כ אמאי אינה נאמנת פאן דמספק אוסרין והתם אין אוסרין כו'.

אמנם יאמר לפי סברת הרשב"א משאנ"ץ שהביא בס' תרומת הדשן דאם יחדה ואמרה נבעלתי אסורה ולא חש להא דלא מפליג רב כו' ודאי אי בפנויה מירי רב גם לזעירי לא תקשה דאימא רב איירי בלא אמרה נבעלתי ואיכא ס"ס כו' חדא שמא לא זינתה ואת"ל זינתה שמא לכשר נבעלה משא"כ פאן דאומרת נבעלה ליכא אלא חדא ספיקא כו' ומיגו ליכא פיון דאיסתתר כו' אף שהתוס' כתבו לקמן דלא הנה ס"ס מפל מקום הא מעיקרא חשבו ס"ס ודוק היטב לפענ"ד: ובזה א"ש מאי דמקשין התוס' בדיבור שאחר זה מההיא נואף ומאי קושיא אימא דההיא נואף איירי באומרת נבעלה כו' פיון דרגלים לדבר מהימנא.

אמנם לשיטת בעל תרומת הדשן א"ש דאיהו ס"ל דאף ביחדה ואומרת טמאה אני לה דאינה נאמנת דההיא דרב דאין אוסרין על היחוד נמי איירי באומרת נבעלתי מדלא מפליג כו'. ולפ"ז א"ש הך דהר"ר יוסף משלקטון דלא קשה נמי מהך דנואף כו' דהוכחת בעל תה"ד ו"ל דאף בנתיחדה ואומרת טמאה אני לה דאינה נאמנת מדלא מפליג רב באוסרין גופא אי אומרת נבעלתי או לא וכל זה אי אמרינן דההיא דרב איירי באשת

איש וילעגן לאונסרה על בעלה אית ליה שפיר הוכחה משא"כ לפי סברת הר"ר יוסף משלשון שתיגרן דהתם איירי בפנויה וילעגן כו' לאונסרה על בנו אם פן אין ראיה דהתם איירי באומרת לא נבעלתי דבאומרת נבעלתי ודאי דאוסרין על היחוד דכיון דפנויה היא ליפא למיחש שמה עיניה נתנה באחר ואם פן אין קושא מההיא דנואף דהתם איירי באומרת נבעלתי ולכך כו' דלא כמה שפכת בעל תרומת הדשן דכיון דהוה דרב איירי בפנויה וליתא להוכחת בעל תרומת הדשן ז"ל כו' ודוק היטב לפענ"ד: ודע דהא דאמר חזא להכשיר בה נחזא להכשיר בבתה וכתבו התוס' ז"ל ורישא להודיעה פחו דר"י וסיפא להודיעה פחו דר"ג וכתב מהרש"א הא דלא פירש רש"י פן יע"ש אבל אם נאמר דאפשר למאן דמכשיר בבתה אינו מכשיר בה דאיתא לקמן דף ה"ל ההוא ארוס וארוסתו כו' דהולד חשיב דיעבד דאי ממזר כו' וכמ"ש לעיל דאמר לדברי הפוסל בה פוסל בבתה דהוה אמינא דאף דלדברי הפוסל בה אפילו הכי בבתה הוה דיעבד דאי חיישינו לנתין ולממזר הוה הולד ממזר ואינו מותר לא בממזרת ולא בישראל כו' ולפ"ז אתי שפיר דרש"י לא פי' כו' כמ"ש לעיל דאיכא למימר דרישא וסיפא תרנוניהו להודיעה פחו דר"י כו' אלא דלפי זה לא מקשה הגמרא דהא דאמר רב אין אוסרין על היחוד דהתם איירי באומרת לא נבעלתי והכא איירי בנבעלה ואי דתקשה אמאי לא מפליג רב באיסורא גופא כו' י"ל דבאומרת נבעלה אף בלא יחוד אסורה דחיישינו שמה לנתין ולממזר דהתם בפנויה איירי ואיירי בלא אומרת נבעלה ואיכא ס"ס פיון דאיירי בפנויה וילעגן לאונסרה לכהונה כו' ואי דתקשה א"כ מאי איירי במתני' ראוה מדברת אפילו בלא יחוד נמי אסורה י"ל דרבנותא דר"ג אשמעינו דאפ"ה מותרת ואי דתקשה הא מסיפא שמעינו דאפי' היתה מעונבת י"ל דמסיפא לא מוכח אלא להכשיר בתה דהוה דיעבד ולא להכשיר בה ולכך תני רישא כו' אלא ודאי דליתא לסברת הרא"ש ז"ל דהולד חשיב כדיעבד אלא כפירש"י דלקמן דדיעבד הוא דמפקינן אשה מבעלה וא"כ שפיר פריה מרב כו' ולכך הוצרכו לפרש דסיפא להודיעה פחו דר"ג אבל רש"י ז"ל שפכת דיחוד איחוד פריה כו' דרצה לומר דכאן אמר זעירי מדברת נסתרה היינו בלא נבעלה ופריה שפיר וא"כ איכא למימר דבתה לא אתיא מרישא ולכך לא פי' בפירוש התוס' דסיפא להודיעה פחו דר"ג דאיכא למימר דסיפא להודיעה פחו דר' יהושע כמה שפכתתי דה"א דבתה הוה דיעבד ומוזה בה ר' יהושע ומה שפכתתי בסמוך דמפירש"י לקמן גבי ההוא ארוס וארוסתו דאתו לקמ' דרב יוסף דמשמע מלשונו דאין הולד חשיב דיעבד ככר פתב הבית יהודה והקיקיון דיונה דאפשר דגם רש"י יודה לפירוש הרא"ש ז"ל יענין שם היטב ודוק היטב לפענ"ד: עוד שם גמרא והאמר רב מלקין על היחוד ואין אוסרין על היחוד ליפא דלא כר' יהושע כו' עכ"ל.

הנה אם נאמר דהתם ביחוד פנויה איירי וילעגן אוסרה לכהונה לא משני דמעלה עשו ביוחסין א"כ לא משני מידי דמעלה עשו ביוחסין דהתם נמי לעגן כהונה איירי מיהו בקושא לא הוה קשה דמאי פריה דהתם ספק ספיקא שמה לא נבעלה ואת"ל נבעלה שמה לכשר משא"כ פאן דליפא אלא חזא ספיקא פיון דמירי באומרת נבעלה כו' בשלמא אי באשת איש איירי הוה דרב דאין אוסרין על היחוד פריה שפיר ספק אספק משא"כ אי איירי ביחוד פנויה כו'.

אָמַנְם לַמ"ש הַרְשָׁפִ"א אֶתִי שְׁפִיר דַּע"כ הֵתָם נְמִי מִיָּרִי בְּאוֹמְרַת נְבַעֲלֵתִי דַּל"כ הִנֵּה לְפָלוּגִי בֵּין אוֹמְרַת נְבַעֲלֵתִי אוֹ לֹאוּ דִּקְא וְדַאי הִיחוד גִּוְרָם הָאִיסוּר דְּאִי לֹאוּ הִיחוד הִנֵּה מְהִימָנָא מִטַּעַם מִיגֹו דְּאִי בְּעֵי אֶמְרָה לֹא נְבַעֲלֵתִי דְּלִיכָא לְמִימַר כּו' מִשָּׂא"כ אִי הִיחוד לִיכָא מִיגֹו בֵּינוּ דְּאִיסְתַּתֵּר אִין אֶפְנוֹטְרָפוּס לַעֲרִיּוֹת כּו' וַא"כ פְּרִיָּה שְׁפִיר סָפֵק אֶסְפֵּק דְּדַמְיָא מִמֶּשׁ הַסְּפִיקוֹת לְהִדְדִי אָבֵל דַּא"כ לֹא מְשַׁנֵּי מִיָּדִי בְּתִי דְּמִיָּרִי בַּא"א וְלַצְדִּין קִתְּנִי כּו' וְאִהָא סָמְכוּ עַצְמוֹ בְּקַוְשֵׁינִי לַעֲיִל לְהַקְשׁוֹת דְּהִכִּי בְּנִבְעֵלָה וְהֵתָם אַף דְּאוֹמְרַת נְבַעֲלֵתִי אֵינָה נְאֻמָּנַת דְּשָׂמָא עֵינֵיהָ נִתְּנָה בְּאַחַר כּו' וַא"כ לֹא דַמְיָא סְפִיקוֹת לְהִדְדִי דְּהֵתָם סָפֵק נְבַעֲלָה וְהָא סָפֵק אִם לְכַשֵּׁר אוֹ לְפָסוּל כּו'.

וְלַהֲר"ר יוֹסֵף מְשַׁלְיֵטֵן שְׁתִּירָץ דְּהֵתָם לַעֲנֹנֵי לְאוֹסְרָה לְאַבּוֹ דְּאִין נוֹשָׂאִין עַל הָאֲנוּסָה אֶתִי שְׁפִיר דְּהֵתָם אֵינִירִי דְּלֹא אוֹמְרַת נְבַעֲלֵתִי דְּלִיכָא לְאַקְשׁוּי מְדַלָּא מְפַלֵּיג בֵּין אוֹמְרַת נְבַעֲלֵתִי וּבֵין לֹא אוֹמְרַת נְבַעֲלֵתִי דְּבְּאוֹמְרַת נְבַעֲלֵתִי אֶפְיִלוּ בְּלֹא יַחוד וְדַאי אִיסוּרָה לְאַבּוֹ שֶׁל בּוֹעֵל דְּלִיכָא לְמִיחֶשׁ שְׂמָא עֵינֵיהָ נִתְּנָה בְּאַחַר בֵּינוּ דְּהֵתָם מִיָּרִי בְּיַחוד פְּנוּיָה וְכִמְהָ שְׁפַתְבְּתִי פֶּלֶזָה לַעֲיִל א"ש וְעֵינִין עוֹד לְקַמֵּן בְּחִדוּשֵׁינוּ מ"ש שָׁם: שָׁם ע"ב גְּמָרָא לְדַבְּרֵי הַמְּכַשִּׁיר בְּהָ מְכַשִּׁיר וְלְדַבְּרֵי הַפּוֹסֵל בְּהָ פּוֹסֵל בְּבִתְּהָ לְכַאוּרָה הוּא שְׁפַת יֵתֵר וּלְפִי מַה שְׁפַתְבְּתִי אֶתִי שְׁפִיר דְּהִנֵּה אִמְיָנָא דְּאִי דְּלְדַבְּרֵי הַפּוֹסֵל בְּהָ מְכַשִּׁיר בְּבִתְּהָ דְּהַוּוֹלֵד חָשִׁיב כְּדִיעֵבַד כּו' קַמ"ל וּק"ל: בְּדַף יד ע"א גְּמָרָא הִיא אֲרוּס וְאַרוּסָתּוּ דְּאִתּוּ לְקַמֵּיָה דְּרַבִּי יוֹסֵף כּו' לְפִירֶשׁ"י דְּחָשִׁיב כְּדִיעֵבַד לְהוֹצִיאָהּ אִשָּׁה מִבְּעֵלָה ע"כ שְׁבַעֲלָה חֵי וְאִינוּ לְפָנֵינוּ דְּאִי לְפָנֵינוּ וְאִמַר לֹאוּ מִנְּאִי וְדַאי דְּשִׁוְיָא אֲנִפְשֵׁיָה חֲתִיכָא דְּאִיסוּרָא אֵלָא שְׂאִין לְפָנֵינוּ וְעֵינִין בְּמַהֲרָשׁ"א ז"ל.

וְצָרִיף לֹאמַר דְּהָא אֲרוּס כִּהֵן הִנֵּה דְּאִי יִשְׂרָאֵל לֹא הִנֵּה אִיסוּרָא מִטַּעַם ס"ס וְעֵינִין בְּסוּגָיָא דְּפַתַח פְּתוּחַ וְדוּק: בְּדַף טו ע"א בְּקַרוּנַת שֶׁל צִיפּוּרֵי הִנֵּה מַעֲשֵׂה וְהַכְּשִׁירוּהָ דְּהִנֵּה תְּרִי רֹבֵי כּו' פִּירֶשׁ"י ז"ל לְעוֹלָם כּו' וּבְתִירֵי רֹבָא וְדַאי דְּכַשֵּׁר וּלְפִי זֶה מִתְּנִי בְּבָרִי וְשָׂמָא אֵינִירִי דְּלַר"ג הִיא נְאֻמָּנַת אֶפְיִלוּ בְּרוּב פְּסוּלִין אֶצְלָה.

וְלֹא נִיחָא לִיהָ לְרֶשׁ"י ז"ל לְפָרֶשׁ כּו' גְּמִלְיָאֵל וּבְרַאוּהָ שְׁנַאֲנָסָה דַּא"כ הִנֵּה לִיהָ לְמִימַר לְעוֹלָם כּו' בֵּינוּ דְּאִמַר לְהִיפָּף כּו' וְעוֹד דַּא"כ לֹא הִנֵּה צָרִיף לְהָא דְּרַב דְּאֶפְיִלוּ בְּלֹא הִף דְּרַב נְמִי אֶתִי שְׁפִיר דְּכִינוּ דְּמִיָּרִי בְּרַאוּהָ שְׁנַאֲנָסָה וּמִשׁוּם הִכִּי בְּעֵינֵינוּ רוּב פְּשָׁרִים דּוּקָא אֶצְלָה וּמַהֲאִי טַעְמָא לֹא נִיחָא לִיהָ לְרֶשׁ"י פְּתִירוּצָם שְׁנִית שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' דְּלַעֲנֵן לְכַתְּחֵלָה בְּעֵינֵינוּ דּוּקָא כּו' דַּא"כ עֵיקַר חֲסָרוֹן מִן הַסְּפָר אֵלָא דְּהִנֵּה לְמִימַר דְּאֶפְיִלוּ בְּחִד רֹבָא כּו' אֵלָא דְּלַכְתְּחֵלָה אִין הִלְכָה כּו' ג וְתִיָּהוּ מִמֶּשׁ כְּשִׁמוּאֵל לַעֲיִל.

אָמַנְם הֲר"ן ז"ל פִּירֶשׁ דְּרֶשׁ"י פְּתַב דְּכַר"י נְמִי אֶתִיָּא מְפַל שְׁכֵן דְּכַר' גְּמִלְיָאֵל מְצִי אֶתִיָּא כּו' וּלְפִי זֶה לֹא תִקְשָׁה הִילְכְּתָא אֶהֱלִכְתָּא כּו' יַע"ש וּק"ל וְעֵינִין בְּחִדוּשֵׁינוּ בְּמַסְכַּת יְבָמוֹת מַה שְׁפַתְבְּנוּ שָׁם עֲלָה דְּהָ מְקִלְתָּא שְׁפַתְבָּהּ הַמְּשַׁנָּה לְמִלְּךָ בַּה"ל אִיסוּרֵי בִיאָה דְּמַהֲרָה מִתְּנִי מוּכַח דְּתִינּוּקַת שְׁרִדָּה לְמִלְאוֹת מִים מִן הָעֵין יַע"ש: סְלִיק פֶּרֶק רַאשׁוֹן פֶּרֶק שְׁנֵי הָאִשָּׁה שְׁנַאֲרָמְלָה הָאִשָּׁה שְׁנַתְּאֲרָמְלָה אוֹ שְׁנַתְּגַרְשָׁה הוּא אוֹמַר אֶלְמָנָה נְשִׂאתִיהָ וְהִיא אוֹמְרַת לֹא כִי בְּתוּלָה הֵייתִי אִם יֵשׁ עֲדִים שְׁיִצְאָה בְּהִינוּמָא וְרַאשָׁה פְּרוּעָה כְּתוּבָתָה מְאִתִּים כּו' עכ"ל.

הִנֵּה מְסַתִּימַת לְשׁוֹן רֶשׁ"י ז"ל שְׁפִירֶשׁ הוּא אוֹמַר אֲנַתְּגַרְשָׁה קָאִי וּבְאַלְמָנָה הִיּוֹרְשִׁים טוּעֵנִים עִמָּה. מְשַׁמַּע שְׁהִיּוֹרְשִׁים גְּדוּלִים הֵן וְטוּעֵנִין בְּרִי דְּאַבִּיָּהֶם אֶלְמָנָה נְשִׂא וְהִנֵּה כְּמוֹ

אָביו לְכָל מְיָלֵי דְכִי הָאֵי גִוְוָא בְּטוּעֵן הַיּוֹרֵשׁ בְּנֻדָּאֵי חֻמְשֵׁין יִדְעָנָא וְחֻמְשֵׁין לַהֲד"מ אוּ פִרְעֵתִי דְנִשְׁבַּע מִן הַתּוֹרָה כִּינּוּן דְּהוּא טוּעֵן בְּרִי כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאָר לְקַמֵּן בַּעֲזוֹה"י וְכֵן מוֹכַח דְּהַיּוֹרֵשִׁים בְּעֶצְמָם טוּעֵנִין עִמָּה דְּאֵם לֹא כֵן אֲלֵא שְׁהַבִּית דִּין טוּעֵנִים בְּשִׁבִיל הַיּוֹרֵשִׁים כֹּל מַה דְּהָוָה אַבִּיהוֹן מְצִי לְמִיטְעֵן דְּאֵם כֵּן לְמֵאן דְּאָמַר דְּמוֹקֵי מִתְּנִיתִין בְּמַקּוּם שְׁכּוֹתְבִין כְּתוּבָה וְנֵאמָן לִיטְעֵן פִּרְעֵתִי כְּשֵׁאִין שְׁטַר כְּתוּבָה בְּיַדָּהּ אֲמַאי נֵאמְנָת כְּשֵׁישׁ עֲדִים שְׂיִצְאָה בְּהִינוּמָא וְרֵאשָׁה פְּרוּעַ נִימָא אִילוּ הָיָה אַבִּיהוֹן קִנְיָם הָוָה טְעֵן פִּרְעֵתִי אֲלֵא עַל כְּרַחֲמֵי דְּהַיּוֹרֵשִׁים טוּעֵנִים בְּעֶצְמָם בְּרִי דְּלִיכָא מִיגוּ דְּאֵי בְּעֵי אָמַר פִּרְעֵתִי דְּהָוָה מִיגוּ בְּמַקּוּם עֲדִים כְּמָה שְׂפַתְבוּ הַתּוֹס'.

אָמְנָם מְצֵאֵתִי בְּרִיטְב"א שְׂפַתְבִּי בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמִי עֲלֵה דְּהָוָה מִתְּנִי שְׁהַיּוֹרֵשִׁים טוּעֵנִים וּפְרִיָּהּ נִימָא אִילוּ הָוִי אַבִּיהוֹן קִנְיָם הָיָה טוּעֵן פִּרְעֵתִי וּמְשֻׁנֵי כְּשֵׁהוּדָה אָבִיו קוּדָם מוֹתוֹ דְּלֹא פִרְעָה לָּהּ הַכְּתוּבָה וּא"כ אֵינִירִי שְׁהַבִּית דִּין טוּעֵנִים לַיּוֹרֵשִׁים כֹּל מַה דְּהָוָה מְצִי אַבִּיהוֹן לְמִיטְעֵן עוֹד כְּתֹב בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמִי וְנִיחּוּשׁ שְׂמָא אֲלֵמְנָה מִן הַנְּשׂוּאִין וְלֹא נִבְעֵלָה הָדָא דְּתִימָא אֲלֵמְנָה מִן הַנְּשׂוּאִין אֵין יוֹצֵאת בְּהִינוּמָא וְהָדַר פְּרִיָּהּ וְנִיחּוּשׁ שְׂמָא מְנֹפֶת עֵץ ר"ל דְּהַלְכְּתָא כְּרַבְּנֵן מְנֹפֶת עֵץ לֹא שְׁכִיחַ כו' עכ"ל הֵינְנוּ לְשִׁיטְתוֹ דְּפִירֵשׁ דְּהַבִּית דִּין טוּעֵנִים לַיּוֹרֵשִׁים כו' מִשָּׂא"כ אֵי הַיּוֹרֵשִׁים טוּעֵנִים כו' אֵין כָּאֵן קוֹשְׂיָא דְּהָוִי מִיגוּ בְּמַקּוּם עֲדִים.

וּמַה שְׁהַקְשָׁה עוֹד וְלִיְהוִי יוֹם רְבִיעִי רָאָה כו' וּמְשֻׁנֵי בְּאֲדָם בְּטַל דְּנִישְׂאֵת בְּאֲלֵמְנָה נְמִי לַיּוֹם רְבִיעִי כו' וּבְמָה שְׂפַתְבִּי לְעֵיל יֵשׁ לְתַרְצֵן דְּנֻדָּאֵי בְּאֲלֵמְנָה מִן הַנְּשׂוּאִין שְׂנַכְנֹסָה לְחוּפָּה וְלֹא נִבְעֵלָה דְּבֵלָא קִדָּשׁ וּבְעַל לְאֲלַתְרָא דְּנֻדָּאֵי דִּישׁ לָּהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים כְּדַמְסִיק לְעֵיל (בְּדָרָא י"ב) דְּלַעֲנִין לְאֲוֹסְרָה עַל בְּעֵלָה נֵאמָן יְעוּזִין שְׂמֵם בְּתוֹסְפֶת וּא"כ עַל כְּרַחֲמֵי נִיסְתָּ בְּרְבִיעִי מִשׁוּם טַעֲנַת בְּתוּלִים כו' אֲבָל הִינוּמָא רָאָה כְּמ"ש לְעֵיל וּק"ל: וּמַה שְׂפִירֵשׁ הַרִיטְב"א ז"ל דְּהַבִּית דִּין טוּעֵנִים לַיּוֹרֵשִׁים כֹּל מַה דְּהָוָה מְצִי לְמִיטְעֵן אַבִּיהוֹן הֵינְנוּ דַּאֲל"כ לֹא הָוָה מְקַשָּׁה הַיְרוּשְׁלָמִי מֵהֵיא דְּמ"ע וְגַם מַה שְׂפִירֵשׁ דְּמוֹכַח עֵץ לֹא שְׁכִיחַ הֵינְנוּ דְּאֵין הַב"ד טוּעֵנִים בְּשִׁבִיל הַתּוֹמִים דְּכָר שְׂלֵא שְׁכִיחַ כו' אֲבָל הוּא בְּעֶצְמוֹ מְצִי טְעֵן אֲלֵא דְּהָוָה מִיגוּ בְּמַקּוּם עֲדִים וְאֵף דְּלִר"ג עַל כְּרַחֲמֵי מְנֹפֶת עֵץ שְׁכִיחַ הוּא דְּסַבִּירָא לָּיָהּ בְּמִשְׁאֲרֵסְתַּנִּי נֵאנְסֵתִי דְּנֵאמְנָת דְּאִית לָּהּ מִיגוּ דְּמ"ע כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאָר לְקַמֵּן מ"מ לְגַבִּי ב"ד אֲפֹשֶׁר דְּהָוָה מִיְלַתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא דְּהַב"ד אֵין טוּעֵנִים אֲלֵא דְּכָר שְׁהוּא פְּשוּט לְכָל כו' וְעֵינִין עוֹד לְקַמֵּן מַה שְׂאֲכַתּוּב בְּזָה וְדוּק: וְדַע דְּעֵלָה הָוִי דִּירוּשְׁלָמִי וְלִיְהוִי יוֹם רְבִיעִי רָאָה מְבִיאֵוּ הַגָּהֵת אֲשֶׁר"י וְזָה לְשׁוֹנוֹ וְיֵשׁ לוֹמַר כְּגוֹן מְנֹפֶת עֵץ אוּ בּוֹגְרַת לִר"מ דְּמוֹכַח עֵץ מְאֵתִים וְאֵין נִשְׂאֵת בְּרְבִיעִי דְּוָקָא עכ"ל מְרַדְכִי וְרַצָּה לוֹמַר דְּאֵם נִישְׂאֵת בְּחֻמְשֵׁי תוּ לִיכָא רֵאִי'.

אָמְנָם כֵּן יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דְּכִינּוּן דְּמוֹכַח עֵץ וּבוֹגְרַת דְּאִית לָּהֶם סִימָן אֲחָד אוּ פְתַחַה סְתוּם אוּ דִישׁ לָּהֶם דְּמִים וּא"כ אֲמַאי לֹא נִישְׂאֵת בְּרְבִיעִי דְּוָקָא דְּכִינּוּן דְּקִימִינּוּ כו"א דְּהָאוּמַר פְּתַח פְּתוּחַ מְצֵאֵתִי נֵאמָן לְאֲוֹסְרָה וְאֵם כֵּן אֵף לְשִׁיטַת הַתּוֹסְפֶת דְּבוֹגְרַת וּמְנֹפֶת עֵץ דְּפִתְחָן סְתוּם וְטַעֲנַת דְּמִים אֵין לָּהֶם אֲפ"ה אֵין נִישְׂאֵת אֲלֵא בְּרְבִיעִי וְיֵשׁ לִיְשֵׁב בְּדוּחַק דְּהַיְרוּשְׁלָמִי ס"ל כְּפִי מַה דְּהָוָה סְלָקָא דְּעֵתִי' מְעִיקְרָא בְּהָא דְּקָאמַר לְעֵיל בְּסוּגִיא דְּפִתְחַת פְּתוּחַ אֵף אֲנִי נְמִי תְּנִינָא כו' מַאי לָּאוּ טַעֲנַת פְּתַח פְּתוּחַ לֹא טַעֲנַת דְּמִים וְכְתִבוּ הַתּוֹסְפֶת דְּקס"ד דְּבִטְעֵנַת דְּמִים לִיכָא לְמִיחַשׁ לְאִיקְרוּרֵי דְּעֵתִיָּהּ כו' וְהַמְתַּרְצֵן הַשִּׁיב דְּאֲפִילוּ בְּטַעֲנַת דְּמִים אֲפ"ה לִיכָא לְמִיחַשׁ לְאִיקְרוּרֵי דְּעֵתִיָּהּ כו' עכ"ל וְהַיְרוּשְׁלָמִי אֲפֹשֶׁר דְּסַבִּירָא לָּיָהּ כְּדַעַת הַמְקַשָּׁן

דבטענע דמים ליכא למיחש לאיקרורי דעתני ומתני בטענת פתח פתוח כו' וא"כ במ"ע ובוגרת כפי הנראה מדברי התוספתבסוגיא דפתח פתוח דבוגרת כו' שיהביאו בשם הירושלמי דבוגרת פתוחות של יין דמשמע דאין להם טענת פתח פתוח רק טענת דמים וא"כ נישאת שפיר בתמישי דלטענת דמים ליכא למיחש לאיקרורי דעתני כו' ועל כל זה צ"ע ודוק: בדרף יו ע"א דאי ר"ג האמר איהי מהימנא ומסיק דהכי ברי וברי נאמתי מתני' כר"ג אף דר"ג ס"ל דמוכת עץ שכיח ומתני' ע"כ מוכח דלא שכיח פבר פתבתי לעיל דלענן שהב"ד טוענים לא אמרינן פן ומיהו אפשר דפליג עלי' בחדא: ע"ש גמרא אלא אהא האומר לאשה כו' ומאי שנא האי מיגו מהאי מיגו כו' עכ"ל אי לא אמרינן מיגו להוציא אין פאן קושיא דלעיל הנה מיגו להוציא ולכך לית ליה מיגו משא"כ דבא להחזיק במה שפחת ידו אמנם אפשר דמקשה לר"א דאמר דפליגי במנה ולא פלום ונהנה גם במופת עץ מיגו דמוכת עץ אני תחתיה כו' א"כ פי היכי דפליגי ר"ג ור"א עם ר"י לענן ממון ה"ה לענן איסור ומתני' אומרת פה שיהי לא תני במתני' שנית דהיה מקחי מקח טעות כמו במתני' דלעיל משמע גם לענן איסור פליגי ועיין בספר פני יהושע מ"ש מזה ואם פן אף לענן איסורא לית ליה לר' יהושע מיגו ופריה שפיר מאי שנא האי מיגו מהאי מיגו ומשני הכי שור שחוט לפניה כו': אמנם לדברי הרא"ש ז"ל שכתב אהא דפתח פתוח מצאתי נאמן להפסידה כתובתה שכתב וא"ת יהא נאמן במיגו דמ"ע וי"ל דמ"ע לא שכיחא א"כ ס"ל דלא אמרינן מיגו משכיח לאינו שכיח ואף דר' גמליאל אית ליה מיגו כזה גבי הנושא את האשה כו' מיגו דמ"ע דלא פסלה נפשה מכהונה היינו עם ברי ושמה מהני מיגו כזה וא"כ מאי פריה מ"ש כו' אלא על פרוה פמה שכתבתי דפריה מהא דמוכת עץ דטוענת בעצמה פן ונהו שפיר מיגו דאי בעי אמרה מוכת עץ אני תחתיה כו': ודע דראיתי להש"ף ז"ל בחושן המשפט (סי' פ"ב) בדיני מיגו שכתב שם וזה לשונו (באות כ"ב שם) מיגו משכיח לאינו שכיח לא אמרינן מיגו פן כתב הר"ש מקינון בסוף ספר הכריתות שלו ולפי זה מה מקשה ומאי שנא האי מיגו מהאי מיגו כו' ולפי מ"ש אפשר דפריה מהא דמ"ע.

אמנם פן ראיתי בש"ף ז"ל שכתב וזה לשונו דברי רבינו שמשון צריכין עיון דמאי דכתב דלר' גמליאל לא מהימנא גבי משארסתני נאנסתי ותימא דהא ר"ג אית ליה בהדיא דנאמנת כו' ואפילו אם נגיה בדבריו ר"י במקום ר"ג מכל מקום הא בפרק ב' משמע דטעמא דר"י לאו משום דאינו שכיח אלא משום דאין שור שחוט לפניה וכמה שכתבתי לעיל מזה יע"ש היטב.

והנה אפשר לומר דהנה י"ל דאיך יעלה על הדעת דר"י טעמא דידיה משום דלא אמרינן מיגו משכיח לשאינו שכיח דא"כ בהיא אומרת מוכת עץ אני לר"א דטענה בעצמה אמאי לא מהימנא לר"י דאית לה מיגו דאי בעי אמרה מוכת עץ אני תחתיה דאית לה מאתים דגם טענה שהיא טענה אינו שכיח אלא על פרוה דמשום הכי לית ליה מיגו דלא אמרינן מיגו במקום שהוא רק טענה מעולה פמה שכתבו התוספת או כפירש"י דאין הלה תובע אבל אפשר ליישב דהכי פירוש דגבי משארסתני נאנסתי דלא מהימנא לר"ג רצה לומר דלא מהימנא פשאומרת לא כי אלא בתולה הייתי מטעם חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה אף דהנה מיגו דאי בעי אמרה מוכת עץ אני ומיהו מיגו דמשארסתני נאנסתי ליכא דלא מיפסלא נפשה לפהונה פמה שכתבו התוספת (דרף ט' ע"ב) יע"ש וזהו קושית

הרא"ש ז"ל אלא על פרחי דלא אמרינן מיגו משכיח לשאינו שכיח דאל"כ נפשוט האי בעיא אי אמרינן מיגו במקום חזקה כמה שכתבו התוספת (בדף י') דאיבעיא הוא בבבא בתרא ומדלא פליגי אלא בברי ושמה אבל לא בברי וברי על פרחי דלא אמרינן מיגו בכמהי גוננא כו' ומיגו זה מיגו מעליא הוא דאם אמרה מופת עין אני נאמנת או מטעם מיגו או מטעם חזקה דליכא חזקה אחרת פנגדה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה אלא על פרחי דלא אמרינן מיגו משכיח לשאינו שכיח ומיהו יש להקשות דאימא דלקי לאמהימנא דלא אמרינן מיגו להוציא דהתוספת והרא"ש לא הקשו אלא אי אמרינן מיגו להוציא מה שאין פן אי לא אמרינן מיגו להוציא ליכא לאוכחי מידי מהא ורבינו שמשון סובר דלא אמרינן מיגו להוציא כמו שהביאו הש"ך ז"ל באות י"ד (בסימן פ"ב) וא"כ יקשה דידיה אדידיה.

אבל באמת גם הש"ך הקשה עליו בהא דכתב באות ט"ו וז"ל רבינו שמשון שם ופעמים דאמרינן מיגו להוציא גבי משארסתני נאנסתי דהנה ברי וברי עכ"ל והש"ך הקשה עליו תיפוק ליה דשטר פתובה בידה ולא הנה מיגו להוציא יע"ש ורבינו שמשון אפשר דלרונחא דמילתא פתב דהנה ברי וברי וה"ה מטעמא דשטר פתובה יוצא מתחת ידה וא"כ יקשה בשטר פתובה יוצא מתחת ידה אמאי מהימן לומר פתח פתוח מצאתי אלא דלא אמרינן מיגו משכיח לשאינו שכיח ודוק היטב לפענ"ד: שם ע"ב גמרא וליחוש כו' שמע מיניה פותבין שובר כו' עכ"ל אמר בזה דנדי הא דתקנו רבנן כל הטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום ואף שיכול לבוא לידי הפסד שתגבה כמה פעמים הפתובה בעידי הינומא ואף אי אמרינן דאין פותבין שובר כלל אף היכא דלא אפשר כלל מ"מ איכא תקנה לזה שלא יכולה לגבות כל זמן שלא יוציאה הפתובה בבית דין דיכול הבעל לומר אינו רוצה שיהא הפתובה תחת ידה במקום שאין מכירין דיהיה נאמן במיגו כמה שכתבו התוס' ז"ל והא דאינו נאמן לומר פרעתי אף דיכול לעפב הפעות מ"מ נפקא מיניה היכא ששארפה הפתובה בעדים דתו ליכא פסידא אז אינו יכול לטעון פרעתי ובזה סרה מהר קושית מהרש"א ז"ל והוא ג"כ פתב שיש ליישב זאת עיין שם.

ואולי פנין לזה ולהכי לא הקשה אלא אהא גופא דא"כ אמאי תגבה פתובה בעידי הינומא דיש חשש במקום שאין מכירין דיכול לבוא לידי הפסד כמה שתשאר הפתובה תחת ידה והמתרץ השיב שמע מיניה פותבין שובר כו' והתוספת הקשה דהיא מוכח מהכי דכותבין שובר והא ע"כ זקוק לשובר דאל"כ תעשה ערמה ותשרף הפתובה בעדים ותגבה כמה פעמים ע"י עידי שריפה כו' והיכא דלא אפשר נדי פותבין שובר ותירצו דמפל מקום לא הנה לה לגבות עד שתחזיר הפתובה כו' אלא שמע מיניה דכותבין שובר אף היכא דאפשר כו' דאם תשרפה הפתובה לא יהיה לה כלום כשלא יהיה לה עידי שריפה כמ"ש לעיל ועיין מהרש"א ומהר"ם ש"ך ז"ל אבל לרב פפא פריה שפיר לקמן ודוק היטב: בדף יז ת"ר כיצד מרקדין לפני הפלה פלה נאה וחסודה אף דמדבר שקר תרחק פתב הריטב"א ז"ל דמפני דרכי שלום מותר יע"ש: שם ע"ב גמרא וליחוש מודה ר' יהושע כו' בפירוש"י דאין שור שחוט לפניה שאין הלה תובעו כו' עכ"ל הנה יש להקשות היא תלוי מפני דטעמא דמתני' שאין שור שחוט לפניה שאין הלה תובעו דלו יהיה טעמא דר"י אפילו בשור שחוט לפניה או בפירוש התוספת דמתני' בהלה תובעו איברי וקשה פשיטא דליחוש שדה זו שלח היתה דהנה רבותא טפי.

אָבֵל יֹאמֵר בְּזֶה לְפִי מָה שִׁפְתָּבוּ הַתּוֹסֵ' בּב"ק (נָרָף ק"ז ע"א) בְּדִבּוּר הָאָרוֹךְ שֶׁם דִּמְתַּנִּי דְהַכִּי אֵינִירי בְּתוֹבְעוֹ וְלֹא הָנָה מִיגוֹ דְהַעֲזָה דָאָם יֹאמֵר לֹא הֵיִתָּה שְׁל אַבִּיךָ מְעוֹלָם חֲבִירוֹ מִפִּיר בְּשִׁקְרוֹ מִשֵּׂא"כ אִי אָמֵר וּלְקַחְתִּי הֵיִמְנּוּ שְׁאִינוּ יוֹדְעֵ מ"מ לֹא דְמִי לְמִיִּדִי דְכִפִּירָה כּו' וְעֵינִין בְּש"ף ח"מ (בְּסִימָן פ"ב) פִּירוּשׁוֹ בְּזֶה דְכִינּוֹן שְׁזָה לֹא הֵאָמִינוּ מִתְחַלָּה יע"ש הֵיטֵב וּא"כ אִיךָ שְׁיִהְיֶה קֶשֶׁה מֵאִי קוֹשִׁיָא וְלִיתְנִי שְׁזָה זֶה שְׁלָךְ הֵיִתָּה וּלְקַחְתִּי כּו' דְאִימָא דְאֶשְׁמַעִינוּ רְבוּתָא טְפִי אֶפִּילוּ בְּאָבִיו דְהָנָה אֶמִינָא דְלֹא מְהִימֵן דְהָנָה מִיגוֹ קמ"ל דְלֹא כִפִּי הַתּוֹסֶפֶת שֶׁם בּב"ק מִשֵּׂא"כ אִי אָמֵר שְׁזָה זֶה שְׁלָךְ הֵיִתָּה כּו' דְלֹא הָנָה מִיגוֹ דְהַעֲזָה דְגַם אִם אָמֵר וּלְקַחְתִּי הֵיִמְנּוּ הָנָה הַעֲזָה דְמִסְתַּמָּא חֲבִירוֹ מִפִּיר בְּשִׁקְרוֹ כּמ"ש הַתּוֹסֵ' וּלְכַף פִּי רִש"י דְכִינּוֹן דְטַעַמָא דִּמְתַּנִּי דְאִין שׁוֹר שְׁחוּט לְפָנֶיךָ שְׁאִין הֵלָה תוֹבְעוֹ כְּלָל שְׁלֹא יוֹדְעֵ שְׁהֵיִתָּה שְׁל אָבִיו א"כ לִיתְנִי שְׁזָה זֶה שְׁלָךְ הֵיִתָּה דְלֹא הָנָה הַעֲזָה גַם בְּאָבִיו וְדוּק: וּבְתוֹסֵ' בּד"ה וְלִיתְנִי מוֹדָה ר' יְהוֹשֻׁעַ דְהַהוּרְבוּתָא טְפִי דְהָנָה בְּרִי וּבְרִי כּו' עכ"ל פְּתַב מְהֵרָשׁ"א ז"ל אֶף דְהַתּוֹסֶפֶת פְּתַבו דִּמְתַּנִּי מֵינִירי בְּהֵלָה תוֹבְעוֹ מ"מ אִיפָא לְמִיטְעֵי כּו' עכ"ל אֶף דְאִינוּ יוֹדְעֵ אִם לְקַח מְאָבִיו אִו לֹא פְמָה שִׁפְתָּבוּ הַתּוֹסֵ' בְּכַבָּא קַמָּא וְהִבְאֵתִיו לְעִיל וּא"כ הָנָה בְּרִי וְשְׁמָא בְּאָבִיו וְכֵן פְּתַב מְהֵרָש"ם שִׁיף ז"ל צ"ל דְסִבִּירָא לְמְהֵרָש"א ז"ל דְאֶפֶ"ה הָנָה בְּרִי וּבְרִי פִינּוֹן דְהֵלָה תוֹבְעוֹ אֵינִירי א"כ הַקְּרַקַע לְעוֹלָם בְּחֻזְקַת בְּעָלִים עוֹמְדַת פִּינּוֹן דְלִיפָא שְׁטֵר וְעִיִּדִי חֻזְקָה וְכֵן מוֹכַח מְמָה שִׁפְתָּבוּ הַתּוֹסֶפֶת לְעִיל דַּס"ד דְהָנָה בְּרִי וְשְׁמָא מְטַעַמָא דַּר"י כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רִש"י וְלֹא נִיחָא לְהוּ דְהַיּוֹרֵשׁ אִינוּ יוֹדְעֵ אִם לְקַח מְאָבִיו אִו לֹא אֶלָּא וְדֹאִי פִינּוֹן דְהַיּוֹרֵשׁ יוֹדְעֵ שְׁהֵיִתָּה שְׁל אָבִיו הָנָה בְּרִי וּבְרִי פִינּוֹן דְלִיפָא שְׁטֵר וְעִיִּדִי חֻזְקָה וְדוּק: ע"ש גְּמָרָא פְּגוֹן שְׁאָכַל שְׁתֵּיִים בְּפָנֵי הָאָב כּו' עכ"ל אִין לְהַקְּשׁוֹת אֶמָּה שִׁפְתָּבוּ הַתּוֹסֵ' לְעִיל פִּירִש"י לִיתְנִי אִם תוֹבְעוֹ דְלֹא הָנָה יוֹדְעֵינּוּ דִינָא דְרַב הוּנָא דְאִיֶּצְטְרִיךְ לְגוּפָא אֶף דְהָנָה מִיגוֹ מְעַלְיָא מ"מ פִּינּוֹן דְבְּתוֹבְעוֹ אֵינִירי בְּשִׁלְמָא אִי קְתַנִּי עֲדִים קֶשֶׁה פְּשִׁטָּא אֶלָּא לְאֶשְׁמַעִינוּ כּו' מִשֵּׂא"כ אִי הָנָה תְּנִי אִם תוֹבְעוֹ כּו' אָבֵל זֶה אִינוּ קוֹשִׁיָא דְגַם אִם תוֹבְעוֹ אִינוּ חֲדוּשׁ כְּלָל דְזֶה שְׁמַעִינוּ מְרִישָׁא גְבִי מְשִׂאֲרִסְתִּי נֶאֱנַסְתִּי דְבְּתוֹבְעוֹ אִינוּ נֶאֱמָן אֶלָּא עַל פְּרַחְךָ לְאֶשְׁמַעִינוּ הֵאִי דִינָא דְאָכְלָה בְּפָנֵי הָאָב.

שׁוּב רְאִיתִי בְּמִגִּינֵי שְׁלֵמָה שִׁפְתָּב אֶהָא דְהַקְּשׁוּ הַתּוֹסֶפֶת לִיתְנִי אִם תוֹבְעוֹ לַעֲנִ"ד דְבְּתוֹבְעוֹ לִיפָא רְבוּתָא דְמְרִישָׁא שְׁמַעִינוּ לָהּ וְעֲדִים אֶשְׁמַעִינוּ אֶף דְהוּא עֲצָמָן הִבִּיאָן לַב"ד וְאָמֵר שְׁזָה זֶה שְׁל אַבִּיךָ הֵיִתָּה וּלְקַחְתִּי כּו' דְאִין זֶה מִיגוֹ דִּינָא שְׁמָא יְבוֹאוּ הַעֲדִים בְּעֲצָמָן לַב"ד עכ"ל וְלֹא אָבִין דְהָא פְּרִיךָ פְּשִׁטָּא וּמְשַׁנֵּי כְּרַב הוּנָא מְשַׁמַּע דְהָא דִינָא מִקְּלֵתָא דְפְּשִׁטָּא הוּא אֶלָּא לְאֶשְׁמַעִינוּ הָא דִינָא דְרַב הוּנָא וְזֶה הֵיִךְ יָכוֹל לְאֶשְׁמַעִינוּ בְּאִם תוֹבְעוֹ כּו' וְדוּק: בְּדָרָף יח ע"א וְלִיתְנִי מְנָה לְוִיתִי מְמָה וּפְרַעְתִּי לָךְ שְׁהוּא נֶאֱמָן כּו' עכ"ל הֵיִנּוּ דְלוִיתִי מְמָה בְּעֲדִים וּפְרַעְתִּי לָךְ שְׁלֹא בְּעֲדִים דְהָנָה מִיגוֹ כּו' וְעֵינִין בַּסִּמָּ"ע (סִימָן ע') שִׁפְתָּב כֵּן דָּאָם אִין עֲדִים עַל הַלְּנָאָה שְׁהוּא נֶאֱמָן יע"ש וְהַמְתַּרְץ הַשִּׁיב לוֹ הָא קֵינִימָא לֵן הַמְּלִנָה אֶת חֲבִירוֹ בְּעֲדִים אִין צְרִיךְ לְפִנּוֹרְעוֹ בְּעֲדִים אָבֵל אֶרִישָׁא לֹא קֶשֶׁה דְאִימָא מְנָה לְוִיתִי מְמָה בְּעֲדִים וְאָמֵר אֵל תְּפָרְעֵנִי אֶלָּא בְּעֲדִים וּפְרַעְתִּיו לָךְ שְׁלֹא בְּעֲדִים דְנֶאֱמָן בְּמִיגוֹ כּו' אָבֵל אֶסִּיפָא קֶשֶׁה פְּשִׁטָּא וְעֵינִין זֶה מְהֵרָש"א וְאֶף דְאִית לִי מִיגוֹ דְאִי אָמֵר פְּרַעְתִּיךָ בְּפָנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהִלְכוּ לָהֶם לַמ"ה מ"מ חֲשָׁבוּ הַתּוֹסֵ' זֹאת לְמִקְּלֵתָא פְּשִׁטָּא דְאִין זֶה מִיגוֹ דִּיאֶמְרוּ הַרוּצָה לְשִׁקְרָא יִרְחִיק עֲדוּתוֹ כּו'.

ועוד מטעם חזקה יע"ש בסמ"ע יש לראות במאי דכתבו התוספת ליתני אל תפרעני אלא בפני פלוני ופלוני דהא אף באמר ליה אל תפרעני אלא בעדים צריף לפרעו בעדים ודוק ע"ש בגמרא וליתני מנה לאביה בידי יע"ש במהר"ם ש"י ז"ל שכתב דכל זה הוא מסיפא יע"ש: שם ע"ב גמרא לא שנו אלא שאמרו אנוסים היינו מחמת נפשות אבל אמרו אנוסים היינו מחמת ממון לא כו' ומשחק בקובץ שפי' רש"י ז"ל דוקא דלא חשיב גזל אלא פסולין מטעם שאין בקיאים בשובו של עולם פן כתב בספר פני יהושע ועיין בחושן המשפט מזה.

במתניתין אמר נאמנין ואין נאמנין היינו דמגבינו ביה או קרעינו ליה. וכל זאת אי אמרינו דאינו חוזר ומגיד אפילו בשטר אבל אי בשטר חוזר ומגיד הא דאין נאמנין היינו דלא גבינו ביה ומיהו אין זה נכון דהא דאמרינו דאנוסים היינו מחמת נפשות דנאמנין היינו על פרוסה דלא גבינו ולא קרעינו דתרי ותרי ניגהו ועל פרוסה הא דאמרינו מחמת ממון דאין נאמנים היינו דאין נאמנים כלל ומגבינו ביה פכשטרא מעליא דאין אדם משים עצמו רשע כו' ומה שהקשו התוספת אמתניתין דנאמנין ואמאי הא תרי ותרי ניגהו כו' אפשר דנאמן דלא מגבינו ביה ולא קרעינו ליה אבל אברייתא דלקמן הנהו להו להקשות דהתם אין יכולין למימר דלא מגבינו ביה ולא קרעינו ליה דבסיפא דקתני דאין נאמנין על פרוסה דברישא דנאמנין היינו דקרעינו ליה ועיין במהר"ם ש"י יע"ש שכתב דמצי להקשות מסיפא ורישא דברייתא יע"ש שולפי מה שכתבתי אמתני' ליפא להקשות שוב ראיתי למהר"ם ש"י ז"ל שכתב לתירץ התוספת דהנה מיגו במקום עדים ולפי זה סיפא דקתני אין נאמנים היינו דלא קרעינו ליה כו' עכ"ל ולפי זה אתי שפיר דהתוספת מקשין לעיל להך תירוץא.

אמנם פן דבריו צריכין ביאור דא"כ למה לשנוי דאין חוזר ומגיד ואף דבשטר יכול לחזור ולהעיד מ"מ תרי ותרי ניגהו ואין נאמנים. אבל הוא ז"ל לשיטתם שכתב שם מקודם דלפי מה דסלקא דעתך דאנוסים היינו מחמת נפשות לא תיקשי סיפא דברייתא דאין כתב ידם כו' נאמנין ואם כתב ידם יוצא במקום אחר אין נאמנין ותירץ דכיון דחוזר ומגיד תו לא הנה תרי ותרי כלל שיכולין לחזור מעידותן הראשונה משא"כ באחרוני עכ"ל וא"כ על פרוסה צריף לומר כל פמינ' פיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד אמנם לפי מ"ש יש ליישב דלפי מה דהנה ס"ד הרישא דנאמנין דלא מגבינו ולא קרעינו ליה ועיין עוד לקמן מזה ודוק: בדרף יט ע"א חזקה כו' ה"כ משמע דלר"מ לא אמרינו מגו במקום חזקה ולרבנן מגו במקום חזקה ובבבא בתרא מיבע' לן אי אמרינו מגו במקום חזקה או לא כו' עכ"ל עיין במהר"ם ש"י ז"ל שכתב דהפה שאסור כו' עדיף ממגו כו' ורצה לומר דלרבנן לא מצי למיפשטי' וכן כתב הש"ף ובספר פני יהושע יע"ש: מה שהקשו התוספת עלה דלא שנו אלא מחמת ממון אבל מחמת נפשות כו' וא"ת להימניה במגו כו' כתב מהר"ם ש"י ז"ל דלא שייף דתרי ותרי פיון דחוזר ומגיד והיינו לשיטתך אבל יאמר דאמאי אין נאמנין ומגבינו ביה כו' ואמאי אין נאמנין וליהמני' במגו דאי בעי כו' וליהוי תרי ותרי אבל זה אינו פיון דלית להו מגו שוב אין אדם משים עצמו רשע ודוק: שם ע"ב תנו רבנן שנים החתומים על השטר ומתו כו'.

במתני' נקיט על הו עצמן דמייירי לעננו לגבות או לקרוע אבל ברייתא מייירי לעננו דלא מגבינו בית כו' לכה נקיט עדות אחרים: בדר כ ע"א תנו רבנן פותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליה אפילו לאחר כמה ימים עיין בח"מ בפירושים שונים ובב"א יענין שם: בדר כא גמרא ונדקא אחספא אבל אמגילתא לא דילמא משפח אינש דלא מעלי וכתב עליו מאי דבעי כו' עכ"ל דלא תימא כ"ש אמגילתא וחספ' איצטרף לי' לומר אף דב' שכיול להנדיף הוא אפילו הכי מקיימין עדות ממנו ועיין בסמ"ע (סימן מ"ו) מה שכתב שם ולכה אמר אבל אמגילתא לא והיינו דוקא בסופו אבל ארישא דמגילתא ליפא למיחש.

ואין להקשות ומאי בכה אם ימצא אינש דלא מעלי כו' הא יכול לטעון פרעתי דיש לומר שפא ישפח ויטעון לא היו דברים מעולם והחזק פפרו ואז אפילו בעדים אינו נאמן והוא הדין בשטר מכה או מתנה אף דיכול לטעון תנאי הנה בינינו וזייפו והמכה או המתנה בטל מ"מ חיישינו שפא ישפח ויטעון לא היו דברים מעולם ויהא החזק פפרו ועיין ש"ך (סימן מ"ב סעיף קטן ב') שישב דברי מהרש"א ו"ל או שיקתוב עליו נאמנות ולא מצי תו למיטען פרעתי והש"ך כתב (בסימן מ"ב ס"ק ב') על דברי מהרש"א ו"ל דלא קשה מידי דיקתוב עליו שדי מכורה לה או שדי נתונה לה ויטעון לא היו דברים מעולם ויהא החזק פפרו.

ובסימן (מ"ו) כתב דאיפא למימר דאחספא יזכור חתימתו שחתם בב"ד ויהיה נאמן במיגו דפרעתי עכ"ל. יש להקשות דניחוש שפא יתבענו על פה לויתי לה מנה או מכרתי כו' והלה יאמר לא לויתי ולא מכרתי ואחר כך יוציא זה כת"י ושוב אינו יכו' לטעון חתימתי בב"ד פדי להראות חתימתי בב"ד במיגו דלית ליה פלל מיגו דפרעתי דכל האומר לא לויתי פאילו אומר לא פרעתי דמי כמה שכתב הוא בעצמו (בסימן מ"ב) דחיישינו שיאמר לא מכרתי כו' ומיהו התם אף שיראה לו הכת"י מידי לא מהימן אם טוען לא מכרתי אלא חתימתי בב"ד להראות חתימתי כו' במיגו דהיה תנאי כו' ולא נתקיים דיקתוב נאמנות: ונדע דמה שאמרו בגמרא דילמא משפח אינש דלא מעלי וכתב עליו מה דבעי כו' הוכיח אביו של הש"ך ו"ל (בסימן ס"ט) דחתימה בלא כתב אינו פלום דאל"כ דילמא משפח אינש וטען עליו מה דבעי יע"ש ומיהו במוציא כתב ידו חלק על חספא איפא למימר דילמא היה פתוב בו עסק אחר ומחק פינן דהוא דבר שכיול להנדיף ודוק לענ"ד: בדר כב ע"א גמרא שלשה שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהן כו' עכ"ל והוא הדין אם הלה א' מהם אין צריך לטרוח אחריו וחותרין שנים וחד ליתוהי עיין בחושן המשפט (סימן מ"ו) ובסמ"ע שם.

נדע הא דאמרינו דאם כתב בי דינא תו לא צריך היינו אף דלא כתבו גם במותב תלתא לא צריך והיינו דבדיעבד כשר אבל לכתחלה ודאי דצריך למיכתב וחד ליתוהי דלא צריך במותב כו' דצריך למיכתב וחד ליתוהי לפי מה דנהוה ס"ד דבי דינא משמע תלתא.

אבל לפי מה דמסיק שהיה שם גדול הדור אפילו לכתחלה אין צריך למיכתב וחד ליתוהי והא דמצריכין לכתוב וחד ליתוהי לכתחלה אף שכתב במותב תלתא דחיישינו שפא יאמר מתחלה היה בדעתם ליקח שלשה ואח"כ לא היו רק שנים עיין ברא"ש וסמ"ע

(סימן מ"ו) והוא הדין אם פתוב ב' דינא נמי צריף לכתחלה כו' וחד ליתוהי לפום סברא דהשתא אבל לפי מה דמסיק אף לכתחלה אין צריף.

ודע עוד שהתוספת מפרשין דצריף למיכתב וחד ליתוהי משום האי טעמא דכתיבנא אבל לפי מה דמביא הש"ך דחיישינן שמה אהד קרוב או פסול ולכך לא חתם אפשר לומר דלא דמי לבית דין דמשמע פשרים.

ומיהו אי אמרינן דאי כתב בית דין וגם במותב תלתא תו לא חיישינן וזה מוסכם אליביה דכ"ע כמבואר בחנשן המשפט א"כ איכא למימר דהכי פירוש דאי כתב בית דין במותב תלתא תו לא צריף אתי שפיר ומיהו אין ראיה לשיטת התוס' אלא על פרחף דהתוספת מפרשין תו לא צריף במותב תלתא וא"כ יקשה הלשון דתו לא צריף ודוק: משנה האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת שהפה שאסור הוא הפה שהתיר ואם יש עדים אינה נאמנת וכן בשבוי' כו' עכ"ל ונהנה מחלוקת ישנה ביני רבנאותא יש מהן אומרים דוקא תוך כדי דבור הוא דנאמנת הא לאחר כדי דבור אינה נאמנת והקשה המ"מ (פי"ב מהלכות גירושין) דאם פן אדתיני ואם יש עדים לאשמעינן רבותא דלאחר כדי דבור אינה נאמנת.

והנה לא ידעתי אמאי לא קשיא ליה ג"כ אמתניתין דלעיל העדים שאמרו אנוסים היינו דלאשמעינן רבותא טפי דלאחר כדי דבור אינם נאמנין ויש ליישב דאפשר דזה רבותא טפי דאף דהנה מיגו דאין זה כתב ידו ונהנה תרי ותרי פי אמרו אנוסים היינו להמניה וליהוי כתרי ותרי קמ"ל דמיגו במקום עדים הוא אבל באיהו גופייהו ליכא רבותא דהנה מיגו למפרע או דאין חוזרין ומגידין.

ודע להנה דמפרשים מתניתין דהכי תוך כדי דבור א"כ לאשמעינן רבותא טפי אפילו האשה שאמרה א"א אני וחרה ואמרה פנויה אני דנאמנת בתכ"ד חוזרת לגמרי וכן הוא מוסכם בש"ע אליביה דכ"ע באבן העזר (סימן מ"ו וסימן קנ"ג) יע"ש בבית שמואל ודונסק לומר דלהנה דיעות דהביא (בסימן קנ"ג) דמתניתין מייירי בתוך כדי דבור ע"כ סבירא להו דבחוזרת וסותרת לגמרי אפילו תכ"ד אמתלא בעי דאם פן אמאי לא הביא (בסימן מ"ו) דעת י"א וגם רמ"א לא הגיה עליו פלוג.

לכך צ"ל דמתניתין משום סיפא נקיט לה דאם יש עדים דאינה נאמנת דאי יש עדים שהיא עכשיו אשת איש פשיטא דאינה נאמנת אלא אפילו האשה שאמרה אשת איש הייתי ויש עדים אינה נאמנת דכיון דליכא מיגו תו לא מהימנא.

ולכא לאקשוי אם פן מאי פריף והא שניא אנפשי' חתיכא דאיסורא אימא בלא אמתלא ובתוך כדי דבור יש לומר דוחזרה ואמרה משמע לאחר כדי דבור ועיין בלחם משנה ודוק: ועוד יאמר בזה דנדאי תוך כדי דבור הוא דמהני דהפה שאסור הוא הפה שהתיר משמע תכ"ד הא לאחר כדי דבור אינה נאמנת לדיקא איצטריף הא לאחר כדי דבור אינה נאמנת אבל זה דונסק ועיין מהרש"א ו"ל ואל אלקים יודע פי אחרי זאת מצאתי להמגיד משנה (בפי"ב מהלכות גירושין) שכתב ונה לשונו דהקשה לפי שיטתם למה לי הפה שאסור תיפוק ליה דאפילו הנה חזרה כו' ותירץ דכיון דעומד בדבורו אלא שמתירין מצד אחר הנה אמנא לאו כל פמיניה קמ"ל א"כ ודאי דרבותא טפי הך דמתני'

גברע טפי במתירין מצד אחר מחזרה דלישנא דאיסתקלה ועיין בלח"מ ולפי זה לא קשיא נמי אמאי דפריה וקא שוניה אנפשיה חתיכא דאיסורא דליכא למימר דאיירי תוך כדי דבור דא"כ לאשמעינן רבותא טפי דעומד בדבורו מחזרה וכעין זה הקשה הלחם משנה יע"ש היטב ודוק: שם ע"ב תנו רבנן שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא ר' מנחם בר"י כו' עכ"ל אין להקשות אמאי דפריה היא גופא באשם תלוי קאי וכן הנושאה אימא דמיירי בע"א כו' דאין דבריו של אחד במקום שנים כמו דמשני לקמן על ר' יוחנן דא"כ אמאי פליג ר' מנחם בר' יוסי דנדאי בכה"ג אם נשאת לא תצא: ע"ש באומרת ברי לי שאין לפי נוקפו עכ"ל שיטת רש"י ז"ל דאם אומרת ברי לי שמת בעלי מותרת אפילו לאחר ועוד מאי טעמא דר' מבר"י לכה פירש באומרת ברי לי שאין לפי נוקפי כו' אבל הר"ן והריטב"א פירשו פיון דאיכא עדים שאמרו לא מת אינה נאמנת אף דאיכא חזקה דאשה דייקא ומנסבא מהני נגד חזקת אשת איש אבל לא לגבי עדים ונהו ליה ותרי ספיקא דאורייתא אם לא שנשאת לאחד מעידיה ודוק: ובתוס' בד"ה פגון שניסת לאחד מעידיה וקא דאמרינן ביבמות הרגנוהו לא ישא את אשתו כו' עכ"ל הנה הרב הגדול בספרו פ"י הביא תשובה מהרב הגדול מוה' אברהם ברודא ז"ל דקא דאם פנס אינו מוציא יע"ש היטב.

והנה הוא מחלוקת בין הפוסקים בעד אחד אי פנס מוציא או לא עיין באבן העזר (סימן י"ז) דהב"ח ז"ל ס"ל דטעמא דהרא"ש דבע"א תצא אפילו בדיעבד עיין בבית שמואל שם. ולפי זה צריך לומר דאחכם ואמביא גט קאי התם דאם פנס אינו מוציא אבל בעד המעיד אף פנס מוציא והתוס' מחלקין בין שני עדים לעד אחד ועיין בפ"ג מהלכות גירושין במגיד משנה במ"ש שם בשם הרשב"א ז"ל יע"ש היטב.

ומ"ש מהר"ם שיף ז"ל דליכא למימר בהא אקומתי דר"י בע"א שמת והתירוה ושני עדים דלא מת ונהו תרי ותרי דא"כ קא לא ישא את אשתו היינו נמי דבע"א אפילו בדיעבד אם פנס מוציא פשיטת הב"ח ז"ל ומיהו בלא"ה דחה מהר"ם שיף ז"ל דנדאי דתרי עדיפא ומבואר בכמה מקומות פן נראה בדרך הפשוט אבל מה אעשה שהריטב"א ז"ל בבבאור קושיא זאת כתב וזה לשונו ואי קשיא דהכא משמע משום תרי ותרי לא תנשא לכתחלה וביבמות משמע הרגנוהו לא ישא את אשתו כו'.

ותירץ מה שתירץ התוס' יע"ש הרי בהדא דקושית התוספת הכי הוא דלא הנה למימר הרי זה לא תנשא דמילתא דפשיטא הוא משום חשד ולא שייך כלל הכא להאי דינא אלא הכי הנה ליה למימר שנים אומרים מת כו' אם נישאת לא תצא דזהו עיקר החידוש פלוגתא דרבנן ודר' מנחם בר' יוסי אלא ש"מ דעיקר דינא אתי לאשמעינן בהא גופא אף דאומרת ברי לי אפילו הכי לכתחלה לא נאסורא נמי אית ביה וקאו משום לזות שפתיים דהוא רק עצה טובה כמו שיתבאר בסמוך אלא דאיסורא כו' ועל זה תירצו דבשנים ליכא למיחש כו': או יאמר בזה דנדאי האי דינא דתנא קמא ודר' מנחם בר' יוסי אפילו בעד אחד הנה מצי לאשמעינן פגון שבאו שניהם בבת אחת רצה לומר קודם שהתירוה לישא לשיטת הרמב"ם (בפרק י"ב מהלכות גירושין) דנהו בתרי ותרי בניסת לעד המעיד ולאשמעינן רבותא טפי ומאי איריא שנים לכה פירשו דרבותא אשמעינן דאף בשנים לכתחלה לא דבעד אחד פשיטא דלכתחלה לא משום חשדא אבל בשנים אימא לא לכה

אשְׁמַעֲנֵנוּ רַבּוּתָא דְאַפִּיָּה לְכַתְּחִלָּה לֹא דַהּוּהּ תְּרִי וּתְרִי כּו' וְעַלְזָה הִקְשׁוּ דַהּתָּם תְּנִן בְּהַרְגָּנוּהוּ לֹא יֵשֵׁא אֶת אִשְׁתּוֹ אַף בְּשָׁנֵי עֲדִים וּתְיַרְצוּ דַהּתָּם שְׁאַמֵּר שְׁהַרְגוּ עִם חֲבוּרַת אֲנָשִׁים וְדו"ק: ע"ש גְּמָרָא שְׁנַיִם אוֹמְרִים מֵת כּו' מֵאֵי שְׁנָא רִישָׁא וּמֵאֵי שְׁנָא סִיפָא כּו' עכ"ל הַרְמְב"ן בְּהַשְׁגוּתוֹ עַל הַר"מ ו"ל הַשֵּׁיג עָלָיו בְּזָה (בפ"ב מֵהִלְכוֹת גִּירוּשָׁיִן) דֹּא"כ לִישְׁנֵי בְּעַד אֶחָד בְּב"א יַע"ש בַּמ"מ וְהִלְחָם מִשְׁנֵה הַקְּשָׁה עוֹד לְמֵאֵי דְמוּקֵי רַבָּא בְּתֵרֵי וּתְרִי אֲמַאי לֹא אֲשַׁמְעֵנוּ רַבּוּתָא טְפֵי דְאַפִּילוּ בַּע"א כּו' וּתְיַרְצֵן דְאַפִּיָּה לְכַתְּחִלָּה לֹא וְעֵינֵן מ"ש לְעִיל.

מְדַבְּרֵי מֵהַר"מ שִׁיף ו"ל מִשְׁמַע דְּמַגִּיָּה הַבְּרִייתָא דְבָרֵי ר"י אֲבָל בְּסִפְרֵי פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ צִיָּדָה בְּזָה דְאַפְּשָׁר דְּשָׁנֵי קְרוּבִים אוֹ פְּסוּלִים דְּלֹא חֲשִׁיבֵי אֲלֵא פְּחַד וְעֵינֵן בְּרִיטְב"א וְהַבִּית שְׁמוּאֵל הַשִּׁיב עַל הַב"ח דְּסְבִירָא לִיהַ דְּבַע"א תַּצָּא מִתְּשׁוּבַת הָרָא"ש (פְּלָל ל"ב סִימָן ד') דְּעַד אֶחָד אָמַר מֵת וַע"א אוֹמֵר לֹא מֵת וְנִשְׁאַת לְעַד הַמַּעֲיָד תַּצָּא מִשׁוּם דְּאוּקְמִיָּה חַד לְגַבֵּי חַד וְהוּא בְּחֻזְקַת חַי וְאֵי ס"ד דְּתַצָּא תִּפְּוֹק לִיהַ בְּלֹא"ה דְּתַצָּא כּו' עכ"ל יַע"ש בְּבֵית שְׁמוּאֵל (בְּסִימָן י"ז סְעִיף ל"ז ס"ק קי"ג) וְאֵנִי אוֹמֵר דְּלֹא תַּהֲא זֹו גְּדוּלָּה מִמָּה שְׁפַתְבַּה ש"ע שָׁם וְאִם נִשְׁאַת לְאַחַד מִעֵינֵיהַ וְתַמָּה שָׁם הַבֵּית שְׁמוּאֵל הָא הָכִי מִיָּירֵי בַּע"א וּתְיַרְצֵן דְּשָׁנֵי אַחִים אוֹ פְּסוּלִים לֹא חֲשִׁיבֵי אֲלֵא כְּאַחַד א"כ אֵימָא דְהָרָא"ש נְמִי הָכִי מִיָּירֵי ע"א אוֹמֵר מֵת שְׁנֵי קְרוּבִים אוֹ פְּסוּלִים דְּלִיכָּא תּוֹ חֲשָׁדָא בְּשָׁנִים אֲפִילוּ הָכִי תַּצָּא דְּאוּקֵי חַד לְגַבֵּי חַד וְהוּא בְּחֻזְקַת שְׁהוּא חַי.

וּמָה שְׁפַתְבַּה הָרָא"ש דְּאוּקֵי חַד לְגַבֵּי חַד וְהוּא בְּחֻזְקַת שְׁהוּא חַי הַלְּשׁוֹן קָשָׁה דַּהּא אִשָּׁה דִּיִּיקָא וּמִנְסַבָּה מְרַעָה לָהּ לְהַף חֻזְקָה דְּחֻזְקַת אִשְׁתֵּי בְּתֵרֵי וּתְרִי וְהוּא הַדִּין בְּכָאן אֲלֵא דְּלֹא מְסַלְקִינֵין לְגַמְרֵי הַעֲדִים וְגַם חֻזְקָה זֹו מְרַע לָהּ הַף עַד כּו' וּק"ל לְעַנָּד: בְּדָף כג ע"א עַד אוֹמֵר נְתַקְדָּשָׁה וְעַד אוֹמֵר לֹא נְתַקְדָּשָׁה כּו' לְשִׁיטַת הַתּוֹס' מִיָּירֵי שְׁזַרְק לָהּ קִידוּשִׁין סְפַק קְרוּב לָהּ סְפַק קְרוּב לוֹ דְּלִיכָּא חֻזְקָה אֲבָל הַרְמְב"ן וְהָרָאב"ד סְבִירָא לְהוּ דְּמִיָּירֵי דַּהּיָא אֵינָה יוֹדַעַת וּמְחַנְלִקִין אִם קִיבֵל אֲבִיָּה קִידוּשִׁין אוֹ לֹא דְּלֹא מוּקְמִינֵן אַחֻזְקָה וַיִּבְנוֹרָא בְּסַמּוּף בַּעֲזָה"י: לְשׁוֹן הַרְמְב"ם (בפ"ט מֵהִלְכוֹת אִישׁוֹת הַלְּכָה ל"א) אָמַר ע"א נְתַקְדָּשָׁה וְהִיא אוֹמְרַת לֹא נְתַקְדָּשְׁתִּי מִן־תְּרַת הֵינֵנוּ אֲפִילוּ לְכַתְּחִלָּה אֶחָד אוֹמֵר מְקוֹדָשְׁתִּי וְאַחַד אוֹמֵר אֵין מְקוֹדָשְׁתִּי הָרִי זֹו לֹא תַּנְּשָׂא וְאִם נִשְׁאַת לֹא תַּצָּא שְׁהָרִי הִיא אוֹמְרַת לֹא נְתַקְדָּשְׁתִּי עכ"ל הַר"מ ו"ל וְהַר"א הַשֵּׁיג עָלָיו דְּסְבִירָא הַפּוּכָה הִיא דְּבְּאַחַד אוֹמֵר מִן־תְּרַת לְכַתְּחִלָּה וּבְשָׁנִים לֹא תַּנְּשָׂא וְנַעַת הַר"מ דְּכִינֵן דְּאַחַד מְסִייעַ לָהּ גְּרַע טְפֵי וּלְשִׁיטַת הַר"מ אִם אֵין מְכַחֶשֶׁת הַעַד וּמְסוּפְקַת פְּגוֹן שְׁזַרְק לָהּ סְפַק קְרוּב לָהּ סְפַק קְרוּב לוֹ תַּצָּא אֲפִילוּ בְּדִיעַבְדֵּי אִם נִשְׁאַת וּמוּקֵי הַף דְּכַתְּנוּבוֹת דְּקִיָּיִמִינֵן עַלָּה בְּמְכַחֶשֶׁת וַע"כ בְּזַרְק לָהּ דְּתוֹ לִיכָּא חֻזְקָה דְּפְנוּיָה וְזֵהוּ שִׁיטַת הַתּוֹס' אֲבָל הַר"א ו"ל מוּקֵי לְהַף דְּכַתְּנוּבוֹת בְּשׁוֹמְקַת אוֹ שְׁהִיא ג"כ מְסוּפְקַת וְאַף אִם הַעֲדִים אוֹמְרִים אֲבִיָּה קִיבֵל וְאַחַד אוֹמֵר לֹא קִיבֵל פִּינֵן שְׁהִיא אֵינָה יוֹדַעַת הָרִי זֵה לֹא תַּנְּשָׂא לְכַתְּחִלָּה דְּעַד אֶחָד בְּהַכְחָשָׁה לֹא פְּלוּם הִיכָּא שְׁמְכַחֶשֶׁת אֲבָל הִיכָּא שְׁאֵין מְכַחֶשֶׁת לֹא תַּנְּשָׂא וּלְפִי דְּבָרֵי הַר"א ו"ל לֹא תִּיקְשִׁי לְמָה לִי תְּרַנְוִיָּהוּ בְּפְנוּיָה מְסַדֵּי תִּיפּוּק לִיהַ דְּאַפִּילוּ לֹא הִנָּה אֲלֵא ע"א שְׁאוּמֵר נְתַקְדָּשָׁה אֵין דְּבָר שְׁבַעְרוּהּ פְּחוֹת מְשָׁנִים דִּישׁ לוֹמֵר פִּינֵן שְׁהִיא אֵינָה יוֹדַעַת וּמכ"ש בְּזַרְק לָהּ סְפַק קְרוּב לָהּ סְפַק קְרוּב לוֹ דְּוֹדַי לֹא תַּנְּשָׂא וְאִם נִשְׁאַת תַּצָּא אֲלֵא דְּכִינֵן דְּאִיכָּא ע"א דְּמְכַחֶשֶׁת אוֹתוֹ הַעַד אוּקֵי אַחֻזְקָה וְעֵינֵן בְּמַגִּיד מִשְׁנֵה וְנַעַת הַר"מ דְּאַפִּילוּ אַחַר מְכַחֶשֶׁת תַּצָּא דְּכִינֵן דַּהּיָא מְסוּפְקַת ג"כ תַּצָּא יַע"ש (בפ"ט

מהלכות אישות) ולדעת הר"מ צריך לומר הא דנקיט ע"א אומר וע"א מכחיש היינו דאי לאו הע"א מכחיש היתה מותרת לכתחלה כמו שפסק בפ"ט מהל' אלו פיון דליפא ע"א דמסייע יע"ש: אמנם ראיתי באבן העזר (סימן מ"ז סעיף ב') ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים וזה לשונו שם עד אומר נתקדשה ועד אומר לא נתקדשה אם אמר שמעולם לא הווי בה קידושין הרי זה תנשא לכתחלה ואם מעיד שפסק קרוב לה או לו לא תנשא כו' וכתבהחלקת מחוקק דכאן מייירי דהיא אינה יודעת לכך אוקי עד לבהדי עד ואשה בחזקת פנויה ואני לא זכיתי להבין דבריו הקדושים דאמאי אם בכהאי גוונא לכתחלה הא הר"מ פתב אהד אומר כו' ואהד אומר לא תצא שהרי אומרת לא נתקדשתי משמע באינה יודעת תצא בין שאומר שאביה קיבל קדושין ובין שהיא מסופקת ומייירי דאמר העד בפני ב' נתקדשה כמה שכתב הלחם משנה והבית שמואל וגם המגיד משנה פתב שרבינו הקריח דין זה מפרק ב' דכתובות על פרחו פיון דלא ידעה תצא אף באומרים שאביה כו' ועיין בלחם משנה שם ומ"מ אפשר לומר דבאומרים דאביה קיבל קידושין אף שהיא אינה יודעת לא תצא לדעת הר"מ דליפא למימר אוקי עד לבהדי עד והיא מסופקת ועיין שם במגיד משנה נדע דלא דמי אף לדעת הר"א באם היא מכחישתו דתנשא לכתחלה ובאינה יודעת וע"א מכחיש אותו העד שלא תנשא לכתחלה.

ולולי דברי ח"מ הייתי אומר דהכי בש"ע מייירי במכחישתו כמו בסיפא דנדאי על פרחו איירי במכחישתו ספק קרוב לה ספק קרוב לו לשיטת הרמב"ם (בפ"ט מה"א) והא דנקט עד אומר ועד אומר לרבותא דאפילו הכי תנשא לכתחלה דלא תימא דוקא בא העד לחודיה והיא מכחישתו דמותרת לכתחלה דעד אחד בהכחשה לאו פלום הוא אבל בשנה מסייע לה לא דמעיה קמ"ל דאוקי אחזקה ומכ"ש בעד א' לחוד דע"א בהכחשה לאו פלום היא ומה שכתבתי דהר"מ ז"ל סובר יש לדקדק דא"כ נוקי בחזקת פנויה אלא ע"כ כתי' התוספת ודו"ק היטב: שם ע"ב מתניתין שתי נשים שנשבו זאת אומרת נשביתי וטהורה אני וזאת אומרת נשביתי וטהורה אני אינה נאמנת ובזמן שהן מעידות זו לזו נאמנות כו' עכ"ל ביש שני עדים איירי דאי ע"א לאו פלום הוא דאי בעי מכחיש ליה לאותו העד א' וכן באבן העזר (סימן ד') פתב בפשיטות דעד א' לאו פלום הוא.

ויש לדקדק אימא דמתני' דהכי מייירי לאחר פדי דבור דאינה נאמנת דלית לה מיגו לאחר פדי דיבור כמ"ש לעיל ואפשר שפשוטו גם הר"מ מודה כמו שכתב הרמ"ך והביאו המגיד משנה דפשוט לו דין שבוייה יותר מאשת איש ועיין בלחם משנה דאפילו בא"א אומרים דנאמנת לאחר פדי דבור אפילו הכי בשבוייה לא וא"כ אתא שפיר לישנא דזאת אומרת כו' אמנם יש ליישב זאת דא"כ הנה למיתני שתי נשים שפאו ואמרו נשביתי כו' ומדקאמר שנשבו משמע דיש עדים שנשבו ולשון הרמב"ם בצחות לשונו בפירוש המשניות אשר לו שנשבו ענין ידוע בעדים יע"ש והיינו כמה שכתבתי והיא רישא לא אצטרף אלא משום סיפא נקיט לה דלא חיישינן לגומלין כו' ודוק: ובפירוש"י בד"ה הא מרישא שמעת ליה מרישא דרישא כו' ומרישא כו' עכ"ל הא ודאי דגם מרישא דרישא מצי למימר דשמעינן לה אלא בא ליישב דלא תקשה דלא אמר מרישא דרישא בהדיא ולכך פתב דמרישא נמי מצי שמעינן לה ולכך לא מפרש כמה שכתבו התוספת.

או יאמר כמה שכתבו התוס' ישנים דמרישא דרישא לאשמעינו לה דהיא נאמנת על חכמתה דהיא נשבת עמה ויודעת שפיר יע"ש וק"ל: בדרך פד ע"א גמרא ת"ר אני פהו ונבירי פהו נאמן יש בכאן מחלוקת בין הפוסקים אי אמרינו דוקא בתרומה דרבנן עד אחד מהימן ולא בתרומה דאורייתא או אפילו בתרומה דאורייתא עד אחד מהימן עיין בתוספת י"ט והרמב"ם ס"ל דבתרומה דרבנן הוא דעד א' מהימן ולא בתרומה דאורייתא דמעלין מתרומה ליוחסין בתרומה דאורייתא וביוחסין בעינן שני עדים דאל"ה ונדאי ע"א מהימן חויז בדבר שבפירו דאין פחות משנים וכ"ש היכא דליכא חזקה לא לאיסורא ודעת החולקים סבירא להו דאין מעלין מתרומה ליוחסין אף בתרומה דאורייתא ובאבן העזר בסימן ג') יע"ש והא דקאמר במעלין מתרומה ליוחסין היינו דרבנן ומפל מקום אף לדעת החולקים ואמרי בתרומה דאורייתא פליגי ר"י בתרומה דרבנן נמי סבירא ליה דלא מהימן אי משום דחייש לגומלין או דאף בתרומה דרבנן נמי מעלין ליוחסין ודוק: ע"ש נשפיתי וטהורה אני למה לי כו' משום דקא בעי למיתני סיפא ואם אחת מעידה לחכמתה נאמנות כו' אף דאיכא ע"א בשבויה לאו כלום הוא.

והש"ע בא"ה (סימן ז') כתב ואפילו הנה עד אחד שמעיד שיהא שבויה נאמנת ובבית שמואל כתב דאפילו ע"א שמעיד שהיא טמאה נאמנת והיינו דכל דבר שבפירו אין פחות משנים ואין אשה נאסרת בעד אחד אלא ע"י קינוי וסתירה וע"א בטומאה ויבואר עוד לקמן מזה בעז"ה ועיין בפרש"י בד"ה איהו דאיכא עדים דפי' דאע"י שבויה קאי כו' ובאמת יש להקשות על הש"ע שכתב דע"א שאומר שבויה נאמנת ואמאי לא השמיענו רבותא טפי דאפילו בע"א שאומר נטמאה אפ"ה לא מהימן היכי שאיהי מכחישתו אבל יש לומר דזה רבותא טפי דאפילו שאין מכחשת העד אלא שאומרת שטהורה היא אפ"ה מהימנא דהנה אמנא דאינה נאמנת דכיון דלא מהימנא אלא מטעם מיגו והכי ליכא מיגו דלא מעיזה בפני העד כמו בנסכא דר' אבא בכבא בתרא דלא חשיב מיגו דאי בעי הנה מכחיש העד אפ"ה פאן מהימנא והטעם דבשבויה הקילו משא"כ אי אומר העד שנטמאה והיא מכחישתו ונדאי מהימנא דאית לה מיגו דבין כף ובין כף מעיזה.

משא"כ גבי גירושין פהאי גוונא דע"א אומר שהיתה אשת איש והיא אומרת גרושה אני דאינה נאמנת דלית לה מיגו דאין מעיזה בפני העד דהנה איסור דאורייתא אם לא לאותן הסוברים דבנסכא דר"א הטעם דלא אמרינו מיגו דמחויב שבועה או ישבע או ישלם משא"כ פאן ועיין בבית שמואל (סימן קנ"ב) ולאותן היש אמרים תקשה אמאי קתני במתניתין ואם יש עדים אפילו בע"א נמי אינה נאמנת דהנה מיגו דהעצה ואפשר אידי דסיפא דשבויה נקיט לה ודוק לענ"ד: בדרך פה ע"א גמרא ואב"ע השתא נמי בתרומה דרבנן אכיל בתרומה דאורייתא לא אכיל ומאי גדולה חזקה כו' ר"ל דבא לשנוי דמאי גדולה חזקה אבל מעלין מתרומה ליוחסין והכי שאני דריע חזקתיהו כו' כמ"ש התוס' וק"ל: שם ע"ב מוחזקני בזה שהוא פהו שקרא אחריו לוי צריך לומר לשיטת רש"י על פרוץ שהיה פהו אחר בבית הפנסת ואפילו הכי שמא גברא רבה הוא פרב דקרי בכהנא דאפילו כהנא דארעא דישראל כייפי ליה ומפל מקום פיון שקרא אחריו לוי ודאי פהו הוא דאף דיכול לקרוא בכהנא מ"מ לא קודם לוי פיון דאיכא פהו בבית הפנסת לא נתפרדה החבילה ולא קרא ישראל גדול לפני לוי ומיהו שלשה ישראלים אפשר דשרי ועיין בא"ח ודוק לפי עניות דעת: בדרך כו' עא אתו בי תרי ואמרו דלאו פהו הוא כו'

עכ"ל בספר פני יהושע הביא בקונטרס אחרון שחכם אחד טעה וסבר כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי הוא כשנים ואפילו באו אח"כ שנים הרי הוא פתרי ותררי והוא דחה זאת יע"ש ואף אני אומר דליתא כלל וכלל ונשתקע הדבר ולא נאמר דא"כ בע"א אומר מת ושנים אומרים לא מת אם ניסת בדיעבד לא תצא אם ניסת לאותו העד דלא פסברת הב"ח שהבאתיו לעיל דמשום חשדא בדיעבד לא תצא כשיטת שאר הפוסקים א"כ אמאי לא אוקמיה לעיל הך דר' יוחנן בעד אחד ושנים והוא קושית מהר"ם שיף ז"ל דליפא למימר דאם נשאת תצא דזה סברת הב"ח אבל רבים חולקים עליו ולא תקשה אי הכי לכתחלה נמי אלא על פרחך דבמקום שנים אין דבריו של אחד פלוג ונתצא אפילו אם ניסת לאותו העד המעיד וכן כתב הבית שמואל באבן העזר (סימן י"ז) ומיהו ממתני' דפרק האשה שלום (דף קי"ז ע"ב) לא מוכח דאפ"ל אם ניסת לאותו העד דתצא דאימא דמיירי בניסת לאחר ומיהו זה אינו דא"כ אפ"ל בשנים נמי תצא כו' ואפשר דאיפא לאוקמיה שפאו שניהן בב"א ודו"ק: בדף כז ע"א עיר שפכשוה פרפום כל פהנות שנמצאות כו' ורמינהו בלשת שפא לעיר כו' מפרש"י יראה ג"כ דלא משני מתני' אהדדי שפכת פעמים בבעילה נמי ישחילוק כו' וא"כ הדין מתני' דהתם במלכות אחרת איירי דאי באותה מלכות למה לי שאין פנאי לכה תפוק ליה דלא רצה להשחית בני עירו דהא בעילה יש פנאי ואפילו הכי באותה מלכות לא כו' וקיימא שינויא דלבעול יש לו פנאי ופריה אהך דהכא אי אפשר דלא ערק חד מינייהו ובעל פן הוא הגירסא בגמרא ועל זה הקשו התוספת דהנה למיתני ונסף עיין במהרש"ל וכן לשיטת התוספת קאי הקושיא ג"כ כה אלא דקשיא א"א דלא ערקת חדא מינייהו ולפירוש רש"י א"א דלא ערק חד מינייהו משא"כ לפירוש הא' בפירוש"י דאחי לשנוי כו' צריף לומר דתיתי בעי אין פנאי ואין רוצה להשחית ומוקי יין נסך באותה מלכות ודוק: שם ע"ב גמרא ומאי שנא מהדיא דנהר פקיד דהנה מיגו במקום עדים כו' הרצון בזה דלא אמרינן התם מיגו דהנה מיגו במקום עדים הוא הדין הכי ועיין בריטב"א בזה ודוק: בדף פח ע"א גמרא מהו לדור עמו בתצירו כו' ועיין באבן העזר מ"ש שם מזה: בדף כט ע"א בתוספת בד"ה דקיום שטרות דרבנן תימא דמשמע דמדאורייתא אין צריף קיום א"כ כל אחד יזיף השטר כו' ויש לומר דהאי תנא סבירא ליה דמודה בשטר שפכתו צריף לקיימו דהאי מדרבנן הוא אי נמי במקנים משתי שטרות שיוצאין מתחת ידו כו' עכ"ל הוצרכו לתירוץ זה דקשיא להו לתירוץ ראשון הא דאמרינן לעיל אמר רב הונא אמר רב שלשה שישבו לקיים את השטר כו' דמוכח מיניה דעד נעשה דיין בקיום שטרות דרבנן ולרב על פרחך ליפא לפרש פהאי גוונא דהא רב סובר דמודה בשטר שפכתו אין צריף לקיימו כדמסיק לעיל בהא דאמר שטר אמנה כו' אלא על פרחך דמיירי דמקנים משני שטרות היוצאין מתחת ידו ועיין בח"מ מ"ש הש"ף: (שיף לעיל) ומ"ש מהרש"א ז"ל אהא דכתב רש"י דנתפרדה החבילה היינו שישאל קורא קודם לוי צ"ל דהיה פהן אחר בבית הפנסת אפשר לומר דבשני ותמישי היה קורא זה בתורה דבשני ותמישי יכול הפהן למחול על פבודו כו' עיין בגיטין (דף כ"ט ע"ב) יע"ש ובא"ח הלכות קריאת ספר תורה יע"ש דזהו החילוק בין שני ותמישי לשבתות דשכיחי רבים דאין הפהן יכול למחול על פבודו אלא לגדול ממנו פגון רב ולשיטת הרי"ף דוקא במחל יע"ש ובטורי זקב לא פתוב פן כמ"ש הב"י יע"ש: סליק פרק האשה שנתארמלה פרק שלישי אלו נערו אלו נערו שיש להן

קנס הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הפותית כו' עכ"ל חייבי לאוין קתני לחוד ובתרא
הכי קתני חייבי פרישות בבא בפני עצמו כמ"ש התוספת והנה לרב פפא דמוקי יהי מתני'
בסנהדרין במפוסה א"כ ע"כ צריף לומר דח"פ מוקי במפוסה ורישא ע"כ מייירי באונס
דמדקתני הגיורת והשפחה כו' דאי במפוסה ולעצמה הא מחלה וחייבי לאוין מייירי בין
באונסין ובין במפוסה וא"כ אתי שפיר דנקיט במתני' ג' בבות דהנה פשירות לגמרי מייירי
באונס גיורת ושפחה וחייבי לאוין בין באונס ובין במפוסה וחייבי פרישות על פרחי
במפוסה אלא דכתבו זאת להנה דמוקי בסנהדרין בין באונס ובין במפוסה פתבו דלקי
חילקו לג' בבות כו'.

והנה במתני' דנקיט חייבי לאוין וחייבי פרישות דיש להו קנס דה"א דאין להם קנס ירצה
בזה בשני פנים האחד דכתיב ולו תהיה לאשה אשה הראוי' לקנימה או שקדושין תופסין
בהו כו' או דלא נימא דאין לוקין ומשלם לכה איצטריף לומר דיש להו קנס אמנם פן יש
להקשות ליתני חייבי פרישות דיש להו קנס וכל שפן חייבי לאוין דיש להם קנס דבבא
שלימה לא שייף לומר ביה לא זו אף זו פמה שפתבו התוספת ז"ל ביבמות (דף ל') יע"ש
ולפי שיטת הר"א ז"ל דכל חייבי לאוין לוקין אפילו בלא קידושין אתי שפיר דאפשר
דמתני' ר' יצחק היא דסבירא ליה דחייבי פרישות אין בכלל מלקות ארבעים וה"א דחייבי
לאוין אין להם קנס מטעם דכל הלוקה אינו משלם לכה איצטריף כו' אבל לשיטת
הרמב"ם שפתב דכל חייבי לאוין אינו לוקין עד שיקדש ויבעל (בפ' ט"ו מהלכות איסורי
ביאה) פמו שיתבאר לקמן קשה דנדאי לא איצטריף דחייבי לאוין יש להם קנס אלא
דה"א שאין ראוייה לקנימה וזה נשמע במפ"ל שפן מח"פ.

ולקמן יתבאר עוד מזה: ובתוס' בד"ה הבא על הפותית כו' וא"ת פשיטא דיש להם קנס
דכשירות הו כו' עכ"ל קשה הא נדאי דאסורה להנשא לו פותית אף למ"ד דגירי אמת הו
או שמייבמין ארוסת כו' או משום פסולי עבד ושפחה שנתערבו בהו א"כ איצטריף דה"א
דבעינו אשה הראוי' לו דאף בדרבנן יתבאר לקמן דבעינו אשה הראוי' לו גבי שגיות
וי"ל לפי מה שפתבו התוספת דמשום הכי לא קתני גרושה במתני' דלא נקיט אלא חייבי
לאוין דוקא וא"כ הוקשו להם שפיר אמאי תני פותית פיון דאין בהו איסור לאוין ואיף
שיהי' יש להקשות אימא דאשמעינן דלא נימא שפחה כו' כמ"ש התוספת לקמן שוב
מצאתי בת"י שפתבו דבא לאשמעינן דגירי אמת הו: בפ"ס חדש הגיהו עוד תירץ אחר
על הא דלא נקיט במתני' גרושה לכהו הדיוט דלא קתני אלא חייבי לאוין כו' ותירץ זה
אין לו שחר כפשוטו דנדאי כהו גדול באלמנה דלוקה אף בלא קידושין משום לא יחלל
ואולי טעות נפל בספרים אמנם יש ליישב זאת כמ"ש הרב הגאון מוה' דוב בפתיחת
הספר לספרו פני הושע דלאו דלא יחלל לא הוה אלא בתחלה דלבסוף הוה מחוללת
ועומדת וזה סיוע לדברי הרמב"ם ז"ל יע"ש היטב ולפי זה אפשר שזה פנונתם פאן
בתירוצם זאת.

ובמהרש"ל פתב אהא פשיטא היינו דמשום ספק ממזרת דהא קתני בהדיא כו' הרגיש
בזה ולפ"ז למאן דאמר משום עבד ושפחה נדאי דאיצטריף למתני' ודו"ק לענ"ד: ומ"ש
בפתיחה בספר פני הושע להרב הגאון מוה' דוב וזה לשונו דמשום הכי לא קתני במתני'
אלמנה לכהו גדול דליפא רבותא דלאו לית ביה דלא יחלל הוא בתחלת ביאה יענין שם

ותמה אני הא לשיתת הרמב"ם ז"ל כל חייבי לאוין אין לוקין עד שיקדש ויבעל וא"כ עיקר הרבותא במתני' במאי דתני חייבי לאוין היינו דלא נימא דבעינו ראוי' לקיימה וא"כ אפתי יקשה ליתני במתני' אלמנה לכהן גדול ואולי יאמר פן ענין בפ"ע לתרץ קושית התוספת אבל לשיתת הר"מ ז"ל ודאי לא ינצדק זאת שפכת דיש ראיה מפאן לשיתת הרמב"ם ז"ל יע"ש ודוק: ע"ש בתוספת בד"ה ועל אשת אחיו כו' בירושלמי פריה וקלה היא זקוקה ליבם ומשני ביש לו בנים מאשה אחרת כו' עכ"ל היינו לר' יוחנן דהילכתא פנותי ביבמות (דף י' ע"ב) דהחולץ ליבמתו בין הוא ובין שאר אחיו בלאו הקשה שפיר משא"כ לריש לקיש איפא לקיומ'א בפשיטות פגון שחלץ לה אהד מן האחין דהנה על שאר האחין בכרת והנה שפיר חייבי פרייתות: מפ' מהרש"א ז"ל דמסיפא לחוד ליפא למידק דאימא דאיירי באונס אלא דממ"נ כו' וכתבו דאי במפנתה פשיטא תיקשי כו' עכ"ל מ"ש דלרונחא כו' לישנא דתוספת שכתבו דאי לעצמה תיפוק ליה דמחלה לא הנה להם ליכתב אלא דתיקשי רישא ועוד דהיאך יאמר דסיפא מיירי באונס א"כ אפתי תקשה מאי איירא חייבי מיתות ב"ד בתו דנקיט דפטור אפילו חייבי פרייתות נמי לר"פ דהרודף אחר חייבי פרייתות ניתן להצילו בנפשו כו' אלא על פרתה במפנתה וע"כ דלעצמה א"כ תיקשי ליה דמחלה ובלא רישא תיקשי סיפא.

ואפשר ליישב דאף דרב פפא מוקי רישא דמתני' במפנתה היינו לרונחא דמילתא וסיפא מצינו לאוקמיה בניתן להצילו באחד מאבריו וכמו דמוקי התם בסנהדרין וא"כ מצי לאוקמיה סיפא באונס כו' ולפי זה פי מסקי התוס' דבירושלמי מסיק פגון שמת כו' היינו דמתני' דהתם איירי באונס.

ואי תיקשי תיפוק ליה דקנסא לאביה י"ל שמת או שפגרה דלא כמ"ש מהר"ם מלובלין ז"ל דמוכח מפאן דאינה יכולה למחול פיון דבשעה שפא עליה לא הנה הקנס ברשותה שוב אינה יכולה למחול כו' יע"ש ואולי הוא ז"ל הנה גורס אפתי וענין בפני עצמו הוא ודוק: שם ע"ב בפרש"י בד"ה איקרי פאן כו' אמתייתין מקשה כו' עכ"ל הנה דברי רש"י ז"ל שפת יתר הוא והנה לכאורה יאמר דוקא לפי מה דמסיק בערה אין קטנה לא הוא דמקשה דאי לא הנה אמינא מתני' ר"י הוא דאית ליה דקטנה נמי כו' וכיון דמתני' ר' יהודה דאיהו ס"ל כר"ע דחייבי לאוין אין קדושין תופסין בהן שפיר איפא למימר דידע מתרי ריבויא חדא לחייבי לאוין וחייבי פרייתות וחדא לחייבי עשה כמ"ש התוס' משא"כ דמסיק בערה אין קטנה לא ומתני' ר"מ הוא ואיהו ס"ל בכל מקום דחייבי לאוין קדושין תופסין בהן וא"כ אימא דחדא לחייבי עשה וחדא לחייבי לאוין דלא נימא דלוקה ואינו משלם ואפתי חייבי פרייתות מנלן כו' ויתבאר לקמן מנה אלא דאם פן לא משני מידי בערה כו' דאפתי כו' והוא קושית המקשן לקמן (בדף ל"ב) ורמינהי אלו הן הלוקין יע"ש.

ואפשר הנה לומר דהמקשן אפשר דידע מהו ריבויא חדא דכתיב באונס וחדא במפנתה ולא הנה ידע מאזירה שנה דאונס ומפנתה מהדדי וא"כ הנה קשה ליה אימא דתרנייהו לחייבי לאוין כו' ויבואר לקמן עוד מנה: או יאמר דבמתני' נקט חייבי לאוין וס"כ וכתבתי לעיל דה"א דחייבי לאוין אין להם קנס או דאין ראוי לקיימה או דלא נימא דלוקה ואין משלם והנה בספר פני הושע מקשה אהא דפריה ואמאי איקרי פאן כו' הא קרא איצטריה לכדרשינו לקמן ומהיכי תיתי לומר פן יע"ש היטב ואפשר דפריה למאן

דְּבַעֲיֵנוּ קָרָא פְּדֻכְתִּיב וּבְזָה א"ש דְּאַמְתַּנְי' לָא הֵנָּה מְצִי לְהַקְשׁוֹת וְאַמַּאי כּו' דְּמַהֲיָי תִּימְי לֹמַר כּו' וְהָא דְקַתְנִי בְּמַתְנִי חֲזִיבִי לְאוּיִן הֵינְנוּ דְלֵא נִימָא דְלוֹקָה וְאִין מְשַׁלֵּם כּו' אַבְּל דְלֵא נִימָא דְבַעֲיֵנוּ אֲשֶׁה הֶרְאוּיָה לְקַיְימָה זֶה לָא אִיצְטְרִיף פְּלִל וְכָל זֶה אִי מַתְנִי ר"י הוּא דְאִיהוּ סְבִירָא לִיָּה דְאִין קִידוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחֲזִיבִי לְאוּיִן וְא"כ לְשִׁיטַת הַר"מ דְּכָל חֲזִיבִי לְאוּיִן אִין לֹקִינ עַד שְׂיִקְדָּשׁ וְיִבְעַל הֵינְנוּ לְדִידֵן דְּקִידוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחֲזִיבִי לְאוּיִן מִשָּׂא"כ לַר"י וְדָא אַף בְּלֵא קִידוּשִׁין לֹקָה פִּינֵן דְאִין קִידוּשִׁין תּוֹפְסִין כְּמוֹ חֲזִיבִי פְּרִיתוֹת דְּנֻדָּא לֹקִינ אַף בְּלֵא קִידוּשִׁין וְכֵן פְּתַב בְּסִפְרָא פ"י (דָּף ל"ב) ע"ש וְא"כ א"ש דְּאִיצְטְרִיף מַתְנִי דְלֵא נִימָא דְלוֹקָה מִשָּׂא"כ הִשְׁתָּא דְמַסִּיק דְמַתְנִי ר"מ הִיא וְא"כ ע"כ דְּאִיצְטְרִיף דְלֵא נִימָא דְבַעֲיֵנוּ אֲשֶׁה הֶרְאוּיָה לְקַיְימָה דָּא דְלֵא נִימָא דְלוֹקָה וְאִין מְשַׁלֵּם הָא לַר"מ דַּס"ל דְּקִידוּשִׁין תּוֹפְסִין וְא"כ לִיפָּא מְלָקוֹת פְּלִל בְּלֵא קִידוּשִׁין כּו' וְא"כ אִימָא אִין ה"נ דְּבַעֲיֵנוּ דְּנֹקָא אֲשֶׁה הֶרְאוּיָה לְקַיְימָה וְכַה"ג בִּיבְמוֹת (דָּף י"ט ע"א) אֶלְמַנָּה בֵּין מִן הָאִירוּסִין וּבֵין מִן הַנְּשׂוּאִין וּפְרִיף פְּשִׁיטָא מַהוּ דְתִימָא לִילְף אֶלְמַנָּה מִתְמַר וּפְרִיף וְאִימָא אַה"נ יַע"ש הֵיטֵב וְה"נ דְּכֻוֹנְתִי מִשָּׂא"כ לְשִׁיטַת רַש"י ו"ל דְאִיהוּ סוּבֵר דְּכָל חֲזִיבִי לְאוּיִן לֹקִינ בְּלֵא קִידוּשִׁין כּו' אִם כּו' שְׁפִיר פְּתַב דְּאַמְתַּנְיִתִּין מְקַשִּׁי כּו' וְדוּק לַעֲנִי"ד: מַה שְׂמַקְשָׁה הַגְּמָרָא וְאַמַּאי אִיקְרִי פֶּאן וְלוֹ תַהֲיָה לְאֲשֶׁה אֲשֶׁה הֶרְאוּיָה לוֹ אַף דְהָא קָרָא פְּתִיב בְּאוּנְס וְדִילְמָא מַתְנִי מִיַּרְי בְּמַפְתָּה דְמַפְל מְקוּם הָא יִלְפִינוּ אוּנְס וּמַפְתָּה מְהַדְּדִי בְּגִזְרָה שְׁנָה דִּידַע מַה"ג"ש כְּמוֹ דִּילְיָה לְקַמֵּן לַר"ע אֲשֶׁר לֹא אֲנֹרְסָה כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאָר לְקַמֵּן וְרֵאִיתִי פְּתוּב לְהַרְבּ הַגְּדוּל בְּסִפְרוֹ פ"י דְאִימָא דְאַתְיָא כַּר"ע דְּבַרְיִיתָא דְדַרְיָשׁ לִיָּה מְאֲשֶׁר לֹא אֲנֹרְשָׁה וְאִיִּתֵּר לִיָּה בְּתוּלָה ג' פְּעָמִים וְהַנְּ"ל עַנ"ד דְלַר"ע דְּבַרְיִיתָא לֹא אִיצְטְרִיף לְחֲזִיבִי לְאוּיִן וְחֲזִיבִי פְּרִיתוֹת דְּאִיצְטְרִיף אֲשֶׁר לֹא אֲנֹרְסָה וְקַרִי אֲשֶׁר לֹא אֲנֹרְסָה דְה"א דְחִדּוּשׁ כּו' ש"מ דְלֵא בְּעֵינֵן רְאוּיָה לְקַיְימָה עַכ"ל וְהֵנָּה יֵשׁ לְדַקְדָּק אִימָא דְמַתְנִי אֲתֵיָא כַּר"ע דְּמַתְנִי דַּס"ל לְעַצְמָה נְמִי דַרְיָשׁ לְהַג"ש מְאֲשֶׁר לֹא אֲנֹרְסָה כְּדַמּוּכַח הַתָּם בְּהַדְּיָא וְאִימָא רַב פְּפָא אֶלְיָבִיָּה דִידִיָּה אֲמַרָה וְאִי דְמַתְנִי לֹא אֲתֵיָא כַּר"ע דְּמַתְנִי כּו' דְהָא פְּשִׁיטָא דְלֵא אֲתֵיָא מַתְנִיתִין נְמִי כַּר' יוֹסִי הַגְּלִילִי דְאִיהוּ סְבִירָא לִיָּה דְנַעֲרָה שְׁנַתְאַרְסָה וְנַתְגַּרְשָׁה לִית לָהּ קִנְס פְּלִל אֶלָּא דַר"פ לַכ"ע אֲמַרָה וְאַפְּיֵלוֹ לַר"י כְּפָה שְׂפַתְב הֶרִיטְב"א ו"ל דְהָא סוּגֵיָא דְהָכִי אֶלְיָבִיָּה דַר"י הַגְּלִילִי יַע"ש.

וְמַה שְׂפַתְב בְּסִפְרָא פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ דְלַר"ע דְּבַרְיִיתָא לֹא אִיצְטְרִיף לְרַבּוּי חֲזִיבִי לְאוּיִן וְחֲזִיבִי פְּרִיתוֹת דְּמַדְאִיצְטְרִיף אֲשֶׁר לֹא אֲנֹרְסָה כּו' יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דְּבִאָמַת דִּישׁ לָן לִיְמוּד דְחֲזִיבִי לְאוּיִן וְחֲזִיבִי פְּרִיתוֹת יֵשׁ לָהֶן קִנְס ע"כ הַקְּרָא דְאֲשֶׁר לֹא אֲנֹרְסָה דְלֵא מִיקְטֵל וּמְשַׁלֵּם מַה שְּׂאִין כּו' אִי לֹא הֵנָּה רִיבּוּיָא לְחֲזִיבִי לְאוּיִן וְחֲזִיבִי פְּרִיתוֹת הֵנָּה אֲמַרִינוּ דְאֲשֶׁר לֹא אֲנֹרְסָה לְאַשְׁמַעֲיֵנוּ דְאִין מְשַׁלֵּם קִנְס מְשׁוּם שְּׂאִין רְאוּיָה לְקַיְימָה וְאִי דְקַשְׁיָא לְמָה לִי קָרָא לְהָכִי י"ל דְהַג"ש אִיצְטְרִיף וְקָרָא לֹא מִיעַקֵּר מְפִשְׁטִיָּה דְנֻדָּא הֵנָּה אֲמַרִינוּ דְחִדּוּשׁ הוּא אַע"ג דְמִיקְטֵל מְשַׁלֵּם וְקָרָא דְאֲשֶׁר לֹא אֲנֹרְסָה דְלֵא מְשַׁלֵּם קִנְס מְשׁוּם שְּׂאִין רְאוּיָה לְקַיְימָה וּמִיָּהוּ לְאוֹ מְנוּתֵר דְאִיצְטְרִיף לַג"ש יַע"ש אַבְּל בְּזָה י"ל דָּאִי לְהָכִי אֲכַתִּי לֹא הֵנָּה לְמִיְכַתֵּב אֲשֶׁר לֹא אֲנֹרְסָה דְמְצִי לְמִיטְעִי אֶלָּא הֵנָּה לְמִיְכַתֵּב אֲשֶׁר לֹא אֲנֹרְסָה כַּמ"ש הַתּוֹסֶפֶת (בְּדָף ל"ח ע"ב) יַע"ש אַהָּא דְפְרִיף אֲרוּסָה בַת סְקִילָה הִיא וְא"ת פִּינֵן דְלֵא אִיצְטְרִיף כ"ש דְאִתִּי שְׁפִיר לַג"ש דִּי"ל לֹא הֵנָּה לְמִיְכַתֵּב אֲשֶׁר לֹא אֲנֹרְסָה דְמְצִי לְמִיטְעִי כִּינֵן שְּׂאִין צְרִיף לְגוּפָא מִשָּׂא"כ בְּצְרִיף נְמִי לְגוּפִיָּה יַע"ש וְהָכִי נְמִי דְכֻוֹנְתִי וּמ"ש דְלַר"ע דְּבַרְיִיתָא לֹא אִיצְטְרִיף לְרַבּוּי חֲזִיבִי לְאוּיִן וְח"פ יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת א"כ לְמָה לִי כְּסָף יִשְׁקוּל כְּמוֹהַר הַבְּתוּלַת דְנָהִי דְלֵא

דריש ה"א מ"מ בתולה גופא למאי אתי וצ"ל דאצטריף לחיבי לאוין אף שלוקה ומשלם ובהתרו בו דבעלמא ס"ל דלקי כו'.

ואמנם מה שאמר בגמרא ורב פפא לית ליה ג"ש ואב"י כו' דאל"כ תיקשי למה לי ה' דהנערה דכיון דדרש ה"א דהתולות כו' ה"ה ה"א דהנערה לכך מסיק דשיתא קראי פתיבי וכן לרב פפא נמי וכן לר"ל דלמה לי כו' ודוק: מה שהקשה בספר פני יהושע אימא דלא אמרינו פלל ג"ש וחד לחיבי לאוין וחד לח"פ באונס וכן במפסה כו' פבר פתבו התוס' לקמן דע"כ קים ליה דנתקבל ג"ש או בתולה בתולה או אפ"ר לא אורסה.

ומ"ש לקמן (בדף ל"ח) דאי לאו ג"ש א"כ לא אצטריף לרבי חיבי לאוין וס"פ במפסה דלו תהיה באונס פתיב י"ל דאצטריף לחיבי לאוין דמשלם ומיהו י"ל דאפ"ר דר"ע סובר דחיבי לאוין מילקא לא לקי ועיין דאפ"ר לר"ע דמתני' תקשה ויבואר לקמן בזה ודוק: בדף ל בפרש"י בד"ה איפא בניהו בעולה לכ"ג כו'.

וא"ת הנה זונה וי"ל דר"א הכי ס"ל כו'. ובשלא פדרפה היינו לשיטתו אבל לשיטת התוספת ז"ל דבעולת עצמן נמי לא ישא כו' לא קשה ההיא דסנהדרין שהביא המשנה למלך ובסמוך יבואר מזה.

המשנה למלך (בהלכות איסורי ביאה פרק י"ז ופרק י"ח) האריף מאד בלשון רש"י והביא בשם שטה ישנה דמ"ה לא ניתא לרש"י לפרש דבעולת עצמו כיון דקודם ביאה היתה ראוי לקיימה ע"ש וזה שלא תקשה הסוגיא דיבמות ובאמת דהתם פסק רב דמוציא בגט וכן פסק הרמב"ם בפרקים אלו יע"ש אף התמיה קיימת אמאי לא מוקי רש"י הך דביאה שלא פדרפה מאחר בממאנת דליכא ביאת זנות יע"ש במשנה למלך אמנם יראה לומר דנדאי מבעולת עצמו קא קשיא ליה דנהי דלא קשיא ליה דכי תהיה משמע קודם ביאה יש לחלק והוא דאם נאמר דבהעראה לא מחשיבא בעולה הן לכ"ג הן לענין קנס דהערו בה עשירה בני אדם עדיין בתולה היא ומשלמין קנס ועל העראה לא משלם קנס וזונה נדאי דעשאה משעת העראה לר"א וא"כ נדאי דכי מתחלה חיוב קנס תו לא ראוייה לו משא"כ לענין בעולה נדאי דלא מצינו לאוקמי בעולת עצמו דכיון דבהערה לא חשיבא בעולה כמו שנתבאר וא"כ קודם חיוב קנס עדיין מיקרי ראוי לו כנ"ל נכון לחלק ולא צריכנא למימר דבעולה מאחר אלא הוא בעצמו קודם לכן קודם ביאה זו דתו לא מיקרי ראוי לו ואף דלענין כה"ג הנה בעולה מ"מ לענין קנס עדיין בתולה היא דבכהן גדול מרבינו מב' יתירא בבתוליה דהנה בעולה שלא פדרפה משא"כ לענין קנס דהנה עדיין בתולה וא"כ איפא לקיימה בעולת עצמו שפא עליה קודם ביאה זו ולפ"ז לא יקשה מ"ש המשנה למלך דאמאי לא מוקי רש"י בממאנת יע"ש ואם נאמר דקושית רש"י מבעולת עצמו וכמ"ש נדאי לר"א עשאה זונה מבעולת עצמו דלא שייך הואיל וסופה להיות זונה תחתיו וכן פתבו התוספת בהדיא ביבמות (דף נ"ט ע"ב ודף ס"א): ודע דלמאן דאמר העראה זו הכנסת עטרה נדאי דליכא לאוקמיה דלא קשיא פלל מזונה דבאין בהדי הדדי לדידיה דלא חשיבה זונה אלא בהכ"ע ואז נתחייב ג"כ בקנס בהכ"ע פמבואר בפרק בן סורר יע"ש אלא דרש"י רוצה לפרש אליביה דכ"ע אפילו למ"ד העראה זו נשיקה דהנה זונה כו' ואח"כ מתחיל חיובא דקנס כו'.

ואין להקשות איה שיהיה הנה דלא ככ"ע א"כ נימא דאמאי כר"א ולמ"ד הערצה הכ"ע די"ל דנדאי ניקחא ליה לאוקמיה אלביניה דכ"ע אלא דר"א נדאי דלא תיקשי הניחא כו' דר"ע סובר בהדיא בהבע"י דאיזהו זונה כל שמופקרת לכל וכמ"ש המשנה למלך בהלכות איסורי ביאה פי"ח) דר"א ור"ע מחולקין דר"א אפילו ביאה אחת ולר"ע דוקא בהרבה ביאות ויתבאר לקמן וא"כ ר"ש בן מנסיא דהנה תלמיד דר"ע כמ"ש התוספת בד"ה איפא בינייהו נדאי דלא שייך להקשות הניחא אבל זאת יצדק הניחא למ"ד הערצה זו הכ"ע כו'.

ובזה יש ליישב הא דכתבו התוס' וא"ת הניחא כו' ואמאי לא הקשו הניחא דפנוי הבא על הפנויה כו' וגם לשיטתם יקשה ולפי מ"ש דר"ע פליג בהדיא ודוק היטב לפענ"ד: או יאמר לשיטת התוספת שאנס בתולה גמורה נדאי דלא הנה זונה באנס כמ"ש השיטה ישנה הביאו המשנה למלך (בהלכות איסורי ביאה פרק י"ח) יענין שם ורש"י אפשר דלרונחא דמילתא כתב בן דר"א הוא דאמר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה כו' ודוק: ע"ש גמרא ומאי שנא דהנה עשה שאין שנה בפל כו' עכ"ל יאמר בזה דפריי ומאי שנא לאו דפריי לימא דחייבי עשה דכהונה דלא תפסי בה קידושין דעל פרחי חייבי עשה דכהונה תפסי בה קידושין דאל"כ פי תהיינן לאיש שתי נשים במאי מוקים ליה כדפריי בקדושין ומסיק לבעולה לכ"ג ועל פרחי מוכח דקדושין תופסין בהן אימא יבמתו דכתיב דחייבי עשה עולין לחליצה ולא ליבום ולר"ע אלביניה דר' ישבב דמרבי חייבי עשה דלא תפסי בה קידושין ופטורין מחליצה ויבום וע"כ יבמתו לחייבי עשה דכהונה וכגון חללה דחייבי עשה לראב"י דס"ל דיש חלל מחייבי עשה וכבר התבאר זה בחדושינו במסכת יבמות דהתוספת כתבו דחלל מחייבי עשה אינו לוקה עליה כו' יע"ש היטב וא"כ אצטריי יבמתו להכי דאי בעולה לכ"ג הנה חייבי לאוין דאלמנה לא יקח ואיה שיהיה מוכח דחייבי עשה דכהונה תפסי בה קידושין אלא דפריי דא"כ נימא כל חייבי עשה תפסי בה קידושין ומ"ש דנימא דוקא חייבי עשה דכהונה ומשני הנה שאין שונוין בכל כו' ולפ"ז א"ש מה דהנה קשיא לן דכיון דלר"ע מוקי קרא דלא יקח ולא יגלה במסתבר טפי היינו דוקא שונוין בכל א"כ אימא דגם חייבי לאוין דכהונה תפסי בה קידושין ולפי מה שכתבתי א"ש דר"ע מוקי קרא לאיסורא בכל גוונא אלא פי תהיינן לאיש שתי נשים או יבמתו ע"כ דחייבי עשה דכהונה כו'.

ולפ"ז א"ש דלהר"מ ז"ל שפסק דעל חילול זרעו אינו לוקה יע"ש (בהל' איסורי ביאה) יע"ש במגיד משנה א"כ תקשה לר"ע אלביניה דר' ישבב דמרבי אפילו חייבי לאוין דאלמנה לכ"ג כו' אם פן לא יחלל זרעו למה לי זרעו דאי דיהא זרעו חולין הנשוא לקהל ישראל אסור לבוא לר"ע ואי דלוקה הא הר"מ כתב דאינו לוקה אלא ע"כ צריי לומר דר"ע ס"ל כראב"י דיש חלל מחייבי עשה וא"כ אצטריי לא יחלל זרעו דיהא זרעו חולין בחייבי עשה דנדאי בחייבי עשה דכהונה מודה ר"ע דקדושין תופסין בהן ודוק: ובתוס' בד"ה הפל מודים בבא על הנדה שמשלם קנס כו' ולר"ע ניקחא דמפקא כו' היינו לר' סימאי ולר' ישבב אי לאפוקי מדר' סימאי קאתי.

ומיהו אצטריי קרא לבעולה לכ"ג דלכ"ע קידושין תופסין בה ודוחק לומר דקרא אחדא קאי כמ"ש מהרש"א וא"כ דוקא אלביניה דר' סימאי אבל ר"י אלביניה דנפשיה לא ניקחא

דכינן דאיתרבי חייבי לאוין או עשה איתרבי הפל דאבעולה לכ"ג לא אתי דלא מסתברא לאוקמיה אהדא מילתא ומיהו אם נאמר דחללה מחייבי עשה וכמ"ש התוס' ביבמות דאינו לוקה עליה כו' א"כ איכא לאוקמיה קרא איתרבי אבעולה לכ"ג ולחללה דחייבי עשה ויתבאר לקמן (בדף ל"ג): ומ"ש בספר פני יהושע אמ"ש מהרש"א ז"ל דלעיל ולו תהיה לאשה לאו מיותר חוזר ממ"ש למעלה דנדאי דהנה מיתורא דקרא קדריש וזה נראה דעת מהרש"א בכאן דקרא משמע ולא יוכל לשלחה כל ימיו יע"ש ולפי זה א"ש מה דהנה קשיא לן לעיל לר"ע דמתניתין לקמן דדריש אשר לא אורסה לג"ש א"כ ה"א לא דריש ונהו ד' קראי נאנו חמשה בעינו כמ"ש הריטב"א ז"ל י"ל דאליביה דר"ע דמתניתין סובר כר' ישבב אליביה דנפשיה א"כ פינו דאיתרבי חייבי עשה ה"ה חייבי לאוין וס"פ.

ולר"ע דברייקא מוכח בלא"ה כמ"ש בספר פני יהושע מדאצטריף ארוסה כו' ש"מ דחייבי פרישות יש להו קנס. אלא דלפ"ז קשיא תפשוט דר' ישבב טעמיה דנפשיה קאמר וכמ"ש התוספת ומיהו אין זה קושיא דאיכא למימר דתלמודא מסופק אליביה דר"י אבל תנא דמתני' אליביה דר"ע סובר דלגמרי אמר דאין קידושין תופסין וה"ה דנהו מצי למימר ולתנא דמתני' מאי איכא למימר אלא דנקיט ר' ישבב דקאי אמילתיה דר"ע.

ולפ"ז יש ליישב קושית התוספת דנפשוט דר"י אליביה דנפשיה דאל"כ מתני' דר"ג דאין בעילה אחר בעילה כמאן אתיא י"ל כתנא דמתניתין אליביה דר"ע. ומיהו הר"מ ז"ל דפוסק (בהלכות נערה בתולה פרק שני הלכה י"ו) דיתומה שנתארסה ונתגרשה קנסא לעצמה מנא ליה פינו דלדין הילכתא דאין ממזר אלא מחייבי פרישות וממילא דקידושין תופסין ועל פרחו כמ"ש הריטב"א ז"ל דבתולת כו' והירושלמי דמוקי להו דהכי כר"ע דמתני' מפת הבא על בתו כמ"ש התוס' בסנהדרין (דף ע"ג ע"ב) יע"ש אפשר כמ"ש ונאמר דלא מספקא אי ר' ישבב טעמיה דנפשיה קאמר דנדאי לדידיה טעמא דנפשיה קאמר: אמנם פן דברי התוספת דכאן שגבו ממני ולא זכיתי להבין דבריהם הקדושים שהקשו לרש"י מנלן דמפקא מתני' כו' עכ"ל.

הנה בירושלמי במסכת תרומה פרק האוכל תרומה מזיד איתא ה"ה פלוגתא עלה דיה"כ פשבת דגרסינו ה"ה פ"ז בין יה"כ כו' מתני' רנב"ה ר"ש בן מנסיא אמר פרת פחייבי מיתות ב"ד כו' מה ביניהון חד אמר נערה נדה ביניהון וחד אמר אחות אשתו ביניהון לר"נ ב"ה אין הפרת פוטר אלא דומיא דשבת דאין היתר משא"כ נערה נדה באחות אשתו דיש להם היתר וכו' ולר"ש בן מנסיא אף בכה"ג הפרת פוטר.

ולפ"ז יש לתמוה מה שפכתו התוספת דהפל מודים ר"ש התימני ור"ש בן מנסיא ולאפוקי מדר"נ בן הקנה אדרבה לרנב"ה אין הפרת פוטר דהא נדה יש לה היתר ולר"ש בן מנסיא הפרת פוטר מן התשלומין דאף שיש אחריה היתר כו' ולשיטת רש"י אתי שפיר דהכי קאמר הפל מודים בבא על הנדה שמשלם קנס היינו בשוגג דמודה ר"ש בן מנסיא דאיהו לשיטתיה דפירש בפסחים דהא דפוטר פרת מן התשלומין דנוקא במזיד ולא בשוגג יע"ש (בדף ל"ב) ובמהרש"א ולא תימא דאין תופסין בה קדושין דהא הפל מודים בנדה דתפסי בה קדושין ולאפוקי מדר' נחוניא ב"ה כו' היינו מתני' מפקי מדר' נחוניא בן הקנה דקתני נמי הבא על אחותו כו' דאף דאין לה היתר קתני דפוטר כו' וה"ה דנהו מצי למנקט

ולאפוקי מדר"ש בן מנסיא אלא דבלאו הכי מתני' דלא כרבי שמעון בן מנסיא כדמסיק
דלאפוקי מהאי תנא ולפ"ז לא קשיא קושית התוספת דילמא דרבי קרא דאימא דקרא
אתי לח"כ שיש להן היתר פגוןאחות אשתו ומיהו נערה נדה ליכא למימר דלא אצטרף
קרא דקדושין תופסין בה ולא יספור רש"י פסברת התוס' דדוחק לאוקמיה קרא אחדא
מילתא אאחות אשתו לחוד דמ"מ מוקמינן ליה לאחות אשתו ונשפיר מפקי מתני' מדר'
נחוניא בן הקנה ואין להקשות דילמא מתני' בשוגג כבר ישובו בספר פני יהושע יע"ש
נשיטת התוספת דכתבו בפסחים דאף בשוגג סובר ר"נ ב"ה דח"כ פוטרין מתשלומין
כמו חייבי מיתות ב"ד שוגגין צ"ל הא דקאמר בגמרא הפל מודים בבא על הנדה שמשלם
קנס לר"ש בן מנסיא אף דסובר דחייבי פרייתות פחייבי מיתות ב"ד מ"מ הא רבי קרא
כקושיותם ומפל מקום מה שפתבו התוספת דאפשר דר"ש כו' הא בהדיא סובר ר"ש בן
מנסיא דחייבי פרייתות פחייבי מיתות ב"ד סוף דבר שדברי התוס' צריכין אצלי תלמוד
מקום אחר ודוק היטב: שם ע"ב בתוספת בד"ה לאבני פטור תרומת חמץ כו' עכ"ל הא
דלא ניחא להו לפרש האוכל חמץ של הקדש במועד דלא מעל היינו דאחמץ מזיד הנה
דמשמע להו דבתרא גונוי מייירי כמו ששגג בהקדש ה"ה בחמץ ומזה דלא תקשי להו הכי
בפשיטות בתרומה אמאי במזיד פטור נימא כיון דגלי גלי דבעלמא אמרינן לר"נ בפירוש
שוגג כמזיד בין במיתה בידי שמים וכן בכרת וכיון דגלי בתרומה לענין שוגג דחייב ה"ה
במזיד אלא דלא אמרינן כן דנדאי בשוגג דגלי גלי ובמזיד לא גלי אכל במיתה לכרת
שפיר אית לן למימר דגלי במיתה והוא הדין בכרת יע"ש בפסחים: נדע דהתוספת
בפסחים (דף כ"ח ע"א) תירצו עוד תירוצ אחר דר"נ לא ס"ל כרבי ובאמת יש להקשות
מאי ס"ד מעיקרא להקשות אימא דר"נ לית ליה כרבי אלא פרבנן ובכאן לא זכרו פלוג
מזה והנראה בזה דיש להקשות אהא דכתבו התוספת דבתרומה כיון דגלי גלי דמאי גילוי
איכא דאימא הא דאמרה תורה דהאוכל תרומה בשוגג דחייב לשלם משום דמכי עידיניה
דאגב' קניא ולא באין כאחד ומאן נימא דהתורה חייבתו בתחב לו חבירו לתוך בית
הבליעה שהוא בדרך רחוק אכל יאמר בזה דמחייב חומש וחייב החומש אינו בא אלא
על אכילה דכי יאכל פרט למזיק וא"כ אמאי חייב כיון דתשלומין ומיתה באין כאחד אלא
נדאי כיון דגלי גלי ולפ"ז יש להקשות אמאי לא אמר בגמרא דאיכא בנניהו איכא בנר
שאכל תרומת חמץ בפסח לאבני חייב בשוגג כיון דגלי במיתה בידי שמים ה"ה בכרת
ולרבא פטור דלרבא לא גלי במיתה בידי שמים וא"כ בכרת פטור דלא שייך כיון דגלי
גלי.

ולא צריך לדחוקי בדרך רחוק בתחב לו חבירו לתוך בית הבליעה ואי דמתני' דפסחים
דקתני התם האוכל תרומת חמץ בפסח דבשוגג חייב ע"כ אי לפי מדה משלם דפלוגתא
הוא התם או כר' חגא מדרומאה דאיתי מתני' בידיה דחייבי מיתות שוגגין חייבין
בתשלומין אלא נדאי דשאני תשלומי תרומה דכפרה ניהו.

משא"כ לתירוצ שני שפתבו התוספת בפסחים דר"נ לא סבירא ליה כרבי וא"כ ע"כ
דאמרינן כיון דגלי גלי א"כ אמאי לא אמר א"ב הא כו' ולכך לא הביאו התוספת כאן
תירוץ שנית שפתבו בפסחים: והנה ראיתי לבאר בכאן דברי הר"ם בפירוש המשניות
בפסחים (דף ל"ב) שיש לתמונה הרבה בדבריו וכבר הרעישו עליו בעל התי"ט בפסחים
וזה לשונו האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש במזיד פטור מתשלומין

ומדמי עצים ובפירוש המשניות ונ"ל כבר קדם לה העיקר במסכת מכות כל הלוקה אינו משלם ולכך פטור מן התשלומין ופטור מדמי עצים שיעורו דלא תימא שנחשוב לחמץ זה פאילו הוא עץ בעלמא קמ"ל שהחמץ בפסח אסור בהנאה עכ"ד הקדושים והתי"ט תמה עליו במסכת פסחים יע"ש ואני אוסיף להפליא אם כדבריו למה מוקי גמרא מתני' כר"נ ב"ה אמאי לא מוקי מתני' ככ"ע שהזיד במלקות דחמץ ועוד שפותר עצמו דמתחלה פתב דבשוגג פטור משום שהזיד במלקות וע"כ דאי חמץ בפסח מותר בהנאה ואח"כ פתב דפטור מדמי עצים דחמץ בפסח אסור בהנאה ועיין שמבתי"ט.

והנה קושיא ראשונה יש ליישב דודאי מצי לאוקמיה מתני' אליביה דכולי עלמא שהזיד במלקות אלא דא"כ תיקשי ליתני חמץ חולין של חבירו כו' כמו שהקשה רש"י ו"ל אבל לשיטת התוספת ו"ל יאמר בזה דודאי שהזיד במלקות אלא דקשיא א"כ ליתני חמץ חולין של חבירו ולכך אמר דמתני' ר"נ ב"ה הוא דכרת פוטר אף בשוגג מתשלומין וא"כ אף בשוגג הנה למיפטר כו' ולכך תני דוקא בתרומת חמץ דלכך בשוגג חייב או פיון דגלי גלי או דשאני תרומה דתשלומי כפרה ניהו כמ"ש התוס' (בדף כ"ח) יע"ש היטב ואה"נ הא דקאמר בגמרא ר' נב"ה הוא הכי היינו שהזיד במלקות ואפ"ה ע"כ מתני' רנב"ה דאל"כ ליתני חמץ חולין של חבירו כו'.

אלא דלא ידענא מי הכריחו להר"מ ו"ל לפרש דהזיד במלקות ולא שהזיד בכרת כו'. ואפשר דלענין הילקתא פתב פן דנ"מ נמי לדידן.

ומה שיש להקשות מה שפתב דהזיד במלקות דחמץ ולא בהזיד במלקות תרומה וכן הקשה התי"ט ו"ל י"ל דהנה יש להקשות במתני' דקתני פטור מתשלומין ומדמי עצים מה לי תרומה טהורה או תרומה טמאה לפרש"י יע"ש אלא יאמר בזה דאשמענין רבותא בזה דאף דהנה תרומה טמאה והקדישה קודם הפסח דהנה אמינא דאין איסור חמץ חל על תרומה טמאה בשלמא בתרומה טהורה שפיר מצי חנייל איסור חמץ בפסח דהנה איסור מוסף דמתחלה קודם היתה אסורה לזרים ומותרת לכהן משא"כ פשבא הפסח מיגו דאיתוסף איסורא על פהגים כו' ושפיר מצי חנייל איסור חמץ משא"כ בתרומה טמאה דבלא"ה אסורה לפהגים הנה אמינא דלא חנייל איסור חמץ בפסח וא"כ אף בהזיד בחמץ חייב תשלומין קמ"ל דמצי חנייל דאיסור חמור הוא לשיטת התוס' דאיסור הנאה לא הנה איסור מוסף כמ"ש בחולין (דף ק"א ע"א) יע"ש והנה ע"כ דמתניתין מייירי שהזיד בחמץ דאל"כ שהזיד בתרומה הדרא קושנין לזוכתיה למה לי מדמי עצים דאפילו אי לא יחול איסור חמץ הא חייב מלקות משום איסור תרומה כו'.

ומתני' מייירי כו' דחייב דהנה כולל דמיגו דחנייל איסור חמץ אשאר חתיכות חנייל נמי אתרומה כו' והנה אם נאמר דמתני' לאו ר"י הגלילי הוא וטעמא דבמזיד פטור משום דלפי דמים משלם א"כ יקשה למה לי במתני' ומדמי עצים מה לי תרומה טהורה או תרומה טמאה והנה לזה פתב הר"ם דלפי מה דס"ד דמוקי למתני' דחמ"פ אסור בהנאה ולכך במזיד פטור ע"כ הא דקתני ומדמי עצים שיעורו דלא תימא נחשוב כעץ בעלמא הרצון דלא תימא דחמ"פ הנה שריפה וכל הנשרפין אפרן מותר וישלם דמי עצים מיהת לכך אמר דחמץ מן הנקברין דהילכתא פתכמים דמפרר וזורה לרוח זה שפתב שיעורו כו' היינו פדי ליישב דבריו הראשונים ודוק היטב: ע"ש בתוספת בד"ה מפי עידיה

דאגבניה קניא כו' אמתני' דפסחים דקתני במזיד פטור מתשלומין כו' עכ"ל והנה במתני' דהתם הנה אפשר לומר שהזיד במלקות וכמו שפכת הר"מ ובאין פאחד דמפי עידניה דאגבניה קניא ותייב באחריות ועובר עליו בבל יראה ובל ימצא כמו שכתבו התוספת בפסחים (דף נ"א ע"א) יע"ש וא"כ חיוב מלקות ותשלומין באין פאחד ולכה פטור מתשלומין והא דמוקי כר"נ ב"ה פבר פתבתי לעיל דאל"כ ליתני חמץ חולין שלחבירו כו' ואי דאבל יראה אין לוקין עליו י"ל דלשיטת הר"מ לוקין על בל יראה שפן פתב בהל' חמץ ומצה קנה חמץ או חמצו חייב משא"כ לשיטת התוספת בפסחים (דף כ"ט ע"ב) שכתבו דבל יראה ניתק לעשה ואין לוקין עליו הוקשו להם שפיר ודוק: בדה לא ע"א הכי לא מצי לאהדורי והכי מצי לאהדורי הא דאמר לעיל פגון שתחב לו חבירו לתוף פיו ופריה אי דמצי לאהדורי גיהדר ופרש"י ומשעה דלא אהדרני' חייב כו' היינו כפי תירוץ זה דהיכא דמצי לאהדורי דחייב דחיוב מיתה בא לאחר מיכן משא"כ ללישנא קמא דאמר הכי אי אפשר להנחה בלא עקירה כו' הא ודאי דלא אפשר לאכילה בלא הנחה בפיו שוב מצאתי בריטב"א שכתב פן ונהנתי ולפ"ז איכא בינייהו נמי בתחב לתוף פיו של חבירו אלא דנקיט במאי דקאי ביה: ובתוס' בד"ה שעקירה צנרף הנחה היא כו' קשה דאמרנו במרובה גבי גנב ומכר בשבת דפריה מפי מטי כו' דלא מפליג בין דמצי לאהדורי או לאו תדע כו' עכ"ל לכאורה יאמר דלא מפליג תדע כו' רצה לומר דלא תליא מילתא במצי לאהדורי דאל"כ לאשמעינן רבותא טפי כו' ועל זה הקשה מהרש"א דפשיטא דאל"כ מאי איכא בין לישנא קמא ללישנא בתרא.

אמנם במה שכתב דר' ירמיה כו' לא הנה צריף לזה אלא דאימא דהיכא דלא מצי לאהדורי פול' עלמא מודו דפטור וכן פתב מהר"ם שיף ז"ל יע"ש אבל יאמר בזה דנדאי אי דהיכא דלא מצי לאהדורי לכ"ע פטור א"כ אמאי פליג לישנא קמא אלישנא בתרא פניו שנה סברא פשוטא היא זו מלומר דפליג אר' ירמיה וסוף סוף לא מיתוקמא מילתיה דר' אבין ככ"ע וא"כ הנה ניחא הך דב"ק אלא על פרחף לישנא קמא ס"ל דאין חילוק אבל פתבו דמדבר' ירמיה על פרחף מוכח דיש לחלק מדלא קאמר רבותא אפילו היכא דלא מצי לאהדורי כו' על זה כתבו דליכא שום רבותא ללישנא קמא בין מצי לאהדורי או לא מצי לאהדורי מדלא נקט גמי ר"א הך רבותא אפילו במצי לאהדורי פנ"ל בכוננת מהרש"א ז"ל ועיין בספר פני יהושע שכתב ג"כ מזה קצת ודוק: שם ע"ב הבא על אחרותו ורמינהו אלו הן הלוקין הבא על אחרותו כו' עכ"ל הנה ר"י פירש דקושיא הוא על מתני' דהכי דהמקשה הנה סבור דמילקא לקי ממונא לא משלם כמו דמצינו דסמיה ליה ארבעים יפנו כמו שאמר ר"י לקמן.

ור"ת סובר דאמתני' דהכי לא קשיא דאימא ממון משלם פן הנה סובר דהמקשה דגמר מעדים זוממין וחובל בחבירו אלא דאמתני' דמכות קשיא ליה והיינו כמ"ש בספר פני יהושע וכן פתב הריטב"א עלה דהיא וז"ל לא אמתני' דהכי קא קשיא ליה דהא רבי קרא אלא אמתני' דמכות קשיא כו' עכ"ל והיינו כמ"ש בספר פ"י דהמקשה הנה סבור דממון משלם דאל"כ אין פאן קושיא דאימא הכי בלא אתרו ביה ולא רביי' קרא אלא היכא דלא אתרו ביה ומשום דלא תימא דבעינו אשה הראוי לו כו' אבל באתרו ביה דלוקה כו' אלא ע"כ דהמקשה הנה סבור כו'.

אָמנם יקשה דא"כ מאי פריד אח"כ מנא ליה לעולא הא אלימא כו' א"כ לא קשיא מתחלה פלל הך דמכות פיון דאיהו סובר דמילקא לקי כו' אם לא שנאמר דמקשן אחר הוא אכל זה דחוק אָמנם נראה לומר בזה לפי דבריו בסמוך שם בספר פני יהושע שפכתב וז"ל דיש ליישב שיטת ר"ת דע"כ עולא לית ליה דריש לקיש דחייבי מלקות שוגגין פטורין מתשלומין דמפה מפה נימא דאתיא פתנא דלא דריש מפה מפה ואי דרשע רשע ע"כ עולא לא ס"ל לכ"ע רשע רשע מדאוקי פלוגתא דר"מ ורבנן במכות כו' וא"כ נילף ג"ש דהוא עדיף מבנין אב כו' עכ"ל יע"ש היטב וא"כ להמקשה דפריד למאן דאית ליה ג"ש דרשע רשע ודאי דלא תיקשי הך דהכא ואין חילוק בין אתרו ללא אתרו ביה אכל אמתני' דמכות קשיא ליה שפיר דאמאי לוקה דנדאי תרי רשעות לא עבדינן ואי דלוקה ואין משלם הא התורה רבקה כו' ובה יש ליישב דברי הריטב"א שפכתב לאו אמתני' דהכי קשיא דהא רבי קרא ומאי בכה ודאי דלא רבי אלא בלא אתרו ביה וכך הנה לו לכתוב דאימא דמתני' בלא אתרי ביה אלא לפי מ"ש א"ש דנדאי המקשה הנה סובר דמילקא לקי ממונא לא משלם אלא דהכי רבניה קרא דאין חילוק דחייבי מלקות שוגגין נמי פטורין אלא ההיא דמכות קשיא ליה ולקמן יבואר עוד מזה: והנה הא דמקשה הך שתי משניות אהדי היינו כמ"ש הריטב"א ז"ל דאי ר' יצחק קשיא רישא ואי רנב"ה קשיא אחותו ואי ר"מ קשיא בתו כמו שפסיק הגמרא לקמן (בדף ל"ה ע"ב) יע"ש ובריטב"א ולשיטת הר"מ דכל חייבי לאוין אינו לוקין עד שיקדש ויבעל על פרחו פריד הכי לאבני כמו שיתבאר לקמן (בדף ל"ה) דאיהו לית ליה הך דאל"כ אין פאן קושיא דאל"כ אימא מתני' ר"י דחייבי פרישות אינו בכלל מלקות ארבעים ורישא בממזרת נמי לא תיקשי ליה אלא לאבני פרידאיהו אית ליה דחייבי לאוין בלא קידושין נמי לוקה כמו שיתבאר לקמן והר"מ פסק פרבא דהילכתא פנוטי'.

ובזה מ"ש בספר פני יהושע דמרישא אין קושיא דלשיטת הר"מ יע"ש וז"א דא"כ גם מסיפא אין קושיא דאימא ר"י דח"כ אין בכלל מלקות ארבעים כו' אלא דנקיט הבא על אחותו דהוא רישא דמתני' במכות כמ"ש התוס' ואָמנם יצטרף ג"כ לקוש' דאי ר"י קשיא ממזרת ואי ר' נב"ה קשיא אחותו כו'.

ואולי אפשר דקושית המקשן פאן מהבא על אחותו דלא נראה לו שתחלוק הך סתמא אסתמא דמכות וכעין זה כתבו התוס' בריש ג"ה דהקשו התוס' דלימא דאין איסור חל על איסור דאין נראה לו שתחלוק הך סתמא אסתמא דכריתות יע"ש וכהנה רבות ולא יצטרף לצירוף אי ר"י קשיא ממזרת והא דקאמר לקמן אי ר"י כו' היינו בדוחק ודוק לפענ"ד: ובתוס' בד"ה ורמינהו כו' היינו לרבנן דפליגי עליה דר"מ וסברי דאין לוקה ומשלם ואי כו' נ קשיא נמי האי כו' כמ"ש הריטב"א ויש להקשות מ"ש הריטב"א שפכתב דעיקר הקושיא אמאי דלוקה והיינו ההיא דמכות וכתב דאי ר"י כו' לא ידענא היאך יאמר זאת דהא מתני' דהתם על פרחו לא אתיא כו' יע"ש.

ועיין בספר פני יהושע שפכתב לשיטת ר"י לא קשיא פלל מרישא אלא לשיטת ר"ת וא"ש לשיטת הר"מ ז"ל יע"ש היטב: ומלבד זאת אני אומר לשיטת ר"ת וריטב"א דאמתני' דמכות קא קשיא ליה פנראה מדברי הריטב"א שם יע"ש אימא דמתני' דהתם אתיא פאיך תנאי דסבירא להו דאין משלם קנס אלא באשה הראויה לו ושפיר לקי עליה אלא

דסתמא אסתמא פריה פמה שכתבתי לעיל דאין נראה לו שיחלוק הך סתמא אסתמא דמפות ודוק לפענ"ד: בדרף לב ע"א גמרא אמר עולא לא קשיא פאן באחותו נערה כו' הקשה הגאון הגדול מוה' דוב בפתיחה לספר פני יהושע לשיטת התוס' דבהעראה לא נתברתה לקנס א"כ מאי קושיא אמתני' דמכות דנתחייב במלקות משעת העראה ותי' דקשיא ליה דא"כ ניתן להצילו בנפשו בח"פ ולית מלקות אלא צ"ל דמשעת העראה הוא דפגמה וחיוב מלקות לאחר מיפן א"כ חיוב מלקות ותשלומין באין פאחד עכ"ל ולפי זה יש להקשות מאי מקשין התוס' דמרישא דהבא על המזונה הוה מצי למיפרה ממתני' אליביה דמאן מקשין אי לפי ר"י הא רבי הקרא ואי לפירוש ר"ת דאמתני' דמפות קא קשיא ליה כמו שיתבאר בסמוך וכמ"ש בספר פני יהושע יע"ש היטב ודאי דלא תקשה מחייבי לאוין דכבר נתחייב מלקות בהעראה אבל מח"פ פריה שפיר והנה י"ל דהמקשה דהכא לא אסיק אדעתיה דרבי קרא דא"כ אימא מתני' דהכא כו' יצחק אתיא כו' וע"כ דקשיא ליה ממזנה כמ"ש הריטב"א ועכ"ז צריה עיון ודוק לפענ"ד: והנה ראיתי לבאר פאן סוגיא דפרק בן סורר ויש בכאן שלש שיטות והנני מבארם הוא שיטת ר"ת וריב"א ושיטת רש"י ז"ל ושיטת יש מפרשים שהביאו התוספת בפרק בן סורר (דרף ע"ג) כמו שיתבאר לקמן בעזה"י שיטת רש"י ז"ל בפרק בן סורר (דרף ע"ג ע"ב) בהא דאמר ואמאי והא ניתן להצילו בנפשו ומשני משעת העראה הוא דפגמה וקנסא לא משלם עד גמר ביאה ופירש"י שאין קנס בהעראה למאן דאמר העראה זו נשיקה.

אלא למ"ד העראה זו הכ"ע מאי איכא למימר כגון שבא עליה שלא פדרפה וזנור ובא עליה פדרפה עכ"ל נמצינו למדין מדברי רש"י ז"ל דלמ"ד העראה זו הכ"ע משלם קנס בהעראה ולמ"ד העראה זו נשיקה לא מיחייב אלא בהכ"ע ולכ"ע בהכ"ע משלם קנס.

ור"ת ז"ל פירש שם בסנהדרין וביבמות (דרף נ"ט ע"ב) דאף למ"ד העראה זו נשיקה חייב בהעראה אלא דמ"מ לא תיקשי והא ניתן להצילו בנפשו דמ"מ חייב אח"כ בקנס יע"ש היטב ושיטת יש מפרשים שהביאו התוספת דאין משלם קנס בהכ"ע אלא בגמר ביאה.

ובספר פני יהושע בפתיחה הקשה הרב הגאון הגדול מוה' דוב לשיטת יש מפרשים מאי מקשה הגמרא פאן מההיא דאלו הן הלוקין והא אין מלקות וקנס באין פאחד דמלקות מתחיל מיד בהעראה וקנס לא מיחייב אלא בגמר ביאה ותי' דבהעראה מתחייב מיתה דרודף הוא אלא בגמר ביאה ובאין תשלומין ומלקות פאחד ומשני ביתומה ומפונה דלית בנשית ופגם דמחלה דאי לא מחלה מיחייב בהעראה בנשית ופגם אפילו אי קנס לא מיחייב בהעראה דחובל הוא ודמאי לשאר חבלות ולכך הנצרך ביתומה וקנס אע"ג דלא מחיל מלקות משעת העראה דליכא חיוב מיתה דמפונה היא ולא רודף הוא עד פאן תוכן דבריו אמנם פן יקשה דא"כ אמאי איצטריו לאוקמיה בשוטה ומפונה באחותו בוגרת באפילו אי שוטה ומפונה באחותו נערה נמי א"ש דלית בנשית ופגם וצער וקנס לא מתחיל אלא בגמר ביאה לשיטת ה"ש מפרשים וממון ומלקות לא באין פאחד כמ"ש הוא לעיל ומזה הוכיחו התוספת דתלמודא דידן לא סבר הך דירושלמי דקנס לא מחיל דאל"כ היאך מוקי לה ביתומה ואי כמ"ש הוא לוקי מתניתין בשוטה ומפונה ואמאי הדר ביה ממאי

דהנה אמר ביה מעיקרא ובאמת לשיטת י"מ צ"ע אמאי לא מוקי באחותו נערה ובשוטה ומפניה.

ובזה אפשר ליישב מ"ש רש"י ז"ל דלא גרסינן שוטה מצי מחלה כו' והריטב"א ז"ל פתב דגרסינן ליה ומבין שניהם נלמוד דשוטה מצי מחלה דמשמע לפי רש"י דאי גרסינן שוטה נמי א"ש ואמאי הא לא מצי מחלה אלא ש"מ דסבירא לרש"י דמצי מחלה פיון דמדעתה עבדה וא"כ גם בקטנה הדין כן ומיהו במשנה למלך בפרק שני מהלכות נערה בתולה הלכה י"ג נסתפק בזה יע"ש ועיין בחדושינו לקמן בפרק נערה יע"ש ולפי שיטת י"מ אפשר לומר דשפיר גרסינן ליה ואף דלא מצי מחלה מ"מ קנס אין מתחיל אלא בגמר ביאה כו' אלא דלמה לי פן דאפילו בלא שוטה נמי לשיטתיהו ומיהו רש"י ז"ל אינו סובר פשיטת י"מ כמו שפתיבתי לעיל ודע שמה שהקשו התוספת פאן דמרישא מחייבי לאוין הנה מצי למיפרך היינו לשיטת ר"ת שם דעיקר קושיא ממתניתין דמכות ואי דמצי לאוקמיה בהעראה י"ל דלר"ת משלם קנס בהעראה ומקשין שפיר ומה שלא יקשה לפרש"י לוקמיה בנשיקה דקנס לא משלם אלא בהכ"ע לשיטת רש"י פכר פתב המשנה למלך (בהל' איסורי ביאה פרק י"ז הלכה י"ג) בד"ה נחזור לענינו דמוקי אליביה דהילכתא דהעראה זו הכ"ע יע"ש: ודע דמהרש"א ז"ל במסכת יבמות (דף כ"ט ע"ב) עלה דהך מילתא שהקשו התוספת לשיטת י"מ מאי קאמר בסנהדרין אלא למ"ד הכ"ע מאי איכא למימר ומאי קושיא הא אינו משלם אלא על גמר ביאה הקשה מהרש"א ז"ל הא לשיטת ר"ת יקשה זאת מאי קושיא דלא מחייבין אהכ"ע דקים ליה בדרבא מיניה ומחייב קנס אגמר ביאה ותירוץ דלר"ת לא מחייב קנס אגמר ביאה פיון דהנה בעולה והנה דבריו נכונים עד מאד דבשלמא לשיטת יש מפרשים דלא מחייב קנס בהכ"ע אם כן גזירת הפתוב הוא דמחייב אגמר ביאה אף דהנה בעולה משא"כ לשיטת ר"ת דמחייב קנס בהכ"ע א"כ מצינו למימר דעל גמר ביאה תו לא מחייב קנס דהנה בעולה וא"כ היכא דלא מחייב בהעראה כגון רודף תו לא מחייב בגמר ביאה ובמשנה למלך פתב שם דלא נכנסו דברי מהרש"א באזניו (בהל' איסורי ביאה פרק י"ז הלכה י"ג) בד"ה אלא שקשה יע"ש ולא ידעתי על מה: הן אמת שמכאן מוכח דגם בגמר ביאה שייך חיובא דקנס דאל"כ קשה מאי פריך דלוקה התם ומשלם לשיטת ר"ת דעיקר קושית המקשן אמתני' דמכות כמו שפתיב בספר פני יהושע וכמ"ש לעיל דאיכא דלוקה אסוף ביאה דליכא חיובא דקנס ולכך לוקה כו' אלא ודאי דחיובא דקנס שייך גם בגמר ביאה ולכך פריך שפיר אמאי לוקה פיון דאפתי חיוב תשלומין עליו תו אין לוקה כו' ומוקי לה באחותו בוגרת וא"כ הדרא קושין לדוכתיה דגם לשיטת ר"ת יקשה מאי פריך אלא למ"ד העראה זו הכ"ע מאי איכא למימר ואמאי לא דמשלם קנס על גמר ביאה ואולי מפני זה פתב המשנה למלך דלא נכנסו דבריו באזניו ומה שהקשה המ"ל דאמאי לא מוקי בנשיקה דאי דרודף דמחייב מיתה אהעראה אלא בהכ"ע וא"כ חייב קנס זה אינו דלוקי במפניה ותו לא ובנערה ומיהו בשוטה ג"כ דב"ופ משלם אף בהעראה בנשיקה ומיהו ז"א דאפשר דאינו משלם בנשית ופגם אלא בהכ"ע דמשיר בתולים יע"ש היטב.

אמנם כן יש להקשות לעולא באחותו בוגרת ולא מוקי להך מתני' דהכי בבעולה דתו לא צריך לאוקמיה אלא במפניה בשוטה דליכא בשו"פ ולא בבוגרת ומפניה דצער ליכא אפילו באונס כמו דמסיק לקמן גבי חבטה על גבי שיראין יע"ש היטב.

נדע דהרא"ש ו"ל דסובר דבהכ"ע אם לא השיר בתולים שבא בהטיה אינו משלם קנס מוקי ההיא דירושלמי בבאו עליה עשרה בני אדם והעירו בה דכולם משלמין קנס דהעראה בהכ"ע אליבא דהלכתא ולא הנה שם השרת בתולים משא"כ להמשנה למלך ע"כ מוקי ההיא דירושלמי למ"ד העראה זו נשיקה ומשלם ג"כ קנס בנשיקה כפי התוספת ר"ת וריב"א יע"ש היטב במסכת יבמות (דף נ"ט ע"ב) ובפרק בן סורר (דף ע"ג ע"ב): שוב ראיתי (בהלכות איסורי ביאה פרק י"ז הלכה ט"ו במשנה למלך) בד"ה וא"ת פיון דלכ"ע כו' שכתב בשם הרשב"א ו"ל וא"ת מפי הערה בה נתחללה ושוב הנה חללה וי"ל דיש מפרשים דביאה אחת לא נעשית חללה כו' וכבר התבאר זה לעיל במסכת יבמות וא"כ הא דאמר בקדושין (דף ע"ז) פהו הבא על אחותו כו' חזר ובא עליה כו' ה"ה אם גמר ביאתו אם נאמר דביאה אחת עושה שתי איסורין וא"כ ע"כ הא דתני התם אלמנה חייב אחת ומסיק משום שם אחת ואי בגמר ביאתו ודאי דחייב נמי משום חללה פקושית הרשב"א דביאה אחת עושה שתי איסורין כו' ועל פרקו צריך לומר דלא גמר ביאתו אלא העראה דהכ"ע וא"כ קשיא ליה דומיא דמתני' דלא איירי אלא בשלא גמר ביאתו או מאלמנה גופא קא קשיא ליה דמשמע ליה אף מן האירוסין ואם פן מצינו לומר פשיטת ר"ת וכמה שכתב מהרש"א דלר"ת לא משלם קנס בגמר ביאה ואפ"ה פריך שפיר מהו דמכות דמסתמא מיירי מתני' בחד גוונא דומיא דאלמנה דמיירי בלא גמר ביאתו ה"ה אינה כו': נדע שמה שהקשה הרשב"א דמפי הערה נתחללה וא"כ הנה חללה כו' אמאי לא מוקי לי' בשלא עשה פי אם העראה לחוד ואפשר דקושיותו למאן דאית ליה דלא משלם קנס בהעראה פי אם בגמר ביאה משא"כ לשטת ר"ת וריב"א דס"ל דמשלם קנס בהעראה אין פאן קושיא דמיירי שלא עשה פי אם העראה ושפיר מצינו למימר דבהעראה נתחללה ואם גמר ביאתו תו הנה חללה וע"כ מתני' דמכות דקתני אלמנה ע"כ בשלא גמר ביאתו ומסתמא בחד גוונא מיירי מתני' ושפיר מקשה כמ"ש לעיל.

ומיהו אפשר לומר דקושית הרשב"א אף אם נאמר דמשלם קנס בהעראה דתיקשי התם בהא דאמר א"ב בעולה לכהן גדול הניחא למ"ד העראה זו הכ"ע אלא למ"ד העראה זו נשיקה מפי הערה בה נתחללה כו' ושוב פשעשה הכ"ע דלא משלם קנס אלא בהכ"ע הנה חללה כו' ומיהו ז"א דהמ"ל כתב דלכ"ע אינה אסורה בנשיקה לחוד ונהו בתולה אף למ"ד העראה זו נשיקה ועוד דלר"ת משלם קנס אף בהכ"ע כמ"ש לעיל וא"ש ודוק היטב: והנה מה שאמרו ביבמות (דף ס' ע"א) דיש חלל מחייבי עשה כו' במאי קמפלגי דלראב"י יש חלל מחייבי עשה ואיך משפחת זאת והא אין אישה מתעברת בהעראה אלא בגמר ביאה וא"כ ע"כ שגמר ביאתו ומפי הערה בה נתחללה ונהו לה תו חללה ונהו חייבי לאוין אם נאמר דביאה אחת עושה שני איסורין וי"ל דכבר פתבתי בקדושין במסכת יבמות דמוכח סברת ריב"ם שכתבו התוספת דחללה מחייבי עשה אין לוקין עלי' כו' וא"ש.

נדע דנחלקו הר"מ והר"א ו"ל בדיני זונה ונחלה (בפרק י"ח מהלכות איסורי ביאה) והר"א ו"ל סובר דכל שיש קדושין לא לקי עליה אלא פסולה כו' ומשפחת חלל מחייבי עשה שבא עליה אח"כ דאי עשאה זונה מחייבי לאוין דלא נעשית זונה או יאמר דזונה מחייבי עשה אין לוקין עלי' אלא עשה הוא דאית בה וא"כ בכהן הדיוט שנשא

מַצְרִית שְׁנִית דָּלָא יַחְלִלוּרְעוּ לָא קָאִי עָלְיָה כְּמ"ש הַמ"מ (בְּהִלְכוֹת אִיסוּרֵי בִיאַה) דָּלָא
נִתְקַבְּלָה ג"ש לָא לְעַנְגָן מִלְקוֹת וְלָא לְעַנְגָן לָאו אֶלְא לְעַנְגָן אִיסוּר כּו' וְדוּק הֵיטֵב: וּבְתוֹס'
בד"ה אֶלְמָא קְסָבֵר עֶוֹלָא כּו' וְא"ת דְּרַבִּינָה קְרָא וּר"ת כּו' עכ"ל לְשִׁיטַת ר"ת קָאִי הַקְּוֹשִׁיא
לְעֵיל אַמְתַּנִּי דְּמִכּוֹת וְעֵינָן בְּסִפְרָ פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ.

אַמְנָם יְקוּשָׁה הָא דְאָמַר לְקַמָּן אִי ר"י קוּשִׁיא מְמַזְרַת מְשַׁמְעָ דְאַמְתַּנִּי דְהָכִי קוּשִׁיא וּלְפִי דְבָרֵי
ר"ת לָא קוּשִׁיא כָּלֵל דְּרַבִּי קְרָא וְאַמְתַּנִּי דְּמִכּוֹת לִיכָא לְאַקְשׁוּי דְאִימָא דְאֶתְיָא פְּאִידָה תַּנְאִי
דְסָבִירָא לְהוּ חֵיבֵי לְאוּיָן וְח"כ אִין לְהוּ קִנְס וְאַבְנִישָׁת וּפְגָם מִיְלְקָא לְקִי מְמוֹנָא לָא מְשַׁלַּם
דָּלָא רַבִּי קְרָא אוּ יֵאמַר בֵּיתוּמָה וּמְפּוֹתָה כְּמ"ש לְעֵיל וְאַחֲרֵי זֹאת מְצִאֲתִי לְסִפְרָ פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ
שְׁפָתַב פֶּן יַע"ש שְׁפָתַב וּלְקַמָּן יְבוֹאֵר וְשֵׁם לָא בִיֵּאֵר מְזַה אֶלְא ר"ע דְּבָרֵינִי יַע"ש.

וּמ"ש דְאִימָא כּו' ר"ע דְּבָרֵינִי וְאַיְתֵּר לִיה בְּתוּלָה כּו' לָא יְדַעְנָא אֶפִּילוּ אִי לָא אִיְתֵּר נְמִי
א"ש דְכִינָן דְּמַרְבִּינָן חֵיבֵי לְאוּיָן ה"ה חֵיבֵי פְּרִיתוֹת דְחֵיבֵי לְאוּיָן נְמִי אִין קִידוּשִׁין
תּוֹפְסִין בְּהוּ וּיְבוֹאֵר לְקַמָּן בַּעֲזָה יַע"ש וְע"כ יֵאמַר כְּמ"ש הֵרִיטְבָא וְהִבְאֲתִיו לְעֵיל דְלר"ע
נְמִי לָא מְיֹתֵר אֶלְא תֵרִי יַע"ש הֵיטֵב.

וְהֵינָה לְשִׁיטַת ר"ת ע"כ יֵאמַר דְלר"ע וְדַאי דְרַבִּי קְרָא פִּינָן דְשִׁמְעִינָן חֵיבֵי לְאוּיָן כּו' כְּמ"ש
הַתּוֹס' לְרַבְּנָן כּו' וְכְמ"ש לְעֵיל דְהֵינּוּ אִי ר' יְשַׁבֵּב טַעֲמִיָּה דְנִפְשִׁיָּה קְאָמַר וְכְמ"ש דְתַנְא
דְמַתְנִי הָכִי ס"ל יַע"ש לְעֵיל אֶלְא ע"כ דְהֵנָּה לְשׁוֹנֵי בְּלֵא אֶתְרוּ בְּיָה וְדַעַת ר"ת בְּזָה הוּא
נִכּוּן עַד מְאֹד וּלְקַמָּן דְפִרְיָה אִי ר"י קוּשִׁיא מְמַזְרַת א"ש דָּלָא נִיחָא לְמִימַר דְסָבֵר כּו' ר"ע
דְמַסְתֵּמָא ס"ל כְּרַבְּנָן כְּמ"ש הַתּוֹסֶפֶת שֵׁם יַע"ש הֵיטֵב וְדַעַת ר"י נְמִי א"ש דְמִקְשָׁה לְקַמָּן
אִי ר"י קוּשִׁיא מְמַזְרַת דְאִין לּוֹמַר דְרַבִּינָה קְרָא דֵא"כ תִּיקְשִׁי חֵיבֵי פְּרִיתוֹת מְנַלָּן וְכּו'
מְצִאֲתִי בְּמַהֲרָם שִׁיף ז"ל וְדְבָרֵי מְהַרְשָׁא ז"ל יְבוֹאֵר בְּמִקּוּמוֹ בַּעֲזָה יַע"ש וּמִיָּהוּ יַש לְהַקְשׁוֹת
אִימָא דְמַתְנִי דְהָכֵא כּו' ר"ע לְשִׁיטַת ר"י וְכּוּן לְקַמָּן מְאִי פְּרִיָּה אִימָא כּו' ר"ע דְרַבִּי קְרָא
אַלִּיבִיָּה דר"י אִי טַעֲמִיָּה דְנִפְשִׁיָּה קְאָמַר וְאַף דְהַגְמָרָא מְסוּפָּק אִי טַעֲמִיָּה דְנִפְשִׁיָּה קְאָמַר
מ"מ מְאִי קוּשִׁיא לְעֶוֹלָא דְאִימָא לְעֶוֹלָא פְּשִׁיטָא לִיה דר"י טַעֲמִיָּה דְנִפְשִׁיָּה קְאָמַר וּבְפִרְט
שְׁמִשְׁנָה דְאִין בְּעִילָה אַחַר בְּעִילָה מְסִיעָה לִיה כְּמ"ש לְעֵיל וּמ"ש בְּסִפְרָ פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ דְאִימָא
מַתְנִי כּו' ר"ע דְדַרְזֵיש אֲשֶׁר לָא אַנְרֶסָה וְאַיְתֵּר לִיה חַד לְחֵיבֵי עֲשָׂה חַד לְחֵיבֵי לְאוּיָן וְחַד
לְח"כ עכ"ל יַש לְהַקְשׁוֹת לר"ע בְּלֵא ה"ה א"ש כְּמ"ש הַתּוֹסֶפֶת דְלְדִידִיָּה חֵיבֵי לְאוּיָן וְח"כ
פִי הִדְדִי נִינְהוּ לְעַנְגָן תְּפִיסַת קִידוּשִׁין אֶלְא יֵאמַר זֹאת אִי ר"י אַלִּיבָא דר' סִימָאי אָמַר פֶּתַב
פֶּן וְהַתּוֹסֶפֶת ז"ל נְקִטּוּ מִיְלְתָא דְפְּשִׁיטָא אַלִּיבִיָּה דְרַבְּנָן וְעֵינָן עוֹד לְקַמָּן (בְּדָף ל"ה ע"ב)
יַע"ש בַּעֲזָה יַע"ש: בַּא"ד דֵא"כ חֵיבֵי פְּרִיתוֹת מְנַלָּן חַד לְחֵיבֵי עֲשָׂה חַד לְחֵיבֵי לְאוּיָן כּו'
עכ"ל הֵנָּה לְפִי מַה שְׁפָסֵק הַרְמַב"ם ז"ל דְכָל מִי שְׁבָא בִיאַה בְּזַנּוֹת לּוֹקְהָ מְשׁוּם קְדוּשָׁה
פְּמוֹ שְׁפָתַב רִישׁ הַלְכוֹת אִישׁוֹת וְעֵינָן בְּהַל' מְלָכִים בְּלָחֵם מְשָׁנָה שֵׁם וְאַף דְבַהֲל' (נְעֵרָה
וּבְתוּלָה פְּרָק שְׁנִי) מְשַׁמְעָ שֵׁם דְאִינוּ לּוֹקְהָ אֶלְא בְּמוֹפְקָרַת לְזַנּוֹת כְּבָר פֶּתַב הַר"א בְּנוֹ שֵׁל
הַרְמַב"ם ז"ל וּמְבִיאֵו הַפְּסָף מְשָׁנָה (בְּהַל' אִיסוּרֵי בִיאַה פּט"ו) אַהָא שְׁפָתַב דְכָל חֵיבֵי
לְאוּיָן אִין לּוֹקִין עַד שְׁיַקְדֵּשׁ וַיַּבְעַל פֶּתַב דְהִלְכָה זוֹ קוּשִׁיא לְדְבָרֵי שְׁפָתַב בְּהַל' נְעֵרָה
וּבְתוּלָה הִנְתָּה הָאֲנוּסָה מְחֵיבֵי לְאוּיָן כּו' וְתִי מְשׁוּם קְדוּשָׁה וְאַף דְבְעֵינָן דּוֹקָא בְּמוֹפְקָרַת
הֵינּוּ פִי הֵיכִי דְלוֹקְהָ הִיא אֲבָל הוּא בְּבִיאַה אַחַת יַע"ש הֵיטֵב וְא"כ מְאִי קוּשִׁיא פִּינָן דְלְפּוּם
סְבָרָא דְהִשְׁתָּא דְחֵיבֵי מְלְקוֹת שׁוּגְגִין נְמִי פְּטוּרִין מִתְּשַׁלּוּמִין א"כ ע"כ רַבִּי קְרָא דְחֵיבֵי

לאוין חייב קנס דאל"כ לא משפחת פלל קנס דלוקה משום קדשה ואף בשוגג פטור כו' וכינון שפן מאי קשיא לעולא וצ"ל דהר"מ ס"ל פתירין השני שפכת התוספת כו'.

ולקמן גבי ריש לקיש אמר הא מני ר"מ הוא דאמר לוקה ומשלם יבואר עוד בזה והנה מ"ש הר"א בנו של הר"מ דקשיא מאי דכתב היתה מחייבי לאוין קשיא לדבריו ומאי קושיא והא פהו גדול באלמנה ודאי דלוקה בביאה לחוד משום לא יחלל כמו שכתב בהל' איסור ביאה ואי דקשיא ליה דקרי ליה חייבי לאוין ואלו אלמנה לכ"ג הנה למיקרי איסורי לאוין דז"א דכמהפעמים קורא לאיסורי לאוין חייבי לאוין אבל י"ל דכתב היתה אנוסה זו או מפותה מחייבי לאוין אם התרו בו כו' ובמפותה על פרחד ליפא לאוקמיה באלמנה לכהן גדול דהר"מ ז"ל פסק דנערה שנתארסה ונתגרשה קנסא לעצמה כר"ע דמתני' וא"כ באלמנה לכהן גדול במפותה אמאי לוקה הא במפותה מחלה דקנסא לעצמה כו' ואין לומר דאיירי בחללה דכבר פתבנו לשיטת הר"מ אינו לוקה אלא פהו גדול באלמנה משום לא יחלל ולא פהו גדול בגרושה וה"ה חללה וזונה דכבר מחוללת ועומדת וכבר התבאר זאת (בפט"ו מהלכות איסורי ביאה) וגם דין דחלול זרע אינו לוקה כמבואר (בפרק ששה עשר יע"ש היטב ומיהו אי אמרינן דקנס דקטנה אינה יכולה למחול וכמו שנסתפק המושגה למלך בהל' נערה ובתולה ונהבאתיו לעיל אפתי אין פאן קושיא דאימא דאיירי בקטנה דאינה יכולה למחול וש"מ מדברי הר"א בנו של הר"מ ז"ל דאף בקטנה יכולה למחול וה"ה בשוטה וכנראה מדברי רש"י שפכת דלא גרסינן שוטה משמע דאי גרסינן ליה נמי א"ש דמשמע בהדיא דיכולה למחול וה"ה בקטנה דדין אחד להם וכבר התבאר זה לעיל בחדושינו יע"ש: ומ"ש הר"מ אם היתה מחייבי לאוין דמשמע דיש שאינה מחייבי לאוין אפשר דאם נאמר דלפי מה שכתב המ"מ בריש הלכות אישות דקדשה אינה אלא דוקא בבת ישראל וא"כ אפשר דגיוורת נמי ממעטינן מיניה דכל מקום דכתיב בישראל ממעטינן נמי מיניה הורתו שלא בקדושה כו' וא"כ מציינו בקנס נמי כה"ג לכהן פכת אם היתה מחייבי לאוין כו' יע"ש היטב.

ודע דבקנס ליכא למימר הכי הא דכתיב בתורה דמייירי בגיוורת דהא פתיב ונתן לאבי הנערה ובהורתה שלא בקדושה ולדתה בקדושה לאו לאביה כו' והנה נתבאר זאת דקדשה אף באונס הנה קדשה כמו שכתב הר"א בנו של הר"מ ז"ל דאם היתה מחייבי לאוין שפכת דקדשה אף באונס שהוא לוקה יע"ש היטב ועיין בחדושינו לקמן ודיק היטב לע"ד: בדרך לג ע"א גמרא במצות שפמיתה הכתוב מדבר ואם לא יהיה אסון כו' מזה הפסוק מוכח דמיתה פטורה מתשלומין אלא שאין הכרע מכאן אי דוקא במזיד פטור מן התשלומין או אפילו בשוגג פטור ועיין לקמן מ"ש שם מזה: ע"ש אלמלא נגדוהו לחנוניא מישאל נעזריה הנה פלחו לצלמא כו' הא ודאי דצדיקים גמורים פמותם לא עברו על דבר זה דעל שלשה דברים יתרוג ואל יעבור ומיהו מיתת ב"ד אין חייב דאונס רחמנא פטריה וקאמר דאנגדיה לא חייב אדם למסור עצמו על זה הקשו התוספת מר' עקיבא וק"ל: ע"ש ריש לקיש אמר הא מני ר"מ הוא דאמר לוקה ומשלם כו' והא דעולא מוקי למתני' דהכא דממונא משלם כו' ומתני' דהתם בבוגרת כו' ולא מוקי מתני' כר"מ דאמר לוקה ומשלם דרוצה לאוקמיה אליביה דכ"ע וקאמר לר"י וה"ה לעולא וריש לקיש דמוקי כר"מ סבר דמילקא לקי וממונא לא משלם לרבנן כו' יוחנן ובחדא פליג עליה

דאף בלא התרו ביה פינון דאילו אפרי ביה פטור ה"ה בלא אתרו ביה נמי פטור ומוקי מתני' דהכי כר"מ.

ולשיטת הר"מ שפכתתי לעיל קשה דנדאי אמתני' דהכי לא קשיא פלל דע"כ רבי קרא דמשלם קנס דאם לא פן לא משפחת ליה פלל דמשלם קנס דחיוב משום קדשה כו' ואי אמתני' דמכות איפא לאוקמי' פעולא באחותו בוגרת ועוד דמדפריה אי ר"מ קשיא בתו משמע דריש לקיש מוקי מתניתין דהכי כר"מ למה ליה לאוקמיה מתני' כר"מ דהא נדאי אמתני' דהכי לא קשיא פלל לשיטת הר"מ דכל שפא ביאה בזנות לוקה משום קדשה א"כ נדאי לריש לקיש דאיהו סובר דחיובי מלקות שוגגין נמי פטורין מתשלומין נדאי רבי התורה פאן לקנס אף דבעלמא לוקה ולא משלם ואמתני' דמכות הנה ליה לשנוי הא מני ר"מ הוא ואה"נ דיפול הקושיא ג"כ התם אי ר"מ אפילו חייבי מיתות ב"ד נמי והתם לא קחשיב אלא חייבי פרישות אבל מדפריה אי ר"מ אפי' בתו נמי משמע דאמתני' דהכי קאמר הא מני ר"מ היא ועוד דאמאי לא פעולא דהתם ביתומה ומפוקה מלאוקמי כר"מ ודוק לפענ"ד: בדרף לד ע"א ר"ש היא דאמר שחיטה שאינה ראויה לאו שמייה שחיטה היא.

והמקשה דסבר דלאו ר' שמעון הוא צריה לומר דטעמא דשור הנסקל משום דלאו דמרי' קטבח ור"מ ורבנן בהא פליגי אי דבר הגורם לממון כממון דמי או לא ומיהו באמת דמסיק דרבנן דהכי ר"ש הוא ניקח ליה למימר כוליהו חד טעמא דכ"ע דבר הגורם לממון כממון דמי אלא דפטור משום שחיטה שאינה ראויה והא דקאמר ור"מ סבר לה כו' יעקב ה"ה רבנן מציי סברי הכי אלא נקיט מילתא דפסיקא כו': או יאמר דכי פליגי רבנן אנשארא ע"ז ושור הנסקל ומיהו ע"ז נמי לא פינון דמוקי בטבח ע"י אחר ועיין בספר פני יהושע יע"ש וק"ל: ע"ש גמרא ואי בטובח ע"י אחר מאי טעמא דרבנן דפטרי כו' לפי מה שפכתבו התוס' בחולין (פרק ראשון דף י"ד) עלה דהשוחט בשבת ובי"ה ששהקשו דהנה מומר לחלל שבתות ותיקצו יע"ש דמשמע דבפעם אחת חשיב מומר בשוגג וא"כ מאי קושיא אימא דמייירי ששחט במזיד בפרהסיא דהנה מומר לחלל שבתות ושחיטתו פסולה ונהנה שחיטה שאינה ראויה ואפשר דמשום הכי השמיט הטור בי"ד דבפעם אחת חשיב מומר בפרהסיא יע"ש ואפשר דגנב כשהוא טובח לאו בפרהסיא הוא טובח וצ"ע ודוק ובחדושינו במסכת חולין נאריה בזה בעזה"י: ובתוס' בד"ה בשוגג יאכל פירוש בו ביום וכן מוכח בפרק פירה כו' עכ"ל עיין בחדושינו בחולין (דף ט"ו) ואין להקשות תיפוק ליה מדמזיד לא יאכל היינו על פרחה עד למוצאי שבת כמו שהוכיחו התוספת לקמן א"כ על פרחה בשוגג יאכל היינו בו ביום ואי דנאמר במזיד לא יאכל עולמית כפירש"י נמי מוכח דבשוגג יאכל בו ביום דאל"כ היינו ר"י ממש בין שוגג ובין מזיד וי"ל דר"מ סבירא ליה דבשוגג יאכל הוא במוצאי שבת ואחרים מותרין בו ביום ור"י סובר בין הוא ובין אחרים למוצאי שבת ועיין בגיטין ובחדושינו למסכת חולין נאריה בזה בעזה"י יע"ש היטב ודוק: ע"ש גמרא ולמאן דאמר דרבנן מאי טעמייהו דרבנן דפטרי כו' יש להקשות אימא למאן דאית ליה דמעשה שבת מדרבנן סבירא ליה דהוה פרייתא מייירי בטובח ע"י עצמו ורבנן לית להו מת ומשלם כמו שמוקי רבה לקמן ומתני' דהכי כשאר אמוראי וצ"ע: שם ע"ב בשלמא ר"י כו' ועולא מוקי למתני' דהתם ההיא דמכות פהלקתא ויש לראות לר"מ דאית ליה דלוקה ומשלם לא סבר הוה גזירה שנה ואין פאן מקומו להאריה

ודוק: בדרך לה ע"א גמרא והא תנא דבי חזקיה מה מפה כו' לעולא לא ניחא ליה לאוקמיה מתניתין בלא אתרו ביה וא"כ קשיא רישא דאעפ"י שהן בכרת ולא מפליג בדידיה היכא דאתרו ביה י"ל דלוקמיה מתניתין פתנא דבי חזקיה ודוק לפענ"ד: שם ע"ב מתניתין פמאן מוקים ליה אי ר"נ ב"ה קשיא אחותו ואי ר"י קשיא ממזרת ע"כ כר"י ס"ל עכ"ל.

הנה לשיטת רש"י ז"ל דבשוגג אינו פוטר פרת מתשלומין כמ"ש לעיל א"כ מאי קושיא ממתניתין אי ר"נ ב"ה קשיא אחותו וכן הקשה הר"יטב"א ז"ל ובספר פני יהושע ותירוץ דהא דפי' רש"י פן היינו אליבניה דר"י משא"כ הכי קיימינו אליבניה דריש לקיש דאין חילוק בין שוגג למזיד יע"ש ולפ"ז הא דקאמר הניחא אי סבר לה כר"י איהו נמי מתרץ לה כר"י ואמאי לא דאי סבר כר"י בלאו הכי ניחא דמוקי מתני' כר"נ ב"ה ולא קשיא מאחותו דאיכא לאוקמיה בשוגג אלא דאמר שפיר דמצי לאוקמיה מתני' אליבניה דהילכתא.

או יאמר דע"כ מוקי ליה כר"י דאל"כ אלא כר"נ ב"ה דהא ר"נ אפשר דסובר דאין לוקה ומשלם ולא יספור כר"י דהא דאמר דחייבי פרייתות פטורין מתשלומין היינו בלא התרו ביה למלקות אע"פ כן פיון שהזיד בכרת פטור מתשלומין ולא קשיא אלא כר"ל עלפרחך צ"ל פן ומיהו ר"ל מוקי נמי כר"נ ומוקי מתניתין כר"מ דסתם מתניתין ר"מ היא פנ"ל ודוק: ודע הא דכתב בספר פני יהושע דלר"י חייב בחייבי פרייתות שוגגין ולר"ל פטור א"כ מאי פריה בפסחים (דף כ"ט ע"א) האוכל חמץ של הקדש במועד מעל וי"א לא מעל מאן י"א ר"נ ב"ה הוא כו' ופירוש רש"י דפוטר חייבי פרייתות מתשלומין יש טועין ומקשין כו' היינו דהתם ר"י אמר מאן י"א כו' יע"ש: מפירוש מהרש"א ז"ל אי ר' יצחק קשיא ממזרת כו' אין להקשות אימא דרבי קרא נערה הנערה לחייבי לאוין וי"ל דא"כ חייבי מיתות בית דין נמי כמ"ש התוס' לעיל ובזה יתישב נמי לרבנן כו' ומיהו בזה י"ל דרף אחר דא"כ חייבי פרייתות מנלן כו' וכהאי גוונא פתבו התוספת לעיל עכ"ל דברי מהרש"א ז"ל צריכין עיון דנדאי גם לר"י תפול קושיא זאת דאי דרבי קרא ח"פ מנלן ואמאי פתב דוקא לרבנן יש לתרץ פן וכן פתב מהר"ם שיף ז"ל דאין לומר דרבי קרא דא"כ חייבי פרייתות מנלן יע"ש והנה הנה נראה לומר לפי מה שכתב הרב הגאון הגדול מוה' דוב בפתיחה בספר פני יהושע דעל פרחה ר"י לא סבירא ליה דחייבי לאוין תופסין בה קידושין דלא יקח ע"כ לדידיה באנוסת אביו דאי לשומרת יבם ולעבור עליו בשני לאוין הא איהו ס"ל דח"פ אין לוקין כו' וכבר הבאתיו לעיל בחדושינו במסכת יבמות וא"כ א"ש דנדאי לר"י ליכא למימר דח"פ מנלן פיון דאיהו ס"ל כר"ע דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין וח"פ לאוין וח"פ מחד קרא נפקי כו' אלא דכבר פתבתי שם דלר"י פשיטא דלא קשה תיפוק ליה משום דודתו דאי משום דודתו אין לוקה ולאו נוכרי לוקה כמ"ש דנהי דמיעטה התורה דח"פ אין לוקה היינו לאו דכתיב גבי פרת אבל לא לאו אחר אלא דאפילו אם נימא פן פשיטא דיקשה דאימא חד לחייבי עשה וחד לחייבי פרייתות וחייבי לאוין מנלן דמשלם קנס אימא דלוקה ואינו משלם כו': אמנם פן י"ל דכיון דר"י על פרחה סובר כר"ע אם נאמר כמ"ש א"כ אימא דס"ל כו' ישבב אליבניה דר"ע אי טעמיה דנפשי' קאמר דאפילו חייבי עשה אין קידושין תופסין בה וא"כ פיון דאיתרבו חייבי עשה הוא הדין חייבי פרייתות וחד קרא לחייבי לאוין דמשלם ואינו לוקה.

ואין לומר חָדָא לְחַיְיָבֵי עֲשֵׂה דְכַהֲנָה פְּגוּן בְּעוֹלָה לְכַהֵן גְּדוּל דְּוַדַּאי קִידּוּשֵׁין תּוֹפְסִין בָּהּ
י"ל דְּאַחְדָא מִיְלֻתָא לֹא שִׁיבָה לְאוּקְמֵיהּ קָרָא וּמָנָא לָהּ לְהַקְשׁוֹת וּמְהַרְשָׁא ז"ל יִסְבְּר
פְּסַבְּרַת הַמְשַׁנָּה לְמַלְךָ דְּנֻקָא בְּעוֹלָה לְכ"ג וְלֹא חֲלָלָה דְּחַיְיָבֵי עֲשֵׂה כו' וּא"כ ע"כ חָדָא
לְחַיְיָבֵי עֲשֵׂה וְחַיְיָבֵי פְּרִיתוֹת וְחָדָא לְחַיְיָבֵי לְאוּוּן.

ומיהו אָנּוּן פְּסֻקִין פְּרַבְּנֵן דְּחַיְיָבֵי פְּרִיתוֹת לֹא פְּטָרֵי מִמּוֹן. אָמְנָם אִי קִשְׂיָא לִי הָא קִשְׂיָא לִי
דְּאִימָא כּר"ע אֲתֵיָא דְרַבֵּי קָרָא וְלֹא אֲצַטְרִיף אֲלֵא חָדָא לְחַיְיָבֵי לְאוּוּן וְחָדָא לְח"פ וְאִי
דִּיקְשָׁה הַנִּיחָא אִי ר"י אֲלֵיבֵיהּ דְּנִפְשָׁיה אָמַר י"ל דְּאַפְשָׁר דְּלִרִישׁ לְקִישׁ פְּשִׁיטָא לִיהּ דַּר'
יִשְׁבַּב טַעְמֵיהּ דְּנִפְשָׁיה קְאָמַר אֲלֵא דְקִשְׂיָא א"כ חַיְיָבֵי מִיתוֹת ב"ד נְמִי כּמ"ש מְהַרְשָׁא
ז"ל יע"ש הֵיטֵב וּמ"ש שָׁם בְּפִתְיָה דַּר"י ע"כ כּר"ע כו' וְתִי' פֶּן לְשִׁיטַת הַר"מ ז"ל כְּמוֹ
שְׁיִתְבָּאָר בְּסוּמָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְשִׁיטַת הַר"מ אִין זֶה הוֹכְחָה דְאַפְּלוֹ אִם נִימָא דְאִין לֹקִין
עַל חַיְיָבֵי פְּרִיתוֹת אֲפִילוֹ בְּלֹאנִי נּוֹכְרָאֵי לֹא קִשְׂיָא וְתִיפּוֹק לִיהּ מְשׁוּם דּוֹדְתוֹ שְׁכַתְּבָא בְּסַפֵּר
הַמְצוֹת בְּשׁוֹרֵשׁ הַתְּשִׁיעִי דְאַפִּילוֹ הֵיךָ אָמְרָה תּוֹרָה לֹא יֵאָכֵל שְׂרִיץ הָאָרֶץ אֶלְף פְּעֻמִּים
אִפ"ה הֵיךָ לֹקְהָ אַחַת וְהִיכָא דְאָמַר בְּגִמְרָא לְעַבְרָא עָלֵיו בְּשִׁנֵּי לְאוּוּן הֵינּוּ לְעוֹנֵשׁ יִתִּירָא
אִם לֹא שְׁאָמַר בְּפִירוּשׁ דְּלָמִי תִּרְתִּי כו' וְהָאֲרִיף בְּזֶה יע"ש וּא"כ אִין רְאָיָה דְכָאֵן נְמִי אָמַר
לְעַבְרָא עָלֵיו בְּשִׁנֵּי לְאוּוּן הֵינּוּ לְעוֹנֵשׁ יִתִּירָא וְאִף דְּוַדַּאי הֵיךָ לֹקְהָ שְׁתִּימָם גַּם לְשִׁיטַת
הַר"מ פִּינּוֹן דְּשִׁנֵּי שְׁמוֹת הֵן מ"מ אִין קִנְשָׁא לַר"י דְּסוּבְּרָא דְאִין מְמַזְרֵא אֲלֵא מַח"פ כו' ע"כ
דְּלְעַבְרָא עָלֵיו בְּשִׁנֵּי לְאוּוּן לְעוֹנֵשׁ יִתִּירָא וְדוֹק לְפַעֲנָא ד': וּבְתוֹס' בַּד"ה מְתַנִּיתִין כְּמֵאֵן
מוֹקִים לִיהּ תִּימָא דְתִיִּקְשִׁי לְרַב פְּפָא גּוּפָא כו' עכ"ל וְהֵיךָ לְפִי מַה שְׁכַתְּבָא הַר"מ דְּכָל חַיְיָבֵי
לְאוּוּן אִינּוּן לֹקִין עַד שְׁיִקְדָּשׁ וְיִבְעַל וְהַקְשׁוֹ עָלֵיו מְהַדְּדֵהִי אִי ר"י קִשְׂיָא מְמַזְרֵת כו' וְכַתְּבָא
בְּסַפֵּר פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ דְּמִקְשָׁה הֵכִי לְאַבְיֵי דְאִיהוּ סְבִירָא לִיהּ דְּכָל חַיְיָבֵי לְאוּוּן לֹקִין בְּלֹא
קִידּוּשֵׁין וְהַר"מ ז"ל פְּסֻקָא פְּרָבָא יע"ש הֵיטֵב א"ש דְּמִקְשָׁה דְּנֻקָא לְאַבְיֵי דְלְרַב פְּפָא מְצִינוּ
לְמִימַר דְאִיהוּ סוּבְּרָא דְכָל חַיְיָבֵי לְאוּוּן אִין לֹקִין עַד שְׁיִקְדָּשׁ וְיִבְעַל וּמוֹקִי מְתַנִּיתִין
דְּהֵכִי כּר' יִצְחָק וְלֹא תִיִּקְשִׁי לִיהּ אִי ר"י קִשְׂיָא מְמַזְרֵת כו' וְדוֹקָא לְאַבְיֵי וְדוֹק: בְּדָף לו
ע"א בְּתוֹס' בַּד"ה וְלִיְתַנִּי קְטַנָּה קִשְׂיָא מְשַׁמַּע דְּאִי הֵיךָ תְּנִי קְטַנָּה הֵי אֲתִי שְׁפִיר וְקִשְׂיָא
דְּלָמָה לִי אֵיִלּוֹנִית כו' עכ"ל מְדַבְּרֵי מְהַרְשָׁא שִׁיף ז"ל יִרְאָה דְּהֵכִי קִשְׂיָא לְהוּ דְּאִי נְמִי הֵיךָ
קְטַנָּה קְטַנָּה לֹא הֵי אֲתִי שְׁפִיר א"כ הַשְׁתָּא נְמִי תִקְשָׁה ל"ל אֵיִלּוֹנִית וְאִין אֲנִי מִבֵּין דְּבָרֵי
דְּוַדַּאי אִי הֵי קְטַנָּה שְׁפִיר קִשְׂיָא ל"ל אֵיִלּוֹנִית מְשִׁא"כ אִי תְּנִי מְמַאֲנַת וְדַאי דְצַרִּיף
נְמִי לְמִתְנִי אֵיִלּוֹנִית דַּא"כ הֵיךָ מְקוּם לְטַעוֹת וְלוֹמַר מְמַאֲנַת הֵינּוּ נַעֲרָה הָא נַעֲרָה
בְּעַלְמָא אִית לִיהּ וְלָכֵף אֲצַטְרִיף אֵיִלּוֹנִית מְשִׁא"כ אִי הֵיךָ תְּנִי קְטַנָּה שְׁפִיר קִשְׂיָא וּמִיָּהוּ
דְּהֵיךָ קִשְׂיָא ל"ל מְמַאֲנַת לִיְתַנִּי אֵיִלּוֹנִית לְחוּד אֲלֵא כְּדַבְּרֵי דְכּוֹנְנַתְּם נְמִי דְתִקְשׁוֹ לִיהּ הֵכָא
דְּלִיְתַנִּי אֵיִלּוֹנִית וּמ"מ אִין דְּבָרֵי מְדוּקְדָּקִים בְּמַה שְׁכַתְּבָא דְּלִיְתַנִּי מְמַאֲנַת וְעֵינּוּ בְּסַפֵּר פְּנִי
יְהוֹשֻׁעַ וְדוֹק: ע"ש גְּמָרָא הַמְמַאֲנַת עֵינּוּ בְּמִשְׁנָה לְמַלְךָ (בַּהֲל' אִישׁוֹת בְּפִרְקָא י"א) שְׁהִבִּיא
בְּשֵׁם בְּעַל הַמְּאוּר שְׁפִירֵשׁ לְהִקְפֵּף הָא ר"ג וְהָא ר"י יע"ש הֵיטֵב שְׁהָאֲרִיף בְּזֶה: שָׁם ע"ב
גְּמָרָא מְשׁוּם שְׁמַעִיד בָּהּ לֹא יִשְׁאָנָה כו' עֵינּוּ בְּמְהַרְשָׁא שִׁיף ז"ל וְדַבְּרֵי נְכוּנִים וְדַבְּרֵי
מְהַרְשָׁא בְּכָאֵן אִינָם בְּרוּרִין לִי בּמ"ש דְּכִינּוֹן דְּאַפּוֹדָה קָאֵי לְשִׁיטַת הַתּוֹס' וְדַאי יֵאָמַר
דְּאַפִּילוֹ לֹא אֲפּוֹדָה קָאֵי וְצ"ע וְדוֹק: בְּדָף לז ע"א צְרִיכָא כו' יֵאָמַר בְּזֶה דְצַרִּיכָא לְלַמּוּד
מְלָקוֹת וְכַדִּי רִשְׁעָתוֹ כו' אֲבָל עַל הַקָּרָא גּוּפָא וְדַאי דְלֹא קִשְׂיָא לְשִׁיטַת הַתּוֹסְפֵת שָׁם דְקָרָא
אֲצַטְרִיף נְמִי לְמִיתָה וּמְלָקוֹת יע"ש וְעֵינּוּ בְּסַפֵּר פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ וְלִהְיֵפֵף קִשְׂיָא דְלִישְׁתַּנּוּק

ממיתה וממון ותיפק ליה מאידך קרא דכדי רשעתו צ"ל כמ"ש מהר"ם שיף ז"ל דנימא דחדא בגופא אפשר דעבדינו ליה ואפשר במה הצד הנה אתיא ממיתה ומלקות ומלקות וממון וצ"ע ודע בהא דאמרי וצריכא היינו למ"ד דס"ל דממון ומלקות ממונא משלם מילקא לא לקי אבל לאידך דס"ל מילקא לקי וממונא לא משלם ונפקא ליה מדסמיה ארבעים יפנו וילפינו מיניה לשאר מקומות א"כ אצטריה פדי רשעתו דאל"כ לא הנה יודעין אינה מהו ומיהו במיתה וממון לא תיקשי דפשיטא דמיתה חמורה וכי איתגורי איתגר וכן פתב הריטב"א דמיתה וממון לא אצטריה.

והריטב"א ז"ל דכתב דאין להקשות דאי מלא יהיה אסון אצטריה דאי מפדי רשעתו לא ידעינו הי מינייהו דא"כ פדי רשעתו למה לי לא ידענא דא"כ אידך צריכותא למה לי דנדאי אף דמיתה וממון נפקא ממלקות וממון מ"מ אצטריה פדי רשעתו דלא ידענו הי מינייהו דע"כ הו צריכותא אליביה דמאן דאית ליה ממונא משלם מילקא לא לקי דאל"כ אצטריה פדי רשעתו דסמיה ליה ארבעים יפנו אלא למ"ד דממונא משלם ולא לקי כמ"ש לעיל וא"כ נדאי אצטריה ולא יהיה אסון דאי מהתם ה"א פמו חובל בתבירו דממונא משלם מילקא לא לקי אלא כמ"ש בתירוץ שני דפשיטא דמיתה חמורה וכי איתגורי איתגר דבממון ומלקות אפשר דממון חמור או מלקות חמור או אף דמלקות חמור מ"מ חס רחמנא אממונא של נחבל ודוק: בדרך לח ע"א משנה נערה שנתארסה ונתגרשה אין לה קנס ר"ע אומר יש לה קנס וקנסא לעצמה עכ"ל המשנה הנה תנא דמתני' גמי סובר גזירה שנה דאשר לא אורסה ומחולק עם הת"ק כמ"ש בספר פני יהושע וכן פתב מהר"ם שיף ז"ל דעיקר קושית הגמרא לקמן ור"ע היינו ר"ע דמתני' וכן הוא המשך הגמרא אלא מעתה ומשני כו' ועיין בספר פני יהושע.

ויש לעיין בהא דאמר דאשר לא אורסה תרי זימני דלית לה פלל דאי מחז ה"א דלעצמה כמ"ש בספר פני יהושע ע"ש א"כ בתולה ולא בעולה מנא ליה דנדאי לא מיותר אלא חדא דכתיב גבי מפתהוהאי דכתיב גבי אונס אצטריה לג"ש באמת דבתולה לג"ש אליביה דר' יוסי הגלילי כמ"ש לעיל בריש פרקין דהו גזירה שנה אליביה דר"י הגלילי הוא וא"כ מנא ליה למעט לגמרי אימא דלדידה ועוד בוגרת נמי מנא ליה למעט לגמרי אימא דלדידה דלמ"ד קטנה אין לה קנס ואימעט מנערה וא"כ אצטריה נערה ואימא דבין קטנה ובין בוגרת לדידה ומזה נראה דמקשה אלא מעתה נערה ולא בוגרת כו' דלעצמה דמתני' אליביה דר"ע דמתני' הוא לשיטת הירושלמי ושיטת הבבלי כר"ע דברייתא וא"כ מסתמא פולה פחד תנא ונערה אין קטנה לא ור"ע דברייתא או ר"ע דמתני' נמי הכי ס"ל ואפילו אי לא ס"ל פנ מ"מ תיקשי ליה בתולה ולא בעולה כו' פנ"ל ומיהו י"ל כמ"ש הריטב"א בריש פרקין דלמה לי בתולה במפתה לגופא פינו דאית ג"ש דבתולה כו' ותירץ הר"מ ז"ל דאורחיה דקרא כו' עכ"ל וצריה להוסיף על דבריו דנדאי נתקבלה ג"ש ואפילו לא מופנה פלל נמי למידין פינו דליכא פירכא כמ"ש רש"י ז"ל ויתבאר לקמן בסמוך בעזה"י וא"כ אפשר דאצטריה בתולה דאפילו לעצמה לא ואין להקשות הו במפתה מחלה ופשיטא דלעצמה לא מ"מ אם אינו ענין למפתה תנהו ענין לאונס.

או יאמר דאצטריה לקטנה דלאו בנות מחילה נינהו וכמו שפתבתי לעיל בההיא דפרש"י שוטה לא גרסינו ליה יע"ש היטב. ומ"ש לעיל דנערה אצטריה למעוטי קטנה ז"א דלר"מ

מולו תהיה לאשה נפקא במהנה עצמה הכתוב מדבר יע"ש (בדף מ' ע"ב) דנער חסר פתיב נדאי משמע בין גדולה ובין קטנה אלא מולו תהיה לאשה.

והא דמקשה בתולה ולא בעולה ה"נ דלעצמה במקוטה ע"כ לגמרי ממעט ליה דכיון דלעצמה מקלה אלא מאונס קשיא ליה אלא לגמרי ר"ל בתולה דכתיב באונס לגמרי ממעט או במקוטה בקטנה כמ"ש לעיל גם מ"ש בספר פני יהושע לר"ע דלא דרש ה' דהבתולה וה' דהנערה ואיתר ליה בתולה דאונס ומפסה חד לחיבי לאוין וחד לחיבי פרייתות וכו' יש ליישב קושית הריטב"א אלא שקושית הריטב"א אפשר בהא דמקשה לעיל לר"ע בריש פירקין דליכא אלא ד' קראי ונאנן שיתא בעינן היינו לר"ע דמתני' אבל קבר פתתי דלר"י הגלילי יקשה מנא ליה דלגמרי ממעט.

והדר ממ"ש למעלה דלר"ע לא אצטרף כלל שום לימוד אחיבי לאוין ואחיבי פרייתות ועיין בחדושינו שם. מ"ש שם בעזה"י: שם ע"ב ור"י הגלילי האי סברא מנא ליה במהר"ם שיף ז"ל הקשה דאימא אף דלית ליה הפנאה יליף ג"ש ותירץ דלר"ע דברייתא קמסיק עכ"ל פי' דבריו לשיטת התוס' דנדאי בלא שום הפנאה לא היינו למידין ג"ש כלל דאיכא למיפד מה לאונס שפן נותן את הצער ושונה בעציצו כמה שכתב מהרש"א ז"ל יע"ש אלא מדשינה למיכתב אשר לא אורסה בשינוי לשון פיון דפשיטיה דקרא למעט ארוסה דלא נימא דמיקטל ומשלם ע"כ לג"ש א"ש משא"כ לר"י הגלילי דאי ס"ל א"כ מנא ליה למידק דנערה שנתארסה ונתגרשה אין לה קנס פיון דע"כ פשיטיה דקרא אשר לא ארוסה דאי אשר לא אורסה א"כ ג"ש מנא ליה משא"כ לר"ע דמתני' ע"כ אף דלא איתר פלל ילפינו ג"ש דלר"ע נמי אצטרף פפשיטי' דנתארסה ונתגרשה לעצמה ע"כ דלא שייך הו' פירכא דמה לאונס כו' כמה שכתב מהרש"א לא הנה קשיא ליה ולא מידי כו' פנ"ל פוונתו בזה.

אמנם נראה לי דמתני' נמי במאי פליגי אם לא כמ"ש לעיל דלר"י הגלילי פיון דאיתר ליה לגמרי ממעט להו וכמ"ש בספר פני יהושע נמי א"ש נמצינו למידין מפאן לר"ט דברייתא לכו' שינה הפתוב אשר לא אורסה למילף ג"ש אבל לשיטת רש"י ז"ל שכתב דאי נמי לאו מופנה ע"כ כמ"ש דא"כ במאי פליגי ודוק: בדף לט ע"א גמרא לרבא מיבעיא ליה כו' הנה יש מתרצים על מה שפסק הרא"ש דתלתא קרא פתיבי פריש לקיש חד לחיבי לאוין וחד לחיבי פרייתות והא בגמרא מסיק לעיל בריש פירקין דשיתא קראי פתיבי כו' משמע דכתיב באונס וחד במקוטה דריש ליה לח"פ ולחיבי לאוין ואיך הוציא הרא"ש ז"ל תרתי מחד כו' ושוב מצאתי בספר זרע ברוך להרב הגדול מוה' מנחם מן ז"ל ששמע קושית זו מהרב הגדול מוה' אברהם ברודא ז"ל ותי' דרבא בעי דיש בגר בקבר כו' א"כ על פירוש פליגי אאב"י והילכתא פוונת' דאב"י ביע"ל קג"מ לבד עכ"ל ואני שמעתי ולא אבין דהא הרא"ש פסק בהדיא בהו' בעיא פאב"י דבא עליה ומתה פטור וזה לשונו ואף דמיבעיא ליה לרבא מ"מ לא שבקינן פשיטותא דאב"י משום בעיא דרבא יע"ש.

נדע מה שכתב פן אף דללישנא קמא פשיטא ליה לרבא איפכא דחיבי במתה מדבעי דיש בגר בקבר וכן כתב רש"י ז"ל להדיא ואפשר מאחר שמר בר רב אשי בעי לה דבעיא

דְּרָבָא בְּחַיִּיב לְאַחַר מֵיתָה וְהַתְּלֻמוּדָא מְסִיק מִקְּלֵתָא דְּפִשְׁטָא לִיה לְאַבְנֵי מִיבְעֵיָא לִיה לְרַבָּא מִשְׁמַע כְּמַר בַּר רַב אֲשִׁי.

וּבְעֵיקָר הַקְּוִשְׁיָא אֲפֹשֶׁר דְּוֹדָא מִבְּתוּלָה יִתִּירָא דְּכְתִיב גְּבִי מְפֹתָה נְמִי אֲפֹשֶׁר לְדָרוּשׁ מִיְגִיָּה חִיָּה וְלֹא מֵתָה דְּכָל חַד לְפִי עֲנִינוּ דְּהָרִי בְּסִקִּילָה כְּתִיב הַנְּעֲרָה שְׁהִיְתָה כְּבָר וְעֵינָן בְּתוֹסְפֹת מ"ש או אֲפֹשֶׁר דְּהָרָא"ש נְקִיט רִישָׁא דְּמִקְלֵתָא וְסָמִיךְ אָהָא דְּמְסִיק שְׁיִתָּא קִרְאִי כְּתִיבִי: בְּמִשְׁנֵה הָאוּנְס נֹתֵן מִיָּד וְהַמְּפֹתָה לְכַשְׁיוּצִיא כו' עכ"ל הָא דְּהָדָר נְקִיט מַה בֵּין כו' עֵינָן בְּסִפֵּר פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ וְאוֹמְרוּ הָאוּנְס שׁוֹתָה בְּעֲצִיצוֹ וְהַמְּפֹתָה אִם רָצָה לְהוּצִיא מוּצִיא הִיָּנוּ נְמִי שְׁלֹא יִכְנֹס וְעֵינָן בְּמַהֲרָ"ם שִׁיר ז"ל, וְהִנֵּה אוֹמְרוּ הִיְתָה שְׁאִינָה רְאוּנִי לְבֹא בְּקֵהֶל אוֹ שְׁנַמְצָא בְּה דְּבַר עֲרוּנָה אִינָה רְשָׁאִי לְקִיָּמָה מְשׁוּם נְמַצָּא בְּה דְּבַר עֲרוּנָה וְהִיָּנוּ שְׁזִינְתָה תַּחְתִּיו וְכֹן כְּתִב הַר"מ ז"ל (בַּהֲלִי נְעֲרָה וּבְתוּלָה פָּרַק א') נְמַצָּא בְּה דְּבַר עֲרוּנָה תַּחְתִּיו וְכַתֵּב הַפְּסָף מְשֻׁנָּה דְּקִדְקֵר רַבִּינוּ לְכַתּוּב תַּחְתִּיו דָּאִם קוֹדֵם לְכֹן אִינָה נְאַסְרַת עֲלֵיו וְכַבֵּר הִיָּה אֲפֹשֶׁר לֹא מְרַשְׁמֵר בְּה דְּבַר עֲרוּנָה קוֹדֵם לְכֹן פְּגוֹן שְׁזִינְתָה בְּאִירוּסִין תַּחַת אָרוּס רֵאשׁוֹן עִם זֶה שְׁלֹא כְּדִרְכָּה דְּוֹדָא לְעֵנָן קִנְס הָוָה בְּתוּלָה דְּבָאוּ עֲלֵיהָ עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם וְעֵדִינָן בְּתוּלָה פְּנֹלָן מְשַׁלְמִין קִנְס וְכַבֵּר הַתְּבָאָר זֶה לְעֵיל בְּחִדּוּשֵׁינוּ דְּג' וְנִטְמָאָה כְּתִיבִי חַד לְבַעַל וְלְבֹעֵל וְלְתֵרוּמָה דְּוֹדָא אֲסוּרָה עֲלֵיו אֲלֵא דְּרַבּוּתָא כְּתִב דְּאִפִּילוּ זִינְתָה תַּחְתִּיו דְּהִיְתָה בְּתַחֲלַת גִּישׁוּאִין רְאוּנָה לֹא אִפ"ה אִינָה רְשָׁאִי לְקִיָּמָה דְּכִינָן דְּכְתִיב וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה מִדְּעַתָּה וְכִינָן דְּאִי אֲמָרָה לֹא בְּעִינָא לִיה מִי אִיתָא לְעֲשֵׂה כָּל וְכִמוּ שְׁיִתְבָּאָר לְקַמָּן וְכִמוּ"ש הַתּוֹסְפֹת וְלִכְפֵּי קְאָמֵר דְּאִינָה רְשָׁאִי לְקִיָּמָה וְכֹן הַר"מ ז"ל לְרַבּוּתָא נְקִיט וְלְקַמָּן יְבֹאָר עוֹד מְזָה בְּעִזָּה"י: שֵׁם ע"ב גַּמ' אִין לִי אֲלֵא הִיא אֲבִיָּה מְנָא לִי בְּאִנְס הִיָּנוּ דְּאִיָּה מְצִי מְעַפְבָּא בְּבִגְרָה דְּאֲבִיָּה מְצִי מְעַכְב וְהִיָּנוּ דְּאִין עֲלֵיו אִיסוּר עֲשֵׂה עֵינָן בְּרִיטְבָ"א וְק"ל: בְּדָר מִבְּתוֹסְפֹת בַּד"ה גִּיתִי עֲשֵׂה וְנִדְחָה ל"ק לֹא אֲשָׁאִינָה רְאוּנָה לְבֹא בְּקֵהֶל פְּרִיָּךְ הָאִיכָא עֲשֵׂה וְל"ת כו' וְא"ת אֲמַאי פְּרִיָּךְ וְהָא מִיעַט קְרָא כו' עכ"ל הַרְצוֹן בְּזֶה דְּאִי גִימָא אֲשָׁאִינָה רְאוּנָה לְבֹא בְּקֵהֶל פְּרִיָּךְ א"ש דְּלֹא מִיעַט קְרָא כִּינָן דְּבִשְׁעַת גִּישׁוּאִין הִיְתָה רְאוּנִי לֹא לֹא מְמַעַט מְקַרָּא דִּילּוּ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה כְּמָה שְׁכַתֵּב הַרִיטְבָ"א ז"ל אֲבָל דָּא"כ לֹא פְּרִיָּךְ כְּלוּם דְּהָוָה עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֵׂה וְע"כ אֲנַמְצָא בְּה דְּבַר עֲרוּנָה וְהוֹקִשׁוּ לְהֵם שְׁפִיר דְּהָא מִיעַט קְרָא.

וּבְזֶה יִתְיַשֵּׁב נְמִי אִימָא דְּאֲנַמְצָא בְּה דְּבַר עֲרוּנָה פְּרִיָּךְ דְּלִיכָא כִּי אִם עֲשֵׂה דְּמִיָּרִי שְׁזִינְתָה עִם זֶה בְּעוֹדָה תַּחַת אָרוּס הַרְאִשׁוֹן שְׁלֹא כְּדִרְכָּה דִּישׁ לְהָ קִנְס כְּמ"ש לְעֵיל וְלִיכָא כִּי אִם עֲשֵׂה דְּוִנְטְמָאָה כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹסְפֹת בִּיבְמוֹת (דָּרָג' ע"ב) דְּלֹא יוֹכֵל בְּעֲלָה הַרְאִשׁוֹן הִיָּנוּ בְּעַל אֲבָל בּוֹעֵל עֲשֵׂה הוּא דְּאִיכָא וְעֲשֵׂה כְּזֶה דְּחִי אוֹתוֹ עֲשֵׂה דְּקוּם וְעֲשֵׂה כְּמ"ש בְּסִפֵּר פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כְּאֵן דְּעֲשֵׂה הִבָּא מְכָלֵל לֹא וְדָאִי דְּעֲשֵׂה גְּמוּרָה דְּקוּם וְעֲשֵׂה יְכוּל לְדַחֹת אוֹתוֹ וְהִבְאִתּוֹ לְעֵיל א"כ פְּרִיָּךְ שְׁפִיר לִיְתִי וְיִדְחָה כו' אֲלֵא דְּאִי הִכִּי הָוָה לֹא מְקַשָּׁה מִיָּדִי כִּינָן דְּבְתַחֲלַת גִּישׁוּאִין לֹא הִיְתָה רְאוּנִי לֹא וְדָאִי דְּנִתְמַעַט מְקַרָּא דִּילּוּ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה אֲלֵא ע"כ דְּפְרִיָּךְ אֲנַמְצָא בְּה דְּבַר עֲרוּנָה וְכִגוֹן שְׁזִינְתָה תַּחְתִּיו כו' וְאִף דְּלִישְׁנָא דְּתַלְמוּדָא דְּאִמְרַת גִּיתִי עֲשֵׂה וְיִדְחָה לֹא תַעֲשֵׂה מִשְׁמַע ל"ת מְמַשׁ אֲפֹשֶׁר דְּלֹא הִבָּא מְכָלֵל עֲשֵׂה נְמִי קְרִי לִיה ל"ת וּמִיָּהוּ אֲמַתְנִי וְדָאִי דְּהָא דְּנִתְנָן טַעַם שְׁנַאָמֵר וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה וְדָאִי דְּלֹא קְשִׁיָּא דְּאִיכָא לְמִימַר דְּקָאִי אֲסוּטָה וְלְבֹעֵל וְהַרִיטְבָ"א ז"ל כְּתִב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְיִשׁ מְפָרְשִׁים דְּאֲנַמְצָא בְּה דְּבַר עֲרוּנָה פְּרִיָּךְ דְּלֹא מִיעַט מְקַרָּא דִּילּוּ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה אֲשֵׁה הַרְאוּנִי לֹא וְנִקָּא אֲלֵא בְּתַחֲלַת

נשואין ואינו יודע היאך יאמר זאת דאי לסוטה ולבעל הדרא קושין לדוכתיה דהנה עשה ולא תעשה כמ"ש התוספת ואם נאמר לכו על דליפא פי אם עשה ועשה פנה יכול לדחות אותו עשה דקום ועשה זה מיקרי אינה ראוי לו בתחלת נשואין וממועט מקרא דולו תהיה לאשה כמ"ש בסמוך והנה היה נראה לומר לפי סברת פני יהושע דכיון דלאו הפא מפלל עשה לא עדיף מלאו גמור א"כ הוא הדין בלאו ועשה פנה נמי מצי לדחות אותו עשה דקום ועשה אם נאמר פמו שכתבו התוספת בנזיר דעשה יכול לדחות שני לאונן אלא דזה נדאי ליתא דאל"כ תקשה הך סוגיא דיבמות (דף כ') דקאמר בשלמא מן הנשואין דלא אתי עשה ודחי ל"ת כו' דמן התורה אינה ראויה ליבום ואמאי לדחי אלא דע"כ דשאני הכי דעשה ול"ת פזו נדאי דלא דחי א"כ תקשה זאת.

אמנם בהא דאמר במתני' שנא' ולו תהיה לאשה אפשר דאצטרף נמי האי טעמא אנמצא בה דבר ערוה דנהי דאית ביה עשה ולא תעשה ובלא"ה לא מצי דחי מ"מ נ"מ במה שאמר ולו תהיה לאשה דאי משום דאין דחי א"כ הל"ת כמאן דלית' דמי דעשה יכול לדחות אותו אם נאמר פסברת הר"ר יוסף מירושלים שהביאו התוס' בקדושין (דף ל"ב ע"א) גבי מצנת עשה שהזמן גרמא שכתב דלאו ועשה דחי עשה הלאו ועיין בפסחים בפירק אלו עוברין גבי יש חורש תלם אחד ובחולין (דף ק"מ ע"א) גבי שלח תשלח לדבר מצוה ובמשנה למלך הלכות שופר יע"ש היטב וא"כ נדאי דאי מטעם שאין יכול לדחות אם עבר ונשא נדאי דלא לקי משא"כ לטעמא שצאמר ולו תהיה לאשה הלאו לו לקי עליה שפיר ואפשר להעמיס פ"ה זה בגמרא דקש"א ליה למה לי טעמא דלו תהיה לאשה תפוק ליה דבלאו הכי לא דחי עשה ולא תעשה אלא ע"כ מהאי טעמא דלא לקי עליה נדאי דלו תהיה לאשה מיותר הוא דלא נימא דדחי עשה ול"ת היינו אשה שאינה ראויה לבוא בקהל אלא דפריה אנמצא בה דבר ערוה ע"כ דלו תהיה לאשה משמע מדעתה א"כ אי אמרה לא בעינא ליה כו' ושפיר לקי עליה ופריה כל זמן דלא אמרה לדחי כו' ולא לקי עליה ומשני כו' כמ"ש התוספת ודוק היטב: בא"ד וא"ת כו' בספר פני יהושע פתב דמכאן מוכח דעשה פנה כו' והבאתיו לעיל בסמוך עיקר ראיתו דתירצו התוספת אחיבי פרייתות ולא נקטו נמי בדברייהם חייבי עשה ג"כ אלא שמע מיניה כו' ואין זה הוכחה גדולה דאפשר דהתוספת נדא מיניה נקטי כו' ודו"ק ונעל"ד: בדרך מא ע"א האומר פתייתי בתו של פלוני הרי זה משלם בנשות ופגם על פי עצמו.

וכתב הרע"ב בפ"ה המשניות דמהו דתימא דלא מהימן להחזיק הלעז קמ"ל דניחא ליה פדי להשתפר בממון והתי"ט תמה עליו דהניחא שהוא לעצמה אבל אם הוא לאביה מנא ליה ופי' דקמ"ל דלא כן וחיוב לשלם ומ"ש היכא שהוא לעצמה היינו בקטנה דלאו בנות מחילה דאל"כ הא מחלה או יאמר בבוגרת לדעת מי שסובר דכיון דבשעת בעילה לא היתה שלה שוב אינה יכולה למחול וא"כ קשה שפיר היכא שהוא לעצמה כשבגרה אח"כ וכבר הובא מחלוקת זה בספר פני יהושע ה"ר"ן והרא"ה והבאתיו לעיל וכמ"ש מהר"ם מלובלין בתוספת בד"ה ועל אשת אחיו יע"ש.

ויש לראות הא דאמר מהו דתימא אונס שאין הלעז גדול כל כך אבל מפתה כו' אמאי לא קאמר דאי הנה תני אונס ה"א לכך משלם דניחא ליה להשתפר משא"כ במפתה דנדאי לאביה דאי לעצמה הא מחלה לדעת מי שסובר דאף אם היתה בשעה בעילה אינה יכולה

למחול ומ"מ אח"כ יכולה למחול וגם בקטנה אפשר דסתם מתני' ר"מ הוא דלא מיחייב קנס בקטנה וא"כ מתני' דקתני הרי זה משלם בנשת ופגם ואינו משלם קנס ע"פ עצמו כו' משמע דבחדא גוונא מיירי ומכ"ש דתיקשי למאן דאמר דקטנה יכולה למחול וע"כ לאביה"א דלא מהימן להחזיק הלעז אפ"ה קמ"ל דמהימן כו' ודוק לענ"ד: והנה בנה הנה אפשר לפרש הא דפירש רש"י בריש פירקין אהא דמקשה ואמאי איקרי פאן ולו תהיה לאשה אשה הראוי' לו אמתני' מקשה וכבר פתבנו לעיל בנה והנה הנה אפשר לומר דנדאי אי מתני' ר"י הוא והא דקתני במתני' אלו נערות שיש להן קנס קטנה נמי במשמע כמ"ש התוס' שם אהא דדייק נערה אין קטנה לא כו' וכתבו דמסיפא דייק א"כ איכא למימר הא דקתני נערה אף קטנה משמע והמקשן אפשר דלא ידע מגזירה שנה דאונס ממפתה מהדדי ומתני' איכא לאוקמיה במפתה דלא פתיב ביה ולו תהיה לאשה אלא באונס ולא הנה ידע מגזירה שנה והא דקאמר הגיורת והשבועה והשפחה נמי איירי במפנותה ואי דתיקשי דאי לעצמה הא מחלה די"ל דמיירי בקטנה דלאו בנות מחילה נינהו משא"כ השתא דמתני' ר"מ הוא דדייק מסיפא ונדוקא נערה ולא קטנה והא דתני במתני' הגיורת ע"כ באונס ומסתמא מיירי מתני' בחד גוונא דבאונס ושפיר הוקשה לו ואמאי איקרי פאן ולו תהיה לאשה אשה הראוי' לו אלא דרש"י לשיטתו שכתב בהא דעולא פאן באחותו נערה שוטה לא גרסינן ליה וכתבתי שם דמשמע דאי גרסינן נמי א"ש והא לאו בנות מחילה אלא דס"ל דמצי מחלה וה"ה קטנה דדין אחד להם כמו שהתבאר בר"מ כו' נערה ובתולה יע"ש במשנה למלך ושפיר פתב דאמתני' קא קשיא ליה בלאו הך דהכי דאי נמי דמתני' ר"י הוא וקטנה כו' אעפ"כ מצי מחלה אלא דכבר פתבתי לעיל דנדאי המקשן ידע מהך ג"ש דאל"כ לא הנה פריך וריש לקיש כו' מ"ט לא אמר פרב פפא כו' דאימא דאצטריף לאונס נחדא למפתה אלא דלא אצטריף במפתה דמהיכי תיתי דהא לא פתיב ולו תהיה לאשה ומיהו מאונס נדאי דלא מקשה כו' אמאי לא קאמר כו' ודוק לענ"ד: ע"ש בגמרא וליתני אנסתי דהנה רבותא טפי כו' אבל הריטב"א ז"ל פתב דליתני נמי אנסתי ופתיתי מאי שנא דנקיט פתיתי לחוד ולא ניתא ליה כפירוש התוספת כמ"ש לעיל דרבותא אשמעינן במפתה אף דלאביה אפ"ה כו' ולכך פירוש דקושית הגמרא דליתני תרנייהו אבל התוספת ז"ל אפשר דסבירא להו דבמפנותה נמי פינן דבשעת בעילה לא הי' שלה תו לא יכולה למחול כמ"ש מהר"מ מלובלין והבאתיו לעיל א"כ אפתי השתא דקתני האומר פתיתי לא ידעינן אי מיירי לאביה אימא לעצמה ופריף שפיר דהנה למיתני רבותא טפי אנסתי כו' ועיין בספר פני יהושע מ"ש מזה ודוק: שם ע"ב ת"ש המית שורי את פלוני או שורו של פלוני כו' לפלוג וליתני בדידיה כו' עיין במהרש"א ב"ק מ"ש שם מזה ובחדושינו למסכת בבא קמא נאריף בנה בעזה"י: סליק פרק שלישי אלו נערות פרק רביעי נערה שנתפתה נערה שנתפתה בנשתה ופגמה כו' לאביה והצער בתפוסה כו' עכ"ל מדנקיט במתני' הרי הו דייקו התוספת דקאי נמי אבנשת ופגם כן פתב הר"ן ועיין בפרק אלו נערות ג"כ מזה.

וילדעת הסוברים דכיון דבשעת ביאה לא הנה שלה שוב אינה יכולה למחול א"ש טפי דקאי הרי הו לעצמה אפוליהו כו' ודוק לענ"ד: בדרף מב ע"א גמרא לאביה נמי פשיטא מדקא יהיב מפתה עיין בתי"ט דלא תקשה דאימא צער אצטריף ליה דלאביה הנה דכיון דלמי שנה ניתן זה ניתובנשת ופגם נדאי לאבוה וליכא למימר בשוטה דלאו בנות מחילה

דא"כ לית לה בןשית ופגם וה"ה קנס דכ"ש הוא אף במפטה ועיין בריטב"א מזה וק"ל: שם ע"ב גמרא ומעלה מעל ריבה כו' עכ"ל ראייתי לבאר בכאן דברי הרמב"ם ז"ל (דהלכות שבועת פרק א' הלכה אב"ג) מי שנשבע שזרק איש פלוני צרור לים או שלא זרק הרי זה שבועת ביטוי נשבע שלא יזרוק פלוני צרור לים או שיזרוק הרי זה אינו לוקה אלא מכוח מרדות לפי שאין ביזו לא לקיים ולא לבטל ולמה אינו לוקה משום שבועת שוא שאפשר שיזרוק או לא יזרוק והתראת ספק הוא ואין לוקין אלא בלאו מפני ש עכ"ל וכבר האריכו המפרשים ליתן טעם לזה אמנם בתחלת דבריו יש מקום עיון שכתב מי שנשבע שיזרוק כו' דאין חייב והוצרך לטעמים אחרים ואמאי לא משום דלאו שאין בו מעשה הוא דנשבע שיזרוק פלוני כו' שהרי הר"מ פסק נשבע שאוכל ולא אוכל הרי זה אינו לוקה דלאו שאין בו מעשה דלשקר דומיא דלשוא מה שוא לשעבר והוא במכות ויתבאר בזה בסמוך וא"כ למה ליה טעמא דאין לוקה ביזרוק משום דהנה התראת ספק תפוק ליה דלאו שאין בו מעשה הוא לשעבר.

אמנם אפשר לומר דמירי שנשבע שיזרוק פלוני צרור זה לים והלך הוא בעצמו וזרקו לים דבכהאי גוונא הנה לאו שיש בו מעשה לכו אצטריך לטעמא דהתראת ספק הוא ועיין מה שכתבתי לעיל דלספר החינוך דכל לאו שאפשר לעבור מבלי מעשה אף שעבר ע"י מעשה אפ"ה אינו לוקה א"כ קשה פניו דלהבא לא יצא מפלל לאו שאין בו מעשה אף בעשה מעשה אין לוקין עליו גם דברי הר"מ (בפרק א' מהלכות אלו) ז"ל נשבע שלא אוכל כו' לוקה משום שבועת שקר לא תשבע בשמי לשקר והקשה הכסף משנה דאמאי לא מנה הר"מ לאו דלא יחל דברו ואינו יודע אמאי לא מנה הר"מ לאו דלא תשא את שמי לשוא דאמרינן בשבועות דלשוא לשוא תרי זמני אם אינו ענין לשוא תנהו ענין לשקר ויתבאר לקמן באנרף מזה א"כ אמאי לא מנה הר"מ ג"כ האי לאו.

אמנם נבאר כי לפי דברי הל"מ בהלכות מאכלות אסורות והבאתיו לעיל דלאו דאתי באם אינו ענין אינן לוקין עליו וא"כ אפשר דעל לאו דלשוא אינו לוקה דלאו דאתי באם אינו ענין הוא ומדאצטריך לשקר ע"כ למלקות אתי דאי לאיסורא מלשוא נפקא פן הנה נ"ל לכאורה אבל אחר העיון לא יועיל ולא יציל ונעתיק סוגית הגמרא במסכת שבועת (דף כ"א ע"א) דאמרינן בפ"ה ריבתה התורה מה לשוא לשעבר ופרש"י מדאפקי בלשון שוא וא"כ מאי קושיא אימא דלהכי לא כתיב לשקר דהנה לוקה שתיים ואף אם נסבול זאת דהכי פירושו דמדאפקי בלשון שוא ושוא לשעבר משמע ממילא דגם לשקר בעינן לשעבר דוקא אבל מ"מ יקשה קושיא אחרת דקאמר ועוד דאי לאו דאתי באם אינו ענין אין לוקין עליו א"כ מנלן דלוקה דאי מדכתיב לא תשא שמי לשקר הא אצטריך לנשבע לאוכל ולא אוכל דלשוא לא משמע אלא לשעבר ולהבא לא ידעינן לאו למלקות פלל ואפשר דלא יחל דברו מוכח דאיסורא מיהא איפא.

והנה ראייתי לבאר מה דאמרינן במסכת שבועת (דף ד' ע"א) שבועה שלא אוכל כו' דלא לקי יע"ש בתוספת שהקשו ואימא דטעמא משום התראת ספק כו' וי"ל דמשמע ליה אף בהשליך פכר לים והתרו בשעת זריקה דהנה התראת ודאי עכ"ל.

וניש להקשות דא"כ מהאי טעמא הנה נמי לאו שיש בו מעשה דכיון דע"י מעשה עבר
הלאו אמנם לספר החינוך אתי שפיר כיון דאפשר לעבור מבלי מעשה אף שעבר ע"י
מעשה נמי אינו לוקה עליו.

אבל הר"מ לא סבירא ליה כן. ומ"ש הר"מ דאינו לוקה משום שןא שהתראת ספק הוא
אף דכתבתי דמייירי שזרק החפץ לים כו'.

א"כ הנה התראת נדאי י"ל דהתוספת פתבו בשבועות (דף ד') דלמאן דס"ל ביטלו ולא
ביטלו אף זה התראת ספק הוא ויתבאר בסמוך וא"כ הר"מ ז"ל דפסק ביטלו ולא ביטלו
א"ש. ומ"ש הלחם משנה שם לתמוה דמנא לן לחלק בין לאו מפניש ובין לאו שאינו
מפניש י"ל דנפקא ליה ממה שכתבו התוספתריש שבועות (דף ג') וא"ת אמאי לא תני
שיזרוק ולא יזרוק וי"ל דלא תני אלא דבר והיפוכו רצה לומר כיון דתני שאוכל ולא
אוכל אכלתי ולא אכלתי תו לא צריך עכ"ל והנה יש להקשות אמאי לא תני במתני'
שיזרוק פלוני צרור לים או לא יזרוק דנדאי יש נ"מ טובא דלשיטת הרמב"ם ז"ל הנה
לוקה משום שןא ולשיטת רש"י ז"ל הנה לוקה משום שבועת ביטוי ונפקא מיניה
להתראת אלא נדאי דאין לוקין עליו מטעם דהנה התראת ספק הוא ולא לאו מפניש
ויתבאר לקמן באורך מזה בעזה"י.

ועיין בהריב"ש פ"ק ה"ל מביאו הפסוק משנה שפירש דהא דכתב הר"מ ולמה אינו לוקה
משום שןא היינו שקר יע"ש והוא גמרא ערוכה במסכת שבועות (דף כ"א ע"א) דאמר
מה שןא כו' היינו ולפטור מקרבן אבל לענין לאו חייב משום שבועות שקר ועיין לקמן.

נדע הא דאמר בשבועות (דף ד' ע"א) זו היא שבועת ביטוי כו' למעוטי מאי לאו כו' ומאי
קושיא אימא שיזרוק פלוני צרור לים ולא זרק דלשיטת הר"מ הוא אזהרה משום שבועת
ביטוי ולא אין בו משום שקר דלאו שאין מפניש הוא.

ולאו שאין מפניש פי' הלח"מ דיש בו ענין שקר ויש בו ענין שןא דאין בידו לא לקיים
ולא לבטל יע"ש ודוק: והנה ראיתי לבאר בכאן דברי הרמב"ם (דהלכות עדות פ"ק י"ח
הלכה ח') עדים זוממין אם לא הרגו נהרגין ואם הרגו אין נהרגין אבל במלקות וממון
אע"פ שעשו מעשה אין אומרים כאשר זמם ולא כאשר עשה אלא לוקין ומשלמין וכתב
הכ"מ בממון דאפשר בחזרה ובמלקות אפשר דטעמו של רבינו כו' יע"ש יש לראות
בדבריו דאפתי מנא ליה דבתיבי מלקות אם נלקה הנדון דלוקין העדים אם הונמו דאין
מזהירין מן הדין ואי דבכה"ג מזהירין מן הדין דבכלל מאתים מנה ובצלמא אין מזהירין
דאפשר שיש להשיב על הק"ו כמו שכתב במבוא התלמוד לר' שמואל הנגיד משא"כ
כאן נדאי דמזהירין ובמיתה אפשר דאין עונשין אף בכה"ג כמו שכתב הפוסק משנה פי
הכי דלא תיהוי ליה פפיה אבל לא במלקות אפתי יקשה הא דמיימי התם במסכת מכות
(דף ל"ה ע"ב) ערות אחותך בין מן האב ובין מן האם הרי דאף בכה"ג אין עונשין מהדין
דמיימי התם בין לעונש בין לאזהרה ואמנם אפשר לומר לפי מה שכתב המ"מ ריש הל'
מאכלות אסורות דהיכא שנגאס בבקאור מן התורה תו מצינו לעונש מדין ק"ו א"כ כאן
נדאי דאיסורא דעבדי עבדי והק"ו לענין מלקות וליכא לאקשוי מיתה תוכיח דהתם פי
הכי דלא תיהוי ליה פפיה כו' יש ליישב דברי הכ"מ: ע"ש מה שכתב הרמב"ם (הלכות
עדות פ"כ הלכה ד') העיד העד כו' ואין להם שגגה ואין צריכין התראת לפי שאין בהן

מעשה כמו שבארנו והכ"מ כתב דברי רבינו קשה להקלם כו' יע"ש ולכאורה הא דמסיק רבינו טעם אחר שאין צריכין התראה ולא מטעם האמור בכתובות דמי איכא מידי דאינהו בעי קטל בלא התראה כו' דא"כ מאי מקשה במסכת מפות ותיפוק ליה מלא תענה ומאי קושיא אי לאו והצדיקו ה"א דאין לוקין דלא מצינו בכל התורה פולה שלוקין בלא התראה כמ"ש רש"י ז"ל בהדיא בהך דאומר (בדף ל"ב) דמהאי טעמא דעדי זוממין דמשלמין ואין לוקין דלא מצינו בלא התראה ומיהו בכוון גרושה וכוון חלוצה לוקה מוהצדיקו את הצדיק כו' הרי דאי לאו והצדיקו לא היה לוקין ובמקום אחר נאריה בזה בעזה"י: ע"ש במסכת מפות (דף ו' ע"א) מתני' על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת כו' אם מתקימת העדים בב' למה פרט הפתוב שלשה אלא לומר לה מה שנים נמצא אחד קרוב או פסול כו' ר"ע אומר לא בא הפתוב להקל על השלישית אלא להחמיר עליו אמר ר"י במה דברים אמורים בדיני נפשות אבל בדיני ממונות נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן קיימת ובתוספת בד"ה בד"א בדיני נפשות פ"י בקונטרס משום דכתיב ושפטו העדה והצילו העדה כו' ונראה לר"י דלא שייך להקיש כו' דבע"א שבועה מיהא בעי כו' עכ"ל הרצון בזה למאי דלא ידעינן נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אלא מפת היקשא מאן נימא כו' ושבועה מיהא בעי אבל לפי האמת דקימא לן פרבי דהלכה פרבי מחבירו א"כ בדיני ממונות אפילו שבועה לא בעי כמבואר בח"מ (סימן ל"ו) דכתב דאם לא ידע שבועה בעי ואי ידע אפילו שבועה לא בעי יע"ש ובסמוך ותבאר מ"ש בספר זרע יצחק.

אמנם דברי התוספת קשים להקלם שהקשו שני קושיות ולא תירצו אלא אקושיא שניה אבל הקושיא ראשונה אמאי לא ילפינן דיני ממונות מדיני נפשות דכתיב משפט אחד יהיה לכם לא תירצו פלום.

והנראה בזה דנדאי על פי שנים עדים או שלשה עדים דכתיב בדיני ממונות מיותר דאין לומר דאתי לומר דאם נמצא אחד מהן קרוב או פסול כו' דממשפט אחד ילפינן לה מדיני נפשות כו' אלא דע"כ דאתי לומר דפעמים מתקיים העדות בשלשה כגון שנמצא אחד מהן קרוב או פסול דאפ"ה העדות השנים פשירים דלא תימא דילפינן מדיני נפשות ממשפט אחד יהיה לכם כו' דבשלמא בדיני נפשות ליכא למימר הכי דפעמים מתקיים העדות בשלשה דלמה לי דבלא"ה הוה הסברא החיצונה למימר פן אלא ודאי דבא לומר מה שנים כו' משא"כ בדיני ממונות ע"כ להיפך דאל"כ למה לי ממשפט אחד נפקא ואין להקשות נימא איפכא דבדיני נפשות אפילו נמצא אחד קרוב או פסול עדותן קיימת ובדיני ממונות עדותן בטילה לזה כתבו דבדיני ממונות ליכא למימר הכי מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה מיהו בעי וא"כ ע"כ איפכא דבדיני נפשות אם נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה ובדיני ממונות עדותן קיימת ואין להקשות היאך ס"ד למימר דבדיני נפשות יהא חמור מדיני ממונות עד שהוצרכו התוספת לומר דלא שייך אקושי י"ל הא אמרינן לקמן בעדות מיוחדת בשנים רואין מחלון זה ושנים רואין מחלון זה דבדיני נפשות הנה ליה שני עדות ואם נמצא אחד מהן זוממים הוא והו נהרגים ובדיני ממונות עדות שבטלה מקצתן בטלה כולן הרי דיש חילוק ה"ה הכי נמי אמנם זה אינו דבשלמא התם גלי' קרא משא"כ הכי מהיכי תיתי שיהיה חמור דיני נפשות מדיני ממונות ואפשר שזה פנונת רש"י ז"ל דכתיב ושפטו העדה וע"כ

דְּהִיקָשָׁא בְּדִינֵי נִפְשׁוֹת לְהַקְלֵי וּבְדִינֵי מְמוֹנוֹת לְהַחְמִיר אֲבָל יֵשׁ לְתַרְזֵן בְּזֶה דְּהִנְהוּ רַבֵּי דְסַבִּירָא לֵיהּ דְּאִין לְחַלְקֵי בֵּין דִּינֵי מְמוֹנוֹת לְדִינֵי נִפְשׁוֹת בֵּין פָּה וּבֵין פָּה נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פְּסוּל עֲדוּתָן בְּטִילָהּ וּבְדִינֵי נִפְשׁוֹת דְּנוֹקָא בְּהִתְרָאָה דַּאל"כ מַה יַּעֲשׂוּ שְׁנֵי אַחִין שְׂרָאוּ בְּאֶחָד שְׂהֵרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ וּבְדִינֵי מְמוֹנוֹת לֹא שְׂיֵיף הִתְרָאָה וְאִמְאֵי הָא כְּתִיב וְשִׁפְטוּ הָעֵדָה כּו' אֲלֵא דַּא"כ לָמָּה לִי ע"פ שְׁנַיִם עֲדִים אוֹ ע"פ שְׁלֹשָׁה עֲדִים בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת דְּיִלְפִינּוּ מְדִינֵי נִפְשׁוֹת מְדַכְתִּיב מִשְׁפֵּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כּו' אֲלֵא דְעַל פְּרָחָה דְּבְדִינֵי נִפְשׁוֹת אִין עֲדוּתָן בְּטִילָהּ בְּנִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פְּסוּל אֲלֵא דְנוֹקָא בְּהִתְרָאָה א"כ ה"א דְּבְדִינֵי מְמוֹנוֹת דְּלֹא שְׂיֵיף הִתְרָאָה לֹא שְׂיֵיף זֹאת וּלְכַף אֲצַטְרִיף בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת ע"פ שְׁנַיִם עֲדִים אוֹ ע"פ שְׁלֹשָׁה עֲדִים לְהַקִּישׁ שְׁלֹשָׁה לְשְׁנַיִם כּו' וּר"י דְּסוּבֵר דְּבְדִינֵי נִפְשׁוֹת אִין צְרִיף הִתְרָאָה מִשּׁוּם דְּסוּבֵר דְּבְדִינֵי מְמוֹנוֹת אִם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פְּסוּל עֲדוּתָן קִיָּמַת וְא"כ לֹא קָשָׁה לָמָּה לִי כּו' וְאִין הוֹכְחָה דְּבְדִינֵי נִפְשׁוֹת צְרִיף דְּנוֹקָא הִתְרָאָה וְעֵינּוּ בְּפִירוּשׁ הַרְע"ב וּבְתִי"ט יע"ש הֵיטֵב.

וְע"ז הַקְּשׁוּ דְּמָנָא לֵיהּ לְרַבֵּי יוֹסִי זֹאת אִימָא כְּרַבֵּי דְּבֵין בְּדִינֵי נִפְשׁוֹת וּבֵין בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת אִם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פְּסוּל עֲדוּתָן בְּטִילָהּ וְאִי דְּלָמָּה לִי שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת י"ל דְּבְדִינֵי נִפְשׁוֹת צְרִיף הִתְרָאָה כּו' וּלְכַף אֲצַטְרִיף כַּמ"ש לְעֵיל אֲלֵא דְסַבִּירָא לֵיהּ דְּלֹא מְסַתְּבֵר לְהַקִּישׁ שְׁלֹשָׁה לְשְׁנַיִם דְּהֵתָם אִם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פְּסוּל עֲדוּתָן בְּטִילָהּ דְּשִׁבּוּעָה מִיָּהָא בְּעֵי כּו' וּלְכַף סוּבֵר ר"י דְּבְדִינֵי מְמוֹנוֹת אִם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פְּסוּל עֲדוּתָן קִיָּמַת וּלְכַף מְקַשִּׁין שְׁפִיר אִמְאֵי לֹא יִלְיָף ר"י מִמִּשְׁפֵּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם דְּעַל פְּרָחָה רַבֵּי יִלְיָף לָהּ דַּאל"כ מָנָא לֵיהּ לְחַלְקֵי דְּבְדִינֵי נִפְשׁוֹת בְּעֵינּוּ דְּנוֹקָא הִתְרָאָה כַּמ"ש לְעֵיל וְעֵינּוּ בְּמַהֲרָש"א ו"ל מ"ש שְׁם יע"ש הֵיטֵב.

אֲבָל שְׂיִטַת רַש"י ו"ל דְּפִירוּשׁ דְּכְתִיב וְשִׁפְטוּ הָעֵדָה וְהַצִּילוּ הָעֵדָה יֵשׁ לְפָרֵשׁ כֵּן דְּלֵאִילְפִינּוּ דִּינֵי מְמוֹנוֹת מְדִינֵי נִפְשׁוֹת וְא"כ מָנָא לֵיהּ לְרַבֵּי לְחַלְקֵי דְּבְדִינֵי נִפְשׁוֹת צְרִיף דְּנוֹקָא הִתְרָאָה כּו' וְצְרִיף לֹמֵר כַּמ"ש הַר"ר יִשְׁעָי וּמְבִיאֵי הַב"י (בְּסִימָן ל"ו) בְּחֻשׁוֹן הַמְּשַׁפֵּט הַלְכוֹת עֲדוּת דְּדוֹקָא שְׂאֵמֵר הַקָּרוֹב אוֹ פְּסוּל שְׂרָאוּ הָעֲדוּת בִּיחַד הָא לֹא הִכִּי כּו' וּפִי הַש"ף דְּבָרֵיו דְּהִכִּי קְאָמֵר דְּיִלְמָא לְהַצִּילוּ בָּא פְּקוּשְׁיַת הַתּוֹס' וּלְכַף פְּשָׁאוֹמֵר שְׂרָאוּ בִּיחַד דְּשִׁפַּת יְתֵר הוּא וְדַאי קוּשְׁטָא קְאָמֵר כּו' וְהִנְהוּ בַח"מ בַּש"ע כְּתִיב עַל הַגְּלִיוֹן וְז"ל דְּנוֹקָא בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת שְׂיֵיף זֶה דְּבְדִינֵי נִפְשׁוֹת צְרִיף עֲדוּת שְׁלֵא יְהֵא מִיְנוּחְדַת וְלֹא שְׁפַת יְתֵר הוּא כּו' יע"ש הֵיטֵב וְא"כ דְּנוֹקָא בְּהִתְרָאָה דְּבַד"נ צְרִיף שְׂיֵאמֵר שְׂרָאוּ בִּיחַד דְּלֹא שְׁפַת יְתֵר הוּא מִשָּׂא"כ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת מִשָּׂא"כ לְשִׂיטַת הַתּוֹס' שְׂפִירוּשׁוֹ דְּשׁוֹאֲלִים לְעֲדוּת הַפְּשִׁירִים כּו' א"כ מָנָא לֵיהּ לְרַבֵּי לְחַלְקֵי וְצְרִיף לֹמֵר דְּיִלְפִינּוּ מִמִּשְׁפֵּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלָמָּה לִי שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה דְּכְתִיב בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת כּו' אֲלֵא ע"כ רַש"י חִילּוּק דְּבְדִינֵי נִפְשׁוֹת בְּעֵינּוּ דְּנוֹקָא בְּהִתְרָאָה כּו' וּבְזֶה יֵשׁ לִינְיָשׁב מַה שְׁפַת הַתּוֹסֶפֶת לְקַמְן לְמ"ד דְּאִמְרִינּוּ מִיָּגוּ לְאִיפְטוּרֵי מְשִׁבּוּעָה א"כ מַה מְקַשִּׁין הַתּוֹסֶפֶת לְקַמְן (בְּדָף ט') בְּעֲדוּת מִיְנוּחְדַת בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת מִמִּשְׁפֵּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְאִמְאֵי לֹא דַע"י מִיָּגוּ אֲלֵא דַּא"כ הִיאָה מְשַׁכַּחַת הִיקָשׁ שְׁנַיִם לְשִׁלְשָׁה וְדוּק הֵיטֵב: בְּדָף מַג ע"א בַּת הַנְּזוּנָת כּו' עֵינּוּ בַּא"ה מְזַה וְעֵינּוּ לְקַמְן מ"ש שְׁם בַעֲזָה"י: שְׁם ע"ב מְתַנִּי הַמְּאָרֵס אֶת בְּתוֹ וְגִירְשָׁה אִירְסָה וְנִתְאַרְמְלָה כּו' עַכ"ל הַמְּשַׁנָּה רֵאִיתִי לְהַאֲרִיף בְּכָאן קֶצֶת וְהוּא כִּי יֵאמֵר לְשִׂיטַת רַש"י דְּעֵיקֵר הַקּוּשְׁיָא מְדִלָּא תְּנִי בְּחֻדָּא גּוֹנָא אֲלֵא דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ לְתַנָּא לְמִינְקֻט מִיָּדִי דְּפּוֹרְעָנוֹת וְלְמ"ד מְעֵינּוּ גּוֹרֵם נְקִיט רִישָׁא אַגַּב סִיפָא

ולפריב"ן מ'אן בסברת רש"י ז"ל דלאו נ'חא לתנא למינקט מידי דפורענות ו'לקף פי' דבאשה אחת מ'ירי וע"ז הקשו התוספת דלמ"ד מעיין גורם תיקשי ליה מתני' ומהרש"א ז"ל הקשה דמרישא מצי למידק עכ"ל וקונשית מהרש"א ז"ל ישבו בספר פני יהושע דמיתרת דבבא דסיפא דלמה לי השיאה שניה דבשלמא ברישא אשמעינן דאין מוציאין מרשות האב דבארסה לחוד לא שמעינן דברשותי' נכתבין לר"י כו' אבל סיפא נדאי יתורא הוא יע"ש אבל קונשית הר"י במקומו עומד דלמ"ד מעיין גורם תיקשי ליה: אבל הנראה לי בזה דנדאי הריב"ן נמי דניק משינוי הלשון דהנה למיתני בחדא גונא אלא דהנה קשיא ליה למ"ד מזל גורם למה לי בבא דסיפא השיאה שנית דבשלמא למאן דאמר מעיין גורם א"ש דמרישא נדאי דלא שמעינן דהא מותר לינשא באירוסין לכה אצטריף בבא דסיפא השיאה שנית משא"כ למ"ד מזל גורם א"כ תיקשי למה לי השיאה שנית דמרישא שמעינן דנתארמלה תרי זמני תו לא חזיא לאינסובי לכה קאמר דמתני' מ'ירי באשה אחת ואתי מתני' לאשמעינן דבגירושין לא אמרינן דבתרתי זמנא הנה חזקה והוא מיתרא דמתני' מבבא דסיפא ע"כ באשה אחת דאי הנה תני השיאה לחוד הוי אמינא דבגירושין נמי בתרתי זמני הנה חזקה ואסורה להנשא לשלישי והיאף יאמר התנא דאף דלא הנה לנקוט מידי דפורענות והיאף ליתני תרי זמני נתארמלה תו לא הנה מצי למיתני תו השיאה פינן דבאשה אחת מ'ירי וה"ה תרי זמני נתגרשה נמי דלא הנה יכול למיתני תו השיאה משא"כ השתא דקתני השיאה שנית ע"כ דבנתגרשה תרי זמני מותרת לו ודניק לה מסיפא למ"ד מעיין גורם דלא נקיט מידי דפורענות כפרש"י ז"ל ולמאן דאמר מעיין גורם נקיט רישא אגב סיפא אלא למ"ד מזל גורם דניק להני מרישא וריב"ן דנקיט מהשיאה לישנא דגמרא נקיט פנ"ל.

ובזה סרה מהר קונשית מהר"ם שיר ז"ל דאימא הא דלא נקיט השיאה ונתארמלה דלא נקיט מידי דפורענות דלפריב"ן זה אינו פלוג כו' עכ"ל אבל יאמר בזה דנדאי מתלת בבא הנה ידעינן דבתרתי זמני הנה חזקה מדקתני אירסה כו' אלא מדנקיט בבא יתרא ש"מ דהכי קאמר דטעמא כו' תו לא הנה מצי למיתני השיאה שנית דבתרי זמנא הנה חזקה דאל"כ ליתני השיאה לחוד דעל פרחף נשמע מדקתני ברישא אירסה וגירשה אירסה ונתארמלה השיאה וגירשה ולאקתני ברישא אירסה ונתארמלה תרי זמני כו' והא דנקיט בבא יתרא כמ"ש לעיל לאשמעינן דבגירושין מותרת להנשא לשלישי ולמ"ד מעיין גורם ע"כ מסיפא דבתרי זמנא הנה חזקה דאל"כ הנה למיתני השיאה ונתארמלה כו' כמ"ש לעיל ונקיט רישא אגב סיפא.

שמעתי בשם הגאון מוה' עוזר ז"ל וז"ל דמרישא לא מצי למידק דמסתמא פשהוא נערה קידשה דאסור לקדש את בתו פשהיא קטנה וא"כ אי הנה קתני תרי זמני נתארמלה הנה צריכה להמתין שלשה חדשים משום הבחנה ונהו תו בוגרת פשהשיאה לשלישי ואין הפתובה של האב כו' משא"כ נתגרשה דארוס ראשון חזר ונשא דלא הנה צריכה להמתין שלשה חדשים משא"כ בסיפא דניק שפיר עכ"ל ודבריו עריבים ומתוקים לחיף ואולם לא תירץ אלא קונשית מהרש"א ז"ל אבל מה שהקשה ר"י בעל התוס' דתיקשי למ"ד מעיין גורם האי קונשית דהא לא מצי למינקט נתארמלה תרי זמני דתו הנה בוגרת כו' ונקיט סיפא אידי דרישא כמו לפר"י דנקיט רישא אידי דסיפא פן נמי למאן דאמר מעיין גורם נקיט סיפא אידי דרישא ולמ"ד מזל גורם לא צריף לנה אלא דבא לאשמעינן

דבתרי זימני הנה חזקה ואם נאמר דמנא לה הא אימא דאידי א"כ יגדל התימא באמת למיזק פן אימא דאידי לולי שנאמר דסיפא אידי דרישא לא אמרינן אבל מאן יימר לנו זאת דנדאי כל היכא דאיכא לשנוי בלא אידי מתרצין ולכך למ"ד מזל גורם א"ש ולמאן דאמר מעיין גורם צ"ל אידי אמנם בלא זה יקשה דאמאי תני ברישא אירסה וגירשה ליתני תרי זימני נתגרשה לדעת ריב"ן דנדאי בנתגרשה תרי זימני מותרת להנשא לשלישי דלא פיש אומרים שהביא באבן העזר (סימן ט') והוא דעת רש"י והר"ן בסוף פ"ק פיצד יע"ש וא"כ למה למיתני שינוי הלשון כו' הנה למיתני תרי זימני נתגרשה אלא ודאי לאשמעינן אתי תרתי זימני הנה חזקה דבשלמא בסיפא ניחא דנקיט גירשה ונתארמלה נקיט ולא תרתי זימני נתגרשה דמשום דאתי לאשמעינן דתרתי זימני הנה חזקה וזהו מדשינה הלשון כמ"ש הריטב"א ז"ל יע"ש משא"כ ברישא ליתני תרתי זימני נתגרשה אלא לאשמעינן כו': יש לראות בהא דאמר טעמא דהשיאה וגירשה השיאה ונתארמלה הא נתארמלה תרי זימני תו לא חזיא לאינסוביה למ"ד מעיין גורם דדייק לה מסיפא ליתני תרתי זימני נתגרשה ואי דלא הוה ידעינן דנתארמלה תרי זימני הנה חזקה דמה לי נתגרשה תרי זימני או נתארמלה תרתי זימני אלא מפח שינוי הלשון דייק כמו שכתב הריטב"א ז"ל אמנם אם נרפיב זאת דמיותרא דייק ומשינוי הלשון דארף אי הנה תני תרתי זימני נתגרשה נמי הנה ידעינן דנתארמלה תרי זימני לא מיותרא דבבא דסיפא דאל"כ למה לי השיאה שנית כמ"ש לעיל וכן כתב בספר פני יהושע א"כ יקשה זאת אבל אי באשה אחת מיירי מתני אפשר לומר דבא לאשמעינן דבגירושין דבתרתי זימני מותרת כמ"ש לעיל ואי הנה תני תרתי זימני נתגרשה ה"א דבתלתא זימני הנה חזקה ואשמעינן בבא יתירא דארף דגירשה תלת זימני אפ"ה דפורענות מדנקיט תנא כף נתגרשה תרתי זימני ואילו הנה אסורה להנשא לשלישי לא הנה תני אלא תרי פעמים נתגרשה והשיאה ונתארמלה משא"כ השתא דנקיט השיאה ונתארמלה כו' לאשמעינן הא נתארמלה תרתי זימני הנה חזקה ולא יכול עוד להנשא לשלישי ודוק היטב לפענ"ד: ע"ש גמרא טעמא דהשיאה וגירשה השיאה ונתארמלה כו' הא נתארמלה תרי זימני תו לא חזיא לאינסובי כו' עכ"ל יש מקושין מפאן על הא דאמרינן במסכת קידושין (דף י"ג) מיתת הבעל מנלן דמתיר כו' ואיש אחר יקחנו כו' ומקושין הא מדכתיב מי האיש אשר אירס אשה כו' דרשינן שהיה לה בעל ואיך איש אחר יקחנו והלא בתרי זימני הנה חזקה ואני אומר אלמה לא ע"י גט שנתגרשה מבעלה הראשון: והנה בהא דקדושין דמסיק מפי מות האיש האחרון איתקש מיתה לגירושין ש"מ דמיתת הבעל מתיר ומיהו בלא"ה הנה אמרינן דלכ"ע בעשה ולדידיה בלאו משום מח"ג כו'.

ויש מתרצים מפאן על מה שהקשו הרב הגדול בספר פני יהושע דעל פ"ק מוכח מפאן דגט מהני ארף ע"י ביאה דאם לא פן למה לי דאיתקש מיתה לגירושין דהא דהנה אמינא דבמיתה איכא עשה לשיטת התוס' היינו משום דכתיב ודבק באשתו ולא באשת חבירו ונדוקא במקדש בביאה הוא דאיכא עשה ולא במקדש בכסף ובשטר דבעולת בעל יש להן כו' וא"כ מאי נ"מ בהך היתקש דאיתקש מיתה לגירושין אם דנימא דיהא מיתה מתרת במקדש ע"י כסף ושטר דהא בלא"ה ליכא איסורא ואי ע"י ביאה גט נמי לא מהני כו' עכ"ל ואני אומר דהך היתקש דאו כי מות האיש האחרון לאו מיותר הוא פנראה מדברי מהרש"א ז"ל במסכת קידושין יע"ש ועוד דעל פ"ק הך דפריה מיתת הבעל מנלן דמתיר

היינו אף ע"י פסוף ושטר דאל"כ מאי פריה מאלמנה לכ"ג הא לכ"ע שריא אימא דמיירי פשקדשה בכסף כו' וגם מפן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה מאי מייתי ראיה אימא דמיירי בקדשה ע"י פסוף ושטר ומכ"ש אם נאמר דביאה נשואין עושה נדאי דעל פרח דקרא מיירי בקדשה בכסף ושטר דכתיב מי האיש אשר אגרס אשה כו' אלא ע"כ הא דפריה מימת הבעל מנלן דמתיר היינו אף ע"י פסוף ושטר ואצטריה שפיר היקשא דאו כי ימות האיש האחרון.

ועוד דאי לאו ובעלה ה"א דגט לא מהני ע"י ביאה פקושית פני יהושע דמי איפא מידי כו' וא"כ איפא למימר דאם קדשה בביאה נדאי דגט לא מהני ונהה אשת איש גמורה דמי איפא מידי דלישראל מהני ולנכרי לא מהני ואצטריה היקשא דאו כי ימות האיש האחרון איפא להקיש גירושין למיתה מה מיתה אין חייב חנק אלא עשה אף גירושין לית ביה אלא עשה דודבק באשתו ולא באשת חבירו כו' ודע שמה שכתבנו לעיל דאו כי ימות האיש האחרון לאו מותר הוא היינו דאל"כ הא נפקא דמימת הבעל מתיר מדכתיב ואיש אחר כו' ואחר לא איקרי יכם ועוד דכתב מהרש"א ו"ל שם דבאמת למה לי הא מעריות נפקא ותי' דהאי ואיש אחר לאו מותר הוא וא"כ ה"ה ע"כ דהה היקשא לאו מותר הוא דאל"כ תיקשי באמת למה לי הה היקשא הא מדאצטריה בעריות כו'.

ועוד דלר"ע אליבניה דר' ישכב אי טעמיה דנפשיה קאמר דכל חייבי עשה אין קידושין תופסין בהן אם פן ממילא מוכח דמימת הבעל מתיר דאל"כ היאך משפחת ליה הא דכתב רחמנא אלמנה וגרושה ומסיק במסכת קידושין גרושה למה נאמרה לומר לה פשם שחלוקה כו' ליחייב משום אלמנה וגרושה כו' והיאך משפחת זאת שיהיה אלמנה וגרושה וחללה זונה ויהא חייב במלקות הא לפום סברא דהשתא דמימת הבעל איפא עשה דודבק כו' וא"כ פיון שיהיה אלמנה היאך נשאה זה ואף אם נאמר דעבר ונסיב דאי לאיסורה פתב קרא פדמסיק ביבמות מ"מ הא אין קידושין תופסין בחייבי עשה ולא הנה קידושין פלל ואמאי לוקה משום גרושה ואף אם נאמר דמיירי ע"י יבום שיבם אחיו וגירשה כו' דא"כ לכתבי' בפרשת יבמין פיון דלא משפחת להאי קרא דאלמנה וגרושה כו' וא"כ למה לי היקשא אלא נדאי דלאו מותר הוא.

ודע דליכא לאקשוי היאך משפחת ליה שיהיה איסור גרושה על איסור אלמנה דמימת הבעל אינו מתיר ולא הנה איסור מוסיף פלל דמתחלה ג"כ היתה אסורה לכל העולם פשמת בעלה.

י"ל דמתחלה היתה מותרת ליבם ועכשיו פשנשאה אחר וגירשה מיגו דאסורה ליבם איתוסף איסורא על כל העולם ונאמר דשומרת יבם שזינתה מותרת ליבם ונאסרת מטעם גרושה איתוסף על שאר העולם וגם אלמנה גרושה חללה זונה מציינו לאשפוחי אם נאמר דלא הנה זונה אלא אשת איש ולסברת הר"א א"ש דאיהו סובר דאין זונה אלא שאין קידושין תופסין בה כו' ודוק: ע"ש דמסיק מימת הבעל דמתיר מדכתיב פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה ומקשין העולם הא פל היוצא למלחמת בית דוד גט פריותות פותב לאשתו כו' וא"כ אין ראי' מכאן ומירצו דא"כ למה לי אחר ולא ליבם דאי בגט מי שרא ליבם כו' עכ"ל.

והנה אמאי לא דאי לא הנה פתיב אחר ה"א דע"י יבום בלא גטוהשפא דכתיב אחר על פרחף צ"ל ע"י גט כו' ואפשר דאפתי קשיא למה לי באמת אחר אלא דבא לומר דמיתת הבעל מתיר. או יאמר כמה שכתב בספר פני יהושע בהא דקידושין שהקשה גבי גט נמי נימא הכי דאיפא עשה דודבק באשתו ולא באשת חבירו יע"ש וא"כ הא דפריה מיתת הבעל מנלן דמתיר היינו דקשיא ליה ג"כ אגט דלא יתיר לגמרי דאית ביה עשה יע"ש בספר פני יהושע דאם לא פן קשה קושית התוספת דאמאי לא יליף דיתיר מיתה מקל וחומר מגט כו' אלא על פרחף דפריה גם אגירושין דיהא בו עשה וא"כ השפא דכתיב פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנו ממילא מוכח דמיתה מותרת דאי ע"י גט א"כ מוכח דגט מהני לגמרי מפשטין דקרא מפן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנו וכיון דגט מתיר לגמרי הוא הדין מיתה דיליף מקל וחומר פקושית התוספת שם ובזה אתי שפיר הא דקאמר מדאצטריה אלמנה לכהן גדול מכלל דלכהן הדיוט שריא כו' ואמאי לא מוקי ליה יבום כמו שמקשין התוספת ובאמת בירושלמי מוקי ליה הכי אבל י"ל דלא ניחא ליה למימר פן דא"כ תיקשי בגרושה דכתיב למה לי דלכ"ע אסורא ואי דגירושין מתירין א"כ גם מיתה מותרת דקל וחומר הוא כמ"ש לעיל דקושית הגמרא דפריה מיתת הבעל מנלן דמתיר היינו דגם אגירושין אינם מתירין דעשה מיהא אית ביה דודבק באשתו ולא באשת חבירו כמה שכתב בספר פני יהושע וכיון דע"כ מוכח דגירושין מתירין א"כ גם מיתה מותרת.

והנה בהא דקאמר מפן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה מוכח דמיתה מותרת והשפא ילפינן גט ממיתה בהיקשא דגירושין למיתה או כי ימות האיש האחרון ונהדר קאמר חדא דיקבם לא איקרי אחר ועוד הרצון דלמא ע"י גט כו' א"כ פנין דמוכח דגט מתיר א"כ איתקש מיתה לגירושין או כי ימות האיש האחרון ודוק: בדרה מד מתני' הגיורת שנתגיירה היא ובתה עמה וזינתה הרי זו בחנק היתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה הרי זו בסקילה ואין לה לא פתח בית האב ולא מאה סלע היתה הורתה ולידתה בקדושה הרי היא כבת ישראל לכל דבריה עכ"ל מהר"ם שיה"ל פתב דרף פלפול למה לי הך בבא שלישיית דאל"כ לאשמעינן רבותא ואין לומר כו' דא"כ לאשמעינן מצעיתא תחת רישא כו' עכ"ל ואפשר דתנא נקיט אף דאתי מדיוקא וכהנה רבות או יאמר דתנא אגב אורחא בא לאשמעינן דגר קטן אין טובלין ע"ד בית דין פשאין תובע וכן כתב הת"ט והוא חד תירוץ של התוס' במתני' וא"כ אצטריה רישא דהגיורת כו' ונהנה אמנא ה"ה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה דממעטינן נמי מבישראל ומה שהקשה עוד למה לי מציעתא דאי דבסקילה מרישא שמעינן לה ואי דלא כבת ישראל מסיפא שמעינן לה ואפשר דאי לא הנה קתני מצעיתא ה"א דמאה סלע ולא בסקילה דבעינן קרא פדכתיב כו' עכ"ל דבריו אינם מוכנים לי דאיהו יאמר זאת דבעינן קרא פדכתיב דהא קתני בסיפא בהדיא דבת ישראל שאין לה פתח בית אב הרי זו בסקילה אלמא דלא בעינן קרא פדכתיב אלא כמ"ש דנקיט אף דאתי מדיוקא כו' ולמ"ד לקמן המש"ר על היתומה חייב אצטריה לדיוקא דהורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה הוא דאין לה פתח בית האב ולא מאה סלע הא יתומה בת ישראל יש לה מאה סלע.

כמו שמדייק רבא לקמן ומרישא לא הזכיר פלום ודוק: שם במתני' דנקיט אין לה פתח בית אב ה"ז בסקילה לכאורה בבא שאינה צריכה הוא דכ"ש הוא מהורתה שלא

בַּקְדוּשָׁה וְלִידְתָהּ בַּקְדוּשָׁה דְּלֵא בְּעֵינֵי קָרָא פְּדֻכְתִּיב כּו' וּלְפִי שִׁיטַת רַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל לְקַמְן
בְּסוּגְיָא דְתַנְי שִׁילָא כּו' שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' שֵׁם דְּמַש"ר חִידוּשׁ הוּא דְנִכְנְסָה לְחוּפָה וְלֵא נִבְעֵלָה
בְּעֵלְמָא בְּחֻק וְכֵאן בְּסִקִּילָה אַף שְׁזִינְתָה לְאַחַר שְׁנִכְנְסָה לְחוּפָה וְא"כ אֶצְטְרִיף הָךְ בְּבֵא
דְּאִי מְהוּרְתָה שְׁלֵא בַּקְדוּשָׁה כּו' ה"א דְּמַש"ה הִנֵּה בְּסִקִּילָה דְּלֵא גְרַעָה מִנְעֵרָה הַמְּאֹרְסָה
בְּעֵלְמָא בְּלֵא הוּצְאתָ שֵׁם רַע דְּנִסְקֵלְתָּ עַל פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר הַהוּא כּו' כַּמ"ש בְּסִפְר פְּנִי
יְהוֹשֻׁעַ יַע"ש הֵיטֵב עַל קוּשִׁית הַתּוֹס' וְהָא בְּעֵינֵי קָרָא פְּדֻכְתִּיבִּמְשֵׁא"כ אִי זִינְתָה בְּמַש"ר
לְאַחַר שְׁנִכְנְסָה לְחוּפָה דְּבְעֵלְמָא בְּלֵא הוּצְאתָ שֵׁם רַע בְּחֻק כּו' וְא"כ פֶּאן הִנֵּה אֲמִינָא
דְּבְעֵינֵי דוּקָא קָרָא פְּדֻכְתִּיב לְכֹךְ אֶצְטְרִיף הָאִי בְּבֵא וּלְפִירוּשׁ הַתּוֹס' ז"ל קִשָּׁה וְעֵינֵי לְקַמְן
מ"ש שֵׁם בַּעֲזָה": שֵׁם ע"ב גְּמָרָא מִנַּה"מ כּו' הִנֵּה מְדַסְתֵּם מִשְׁמַע דְּקִשְׁיָא בֵּין לְמֵאן דְּאָמַר
בְּעֵינֵי קָרָא פְּדֻכְתִּיב אוֹ לֵא בְּעֵינֵי קָרָא פְּדֻכְתִּיב קִשְׁיָא לִיה וְהֵינֵנוּ מְשׁוּם דְּכְתִיב בְּיִשְׂרָאֵל
קָא בְּעִי כְּפֵה שְׁפִתְבוּ הַתּוֹסְפֵת ז"ל.

וְהִנֵּה בְּהָא דְקָאמַר א"ה מִלְקִי נְמִי לִילְקִי וּמֵאָה סְלַע נְמִי לְשִׁלְמָה וְהָא בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל פְּתִיב
דְּמַמְעֵט בַּת גְּרִים וְאֶפִּילוּ הוּרְתָה שְׁלֵא בַּקְדוּשָׁה וְלִידְתָהּ בַּקְדוּשָׁה דְּהָא תַרְנֻנְיָהּ אִימְעֵט
מִבְּיִשְׂרָאֵל וְלֵא אֲמַרִּינוּ בְּדַמִּי דְּהָא נְמִי לֵא בְּיִשְׂרָאֵל קַרְיָנָא בִּיה.

וְעוֹד לְשִׁיטַת הַרְשָׁב"א דְּמִקְשָׁה אֵהָא דְּמַשְׁנֵי אִם כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל מֵאִי אֵהָנִי לִיה אִימָא לְמַעוּטִי
מִקְנָס א"כ בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלֵא בְּתוּלַת גְּרִים לְמָה לִי בְּאַמְתַּת הַסְּבָרָא הוּא דִּיהִנְהָ לְכָל
הַפְּתוּב בְּפִרְשָׁה לְפִי תִירוּצוֹ אֲמַנְם הַקְּוִשְׁיָא א"ש דְּעַל פְּרָחָךְ דְּהַמְקִשָּׁה לֵא אִסִּיק בְּתוּלַת
יִשְׂרָאֵל וְא"כ הַקְּוִשְׁיָא עַל הַמְקִשִׁין דְּאִימָא לְמַעוּטִי מֵמֵאָה פְּסָף.

וְיַגְדֵּל הַתִּימָא עַל ר"י בַּעַל הַתּוֹס' דְּתִירוּצוֹ דְּסִמּוּף עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלֵא אֶצְטְרִיף לֹמַר
וּמְתָה לְמִיתָה גְּתַרְבְּתָה אֲלֵא מִבְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְהִנֵּה בְּזָה יֵשׁ לִינִשְׁב דְּבָרֵי מְהַרְשָׁ"א שְׁפִתְב
לְכַאוּרָה מִי הַכְּרִיחוּ לָזָה דְּהָא לְפִי תְמִיחַת הַרְשָׁב"א כּו' וִי"ל דְּלִמְאִי דְּלֵא סְלִיק אֲדַעְתִּינָה
כּו' עכ"ל וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְתַמּוּנָה וְאִמְאִי לֵא דְּהַרְשָׁב"א מִקְשָׁה דְּבִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹתֵר עַל פְּרָחָךְ
לְמַעַט מֵאָה סְלַע מְשֵׁא"כ לְפִי הָאמְתַּת לְכֹךְ הַנְּצָרְכוּ לְרֵאזָה שׁוּב מְצֵאתִי לְמַהֲרָ"ם שִׁיף ז"ל
שְׁפִתְב כֵּן וְאִי שִׁישׁ לְדַחֲוֹק וְלִינִשְׁב דְּבָרֵי מ"מ נִאמַר בְּפִי יוֹתֵר מִרְנוּחַ דְּלְשִׁיטַת הַרְשָׁב"א
ע"כ דְּלֵא אִסִּיק אֲדַעְתִּינָה הָאִי דְּבְתוּלַת יִשְׂרָאֵל כּו' וְהֵינֵנוּ דַּא"כ לֵא פְּרִיף א"ה מִלְקִי נְמִי
לְלִקִי וּמֵאָה סְלַע נְמִי לְשִׁלְמָה כְּפֵה שְׁפִתְבְּתִי לְעִיל וּמַשְׁנֵי נְמִתָה לְמִיתָה גְּתַרְבְּתָה וְלֵא לְקִנְס
וּמְנָא לָךְ הָא וְצָרִיף לֹמַר דְּמִיעוּטָא דְּבִיִּשְׂרָאֵל מְמַעֵט נְמִי מֵאָה פְּסָף וּמִלְקוּת א"כ תִּיקְשִׁי
בְּאַמְתַּת לְמָה לִי בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלֵא בְּתוּלַת גְּרִים כּו' וּמֵאִי הַנְּצָרְכוּ תוּ לְרֵאזָה וְלְכֹךְ פְּתַב
דְּכָל זָה לְפִי הִנֵּה אֲמִינָא אֲבָל בְּאַמְתַּת דְּמַסִּיק בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל א"כ לֵא אֶצְטְרִיף לֹמַר וּמְתָה
כּו' אֲלֵא דְּבִיִּשְׂרָאֵל לֵא מְמַעֵט אֲלֵא מִיתָה וּמִבְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל מְמַעֵטִינוּ נְמִי קִנְס כּו' וְלָזָה
הַנְּצָרְכוּ לְרֵאזָה וְעכ"ז נִרְאָה דוּחַק לֹמַר דְּהָדַר בִּיה מְמֵאִי דְּהִנֵּה סְבוּר בְּתַחֲלָה דְּבִיִּשְׂרָאֵל
מְמַעֵטִינוּ לְגַמְרֵי בֵּין מִקְנָס כּו' וְעוֹד דְּמַהֲרֵאזָה שְׁהִבִּיאוּ מוּכַח דִּילְפִינוּ קִנְס מִמִּיתָה וְא"כ
לְמָה לִי בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלֵא בְּתוּלַת גְּרִים וְאֶפְשָׁר לֹמַר דְּאֶצְטְרִיף לְדִיוקָא הָא בַּת יִשְׂרָאֵל
פְּהָאִי גְּוֹנָא מִיחְזִיב וְלִתְנִי ר"י שְׁנִית דְּמִבְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל כּו' א"כ ע"כ אִסִּיק אֲדַעְתִּינָה כּו'
וְלְמָה לִי לְשָׁנוּי נְמִתָה לְמִיתָה גְּתַרְבְּתָה וְלֵא לְקִנְס תִּיפּוּק לִיה דְּבְתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלֵא גְּרִים
נְאִין לֹמַר כַּמ"ש בְּסִפְר פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ וְז"ל דְּהַמְקִשִׁין אִסִּיק אֲדַעְתִּינָה הָא דְּתַנְי אֲמִי וּפְרִיף
כִּינֵן דְּחִזִּינוּ דוּמְתָה מִפִּיק מִבְּיִשְׂרָאֵל ה"ה בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל נְמִי ע"ש דַּא"כ לְמָה לִי כָּלֵל

בתולת ישראל דהורתה ולידתה שלא בקדושה ממיטה ילפינו ה"ה לקנס כמו שהביאו ראיה ואולי דבתולת ישראל דלא תימא דהורתה שלא בקדושה נמי איתרבי מבישראל כמ"ש ר"י בתיורוצו שנית פנ"ל פנונתו ודוק היטב לפענ"ד: והנה ראיתי להעיר בכאן ספיקות עצומות הספק הא' במאי דקאמר מנה"מ ופי' התוס' משום דכתיב בישראל קא בעי ואמאי לא דבעינו קרא פדכתיב פינו דהמקשה לא אסיק אדעתיה ומתה כו' כמ"ש התוס' לעיל יע"ש היטב.

הספק הב' באמת יש להקשות מנלן דומתה לרבות הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה דבישראל פתיב אימא ומתה לרבות אתי בת ישראל שאין לה פתח בית אב דבסקילה דלא נימא בעינו קרא פדכתיב כו' ומנלן דבקרא בא לסתור בישראל וגם בעינו קרא פדכתיב.

הספק הג' במאי דקאמר א"כ בישראל מאי אהני ליה והקשה רשב"א תימא שלא ישלם ולא ילקה כו' והקשה רש"ל הא מומתה נפקא דהשתא ומתה קרא יתיבה הוא דכינו דלא פתיב בישראל וע"כ למיתה נתרבתה ולא לקנס יע"ש ומאי קושיא דהא אצטריו ומתה דלא נימא בעינו קרא פדכתיב לכך אצטריו ומתה לגופא וא"כ אפתי יקשה קושית הרשב"א למ"ד בעינו קרא פדכתיב יקשה קושית הגמ' ואי דבישראל אצטריו שלא ילקה ולא ישלם מאה פסר כו'.

הספק הד' במאי דמקשה בספר פני הושע אהא דכתבו התוס' וא"ת בעינו קרא פדכתיב א"כ כו' פתיב תימא היאך יעלה על הדעת דמש"ר? הא קיל מנערה המאורסה בעלמא דנסקלת על פתח שער העיר ההיא ומהיכי תיתי דבעינו קרא פדכתיב.

הספק הה' במאי דכתבו התוס' ואם מאן ימאן לרבות יתומה לקנס תימא דתקשה ממתיני ותיורוצו דממתיני ליכא לאקשוי דאתיא כו"ע אבל הכי פריה מר"י הגלילי לר"י הגלילי וכן הוא גירסת ר"ח וה"ג במכילתא וכן הוא בהדיא בירושלמי עכ"ל ולכאורה יש לתמוה למה להו פל אריכות הדברים והראיות שהביאו דאפילו מר"ע מצוי למיפרה שפיר דע"כ לאביה הנערה לאו מיעוטא הוא דאל"כ באונס הקנס לעצמה ובמפנותה דמדעתה עבדה מחלה והיאך קאמר ואם מאן ימאן לרבות יתומה לקנס דהאי קרא במפנותה פתיב: והנה בהא דהקשיתי לעיל דמנלן דקרא דומתה לרבות הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה אימא לרבות בת ישראל דלא בעינו קרא פדכתיב כו' די"ל דע"כ מוכח דלא בעינו קרא פדכתיב דאל"כ למה לי בישראל למעט תיפוק ליה דבעינו קרא פדכתיב אלא ע"כ דלא בעינו קרא פדכתיב ומתה על פרוה להורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה דנסקלת אף קשה דאימא דאי לאו ומתה הנה אמינא דבעינו קרא פדכתיב ואי בישראל למה לי דיש לומר דהנה מוקמינן ליה להורתה ולידתה בקדושה דהתוספת כתבו דמישראל מצינו למעוטי נמי הורתה ולידתה בקדושה כמו גבי חליצה אלא פינו דאיכא לאוקמיה למילתא אחריתי תו לא ממעטינן מיניה גם הורתה ולידתה בקדושה משא"כ אי לא הנה פתיב ומתה ה"א דבעינו קרא פדכתיב ובת ישראל ע"כ הנה מוקמינן ליה להורתה ולידתה בקדושה דהורתה שלא בקדושה לא אצטריו דבלא"ה פטורה מסקילה דבעינו קרא פדכתיב משא"כ השתא דכתיב ומתה א"כ אצטריו בישראל להורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה במסתבר טפי כו': אמנם מה שהקשו התוספת ל"ל בתולת ישראל ולא

בתולת גרים פיון דמישראל נפקא יש להקשות דנהי דילפינו קנס ממיתה או כפי השגי שפכתבו התוספת לקמן דכל הפרשה פולה איירי בחד גוונא יע"ש מ"מ ה"א דוקא הורתה ולידתה שלא בקדושה אבל הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה פיון דחיובה סקילה לחיוב נמי במאה פספ לכך אצטריך בתולת ישראל ולא בתולת גרים כו' ואף לדברי הרשב"א ז"ל שסובר דבישראל קאי אכל הפתוב בפרשה ושפיר קשה ל"ל בתולת ישראל ולא בתולת גרים דמבישראל נפקא דאפילו הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה אין לה מאה פספ ומלקות אבל י"ל דאי לא הנה פתיב בתולת ישראל ולא בתולת גרים ה"א דומתה קאי אאין לה פתח בית אב ואי דבישראל נפקא דלא בעינו קרא פדכתיב י"ל דבישראל אצטריך ליה שלא ילקה ולא ישלם מאה פספ דלא ילפינו ממיתה ולא אמרינו פל הפרשה פולה בחד גוונא מיירי אי לאו בישראל לכך אצטריך בתולת ישראל ולא בתולת גרים דלא ילקה ולא ישלם מאה פספ וע"כ נמתה לרבות הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה.

ומיהו לקמן מוכח ע"כ דילפינו קנס ממיתה או שכל הפרשה איירי בחד גוונא מההיא דקאן נערה כו' וא"כ הדרא קושין לדוכתין דל"ל בתולת ישראל ולא בתולת גרים ואי דלא תימא דומתה לבת ישראל שאין לה פתח בית אב מבישראל נפקא דאל"כ למה לי בישראל ואי לקנס הא ילפינו קנס ממיתה אלא דאי לא הוי פתיב בתולת ישראל ה"א דומתה אתי לרבות הורתה ולידתה שלא בקדושה ובישראל אתי למעוטי פספ ומלקות כו': ואחרי הודיע אלקים אותנו את פל זאת אפשר לומר במה שהקשה מהרשב"א ז"ל מי הכריחו לנה דהא הרשב"א ע"כ סובר דבישראל אפולהו פרשה קאי פקושיתו כו' אבל נראה לומר דנדאי אה"נ דבישראל אפולהו פרשה קאי דאפשר לומר דאי לאו בתולת ישראל הייתי אומר דומתה קאי לבת ישראל שאין לה פתח בית אב ואי דבישראל אצטריך לקנס ואי דסברא הוא שיהנה לכל הפתוב בפרשה אה"נ אלא דלא אצטריך למיתה דבלא"ה אין חיוב סקילה דבעינו קרא פדכתיב בשלמא אי אמרינו נמתה לרבות הורתה שלא בקדושה ולידתה שלא בקדושה לסקילה א"כ בישראל מאי אהני ליה דמשמע ליה דבישראל קאי אכל הפתוב בפרשה בין מיתה ובין קנס דוקא בישראל משא"כ השתא דלסקילה לא אצטריך כו' לכך פתבו דילפי מהדדי ולמה לי אלא כמ"ש התוספת ומה שהקשיתי לעיל דאימא ומתה לבת ישראל שאין לה פתח אב ובישראל להורתה ולידתה בקדושה י"ל דמסתבר לומר דנמתה לרבות הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה ממה דנימא דבישראל למעט כו' ואף אי לא הנה פתיב ומתה הנה ידעינו ודוק היטב לפענ"ד: ודע דמהר"ם שי"ף ז"ל הקשה בהא דאמר בתולת ישראל ולא בתולת גרים על פרוך לאו דוקא לאבי הנערה דאל"כ למה לי בתולת ישראל והקשה דאימא דקרא דבתולת ישראל ולא בתולת גרים ע"כ למעט אתא אף הורתה ולידתה בקדושה פיון דלהורתה שלא בקדושה לא אצטריך כמ"ש התוספת לעיל כו' ותי' דע"כ מוקמינו לאבי הנערה לאו דוקא פל במה דמצי למימר דבתולת ישראל להורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה ממאי דנאמר דקאי אהורתה ולידתה בקדושה עכ"ל וא"כ א"ש גם פאן דכל פמה דמצי לאוקמיה קרא דבישראל להורתה שלא בקדושה מוקמינו ואם פן ע"כ מוכח דלא בעינו קרא פדכתיב ושפיר ע"כ מוכח דומתה לרבות הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה כמ"ש לעיל.

וזאת נאמר בעבור שבִּישְׂרָאֵל אפולוהו קאי ואצטריף למאה כסף ומלקות משא"כ לעיל דפריף אימא להורטה שלא בקדושה ולידתה שלא בקדושה א"כ בישְׂרָאֵל מאי אהני ליה דכתיב בסמוך לגבי סקילה כפשטא דקרא משמע דוקא בישְׂרָאֵל כו' והרשב"א ז"ל ס"ל כתי' הראשון כמ"ש התוס' לקמן דטעמא דכתיב נערה ילפינו קנס ממיתה ולא כל הפרשה פולה בחד גוונא מיירי אלא דבישְׂרָאֵל אפולה פרשה קאי וא"כ אי לאו בתולת ישְׂרָאֵל ה"א דנמטה קאי אבת ישְׂרָאֵל שאין לה פתח בית אב דבסקילה דלא נימא בעינו קרא פדכתיב ואי בישְׂרָאֵל אתי לקנס דאי מומטה לא ילפינו קנס ממיתה או יאמר דאצטריף בתולת ישְׂרָאֵל לדיוקא הא בישְׂרָאֵל פהאי גוונא מיחייב וכמ"ש לעיל דלתי' ראשון לא ילפינו קנס ממיתה ובזה א"ש מה שפתבו התוס' משום דכתיב בישְׂרָאֵל קא בעי דאל"כ מאי קאמר אי הכי מילקי נמי ללגי ומאה סלע נמי לשלם דמשמע דאי לא הנה סקילה בהורטה שלא בקדושה ולידתה בקדושה א"ש ואמאי פיון דלא אסיק אדעתיה מבישְׂרָאֵל אמאי לא ומבתולת ישְׂרָאֵל אפתי לא אסיק אדעתיה ועיין בספר פני יהושע דמדמקשה אי הכי לילקי נמי ללגי ומאה כסף נמי לשלם ע"כ לא ידע מבתולת ישְׂרָאֵל יע"ש ואין לומר דהכי פריף א"ה מילקי נמי לילקי ומאה כסף נמי לשלם דבשלמא אי לא הנה סקילה הנה א"ש דילפינו קנס ממיתה די"ל לתי' ראשון לא ילפינו קנס ממיתה כמ"ש לעיל וא"כ פתבו שפיר משום דכתיב בישְׂרָאֵל קא בעי דאל"כ מאי א"ה ומיהו דמצינו למימר דידע מבישְׂרָאֵל ואפ"ה פריף לי' דבעינו קראי פדכתיב דאי ע"כ לא בעינו קרא פדכתיב מדכתיב בישְׂרָאֵל דהשתא לא ידע מבתולת ישְׂרָאֵל כמו שכתב לעיל אלא פיון דע"כ ידע מישְׂרָאֵל פתבו בפשיטות דמשום דכתיב בישְׂרָאֵל קא בעי כו': או יאמר דע"כ ידע מבתולת ישְׂרָאֵל דאל"כ אמאי לא לילקי ומאה כסף נמי לשלם דלא ילפינו קנס ממיתה ובישְׂרָאֵל לא קאי אפולה פרשה אלא אמיתה ולא אמלקות ומאה כסף וא"כ ע"כ דהכי פריף אי אמרת בשלמא דלא מחייב מיתה א"ש דכיון דבישְׂרָאֵל קאי אהורטה שלא בקדושה ולידתה בקדושה ה"ה בתולת ישְׂרָאֵל קאי אהורטה שלא בקדושה ולידתה בקדושה משא"כ אי חייב סקילה א"כ אתי בישְׂרָאֵל אהורטה ולידתה שלא בקדושה הוא הדין בתולת ישְׂרָאֵל לא קאי אלא אהורטה ולידתה שלא בקדושה ופריף שפיר א"ה מילקי נמי לילקי ומאה כסף נמי לשלם ועיין בספר פני יהושע וא"כ פיון דהמקשין ידע מבתולת ישְׂרָאֵל ולא בתולת גרים א"כ שפיר פתבו משום דכתיב בישְׂרָאֵל קא בעי דאל"כ אלא דבעינו קרא פדכתיב הא בישְׂרָאֵל מוכח דלא בעינו קרא פדכתיב אלא עיקר קושיותו משום דכתיב בישְׂרָאֵל קא בעי ודוק היטב לפענ"ד: ובזה יש ליישב שיטת הרמב"ם ז"ל דהלכות נערה ובתולה והלכות איסורי ביאה וזה לשונו דין חדש יש במוציא שם רע דאפילו נכנסה לחופה ולא נבעלה וזוניתה הרי זו בסקילה על פתח בית אביה והוא שיטת רבינו שמואל שהביאו התוס' בסוגיא דתני שילא אלא דרבינו שמואל סובר דנסקלת על פתח שער העיר שהוא דלא שייף טעמא דראו גידולים שגידלתים כמו שיתבאר לקמן והוא ז"ל כתב דנסקלת על פתח בית אביה ולפי מה שכתבתי א"ש דע"כ נסקלת על פתח בית אביה דקשיא ליה קושית התוס' דל"ל בתולת ישְׂרָאֵל ולא בתולת גרים דמבישְׂרָאֵל ממעטינו הכל כמ"ש התוספת והבאתיו לעיל וע"כ דאי לאו בתולת ישְׂרָאֵל ה"א ומטה קאי לבת ישְׂרָאֵל שאין לה פתח בית אב דלא בעינו קרא פדכתיב אף אי אמרינו פשיטת רבינו שמואל לקמן דאם נכנסה לחופה ולא נבעלה דנסקלת על שער

העיר ההוא במש"ר א"כ ע"כ מוכח דלא בעינו קרא פדכתיב דהא במש"ר גופא דאם זינתה לאחר שזכנסה לחופה ולא נבעלה נסקלת על שער העיר ההיא ואף דהתם לא שניף האי טעמא ראו גידולים שגידלתים כמו שיתבאר לקמן וא"כ נימא דהכא בעינו דוקא קרא פדכתיב די"ל מהיכי תיתי דיגרע והוא קושית פני יהושע ואי דלא נימא דלא אמרינו אישתיני דינא כו' דהא בזכנסה לחופה ולא נבעלה זינתה אפ"ה נסקלת על שער העיר ועיין בספר פני יהושע יע"ש היטב ואי נאמר דלא אמרינו אישתיני דינא כו' א"כ אצטריף דלא נימא בעינו קרא פדכתיב היינו בזינתה לאחר שזכנסה לחופה ולא נבעלה דלא נימא דהא בעלמא בתנא ואיך שיהיה מוכח זינתה לאחר שזכנסה לחופה ולא נבעלה דנסקלת על פתח בית אביה פשיטת הרמב"ם ז"ל ודוק היטב לפענ"ד: ע"ש גמרא מדתני אמי בתולת ישראל ולא בתולת גרים כו' אף למ"ד דהמוציא שם רע על היתומה פטור מוקי למתני דהכא כר"ע דמחייב לעצמה כמ"ש התוספת א"כ מציעתא דמתני' אתיא לדיוקא הא בת ישראל פהאי גוונא חייב ואתיא כר"ע וכן אסיפא לא קשיא דמציעתא אצטריף כמ"ש ולא קשיא קושית מהר"ם שיף ז"ל שכתב במתני' דלמה לי סיפא ומציעתא יע"ש דנדאי אצטריף סיפא ומציעתא לדיוקא וק"ל: ובתוס' בד"ה בתולת ישראל ולא בתולת גרים וא"ת למה לי מאן ימאן כו' ואין לומר דשאני מש"ר דרבי קרא ולכך אצטריף קרא נמי מאן ימאן י"ל דגילוי מילתא בעלמא הוא דאבי הנערה דכתיב במש"ר ולא ממעטינו יתומה ה"ה בעלמא דלא ממעטינו דאל"כ לא פריף מידי והא תניא מאן ימאן דשאני התם דרבי קרא לשיטת התוס' דמרבי מאן ימאן דהוה למיכתב מאן מאן בחד לישנא א"כ מאי פריף אלא ע"כ דגילוי מילתא הוא: או יאמר דלא מסתבר למימר דאתי קרא לדיוקא לחוד שוב מצאתי במהר"ם שיף שכתב פן ונהנתו וק"ל: בדרף מה ע"א גמרא תני שילא שלש מדות בנערה המאורסה באו עדים בבית חמיה שזינתה בבית אביה כו' באו עדים בבית אביה כו' סרחה ולבסוף בגרה כו' עכ"ל הנה אומר באו עדים בבית חמיה משמע בלא הוצאת שם רע נמי איירי ומה"ט הוצרף לפירוש טעמיה דקרא ראו גידולים שגידלתים כמ"ש בספר פני יהושע דלא תימא דוקא במש"ר כו' לכך קאמר ראו גידולים שגידלתים פלומר מבית אביה כו' ואף לפירוש רבינו שמואל דפירש דמוציא שם רע בסקילה אף בזינתה תחתיו התם אין נסקלת על פתח בית אביה כמ"ש התוס' ולפ"ז פי משני רבא שאני מוציא שם רע דחדיש הוא על פרוף האי ברייתא דשילא במוציא שם רע איירי וסרחה ולבסוף בגרה בלא הוצאת שם רע ומ"ש התוספת דצריף לדחוקי היינו כמ"ש למעלה דמדתני סתמא כו' ועוד דלא הוה צריף לטעמא דקרא ראו גידולים שגידלתים פיון דבמוציא שם רע איירי אבל לפירוש רבינו שמואל יש חילוק בין אישתיני דינא לאישתיני כו' ובאו לה עדים בבית חמיה איירי בלא הוצאת שם רע וסרחה כו' היינו דאישתיני קטלא ואבית אביה קאי בלא הוצאת שם רע או אבית חמיה פיון דבלא הוצאת שם רע נמי איירי אבל לשיטת התוספת אבית אביה לחוד קאי אלא דמיתני ראיה פיון דאיתחדש ביה חידוש אחר אית ביה נמי הא חידושא ופריף מנא לך זאת פיון דאית ביה האי חידושא אית ביה כו' ומשני תנאי היא כו' וא"כ לפירוש רבינו שמואל נמי צריף לדחוק דהא לא מצינו תנאי אלא באישתיני דינא ואם נאמר דאין חילוק פי לפי פירוש באמת אפשר דאין חילוק ובאו עדים דתידין בסקילה היינו בהוצאת שם רע ויתבאר לקמן עוד מזה בעזה"י: ומ"ש מהרש"א ז"ל לפירוש ר"ש אמאי לא תני באו

עדים בבית חמיה שזינתה בבית חמיה שתידון בסקילה על פתח שער העיר והיא כו' עכ"ל ואפשר שגירסת ר"ש הוא פגירסת הרמב"ן ז"ל שיתבאר לקמן דבאו לה עדים בבית חמיה שזינתה בבית אביה סוקלין אותה על פתח שער העיר והיא.

או דניחא ליה לאשמעינן לאפוקי מדעת הר"א ז"ל שמביא בריטב"א ז"ל דאיהו סובר דזינתה בבית אביה נמי דינא הכי דנסקלת על פתח בית אביה פדין מש"ר ומפרש וגירסתו היתה באו לה עדים בבית אביה כו' קמ"ל דאפ"ה על שער העיר ואפשר שפן פוננת מהרש"א ז"ל ובזה נתיישב נמי הא דנקיט טעמין דקרא ראו גידולים שגידלתים לפי דעת רבא ל"ל אלא דלא נימא כמ"ש הר"א ז"ל בבית אביה כו' לכה פירש ראו כו' וכפי' רש"י פלומר להודיע שמבית זה יצאה הנבלה שלא יטעו העולם שמבית זה יצא הנבלה דהיינו מבית חמיה ועיין בריטב"א ודוק לענ"ד: לשון הרמב"ם ז"ל (בהלכות נערה ובתולה פרק שני) הלכה זו הוציא עליה שם רע כשהיא בוגרת כו' וזינתה כשהיא נערה הרי זו בסקילה ופסק פהו ברייתא דהיא או זוממיה מקדימין לבית הסקילה (ובהל' איסורי ביאה פרק ב' הלכה חט"י) כתב דין חדש יש במוציא שם רע דנקנסה לחופה ולא נבעלה וזינתה בסקילה היינו כפי' רבינו שמואל אלא שכתב דהיכן סוקלין אותה על פתח בית אביה והיכן סוקלין נערה המאורסה שזינתה באו עדים בבית אביה שזינתה בבית אביה סוקלין על פתח בית אביה באו עדים בבית אביה שזינתה בבית חמיה סוקלין על שער העיר והיא בגרה הר"ז נסקלת על בית הסקילה עכ"ל והנה רואה שגירסתו פדעת הר"א ז"ל ועיין במגיד משנה שהביאו הריטב"א ז"ל והבאתיו לעיל דזינתה בבית חמיה היינו שהיתה הולכת לחופה ועדיין לא נכנסה לחופה ואע"פ שחזרה אל בית אביה כמ"ש הר"מ אפ"ה נסקלת על שער העיר ומכ"ש כשנכנסה לחופה והגמרא רבותא אשמעינן דאפילו באו עדים בבית כו' לפי ג' ולפי זה במש"ר יש עוד דין מחודש דאפילו נכנסה לחופה ולא נבעלה שכתב הרמב"ם דסוקלין אותה על פתח בית אביה אף שהזנות בבית חמיה דגזירת הכתוב הוא דמש"ר דנסקלת על פתח בית אביה וסובר הר"מ דטעמא דקרא ראו גידולים שגידלתים כפשטי' דאביה הרגילה בכף שאילו הרגילה לטוב לא היתה מזהה ג"כ עכשיו וא"כ ה"ה בזינתה בנכנסה לחופה דלא כפי' רבינו שמואל ודלא כפי' רש"י ז"ל שעשה פלומר על פלומר ועיין במהר"ם ש"י ז"ל: אמנם הא דכתב הר"מ בהלכה י' באו עדים אחר שבגרה או אחר שבעלה בעלה הר"ז נסקלת בבית הסקילה עכ"ל וסובר הר"מ דהא דקתני בברייתא היא וזוממיה מקדימין לבית הסקילה היינו בית הסקילה ממש ודין שלישי הוא זה וסובר דה"ה שבעלה והר"א ז"ל השיג עליו דהא מש"ר בבעל הוא ואפ"ה נסקלת על פתח בית אביה והמ"מ ג"כ תמה עליו בזה וכ' שפבר הושג מזה עכ"ל והנה ישבכאן הודאת בעל הריב שפדין הושג.

והו' אמת שהר"א ז"ל לא השיג עליו אלא במ"ש בעל כו' אבל אבוגרת לא השיג עליו דודאי לשון הברייתא משמע כה דנסקלת על בית הסקילה ממש אלא שבעל סובר שאין זה שינוי שהרי מקודם לכן היתה בעולה מנואף וכמו שכתבו התוספת בשמעתיך ובאמת שגם בזה יש לתמוה על הר"מ דמאי שינוי איכא בזה אבל הנראה לי בזה דהר"מ ז"ל לא אמר דבריו אלא כשבעל פדרפה והנואף שלא פדרפה דאישתני גופא ממה שהיה בתולה שהרי הר"מ ז"ל פסק שם באו עליה עשרה פולן בחנק והראשון בסקילה בד"א שפאו עליה פדרפה אבל אם באו עליה שלא פדרפה עדיין היא בתולה והפל בסקילה וכן

הגיה המלשנה למלה וכתב שפן הנה גירסת המ"מ והמ"ע שפכתב וקיי"ל פתכמים עכ"ל
א"כ בכה"ג נדאי דאישתני גופא וכינן שאילו זינתה השתא בתנא אשתני לבית הסקילה
כמו בוגרת השנויה בברייתא ואף שהר"מ ז"ל פתב סתם מ"מ צ"ל פן בדבריו פנ"ל: ודע
עוד בקה דכתב באו עדים אחר שבגרה כו' משמע בנכנסה לחופה לחוד לא אפשר
דבמש"ר דלא אישתני דינא לשיטתיה דבמש"ר אף בנכנסה לחופה וזינתה בסקילה: או
יאמר דאפילו בבאו עדים לחוד כדמשמע מסתימת לשונו אפ"ה בכה"ג דלא אישתני אלא
דינא נסקלת על שער העיר ההיא והראשון נראה יותר ודוק היטב לענ"ד: שם ע"ב גמרא
הנערה שהיתה כבר וברייתא דשילא משבשתא היא ואין פאן אלא שני מדות ולדעת
הר"מ אפשר דלא משבשין אלא מה שאמר הר"ז בתנא אבל שלש מדות יש בה דסרחה
ולכסוף בגרה בבית הסקילה ואפשר דגם הר"א ז"ל יודה לזה יע"ש וק"ל לענ"ד: ע"ש
האמר ר"י לתנא תני תידון בסקילה כו' מפירוש מהר"ם שיף ז"ל ולא הנה ג' מדות
ומשבשתא הוא כו' עכ"ל ואין הלשון משמע פן דמשמע דלא משבש אלא הא דתדון
בתנא אבל שלש מדות כמ"ש לעיל לשיטת הר"מ ז"ל וכן הר"א ז"ל אפשר דידה בזה
ודוק: ע"ש גמרא ת"ר שערין כו' גמר פתח משער כו' ופרש"י ז"ל דאסמכתא בעלמא
הוא כו' עכ"ל.

יש לדקדק מנא ליה לרש"י זאת ועוד כינן דלאו ג"ש גמורה הוא מנא להו לתכמים לומר
זאת. ואפשר לומר דלא צריף כלל ג"ש לזה הנערה המאורסה נמי נסקלת על פתח שער
העיר ההיא ולא גרע מש"ר כו' כמו שפכתב בספר פני יהושע והבאתי לעיל במשנה
הגיורת ואף דבעי למילף מש"ר משעריף דבעיר שרובה נכרים סוקלין על שער בית דין
דבנערה המאורסה לא פתיב שעריף מ"מ פתח לא צריף למילף מפתח אלא אסמכתא
בעלמא הוא ומהרש"א ז"ל לא פתב פן וק"ל: בדרך מו ע"א גמרא תנו רבנן כיצד הוצאת
שם רע כו' ראב"י אומר בעל לוקה לא בעל אינו לוקה עיין בחדושינו לעיל דמפאן מוכח
דגט מהני נמי אף ע"י ביאה יע"ש היטב.

מה שמקשה בספר פני יהושע לרבנן דאף בלא בעל נמי א"כ מאן זימר לן דקרא בבית
חמיה איירי ותירוץ דאת בתי נמתי לאיש הנה משמע חופה כו' הן אמת שרש"י פתב
בשמעתין דתני שילא דקרא איירי בבית חמיה איירי מדכתיב ואקרב אליה היינו לראב"י
אבל לרבנן מנא ליה ואפשר לומר דטעמא דקרא דראו גידולים שגידולתים להודיע
שמבית זה יצאה הנבלה כדי שלא יהא העולם סבורין שזינתה בבית אביה כמ"ש
הריטב"א והבאתיו לעיל ובבית אביה לא שייף האי טעמא אמנם לשיטת הר"מ יקשה
זאת דאיהו סובר דאף בזינתה לאחר שבנכנסה לחופה נסקלת על פתח בית אביה וע"כ
צ"ל דראו גידולים שגידולתים היינו שהוא הרגילה בכף כמ"ש לעיל א"כ מנלן דאיירי
בבית חמיה וצ"ל כמ"ש הוא לעיל דפשטא דקרא משמע בבעולה אלא דלרבנן משמע
אף בלא ביאה כמ"ש הוא בעצמו לעיל בשמעתין ודוק לענ"ד: שם ע"ב משנה האב זכאי
בבתו בכסף ובשטר ובביאה זכאי במציאתה כו' בפני המשניות להר"מ פתב וז"ל אלו
הענינים שהאב זוכה בהן משום שנאמר בנעוריה בית אביה וכו' בקבלה כל שבח נעורים
לאביה כו' עכ"ל לא ידעתי פוןנתו דהא בגמרא מסיק דהאי בהפרת נדרים הוא דכתיב
אלא מאין כסף ילפינו ומציאה משום איבה: מ"ש רש"י ז"ל ומקבל את גיטה אם נתגרשה
מן האירוסין עיין בתוספת בפ"ק דקדושין (דף י' ע"א) שנסתפקו בזה אי יכול האב לקבל

גט קטנה מן הנשואין או לא יע"ש היטב: גמרא מנא הני מילי יאמר בזה דקאי מנא הני מילי דמקדשה בכסף והכסף דאבנה הוא וכו' ההכרח ממאי דפריה לקמן ואימא לדידה וקרא פי אתא לאשמעינו דמקדשה בכסף אלמא דלא ידע המקשן מפי יקח ורש"י ו"ל שפירש דמנה"מ דכסף דאבנה הנה דמשום דהכי במתני' לא קתני שמקדשה בכסף אלא שפירש לאביה ועיקר במסכת קידושין ולכך לא פריה אלא מנא ליה דאבנה הנה ומיהו בקדושין אמר בכסף מנא ליה ותו הא דתנו האב זכאי מנלן דמקדשה בכסף וכסף דאבנה הנה משמע דאהי מתני' נמי תרתי קשיא ליה א"כ יש לפרש ג"כ פאן לשיטת רש"י דהמקשה לא ידע מפי יקח מדפני' אח"כ ואימא לדידה וקרא פי אתי לאשמעינו דמקדשה בכסף משמע דמהי קרא למידון דלא כשיטת התוספת.

ומה שכתב בספר פני יהושע פתב על דברי התוס' תימא למה לי מפי יקח שמעינו להו כו' דיש לומר דאי מפי יקח ה"א עד דמקדש ונהדר בעיל משא"כ השתא דכתיב אין כסף מוכח דכסף לחוד קונה על פרוה גם ביאה לחודיה קונה והא דמצריה צריכותא אחרנינא התם היינו למאן דאמר דיליף מבעולת בעל כו' עכ"ל.

והנה נדאי לפום סברא דהשתא דאימא לדידה וה"ה לפי דברי המתירן דאביה מקבל קידושין כו' אצטריה אין כסף דכסף לחוד ניקנית ומ"מ יקשה למה ליה לר' יוחנן למילף דאשה נקנית בביאה מבעולת בעל דאי מפי יקח ובעלה ה"א דמקדש ונהדר בעיל פיון דכסף לחוד קונה מאין כסף ע"כ דגם ביאה לחודיה קונה וה"ה דיקשה למה לי אין כסף להו דיליף דאשה נקנית בביאה מבעולת בעל ובמקשה שפיר י"ל כמו שכתוב הוא דמקשה למ"ד דיליף מונבעלה.

ומה שכתב והא דבקדושין מצריה צריכותא אחרנינא לא ידענא דלדבריו משמע מאין כסף לחוד מוכח דכסף לחוד קונה אף באמת וכן פתב במס' קידושין יע"ש היטב וא"כ יקשה למה לי בעולת בעל דאי מונבעלה ה"א עד דמקדש ונהדר בעיל פיון דכסף לחוד קונה הוא הדין ביאה לחוד נמי קונה אלא דמאין כסף לא שמעינו דאשה נקנית בכסף לחוד דקרא פי אתי לאשמעינו דכסף דאבנה הוא והכי קאמר קרא אין כסף לאדון זה ביציאתו ממנו אבל יש כסף לאדון אחר והיינו אב ולא שמעינו כלל דכסף לחוד קונה דהקינו הנה בכסף וביאה בשלמא אי אמרינו דקרא אתי דמקדשה בכסף ולא נזכר ביאה בקרא א"ש משא"כ השתא דקרא לא איירי מן הקינו כלל.

ומה שתירץ דברי התוס' במקשה הוא דגם המתירן לא הנה יכול להשיב פן דתיקשי למאן דאמר דיליף מונבעלה מא"ל ודוק לענ"ד: ע"ש גמרא וכ"ת גילף מבןשת ופגם היינו דבידו לביישה פשהיא קטנה היינו דאביה שייך ביה או יאמר דמבןשת ופגם דקטנה יליף לה כמ"ש התוספת באלו גערות דבנערה אין הבןשת שלה לפום סברא דהשתא דלא ניחא להו למימר דבידו לביישה פשהיא קטנה דא"כ תיקשי בוגרת נמי כמו שהקשו התוספת בקדושין (בדף ג' ע"ב) יע"ש אלא דמבןשת ופגם דקטנה קשיא ליה ועל זה משני דאביה שייך בגנה וק"ל: בדף מז ע"א גמרא ואימא ה"מ קטנה כו' אלא הא דזכי רחמנא לאב לממסר לחופה היכי מצוי מסר לה הא קמבטל ממלאכה כו' עכ"ל.

יש להקשות א"כ למאי דסליק אדעתיה השתא למה לי הדיקשא דלאמה ואפשר לומר דדיקשא אתי לומר שיש יכול האב לכופה למעשה ידיה כמו אמה כו' וכן פתב בספר פני יהושע דהאב יכול לכופה אותה ויתבאר לקמן.

אמנם לשון רב הונא לא יתישב שפיר הא דאמר מניין שמעשה הבת לאביה משמע דעיקר הילפותא דיהא לאביה ונה לא צריף השתא. ובזה יש ליישב הא דקאמר לעיל וכ"ת גיליף מיניה כו' א"כ הדרא קושני' לדוכתי' דאם פו למה לי לאמה ואפשר דאדרב הונא גופא קא קשיא ליה דלמה ליה קרא גיליף מהפרת גדרים וכן פתב בספר פני יהושע אמנם הוא דחה זאת דהא אצטריף לאמה למעט מציאתה ופירות ועיין במסכת קידושין שפתב שם פן ואני אומר דנדאי אצטריף הדיקשא דלאמה שיש יכול האב לכופה כמו שפתב בספר פני יהושע פאן אלא דקשיא ליה אדרב הונא דמשמע דאצטריף למיליף שיהא שלו כו' נהדר קאמר וכ"ת גיליף מיניה ואה"נ דתקשה לרב הונא כו' ותקשה נמי דמציאתה ופירות יהא לאביה מן התורה ואמר דממונא מאיסורא לא ילפינו ולפי זה אפשר דמציאתה מן התורה אלא למאי דמסיק דההיא בהפרת גדרים הוא דכתיב וממונא מאיסורא לא ילפינו מציאתה מדרבנן משום איבה כו' ודו"ק: ובתוס' בד"ה השתא זבוגי מזבין לה מעשה ידיה מיבעיא וא"ת למה לי ק"ו בעירכון כו' עכ"ל בפ"ס חדש בת"י פתב וז"ל ובהא מתרצא נמי למה לי ויצאה חנם אין כסף חזד לנערה וחד לבוגרת דאי נערה מצי מזבין למה לי לאמה אלא דהנה מוקמינו לבוגרת כו' עכ"ל יש להקשות דהא קרא אצטריף דסימני נערו מוציאין מרשות האדון וממילא אתיא בק"ו דמכורה פבר שאין האב יכול למוכרה דאל"כ תקשה אבוגרת נמי דלמה לי: י"מ אהא דאמר למה לי כו' דהנה אמינא דאתי אין חנם דאתי בבוגרת דהשתא ליפא לאקשוי השתא מכורה פבר דהא לפום סברא דהשתא ליתא להאי ק"ו ולעיקר זבינא דאיילונית לא מצינו קרא וא"כ אתיא לאמה על זה יע"ש במסכת קידושין ואני אומר דהא בקידושין מקשה למה לי קרא השתא מכורה כו' ומשני לאיילונית ומקשה ומה סימנים שאין מוציאין מרשות האב כו' בוגרת שמוציאין מרשות האב ת"ל אלא כו' וא"כ אף דליתא להאי ק"ו לא אצטריף קרא לבוגרת מהאי ק"ו גופה ומה סימנים שאין מוציאין מרשות האב כו' אלא דבתחלה הקשה המקשן התם בפשיטות דלא מצינו לאשכוחי פלל פינן דיצאה בנערו בנערו מאי בעי גביה ואין לומר דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא יע"ש הטיב דזה לאו סברא הוא ועיין בקידושין ודוק לענ"ד: שם ע"ב מאן דאמר לא זכה כו' הנה לפי רש"י ז"ל הא דמסיק לקמן בברייתא מתה אביה יורשה היינו פרבנו דארף מן האירוסין פליג ר' נתן ולישיטת ר"ת דפירש דבנשואין פליגי א"כ אתיא ברייתא דלקמן דמתה אביה יורשה היינו כו' נתן דלרבנו אפילו מן הנשואין נמי לא ירית בעלה והתם קמני דירית אלא כו' נתן מוקמינו לה ומיהו מהאירוסין לא ירית לה כמו שהיא לא תטול תוספת פתובה דדי לנו באשה משום חזיבת חנופה כמ"ש התוספת ומיהו בבעל אי איפא אוןמדנא אחרנא אזלינו בתרי' מדידיה לדידה ודברי מהרש"א ז"ל בזה צ"ע: שוב מצאתי במהר"ם ש"י ז"ל ובספר פני יהושע שפתב פן אמנם לפי מה דהנה ס"ד וכן הילכתא לשיטת ר"ת ז"ל דפליגי בדר"א ורבנו א"כ לר' נתן דלא אזיל בתר אוןמדנא כמו התם א"כ אף באירוסין נמי דידיה הנה פינן שלא אזיל בתר אוןמדנא ואם נאמר כפה שפתבו התוספת דבבואו מבית בעלה ונהא לא באו ולכך לא זכה מן האירוסין גם לר' נתן לא ידעתי א"כ מן

הנשואין אמאי זכה לר"נ כל זמן שהכתובה בבית אביה פדקתני ברייתא לקמן וצריך לומר דמ"מ אין יורש אשתו ארוסה דבזה עדיפא דידיה מדידיה וצ"ע ודוק: בדרב מח ע"א מאן דאמר תכשיט כ"ש צדקה ומאן דאמר צדקה אבל תכשיטיה יהבינו לה והוא הדין דהנה מצי למימר אדלעיל איפכא מאן דאמר צדקה כ"ש תכשיט בנשתטה ומאן דאמר תכשיט אבל צדקה לא אלא דההיא מי שהלה בעלה למדינת הים איפלגו בהדיא ולכך פתבו התוספת דה"ג משום דאיפא למיגרס איפכא פתבו פן וק"ל: משנה לעולם היא ברשות האב עד שתפנס לרשות הבעל לנשואין פן הוא גירסת רש"י ו"ל מדכתב פלומר כו' ולפי זה לכאורה יאמר מברייתא מקשה כמה שכתב מהרש"א ו"ל ואין צורך.

והנה לרב פרטי בבי הוא במתני' דלעולם היא ברשות האב היינו לתרומה בלחוד דלשאר דברים מסירה לחוד מהני כמו שאמר מסירתה לכל חוץ מתרומה וקדר אמר מסר האב כו' היינו משאר דברים חוץ מתרומה ולפי זה מה שפירש רש"י במתני' לענין אכילת תרומה וכל מה שהאב זכאי כו' היינו לרב אסי דמוקי רישא דמתני' מסירתה זה היא פניסתה לחופה אבל צריך עיון דהא איתותב רב אשי בשמעתין ואם פן על פרוח הא דנקוט במתני' עד שתפנס לרשות הבעל היינו פניסתה לחופה ומסר האב לשלוחי הבעל היינו לשאר דברים.

והרע"ב בפ"י המשניות כתב אם בת ישראל מאורסה לכהן כו' ולא סיים בה וזכאי בה בכל זכות האב בבתו אף שכתב אח"כ שתהא מסורה לרשות הבעל משמע כרב אמי כבר האריך שם בתי"ט בזה וכתב שט"ס הוא יע"ש.

ודברי תי"ט צריכין עיון שכתב דמקודם אב"י ורבא אין הלכה פתלמיד במקום הרב ורב אמי פתלמיד חב"ר הרב היה עכ"ל ולא ידעתי דכל הטורח הנה למה דהא איתותב רב אסי וכולהו דאמרי פנותיה דאף לתרומה וצ"ע ודוק: שם גמרא רב אסי אמר מסירתה לכל אף לתרומה כו' עכ"ל לפירש"י דטעמא דידיה משום שמה תשקה לאחיה אין הכרע דאין הלכה פתלמיד במקום הרב דפלוגתא דתנאי היא בקדושין ובפאע"פ פלוגתא דאמוראי כמו שיתבאר לקמן וא"כ יש להקשות על מה שכתב התי"ט דאין הלכה פתלמיד במקום הרב דהא הנה פלוגתא בלא"ה.

ולשיטת רש"י דהא דקאמר עולא בפרק אע"פ דטעמא דמשנה אחרונה משום סמפון ושביק טעמא דידיה דאמר לכתחלה שמה תשקה לאח"י כו' היינו דאין נראה לו שיתחזר בית דין של אחריהם ממה שאמרו לכתחלה כדפריש שם בשלמא לעולא כו' יע"ש.

אבל לפי שיטת התוס' דזה סברא פשוטה היא דדנכתא מיניח לה ולא חיישינן שמה תשקה אלא על פרוח צריך לומר משום סמפון ומה שהקשו התוספת מעולא כבר תמה במגיני שלמה דעולא אמר פן ואימא דרב אסי לא סבירא ליה הכי.

ומ"ש במגיני שלמה וגם לרשב"י לא קשיא לקמן בפרק אע"פ אי לא אמר טעמא משום שמה תשקה דהנה מפרשינן ליה משום סמפון עכ"ל יש להקשות דאם פן משנה אחרונה להקל נמי אתא דלב"ד הראשון דטעמא משום סמפון גם במסר שיהו זה ולבית דין של אחריהם במסר לא פינו דטעמא משום שמה תשקה לשיטת רש"י שפירש דא"כ קיבל מסר והלה דלא חיישינן שמשקה שלוחי הבעל.

הגם שיש לישב דבריו דלמשנה אחרונה הנה הטעם משום סמפון ומשום שמה תשקה אבל דבריו לא כן הוא שפתב דאיפא למימר דלמשנה אחרונה לא חיישינו כ"א למזיגה ואדרבה לא חיישינו לסמפון ואינו יודע מי הכריחו לזה וצ"ע יע"ש היטב: ע"ש גמרא אלימא נשואה ממש היינו בתולה ולא בעולה אלא נכנסה לחופה ולא נבעלה כו' עכ"ל בספר פני יהושע פתב דיש לתמוה דנשואה ממש תיפוק ליה דהא כתיב דינה בכתוב ועוד דמאורסה אצטריף למעט פנויה יע"ש.

והנה קושיא שניה יש ליישב דלדין דפנוי הפא על הפנויה לא עשא זונה דר"א דאית ליה פו ולית הילכתא פנותיה א"כ ע"כ הא דכתיב לזנות במוציא שם רע בארוסה מיידי ומכ"ש שאר נערה דבסקילה ע"כ בארוסה דמייגרע גרע הוצאת שם רע ולמה לי מאורסה אלא למעוטי נכנסה לחופה ולא נבעלה ובית אביה דהוצאת ש"ר על פרחו במסר האב לשלוחי הבעל כו' וכן איתא בסנהדרין (דף נ"א ע"א) ת"ר לזנות יכול בזנות פנויה הפתוב מדבר נאמר פאן אביה כו' ופריף וקא לזנות פתיב ומשני ר"א הוא דאמר פנוי הפא על הפנויה עשא זונה יע"ש ודע דהרי למאן דדריש אביה למסר האב לשלוחי הבעל לא אייתר אביה א"כ מנא ליה למידרש גזירה שנה גבי בת פהו דמנפנה מצד אחד הוא ולמידן ומשיבין לכ"ע וקא איפא להשיב מה לבת פהו שפן ריבה בהו הפתוב מצות תירות אלא ע"כ דלזנות משמע ליה פן דל"ס כר"י וא"כ שפיר קאמר אלימא נשואה ממש כו' ולמה לי מאורסה וקושיא ראשונה אפשר דכן דרו התלמוד להקשות מיניה וביה אף דאיפא להקשות ממקום אחר טפי וכהנה רבות.

וכן נראה דשם פתב רש"י והאי תנא לית ליה דרשא דלקמן שאם הנה נוהגין בו קודש כו' אלמא דאית ליה למידן ומשיבין פיון דמנפנה מצד אחד ומיהו אין זה ראיה דאיפא למימר דאין מנפנה פלל וכן הוא האמת פיון דסבירא להו ברייתא כר"א א"כ האי אביה דמש"ר למעוטי נכנסה לחופה דמאורסה לגופא אצטריף דלא תימא פנויה פנ"ל ודוק היטב: בדף מט ע"א גמרא במזונות בתו הוא דאינו חייב הא במזונות בנו חייב בתו נמי חוב הוא דליכא הא מצנה איפא כו' עכ"ל אין זה מדוקדק דהא אפשר בתו מצנה נמי ליכא וקא דנקיט חובה משום בנים דאיפא נמי חוב וכהאי גוונא אמר לקמן אידי דתני סיפא כו' ומיהו לא הנה מתנרץ דמתני' דלא פמאן דכל הגי סבירא להו דבנים ליכא חוב והמקשה אפשר דלא אסיק מזה פמו דלא מסיק דנקיט בנות לאשמעינו דבדידהו מצנה מיהא איפא או דחובה ליכא פדמשני לקמן והיה סובר דברים פפושטן כו' וק"ל: ע"ב גמרא באושא התקינו כו' הילכתא פנותיה או לא ומסקינן דראוי לכופו בדברים בעלמא כו' עכ"ל יש בכאן שלש מדות לענין דינא עיין בר"מ (הל' אישות פי"ב) ובא"ע (סי' ע"א סעיף א') והוא דקטני קטנים דהיינו עד שיש ושש בכלל חובה יתר מכאן מצנה אבל איש אמיד כופין אותו לצדקה ובב"ש פתב דהא דמכאן ואילף מביישין אותו בדברים היינו שאין לו ממון כו' והא דלא מוקי מתני' דהכי באין לו ממון אחר וליכא מצנה בלא אמיד ונהיה דר' יוחנן פן ברוקה ביש לו ממון אחר דברייטא ע"כ באין להם ממון אחר דמדקתני בדברי ר"י משום דליתא על פרחו בשאין להם ממין אחר ומיהו בבבא בתרא פתב רשב"ם דהאי לאו מדברי ברייתא היא אלא פיל הוא כו' יע"ש ולשיטת רב האי גאון ז"ל שהובא בהל' אישות במגיד משנה ובשם הרשב"א דבאמיד פייפינו ליה היינו משום צדקה אבל לא נחתינו לנכסיה כו' וא"כ יש חילוק דבלא אמיד מביישין בדברים ובאמיד

כופין אותו הרבה אבל מ"מ אין יורדין לנכסיו וא"כ קשה מאי פריה ממתני' לר"י בן ברוקה דלמא מתני' מיירי באיש אמיד וא"כ מצנה וחוב איפא אלא דהא דקתני האב אינו חייב היינו שאין בו חיוב מצד התקנה פתופת בגין דכרין ובגין נוקבין דאלו הנה חוב מטעם זה הנה יורדין לנכסיהן אבל מצנה וחוב איפא מטעם צדקה כו' ואין יורדין לנכסיו ואם מסרב בבית דין ועומד במורדו מנדין ליה או שאר דברים ואין יורדים לנכסיו ויש ליישב וצ"ע ודוק לפענ"ד: בדרף נ ע"א גמרא המבזבז אל יבזבז יותר מחומש בירושלמי מפרש כו' דהנה קשה ליה כמו בהידור מצנה עד שליש אי מיתרמי ליה תלתא מצנה יתן לכולהו ביתו כו' וכבר הנה אפשר לפרש פעשרייתא דבי רבי בב"מ יע"ש שוב מצאתי במהר"ם שיף ז"ל שכתב בן דהנה מצי למימר פעשרייתא דבי רבי ואפשר שהנה להם בקבלה שמה שאמר כאן תקנת אושא היינו רינח החומש כמו שאמר בירושלמי וק"ל לענ"ד: ע"ש גמרא באנשה התקינו האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות.

לשיטת הסוברים דבחי' יכול הלוקח למחות בבעלה א"כ א"ש הא דקאמר הבעל מוציא מיד הלקוחות ולשיטת הרא"ש שכתב דמוציא לאו דוקא אלא דאף בחייה הבעל מוציא והא דאמר ומתה אורחא דמילתא נקיט וה"ה בחי' ונ"מ דאין הלוקח יכול למחות והוא פשוט ואפילו אם מתה או גירשה לא קנה הלוקח כלל דבחי' הנה הקרקע ביד בעלה ומיהו אין זה ברור אם יכולה לחזור או יורשיה ועיין בבבא בתרא בפרק יש נוהלין (דרף קל"ו וקנ"ט) מזה יע"ש ודוק: בדרף נא ע"א משנה לא כתב לה פתופה בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה מפני שהוא תנאי בית דין עכ"ל המשנה.

יש בכאן שני שיטות ריב"ן מפרש הא דדייק לקמן דתנאו בטל דאי לא אמאי הנה בעילתו זנות ודייק דבתנאה מיירי מדלא אמר ר"מ מכלישנא דר"י ולא הנה ליה לסיים אלא ר"מ אומר בעילתו בעילת זנות או מדתני סתם משמע בכל הענינים איירי כמ"ש מהר"ם שיף ז"ל אבל כל היכא דלית לה לא הנה בעילתו בעילת זנות וה"ה דמותר להשהותה דהא בהא תליא ואהא הקשו מההיא דחובל ותוס' סברי דאפילו לית לה פשיטא דהויא בעילתו בעילת זנות אמנם מה שהקשו התוספת מההיא דחובל וסובר מהר"ש"א ז"ל דדמיא לפותבת התקבלתי ע"כ הוכיח דבהתקבלתי ר"מ נמי מודה דמחלה ור"מ פי פליג בהתנה ע"כ דתנאו בטל.

ויש להקשות תדא דמאן יימר לן זאת לשיטת ריב"ן דר"מ מודה בהתקבלתי דמחלה דתיקשי לן הכי ועוד דא"כ מאי קאמר מתני' דלא כר"י פינן דאסיק דיש חילוק בין כתבה ללא כתבה לר"מ ה"ה לר"י דיש חילוק ואימא מתני' ר"י היא ועוד היא אמר זאת דלר"מ מודה בהתקבלתי לדעת המקשן דהכא ומכ"ש לפי המסקנא ואם בן פליגי ר"מ ור"י ע"כ בלא כתבה התקבלתי דלר"י מוחלת ולר"מ אינה מוחלת והויא בעילת זנות להריב"ן ובהדניא מסיק לקמן דלר"י דוקא פותבת התקבלתי אבל על פה לא מהני דכל דבר שבממון תנאו בטל בדרבנן ואם יאמר לר"י אף דתנאו בטל מ"מ לא הנה בעילתו בעילת זנות א"כ עיקר חסר מן הספר במתני' דפליגי ר"מ ור"י דר"מ לא פליג אלא אע"פ.

ומה שֶׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסֵפֶת מֵהֵיכָא דְהַחֹבֵל וְדַאי דְלֹא דְמִי כָּלְל וְכָלְל דְּהֵתָם פּוֹחֶתת ע"י מַעֲשִׂיָה
 וְהִנֵּה פְּאִילוּ גַּתָּן לֵהּ הַדְּמִים וְשִׁפִּיר הִקְשׁוּ שׁוּב מְצֹאֲתִי בְּסִפְר פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ שְׁכַתְּבָן פֶּן וְיִתֵּר
 הַדְּבָרִי שְׁתַּמְתְּהִי לְכַאוּרָה צְרִיכִין עֵיוֹן: אָמְנָם פֶּן אַחַר הָעֵיוֹן רֵאִיתִי שְׁדַבְּרִיו פְּנִים דְּנֻדַּי
 ע"כ מוֹכַח דְּבִכְתְּבָה הַתְּקַבְּלָתִי מִהֵנִי מֵהָא דְאַמְרִינוּ וְתוֹבִין לְכַתְּוֹבָה לְבַעֲלָה פְּאִשָּׁה שְׁחַבְּלָה
 כּו' וּמִשְׁנֵי כָּל לְגַבֵּי בַעֲלָה וְדַאי מְחַלָּה וּר"מ הוּא לְמַאי דְמוּקִי וְכֵן הִיא שְׁחַבְּלָה בְּבַעֲלָה
 פְּטוּרָה ע"כ ר"מ הוּא פְּדַמְסִיק וְה"ה דְּהִיא שְׁחַבְּלָה בְּאַחֲרִים גַּמִּי פְּטוּרָה לר"מ וְהִינֵנו
 בְּכוֹתְבַת הַתְּקַבְּלָתִי לְאַחַר הַנְּשׁוּאִין מַכ"ש קִנְדָּם הַנְּשׁוּאִין דְּמִהֵנִי לר"מ בְּכַתְּבָה הַתְּקַבְּלָתִי
 וְע"כ הָא דְפָּלִיג ר"מ בְּמִתְּנִי לְאוּ אֲכוֹתְבַת אֲלֵא בַע"פ וּר"י אֵית לִיה דְּבַע"פ גַּמִּי רִשְׁאֵי
 לַעֲשׂוֹת פֶּן וְלֹא הִנֵּה בַעֲלִילַת זְנוּת פֶּן צְרִיף לְדַחֲוֹק לְפִי דְבָרִיו אֲבָל הַמְקַשָּׁה דְּהִכָּא הִנֵּה ס"ד
 דְּאִין חִילּוּק בֵּין כְּתָבָה לְלֹא כְּתָבָה מְדַפְּרִיף מִתְּנִי דְלֹא כּו' וְה"ה לר"מ דְּאִין חִילּוּק אֲבָל
 בְּאַמַּת וְצְרִיף לֹא מִיבַעֲיָא לְא מִיבַעֲיָא עַל שְׂדָה שְׂוָה מְנָה וּמְהַרְשָׁא ו"ל שְׁכַתְּבָה הִיא
 דְּחוֹבֵל שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹסֵפֶת לְאוּ דְרוּצָה לֹא מְרָצָה לֹא הִנֵּה הַתּוֹסֵפֶת מְקַשִּׁין מִיָּדִי אֲלֵא רְצוֹנוּ
 לֹא מֵהֵיכָא סוּגְיָא דְהַחֹבֵל כּו' כַּמ"ש בַּעֲזָה"י יֵשׁ לְרֵאוֹת בְּהָא דְכַתְּבַת מְהַר"ם שִׁיף
 דְּלִשְׁיִטַת רִיב"ן דְּדִיִּיקִינוּ מְדַתְּנִי סְתָמָא כּו' וְכַמ"ש לְעִיל וְלִית לִיה זֹאת דְּנֻדַּי הִכִּי הוּא
 דַּל"כ אֲלֵא אִין לֵהּ הָא בַּעֲלִילַת זְנוּת וְאַפְשָׁר בְּכַתְּבָה עַל שְׂדָה שְׂוָה מְנָה דְּנֻדַּי לֹא מְחַלָּה
 כָּלְל אִי לְאוּ מְדַנְּקִיט סְתָמָא: לְפַרְיִב"ן יֵשׁ לְיִישָׁב הָא דְקָאֵמַר מְנִי ר"מ הוּא דִּישׁ לְהַקְשׁוֹת
 הָא לר"מ פְּתוּבָה דְאוּרִיִּיתָא פְּדַמְסִיק לְקַמֵּן וְהִיאָף תְּנִי בְּמִתְּנִי מְפָנִי שְׁהוּא תְּנָאִי בֵּית דִּין
 וְהִנֵּה יֵשׁ לְיִישָׁב בְּג' דְרָכִים וְשׁוּב מְצֹאֲתִי בַּמְהַר"ם שִׁיף וּבְסִפְר פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ שְׁיִשְׁבוּ ג"כ
 בַּג"ד וְנִהְיִיתִי אֲבָל לְפִי שִׁיטַת רִיב"ן א"ש דְּהַמְקַשָּׁה לֹא אֲסִיק מְזָה וְהָא דְקַתְּנִי בְּמִתְּנִי שָׁם
 דְּכָל הַפּוֹחֶת הִינֵנו בְּסוּף בִּיאָה אוּ בְשְׂדָה שְׂוָה מְנָה וְע"כ דְּאִית לֵהּ מְדַהֲוִיא בַּעֲלִילָתוּ בַּעֲלִילַת
 זְנוּת וְזֵה אִינוּ שִׁיטַת רִיב"ן יֵשׁ לְיִישָׁב כְּפִשׁוּטוֹ דִּישׁ חִילּוּק בֵּין הַתְּנָה עֲמָה וְהִיא פּוֹחֶתת
 הַתְּקַבְּלָתִי וּבֵין הִיא בַּעֲצָמָה מְחַלָּה וְכֵן חִילּוּק בְּבֵית שְׁמוּאֵל בַּא"ה (סִימָן ס') יַע"ש לְדַבְּרִי
 הַרְמַב"ם שְׁלֵא תִקְשִׁי מִפִּי"ב יַע"ש וַא"כ ר"מ דְּפָּלִיג גַּמִּי אֲכוֹתְבַת הַתְּקַבְּלָתִי דְּהִנֵּה בַּעֲלִילָתוּ
 בַּעֲלִילַת זְנוּת פִּינֵן שְׁהַתְּנָה עֲמָה אֲבָל בְּמִחְלָה לְחוּד מִהֵנִי וְהִיא דְּחוֹבֵל א"ש לִפְנֵי פִּינֵן
 דְּהִיא תְּמַחֵל בְּנֻדַּי בְּלֹא תְּנָאִי פִּינֵן שְׁהוּא אַחַר גִּישׁוּאִין וְלִכְפֹּךְ מִהֵנִי מְחִילָתָה מִשְׁא"כ דְּאַף
 עַפ"י כּו' וְדוּק מ"ש הַתּוֹסֵפֶת וַא"ת דִּילְמָא כָּל הַפּוֹחֶת הִינֵנו בַּעֲנָנִין שְׁאִין לֵהּ וְלִקְוֹשִׁיַת
 רִיב"ן לֹא קִשְׁיָא מְדַתְּנִי סְתָמָא וְזֵהוּ מ"ש מְהַר"ם שִׁיף ו"ל אֲבָל שְׂדָה שְׂוָה מְנָה שְׂוָה הוּא
 לְמַחְלָה כַּמ"ש הַתּוֹסֵפֶת וְדוּק: שָׁם ע"ב בְּפִי רִשְׁ"י בַּד"ה הִכָּא לֹא כְּתָבָה הַתְּקַבְּלָתִי כּו'
 וְאַשְׁמַעֲיָנִן אִף דְּלֹאֲכַתְּבַת פְּתוּבָתָה לֹא אֲמַרִּינוּ דְּמַחְלָה אֲלֵא סְמִכִּינוּ אֲתַנְאִי ב"ד עַכ"ל לֹא
 יִדְעָנוּ מִי הִכְרִיחוּ לָנוּ דְּהָא מְצִי אִינְרִי בְּהַתְּנָה עֲמָה בַע"פ לְפִי הַמְסַקְנָא וְאַף אִם נֹאמַר
 דְּאִין הִכְרַח לְפִי הָאֲמַת מ"מ צ"ע בְּמָה שְׁכַתְּבַת וְאַשְׁמַעֲיָנִן דְּלֹא אֲמַרִּינוּ מְחַלָּה הָא אֲפִילוּ
 מְחַלָּה גַּמִּי לֹא מִהֵנִי גַּם לר"י פְּדַמְסִיק לְקַמֵּן בְּהַדְּיָא דַע"כ לֹא קָאֵמַר ר"י אֲלֵא בְּכוֹתְבַת
 כּו' יַע"ש וְצ"ע בְּסִפְר פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ מְבִיא שִׁיטַת הַרְאַ"ה בְּשִׁמְעָתִין ו"ל וְהוּא פִּי מְחוֹדֵשׁ עַד
 מָאד וְנ"ל דְּאִי ר"י לִימָא כְּתָבָה לִי הַתְּקַבְּלָתִי כּו' וְתַמָּה עָלְיוּ דְּשִׁטְר בַּעֲדִים אִינוּ נֹאמְנֵן עַד
 שְׁיָבוּא עֲדִים עַכ"ל וְהִנֵּה נִרְאָה לְיִישָׁב זֹאת דְּנֻדַּי מְשֻׁנָּה שְׁאִינָה צְרִיכָה הִיא דְּמַאי אִיפָּא
 לֹא מִזֵּה דְּבַתּוּלָה פְּתוּבָתָה מְאִתָּם כּו' וְכַמ"ש בְּסִפְר פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ אֲלֵא דְבָא לֹא מְרָצָה
 מְהִימָן לֹא מְרָצָה לִי בְּמִיגוּ דְּפַרְעֵתִי לְמַ"ד הַטּוּעֵן אַחַר מַעֲשֵׂה ב"ד יְכוּל לְטַעוֹן פְּרַעֲתִי
 בְּמִקוּם שְׁפוּתְבִין פְּתוּבָה דְּמִתְּנִי דְּלֹא כְּתָבָה לֵהּ פְּתוּבָה מְשַׁמַּע דְּאַחֲרִים פּוֹחֶתִין וְקַמ"ל

דגובה פתובתה ואמאי נהימנא לדידיה דמתחלה לו ושטר הנה לו ואבד במיגו דפרעתי אלא
ש"מ ר"י הוא דלא מהני כותבת התקבלתי ומתני' אתא לאשמעינן דגובה הכל ודוק: ע"ש
בגמרא אשת ישראל שגאנסה אסורה דחיישינן שמה תחילתה באונס וסופה ברצון.

בספר פני יהושע הקשה קושיא עצומה דאמאי לא נעמידה בחזקת היתר דלא שייך פאן
תי' התוס' כו' עכ"ל ורצה לומר מ"ש בסוגיא דפתח פתוח דאונס הנה רצון רבא דאונסא
קלא אית ליה וקכא לא שייך זה דנדאי יש לה קול דכיון דמתחלה הנה באונס ואין לומר
דמיירי ביחוד לא הנה מקשה משבויה וה"ה דלא הנה מצי להקשות אונס דשריא רחמנא
היכא משפחת ליה דלמא בלא נתיחדה כו' ועל קושיא הראשונה הנה אפשר ליישב דנדאי
עגנו פתובה אמאי נותן לה פתובה דלמא בסוף הנה ברצון ולא שייך לאוקמיה אחזקה
דאוקמיה ממונא בחזקת מריה לא מיבעיא לשנינויא דלעיל בפ"ב דע"כ לא אמר ר"ג אלא
היכא דאיכא מיגו וקכא ליכא מיגו פיון דרוב נכרים פרוצים בעריות ונהה פיש עדים
אלא אפילו לשנינויא בתרא מטעם חזקה וברי ושמה מ"מ מקשה שפיר דליכא מאן דפליג
אהו מתני' ולר"י נדאי דאית לה פתובה דאוקמיה בחזקת מריה קמא ועיין בתוספת
בסוגיא דפתח פתוח ע"ב בד"ה אי למיתב לה פתובה ניתב לה יע"ש היטב וגם קושיא
השנייה יש ליישב כמ"ש בספר פני יהושע דבר תימא בא הדבר ע"י שנתחדה עמו בשדה
ואפשר ליישנא דקרא דייק לה ואם בשדה מצאה דמה לי בשדה או בעיר אלא קרא אתי
לאשמעינן דאפילו דע"י יחוד בשדה באתה לה זאת אפ"ה מותרת ופריה שפיר פיון
דהלכה למקום פרוצות ולית לה חזקת פשרות אמאי מותרת כו' ועיין בר"מ הל' גערה
ובתולה מה שכתב שם המשנה למלך עלה דאם בשדה מצאה יע"ש היטב דמשמע שם
דבשדה כל זמן דלא ידעינן ברצון מסתמא הנה באונס ובעיר הנה איכא (אשאין) [א"כ
אין] ראיה ודוק לפענ"ד: בדרב נב ע"א גמרא רבא אמר כל שאיסור שבויה גורם חייב
לפדותה איסור דבר אחר אינו חייב לפדותה ופירש"י דבמזנת פאפיי ס"ל אלא בכהנת
כו' עכ"ל משום דלכאורה יש לומר דפליגי נמי בישראל דרבא פניל ליה כל שאיסור כו'
והיינו אפילו ע"י גדר ואפיי ס"ל דוקא דבתחלה לא היתה ראויה לקניי' התנאי ולא
לבסוף ורבא סובר דבתר בסוף אזלינן אבל זה אינו דהא מסיק לקמן דאפיי ורבא אליבא
דכ"ע אמרי וע"כ סבירא להו דבמדיר אשת ישראל לא פליגי וכל דאמר רבא לאו דוקא
דבאיסור ע"י גדר פליגי אף באשת פהו לדידיה כדמסיק אליבא דרבא דפליגי בין באשת
פהו ובין באשת ישראל דלדידיה אין חילוק בין אשת פהו לאשת ישראל: אמנם יאמר
דלמאי דסלקא דעתיה מעיקרא דנדרה היא וקניי' לה איהו וקמפלגי אי הוא נותן אצבע
כו' מצינו למימר דרבא נקיט כל בדיוקא אפהנת וה"ה לישראלית פגון שנדרה איהי ולא
שמע הבעל או שלא הנה שרות ביום להפר פגון שנדרה סמוך לשקיעת החמה דנדאי
היא נתנה אצבע בין שנייה פליגי אפיי ורבא לאפיי פודה פיון דמעיקרא הנה ראוי לקניי'ם
התנאי ורבא אמר כל שאיסור שבויה גורם לה חייב לפדותה איסור ד"א גורם לה אינו
חייב לפדותה והתם במדיר אשת ישראל קמפלגי אי היא נותן או הוא נותן אצבע בין
שנייה ומיהו באשת ישראל ע"כ לא פליגי אי אזלינן בתר מעיקרא או בתר בסוף דהא
למ"ד אינו פודה דהיא נתנה אצבע בין שנייה א"כ כ"ש בהדירה ולא שמע הבעל כו'
אלא דמצינו למימר דהא דנקיט רבא כל באשת פהו קאי ורביתא נקיט ואפיי נמי נקיט
רביתא אע"ג דמעיקרא הוא אפ"ה חייב לפדותה ורבא נקיט רביתא אע"ג דהדירה לבסוף

אפ"ה אינה חייב לפדותה אבל באשת ישראל כ"ע לא פליגי דבמדיר דאינו חייב לפדותה ואב"י דנקיט ממזרת ונתינה לישראל משום סיפא נקיט לה דבאשת פהו חייב לפדותה אפילו בכה"ג וזה שפכת רש"י ז"ל לקמן אי נמי בכהנת ע"י נדר כ"ע או פאב"י או פרכא סבירא להו כו' והיינו ע"י נדר שלא שמע הבעל או שלא הנה שהות ביום דלמאי דס"ד השתא פל דאמר רבא אפילו במדיר ופליגי נמי במדיר אשת פהו כו' ועיין במהר"ש"א ובמהר"ם שי"ף ז"ל ובספר פני יהושע יע"ש ומ"ש רש"י בישראל שלא ע"י נדר כו' לא דפליגי ביה אב"י ורבא אלא אפהנת פתב דפליגי רבה אב"י ורבא משא"כ לפי האמת דפליגי אי אגזיל בטר מעיקרא או בטר בסוף אם פן ע"כ לא איירי אב"י ורבא במדיר דהא פליגי ביה תנאי כו' כמ"ש לעיל בסמוך אמנם כל זאת אם נאמר כפשיטה אבל אם נאמר כמ"ש מהר"ש"א ז"ל דהא דמסיק לקמן דמר אגזיל בטר מעיקרא ומר אגזיל בטר בסוף כו' היינו דהוא נותן אצבע בין שיניה ומר סבר אינו פודה פינו דאיסור ד"א גרם לה כו' א"כ אפתי איפא למימר דפליגי נמי באשת ישראל אב"י ורבא ומיהו לא מציינו לאוקמיה באשת ישראל דא"כ תיקשי למ"ד אינו פודה תיקשי לאב"י אלא רבא דאמר כל מציינו לפרושי פן כמ"ש לעיל ודוק היטב: שם מת בעלה או שנישפית ואח"כ מת בעלה אינו חייב לפדותה דלא קרינא ביה ואותבינ' ליה לאינתו אף באשת פהו הדין פן דכיון דתנאי אין מקיים מחמת שבויה אלא מחמת ד"א פרכא דהילכתא פנותי' ועיין במהר"ם שי"ף ומסבירא דנפשיה קאמר או מדקאמר סתמא ויש הכרע ודוק לפע"ד: שם ע"ב ואימא היכי דכתב אב לכתוב בעל פרש"י פתובת בגין דיקרין כו' אבל תנאי פתובה אף דכתב אב אין חוב על הבעל לכתוב תוספת פתובה וכן פתב הריטב"א: בדף נג ע"א גמרא ותיבעי לך מוחלת כו' עכ"ל יש להקשות אם נאמר דמקשה ותיבעי לך מוחלת לחוד דהוא דבר המצוי א"כ הנה לו לומר דתיבעי לך מוחלת לחוד דהנה רבותא טפי דלא מטיא הנאה לידה ואפ"ה הנה לך למיבעי אי מחלה פתובת בגין דקרין אלא דאדרבה משום הכי בעי מוכרת דאפ"ה לא מחלה פתובת בגין דקרין אלא דבעי ליה דמוחלת ג"כ הנה ליה למיבעי דכל חדא לא מיפשטא מחברתה אלא של"ת דמוחלת לא הנה דבר המצוי הוא ולכך לא מיבעיא ליה במוחלת לכך פתב רש"י דהוא דבר המצוי יותר ממכר הוא ובזה א"ש דאף דגם מוחלת אינה מצוי ביותר דאסור להשהותה בלא פתובה כמ"ש הר"ן והרא"ה ז"ל יע"ש בספר פני יהושע מ"מ הקושיא דהנה למיבעי בתרנוייהו דנדאי מצוי יותר ממכר ומשני דמוחלת כו' אבל יש להקשות דא"כ אפתי הנה למיבעי במוחלת דכיון דחדא מאידך לא מצי למיפשט דהשתא הסבירא להיפך ופי' התוספת א"ש דבמוחלת פשיטא דלית לה פתובת בגין דקרין ואולי מזה מיאנו בסברת רש"י ז"ל ועיין במהר"ם שי"ף ז"ל מה שכתב מזה ודוק לפענ"ד: בדף נד ע"א גמרא בת אנוסה, יש לה מזונת או אין לה מזונת בתוספת תימה אנוסה גופא הנה למיבעיא ובריטב"א מינשב דאידי דתני לעיל בת ארוסה תני נמי הקא בת אנוסה יש לה מזונות או אין לה מזונות יע"ש ועיין שם דפשיטא דכתובת בגין דקרין פשיטא שירשו הבנים כל דיהב האב דלא פייפינו להאב לתת לבתו כו' יע"ש: סליק פירק רביעי נערה שנתפתתה פתובות פירק שביעי המדיר בדף עג ע"א איתמר קידשה ע"ת וכןסה סתם רב אמר צריכה גט ושמואל אמר אינה צריכה הימנו גט כו'.

הנה רבו בכאן הספיקות הספק הא' במאי דתני במתניתין כנסה סתם אפילו על תנאי נמי צריכה גט והוא קושית מהרש"א ו"ל. וגם ארישא יש לדקדק לפי תגרין ראשון דנקיט ברישא קידשה על תנאי לרבנותא דסיפא דאפ"ה צריכה גט א"כ ע"כ עיקר מתניתין אתי לאשמענו דגט מיהא בעי.

הספק הב' לפי דעת המקשה סיפא ארישא קאי א"כ מאי אתא רב לאשמענו הא מתניתין הוא. הספק הג' במאי דפירש רש"י לא תימא טעמיה דרב כו' ולא פ"י דנ"מ כמא שפתבו התוס' דאי לטעם דאחולי אחיל לתנאי אפילו בלא בעיל נמי כמו דמסיק לר"א דפליגי בלא בעיל ומשום אחולי אחיל לתנאה כמ"ש התוס' וכן הקשה בספר פני יהושע.

הספק הד' אמאי לא פ"י רש"י ותוס' דנ"מ אי אחוליה אחיל לתנאה ממילא אי עביד תנאי בנשואין ודאי דלא צריכה הימנו גט דלא שייך אחולי אחיל כמ"ש בגמרא דכיון דכנסה סתם כו' משא"כ אי טעמא דאין אדם עושה בעילתו זנות אפילו אי עביד תנאי בנשואין כמו הרני בוועליך שפתבו התוספת יע"ש.

הספק הה' במאי דכתבו התוספת דאין אדם עושה בעילתו זנות ומקדש בביאה זאת דאי לאו לא פריך מידי והא איפלגו בה חזא זמנא כו' ומנא ליה לתלמודא להקשות אימא דכן הוא האמת דהא דאין אדם כו' היינו דהקדושין הראשונים חלין ואיצטרקא תרנוייהו והיא דהתם משום רב והיא דהכא משום דשמואל דהא אי טעמיה דאחולי אחיל ע"כ שהכסף קידושין חלין למפרע ה"נ נימא הכי ועיין בספר פני יהושע מ"ש שם מזה.

הספק הו' במאי דכתבו התוס' דלרש"י מתני' בלא בעיל א"כ למה גט וצריף לדחוקי דמדבריהם הוא דבעי גט אם מילתא באנפי נפשיה ואי קאי ארישא ספוקי מספקא ליה וכ"ז אינו שונה לי.

הספק הז' דמשמע בבעיל אית לה פתובה ואמאי לימא אי איפשי באשה נדרנית כמו באשה שזדורה בזירה דמייתי התוספת במתניתין דעד כאן לא פליגי אלא אי הוא גותן אצבע בין שיניה כו' יע"ש במהרש"א ו"ל.

הספק הח' במאי דקאמר לקמן ושמואל מאי שנא פתובה דלא בעי דאי איפשי באשה נדרנית גט נמי לא תיבעי ופירוש רש"י ו"ל מההיא דקטנה יע"ש במהרש"א ו"ל דרוצה לומר דילמא בסתם ודאי אין אדם עושה בעילתו זנות ולכך פתב הא בקטנה כו' ולפי הצריכותא ביבמות שהביאו התוספת (דף ק"י ע"א) דמצריף איפכא א"כ ליכא ראיה מקטנה דהתם עכ"פ איכא קידושין דרבנן וא"כ אימא דבקידשה סתם וכנסה סתם אין אדם עושה בעילתו זנות ורש"י ו"ל מחק שם הצריכותא ביבמות ואולי דמקשה פאן לפי הצריכותא דכאן: והנה ראיתי לבאר מה דמחולקין רש"י ותוס' רש"י נמי סובר דאי טעמיה דרב משום דאחולי אחיל לתנאי קמא אפילו בלא בעיל נמי ומההיא דמתני' לאו קשיא דאית לה פתובה דאפשר דגרע טפי קידשה סתם וכנסה סתם מאלו קידשה על תנאי וכנסה סתם דכיון דבשעת קידושין הזכיר התנאי וכנסה סתם אמרינן דמדלא הזכיר ש"מ דאחולי אחיל וסברא זו מצאתי בר"ן מביאו בספר פני יהושע וא"כ אין פאן תפיסה על רש"י ו"ל ממתני'.

ועוד יאמר דלשיטת רש"י אין הכרע מההיא דאי איפשי באשה נדרנית דאפשר לומר כמ"ש הרא"ש ז"ל דשאני התם נדרה תחתיו וקפיד טפי מאילו נדרה קודם לכן וכן פשקודשה על תנאי איפא למימר מדלא פ"י גם בשעת הנשואין ש"מ דאחולי אחיל משא"כ בקידשה סתם אמרינו דדעתו דאי איפשי במומין ובנדרים דמסתמא פל אדם מקפיד כמ"ש התוספת וכמ"ש לעיל בשם הר"ן ז"ל.

אמנם יאמר במאי דקאמר לקמן ושמואל מאי שנא פתובה דלא דאי איפשי באשה נדרנית גט נמי לא תיבעי דאי איפשי באשה נדרנית יש להקשות מנא לה דילמא בכנסה סתם דאחולי אחיל משא"כ בקידשה על תנאי אימא דאתנאי קמא קא סמיך ואף שפתבתי דלשיטת רש"י עדיף טפי קידשה ע"ת וכנסה סתם מאילו קידשה וכנסה סתם לאו בהכרח הוא אלא דאיפא למימר פ"י לפי ה"א משא"כ לפי האמת אית לן למימר פ"י הסברא הפשוטה דאחוליה אחיל ואין לומר גט נמי לא תיבעי ואי דקשיא אמאי תצא שלא בכתובה יש לומר ודאי בקידשה סתם לית לה לא כתובה ולא גט כמ"ש התוספת בתירוץ ראשון במתניתין מההיא דסמפון וא"כ פשנכנסה ואחיל התנאי והיה בדעתו דאף אם נדרנית הוא ומקדשה בביאה דחופה לא קניא במחילת הקנין אלא גומר אחר פסוק כו' כמו שיתבאר בסמוך וביאה אירוסין עושה כמ"ש אב"י בקדושין (דף י' ע"א) וכן פסק הר"מ ז"ל (בהלכות אישות פ"ק י') יע"ש וא"כ שפיר לית לה כתובה דארוסה לית לה כתובה ומתני' מייירי בדלא כתב לה ובנשואין תנאי ב"ד הוא משא"כ בארוסה דלית לה כתובה וג"טא בעי פדין אשת איש גמורה בשלמא לשיטת התוספת ז"ל מההיא דאי איפשי באשה נדרנית פריה שפיר מאי שנא פתובה ומאי שנא גט משא"כ לשיטת רש"י ז"ל דהתם אין ראיה כמ"ש לעיל א"כ מאי פריה מאי שנא פתובה ומאי שנא גט כו' דהא איפא למימר דלכף תצא שלא בכתובה: אבל הנראה לי דרש"י לשיטתיה ביבמות (דף נ"ז ע"ב) בהא דיש חופה לפסולות דפירש שם דמייירי בלא קנין פסוק ורב ושמואל סבירא להו דחופה קונה בתחלת הקנין פרב הונא דאמר פן בקדושין יע"ש היטב ויתבאר בזה בסמוך בעזה"י וא"כ פריה שפיר אמאי לית לה כתובה דאין לומר דקדושין לאו פלום הוא מ"מ פשכנסה ואחולי אחיל וחופה קונה לשיטת רש"י ז"ל דרש"י נמי סובר דאי אמרינו טעמיה דרב דאחולי אחיל היינו משעיה שפכנסה אפילו בלא בעיל כמ"ש התוספת ואין לומר דמייירי בלא ביאה דכנסה משמע בלא ביאה כמ"ש התוספת דכן צריה לומר לד"א מדמקשה מיניה תיובתא יע"ש במהרש"א ז"ל יש לומר דמהר"י בן לב כתב עלה דהוה מילתא דרב הונא בקדושין דאמר חופה קונה פירש שם דאי אמרינו דקונה בתחלת הקנין היינו שגומר בתחלת הקנין יע"ש במהרש"א ז"ל וא"כ פריה שפיר אמאי לית לה כתובה פינו דחופה גומר ונהו אשת איש ויש לה כתובה בתנאי ב"ד אלא דלא אחיל לתנאי א"כ ג"טא נמי לא בעי: אמנם הר"י ז"ל דמחולק עם רש"י ביבמות (דף כ"ט) ופ"י רש"י שם דלכ"ע חופה אינה קונה והתם בחופה שלאחר פסוק יע"ש היטב א"כ על פירוש מההיא דאי איפשי באשה נדרנית קמיבעיא ליה דכתובה דלא ג"טא נמי לא תיבעי א"כ פריה שפיר ג"טא נמי לא תיבעי ועל פירוש בהכרח דסברא חזקה הוא מההיא דאי איפשי באשה נדרנית פנ"ל טעם פלוגתתן פל אחד לפי שיטתו: אמנם לבוא אל הענין במאי דקשיא ליתני במתני' פנסה סתם לשיטת רש"י סרה מהר זאת הקושיא דאיפא למימר דלרבנותא נקיט דכתובה דלשיטת רש"י איפא למימר דקידשה וכנסה סתם כתובה נמי

אית לה כמ"ש הרא"ש דלית ראייה מההיא דאי איפשי באשה נדרנית ועיין בספר פני
הושע ומהא נמי לא תיקשי אלא לפום סברא דהשתא כו' דלא תני ברישא קידשה סתם
דלא מצי למתני הכי דא"כ בסיפא אמאי תצא שלא בכחונה לפום סברא דהשתא כו' ל:
ועם זה יתנישב הא דפריה והא איפליגו בה חזא זימנא דעל פרחא הא דלמפרע דהא גיש
להקשות אפתי הניא בעילתו בעילת זנות דכל הפוחת לבתולה ממאתים ולא למנה ממנה
הניא בעילתו בעילת זנות אבל י"ל דהא קידשה בביאה אין שום איסור אף דלית לארוסה
כתובה דלא תיקנו חכמים כתובה לארוסה וא"כ אם נאמר דלא חלין למפרע שפיר דהנה
ארוסה ולא הנה בעילתו בעילת זנות דלא הנה בעילתו בעילת זנות אלא היכא שיש לה
מדינא והוא אינו נותן כו' משא"כ אי אמרינן דחלין הקדושין למפרע ודאי דהנה בעילתו
בעילת זנות דכיון דחלין הקדושין למפרע ונחפה גומרת ונשואה גמורה היא וכיון דיש
לה מדינא כתובה והוא אינו נותן ודאי דבעילתו בעילת זנות כמו הפוחת בתנאי דאפילו
אי תנאי קנים אפ"ה הנה בעילתו בעילת זנות דלא כפריב"ן בהא דכל הפוחת כו' פי'
דהיכא דתנאו קנים ולית לה לא הנה בעילת זנות אלא דר"ש דהיכא דלית לה דפשיטא
דהנה בעילת זנות ועיין בקדושי הרא"ה שג"כ העיר בזה יע"ש אלא ודאי דקידשה בביאה
פריה שפיר והא איפליגו בה חזא זימנא והא דקאמר ואי איתמר בהא כו' ולא קאמר
אצטריה לשמואל דיש לומר דלרב אצטריה למימר כן נקיט לשמואל בחזא גנונא והשתא
על פרחא הא דאמר אב"י לא תימא כו' ע"כ לעגנן כתובה דאי לעגנן דנ"מ בלא בעיל
אפתי מאי פריה והא איפליגו דאין הכרע לומר דלא חלין הקדושין למפרע דאיכא למימר
דחלין הקדושין למפרע ואה"נ דאית לה כתובה דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות
דכל הפוחת כו' דלא תהא קלה בעיניו להוציאה אלא דהכא לעגנן בעיל כו' אלא ע"כ
דאב"י אמר לעגנן כתובה ופריה שפיר ולפ"ז רש"י לשיטתיה ואין קושיא מההיא דאי
איפשי באשה נדרנית כמ"ש לעיל דשאני התם דנדרה פשהיא תחתיו דא"א באשה
נדרנית דאל"כ לא פריה מההיא דשמואל פיון דחופה אינה קונה כמ"ש לעיל: והגני יוצא
לדון בדבר הקדש.

המשנה למלך גסתפק (בהלכות אישות פ"ק י' הלכה כ') אי חופה דקודם הקנן אי גומר
או לאו דבעינן דוקא קנן ואח"כ חופה יע"ש ששהביא דיעות בזה ומכאן מוכח דחופה
אחר הקנן הוא דמהני ולא קודם לכן דאל"כ אין הוכחה לשיטת התוספת ז"ל דאי משום
הכי לית לה כתובה דארוסה היא זאת פיון דאחולי אחיל משעת החופה א"כ הנה חופה
וקנן ואמאי לית לה כתובה אלא ודאי דוקא חופה שאחר הקנן הוא דמהני ולא חופה
שקודם הקנן.

אמנם כל זה לשיטת התוספת ז"ל אבל לשיטת רש"י נפשוט איפכא דאף חופה שקודם
הקנן מהני למינהוי נשואה גמורה והוא מהיסוד שאמרנו למעלה דלשיטת רש"י ז"ל הא
דלא פ"ה הנ"מ לעגנן אי בלא בעיל או דוקא בבעיל כו' דהא לאוקימתא דר"א נמי ע"כ
טעמיה דרב בלא בעיל דאחולי אחיל לתנאו היינו כמ"ש בספר פני הושע דחזקה דאין
אדם שותה בכוס אלא א"כ בודקו והאי פיון דכנסה סתם ולא בדקה מסתמא אחולי אחיל
לתנאי קמא ומכ"ש בקידשה סתם וכנסה סתם דאחולי אחיל לתנאי ע"ש אלא דאל"כ
לא הנה מקשה הגמרא מידי והא איפליגו בה חזא זימנא והיא גופא צריה למיבעי מנלן
הא אימא דאב"י אתי לאשמעין דוקא בבעיל ומנא ליה להקשות אבל זה אינו דאב"י

נדאי דינא אתי לאשמעינן לדידן וילדידן אין נ"מ בהך נפקותא דהא אין סברא לן דחנפה אינה קונה וא"כ איך שיהיה צריך דוקא בעיל דאל"כ אמאי צריכה הימנו גט לדידן דלשיטת רש"י אין סברא כלל שיחולו הקדושין למפרע וע"כ הך נמי לענן בעיל כו': אמנם כל זה אי נאמר דחנפה קודם הקנן נמי גומר אתי שפיר דאי נאמר דטעמיה דרב דאחוליה אחיל לתנאה יש לה פתובה בבעיל אי חנפה שקודם הנשואין גומרת מה שאין כן אי חנפה שקודם הנשואין אינה גומרת אמאי אית לה פתובה לדידן דחנפה אינה קונה בתחלת הקנן ונהנה ארוסה ודע דלא תיקשו מ"מ אמאי צריכה הימנו גט דכיון דטעמיה דרב דאחוליה אחיל לתנאה קמא ואמאי נימא לשם זנות הוא בועל ולא לשם קידושין לאו פירכא הוא דמצינו למימר דרב ודאי דאית ליה נמי הך סברא דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות כמו שמצינו בקדושי קטנה כו' אלא דלא תימא טעמיה דרב דאחוליה אחיל לתנאי בשעת חנפה דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו כו' והאי דלא בדקה מחיל לתנאי ומסתמא אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אח"כ פשבעל מקדשה ונהנה חנפה ואח"כ קנן דמהני לשיטת רש"י ז"ל כמו שפכתתי לעיל פנ"ל ודוק בעזה"י: זאת תורת העולה מדברינו דלשיטת התוספת מוכח דחנפה ואח"כ קנן לא מהני ולשיטת רש"י חנפה ואח"כ קנן מהני שפיר כמ"ש לעיל בסמוך וכן יראה מלשון התוספתו"ל דהקשו וא"ת והיאך ס"ד דבלא בעיל צריכה הימנו גט כו' ולא הקשו והיאך ס"ד דטעמיה דרב משום דאחוליה אחיל לתנאי משמע דוקא א"ש אבל אי נימא דבעיל לא קשיא אף אי חנפה אינה קונה כמ"ש לעיל ומזה תראה ותבין מה שפכת בספר פני יהושע צריך להיות לפי המסקנא אין סברא כלל דחליו קידושין כסף למפרע דאל"כ לא הוה פריך מידי והיינו דלאבני דלא מסתבר בלא בעיל דא"כ אמאי צריכה הימנו גט כו' עכ"ל ירצה בזה דאין להקשות היא גופא מנא ליה ולהקשות והא איפלגו בה חדא זימנא כו' אלא דע"כ לא אמרינו כן דאל"כ אמאי חזר אבני מטעמיה דאחוליה אחיל כמו שאמר מעיקרא אלא על פרוך דלית להאי סברא והשתא אין נ"מ אי טעמיה דאחוליה אחיל או מטעמא דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות דלשיטתייהו פתובה לית לה בין פה ובין פה ועוד דארוסה היא פיון דביאה אירוסין עושה לשיטתייהו דחנפה שקודם הקנן לא מהני למיהוי פנשוואה גמורה כמ"ש לעיל ודע דאף דארוסה לית לה פתובה היינו היכא דלא פתב לה אבל היכא דכתב לה בודאי אית לה פתובה ועיין בחדושינו בהא דאלמנה מן הנשואין ודוק היטב בכל מה שפכתתי: ובה יש ליישב מה שהקשה בספר פני יהושע מה מקשין התוספת תיפוק ליה דרישא מיותר דפשיטא קדשה על תנאי דאינה מקודשת לרב דונמצאו מיד כו' יע"ש היטב והיה אפשר ליישב דדוקא אתי לאשמעינן הא קדשה סתם אלא מההיא דסמפון קשה כו' אמנם זה אינו דא"כ בתירוץ כו' הנה להם להקשות ל"ל כלל אבל יש לומר דאתי לאשמעינן דאפילו אם קדשה בביאה אפ"ה אינה צריכה גט דהנה אמינא לרב דאמר דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות כו' אפילו התנה בשעת קידושין נמי קמ"ל דלא צריכה הימנו גט דאל"כ תנאה ל"ל דבשלמא לקמן הרניג בועליך כו' קאמר זאת לסתור הפתובה משא"כ פאן ודאי דליכא למימר הכי דהא ארוסה בלא"ה לית לה פתובה וא"כ למה ליה תנאה ונהרניג בועליך מיירי בדכתב לה פתובה כו' וכאן במתני' מיירי בדלא פתב לה פתובה כו' ואין לומר דעביד תנאי שיהנה אח"כ דהא אח"כ פותב לה פתובה ובה יש ליישב דברי מהרש"א ז"ל דאמאי לא תני במתני' נמי פנסה

על תנאי אפ"ה צריכה הימנו גט לרב דאמר דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות כמו הרניג בועליה יש לומר דאם עביד תנאי בנדאי אינה צריכה הימנו גט כיון דאין קידושין הראשונים חלין קלל ונהנה ארוסה ואין פתובה לארוסה דמייגרי בדלא פתב לה פתובה אמנם לשיטת רש"י יקשה זאת דאית ליה לרב דחנפה קונה ביבמות (דף נ"ט ע"ב): והנה מה שכתבתי לעיל דאי אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות דאפתי הנה בעילתו בעילת זנות דכל הפוחת לבתולה ממאמים כו' דאי חלין הקדושין למפרע ע"כ דחנפה גומר כו' ועוד יאמר דע"כ חנפה גומרת דאם לא פן אפתי הנה בעילתו בעילת זנות דאסור לבוא על ארוסה ביאה שנייה מד"ס ומה לי איסור זה או איסור זה דאף איסורא דרבנן אמרינן דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובש"ע דלשיטת כה"ג ששהביאו החלקת מחוקק באבן העזר דאיסור פנויה אינו מדברי תורה אלא מדרבנן וע"כ דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אפילו מדרבנן וא"כ אפתי הנה איסורא דרבנן אלא ודאי דחנפה גומרת או לשיטת הרמב"ם דביאה גומר כו' וכיון דמדינא אית לה פתובה והוא אינו נותן לה ודאי דהנה בעילתו בעילת זנות דכל הפוחת לבתולה ממאמים ולא למנה ממנה הנה בעילתו בעילת זנות אלא ודאי דמקדשה עמה בביאה זו ומיהו אף דמנגיד רב אמאן דמקדש בביאה ונהנה איסורא דרבנן מ"מ אין זה איסורא דרבנן דמאי טעמא מנגיד רב פתב הכ"מ בהלכות אישות דדבר חציפות הוא זה שעושה תחלת קנינו בביאה משא"כ פאן ודוק: והנה לפרש"י בהא דלא תימא טעמיה דרב דאחולי' אחיל לתנאי כו' אפילו אם נימא דאחולי' אחיל שלא ע"י ביאה א"ש דיש נ"מ כו' ואם נאמר בבבביל דוקא אפ"ה ישנ"מ אם נאמר דאחולי' אחיל או דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות היכא דבעל נדה דאי אמרינן דאחולי' אחיל צריכה הימנו גט ואי נימא דטעמא דרב דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ודאי דלא צריכה הימנו גט כיון דעבר איסור נדה וסברא זו פתובה במשנה למלאך (בהלכות גירושין פרק י' הלכה י"ח) מביאו בשם הרדב"ז ודבריו נכונים שם וא"כ יש נפקא מיניה בבבביל נדה: ודע דאם קידש חייבי לאוין לא אמרינן דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות כיון דעובר על לאו כו' ובאיסור דרבנן אני מסתפק בזה אי אמרינן פן או לאו והנה פתבתי למעלה דלדעת בה"ג מוכח דאף באיסורא דרבנן אמרינן פן מ"מ יש לחלק ועוד דהת"מ פתב שם דברבנן לא מזהר זהירי אינשי יע"ש ואי"ה במקום אחר נאריה בזה בעזה"י: בדף עד ע"א גמרא מכדי כל תנאי מתנאי בני גז ובני ראובן ילפינן ליה כו' עכ"ל ראיתי לבאר בכאן סוגיא אחת בקדושין יע"ש היטב הנה התנאי צריף שיתניחס אצלו ארבעה דברים תנאי פפול ותנאי קודם למעשה והן קודם ללאו ותנאי שאפשר לקיימו כף מונה אותם הר"מ ז"ל ובהלכות אישות פרק ו' הלכה א"ב) יע"ש והנני מבאר אותם אחד לאחד.

הנה הר"מ ז"ל לא מנה החלוקה החמישית דדוקא במעשה שאפשר לעשות ע"י שליח הוא דמהני תנאי ולא במעשה שאי אפשר לעשות ע"י שליח כמו דלמדו מההיא דחליצה שאמרו פאן ולכף חליצה מוטעת ע"מ שתתן לי מאתים זוז אע"פ שלא נתקיים התנאי נתקיים המעשה כיון שאי אפשר לעשות ע"י שליח ודעת המגיד משנה מה שלא הביא הר"מ ז"ל הך חלוקה שסמך על מה שכתב בפ"ד מהלכות יבום וחליצה.

ודעת הכ"מ אבאר בסמוך. עוד סובר הר"מ דהא דאמרינן דמעשה קודם לתנאי לאו פלוס הוא היינו בעשה המעשה אבל באמירה בעלמא לא יועיל ולא יזיק והכריח שיטתו מפמה

משניות דקתני בהן מעשה קודם אף דע"מ לדידן פאומר מעכשיו דמי ולא שינה ביה כלל תנאי לשיטת הר"מ ז"ל כמו שביאר הר"מ בפירוש הג"ל מ"מ תיקושי למ"ד דע"מ לאו כמעכשיו דמי כן כתב המגיד משנה ואינו יודע היאך יאמר בהיה דמעכשיו אין צריך לזה ולא שינה דין תנאי דאל"כ הא קתני כמה משניות דע"מ ואין כופל התנאי כו' א"כ תיקושי למ"ד בגיטין (דף ע"ד) דע"מ לאו כמעכשיו דמי וקתני במתני' דאין צריך לכפול התנאי כו' הו אמת שפולגתא דתנאי הוא רבי ורבנן בגיטין (דף ע"ד ע"א) ובקדושין (דף ח' ע"א ודף ס' ע"א) יע"ש אי ע"מ כמעכשיו דמי דלרבי ע"מ כמעכשיו דמי ואין הכרע מפל הנה משניות דסתמי' פרבי אבל א"כ היאך יאמר במ"ש רבינו דבאמירה בעלמא לא איכפת לן אם מעשה קודם מכמה משניות למ"ד דעל מנת לאו כמעכשיו דמי ומאי קושיא אימא דמתני' רבי היא דס"ל ע"מ כמעכשיו דמי ואין לומר דהוכיח שיטתו מכמה משניות דקתני הרי זה גיטין אם לא באתי כו' דנדאי אם לאו כמעכשיו הוא וא"כ הו שלא בדקדוק דלא בעינו תנאי קודם אלא דבאמירה לא צריך כו' דאפתי צ"ע דאיך שיהיה הו שלא בדקדוק דהא לא קתני דצריך לכפול התנאי והא נדאי אם לאו מעכשיו הוא וצריך לכל דיני תנאי וא"כ מה לי שלא בדקדוק זה או שלא בדקדוק אחר ע"כ תרוצי מתרצת לה ואין הכרע לשיטת הר"מ ז"ל דבאמירה בעלמא לא יועיל ולא יזיק.

ומיהו כמה שכתב המגיד משנה דלמ"ד על מנת לאו כמעכשיו דמי יקשה מתני' כו' הרצון דליכא למימר דמתני' רבי הוא דעל מתני' דגיטין (דף ע"ד ע"א) ע"מ שתתני לי מאתים וזו פליגי רב הונא ורב יהודה דרב יהודה סובר דעל מנת לאו כמעכשיו דמי והיאך יאמר זאת דמתני' דהכי מדלא הזכיר הפל והתנאי קודם למעשה ש"מ דבאמירה לא איכפת לן ומיהו יקשה מ"ש דלמה לא הזכיר הפל וצ"ע: הו אמת שיש לתמוה בהא אמרינו דמעשה שאינו יכול לקיים ע"י שליח אינו מועיל תנאי ופריך נהרי המקדש בביאה ומשני הוקשוהונויית זה לזה עכ"ל.

והנה יש להקשות אימא דנקיש כסף ושטר לביאה דאינו מועיל תנאי פיון שזה סברא וזה סברא ואף דלשון מושאל מעדיף מהיקשא כמו שכתב בספר פני יהושע מ"מ גימא דלא נחלק בגניהם ובכסף ושטר אינו מועיל תנאי כמו בביאה דאינו מועיל תנאי פאן שאי אפשר לקיים ע"י שליח אבל נראה לומר דלתנא דבי ר' ישמעאל דאית ליה (בדף כ"א) גבי אשת ישראל שנאנסה וביבמות (דף נ"ו ודף ק') ובגדה (דף כ"ד) דהיא לא נתפשה הא יש לה אחרת אע"פ שנתפשה מותרת ואי זו זו קידושי טעות שהיה תנאי כו' מוכח מפאן דמתני' תנאי והוקשו הנויית זה לזה אף ביאה דאין יכול לעשות ע"י שליח אפ"ה תנאי קיים אם אמנם שהתוספת ז"ל כתבו דהו דרשא דתנא דבי ר' ישמעאל אסמכתא בעלמא הוא דהא אצטריך והיא לא נתפשה לאשת פהו שנאנסה כו' יע"ש היטב אפשר באמת דמסקינו דקידושה ע"ת ובעיל סתם דאחולי אחיל ולא קשיא מחליצה ואף באין יכול לקיימה מועיל התנאי ובחליצה היינו טעמא שעשה מעשה בסתם וכמו שכתב כל זה הכ"מ (בהלכות אישות פרק ו') יע"ש דהר"מ ז"ל לא הזכיר שאפשר לעשות ע"י שליח כתבו שפיר דהו דר' ישמעאל אסמכתא בעלמא הוא דלא אצטריך קרא לקידושי טעות דנדאי לאו קידושין הו דכיון דתנאי שאי אפשר לקיים ע"י שליח נמי הנה תנאי וע"כ קרא אתי לכדרבה לאשת פהו שנאנסה כו' משא"כ לפי ה"א פאן דבעינו דוקא שאפשר לעשות ע"י שליח שפיר אמר הוקשו הנויית זה לזה והיינו פתנא דבי ר' ישמעאל

דְּרִישׁ וְהִיא לֹא נִתְפָּשָׂה וְיֵשׁ לָהּ אַחֲרֵת שֶׁאֵע"פ שְׁנֵתְפָּשָׂה מִתְּרַת וְאִיזוּ זוּ קִדְוִישֵׁי טְעוֹת דְּאֶצְטְרִיף דְּבִקְדוּשֵׁין אֲרֵף שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְקַיֵּים ע"י שְׁלִיחַ כו' דְּלֹא נִימָא דְהוֹקְשׁוּ פֶסֶף וְשִׁטְר לְבִיאַה כו' וּפְלִיג אֲדִרְבָּה דְאַשְׁת פְּהֵן שְׁנֵאֲנִסָּה שְׁבַעֲלָה לִוְקָה עָלֶיהָ כו' וּס"ל דְּבִאֲנֹס עֲשָׂאָה אוֹתָהּ זוֹנָה פְּדִין פֶּל בִּיאוֹת הַפְּסוּלָת וְלֹא חִילַק בֵּין בִּיאַה לְבִיאַה פְּמוֹ שְׂיִתְבָּאָר בְּסִמּוּף בַּעז"ה וּבְרִייתָא דְקֵתְנִי וְהִיא כו' אֲשֶׁת פְּהֵן אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא הוּא וְעֵיקָר קָרָא לְדַר' יִשְׁמַעְאֵל וּבְאַמַּת אֵין זֶה נוּחַ וְאֲרֵף שְׂאִינוּ יְכוּל לְקַיֵּים ע"י שְׁלִיחַ וְחִלְיָצָה שְׂאִנִּי דְעֲשָׂה מַעֲשָׂה בְּסֵתָם וּא"כ לֹא צְרִיף קָרָא דְהִיא לֹא נִתְפָּשָׂה אֲלֹא לְכַדְרְבָּה דְאַשְׁת פְּהֵן שְׁנֵאֲנִסָּה כו' וְשִׁפִּיר פְּתַב הַר"מ ו"ל אֲלֹא ד' חֲלֻקַּת צְרִיף שְׂיִהֵינָה בְּתַנַּאי וְלֹא זָכַר הַחֲלֻקָּה הַחֲמִישִׁית דְּבַעֲיָנוּ דְּוִקָא תַנַּאי שְׂאֶפְשָׁר לְקַיֵּים ע"י שְׁלִיחַ וְהָעֵד מְגַמְרָא דִּיבְמוֹת דְּוִהֵי לֹא נִתְפָּשָׂה דְּפִרִיף מִיְנֵיהּ לְרַב"ח ש"מ דְּלֹאוּ אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא וְדוּק הֵיטֵב לַפְעַנ"ד: וּבַעֲיָקָר דְּבַרִּי הַגְּמָרָא דִּיבְמוֹת (דָּף כ"ו ע"ב) דְּאֶמְרִינוּ לְלִישְׁנָא קַמָּא דְּלוֹקָה מְשׁוּם זוֹנָה וְהִיא לֹא נִתְפָּשָׂה וְאִי לֹא הָוָה פְּתִיב וְהִיא לֹא נִתְפָּשָׂה ה"א דְּלֹא לְקִי עָלֶיהָ מְשׁוּם פִּינוּ דְּמִתְרַת הִיא לְבַעֲלָה יִשְׂרָאֵל כַּמ"ש הַמְשָׁנָה לְמַלְךְ (בְּהִלְכוֹת אִיסוּרֵי בִיאַה פִּי"א) אוֹ כַּמ"ש שְׁשׁ בְּשֵׁם הַרְשָׁבָ"א דְּבִאֲנֹס לֹא הָוָה זוֹנָה בְּשִׂאָר בִּיאוֹת פְּסוּלוֹת וְלִישְׁנָא קַמָּא דְּרַבָּא אֶצְטְרִיף הִיא דְּבִאֲנֹס הָוָה זוֹנָה א"כ מְנָא לִיהּ זֹאת אִימָא דְּהָא אֲתִי לְטוּמְאַה דְּבִאֲשְׁת פְּהֵן אֶסוּרָה מְשׁוּם טוּמְאַה וְלֹא מְשׁוּם זוֹנָה וְאֶפְשָׁר דְּוִדַּאי חֲשִׁיבָא זוֹנָה אֲרֵף בְּאֲנֹס אֲלֹא מְדַכְתִּיב קָרָא סְתָמָא וְהִיא לֹא נִתְפָּשָׂה הֵא נִתְפָּשָׂה מִתְּרַת וְכִינוּ דְּקָרָא סְתָמָא פְּתִיב ה"א אֲרֵף בְּאַשְׁת פְּהֵן לְכָף פְּתִיב הִיא לּוֹמַר דְּוִקָא בְּאַשְׁת יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּאַשְׁת פְּהֵן וְכִינוּ דַּע"כ קָרָא מִיְרִי בְּאַשְׁת יִשְׂרָאֵל הֲדַרְוּ לְכָלְלָא קַמָּא דְּאֲרֵף בְּאֲנֹס הָוָה זוֹנָה וְלִישְׁנָא בְּתַרָּא ס"ל דְּבִאֲנֹס לֹא הָוָה זוֹנָה הֵן בְּשִׂאָר בִּיאוֹת פְּסוּלוֹת הֵן בְּאַשְׁת אִישׁ אֲלֹא דְּקָרָא דְּהִיא לֹא נִתְפָּשָׂה כו' הֵא מְאַשְׁת פְּהֵן לִוְקָה מְשׁוּם טוּמְאַה וְזֶה סַעַד לְדְּבַרִּי הַמְשָׁנָה לְמַלְךְ דְּאִי פְּדַבְרֵי הַרְשָׁבָ"א ו"ל א"כ לְלִישְׁנָא קַמָּא אֶצְטְרִיף לּוֹמַר דְּאֲרֵף בְּאֲנֹס הָוָה זוֹנָה וּמַהֲכָא לְמִדִּין בְּכָל מְקוּם וּמְנָא לָהּ הֵא דִּילְמָא הִיא אֲתִי לְטוּמְאַה אוֹ יֹאמַר דְּלִישְׁנָא קַמָּא וְלִישְׁנָא בְּתַרָּא בְּהָד סְבָרָא פְּלִיגִי דְּלִישְׁנָא קַמָּא ס"ל דְּבָכָל מְקוּם אֲרֵף בְּאֲנֹס הָוָה זוֹנָה אֲלֹא דְּלֹא נִימָא קָרָא סְתָמָא פְּתִיב כו' אֲרֵף בְּאַשְׁת פְּהֵן כו' וְהָד לִישְׁנָא דְּכַתְּוַבַּת ס"ל דְּזוֹנָה לֹא אֶצְטְרִיף דְּוִדַּאי הָוָה זוֹנָה בְּאֲנֹס וְאֲרֵף בְּאַשְׁת אִישׁ וְכִינוּ דְּהִיא לֹא נִתְפָּשָׂה לֹא קָאִי אֲאַשְׁת פְּהֵן אֲלֹא אֲאַשְׁת יִשְׂרָאֵל הֲדַרְוּ לְכָלְלָא קַמָּא דְּאַחֲרֵי אֲשֶׁר הוֹטְמָאָה וּלְכָף פְּתַב הַר"ב ו"ל דְּבַתְּנַאי בְּעֵינוּ ד' דְּבָרִים וְלֹא הַזְכִּיר הַחֲלוּקָה הַחֲמִישִׁית כַּמ"ש לְעִיל וְדוּק לַעֲנ"ד: וְהִגָּה בְּהָד דְּבַעֲיָנוּ ד' דְּבָרִים בְּתַנַּאי הוּא מַחֲלֻקַּת גְּדוּלָּה וְיִשְׁנָה וְהִנְנִי מְבָאָר אֲנִתָּם אֶחָד אֶל אֶחָד בַּעז"ה: הִגָּה הַר"מ ו"ל (מִהִלְכוֹת אִישׁוֹת בְּפֶרֶק שְׁשִׁי הַלְכָה י"ד) פְּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוּ יֵשׁ מְקַצֵּת גְּאוּנִים שְׁהוּרוּ שְׂאִין צְרִיף לְכַפִּילַת הַתַּנַּאי אֲלֹא בְּגִיטִין וְקִדְוִישֵׁין דְּוִקָא וְלֹא בְּמִמוֹן וְאִין רְאוּי לְסַמְנָה עַל דְּבָר זֶה פִּי עֵיקָר הַתַּנַּאי יִלְפִינוּ מִתַּנַּאי בְּנֵי גֵד וּבְנֵי רְאוּבוּ וְהֵתָם בְּמִמוֹן הָוָה עַכ"ל.

וּבְסִפְרָא פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ פְּתַב וְז"ל דְּמַסִּיק בְּשַׁבּוּעוֹת (דָּף ל"ו ע"ב) בְּמַשְׁנָה אֵל יִכְּף וַיְבָרְכוּהָ וַיִּיטִיב לָהּ ר"מ כו' פִּי קְאָמַר ר"מ בְּמִמוֹנָא וְלֹא בְּאִיסוּרָא וּא"כ קִדְוִישֵׁין דְּאִית ג"כ אִיסוּרָא מְנָא לָהּ לְמִיזֵל בְּתַר מְמוֹנָא לִיזִיל בְּתַר אִיסוּרָא וְתִגְרַץ דְּהֵתָם בְּתַנַּאי בְּנֵי גֵד וּבְנֵי רְאוּבוּ הָוָה נְמִי אִיסוּרָא דְּאִית בֵּיהּ מְמוֹנָא שְׁהִתְרוּמָה וּמַעֲשָׁרוֹת אִינְן נוֹהֲגָת אֲלֹא לְאַחַר יְרוּשָׁה וַיִּשְׁיבָה וַיִּלְפִינוּ מִיְנֵיהּ עַכ"ל וּא"כ יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת מֵאִי הוֹקְשָׁה לְהֵם מִתַּנַּאי בְּנֵי גֵד וּבְנֵי רְאוּבוּ דְּאֶפְשָׁר דְּהָא דְּבַעֲיָנוּ תַנַּאי פְּפוּל דְּוִקָא בְּאִיסוּרָא מְשׁוּם צַד אִיסוּר שְׁבוּ וְלֹא מְשׁוּם

ממון וא"כ בממון לחוד א"צ לכפילת התנאי דבאיסורא דנקא ולא בממון ומאי הוקשה להם מתנאי בני גד ובני ראובן הן אמת שיש להקשות בלא זה מהך סוגיא דשבועת דמסיק דנקא בממונא ולא באיסורא יע"ש רש"י וא"כ עיקר כפילת התנאי משום ממון הן אמת שיש להקשות פן אבל מה אעשה שהר"מ ז"ל הקשה מתנאי בני גד ובני ראובן אבל הנראה דהר"מ לשיטתיה אגיל דאיהו סבירא דאף באיסורא לחוד צריף לתנאי כפול כמו שיתבאר בסמוך ונדע דהרמב"ם בהלכות סנהדרין פרק כ"ו) פתב דאינו לוקה כו' פתב דאף דאיסורא דלית ביה ממונא בעינן תנאי כפול וזהו הפך סוגיא הנאמרת בשבועות וכבר העיר בזה הלחם משנה בהלכות זכיה ומתנה (פרק שלישי הלכה ח') העיר בזה הערה חזקה וכתב שם דגירסת הר"מ ז"ל יע"ש היטב וכבר היה אפשר לומר דשיטת רבותיו דבאיסורא הוא דאמרינן ולא בממון ותנאי דבני גד ובני ראובן באיסורא היה כמ"ש בספר פני יהושע וכמה שפתבתי לעיל ובשבועת גרסינן לא תיפוק כו' ופסקינן כחכמים דבאיסורא דנקא הוא דבעינן תנאי כפול ולא בממון אלא דא"כ קשיא משתוי יין ופרועי ראש וכי לא סברי חכמים דבמיתה וליפא לחלק כסברת הר"י ט בשבועת דבאיסור קל הוא דבעינן דנקא תנאי כפול ולא באיסור חמור דא"כ בקדושין דאיסור חמור הוא אמאי בעינן דנקא תנאי כפול לשיטת רבותיו.

ובעיקר דברי התוס' בשבועת יש לתמוה מהיכן למדו דבר זה אי מתנאי בני גד ובני ראובן א"כ מנא להו דבאיסור קל לא מהני אם לא בכפילת התנאי ובאיסור חמור לא בעינן כפילת התנאי אם לא שסוברין דבני גד ובני ראובן היה ג"כ איסורא והיה התנאי ג"כ בכפילת באיסורא או יאמר דאם לא תיטיב כו' ואם כו' דפריף מיניה בקדושין לא הנה רק איסורא ונהו איסור קל וצריף תנאי כפול ומ"מ דא"כ מנלן דבממון בעינן תנאי כפול וצ"ע ודוק לעפנ"ד: והנה בהא דפריף התם בשבועת פרועי ראש ושתוי יין דבמיתה מנלן דלא כפליה לתנאי כו'.

יש להקשות אמאי לא גילף דפרועי ראש ושתוי יין דבמיתה מג"ש דחוקה חוקה ממחוסר בגדים שהוא במיתה כמו שהתבאר בזבחים (בפרק שני) דלמד שם דשתוי יין מחלל עבודה אף בשאר עבודת ממחוסר בגדים בג"ש א"כ אמאי לא גילף ג"כ שיהא במיתה ממחוסר בגדים ומחוסר בגדים דבמיתה ילפינן ואין בגדיהם עליהם אין פהונתם עליהם ונהנה זר וזר פתיב בהדא והזר הקרב יומת וקריבה זו לעבודה ועיין ברמב"ם הלכות ביאת מקדש ויש לנו אריכות דברים בזה ובמקום אחר אנופף ידי בזה וא"כ אפשר לחכמים דפליגי על ר"מ בהך מתני' אפשר דילפי פרועי ראש ושתוי יין דבמיתה ממחוסר בגדים ואתי שפיר שיטת רבותיו דפוסקין דנקא בגיטין וקדושין אמרינן דצריף כפילת התנאי כו' ופרועי ראש ושתוי יין ילפינן מג"ש דמחוסר בגדים שהוא במיתה אבל במיתה לא בעינן תנאי כפול יע"ש היטב: וראיתי באבן העזר (סי' ל"ח) דכתב יש אומרים דאם הקדים הן ללא אע"פ שקודם לכן הזכיר הלאו קודם כגון שאמר לאו וזהו ולאו כו' עכ"ל והקשה החלקת מחוקק והבית שמואל דהא גמרא ערוכה הוא בגיטין (דף ע"ג ע"א) איתקין שמואל כו' ולמה הוצרך ללמוד דין זה מדברי הר"ן ז"ל יע"ש היטב ועיין במשנה למלך (פרק ו' מהלכות אישות) מה שכתב שם בזה ונהנה הקשו פל האחרונים להר"מ ז"ל וגם הרא"ש והר"ן ומ"מ וב"ש בפ"ט מהלכות גירושין ובא"ה (סימן קמ"ד) דמכאן משמע אף דבמעכשיו או בעל מנת צריף לכל דיני תנאי והר"מ ז"ל פסק דבמעכשיו או

בע"מ דהנה פמו מעכשיו דלא צריף כו' יע"ש ואינו יודע אלמה לא דמשפחת ליה שאמר
שעה אחת קודם מותו יחול הגט דלא הנה גט לאחר מיתה וסיבה זאת כדי שלא תטרף
דעתו עליו לא רצה לתקן מעכשיו וצריף לכל דיני תנאי פיון דלא מעכשיו הנה הגט וצ"ע
והלחם משנה פתב פיון דכופל התנאי הנה תנאי ומיתה פאין פאחד פתב זאת ליישב דברי
המ"מ ואינו יודע אמאי לא פמו שפתבתי.

והנה בהא דפריף רבא והא פעינו הן קודם ללאו והכא לאו קודם להן ולא הקשה דאימא
דאם מתי היינו לאחר מיתה ולא תנאי ונהה המגרש על תנאי לשיטת הלחם משנה ואי
דכפלין לא ש"מ לתנאי אימא דלא מתחיל אינש בפורענות ברישא ולכף התחיל אם לא
מתי במה שאמר שמואל לעיל דכיון דאם לאחר הוא ולא תנאי הוא אלא פמגרש לאחר
זמן והא דהיה כופל לאו משום פפילת התנאי אלא משום דלא מקדים אינש פפורענות
לנפשיה ואפשר דפריף ליה שפיר והא פעינו הן קודם ללאו והכא לאו קודם להן כו'.

ולפי מה דמסיק דאם לא מתי ואם מתי ואם לא מתי א"ש: ודע עוד דלפי התל' במגיד
משנה דכפילת התנאי מהני למיהוי פמעכשיו פמו שרצה הלחם משנה ללמוד פן בדבריו
לכאורה א"כ יקשה ל"ל דלימא אם לא מתי לא יהא גט כו' דבעינו תנאי קודם למעשה
כו' דמעכשיו א"צ לדיני התנאים ומיהו אין זה קושיא דבעינו שיאמר פל דיני התנאים
דאם לא פן אין משמע שתנאי הוא אומר אלא לאחר מיתה ואף דכופל התנאי אלא
דבתנאי הוא אומר ולכף הוא כופל פדין תנאי בני גד ובני ראובן כו' א"כ הא לא אמר
משפטי התנאים בתנאי קודם למעשה פנ"ל.

המשנה למלך נסתפק (בהלכות אישות פ"ק ו' הלכה ב') בחלוקה השנית אי צריף לומר
תנאי קודם למעשה כו' והביא הא דשמואל אתקין בגיטא אם לא מתי כו' ותוכן דבריו
וכוננתו נראה לי לומר דמסיק דלימא אם לא מתי לא יהא גט ומשני פעינו תנאי קודם
למעשה אלמא גם פעינו בזאת החלוקה התנאי קודם דשאני הכי פיון דהמקשה היה סבור
דלא פעינו הן קודם ללאו וא"כ החלוקה הראשונה צריף להיות התנאי קודם למעשה
משא"כ לדין והא דלא הקשה לשמואל דלימא בחולקה השני' יהא גט אם מתי דכיון
דחלוקה הראשונה תנאי קודם מהיכי תיני שנתקן לחלק עכ"ל הרצון לפי דעת המקשן
הנה חלוקה שניה דלא נחלק ואין לומר דהמקשה הוי סבור דזה הוי הן קודם ללאו דמה
שאנו רוצים הנה פן פקושית הטורי זהב יע"ש במשנה למלך ורבא סובר דקיום המעשה
והעדרו הנה הן ולא דא"כ מאי מקשה ולימא אם מתי כו' הא פעינו הן קודם ללאו לפי
מה דס"ד דמה שאנו רוצין כו' אלא דהיה סבור המקשה דלא פעינו כו' אבל הא אפשר
לומר דנדאי אף לפי מה דהנה ס"ד דלא פעינו כו' אינו צריף להקדים התנאי למעשה
אלא בהן ולא בלאו אף אם אומר בחלוקה הראשונה הלאו דבשלמא בהן אמרינו פיון
דהקדים המעשה לא אתי תנאי ומבטל כו' אלא דפריף אלאו וה"ה אהן ומשני אהן כו'
דבעינו תנאי קודם למעשה וכיון דבחלוקה השניה צריף לתקן פף אף בחלוקה ראשונה
נמי ודוק לפענ"ד: בשם הרבני המופלא ומופלג החריף והבקי פבוד מוהר"ר יעקב נר"ו
מלבוב: רמב"ם (פ"ג מהלכות מאכלות אסורות דין ו') ז"ל אע"פ שחלב בהמה טמאה
וביצי עוף טמא אסורין מן התורה אין לוקין עליהם כו' והרי האוכל אותן פאוכל חצי
שיעור שאסור מן התורה ואינו לוקה יעו"ש יש לזקק בלשונו הצח דלאיזה צורך

מְדַמָּהוּ דְנוֹקָא לְחֻצֵי שְׂעוּר וְלֹא לְלֹא שְׂבִפְלָלוּת וּלְאִיסוּר עֲשֵׂה וְיֹתֵר הִיָּה רְאוּי אֱלִיו
לְפָסוּק הַדִּין כְּדַרְכּוֹ בְּדַרְכֵי קֶצֶר וְהַנְלַע"ד בְּהַקְדָּים לְיִישָׁב רַמְבַּ"ם תְּמוּהָ (בְּהַלְכוֹת מְלָכִים
פ"ט דין י"א) וְז"ל אֶחָד הָאָבֵר אוֹ הַבָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַבְּהֵמָה אוֹ מִן הַחַיָּה אֲבָל הָעוֹף יִרְאֶה
לִי שְׂאִין בֶּן נֹחַ נִהְרַג עַל אִמ"ה מִמֶּנּוּ וְהוּא תְּמוּהָ וְכִבֵּר שְׁלַח בּוֹ יַד הָרֶאֱב"ד ז"ל לְתַלּוּתוֹ
בַּט"ס וְלִהְגִּי אֲבָל הַשְּׂרִץ יַעו"ש וְעוֹד קָשָׁה לִי דְאִי נִימָא דב"נ לֹא הָיוּ מְוַזְהָרִין עַל אִמ"ה
מִן הָעוֹף וְכִינּוּן שְׁנֵתָנָה תּוֹרָה נִתְחַדְשָׁה הַלְכָה זוֹ לְיִשְׂרָאֵל מֵעַתָּה לֹא לִיעֲנָשׁוּ גוֹיִם עַל אִמ"ה
כָּלֵל כִּינּוּן שְׁהוֹצֵרָה לְשִׁנוֹתוֹ בְּסִינֵי בְּשָׁבִיל דְּבָר שְׁנֵתְחַדֵּשׁ לֹא הָיוּ בְּכָלֵל נֶאֱמָרָה וְנִישְׁנִית
עֵינָן בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף נ"ט ע"ב) וְעוֹד קָשָׁה דְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דַּע"כ ב"נ מְוַזְהָרִין עַל
אִמ"ה שֶׁל עוֹף מְהֵא דְאִתָּא בְּחֻלִּין (דָּף ק"א ע"א) ת"ר אִמ"ה נוֹהֵג בְּבִהֵמָה חַיָּה וְעוֹף
בֵּין טְמֵאִין בֵּין טְהוֹרִין דְּבָרֵי ר"י ור"א וְחַכ"א אֵינוֹ נוֹהֵג אֲלֵא בְּמִהוֹרִין אר"י וּשְׁנֵינֵהֶם
מְקַרְא א' דְּרָשׁוּ רַק חֲזוּק לְבַלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר ר"י ור"א סָבְרֵי
כָּל שְׂאֵתָה מְצֻנָה עַל דָּמָן כּו' וְהָיוּ טְמֵאִין נְמִי הוּאִיל וְאֵתָה מְצֻנָה עַל דָּמָן אֵתָה מְצֻנָה עַל
אִיבָרִין וְרַבֵּנּוּ סָבְרֵי לֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר אֲלֵא בְּשָׂר לְחוֹדְקִי וּפְרִיָּה מר"י לְמָה לִּיהִי
קָרָא לִיתִי אִיסוּר אָבֵר לִיחֻוּל עַל אִיסוּר טְמֵאָה שְׁכָן אִיסוּרוֹ נוֹהֵג ב"נ (פ"י כְּדֹאשְׁמַעִינּוּ
לִיהִי גַבֵּי גִיד) אַה"נ וְכִי אֲצַטְרִיף קָרָא לר"א עִי"ש וְהִנֵּה אִם נִימָא דב"נ אֵינָם מְוַזְהָרִין עַל
הָעוֹף מֵאֵי פְרִיָּה ור"י ל"ל קָרָא דְהָא אֲצַטְרִיף מִשּׁוּם עוֹף טְמֵא דְלִיכָא לְמִימַר בִּיהִי שְׁכָן
אִיסוּרוֹ נוֹהֵג בְּבָנֵי נֹחַ וְנ"ל לְיִישָׁב חֲדָא מְגוֹ חֲדָא עַפ"י מַה דְאִתָּא בְּסַפְרָא הִבִּיאוּ הִילְקוּט
פ' צוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל דְכַתִּיב גַּבֵּי חֶלֶב לְמַעוֹטֵי ב"נ שְׂיִכּוֹל וְהִלָּא דִין הוּא מַה אָבֵר מִן הַחַי
שְׂאִין עָנוּשׁ כֶּרֶת ב"נ מְוַזְהָרִין עֲלֵיו חֶלֶב שְׁעוֹנֵשׁ כֶּרֶת לֹא כ"ש תְּלִמוּד לֹא מֵר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מְוַזְהָרִין עַל הַחֶלֶב וְלֹא בְנֵי נֹחַ וְהִנֵּה לְפִי"ז מְצִינּוּ לְמִימַר דִּאִמ"ה לֹא הִיָּה צְרִיָּה לְשִׁנוֹתוֹ
בְּסִינֵי שְׂיִהֵה אִיסוּרוֹ נוֹהֵג בְּבָנֵי נֹחַ דְזָה עַל כְּרַחֲמֵי יְדַעֵי מְדֹאצְטְרִיף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דַּע"כ
הַכְּתוּב בָּא לְמַעַט לְאַחַר מ"ת וּמִזָּה הִיָּה הוֹכְחָה לְהַרְמַב"ם דַּע"כ יֵשׁ אִיזָה מִין שְׁלֹא הָיוּ
הַב"נ מְוַזְהָרִין עֲלֵיו וְלְמִילְתֵּי הוּא דְנִשְׁנָה בְּסִינֵי שְׂיִהֵה נוֹהֵג בְּיִשְׂרָאֵל וְע"כ לִיכָא לְמִימַר
דְּמִין אַחַר הוּא דְהֵינּוּ אוֹ בְּהֵמָה אוֹ חַיָּה דֹא"כ קָשָׁה מֵאֵי פְרִיָּה ור"י ל"ל קָרָא הָא אֲצַטְרִיף
בְּשָׁבִיל אוֹתוֹ הַמִּין שְׁלֹא נִהַג אִיסוּרוֹ ב"נ כְּמוֹ שְׂהַקְשִׁינוּ לְעִיל אֲבָל אִי נִימָא דַּע"כ הוּא
פְרִיָּה תְּלִמוּדָא שְׁפִיר ור"י ל"ל קָרָא דס"ל מִשּׁוּם עוֹף טְמֵא דְלִיכָא לְמִימַר בִּי שְׁכָן אִיסוּרוֹ
נוֹהֵג ב"נ דז"א דְלַעוֹף בְּלֹא הָאֵי טְעָמָא דְשְׁכָן אִיסוּרוֹ כּו' לֹא צְרִיָּה קָרָא לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם
דְּבִיָּצִי עוֹף טְמֵא אִיסוּרִין כְּחֻצֵי שְׂעוּר וְהַתּוֹסֶפֶת בְּשַׁבְּעוֹת (דָּף כ"ג ע"ב) ד"ה דְמוֹקֵי לָהּ
הוֹכִיחוּ דָּאָף לר' יוֹחֲנָן דס"ל חֻצֵי שְׂעוּר אִיסוּר מִן הַתּוֹרָה אַפ"ה אִיסוּר אַחַר חֵל עֲלֵיו
וּלפ"ז לְעוֹף טְמֵא בִלֹּא"ה ל"צ קָרָא דְכְּשֹׁנְעֵשָׂה אֶפְרוֹחַ שְׁנֵי הָאִיסוּרִין בְּאִים בְּבַת א' וְדוּק
הֵיטֵב: וְעַפ"ז אָמַר הַגָּ"ל דְקוֹשְׁי' הָעוֹלָם עַל הַרְמַב"ם בְּהָא דְפָסַק דְּמַפְרָכְסַת אִיסוּרָה לְבָנֵי
נֹחַ בְּמִקּוּמָה עוֹמְדַת הָעוֹלָם מְקוֹשִׁין עַל הַרְמַב"ם מְהֵא דְפְרִיָּה בְּפָסְחִים (דָּף כ"ב) וְהָרִי
אִמ"ה דְרַחֲמָנָא אָמַר לֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר וְתַנְי' ר"נ אוֹמַר מִנֵּן שְׁלֹא יוֹשִׁיט אָדָם
כּוֹס יַיִן לְנִזְוִיר וְאִמ"ה לִב"נ שְׁנֵאֲמַר לְפָנֵי עֵינֵי וְגו' וּלְפִי דַּעַת הַרְמַב"ם מֵאֵי קוֹשְׁיָא דְלִמָּא
מִיָּירִי בְּמַפְרָכְסַת דְלֹא אִיסוּר לְיִשְׂרָאֵל דַּב"ז הֵייתִי יָכוֹל לְתַרְץ דְקוֹשְׁיַת הַגְּמָרָא כִּף הִיא
דְּמִזָּה דְאִיסוּר אִמ"ה לִב"נ נִשְׁמַע דִּאִמ"ה מְוַזְהָרָה בְּהַנָּאָה דַּא"כ אִיכָּא לְמִימַר דְלְמִקְלָתָהּ
הוּא דְנִשְׁנִית דְבְּדוֹאֵי אֵין סָבְרָא לֹא מְרָא שְׂהֵה אִמ"ה אִיסוּר בְּהַנָּאָה לִב"נ דְהָא יְלַפִּינּוּ מְדַפְרֵט
לָהּ בְּבִבְלָה וּבְכַמָּה מְקוּמוֹת בְּכַגּוֹן זָה כְּתוּבוֹ תוֹס' דְלֹא יְלַפִּינּוּ לְפָנֵי דִיבּוּר מְלֵאכֶר הַדִּיבּוּר

ובזה הנה מתורץ קושית התוס' ד"ה ואמ"ה ע"ש אבל לפי מ"ש קושית העולם במ"ע ודוק: באותו ענין אמר הג"ל לנישב דברי הטור י"ד (סי' ס"ב) שכתב ואמ"ה אסור לאכול בין בכזית בין פחות מפזית וכ' עליו הב"י איני יודע מי הכניסו לרבינו לכתוב פן והוי סגי למכתב אסור לאכול סתם ואנא ידענא דאפילו תצי שיעור אסור דמהיכ"א תיתי למשרי ועוד דהא כ' בה' יוה"כ דתצי שיעור אסור ומהתם הוי ילפינן כולהי איסורי עכ"ל וי"ל דבכזונה מכות אשמעינן רבינו דין זה דאיתא בשלהי פ' גיד הנשה בעי מיניה רשב"ל מר"י חלקו מבחויז מהו א"ל פטור (פי' חלקו מבחויז פזית אבר שחלק קודם שיתנוו לתוך פיו ואכלם זא"ז פטור ע"ש ברש"י) ור"א אמר אפילו חלקו מבחויז חייב ע"ש.

והנה אם נפסוק כר"י דפטור י"ל דתצי שיעור מותר דאמרי' ביומא דהא דתצי שיעור אסור מן התורה היינו משום דחזיא לאצטרופי ואי חלקו מחויז פטור איכא למימר דתצי שיעור מותר משום דלא חזיא לאצטרופי והיא גופא קמ"ל רבינו הטור לפסוק כר"א וממילא הדרין לכללין דתצי שיעור ואין לגמגם בזה מלשון התוס' ביומא (דף ע"ד) ד"ה פנין דחזיא כו' דע"כ האי סברא דחזיא לאצטרופי קאי לפי המסקנא דאל"כ לא הוי ילפינן שאר איסורין מחלב דענוש פרת וכה"ג כ' המשנה למלך בפ"ד מהלכות שבעות ודוק היטב ע"כ דפח"ח: תם ונשלם ובככות יחולו על ראש משביר ה"ה הראש והקצין כבוד מוה' צבי הירש בהנגיד המפורסם מוה' יונה נר"ו נכד הגאון בעל עלה דיונה שעשה טובה עמי יראה בנים ובני בנים עוסקים בתורה אמן: